ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1

MARDI
1er JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.866 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 60e ANNÉE — No 15.866

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՕՐԵՐՈՒ ԿԱՐՕՏՈՎ

Միշտ նոյն խանդավառութեամբ, միշտ նոյն միամիտ լաւատեսութեամբ մարդկութիւնը կ'ողջունէ նոր տարին: Միշտ նոյն յոյսով՝ թէ ան որ կուգայ չի կրնար վատագոյն վաղորդայներ բերել, քանի՝ ան որ գնաց դառն համ մը կը թողու, նոյն իսկ եթէ ամէն ինչ անպայման բոլորովին սեւ չէ:

Ազգային պետնի վրայ, հայ գաղթ, անկասկած, յառաջդիմութիւն արձանագրեց, գոնէ բարոյական պետնի վրայ, հայկ. Ծնունդի այն առաւօտէն, երբ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը իր պատմական ելոյթով, Վիէնի քաղաքապետարանը, ճանչցաւ Հայերու ցեղասպանութիւնը: Նոյն ամսուն էր, որ Փարիզի ոճրային տեւանին առջեւ, ամբողջ չաբաթ մը, բացառիկ բեմ մը գտաւ Ապրիլեան ողբերգութիւնը, չորս հայ երիտասարդներու դատավարութեան առթիւ: Տէր Զօրի վերջին վկաներէն մինչեւ նոր վկաները Հայոց ցղջակիզումին, եկան պատմելու՝ անպատմելին: Քանի մը ամիս ետք, Սորպոնի մէկ ամփիթատրոնին մէջ է, որ Ժողովուրդներու Մնայուն Դատարանը իր վճիռը կ'արձակէր պաշտօնապէս հաստատելով թէ Հայերը ցեղասպանութեան զոհ գացին: Այս գրական երեւոյթներու կողքին, կան անշուշտ սեւ մութ ամպեր՝ Պելկրատէն Լոս - Անճըլըս, ուր նուիրեալ տագաղ ծանր պատիժներու դատապարտուեցան, մինչ Ուաշինկթընի մէջ, ամերիկեան Քոնկրէսը կէս ճամբան կը ձգէր Ապրիլ 24-ի բանաձեւը: Բայց հարկ է որ նախընթաբաբար գրականը նկատի առնենք, եթէ կ'ուզենք որ վաղը երկուան չնմանի եւ խոչընդոտները ընկրկումի պատճառ չըլլան:

Մեր դաղթ, սակայն կ'ընդգրկէ գանազան երեսներ, եւ այդ գետնի վրայ այնքան խրախուսիչ չէ Սփիւռքի պարզած պատկերը: Գլխաւոր եւ հիմնական պատճառը այս երեւոյթին, ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ սփիւռքեան քաղաքականութեան մը չգոյութիւնը: Ցեղասպանութեան ճանաչումի բանաձեւերը, երկրէ երկիր գաղթերն ու քաղաքական հանրաժողովները անտեսել տալն, որ թյղ նոյն գաղթի ապագաներէն են՝ մեր լեզուին, մշակոյթին պահպանումը, տեւականացումը: Եւ հո՛ս, նահանջը ակներեւ է: Երբ Փարիզի մէջ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ազգարարութեան պէս, մեր ուշադրութեան կը յանձնէր թէ՝ Սփիւռքը մնայուն երեւոյթ է, այս կը նշանակէ թէ աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է Սփիւռքի քաղաքականութեան մը կիրարկումը: Նոր գրպրոցներու ծրագիրներ պատրաստելէ առաջ, հարկ է մտածել ուսուցիչ պատրաստելու մասին, եթէ կ'ուզենք, որ վաղը թանգարանի ապրանք չդառնայ արեւմտահայերէնը: Այլապէս գաղաճանած կ'ըլլանք բոլոր վարուժաններուն: Այս ճակատին վրայ, պատկերը մռայլ է եւ ապագրական արդիական (օֆսէթ) մեթոտներն ալ իրենց բերած նկարահանման դիւրութիւններով պատճառ կ'ըլլան, որ հայատառնեան ուղղագրութիւնն ալ նեբածուի Սփիւռքի մեր հրատարակութիւններուն մէջ, անոնց կողմէ որոնք բծախնդրութիւնը չունին իրենց լեզուին եւ առանց խղճահարութեան, կը նախընտրեն յօդնութիւնն իսկ չկրել գաղաթական ուղղագրութեան վերածելու հայրենիքի մամուլէն եղած արտատպումները, նոյն թերթին մէջ հրամցնելով երկու ուղղագրութիւն...

Մեր այս հոդերը չեն կրնար մոռցնել տալ, անշուշտ թէ միջազգային գետնի վրայ ալ, պատկերը փայլուն չէ: Յանուն խաղաղութեան, յանուն ազատութեան կը չարունակուին զինաբշաւ, պատերազմ, չարչարանք: Անօթի մանուկներ, քիչ մը ամէն կողմ, մոռցուած ճակատամարտ մը Իրանի եւ Իրաքի միջեւ, մութ խցիկներու մէջ խոշտանգուած մարմիններ, ահաբեկչութեան անուան տակ քամհարելի ոճիրներ եւ գետ՝ գործազրկութիւն, նոր ազքատներ հին հարուստներու Ֆրանսայի մը ծոցը եւ սակայն...:

Եւ սակայն, օրը լրիվուն եղաւ: Տարին հասաւ իր վախճանին: Կէս գիշեր է: Ու մենք կը մնանք՝ նոր օրերու կարօտով:

«ՅԱՌԱՋ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՌԱԺԻԻ ԿԱՆՏԻ ՀԱՄԱՐ

×

Ողբացեալ Ինտիրա Կանտիի կուսակցութիւնը՝ Քոնկրէն աննախընթաց յաղթանակ մը տարաւ խորհրդարանական ընտրութեանց, 508 աթոռներու 400-ը խլելով:

Ա՛ւ այժմ աւելի ծանօթ իրրեւ մօրը տգան, քան՝ անհատականութիւն ունեցող քաղաքական դէմք մը, Ռաժիւ Կանտի հանրածանօթ ... անծանօթ մըն է: Եւ նման յաղթանակ մը կը տանի, առանց մասնաւոր խոստումներու ընտրապայքարի չրջանին (չարամիտներ կրնան նկատել թէ որոշ առաւելութիւններ ունի այս պարագան, ոչ ոք կրնայ առարկել թէ խոստումներուն տէրը չեղաւ): Իր ճիտին պարտքն է միայն, հաւատարիմ մնալով իր մակդիրին՝ պարոն Մաճուր (մէօսիէօ Փրուփր) մաքրել կուսակցութիւնը, վարչական մեքենան եւ ամբողջ երկիրը ապականութենէն եւ կաչառակերութենէն, խնամիական գրութենէն եւ անձեռնհասութենէն, որոնք աւեր գործած են Հնդկաստանի մէջ: Ինչ որ ծանօթ է իր մասին, այն է որ անխելք չէ, շատ զարգացած չէ, աւելի մօտ է գիտական ընթացիկ ընթերցումներու քան՝ փիլիսոփայական: Մօտ է ամէն բանի որ արդիական է, այլ խօսքով կ'ուզէ «ԻՄ. գարու մարդն ըլլալ», բայց այդ մարդին մէջ ալ, հարկ է որ խոհեմ ըլլայ երկրի մը մէջ որ սերտօրէն կապուած է աւանդապաշտութեան:

×

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ՝
ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԴԷՄ ...

Պէյրութի մէջ (արեւելեան չրջան) երկու ոճրափորձեր կատարուած են Ֆրանսական հաստատութեանց դէմ՝ Լիբանա - Ֆրանսական դրամատունը եւ էռ - Ֆրանսի դրասենեակը, նիւթական վնասներ պատճառելով: Արարքներուն տէր եղած է Ա.ՍՍԱԼԱՆ, որու անունով խօսելով, անծանօթ մը յայտարարած է թէ իր կազմակերպութիւնը, վեց օր առաջ, որոշած է թռիչքի ընթացքին պայթեցնել էռ - Ֆրանսի մէկ օդանաւը բոլոր ճամբորդներով: Աւելցնելով թէ այս որոշումը ի մօտոյ պիտի գործադրուի: Պէյրութ գըրուած թուղթիկի մը մէջ արուած զրպարտաճառն ալ հինգ Հայերու դատապարտումն է անցեալ չարթու (Դեկտեմբեր 21) Բրէթէյլի պատժական տեւանին կողմէ: Ա՛յսքանը՝ իրրեւ անմիջական հետեւանք ունեցած է ապահովութեան բացառիկ միջոցներ, խուզարկութիւններ եւ քննութիւններ Ռուասի եւ Օրլի, էռ - Ֆրանսի բոլոր օդանաւերուն վրայ, բոլոր կայարանները եւ գլխաւորաբար արագընթաց ճեպընթացներու վրայ (Թէ-Փէ-Վէ): Կան նաեւ մեքենաները, սկսելով ճայնասփիւռէն, որոնք Շարաթ իրիկուընէ ի վեր (լուրերու չգոյութի՞ւն) զրեթէ ամէն ժամ կը կրկնեն Ա.ՍՍԱԼԱ-ի սպառնալիքները, Ֆրանսայի «լուրջի առնելը» եւ կիրարկած ապահովութեան միջոցները, ինչ որ, առնուազն խուճապի մթնոլորտ մը կը ստեղծէ: Դեռ Եւրոպա Մէկ ճայնափիւռի կայանը հարցախոյզ մըն ալ կ'ընէր ճամբորդներու մօտ, այս առընչութեամբ, որոնցմէ մէկ քանին չէին ծածկեր որ սկսած են ձանձրանալ մեր ցեղասպանութենէն: Երկուշաբթի առաւօտ, գլխաւոր մամուլն էր որ քիչ մը աւելի իւղ կը թափէր կրակին վրայ, գրգռիչ յօդուածներով: Նախ լաւ սովորութեան, «Ֆիկարօ» եւ մանաւանդ «Ռոթիտիէն տը Փարի» առիթն ալ կ'օգտագործէին վարչակարգին հետ իրենց հաշիւները մաքրելու: «Ռոթիտիէն»ի չա՞տ ձեռնհաս մէկ աշխատակիցն ալ գիտէ թէ (երանի՛ իրեն...) ինչու Ֆրանսան է թիրախը եւ կը «լուսարանէ» իր ընթերցողները այդ մասին: «Ֆիկարօ» Ա.ՍՍԱԼԱ-էն զատ, ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ կը տեսնէ, ինչպէս՝ լիբանանեան յեղափոխական պինեալ խմբակները, (ասոնց մէկ անդամ բանտարկուած է Լիոն), Իսլամական ճիհատը եւ դեռ կայ Ախմոն Տիռեբը: Փարիզէն Լիպերէն ալ ետ չի մնար անուչա, առաջին էջի վրայ հսկայ խորագրով մը: «Մաքէն», «Իւմանիթէ», «Լիպերասիոն» նաեւ կ'արձագանգեն ձեռք առնուած միջոցներուն:

Այս ամբողջէն, առաւելաբար կրնայ ուրախանալ Թուրքիան, որ այնքան ոխ ունի Ֆրանսայի դէմ, անոր բռնած դիրքին պատճառով հայկ. հարցին նկատմամբ, որ նման այլ առիթներով ալ չէր ծածկած իր գոհունակութիւնը, ըսելով Ֆրանսայի «առի՛ր»:

× Երկուշաբթի առաւ կը հաղորդուէր որ Պոնի մէջ, Ֆրանսայի դեսպանատան կողքին գտնուած սպասարկութեանց չէնքին դէմ ռճրափորձ մը կատարուած է, որ նիւթական վնասներ հասցուցած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՒԱ

Ա.ՄՄԱՆի մէջ եասըր Արաֆաթի մտերիմ, չափաւոր Պաղեստինցի մը՝ Ֆատ Քաուաշմէհ սպաննուած է, երբ տուն կը վերադառնար: Այս մահափորձին պատճառով, Իսրայէլի վարչապետը հրաւէր կը կարդայ Հիւսէյն թագաւորին, որ հաշտութեան գայ Իսրայէլի հետ, հեռանալով ծայրայեղ տարրերէ:

ԽԱՐԲԵՐԴի զինուորական տեսան մը մահուան դատապարտած է ծայրայեղ - ձախ Տեվ - Սոլ կազմակերպութեան չորս անդամներ: 152 անդամներ կը դատուէին: 6 ամբաստանեալ ալ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած են:

ԼԻԲԱՆԱՆի նախագահին՝ Ամին Ճեմայէլի Դամասկոս այցելութիւնը որոշ չափով մեղմացուցած է մթնոլորտը: Լաւ ընդունելութեան մը արժանանալէ ետք, Ճեմայէլ երեք տեսակցութիւն ունեցած է նախագահ Ասատի հետ: Պէյրութի մէջ, սակայն, անհետացածներու (2500 հոգի առեւանգուած են) ծնողքները ցոյց մը կատարած են, ճամբաներն ալ գոցելով:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՆՑԱԳԻՐԸ կը ծնի Ամանորի հետ: Ցունուար Մէկէն իսկ՝ Ֆրանսացիները, Լիւքսանպուրկցիները, Իտալացիները, Իրլանտացիներն ու Դանիացիները կրնան ստանալ այդ անցագիրը, աւելի ետք՝ Յոյները, Պելժերը եւ Հոլանտացիները, մինչդեռ արեւմտեան Գերմանացիք եւ Անգլիացիք աւելի երկար պիտի սպասեն: Անցագիրը իր կողքին վրայ «Եւրոպական հաւաքականութիւններ» յիշատակութիւնը կը կրէ, անունին վրայ այն Պետութեան որ կուտայ անցագիրը: Իրաւական գետնի վրայ համազօր է ազգային անցագրին եւ կրնայ օգտագործուիլ նոյն պայմաններուն տակ: Մէծն - Բրիտանիա միայն 1987 Ցունուար 1-ին պիտի տայ այդ անցագիրը, որովհետեւ կ'ուզէ ինքնաշխատ ընթերցումի գործիքներ պատրաստել: Գերմանիոյ մէջ, այս հարցը թեր ու դէմ վէճերու դուռ բացած է եւ ցորչափ հարցը ելքի մը չյանգի, Գերմանացիք այդ անցագրին չեն կրնար տիրանալ: Ֆրանսայի մէջ, պիտի արժէ 55 էֆիւ (360 Ֆր.):

1 Ե Ն Ո Ր Հ Ա Ւ Ո Ր Ն Ո Ր Տ Ա Ր Ի 1
9 ՅԱՌԱՋ 9
8 8
5 յառագոյն օրեր կը մաղթէ 5
իր ընթերցողներուն

ՔԱՄԱՆՉԱ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Մահմետական առասպելի մը համաձայն, քամանչայի լարը եւ երկար կոթը կը խորհրդանշեն մզկիթի գմբէթն ու մինարէն, իսկ քամանչայի բարակ ձայնը կը յիշեցնէ հաւատացեալները նամազի կանչող մոլլան: Հոգ չէ, առասպելը պզտիկ է, երեւութապէս ճշմարտութեան նմանող: Թէպէտ ծանօթ է, որ քամանչան աւելի հին է քան մահմետականութիւնը:

Կայ ուրիշ պատում մը եւս՝ Սայաթ-Նովայի առընչութեամբ: Արդէն Հայպատի վանքին մէջ կուսակրօն ձեռնադրուած, Սայաթ Նովա կը լսէ, որ Թիֆլիս եկած է ծանօթ աչուղ մը: Գիշերով, եկեղեցական զգեստը փոխած Սայաթ-Նովա դաղտնի դուրս կ'ելլէ վանքէն ու կը բռնէ Թիֆլիսի ճամբան, իր արուեստակիցը ունկնդրելու տենչով: Հազպատէն Թիֆլիս՝ հեռուստ: Աւիկա արուեստի ուժի յաղթանակի ժամն է: Ձիշդ նոյն ձեւով գերմանական հոգը կը պահէ յուշ մը այն մասին, թէ ինչպէս Պախ աշնանային հոգմաստարափ պիչերով կը մեկնի 60 քիլոմեթր հեռու քաղաք մը, լսելու համար եկուոր երգէնահարը (հասկնալի է, որ սայլակառքի մը վարձքը Պախի կարողութիւններէն վեր էր): Պախ եւ Սայաթ Նովա պէտք է ըլլալ չընկրկելու համար այդպիսի դժուարութիւններու առջեւ: Զիրենք կը տանէր երաժշտութեան սէրը, քրմական երկրպագութիւնը արուեստին, որուն խորհրդանիշը մէկ պարագային փոքրամարմին քամանչան է, միւս պարագային՝ երկնքի ու ճակատագրի հետ վէճի բռնուած հզօր երգէնը:

Սայաթ Նովայի քամանչայի յիշատակը Հայաստանի մէջ յաւերժացած է: Սայաթ Նովա եւ այդ նուագարանը այնքան միաձուլուած են մեր պատկերացումներուն մէջ, որ յետագայ բանաստեղծները ուրախութեամբ ընդունեցան այդ ջահը: Մի՞թէ հինաւուրց քամանչան խորթ մարմին պէտք է համարիլ հայ հանճարեղ քնարերգակներէն մէկուն ձեռքին, ինչպէս կը թուի այսօր երաժշտական ապուեստի կարգ մը մաքրամոլներուն: Երբե՛ք: Զէնք ժխտեր պարզական մանրանկարչութեան ազդեցութիւնը հայկականին վրայ, սակայն եւ այնպէս անիկա չխանգարեց որ Հայաստան ծնունդ տայ Թորոս Ռոսլինի: Ի հարկէ, մեծ արուեստագէտի հոգին անկախ է եւ կ'արտայայտէ ժողովուրդի բուն միջուկը: Բայց ինչն է որ կը խանդարէ զինք ներծծելու աշխարհի բոլոր գոյներն ու նեղըպատկերութիւնները, զինք՝ արքայաբար անկախ եւ արծիւի պէս սրատես այդ մեծ բնարերը: Զարենց, սրտառուչ եւ սիրագորով քամանչան բերաւ ազգային իրազութիւններու չրջանակը, իբրեւ թանկագին առարկայ մը, հեռուներէն բերուած, բայց տիրոջ ամբողջ կեանքի մնայուն ուղեկից: Եւ Զարենց երիցս իրաւունք ունէր:

Երազ տեսայ. Սայաթ Նովէն մօտս
Էկաւ սազը ձեռին.
Հրի նման վառման գինու օսկեջրած
թասը ձեռին,
Նստեց, անոյշ երգեր ասաւ՝ հին
քամանչի մասը ձեռին,
Էնպէս ասաւ, ասես ուներ երկնքի
պսմասը ձեռին:
... երազն անցաւ - դո՛ւ մնացիր,
պատկերքը Ֆո մնաց լուսէ,
Մէկ էլ իմ խեղճ սիրտը մնաց՝
Սայաթ Նովի սազը ձեռին:

Նշանակալից ջահ մը: Նոյնքան նշանակալից է ու խորհրդանշական, որ այսօր Հայաստանի բոլոր երաժշտական դպրոցներուն եւ ուսումնարաններուն, ինչպէս նաեւ երաժշտանոցին մէջ ստեղծուած են ժողովրդական նուագարաններու խումբեր: Թերեւս հիմա որեւէ դասարանի մը մէջ այդ նուրբ նուագարանը իր ձեռքին մէջ կը պահէ ապագայ Սայաթ Նովան եւ ապագայ Աստուած:

Ի դէպ, Սայաթ Նովայի քամանչայի մասին ծանօթ է հետեւեալը: Իր հայրը՝ Կարապետ, երիտասարդ տարիքին ապրելով Հալէպ, ուխտի գացած է Երուսաղէմ, ապա հաստատուած Թիֆլիս, ուր եւ ամուսնացած է հալաբարցի Հայուհի Սառայի հետ: Ըստ երեւոյթին այդ հեռաւոր վայրերէն Կարապետ բերած էր քամանչա մը, զոր այնքան յաճախ անոր ձեռքին տեսած է որդին՝ Արութին, ապագայ Սայաթ Նովան: Կարապետ հետեւ քամանչահար եղած է, ասիկա կարելի է դատել մեծ աչուղի զանկին Օհանի հետեւեալ մակդրութենէն, կատարուած հայերէն «քամանչա»ի ձեւադրին վրայ. «Սայաթ Նովա կը գովերդէ մեր պապենական քամանչան»:

Ժամանակին Ախվազովակի ջութակ կը նուագէր, քամանչայի պէս բռնելով ... Ասիկա անպիտակից յիշողութիւն էր, ձեռքի բնազդական չարժում: Ուժի ազատագրում է ներչնչուած անկաշկանդ երեւակի եւ ազատ սուրացող երգեցողութեան համար: Կզակով ուսին սեղմած նուագարանով դժուար է երգելը:

Արամ Խաչատրեան արտակարգ յիշողութեան տէր էր: Ան մի առ մի կը յիշէր - նոյնիսկ տասնամեակներ եաք - Թիֆլիսի մանկութեան իր տարիներու բոլոր քամանչահարները: Եւ զարմանալի ներհայեցողութեամբ մը կը վերակենդանացնէր անոնք, հիմք դառնալով հոչակաւոր Ջութակի քոնչերթոյին:

Առնօ Բաբաջանեանի տենեակին մէջ, ամէնէն աչքառու մէկ անկիւնը զրուած է քամանչայի տեսքով յիշատակի նուէր մը: Ասիկա պարտադիր յիշեցում մըն է: Պարտականութեան դիտակցութիւն անտուն աչուղներու յիշատակին առջեւ - այսպէս կը համարէր երաժիշտը: Ս. Սպենդիարեանի սէնֆոնիք մանրանկար - ները ծանօթ քամանչահար Լեւոն Կարախանի երգերուն փոխադրումն են, իսկ Արամ Խաչատրեանի յիշատակին նուիրուած Առնօ Բաբաջանեանի դաշնակի դործը ներչնչուած էր Սայաթ Նովայի «քանի վուր չան իմ» երգի մեղեդիէն: Ցաջորդականութիւնը ակնարեա էր:

Եւ, վերջապէս, փոխարերութիւն մը եւս՝ ապացոյց ամէն ճշմարիտ որդեգրումի հիմնաւոր ըլլալուն: Մեզմէ ինկած աւազահատիկը նոյնպէս օտարածին է: Եւ խնդիրը երկար կը պայքարի անոր դէմ: Բայց ահա, կ'անցնի ժամանակը, եւ խեցգի խորհրդաւոր խորքին մէջ կը կազմաւորուի մարգարիտը...

ՆԵԼԼԻ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ

Նոր դէմքեր եւ ապահովութեան հարցեր

Երբ, կ'ըսէ «Հերըլտ»ի լրագրողներէն Ռ. Էյփըլ, Տիկին Թաչըր, Անգլիոյ վարչապետը, առենին Տիկին Ինտիրա Կանտիի յուզարկաւորութեան կը մասնակցի, Նոր Տելհի, Լոնտոնէն իրեն ընկերացող լինուած թիկնապահներով կը ներկայանայ:

Երբ, Լուիճի Սքալֆարօ, Ներքին Նախարար Իտալիոյ, մամուլի ասուլիս մը կուտայ վերջերս, Հռոմ, քաղաքացիի զգեստով երկու զինուորականներ նախապէս մանրակրկիտ կերպով կը խուզարկեն սրահը: Նախարարը կը ժամանէ չրջապատուած հինգ կամ վեց թիկնապահներով:

Այս եւ այլ օրինակներ առիթ եաք, լրագրողը կ'ըսէ, թէ ժամանակէ մը ի վեր պետական, քաղաքական դէմքեր առաւել աստիճանով անհրաժեշտ ուշադրութիւն կը դարձնեն իրենց անձնական ապահովութեան վրայ, խիստ նախամիջոցներու կը դիմեն հատանական ահաբեկչութիւններու դէմ:

Հանդամանքն կուգուած՝ Սքոթլընտ Եարտի նախկին մկ անդամը դիտել կուտայ, թէ ժամանակին իրենք կը խնդային, երբ կը տեսնէին ամերիկացի պետական դէմքեր չրջապատուած ամերիկեան Գաղտնի Սպասարկութեանց մարդոց կողմէ: Մեզի կը յիշեցնէին, կ'աւելցնէ ան, կանկսրեան ժապաւէնները, ծանր դէնքերով սպառազինուած: Հիմա բոլորս ալ այսպիսի ցոյտուն կամ ոչ նպատակի միջոցներու կը դիմենք:

Տիկին Թաչըրի տեսակէտով, ահաբեկիչները իրենց նպատակներէն մէկը կ'իրականացնեն, երբ պետական - քաղաքական դէմքեր կը ձգտին առանձնանալ իրենց պաշտօնատեղիները, կը խուսափին չիւմ ունենալէ զանգուածներուն հետ: Հետեւաբար, անհրաժեշտ կը նկատէ բարմութիւններուն առջեւ ներկայանալը: Նոյնը չեն խորհիր ապահովութեանց մարմինները, որոնք կը ձգտին չրջապատել դէմքերը, պաշտպանել այդպիսինները, նոյնիսկ, երբ ասոնք ամբոխներուն մէջէն կը քալեն՝ ձեռք երկարելով ասոր կամ անոր:

Իրրեւ հետեւանք այս նախազգուշական քայլերուն, յաճախ ապահովութեան միջոցները այնքան խիստ կ'ըլլան, որ բարմութեան թիւը կը սահմանափակուի: Մարդիկ կը նախընտրեն, կամ ալ ձեւով մը կը հարկադրուին, իրենց տուներուն կամ աշխատավայրերուն մէջ մնալ: Ասոր հետեւանքը այն կ'ըլլայ, որ հանրապէս չատ համբաւ կը տանան այն յժիչկներն, որք ընդհանրապէս չատ մարդ կը մեռցունեն. վասնզի անոնք Հրեշտակապետին պաշտպանութիւնը կը վայելեն:

Հրեշտակապետն էր, որ հոգին առաւ Խոտոսթոյի առաջնորդ Թադէոս Եպիսկոպոսին, որուն մարմինն յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ թաղուած է: Եթէ պիտանայինք, որ Հրեշտակապետն մամլոյ ազատութիւնն կը յարգէ՝ կ'իմացունէինք իրեն, որ այս ընտրութեան մէջ սխալած է. վասնզի Թադէոս Եպիսկոպոսն ազգին չատ վնասակար - որովհետեւ բնաւ վնասակար չեղողը չկայ - կրօնաւոր մը չէր, եւ եթէ Հրեշտակապետն անպատճառ որոշած էր կրօնաւորի մը հոգին առնել՝ մենք կրնայինք իրեն ներկայացնել քառասուն ընտրելիներ, որոնցմէ իր ուզածն կարող էր անդիր աշխարհ ղրկել:

Այս եկեղեցւոյն մէջ առենօք տասնեւութ քահանայ կ'ապրէր, իսկ հիմա միայն հինգ քահանայ անօթութենէ կը մեռնի ... ձեզի կը թողում թաղեցւոյն չերմեռանդութեան հաշիւն ընել:

Պալատ ունի մանչերու թաղային վարժարան, ուր հարիւր ութսուն աշակերտ կ'երթայ: Կայ նաեւ աղջիկներու թաղային վարժարան մը, որ ութսուն աշակերտ ունի: Երկու վարժուհի, ինը դասատու, մէկ տեսուչ եւ քառասուն ոսկի նախատեսուածէն կամ ակնկալուածէն նուազ թիւով մարդիկ փողոց կ'ելլեն դիմաւորելու համար պաշտօնական այցելուն: (Լրագրողը օրինակ տալով կը յիշատակէ Նախագահ Ռեկընի այցելութեան պարագան Իրլանտա: Կոլվէյ քաղաքի բազմաթիւ բնակիչներ կը բաղդատեն այս վերջնոյն եւ երկու տասնամեակներ առաջ Միացեալ - Նահանգներու օդուան նախագահ Ճ. Քենըտիի այցելութիւնները: Առաջինը կէս - ամայի փողոցէն կ'անցնի արագ սուրալով՝ կառքով՝ Լիմուզինի փակ պատուհաններու եաեւ կեցած, մինչ երկրորդը բաց ինքնաշարժով կ'անցնի եւ բազմութեան կը ներկայանայ):

Լաոին - Ամերիկայի, Միջին կամ Մերձաւոր - Արեւելքի եւ Ափրիկէի մէջ ձեռք առնուած ապահովութեան միջոցները, իրրեւ ընթացիկ երեւոյթներ, տասնամեակներէ ի վեր մարդոց կենցաղին մաս կը կազմեն: Առնուազն այս ցամաքամասերու եւ չրջաններու երկիրներու մեծ մասին համար:

Պէյրութի մէջ, ուր փամփուչտները չատ դիւրաւ կ'արձակուին, հասուածնեերու պատկանող դեկավարներ, առաջնորդներ ամէնուր կը չրջապատուին զինեալ պահակներով՝ տարբեռնակները իրենց մէջքին անցուցած: Երբեմն հակադիր հոսանքներու մաս կազմող պահակախումբեր իրարու վրայ կը կրակեն: Լիբանանի եւ չրջանին մէջ, ազդեցիկ եւ ակնառու անձերու տուները աւագէ տոպրակներով կը պաշտպանուին, ինչպէս նաեւ երկաթեայ փողերով, իրրեւ ապահովութեան միջոց ինքնաչարժի եզեռնափորձերու:

Լրագրողները, կ'ըսէ Էյփըլ, չատ յաճախ դժուար եւ անհանդուրժելի կացութիւններու առջեւ կը գտնուին: Իրաքի մէջ նկարահանութեան արքերն ու արձանագրութեան ձայներիզի կազմերը ապահովութեան սպաներուն կը յանձնուին մամուլին ասուլիսէն 24 ժամ առաջ, առ ի քննութիւն: Իսկ Պարսկաստանի մէջ, նման պարագաներուն, լուսանկարիչ - թղթակիցները պարտադրաբար նախ իրենց դէմքերը կը նկարահանեն, որպէսզի պատասխանատուները դիտեն, թէ արքերը արեւէ քօղարկուած զէնք չեն պարունակեր:

Անձնական թիւով մահմետական առաջնորդներ չիւմ կը հաստատեն ամբոխներուն հետ: Եւ Նախագահ Անուար Սատաթի սպանութենէն, - 1981, - ի վեր, ոչ մէկ զինուորական տոպանգք կը կատարուի Հոկտեմբերին, Եգիպտոս:

Ափրիկէի պետական - քաղաքական դէմքերուն համար նախազգուշական միջոցները արտաքին վտանգներու չեն վերաբերիր: Առանց անկայուն ցամաքամասին մէջ ապառնալիքը կուգայ ներսէն, պետական հարուածներէ: Որով՝ չատ զդոյշ կը գտնուին եւ, հետեւաբար, անտեսանելի կը մնան բնակչութենէ՝ չրջապատուած զինուած թիկնապահներով, պահակներով:

Թ. Ա. Թ.

ՊՏՈՅՏ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ԹԱՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՊԱԼԱՏ

Մայրաքաղաքիս թաղերուն առաջինը կը համարուի, երբ աժան գնով բանջարեղէն կամ պտուղ առնելու վրայ է խնդիրը. փառք հրեայ ազգին. բուսային ուտելիքն չատ վար գնով կը վաճառուի հոս: Բայց միայն Պալատցին օգուտ կը քաղէ այս աժանութենէն. որովհետեւ Բէյրութին կամ Սկիւտարցին կազմակ կամ խնճոր գնելու համար Պալատ չկրնար երթալ, ինչպէս որ ես ալ Ամերիկա չեմ երթար անուուկ մը կազ գնելու համար:

Այս թաղին մէջ կայ քարուկիր մեծ եկեղեցի մը: Այդ քարուկիր չէնքին անունն է Հրեշտակապետ, որ ինչպէս յայտնի է՝ մահկանացուներուս հոգիները կ'առնէ եւ որ, ինչպէս յայտնի չէ՝ բժիշկներու վերաբերութիւնը կը համարուի: Այսուհետեւ ալ մի զարմանար, թէ ինչո՞ւ ընդհանրապէս չատ համբաւ կը տանան այն բժիշկներն, որք ընդհանրապէս չատ մարդ կը մեռցունեն. վասնզի անոնք Հրեշտակապետին պաշտպանութիւնը կը վայելեն:

Հրեշտակապետն էր, որ հոգին առաւ Խոտոսթոյի առաջնորդ Թադէոս Եպիսկոպոսին, որուն մարմինն յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ թաղուած է: Եթէ պիտանայինք, որ Հրեշտակապետն մամլոյ ազատութիւնն կը յարգէ՝ կ'իմացունէինք իրեն, որ այս ընտրութեան մէջ սխալած է. վասնզի Թադէոս Եպիսկոպոսն ազգին չատ վնասակար - որովհետեւ բնաւ վնասակար չեղողը չկայ - կրօնաւոր մը չէր, եւ եթէ Հրեշտակապետն անպատճառ որոշած էր կրօնաւորի մը հոգին առնել՝ մենք կրնայինք իրեն ներկայացնել քառասուն ընտրելիներ, որոնցմէ իր ուզածն կարող էր անդիր աշխարհ ղրկել:

Այս եկեղեցւոյն մէջ առենօք տասնեւութ քահանայ կ'ապրէր, իսկ հիմա միայն հինգ քահանայ անօթութենէ կը մեռնի ... ձեզի կը թողում թաղեցւոյն չերմեռանդութեան հաշիւն ընել:

Պալատ ունի մանչերու թաղային վարժարան, ուր հարիւր ութսուն աշակերտ կ'երթայ: Կայ նաեւ աղջիկներու թաղային վարժարան մը, որ ութսուն աշակերտ ունի: Երկու վարժուհի, ինը դասատու, մէկ տեսուչ եւ քառասուն ոսկի օսմանեան՝ կը կառավարեն այս երկու վարժարանները: Այս քառասուն ոսկին քանը եկեղեցիէն կը վճարուի, տասնեակութը աշակերտներու թոշակէն եւ մնացած ութ ոսկին հոգաբարձութենէ, որ բնաւ չդպրիր վիճակ հանելէ եւ նուիրատուս տալ տալէ յօդուտ այս վարժարանին:

Հոս թաղական կ'ընտրուին միշտ այն անձերն, որոնց մազն ու մօրուքը ճերմկցած են. իսկ երբ սեւ մազերով ու պեխերով մարդեր թաղական ընտրուին՝ ընտրութիւնն ապօրինաւոր կը համարուի: Այս սովորութիւնն եթէ իւր վնասն ունի՝ սա օգուտն ալ ունի, որ չատերը, թաղական ընտրուելու փափաքով, իրենց մազերն ու պեխերը չեն ներկեր:

Պալատ մէջ կար ժամանակ մը ժողովրդապէր անուամբ ընկերութիւն մը, որուն անունը վերջէն Շահապէրի փոխուեցաւ եւ որուն քանի մը հարիւր ոսկի - ներն քանի մը ազգապէր աստմոքսներու մէջ հալեցան: Հիմա Աղբատասէր անուամբ ընկերութիւն մը կայ, որ Ս. Ծը - նունդին եւ Զատիկին օրերը թաղին աղքատներուն կը բաժնէ տարուան մէջ հաւաքուած գումարը եւ տարին երկու օր կը խնդացնէ թաղին աղքատները:

Վեց հարիւր քսանեւչորս տուն Հայ կայ թաղիս մէջ:

(Շար. 1)

ՀԱՇՎԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍՏ ՎԱՀԱՆԻ ԳՈՒՄԱՐԻ ՄԵՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔԸ

...ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ես ուզում եմ ձեզ ասել, որ ես ամուսնացել եմ մի հրաշալի կնոջ հետ, որին սիրում եմ ամբողջ հոգով, և որը ինձ էլ շատ է սիրում: Ամուսնանալուց առաջ ես նրան ամեն կերպ ուսումնասիրել եմ, և ինձ համոզվել եմ, որ նա ունի բոլոր այն հատկությունները, որոնք անհրաժեշտ են ինձ համար: Նա ինձ հետ ոչ մի բանում չի կեղծում, ոչ մի բանում ինձ չի խաբում, ոչ մի բանում ինձ չի դավաճանում: Ես նրան ամեն ինչ պատմել եմ իմ անցյալ կյանքի մասին, ամեն ինչ, ինչ որ կարող էր ինձ մասին հետաքրքրել նրան, և նա էլ ինձ ամեն ինչ պատմել է իր մասին: Մենք ամեն ինչ գիտենք միմյանց մասին, և մենք միմյանց հետ լիովին անկեղծ ենք: Ես նրան ասել եմ, որ ինձ հետ նա կարող է ամեն ինչ անել, ինչ որ ուզում է, միայն թե ինձ չդավաճանի: Նա ինձ խոստացել է, որ ինձ չի դավաճանի, և ես հավատում եմ նրան: Ես գիտեմ, որ նա ինձ չի դավաճանի, որովհետև նա ինձ սիրում է, և ես գիտեմ, որ նա ինձ սիրում է, որովհետև ես նրան ասել եմ, որ ինձ սիրի, և նա ինձ սիրել է խնդրել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՒՐԻՒ

Լիմն.- Տէր եւ Տիկին Ճիպրայէլ Պահատուբեան 500 Ֆ.:

Իսի.- Պ. Աբիս Գարագեան 100 Ֆ.:

Էֆ-Ան-Փրովանս.- Տիկին Ազաքսի Տօնապետեան 100 Ֆ.:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իրենց սիրելի եղբօր՝ Գասպար Մանիսեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Յ. Գլզլեան 200 Ֆ. *կը նուիրեն Աղգատախնամին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ* 100 Ֆ. *«Յառաջ»ին:*

ՏՕՆԱԻՃԱՌ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հովանաւորութեամբ՝

ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳՂԱՇԵԱՆԻ

(Առաջնորդ Փարիզի Հայոց)

Կիրակի, Յունուար 6-ին, Դպրոցասէրի սրահին մէջ, ժամը 15-էն սկսեալ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.-

Վարժարանիս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ,

ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՐԿԱՆՑ՝ իր երգերով,

կը ներկայացուին թատերախաղ մը, պարեր:

Այս բոլորը հայկական ճոխ սեղանիներու չուրջ:

ՏՆՕՐՀՆԷՔ

Համաձայն հայ եկեղեցւոյ աւանդութեան, տարուան ընթացքին երկու առիթներով՝ Ս. Ծնունդին եւ Զատիկին, Հայոց տուները կ'օրհնուին՝ Տնօրհնէք կը կատարուի:

Այն ընտանիքները, որոնք տանէրէց չունին, կամ որոնց եկեղեցական մը չայցելեր, թող հաճին իմաց տալ եկեղեցւոյ դիւանին, որպէսզի առ այդ՝ եկեղեցական մը նշանակուի:

Cabinet TERZIYAN

TOUTES ASSURANCES TOUTES COMPAGNIES

21, rue Lamartine, 75009 Paris
tél. 282 01 41 +

PRÉSENTE SES MEILLEURS VŒUX POUR L'ANNÉE 1985
ET SOUHAITE UNE BONNE FÊTE DE NOEL

ԹԷՐՋԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐՈՎ
ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ

4.000 m² de mobiliers
présentés en ambiance

Meubles Ghazarian

Z.I. Vitrolles tél. (42) 89.27.47
à 20km de Marseille.

"Բացառիկ գներ «Յառաջ»ի բաժանորդներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

REPAS DU NOEL ARMÉNIEN

Le 6 Janvier 1985 à 13 heures au
Centre Culturel de Villeurbanne
234, Cours Emile Zola - Villeurbanne
sous la Présidence de
Mgr. Norvan ZAKARIAN

organisé par : La Croix Bleue Arménienne de Lyon, l'Association Culturelle Arménienne de Lyon, l'Union Culturelle Arménienne de Villeurbanne.

Animé par l'Orchestre NAREG

Réservations : 884 - 68 - 03
233 - 72 - 45 / 884 - 55 - 78

DINER DE NOEL

L'UNION COMPATRIOTIQUE ET CULTURELLE DES ARMENIENS D'ISTAMBOUL
U C C A I

vous invite à participer

le Dimanche 6 Janvier à 13 heures

au Dîner Dansant
qu'elle donne à l'occasion de la NOEL
dans les salons du NOVOTEL
à la Valentine, Marseille

sous la Présidence d'Honneur

de Monseigneur Hagop VARTANIAN

(places limitées, réservez rapidement)

l'UCCAI vous invite également à assister le Samedi 26 Janvier à 20h30 à une conférence salle Arzrouni TCHERPACHIAN au Centre Culturel de la Cathédrale arménienne
339, Avenue du Prado — 13008 MARSEILLE
sous la présidence et avec la collaboration de

Monseigneur. Hagop VARTANIAN

l'Ecrivain-poète Hilda KALFAYAN-PANOSSIAN présentera ses œuvres.
(entrée libre)

- ԾՆՈՒՆԴ -

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5
ՃԲԱԳԱԼՈՅՑ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻՋ

Սկիզբը ժամերգութեանց ժամը 16-ին, *պատարագ՝* 17·15-ին: *Կը պատարագէ՝*
ՅԻՐԱՅՐ ՎՐԴ. ԹՈՇՃԵԱՆ

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Ժամերգութիւն ժամը 16, *պատարագ՝* 17-ին:

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

Ժամերգութիւն 16·30-ին, *ընթերցուածք՝ ժամը* 17-ին, *պատարագ՝* 17·30-ին:

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Սկիզբ. ժամ. 18-ին, *պատարագ՝ ժամը* 19-ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Սկիզբ. ժամը 15·30, *ընթերցուածք՝* 16, *Պատարագ՝* 17: *Կը պատարագէ՝*
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՔՃԵԱՆ

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱԻՈՐԻՉ

Ժամերգութեան ժամը՝ 16-ին, *պատարագ՝* 17:

ՍԷՆ-ԼՈՒ — Ս. ԳԷՈՐԳ

Ժամը 17-ին *ղերգերու ընթերցում եւ պատարագ:*

ՍԷՆ-ԺԵՐՈՄ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ժամերգութիւն 17, *ընթերցուածք՝* 18, *պատարագ՝* 18·30:

ՊՈՒԼՎ. OSSO — Ս. ՅԱԿՈԲ

Ժամերգութիւն՝ 16·30-ին, *պատարագ՝* 18-ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ժամերգութիւն 16·30ին, *ընթերցուածք* 17ին, *պատարագ* 17·30: *Կը պատարագէ՝*
ԻՍԱՀԱԿ ԽԶԿՐ. ՔՀՆՑ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

MAISON ARMENIENNE
DE LA JEUNESSE ET DE LA CULTURE
12 - 14, Rue St. Bazile — Marseille

SUPER LOTO

Dimanche 6 Janvier, à 16h

Nombreux lots de valeur

animé par : L E O N, vedette de Radio Monte Carlo

Intermède :

—La troupe de danses ANI de la MJC

—Arbre de Noel de l'école de mercredi

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱՂ

Բացառիկ ընէրցներով - Կիրակի, Յունուար 6, ժամը 16-ին:

COMMUNIQUÉ

SAMEDI 5 JANVIER ET
SAMEDI 2 FEVRIER 1985 - 20h45

LES BALLETS ARMENIENS

au
CENTRE CULTUREL DE L'ORDRE
DE LA ROSE-CROIX A.M.O.R.C.
199bis, rue St-Martin 75003 Paris

Avec les Ballets Arméniens, tous est grâce, joie, expression de la vie, expression aussi d'une tradition qu'ils savent magnifiquement perpétuer et exprimer. Les Ballets Arméniens font jaillir tout à la fois des danses pleines de fougue, de féminité, d'expression guerrière et montagnarde. Vous êtes conviés à un spectacle étonnant, un spectacle où la beauté des costumes, la qualité des danseurs et des danseuses et le talent des musiciens savent soulever le public et l'emporter au cœur de l'Arménie.

Renseignements : 271 . 99 . 17
Réservation : Editions Rosicruciennes
199bis, rue St-Martin, 75003 Paris
Participation : 40 F
30 F pour les étudiants
et groupe de 10 personnes et plus

DISQUES VOGUE

LA PLUS RICHE PRODUCTION DE DISQUES ARMENIENS
réalisés par ARA BARTEVIAN

MUSIQUE RELIGIEUSE
No 442 (Messe Ekmalian) No 451 (Messe Komitas)
No 454 et 547 (Trésors de la Liturgie Arménienne)
(Cantiques de Nöel et de Paques)

MUSIQUE POPULAIRE CHANT ET DANSES
No 526, 527 (Arménie) - 516 (Reflets d'Arménie)
No 199 (Arménie) 596 (Promenade en Arménie)
No 517 (Soirée Arménienne), 30240 (Légendes d'Arménie)
No 30211 (Danses Arméniennes), 182 (Le Caucase, Danses)
No 30152 (Chants Romantiques, solistes Chaké Bénghian, Ara Séropian)
No 524013 Mélodies Lyriques (Véra Honorat, de l'Opéra)

MUSIQUE ARMÉNIENNE CLASSIQUE
(Grand Orchestre)
No 714 (Au fil des Songes, Huit pièces)
No 24009 (Œuvres Symphoniques, Grand Orchestre)
No 790 (Deux trios, Piano, Flûte, Clarinette, Harpe)
Prix: 70 Frs.
No 434001 GRANDE MESSE ORATORIO (Orchestre et Chœurs)
à la Mémoire des victimes du Génocide de 1915
(Solistes Lyne Dourian, Mihran Elmayan, Méry Gasparian)
Deux disques en album, prix : 90 Frs. port en sus

En vente chez l'auteur : 14, rue Petit, Paris 19e
Tél. : 208 - 99 - 22

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
3

JEUDI
3 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.867 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.867

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ «ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ»Ն

Ըստ աւանդութեան, Հանրապետութեան Նախագահը կարճ ուղերձով մը Ամանորը շնորհաւորեց, Դեկտեմբեր 31-ի իրիկունը:

Նշելով թէ ոչ ոք կրնայ ապրիլ առանց յոյսի, Նախագահ Միթերանի առաջին մաղթանքն այն եղաւ որ աւելի համակամ ըլլանք եւ անկէ՝ իր երկրորդ մաղթանքը՝ «Ֆրանսան եւ Ֆրանսացիները միանան կենսականին չուրջ»: Յիշեց նաեւ անձնական յիշատակ մը, իր մանկութեան օրերէն, երբ Ամանորին առթիւ, հայրը կը թելադրէր՝ հանդուրժողութիւն: Ապա, Նախագահը լաւ տարի մը մաղթեց Եւրոպայի, խաղաղութեան եւ Ֆրանսայի յաջողութեան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԸ «Խաղաղութեան Համաչխարհային Օր» հռչակեց Յունուար մէկը եւ պատգամ մը տուաւ երիտասարդներուն: 1985-ի ընթացքին, Յովհ. Պօղոս Բ. կը նախատեսէ եօթը ճամբորդութիւն՝ լատին - Ամերիկա, Հոլանտա, Լիւքսանպուրկ եւ Պելժիա (Մայիսին), Ափրիկէ, եւայլն:

ՍԷՈՒԼի (Հարաւային - Քորէա) կառավարութիւնը ջնջել տուաւ Ֆրանսայի Արտաքին առեւտուրի նախարարին՝ Տիկին Քրէսոնի ծրագրած ճամբորդութիւնը, բողոքելու համար հիւսիսային - Քորէայի Փարիզի առեւտրական ներկայացուցչութեան «ընդհ. պատուիրակութեան» վերածուելու որոշումին դէմ:

ՄԻԱՑԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ «ԻՒՆԷՍՔՕՑԻՆ» քաշուելուն առթիւ, բաւն բանավէճ մը տեղի ունեցած է ընդհ. անօրէնին եւ ամերիկացի դեսպանին՝ Տիկին Փերարի միջեւ: Այս վերջինը մսխումներուն ակնարկած ըլլալով, անօրէնը արարկած էր թէ Տիկինը բոլորովին կ'անդիտանայ թէ ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ ԻՒՆԷՍՔՕՑԻ մէջ եւ թէ քաղաքականութեամբ կը զբաղի միայն:

ՅՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մահապատիժներու մրցանիշը կոտրած է 1984-ին: Աւելի քան 50 մահավճիռ արձակուած է, որոնց եօթը՝ միայն Դեկտեմբերին: Ոչ մէկ պաշտօնական վիճակագրութիւն ըլլալով, այս թիւը իրականին մէջ կը ներկայացնէ միայն մէկ չնչին համեմատութիւնը բուն կացութեան:

ԱՏԱՆԱՑԻ, Այնթապլի եւ Մարաշի բանտերուն մէջ, քանի մը տասնեակ բանտարկեալներ կամաւոր ծոմի դիմած են: Նոր ազատ արձակուած կնոջ մը վկայութեան համաձայն, 70 ծայրայեղ ձախ թէ աջ բանտարկեալներ մերժած ըլլալով երդել պարտադրուած փառերգը, պաժուած են, այնինքն բոլորը միասին համախմբուած են, մէկ արդելախուցի մէջ, ուր իրարու վրայ կ'ապրին (եթէ կարելի է ապրիլ բայց գործածել՝ այս պարագային) 20 օր է: Բողոքելու համար, իրենք ալ կամաւոր ծոմի դիմած են:

ՆՈՒՄԼՈՒՑԻ մէջ (Նուվէլ - Քալետոնի) երեք ռճրափորձեր կատարուած են Դեկտեմբեր 31-ի գիշերը, միայն նիւթական վնասներ պատճառելով: Տէր եղած է անծանօթ չարժում մը՝ «Հականկախապաշտ»: Կը կարծուի թէ աջերու գործն է: Մէլանեզցի մըն ալ սպաննուած է, երբ կը փորձէր ոսկիհանական անցք մը կարել: Հաստատուած է, սակայն թէ քրէական յանցաւոր մըն էր, անցեալին ալ դատապարտուած, կառքեր գողցած ըլլալով:

ՓԻՋԱՅԻ աշտարակը սկսած է «մէկքը չտկել»: Արդարեւ երթալով աւելի քիչ կը ծռի եւ 1984-ին միայն միլիմեթրի մը 48%-ը ծռած է, մինչ վերջին կիսատարին, տարեկան միջինը 1 միլիմեթր 2 էր: Աշխարհի ամենէն հռչակաւոր աշտարակը բարձրացնել սկսած են 1173-ին եւ ծռելու հակամէտ էր սկիզբէն իսկ, երբ առաջին յարկին հասած էին: Շինողները «չտկած» էին, նախքան վերջացնելը 1372-ին: Ներկայիս աշտարակը 54 մեթր 75 է հիւսիսային կողմէ, ամենէն ցածը, եւ 55,65՝ հարաւային:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 / 28)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՍՏԵՂԾԱԾ ՀԱՇՈՒԻՉ ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱՆ

Հայաստան Որհ. Միութեան առաջնակարգ տեղերէն մէկը կը զբաղի նոր հաշուիչ համակարգերու ստեղծումով: Վերջերս պետական յանձնախումբը բարձր գնահատանքով ընդունած է «Էս - 1046» էլեկտրոնիք հաշուիչ մեքենան: Յանձնախումբին նախագահը՝ Ա. Դորոդնիցինին, ըսած է թէ Երեւանի ուսուցողական մեքենաներու գիտա - հետազօտական հիմնարկի խումբը ստեղծած է հաշուիչ մեքենայ մը, որ իր յատկանիշներով կը գերազանցէ թէքնիքի առաջադրանքի պահանջները: «Էս - 1046» մեքենան՝ առաջադրուած մէկ միլիոնի փոխարէն, երկվայրկեանի մը մէջ մէկ միլիոն երեք հարիւր հազար գործողութիւն կը կատարէ: Մեքենային մէջ նախատեսուած են խորհրդային հաշուողական թէքնիքի համար նոր միջոցներ, որոնք կարելիութիւն կուտան աւելի բարձրացնելու անոր գործողութեան արագութիւնը: Անջատ կտորները չարքէ դուրս ելլելու պարագային մեքենան չի դադրեցներ իր աշխատանքը: «Էս - 1046»ի հիման վրայ նախագծուած եւ ստեղծուած է երկու մեքենաներէ բաղկացած հաշուիչ համադրոյթ մը, որ տարածական սպասարկութեան եւ կառավարման կարելիութիւն կուտայ: Յանձնարուած է մեքենային մեծաքանակ արտադրութիւնը եւ գործածութիւնը տրեւելեան երկիրներու հասարակայ չուկային մէջ:

×

ԱՆԳԵՂԱԿՈԹԻ ԱՒԵՂԾՈՒԱԾԸ

Զանգեզուրի չրջանը, Սիսիանի մօտ գտնուող Անգեղակոթի քարէ մեծ բեկորները, որոնք Ն. Ք. 2-րդ հազարամեակի պատմական յուշարձաններ են, ուրիշ բան չեն քան հին աստղադիտարան մը. նման հետեւութեան յանգած են հայ գիտնականները, որոնց ենթադրութեամբ այդ տեղերը «հաշուիչ մեքենայ» կառուցուած է լուսնի խաւարումներու կանխատեսչական եւ արեւու հետազօտման համար: Այս միտքը զուրկ չէ հիմքէ, եթէ յիշենք որ հին Հայաստանի մէջ զարծածուած է լուսնա - արեգակնային օրացոյցը: Անդեղակոթի քարէ բազմաթիւ օղակներէն մէկուն տրամագիծը 30 մեթրը կ'անցնի: Յատկանշական է, որ արեւելեան կողմէն կարգ մը բեկորներու վրայ անցքեր կան՝ որոնք կրնային օգտագործուիլ յատակ օրերուն լուսատուն դիտելու համար: Յուշարձանը կը հետազօտուի: Մասնագէտներու կարծիքով ան նոր տեղեկութիւններ կուտայ հայկական լեռնաշխարհի հին բնակիչներու աստղաբաշխական դիտելիքներուն մասին:

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԽԱՄԱՃԻԿՆԵՐՈՒ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Թիֆլիս տեղի ունեցած Անդրկովկասի խամաճիկներու թատրոններու աւանդական փառատօնին պարգեւատրուած է Երեւանի խամաճիկներու թատրոնը: Խումբը ներկայացուցած է «Ծաղկի փողոց, թիւ 2» բեմադրութիւնը՝ ըստ Յակոբ Պարոնեանի: Բեմադրութիւնը իրականացուցած է Երուանդ Մանարեան:

×

ՍԵՒԴԱ ՍԵՒԱՆԻ «ՌՈՏՈՍԹՕ, ՌՈՏՈՍԹՕ» ՎԻՊԱԿԸ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

«Սովետական Գրող» հրատարակչականը տասը հազար տպաքանակով լոյս ընծայած է պուլկարահայ արձակագիրը Սեւդա Սեւանի (Ֆրանսուհի Պահչճեան) «Ռոտոսթօ, Ռոտոսթօ» վիպակը, որ կը ներկայացնէ տոհմիկ ընտանիքի մը կեանքը՝ դարուս սկիզբը, Թրքական Ռոտոսթօ քաղաքին մէջ: Վիպակը՝ զրուած պուլկարերէն, նախապէս լոյս տեսած էր Սոֆիա եւ արժանացած պուլկար մամուլի գնահատանքին: Զայն հայերէն թարգմանած է Մարգօ Թէրզեան: Գիրքին յառաջաբանին մէջ Վարդգէս Պետրոսեան ի մէջ այլոց կը նշէ. «Առաջին անգամ Սեւդա Սեւանը Հայաստան եկաւ 1972ին: Դա մարդու եւ բանաստեղծի առաջին տեսակցութիւնն էր իր հայրենիքի հետ, որը մինչ այդ ապրում էր նրա արեան մէջ եւ երազային մի խճանկար էր՝ գոյացած ծնողների ու պապերի կենսագրութիւնից, ծերերի զրոյցներից, կարպացած գրքերից, սեփական ապրումներից: Ես յիշում եմ, թէ ինչպիսի յուզումով էր Սեւդան իր համար «յայտնագործում» Հայաստանը. վերացական հայրենիքն այդ օրերին կարծես մարմին էր ստանում, լցւում իրական գոյներով եւ, մանաւանդ, նոր Հայաստանի առողջ ու կենդանի գոյութեամբ:

ՎՈՍՓՈՐԻ ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ «ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ»...

×

Վոսփորի կամուրջին «պատառ - պատառ» ծախուելուն մասին գրած էինք Դեկտեմբեր 8 / 9 մեր թիւով: Սոսրեւ նոյն այս «հետաքրքրական» նիւթին չուրջ, «Մոնտ»ի աշխատակցին - Արթուն Իւնալի - յօդուածը:

×

Այդ անգամ, «Փասիան Օսման»ի մէկ նոր դիւտը չէ, յայտնի այն խաչապղպին, որ իր հայրենակիցներուն հիացումին արժանացած էր, քանի մը միամիտներու, մաչէլի գիներով, ծախելով՝ Ղալաթիոյ կամուրջը, Պայազետի աշտարակը, մինչեւ իսկ՝ Թաքսիմի հրապարակը...:

Քանի մը անգամ բանտարկուելէ ետք, մեղքը քաւած էր եւ այլեւս իր տագնապը ի գործ չէ դներ: Բայց, կառավարութիւնն է, որ չատ պաշտօնական ձեւով, իրեն կը յանձնարէ: Գործադրելով 13 տարուան ծրագիր մը, ան հրաւիրած է անհատներ «մասնակից դառնալու» Վոսփորի ծանօթ կամուրջին տարեկան եկամուտին, բաժնեթուղթեր գնելով: Պետական այս եկամուտին 34%-ն է որ այս ձեւով կը տրամադրուի հանրութեան: 10 միլիառ թրք. լիրա արժէքով բաժնեթուղթերը լրարու ձեռքէ խրուեցան զբամատան մը ինը հարիւր մասնաճիւղերուն մէջ: Բաժնեթուղթեր, որոնք 50% տոկոս պիտի ապահովեն իրենց տէրերուն: Կամուրջը, ուրեմն, փառաւոր գործ մըն է:

Ճարտարարուեստի նախարարը կը յուսար որ երեք օր տեւէր բաժնեթուղթերու սպառումի գործողութիւնը: Ընդդիմութիւնը կը տարակուսէր: Ամէն պարագայի մէջ, բոլորը սխալեցան չարաչար: Կառավարութիւնը կ'ուզէր նաեւ տեսակ մը վստահութեան քուէ ձեռք ձգել, չրջանի մը մէջ, ուր չարաճուն դրամահոսութիւնը կը խախտէ իր վարկը ժողովուրդին առջեւ, իր յաղթանակէն համոզուած ծրագրած է նախօրինակ քայլ մը առնել «Քէպանի Ջրամբար»ին ու միջազգային է 5 կառուցին համար եւս, որ կ'երկարի Անատոլուի մէկ ծայրէն մինչ: Ասկէ զատ հարցը այն է նաեւ որ ժողովուրդը իր մասնակցութիւնը բերէ Վոսփորի Բ. կամուրջին, որուն աշխատանքները պիտի սկսին Յունիսին եւ որ պիտի արժէ 80 միլիառ լիրա:

Հանրապետութեան պատմութեան մէջ առաջին անգամն է որ հանրապատական ձեռնարկ մը, մասամբ «կը սեփականացուի»: 4000 միլիառնոց պիտանիէն մը 500 միլիառի բացն է որ առնել կուտայ այս քայլը: Անշուշտ սպասուածը այն չէ որ այս միջոցառումը փակէ այս բացը, սակայն իր նպատակը պիտի ունենայ պետական գանձին:

Այս օրինակին պիտի հետեւի նաեւ օդային գիծերու ընկերութիւնը որ կը կազմի հանրութեան մասնակցութեան, նորոգելու համար իր օդանաւային սպասարկութիւնը:

Ընդդիմութիւնը չատ կասկածոտ է այս քաղաքականութեան լրջութեան մասին, յատկապէս Վոսփորի կամուրջին առընչութեամբ, քանի որ եթէ դրամահոսքի համեմատութիւնը որ 45% է ներկայիս, չնուազի, կամուրջին 34% եկամուտին ամրողջութիւնն է որ պիտի տրամադրուի որպէս չահաբաժին, բաժնեթուղթերու երջանիկ տէրերուն: Այդ պարագային, ի՞նչ եկամուտ պիտի յատկացուի նոր ձեռնարկներու:

Ամէն պարագայի մէջ կամուրջի փորձը ցոյց տուած է որ դրամագլուխներ գոյութիւն ունին եւ կը սպասեն հասութաբեր ձեռնարկներու:

Մամիտասական կրօնքը կ'արգիլէ իր հաւատացեալներուն դրամական տոկոսի եկամուտը: Սակայն իսլամ հաւատացեալներ այսուհետեւ պիտի կրնան կամուրջին ու այլ «սեփականացուած» հանրապատական կալուածներու չնորհիւ, հպատակիլ Գուրանի տրամադրութիւններուն: Քաջալերելու համար կրօնասէր գնորդները եւ մխւանները, կառավարութիւնը յայտնած է թէ յաւելում կրած է անոնց սակը որ նոյնիսկ պիտի կրկնապատկուի խճողումի ժամերուն:

Ամէն անգամ որ անոնց վճարումը յաւելում կրած է, դժգոհութեան մրմունջներ բարձրացած են սակայն այս անգամուն հակազդեցութիւնը բաւական լուռ է: Վարորդներ որոնք նաեւ բաժնեհաէր են, երկասրի սուրի մը առջեւ են. դժգոհ՝ ու համբուած միաժամանակ, պէտք է ուշադիր ըլլան որ իրենց ներքին այս պատակտումը չարգիլէ զիրենք պինդ վարելէ իրենց ինքնաչարժերու զեկին:

ՎՐԻՊԱԿ.- Ինչպէս մեր ընթերցողները իւիճաթերաբար պէտք է նշդած ըլլան, «Յառաջ»ի նախորդ թիւին թուականը (հայերէն) պէտք է ըլլար Յունուար 1 :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ
ԳՈՏՈՎԱՆՈՎ
ՄԵԾ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՎԱՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՈՏՈՎԱՆՈՎ ՄԵԾ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՎԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՈՏՈՎԱՆՈՎ ՄԵԾ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՊՈՏՈՎԱՆՈՎ՝
ԲԱՀԱՅ ՀԱԿԱ ՍԼԳՆԱՑԳՆԱՀԱՅ ՍԱՌՆ
200 ՏԱՐԻՆԵՆ Ի ՎԵՐ

ՄԱՐԴԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՈՂԸ

ՀԱՏՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

ԼԻՈՆԻ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ

ՅԱՋՈՂ ՍԵՐՆԴԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ծրնունդ առած է զաղթականութեան առաջին օրերուն: Տարիներու հոդսվումով ի-րարու յաջորդող վարչութիւնները յաջողած են հաւատարիմ մնալ այս կանացի կազմակերպութեան դլխաւոր նպատակին՝ որ է պայքար հայապահպանման դեմին վրայ, առանց անշուշտ զանց ընելու ընկերային օդնութիւնը՝ ի նպաստ անոնց՝ որոնք կարօտ են օժանդակութեան, հիւանդ են կամ ենթակայ չար բախտին:

Առեն - առեն պէտք է սերնդափոխութիւն վարչական կազմին մէջ: Կատարած քանի մը տարիներէ ի վեր արդէն, այդ գործողութիւնը յաջողած է Լիոնի մէջ: Գոնէ այդ տպաւորութիւնը կ'ունենանք, երբ ականատես կ'ըլլանք տիկիններուն ձեռնարկներուն:

Ահաւասիկ ներկայ վարչական կազմը. -

Ատենապետուհի՝ Լիւսի Թուրլեան
Քարտուղարուհիներ՝ Լիւսի Գրլրճեան եւ Վարդուհի Սահակեան
Գանձապահուներ՝ Անի Գասպարեան եւ Անի Մինասեան
Խորհրդականներ՝ Թագուհի Թուրլեան եւ Լիւսի Դաշճեան:

Եօթը հոդինոց վարչութիւն մը, բայց այդ ըսել չէ որ մանաճիւղին միւս անդամները չեն աշխատիր, երբ պէտք ըլլայ եւ յաճախ կայ պէտք: Նոյնիսկ հին վարչականները, վեթերան ընկերուհիներ, ինչպէս Տիկին Հարճլեան եւ ուրիշներ, կը բերեն իրենց աջակցութիւնը նպատակներ իրագործելու համար:

Ըսինք որ հայապահպանման պայքարը կազմակերպութեան առաջին քայլերէն

ետ երկու երկիրները հաւասարապէս պիտի զբաղէին այս երկրով որ վակ էր օտարներու:

Հալիպ Ալլահի (1901 - 1919) եւ իր յաջորդին Աման Ալլահի (1919 - 1929) չրջանին Լոնտոն բուռն կերպով կ'ընդդիմանայ Աֆղանիստանի մեկուսացումէն դուրս դալուն: Պէտք կ'ըլլայ նոր բախտ մը, անդլեւաֆղան երրորդ պատերազմը, կոչուած նաեւ Անկախութեան պատերազմ, որպէսզի Աֆղանիստանի դիւանագիտութիւնը ճանչցուի կատարելապէս, թէ՛ Բալալիինաիի (Օգոստոս 8, - 1919) եւ թէ Քապուլի (Նոյեմբեր 22 - 1921) դաշնագիրերով: Այդ թուականէն մինչեւ 1979-ի խորհրդային արշաւանքը, օտար ոչ մէկ միջամտութիւն եղած է Աֆղանիստանի:

Թ. Ա. Թ.

ԳԱՂԱՓԱՐ ԳԱՂԱՓԱՐ

ՈՒԱԹԲԹԱՈՒՆԻ Հայ կեդրոնին մէջ, Դեկտեմբեր 9-ին, տօնուած է Հ. Յ. Դ.ի 94-րդ տարեդարձը: Բացումը կատարած է Րաֆֆի Զարկարեան: «Սարդարապատ» կամիտէի խօսքը փոխանցած է Վարդան Սէրայտարեան: Բանախօսած է Վիպէն Յովսէփեան (Լոս - Անճըլըսէն): Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած է երգիչ Գառնիկ Սարդիսեան, յեղափոխական երգերով:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ Ազգ. Արծրունի վարժարանի «Է. Պօյաճեան» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 6-ին, տեղի ունեցած է մեծարանքի ճաշ մը, ի պատիւ հաստատութեան տնօրէն Միսաք Սվաճեանի եւ իր կնոջ՝ Լօրիս Սվաճեանի, անոնց ուսուցչական քառասնամեայ վաստակին ի դիմաց: Խօսք առած են հոդաբարձութեան, ուսուցչական կազմի եւ մամուլի ներկայացուցիչներ դրուատելով մեծարեալներու վաստակը: Միսաք Սվաճեանի չնորհակալութեան արտայայտութիւններէն ետք փակման խօսքը արտասանած է թեմին առաջնորդը՝ Գրիգորիս Եպիսկ. Բունիաթեան:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ «Արմենիա» չէնքի «Տաղլեան» դրադարանին մէջ, Դեկտեմբեր 9ին եւ 10ին դումարուած է Հ.Օ.Մ.ի Հարաւային Ամերիկայի 37-րդ պատգամաւորական ժողովը, մասնակցութեամբ բոլոր մասնաճիւղերու՝ Փալերմոյի, Լանուսի, Վալենթին Ալսինայի, Ռամոս Մեխիայի, Մոնթէվիտէոյի, Սան Փաուլոյի եւ Գորտոպայի 57 պատգամաւորուհիներու: Յաջորդական նիստերու մէջ ժողովը քննած է Շրջ. Վարչութեան եւ մասնաճիւղերու գործունէութեան տեղեկագիրը: Մխիթերու փոխանակութեան նիւթ դարձած են հարաւամերիկեան հայ կեանքի զանազան երեսները՝ կրթական, մշակութային, կնոջական եւայլն:

×

ՍԱՆԹԻԱԿՕ այցելած է Արժանթինի Հայոց առաջնորդը՝ Գրիգորիս Եպիսկոպոս Բունիաթեան, ընկերակցութեամբ Աւագ վրդ. Պալեանի: Զիլիի մայրաքաղաքը կ'ապրին չուրջ երկու հարիւր Հայեր, որոնք ստեղծած են հաւաքական եռուն կեանք մը Հայ Տան մէջ ու չուրջը: Տունը բաւական ընդարձակ կեդրոն մըն է իր խաղավայրով, սրահով, դրասենեակներով: Տան չրջափակին մէջ կը դտնուի նաեւ Ալբիլեան Յուշարձանը: Գրիգորիս Եպիսկ. Դեկտեմբեր 2-ին հատարագած է Հայ Տան մէջ: Յաջորդ օրերուն նոյն վայրը հաւաքուած են երիտասարդներ ու երէցներ, որոնց համար պատասխանութիւններ տուած է Առաջնորդը՝

Հայաստանի եւ Սփիւռքի կեանքի, հայապահպանման, Հայկ. Դատի եւ ազգային այլ հարցերու չուրջ: Դեկտեմբեր 4-ին, հրաժեշտի ճաշ մը տրուած է ի պատիւ Առաջնորդին:

×

ԱԹԻՆՔԻ յոյն կաթողիկէ Առաջնորդարանի սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 3-ին, տեղի ունեցած է հայ երգի երեկոյթ մը, կազմակերպութեամբ Համազգայինին: Բացումը կատարած է Յակոբ Ճելալեան, անդրադառնալով հնադարեան հայ երգին ու նուագարաններուն: Բանախօսած է երաժշտագէտ՝ Մարգոս Տրազումիս, ծանրանալով հայ երգի ու երաժշտութեան 2500 տարուան հարուստ պատմութեան վրայ: Գեղարուեստական բաժնին հանդէս եկած է Համազգայինի երգչախումբը, դեկավարութեամբ՝ Վարուժան Նիկոլեանի:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ - ԷԼԻԶ ԳԱՒՈՒՖԵԱՆ - ԱՅՎԱԶԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան Էլիզ Գաւուֆեեան - Այվազեան Գրական Մրցանակ-ի դատական կազմը, 1984-ին, երեն ներկայացուած գործերէն մրցանակի արժանի նկատած է Զաւէն Պիպէոեանի «Մրջիւններու վերջալոյսը»:

Նկատելով որ այս վէպին հեղինակը մահացած է, որուհետեւ մրցանակին դումարը երեք հազար ֆրանք, յետ մահու ուղարկել իր այրիին Տիկին Սեդա Պիպէոեանի:

Իսկ 1985-ի մրցումին կրնան մասնակցիլ Սփիւռքի բոլոր հայ գրողները, ներկայացնելով վերջին երեք տարիներու իրենց գրական ստեղծագործութիւնները, արձակ կամ բանաստեղծութիւն:

Մրցումի ներկայացուած գործերը, երկուական օրինակ, պէտք է մեր ձեռքը հասած ըլլան, ամէնէն ուշ 1985 Օգոստոսի վերջը:

Մրցանակին արժանացող երկը եւ հեղինակին անունը կը յայտարարուին մամուլով ու տարեկան ճաշով:

Դատական կազմին անդամներն են.- Եղիշէ Այվազեան, Պատրիկ Կէնիեան, Լեւոն Սոփոկլեան, Ս. Ֆ. Զանգու, Հիլտա Գալֆեան - Փանոսեան:

Թղթակցութեան հասցէ. -
SOCIETE DES GENS DE LETTRES ARMENIENS DE FRANCE
B. P. 98 - 09
75421 PARIS Cedex 09 — FRANCE

Կը խնդրուի Սփիւռքի թերթերէն արտատպել:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Ա.

ԹՈՑՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱԹԻՆԵՐԸ

Դուք պիտէիք եւ թաքցնո՞ւմ էիք ինձանից, դոչեցի ես վրդովուած ձայնով:

- Մենք չէինք ուզում քեզ տխրեցնել:

Մինչեւ ընկերներս մորթեցին այծը, մինչեւ յօշոտեցին, մինչեւ կրակ վառեցին, դիչերից բաւական անցաւ: Առատ խորոված մատակարարում էր նրանց սեղանին այն ճոխ ընթրիքներից մէկը, որի նմանը խիստ հազիւ անգամ նրանք ի վեր կը չարունակուի: Ով կ'ըսէ հայատպանում, կը խորհի նախ՝ պլպրոց: Թէեւ Լիոնի հայերէնի միօրեայ դասընթացքները կ. Խաչի հակակչիռին տակ չեն, բայց խաչուհիները չեն պատրաստ իրենց զուրզուրանքը աշակերտներուն հանդէպ:

Այսպէս, Զորեքչաբթի, Դեկտեմբեր 17, կպ. Խաչը Հայ Տան սրահին մէջ, կէսօրուան ճաշ մը առաւ չուրջ 80 փոքրիկներու: Այս առթիւ վարչութիւնը հրաւիրած էր նաեւ երրորդ տարիքի նախկին վարչականները, տեղւոյն հոդեւոր-ականները, բարեկամ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ:

Նորվան Եպիսկ. Զաքարեան կը նախադահէր: Առաջարկեց բաժակ պարպել կպ. Խաչի բարգաւաճման, չեչոը դրաւ կնոջական այս կազմակերպութեան դեբին վրայ, դաղութ - դաղութ եւ մաղթեց նորանոր նուաճումներ Լիոնի մասնաճիւղին:

Ազգ. Մխիթեան Կրթական մարմնին կողմէ, Գեղամ Կանանեան՝ որ տարիներէ ի վեր կ'աշխատի, դովելի յամառութեամբ մը, ի նպաստ դպրոցին - եւ ուրիչ ազդօգուտ չատ մը բաներու համար - ծանրացաւ Լիոնի մէջ ամէնօրեայ դպրոցի մը անհրաժեշտութեան վրայ: Ընդառաջ երթալով Տիկին Լիւսի Թուրլեանի հրաւէրին, Մովսէս աւագ քահանայ Գալչնաէրեան, նոր ժամանած Պոլսէն, իր խօսքը ուղղեց մանուկնեոու պզտիկներուն: Վատահ չենք թէ մեր մանուկները հասկըցան Տէր. Հօր ըսածները, բայց խանդավառ ծափիկներով պատուեցին զինքը:

Մխիթարեան ուրախ էր: Եւ եղաւ ա'լ աւելի, երբ Զատիկ առեղայ Աւետիքեան՝ որ կը չանայ մեր փոքրիկները մաերմացընել հայ երդին հետ, ճաղատը ձեռքին, վարեց նորավարժ երգչախումբը եւ ցոյց տուաւ թէ իր աշխատանքը պարապի չերթար:

Յաջող հաւաքոյթ մը՝ ուր երեք սերունդներ - թերեւս աւելի քան երեք - քով քովի, քանի մը հաճոյալի ժամեր անցուցին հայկական մթնոլորտի մէջ, չբնորհիւ խաչուհիներու նախաձեռնող ոգիին:

Տիկիններուն աշխատանքը վերջակէտ չունի բնականաբար: Կպ. Խաչը կը կազմակերպէ Յունուար 13, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, Հայ Տան մէջ Մանուկներու Օրը զպրոցին անխոնջ ուսուցչուհիներուն օժանդակութեամբ: Տիկին Թուրլեան յայտարարեց որ կազանդ Պապային ներկայութիւնը ապահովուած է ... Աւանդական օր մը՝ ուր, ընդհանրապէս, մեծերը ծնողք կամ ոչ, թիւով նոյնքան չատ կ'ըլլան, երբեմն ալ աւելի իսկ, քան պզտիկները: Մաղթենք որ 1985-ին ալ այդպէս ըլլայ եւ խաչուհիները զգան թէ ժողովուրդը կը հետեւի իրենց ճիգերուն կ'ուզէ քաջալերել իրենց գործունէութիւնը:

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՍԻՔՃԵԱՆ

վայելում էին անմարդաբնակ անտառում: Գինին նոյնպէս առատ էր: Ընդհակառակ, որ ընկերներս ամէն կերպ աշխատում էին ուրախացնել ինձ, վանել իմ տխրութիւնը, բայց հնար չէր լինում: Իմ սիրտը լցուած էր անասհման դառնութեամբ, գլուխումս պտըտում էին հազարաւոր սատանաներ: Ես ոչինչ ուտել չկարողացայ, միայն խմում էի, աշխատում էի գոնէ գինով թմրեցնել ինձ տանջող ցաւերը: Բայց նա էլ չէր օգնում: Սալմաստայ զօրեղ գինին ինձ վրայ ջրի ազդեցութիւն էր անում:

- Անհոգ կա՛ց, Մուրադ, ասաց ինձ Կարօն, - մենք չենք թողնի որ քո վարպետի ձեռքը կարեն:

- Դուք, հարցրի ես թերահաւատութեամբ, - դուք ի՞նչ կարող էք անել:

- Մենք չատ բան կարող ենք անել, պատասխանեց Կարօն մի առանձին անճնավստահութեամբ:

Ես չկամեցայ ընկերներիս հպարտութիւնը վիրաւորել եւ լուռ կացայ:

- Չանաք չենք անում, Մուրադ չարունակեց Կարօն բաւական լուրջ կերպով, - քո վարպետը առաջիկայ դիչերում ազատած կը լինի բանտից: Միւս առաւօտը երբ բանտի դռները բաց կանեն, որ տանեն նրան հրապարակի վրայ ձեռքը կտրելու համար, կը դտնեն նրան անյայտացած:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԶԱՐԻԱՆ

ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ԱՌԱՒՕՏԻ

*Ես ինձ միշտ զգացել եմ որպէս մի ծառ, որ ամէն գարնան ծաղկում է, ամէն աշնան տերեւներ է թափում, ամէն ձմեռ մերկանում է, ամէն գարուն նորից ծաղկում է, ամէն աշուն նորից տերեւներ է թափում, ամէն ձմեռ նորից

ՏՆՕՐՀՆԷՔ

Համաճայն հայ եկեղեցւոյ աւանդութեան, տարւան ընթացքին երկու առիթներով՝ Ս. Ծնունդին եւ Զատիկին, հայոց տուները կ'օրհնուին՝ Տճօրհնէք իր կատարուի:

Այն ընտանիքները, որոնք տանէրնոյ չունին, կամ որոնց եկեղեցական մը չհայցելեր, Թող հաճին իմաց տալ եկեղեցւոյ դիւանին, որպէսզի առ այդ՝ եկեղեցական մը նշանակուի:

ՏՕՆԱԾՈՒԱԾ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հովանաւորութեամբ՝
ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆԻ
(Առաջնորդ Փարիզի Հայոց)

Կիրակի, Յունուար 6-ին, Դպրոցասէրի սրահին մէջ, ժամը 15-էն սկսեալ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին. -

Վարժարանիս երգչախումբը դեկավարութեամբ՝ Գ. ԵԱՆՊԻԿԵԱՆԻ,
ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ՝ իր երգերով,
կը ներկայացուին թատերախաղ մը, պարեր:

Այս բոլորը հայկական ճոխ սեղանները չուրջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները ի նպաստ եկեղեցւոյ պայծառութեան. - Շաղիկ Օհանեան «Փանէլիա» 5.000 Ֆ., Այրի Տիկին Եաղուպեան 1500, Այրի Տիկին Պայծառ Կարմիրեան 1000, Պ. Արմենակ Ներկիզեան 1200, Վիէնէն՝ Տէրմանճեան, Տէսինէն՝ Հանճեան, եւ Տիկին Եաղուպեան 500-ական Ֆ., Տիկին Գէօրճլուեան, Տիկին Իսկուհի Ժամկոչեան եւ Այրի Տիկին Մարի Գարագիւլաեան 300ական Ֆ., Տիկին Անահիտ Զուլֆեան, Ռիչար Գալուստեան, Տէր եւ Տիկին Փեհլիվանեան 200-ական Ֆ., Անդրկ Սիւմէճեան, Տիկին Շահինեան 100-ական Ֆրանք, Տիկին Խաչատուրեան 50 Ֆ.:

- ՃԱՇ -

Ֆրանսահայ Կապ. Խաչի Սէն - Ժէռմէի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ բացառիկ հաւ մը Ս. Ծննդեան առթիւ Յունուար 5, Շաբաթ գիշեր, ժամը՝ 21-ին Թաղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Խաեան Բարեկամական Միութեան՝
ԲԱԺԱԿԻ ՕՐԸ
Կիրակի, Յունուար 20

- ԾՆՈՒՆԴ -

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5
ՃՐԱԳԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 16-ին, պատարագ՝ 17.15-ին: Կը պատարագէ՝
ՅԻՐԱՑՐ ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱՒՖՈՐՎԻԼ

Ժամերգութիւն ժամը 16, պատարագ՝ 17-ին:

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

Ժամերգութիւն 16.30-ին, ընթերցուածք՝ ժամը 17-ին, պատարագ՝ 17.30-ին:

ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Սկիզբ. ժամ. 18-ին, պատարագ՝ ժամը 19-ին:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Սկիզբ. ժամը 15.30, ընթերցուածք՝ 16, Պատարագ՝ 17: Կը պատարագէ՝
ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՊԵՓՃԵԱՆ

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ժամերգութեան ժամը՝ 16-ին, պատարագ՝ 17:

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ — Ս. ԳԷՈՐԳ

Ժամը 17-ին գիրքերու ընթերցում եւ պատարագ:

ՍԷՆ-ԺԵՐՄԱՄ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ժամերգութիւն 17, ընթերցուածք՝ 18, պատարագ՝ 18.30:

ՊՈՒԼՎ. OSSO — Ս. ՅԱԿՈԲ

Ժամերգութիւն՝ 16.30-ին, պատարագ՝ 18-ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ժամերգութիւն 16.30ին, ընթերցուածք 17ին, պատարագ 17.30: Կը պատարագէ՝
ԻՍԱՀԱԿ ԽԶԿՐ. ԿՀՆՑ. ՀԻՔԻՄԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Մեսրոպ կրթարանը շնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Ժան Պօյաճեանէ իրենց մօր՝ Տիկին Այաճեանի յիշատակին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Խաեան Բարեկամական Միութիւնը՝ Օր. Անոյշ Սաճոսեանի արկածալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 500 Ֆ. կը նուիրէ Դպրոցասէրին (ստանալ «Ճառաջ»էն):

CENTRE DE RECHERCHES SUR LA DIASPORA ARMÉNIENNE

36, Rue de Trévise — 75009 PARIS
Tél. : 246. 05. 58

A partir du 1er *Janvier* 1985, *le Centre de Dcumentation Arménien sera accessible au public les* Mercredis *et* Samedis après-midi de 14h à 18h.

Pour toutes demandes de services (expositions, diaporamas, revues conférences, etc...) il est souhaitable de prendre rendez-vous *par téléphone, les matins du mardi au samedi inclus.*

Information

— *Index documentaire du C.R.D.A. sur MINITEL à partir de Janvier* 1985; (*Tél : Paris* - 615.91.77 / *Province* - (16-3) 615.91.77)
— *Ouverture du département musique (audition de cassettes sélectionnées, dossiers documentaires) en Février* 1985.
— *Voyage en Arménie du* 30 *Mars au* 13 *Avril* 1985.

SIPAN KOMITAS

EN CONCERT

double cassette (S. K. 6000 *et* S. K 7000)
éditée à l'occasion du
60ème Anniversaire de la Chorale SIPAN-KOMITAS
Direction *Garbis APRIKIAN*

Ces œuvres enregistrées en direct avec orchestre symphonique ou a capella au cours de concerts donnés ces 15 dernières années dans différentes salles sont le témoignage vivant des activités musicales de la Chorale et de son exécution.

Sonia NIGOGHOSSIAN (Mezzo soprano) a bien voulu prêter son concours à ces différents concerts.

Avec la participation des solistes de Chœur :
— *Meguerditch BOGHOSSIAN* (ténor)
— *René MARTAYAN* (ténor)
— *Thérèse DAYERMANJIAN* (alto)

Au programme, la Bataille d'Avaraïr et Légende de K. M. ALEMSHAH, ainsi que des œuvres de KOMITAS, G. APRIKIAN, P. GANATCHIAN et A. DIKRANIAN.

tous droits réservés — reproduction rigoureusement intérdite

POINTS de VENTE :

— **Auprès des membres de la Chorale Sipan - Komitas**
PARIS
— **MCA** : 17, rue Bleue, 75009 Paris - au premier étage
— **CENTRE DE DOCUMENTATION ARMENIEN** : 36, rue de Trévise, 75009 Paris Tél : 246 - 05 - 58
— **LIBRAIRIE PALOUYAN** : 9, rue de Trévise, 75009 Paris, Tél : 523 - 24 - 97
— **LIBRAIRIE SAMUELIAN** : 51, rue Mr. le Prince, 75006 Paris, Tél : 326 - 88 - 65
— **HAY DISC** : 31, rue Lamartine, 75009 Paris, Tél : 878 - 22 - 79
BANLIEUE
— **TELE CONDORCET** : 175, ave. Jean Jaurès, 92140 Clamart, Tél : 642 - 56 - 17
— **MCA** : 9, rue de Madrid, 94140 Alfortville, Tél : 376 - 55 - 89
— **AREV DOUR** : 72 bis, rue Jean Jaurès, 95400 Arnouville - les - Gonesse, Tél : 987 - 31 - 08
— **ALIMENTATION NIGOGHOSSIAN** : 121, ave. Henri Barbusse, Arnouville Tél : 985 - 39 - 29
PROVINCE
— **MCA** : 15, rue du 24 Avril 1915, DECINES, Tél : (7) 849 - 42 -97
— **Eglise Apostolique Arménienne de Lyon et de ses environs** Secrétariat : 295, rue Boileau, LYON, Tél : (7) 860 - 47 - 18
— **TISSUS ANDRE** : 53, rue Madier-Monjau, VALENCE, Tél : (75) 43 - 30 - 54
— **CLUB U.G.A. - ARDZIV** : 56, Bd- de Compostelle, 13012 MARSEILLE, Tél : (91) 87 - 32 - 26
— **LIBRAIRIE DES EDITIONS PARENTHESES** : 72, Cour Julien, 13006 MARSEILLE

— *NOEL ARMÉNIEN*

-5 Janvier -

MENU SPECIAL **275 Frs.**

AVEC UN SPECTACLE EXCEPTIONNEL AU PROGRAMME

- Danses folkloriques avec TRIO SEVAN
- Chanteur et organiste PIERRE
- Danse orientale
- Ensemble inst. folklorique SEVAN
- Et le chanteur BEDIK

A PARTIR DU 13 JANVIER
TOUS LES DIMANCHES
★ ★ ★ ★
SOIREE DISCO
★ ★
au Restaurant **SEVAN**
DISCO, ROCK, NEW WAVE
et FOLKLORE ARMENIEN
VENEZ NOMBREUX
CADEAUX SURPRISES
BUFFET PERMANENT

Pour tous renseignements et réservations téléphonez :
RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément, 94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
4

VENDREDI
4 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C., PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատ : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.868 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.868

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏԸ հակիրճ կերպով պծեց կառավարութեան 1985-ի ծրագիրները, Յունուար 2-ին իսկ, խորհրդակցական հանդիպումէ մը եառ իր նախարարներուն հետ: Այս առթիւ, Ֆաբիուս չէշտեց. - «Մեր պարտականութիւնն է ներկան մտածակարաբել եւ մեր զաւակներուն համար՝ ապագան պատրաստել: Ասոր համար է որ հոս ենք: Երկիր մը չի կառավարուիր այսերը չոյլ-լով»: Այլ խօսքով կառավարութիւնը պիտի չարունակէ խստակեցութեան նոյն քաղաքականութիւնը, «ծորակ»ը պիտի չբանայ ընտրական մտահոգութիւններէ տարուած:

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՂՊՏԻՆԵՐՈՒ պետը՝ Շենուտա Գ. տարիներու աքսորէ մը եառ, անապատի մենաստան մը, արտօնութիւն ստացաւ Գահիրէ վերադառնալու եւ իր հաւատացեալներուն համար պատարագելու Ծնունդին (Յունուար 7): 1981 Սեպտեմբեր 5-ին է որ նախագահ Սատաթ պարտադիր բնակութեան դատապարտած էր Ղպտիներու պապը, որ քաղաքական ըմբռնում մը ունէր իր պաշտօնին եւ չէր վարանած յայտարարելու (1973) թէ Եգիպտոս հիմնովին դպած է եւ զայն դաղթավայրի վերածած մահմետական-ները՝ օտարներ են: Մուպարաք, ուզելով հանդերձ ազգային ամբողջական հաշտութիւն մը, կը զգուշանար եւ կը խուսափէր հապճեպ կերպով ներում շընորհելու Շենուտային, այն մտահոգութեամբ, որ ծայրայեղ մահմետականները կրնան խղել «զինադադարը»:

ՏՈԼԱՐԸ նոր տարին սկսաւ նոր մրցանիշով մը՝ 9,73 Փարիզի սակարանը, Յունուար 2-ին:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ սուֆի ազանդին (մահմետական) եօթը անդամներ ձերբակալուած են: Ատոնք Գաթըրիա անունը կրող եղբայրութեան մը կը պատկանին: Գաթիրիա ահերվիշներէն ալ հին է, քանի ութ դարերու ետանդութիւն ունի: Կրնան 12 տարուան բանտարկութեան դատապարտուիլ, որովհետեւ 1925-ի օրէնք մը կ'արգիլէ մահմետական ազանդները: Իրականին մէջ, այս օրէնքը ամբողջովին չէ գործադրուած, հակառակ Աթաթիւրքի աշխարհականութեան կանոններուն եւ նման ազանդներու հանդէպ միշտ հանդուրժողութիւն ցոյց տրուած է: Նայն-իսկ 50-ական թուականներէն ի վեր, ետանդական երաժշտութեան փառատօն մը կը տրուի ամէն տարի, Գոնիա:

ԺԱՒ ՏԷ ԼԱՔՐԸԹԻԼ, ակադեմական, մեռած է առջի օր, 97 տարեկանին ուղեղային արիւնահոսութենէ: Հեղինակ է ճամբորդական յուշերու, վէպերու եւ ծանօթ է նաեւ իբրեւ հեղինակ դատախաններու նախարաններու:

«ՓԱՐԻ, ՍԸ ՍՈՒԱՐ» նոր օրաթերթ մը կը ծնի, Երկուշաբթի օր, Յունուար 7-ին, որ ամէն օր (կամ՝ գրեթէ) առաջին էջին վրայ խմբագրական մը պիտի ունենայ Միշէլ Ժոպէրէն: Հրատարակիչն է՝ Փիէր Փլանչէ, որ հրատարակչական մը ունի Սավուայի մէջ եւ որ ցարդ կը գրաղէր «Միշէլ Ժոպէրի նամակ»ով:

ՓԱՐԻԶԻ ԹՐՔԱԿԱՆ դեսպանատան չուրջ, ինչպէս ամէն Զորեքշաբթի, Յունուար 2-ին ալ բազոքի հերթական համախմբում մը տեղի ունեցաւ: «Իւմանիթէ» կը գանգատի, որ Նոյեմբեր 6-էն ի վեր կառաւրուող (առաջինը՝ ազատելու համար Հ. Ասլանը կախազանէն) այս հրկոմներուն ոչ ոք կ'արձագանգէ, բացի՝ «Իւմանիթէ»էն:

ՖՐԱՆՍ - ՏԻՄԱՆՇ չաբաթաթերթը իր 2000-րդ թիւը կը տօնէ այս առթիւ «Մաքէն» կը յիշեցնէ որ թերթը յաջողութիւն կը գտնէ միշտ՝ պատմելով մանրամասնօրէն աշխարհի մեծերու դժբախտութիւնները, հասարակութեան մը որ այդ ձեւով իր դժբախտութիւնները, մասամբ, կը մոռնայ: Հասկնալի է, կ'ըսէ քրոնիկագիրը, որ այսքան մարդասիրական նպատակ մը թոյլ տայ խմբագրութեան պատասխանատուները՝ աւելի արդիւնաւորութիւն հետապնդել, քան՝ ճշմարտութիւն: Եւ ուրեմն, միայն վերջին 15 տարիներու ընթացքին, թերթը 57 անգամ էլիզապէթ թագուհիին հրաժարումը յայտարարած է, 122 անգամ իշխան Շառլի ամուսնութիւնը, ի բացառեալ բուն ամուսնութենէն, 17 պաշտօնական նշանած դատած է կինը:

«ԼԸ ՄՈՆՏ»

1984Ի ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԼՈՒՐԵՐԷՆ ՓՈՒՆՋ ՄԸ

Միւնիխ. - 12 չնիկներ անցեալ Սեպտեմբերին ժառանգած են 4.600.000 մարք: Իրենց տիրուհին անոնց ձգած է ամբողջ հարստութիւնը:

Նիս. - Շուներու ճաշարանի մը բացումը կատարուած է Փրոմընատ տէ զ'Անկլէի վրայ: Հոն կարելի է տիրոջաբեր մը տանել, կանանչեղէն կամ մսեղէն մը ուտել. «յաճախորդ»ներու տրամադրութեան տակ է նաեւ անուշեղէններու ճոխ ցանկը: Սպասարկութիւնը կը կատարուի յախճապակիէ պնակներով:

Իտալիա. - Հաւ մը սեռ փոխած է: Ամլացած է: Իր փետուրները երկարած են եւ ճակտին վրայ բուսած է բրուկ մը: Սեռափոխ կենդանին սկսած է դարպասել իր նախկին ընկերուհիները ու անոր կակոցը վերածուած է հնչուն կուկուլիկուի մը:

Նիւ - Եորք. - Ծածուածքի 1500 պարագայ արձանագրուած է 1983-ի ընթացքին: Օրէնքը կը պահանջէ որ բժիշկները տեղեկագրեն սիրոյ կամ մարդակեր տեսլութեան այս կարգի արտայայտութիւնները: Երեք այրեր վրայ տուած են իրենց սեռային գործարանը, իսկ երկու կիներ մէյմէկ կտոր իրենց կուրծքէն:

Թրէվ. - Վարսայարդար մը ճար մը դտած է, պայքարելու համար ճաղատութեան դէմ. ան իր յաճախորդներուն հերթաթափ գլուխները լիզել կուտար կովի մը, որու լեզուին հարուածները պէտք է գրգռեն մազերու արմատը զանոնք մըղելով կրկին բուսնելու:

Պրազիլ. - Թնդանօթաձիգ մը ցոյց տալու համար սրտին հուրը իր գեղուհիին, թնդանօթի այնպիսի հարուած մը կը քաշէ որ հետեւանքը կ'ըլլայ վեց վիրաւոր:

Աքէնֆ. - Կին մը չեզեալ նկատել կուտայ իր ամուսնութիւնը, երբ անակնկալօրէն ամուսինը - 44 տարու - բարձր պաշտօնատար մը - կը գտնէ իր մօրը թեւերուն մէջ, մանկան մը նման արբչիւռ՝ կաթ ծծելով զրաղած:

Պուէնոս - Այրէս. - Զոյգ մը՝ մոմերով զարդարուած կարկանդակով մը տօնած է հեռաձայն ունենալու իրենց դիմումին 36-րդ տարեդարձը. դիմում մը, որուն գոհացում չէ տրուած ցարդ: «Մեր դիմումը 36 տարեկան է այսօր, եւ այլեւս զայն հարազատ աղջիկս կը նկատեմ» ըսած է կինը:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 / 28)

ԻՏԱԼԱՑԻ ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆ ԳՈՐԾԸ ԹԻՓԼԻՍԻ ՀԱՅ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

«Գողը դրախտում» կամ «Վինչենցօ տէ փրեթօրէ» կը կոչուի խառացի ծանօթ թատերագիրը, դերասան եւ բեմադիր Խուաբսօ տէ Ֆելիփեոյի թատերախաղերէն մին, որ վերջերս, հեղինակին մահէն քանի մը օր եառ բեմադրուած է Թիֆլիսի Ստեփան Շահումեան թատրոնին մէջ: Ի դէպ, քանի մը տարի առաջ ներկայացուած էր անոր «Ֆիլումենա Մարթուրանօ» կատակերգութիւնը, Ռոման Զալթիկեանի բեմադրութեամբ: Նոր թատերախաղին մէջ գլխաւոր դերերը կը մարմնաւորեն Ժիրայր Կարապետեան եւ Նորա Օհանեան:

×

Տ. ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆԻ
ԵՒ Տ. ՋԷՕԿԻՒՐԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԵՐԷՆ ՀԱՏՈՒՆՏԻՐ ՄԸ

«Սովետական Գրող» հրատարակչական-նը «Հայ դասականներէն գրազարան» մատենաշարով լոյս ընծայած է հատընտիր մը՝ Տիգրան Կամսարականի եւ Տիգրան Ջէօկիւրեանի գործերէն: Գիրքին ընդարձակ յառաջաբանը գրած է Յակոբ Մարգարեան, անդրադառնալով ժամանակաշրջանի յատկանիշներուն եւ գոյզ գրագէտներու կեանքին ու վաստակին: Խօսելով Տիգրան Կամսարականի «Վարժապետին աղջիկը» վէպին մասին Յակոբ Մարգարեան զայն կը նկատէ արեւմտահայ գրականութեան առաջին իրապաշտ վէպը, որ ամէնէն կատարեալ ու ամբողջականօրէն մարմնաւորած է գրական նոր սերունդի գաղափարա - գեղագիտական սկզբունքները. սկզբունքներ՝ որոնք զարգացման նոր մակարդակի մը բարձրացուցին արեւմտահայ գրականութիւնը:

×

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁ ԻՍՐԱՑԻԼ ՄԻԼԻՏՈՍԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐ

Զապորոժիէ (Ուկրանիա) տեղի ունեցած ծանրարարձութեան խորհրդային բաժակի մրցաշարքին յաղող արդիւնք ձեռք ձգած է լենինականցի մարզիկ Իսրայէլ Միլիտոսեան: 16-ամեայ ծանրաբարձը 127,5 քիլօ պոկելով եւ 150 քիլօ ուսէն բարձրացնելով ոչ միայն չհած է բաժակը՝ 60 քիլօ ծանրութեան դասակարգի, այլեւ սահմանած է Խորհ. Միութեան պատանեկան նոր մրցանիշ մը: Երկրորդ հանդիսացած է կարօ Յովհաննիսեան (Սումգայիթէն, Ադրբէջան): Հայաստանէն ուրիշ մարզիկ մը՝ Յարութիւն Սահակեան, 4-րդ հանդիսացած է: Իսրայէլ Միլիտոսեան չորս տարի է որ ծանրաբարձութեան նուիրուած է: Իր մարզիչն է հօրեղբայրը՝ ծանօթ ծանրաբարձ Վարդան Միլիտոսեան:

×

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԸ

Ախալցխայի հայկական միջնակարգ թիւ 3 վարժարանը փոխադրուած է նոր չէնք մը, որ կառուցուած է Վրաստանի կառավարութեան որոշումով: Այս դրոցը Վրաստանի հայկական կրթական կարեւոր հաստատութիւններէն մին կը նկատուի: Հոն դասաւանդած են Խաչատուր Աբովեանի որդին Վարդան Աբովեան, Ղազարոս Ագայեան եւ անուանի այլ դէմքեր: Վարժարանի աշակերտներու կարգին կը գտնուին ակադեմական-ներ Ստեփանոս Մալխասեանց, Յակոբ Մանանդեան, նկարիչներ Վարդգէս Սուրենեանց, Յակոբ Կոջոյեան եւ այլն:

×

ԵՐԱԶԳԱՒՈՐՈՒ ԳԻՒՂԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ ԿԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԻՆ ՆՈՐ ԱՒԱՆ

Երազդաւորս հին գիւղը, որ Ախուրեանի ջրվանը կառուցուող մեծ ջրամբարի յատակին յայտնուած էր, կը փոխէ իր հասցէն: Հին գիւղին մօտ կառուցուած է նոր աւան մը, ուր կը տեղափոխուին բրնակիչները: Հոն կան ոչ միայն յարմարութիւններով օժտուած տուներ, այլեւ ակումբ, առեւտրական կեդրոն, մանկապարտէզ, դպրոց եւայլն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ԿՈՐԻՒՆԻ ՄԱՀԸ

«Գրական Թերթ»ի Դեկտեմբեր 21-ի թիւէն կ'իմանանք, թէ Երեւանի մէջ Դեկտեմբեր 20-ին իր մահկանացուն կնքած է բանաստեղծ, արձակագիր եւ առակագիր Մկրտիչ Կորիւն (Կորիւն Գրիգորի Մկրտչեան): Ծնած էր 1913-ին՝ Կարսի Ղզլչախչախ գիւղը: 1929-ին աւարտած է Լենինականի թիւ 1 Օսթնամեայ վարժարանը, իսկ 1937-ին՝ Երեւանի համալսարանի բանասիրական ճիւղը: Մասնակցած է Բ. Աշխարհամարտին: Այնուհետեւ զանազան պաշտօններ վարած է Երեւանի խամաճիկներու թատրոնը, մանկավարժական հիմնարկը, «Պիոներ Կանչ» թերթի խմբագրութեան, պատմութեան հիմնարկի մամուլի բաժնին մէջ եւ այլուր: Դասախօսած է Երեւանի եւ Լենինականի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ:

Մկրտիչ Կորիւն գրած է բանաստեղծութիւններ, հէքեաթներ, թատերախաղեր, պատմուածքներ, հանելուկներ, առակներ, որոնք թարգմանուած եւ հրատարակուած են նաեւ ռուսերէն եւ ուկրաներէն: Իր գործերէն յիշենք՝ «Կեանքի ու սիրոյ երգեր» (1937), «Հէքեաթներ» (1941), «Մանկական պիեսներ» (1944), «Կամօ» (վիպակ, 1947), «Մանուկներու հետ» (1956), «Առակներ» (1973) եւայլն: Ռուսերէնէ կատարած իր թարգմանութիւններէն յիշենք՝ Ա. Նավոյիի «Ֆարհադ եւ Շիրին»ը, Կ. Խետագուրովի «Օսեթական քնար»ը եւ Կ. Զուկովսկիի «Բժիշկ Այբոլիտ»ը:

ՃԱՏՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

37-րդ խաղը չատ կարճ տեւած է, Զորեքշաբթի օր, եւ կրկին վերջ գտած է հաւասար արդիւնքով: Ոչ մէկ հանդիպում այսքան երկար տեւած է, քանի աւելի քան 3-ուկէս ամիս է, որ Գարպով-Գասպարով կը պայքարին:

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԱՑՆՏԵՂ ԳԻՐՔԵՐԸ ԱՑԼԵԻՍ ԿԸ ՎԵՐԱՊՐԻՆ

«Յառաջ»ի Փետրուար 1 եւ 2-ի թիւերով արձագանգ եղած էինք հրապարակագիր Զօրի Բալայեանի յօդուածին, («Այնտեղ գիրքերը մեռնում են» խորագրուած») որ լոյս տեսած էր «Գրական Թերթ»ի 1983 Դեկտեմբեր 9-ի թիւին մէջ, ուր կը նկարագրուէր Ալ· Միասնիկեան գրադարանի պահոցներուն մէջ անխնամ ձգուած չորս միլիոն գիրքերու - կիսով կամ լրիւ փըճացած, խոնաւութենէ, ստորերկրեայ ջուրերէ եւ առնէտներէ - ծանրօրէն վնասուած վիճակը եւ կոչ կ'ուղղուէր պատկան նախարարութեան՝ անյապաղ միջոցներու դիմել, փրկելու համար գիրքերը: Ծանօթ է, որ այդ առթիւ կազմուած էր կառավարական յանձնախումբ մը, որ էրեւանի գիրքերու նոր շէնքի մը կառուցման աշխատանքները: Տարի մը ետք, «Գրական Թերթ»ին յանձնարարութեամբ, Զօրի Բալայեան դարձեալ այցելած է նոյն տեղերը, ուր գտնուած էին միլիոնաւոր գիրքերը եւ ծանօթացած գիրքերու նոր պահոցի շէնքի շինարարութեան աշխատանքներուն, իր տպաւորութիւնները փոխանցելով ընթերցողներուն («Գրական Թերթ», Դեկտեմբեր 7-ի թիւ):

×

Զօրի Բալայեան նախ չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց՝ որոնք արձագանգած են իր յօդուածին: Բազմաթիւ ընթերցողներ ոչ միայն իրենց մտահոգութիւնը արտայայտած են գիրքերու անմխիթար վիճակին առթիւ, ոչ միայն բաժնած են «Գրական Թերթ»ին եւ հեղինակին ցաւը, այլեւ անկեղծօրէն իրենց օգնութիւնը առաջարկած են ժողովրդական թանկագին հարստութիւնը փրկելու համար: Առաջարկած են իրենց բնակարանները տրամադրել, խոստացած են պատասրել գիրքերը ըստ սեռի, կազմել ցանկերը եւ Պետութեան վերադարձնել պրազարանի շինութիւնը ատաելէ անմիջապէս եւք: Սակայն անոնց աջակցութեան եւ ծառայութեան կարիքը չէ զգացուած: Հարցը լուծուած է, ըստ կառավարութեան որոշման՝ պետական մակարդակի վրայ: Ներկայիս, գիրքերուն կրնեւոր մասը փոխադրուած է նոր շինութիւններ. նոյն գիրքի բազմաթիւ օրինակները բաշխուած են գրադարաններու. գիրքերը խնամուած, ըստ սեռերու դասաւորուած եւ չարուած են չոր դարակներու մէջ: «Կարող է հարց ծագել, կը գրէ Զօրի Բալայեան, թէ՝ այդ որեղի՞ց իսկոյն գտնուեցին այդ նոր գրադարակները, եւ ինչո՞ւ գրքերը էն պլխից չեն դասաւորել դրանց վրայ: Բանն այն է, որ գրադարանի նկուղային յարկում փաստօրէն կառուցուել է մօտ մէկ միլիոն գրքի համար լաւ օդափոխուող պահոց: Մինչդեռ այդ տարածութիւնը նախատեսուած չի եղել գիրք պահելու համար: Դժուար էր պատկերացնել, որ այդքան կարճ ժամանակամիջոցում շինարարները, գրադարանի աշխատողների ակտիւ աջակցութեամբ, կարող են ատարտել նման գործ: Չէ՞ որ հարկադրուած էին սկզբում արեւմտեան աշխատանքներ կատարել՝ բազատրգեանայ ջրերի հոսքը կանխելու համար, որը մշտական խնդրութիւն էր տեղծում նկուղում: Ես տեսայ, թէ ինչպէս են փոխադրում կապոցները, ինչպէս են մէկ - մէկ մաքրում գրքերի փոշին ու բորբոսը, խնամքով դասաւորում դարակներին: Դրանք այն գրքերն են, որոնց մասին խօսում էր յօդուածում»:

Այս իրողութիւնը խրախուսիչ նկատելով հանդերձ Զ· Բալայեան գիրքերու փրկութեան երաշխիքը կը տեսնէ գրադարանային շէնքի շինութեան մէջ, որուն աշխատանքները ատարտէլ եռք միայն գիրքերը պիտի կարենան նաեւ ծառայել

ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՈՂԵԱՆ ԵՒ «ԻՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ»

Հարազատներէ զրկուած, բաժնուած, հեռու ապրողներէն չատ քիչերուն բախտը ժպտած է ունենալ գաւառակից մը, այս պարագային ազնիւ Տիկին մը, որ տարիներով, ծերութեան օրերու իմաստութեամբ հանդուրժելէ յետոյ, գաւկի մը հոգածութեամբ, տեղն ալ յայտնի՝ դերեզմանի մը կը յանձնէ զինքը:

Ազգային վերազարթնումի մը հզօր թափով տարուած ճիգերէն հոգի ու միտք զրոչմուած, եղեռնին դրեթէ չափահաս, ա ն ո ր համը առած մօտ քնը տասնեակ տարի վտանգներէ կեանքէ փրկուած, Երուանդ Գոչեանն ալ զարմաւ օտար հողին:

Ու ինքն է արդարեւ, որ ստորեւ զբաղած յանգատուր անտունջով, կը չեչակ «Օտարի հող»ի պարագան իրրեւ վերջին բողոք՝ կարդացուած իր դադաղին վրայ:

Ո՛հ, մեր գիւղն ալ մարդ չըմնաց
Ու մեր արտերն, արտերը մեր,
Ո՛հ մեր արտերը անմոռաց
- Որոնց մէկուն թումբն եմ ծներ -
Հիմա խոպան են ու անտէր:
Ու ես խորերն Եւրոպայի
Թափառական յար յարատեւ,
Կը փնտռեմ տեղ մ'ամայի
Ուր գտնեմ հող, հանգիստ, արեւ,
Մինչ մնացին հողերը մեր
Աւա՛ղ, մեզմէ որքան հեռու·
Ու զանոնք ալ չեմ տեսներ
Ո՛չ իսկ իրրեւ լոկ այցելու:
Ո՛հ, ալ այնտեղ մարդ չըմնաց
Ու մեր արտերն, հողերը մեր,
Ո՛հ մեր հողերը անմոռաց
Թշնամիին են մնացեր:

×

Իր մահուան առիթով, արդար է վերյիշել անոր մէկ նախաձեռնութիւնը յօգուտ հայ ուսանողութեան:

1922-ին ալ ազգային ցրուումին պատճառաւ Գոչեան, ինքզինքը կեդր· Եւրոպա կը նետէ, Փրակա՝ վերածնած չեխ Պետութեան մայրաքաղաքը:

Հոն կը տեսնէ մեծ հեռուստ մը ուսանողներու, մասնաւորաբար Ռուսերու բազմութիւն մը, անոնց մէջ նոյնիսկ մէկ քանի ռուսացած Հայեր:

Թոչակաւորները՝ ապացոյց մը չեխոսլովաք նորաստեղծ Պետութեան, մարդասէր, առատաձեռն ոգիին:

Երուանդ կը խորհի օգուտ քաղել առիթէն, ի նպաստ այդ օրերուն դուրս նետուող, անճկութեան մատնուած՝ հայ ուսանողներու:

Ցուցմունքով թէ դիպուածով, Սուրիական ու Հայերը ճանչցած Հանչա անունով պաշտօնատարի մը կը ծանօթանայ, անոր օժանդակութեամբ, կրկնակի դիմումներով 1923 տարեշրջանին համար հինգ ուսանողի թոշակ կ'ապահովէ:

Այդ հինգերէն էր 1921 - 1923-ի կեդրոնականի քարտուղար Գեղամ Քէօսէեանը՝ որ իր ուսումնասիրութիւններով, յատկապէս Սոֆոլ չարժումին վերաբերեալ, ծանօթ է «Յառաջ»ի ընթերցողներուն, Ու կոմմէ Գեղամ Շողակաթ մկրտութեամբ:

Միւսներն են ինքը՝ Երուանդ Գոչեան, Պաղտասար Ճերմակեան, վաղարշակ Կիւլէսէրեան եւ Վազգէն Անդրէասեան՝ որ կը հրաժարի իրեն եղած չնորհէն:

Ընծայուած արտակարգ բարեացակամութենէն քաջալերը, Գոչեան կը մտածէ որ ազգային դիմում մը աւելի արդիւնաւոր յաջողութիւն կ'ունենայ:

Կ'իմանայ Ալ· Խատիսեանի մօտակայ վիէննա քաղաքը գտնուիլը: Հոն կը փութայ, կը պատմէ ու Հայաստանի նախկին վարչապետն առած կուգայ Փրակա:

Նոր դիմում, հետապնդումներ, կը պակուին 50 ուսանողներու եւս ընդունելութեամբ:

Ու ահա, մերոնց մէջեւ, ուսանողներու ցանկին չուրջ, տարակարծութիւններու, վէճերու չարան մը:

Գոչեան, որ միշտ թղթակցութեան մէջ է Ալ· Խատիսեանի հետ, կը խնդրէ որ ընտրուելիքները, այն ալ առաջին այդ կարաւանին մաս կազմող, ըլլան մեր ապրին ուսումնական ատիճանին պատիւ բերողներ, ու իր կարգին հայ դպրոցներու տնօրէններու կողմէ ղրկուած ցանկ մը կը ներկայացնէ:

Իր ցանկը նկատի չառնուիր, իր ծնթախընդրութիւնը նոյնպէս, արդէն դիւրազգած եւ շուտով փոքորկոտ, Գոչեան՝ այլեւս պէտք է հեռու մնայ ուսանողնեռու այդ խումբին գործերուն խառնուելէն:

Արդարեւ, հակառակ համալսարանի կամ Կրթական նախարարութեան, մասնաւորաբար Հայոց հանդէպ համակրելի եւ լայնախոհ վերաբերմունքին, թոչակաւորներուն զգալի մեծամասնութիւնը չարդարացներ ակնկալուածը, անչուշտ ղեղուական դժուարութիւններուն, անմիջական հետեւանք, մանաւանդ տարեց, չատ տարեց ուսանողներուն համար:

Որքան ալ ատա անդ, մեկուսի ապրած անծանօթ մըն է Գոչեան, իր մտքով, գրական աշխատանքներով զբաղ, մնացած է իր համայնքէն անբաժան, անոր հոգեբովն ալ տառապած:

Շրջանաւարտ Պոլսոյ Ազգ· կեդրոնական վարժարանէն, Գոչեան գրած է բանաստեղծութիւններ, ունի անտիպ պրուեթիւններ, հրատարակած է նորավէպեր պարունակող հատոր մը:

Քայքայուած հոգեվիճակով, ան խրնայած է նաեւ գումար մը, իր ծննդավայր Խուռնավուլ գիւղի (Տիվրիկի շրջան) պատմութեան համար, տոհմիկ բարբառով համեմուած:

Աւելի քան տարի մը առաջ, անոր հրատարակութեան սկիզբ տուած էր, կ'ուզէր գայն ողջունել իր կենդանութեան, ուշացումը անոր, հետեւանք է անբարեխիղճ տարբեր մը, ու այդպէս Երուանդ Գոչեան հեռացաւ անոր կարօտը չառած, ինչպէս իր նախնեաց սրբազան հողերուն:

ՎԱԶԳԷՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՏԱՌԵՐ ՀԱՅԱԿԱՐԳԻՉԻՆ ՄԷՋ

Գիտութեանց տոքթէօր Արի Թօփուզխանեան մամուլի ասուլիս մը տուաւ բացատրելու համար թէ ինչ աշխատանք տարած է, իր կնոջ ալհակտութեամբը, հայացնելու համար մանրակարգիչ մը (միքրօօրտինաքէօր) օժտելով զայն մեսրոպեան տառերով: Երրորդ սերունդի մանրակարգիչ մը:

Հաւաքոյթը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, Դեկտեմբեր 21-ին, «Բանբեր» ամսաթերթի խմբագրատան մէջ, Լիոնի մօտ, Վիլէօրպան, : Կազմակերպիչները հրաւիրած էին նաեւ բարեկամներ եւ շրջանի միութիւններէն ներկայացուցիչներ:

Ամիս մը ամբողջ, դիչերները չատ կարճ եղած են Թօփուզխանեան ամուլին համար՝ ի գլուխ հանելու այս աշխատանքը: Կարեւորը այն է որ յաջողած են:

Արի Թօփուզխանեան ցուցադրեց դործիքը, ցոյց տուաւ թէ, չնորհիւ իր պատրաստած դիրերուն, ինչե՛ր կարելի է պատկերացնել պատառին վրայ մուկին (սուրի) տալով որոչ չարժումներ:

Զօրս տեսակ հայկական դիրեր են ներմուծուած սկատառակին մէջ եւ համակարգիչը (օրտինաքէօր) կրնայ այդ տառատեսակները արտայայտել տասնեակէ մը աւելի մեծութիւններով: Զօրս տեսակ տպագրական դիրեր՝ զորս հեղինակը մկրտած է՝ «Անի», «Արաքս», «Արարատ» եւ «Արամ»: Կարելի է օգտագործել հարիւրի մօտ տարբերակներ այս չորս տեսակ տառերով:

Ստեղնաշարին վրայ (ֆլավիէ) մեսրոպեան իւրաքանչիւր տառ տեղ է բռնած լատինականին վրայ: Պահուած է հայերէն գրամեքենաներու կարգաւորումը: Գործիքին արժէքը, չուրչ 30·000 ֆրանք է:

Հայկական առօրեային մէջ ինչի՞ կրնայ ծառայել մեսրոպագիր այս մանրակարգիչը, «Մաքինթօշ» տեսակէն: Գործիքը մատչելի է հանրութեան, կարելի է գնել Ֆրանսայի մէջ:

Պ· Թօփուզխանեան ըսաւ· «Ըլլալով խմբագիր «Բանբեր»ի, յաճախ պէտք կ'ունենամ յօդուածներ մէկդի գնել ապագայ հրատարակութիւններու համար: Այս գործիքը իր յիշողութեան մէջ կրնայ պահել ամէն հայերէն գրութիւն: Օգտակար է նաեւ հրատարակելու թուղթիկները, քանի որ ունի ապիչ մըն ալ (էմփրիմանք), իրրեւ համակարգիչ, կրնայ ծառայել նաեւ ուրիչ նպատակներու, համաձայն իր տիրոջ պէտքերուն:

Ամփոփելով, ըսենք որ կարելի է զայն օգտագործել չատ մը մարզերու մէջ, ինչպէս գծագրութեան, բառավարում (թրէբրման տը թեքսթ), տոմսերու կարգաւորում, այնպէս ինչպէս բոլոր յատկամակարգիչները: Տարբերութիւնը այն է որ՝ ինդրոյ առարկայ գործիքը, օժտուած մեսրոպեան տառերով, կը բանի, կը պատասխանէ հայերէնով...

Բայց անկասկած այս մանրակարգիչը, չատ, եթէ ոչ ամէնէն աւելի, կրնայ հետաքրքրել երախաները եւ դառնալ ազդու, դրաւիչ միջոց մը սփիւռքահայ մանուկները ընտելացնելու մաչտոցեան տառերուն հետ:

Հարց տուինք թէ արդէն եղած են, ուրիչ տեղեր ալ, փորձեր հայացնելու համակարգիչները:

Պատասխան· - «Ըստ իմ տեղեկութիւններուս, երբե՛ք երրորդ սերունդի մանրակարգիչի մը վրայ, գոնէ Սփիւռքի մէջ: Լոս - Անճըլըս եղած է աշխատանք, բայց նուազ արդիական գործիքի մը վրայ»:

Ունկնդիրները լսելէ եռք այս բացատրութիւնները հրաւիրուեցան հիւրասրութեան մը՝ որուն ընթացքին, ներկաներուն կողմէ, վերապատուելի Յակոբեան եւ Պ· Նիկողոսեան յայտնեցին շնորհաւորութիւնները Արի եւ Փոլէթ Թօփուզխանեանի իրենց ցոյց տուած յամառ եւ յաջող աշխատանքին համար, որպէսզի մաչտոցեան տառերն ալ, ըմպիւտրի մէջ եւս մաս կազմեն տեղեկատրանութեան (էնֆորմաթիֆ) դիտութեան: Գիտութիւն մը՝ որ չատ բաներ փոխելու վրայ է երկրագունդի առօրեային մէջ:

Բնականաբար, Արի Թօփուզխանեան պատրաստ է պատասխանելու անոնց՝ որոնք կը փափաքին աւելի լայն ծանօթութիւններ ունենալ հայացուած այս մանրակարգիչին մասին:

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՍԿՃԵԱՆ

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ համալսարանի բժշկական բաժանմունքի սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 12-ին, տեղի ունեցած է հայերէն դասընթացքի բացման հանդիսութիւնը: Հայկական Ուսումնասիրութեանց կեդրոնէն Գէորգ Արծրւեան խօսք առնելով ընդհանուր ակնարկ մը նետած է Հայոց պատմութեան յաջորդական ժամանակաշրջաններուն վրայ՝ սկիզբէն մինչեւ 1918-ի Հայաստանի անկախ Պետութեան հռչակումը: Անդրանիկ Արսլանեան, Հայ Կեդրոնի վարչութեան անունով ջնորհակալութիւն յայտնած է համալսարանի ռեօրկնուիթեան՝ հայերէն դասընթացքի հաստատման համար: Համալսարանի մշակութային բաժանմունքի պատասխանատուն դրուատած է հայ համալսիքը: Հուսկ, «Կոմիտաս» երգչախումբը հանդէս եկած է քանի մը երգերով:

×

ԱԹԷՆՔԻ մէջ, Դեկտեմբեր 8 - 9 շաբաթավերջին, տեղի ունեցած են կարդ մը ձեռնարկներ: Այսպէս, Շաբաթ օր Պրահամիի գերեզմանատունը հոգեհանդիսատեսներ պաշտօն կատարուած է դաշնակցական խումբ մը ընկերներու չիբիմներուն վրայ: Խօսք առած է Արմէն Օննիկեան եւ անդրադարձած ողբացեալ ընկերներու կեանքին:

«Զատարեան» սրահին մէջ տեղի ունեցած է Հ.Յ.Դ.ի 94-րդ տարեդարձը: Բանախօսած է Կիրակոս Մկրտիչեան: Ուղերձ մը կարդացած է յանուն Հ.Յ.Դ. Երիտ. Միութեան «Փոթորիկ» խումբին Արմէն Մանուկեան:

Կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, յատուկ պատարագի, հոգեհանդստեան պաշտօն կատարուած է Հասպրա Գարակէօզեան հաստատութեան տարիներու տնօրէնուհի Ազատուհի Ձէյճիզեանի եւ խնամակալութեան անդամուհի Շնորհիկ Բարսեղեանի յիշատակին: Ողբացեալներուն կեանքին ու գործին մասին խօսած է վարագ քհնյ. Յովսէփեան: Ապա, Առաջնորդարանի սրահը տեղի ունեցած է Տիկնանց Մարմնի կազմակերպած պազարը:

«Փարթենոն» կեդրոնը տեղի ունեցած է պարահանդէս մը, որուն եկամուտը յատկացուած է քաղաքական - քարոզչական աշխատանքներու: Խօսք առած է Յակոբ Եթիմեան:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ Եւկոսլաւեան դեսպանատուն այցելելով հայկական պատւիրակութիւն մը տեղակցութիւն ունեցած է դեսպան Ֆիլիփ Մաթիքի հետ: Դեկտեմբեր 6-ին տեղի ունեցած հանդիսութեան մը ընթացքին պատուիրակութեան անդամները ծանօթութիւններ տուած են հայ ժողովուրդին մասին, անդրադառնալով 1915-ի ցեղասպանութեան եւ անոր յաջորդած դէպքերուն: Յովսէփ Օզուլեան խօսած է Հ.Յ.Դ.ի քաղաքական եւ դաշնակցական ուղղութեան մասին: Անդրադառնալով Պելկրատի ծանօթ դէպքին, ան ցաւալի նկատած է, որ «արդար դատեր պաշտպանելու միակ ճանապարհը ահաբեկչական արարքներու կը ձգտի: Հայկական ահաբեկչութիւնը միջազգային անտարբերութեան պարտադրանքն է եւ հետեւանք՝ պետական ահաբեկչութեան, որ լայն չափերով գործադրուեցաւ Հայութեան վրայ: Կարելի չէ արդարացնել ահաբեկչական արարքները, բայց կարելի է լմբռնել այս երիտասարդները, որոնք կ'ուզեն այժմէականացնել դատ մը, զոր մարզկութիւնը մոռցած է» թեսպանը լսած է, թէ մեծ համակրանք ունի Հայերու հանդէպ, նկատելով եւրոպական ժողովուրդը: Յիշատակած է հասարակաց այն տառապանքները, որոնց ենթարկուեցան երկու ժողովուրդները Թուրքերու տիրապետութեան տակ, աւելցնելով որ «Եւրոպան կը յարգէ բոլոր փոքրամասնութիւնները եւ դատանքները»: Հայկական պատուիրակութեան անդամները ծանօթութիւններ տուած են Ադրբեջանի հայ դաղութին մասին, խնդրած են դեսպանէն՝ «եւրոպական կառավարութեան փոխանցել Հայոց լաւագոյն զգացումները»:

×

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ մէջ, Նոյեմբեր 23 - 25, տեղի ունեցած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձմեռնային 10-րդ մարզական խաղերը, մասնակցութեամբ տասը մասնաճիւղերէ 45 խումբերու: Մրցումները տեղի ունեցած են Մոնթիոմըրի վարժարանի չորս մարզադաշտերուն վրայ: Նոյեմբեր 25-ին, ատենգական տողանոյքին ներկայ եղած է նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիրներէն միակ վերապրող Տիգրան Ա. քհնյ. Խոյեան, որ այս առթիւ հատուցած է բաժակ մը, որուն տուչութիւնը կը սկսի զալ տարի:

×

ԹԵՀՐԱՆի Հայ Համալսարանականներու Ընդհ. Միութեան կեդրոնատեղին, Դեկտեմբեր 6-ին, կատարուած է Միութեան քառամսեակին նուիրուած յոբելենական հանդիսութեանց բացումը: Խօսք առած են թեմին առաջնորդը՝ Արտակ Սրբ. Մանուկեան, Միութեան նախագահ տոքթ. Օննիկ Սահակեան, նախկին նախագահ եւ ներկայիս երեսփոխան Վարդան Վարդանեան: Այս առթիւ, հատաքավայրին սրահը մկրտուած է Նիկոլ Ադրալեանի անունով:

Յաջորդ օր, նոյն սրահին մէջ տեղի ունեցած է երեկոյթ մը, որու ընթացքին լրաբաններ Այտա Յովհաննիսեան եւ Օննիկ Սահակեան քննարկած են «Հայ Դատի իրաւական հիմքերը» նիւթը: Ցուցադրուած է հայերէն փաստաւնկար մը:

Դեկտեմբեր 8-ին, Հայ Մշակ. «Արարատ» Միութեան «Կոմիտաս» սրահին մէջ տեղի ունեցած է հրապարակային հանդիսութիւնը, որու ընթացքին խօսք առնողները անդրադարձած են Համալսարանականներու Միութեան հիմնադրութեան եւ աշխատանքներուն, կարդացուած են ուղերձներ եւ գործադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը, որուն մասնակցած են Ջուիթակահար Խաչիկ Բարայեան եւ դաշնակահարուհի Լիլի Սարգսեան: Փակման խօսքը արտասանած է Առաջնորդը:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ - ԱՅՐԷՍԻ Մխիթարեան վարժարանի սրահին մէջ, Նոյեմբեր 24-ին, տեղի ունեցած է մշակոյթի նուիրուած հանդէս մը, երկրորդական բաժնի աշակերտութեան կողմէ: Բացումը կատարած է հանդիսավարը՝ Օր. Մ. Մեսրոպեան, անդրադառնալով հայ մշակոյթը կերտող մեծ դէմքերու: Յայտագրի առաջին բաժնին արտասանուած են Թէքէեանէն եւ Սիպիլէն բանաստեղծութիւններ. ուղերձ մը կարդացած է Էլիսա Թասլաքեան: Երկրորդ բաժինին ներկայացուած է հատուած մը Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ մուրացկաններ»էն: Փակման խօսքը արտասանած է վարժարանին տեսուչը՝ Հ. Գէորգ Վրդ. Պալեան:

×

ԳՈՐՏՈՊԱՅԻ «Քինչօ Արաքսի» ճաշարանին մէջ, Նոյեմբեր 17-ին, տեղի ունեցած է Հ.Օ.Մ.ի 74-րդ տարեդարձը: Բացումը կատարած է Անի Քիրէճեան: Խօսք առած է Միութեան մասնաճիւղի վարչութեան կողմէ Գեղանոյշ Աատուրեան եւ անդրադարձած տարուան աշխատանքներուն: Գեղարուեստական բաժնին հանդէս եկած է երգիչ Ռիքարտօ Գասեան:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ «Արմենիա» չէնքի «Արզումանեան» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 1-ին, տեղի ունեցած է Դաշնակցութեան Օրը: Բացումը կատարած է հանդիսավարը՝ Գէորգ Գարամանուկեան: Բանախօսած է Վարդի Մանուկեան անդրադառնալով Հ.Յ.Դ.ի մարտական եւ ազգային իրագործումներուն, ինչպէս նաեւ ներկայ ծառայութիւններուն: Հանդիսութիւնը չարունակուած է խրախճանքով:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

«ՈԶՆԻ»Ի ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

—×—

ԿՈՆԿՐԷՏ

Դատաւորը՝ վկային.

- Քանի տարեկան էք, տիկին:

- Քառասունմէկ տարի եւ մի քանի ամիս:

- Կոնկրէտ՝ քանի՞ ամիս:

- Հարիւր չիսուն չորս:

×

Ամուսնական գրասենեակի վարիչ.- Այստեղ դալուց առաջ լաւ մտածե՞լ էք, երիտասարդ:

- Բա ո՞նց: Մի ժամ է պլուխ եմ տրաքացնում:

... Մէկ չարաթ անց:

Ծողդատաւար.- Ապահարզան պահանջելուց առաջ լաւ մտածե՞լ էք, երիտասարդ:

- Բա ո՞նց: Մինչեւ լոյս գլուխ էի տրաքացնում ...

×

- Ելեկտրալամպերը երեւանե՞ն են:

- Այո:

- Շատ ունէ՞ք:

- 50 - 60 հատ:

- Բոլորը փոթաթէք: Այս դիշեր աչ - խատելու եմ ...

×

ԱՍԻՆ՝ Ա.ՍՍՑ

- Ձեր ագարակի վարիչի աւտոմեքենան թռչունի նման է սլանում:

- Ինչո՞ւ չպէտք է սլանայ, երբ ագարակի թռչունների հաշուին է ձեռք բերուած:

×

- Այ մարդ, ինչո՞ւ ես այդքան չատ խմում:

- Լուրջ վիճակում քննադատութեանը չեմ դիմանում:

×

- Դուք ձեր ելոյթում լաւ յարձակուեցիք ուրիշների վրայ, բայց ոչինչ չասացիք ձեր «հիմնարկի թերութիւնների մասին:

- Դրանք մեր ներքին գործերն են...

×

Քարտուղար.- Ընկեր Ախճաչեանը բընութագիր է խնդրում իր մասին, ի՞նչ գրեմ:

Պետ.- Ինչի՞ն է պէտք բնութագիրը:

Քարտուղարը.- Ուզում է ուրիչ տեղ աշխատել:

Պետ.- Իսկապէ՞ս: Որ այդպէս է՝ մի լաւ բնութագիր գրիր, թող չուտ գնայ: Բանարկուի մէկն է...

ԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱԹԻԼՆԵՐԸ

Տաղաւարի մօտ դեռ վաղում էր կըրակը եւ ազօտ լոյսը տարածում էր քնած ընկերներիս վրայ: Մի անբացատրելի նախազգացութեամբ, կարծես, զգում էի, թէ այլեւս չպիտի տեսնեմ այդ կեանքով լի, եռանդուռ եւ անկեղծ բարեկամներիս: Նրանք քնած էին տաղաւարին մէջ: Ես մօտեցայ խոնարհուեցայ, եւ արտասուքը աչքերումս, համբուրեցի երեքի երեսները, ապա դուրս եկայ տաղաւարից: Եւ վերջին անգամ հայեացք ձգելով այն անտառային մենաւոր խրճիթի վրայ, որ կապուած էր իմ պատանեկութեան սրտի հետ անմոռանալի յիշատակներով.

- «Մնաք բարեաւ, սիրելի ընկերներ», ասացի եւ հեռացայ...:

×

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դուրս գալով անտառից, սկսեցի դիմել մեր գիւղը: Անդադար նայում էի դէպի «աղօթարանը», որ տեսնեմ, արդեօք էլ՞ ծագում օրը: Դեռ բաւական դիշեր կար: Ճանապարհս լինճ պէտք էր. մրթութեան մէջ ես չատ բան ունէի կատարելու...:

Մտայ մեր գիւղը: Նա նիրհում էր խորին քնի մէջ. միայն երբեմն մի որեւիցէ անհամբեր չան անխորհուրդ աղաղակը ընդհատում էր դիշերային լռութիւնը: Իմ սիրտը բաբախում էր եւ՛ ուրախութիւնից եւ՛ տրտմութիւնից: Ուրախ էի, որ պիտի տեսնեմ մօրս, քոյրերիս եւ վերջապէս Սառային: Տրտում էի, երբ յիշում էի վարպետիս ցաւալի դրութիւնը:

Ես վճռել էի մի սարսափելի դիտաւորութիւն. նախ դնալ քաւոր Պետրոսի մօտ, առաջարկել նրան, որ դիմէ դատաւորին եւ յայտնէ, թէ ինքն է կատարած չարագործութեան հեղինակը եւ ազատէ անմեղ վարպետիս կեանքը: Իսկ եթէ քաւոր Պետրոսը այնքան ազնուութիւն չունենայ, որ յանձն առնէ իմ առաջարկութիւնը, - ես երդուել էի՝ իմ սուրը ցցել նրա ննջասրտի սրտի մէջ, եւ նրա դիակի վրայից անցնելով, ինքս անձամբ դնալ այն հրապարակի վրայ, ուր պիտի կատարուէր վարպետիս դատապարտութեան վճիռը, եւ իմ ձեռքը մեկնել դահիճին, ասելով. «կտրեցէք այդ բազուկը, այդ ձեռքով է չինուած այդ բանալին»...:

Այդ մտածութիւններով բորբոքուած, ես արդէն գանըւում էի քաւոր Պետրոսի դրան հանդէպ. Սկսեցի դրան՝ մուրճը զարնել: Յայտնուեցաւ ծառան, յայտնեց որ աղան տանը չէ:

- Ի՞նչպէս տանը չէ, յիմար, գոչեցի ես, եւ չհաւատալով նրա խօսքերին, ներս մտայ:

- Աւում եմ տանը չէ, էլի՛, պատասխանեց նա մրթմրթալով, - գնա աչքովդ տես, թէ կը գտնես, այն ժամանակ ասա՛ ինձ յիմար:

- Իսկ քաւոր կի՞նը:

- Քաւոր կինը քնած է:

Բայց մեր ձայնից քաւոր կինը արդէն զարթնել էր, նա կիսահագնուած ճրագը ձեռին դուրս եկաւ, բակը, ուր ես վիճում էի ծառայի հետ:

- Ա՛խ, Մուրադ, զաւակս, գո՞ւ ես, ասաց նա դառն հառաչանքով, եւ մօտեցաւ ղրկեց ինձ:

Ես աղչած մնացի:

- Փա՛ռք քեզ, Աստուած, փա՛ռք քեզ, ասում էր նա, արտասուքը աչքերում. - ես քեզ բոլորովին կորած էի համարում ... դարձեալ փա՛ռք լինի մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսին, որ կարողացայ տեսնել քեզ...

Քաւոր կնոջ դիմաւորութիւնը ինձ բոլորովին զինաթափ արեց, իմ կատաղութիւնը բաւական մեղմացաւ, եւ ես հանդարտութեամբ յայտնեցի, թէ ցանկանում էի քաւոր Պետրոսին տեսնել:

- Քանի չարաթ է, որ նա տանը չէ, զաւակս, ո՞ւր է գնացել մենք էլ չդիտենք: Այն օրից, որ քո վարպետի հետ պատահեց այն դժբախտութիւնը (ա՛խ, թող Աստուած լինքը ողորմութիւն անէ այն խեղճին): Պետրոսը քուն եւ հանդստութիւն չունէը, ասում էր, սուրբ Ծիրամայր, այդ ի՞նչ պատահեց, միշտ քեզ վրայ էր մտածում, միշտ քեզ համար էր աղօթում: Յետոյ ասաց ինձ, կնի՛կ, ես պիտի գնամ գտնեմ Մուրադին, անփորձ տղայ է, չլինի թէ նա էլ վտանգի մէջ ընկնի: - Գնաց քեզ պատերու, ա՛խ, հիմա որքան կ'ուրախանայ, երբ տեսնէ, որ դու ողջ առողջ տուն ես եկել...:

(Շար. 18)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Սարոյեան իրենց սիրեցեալ եղբօր՝ Միսաք Ասատուրեանի կանխաժամ յանկարծակի մահուան (Ամէնք) քառասունքին առթիւ կը նուիրեն 250 Ֆ. Դպրոցասէրին, 150 Ֆ. Ալֆորվիլի Մ. Մեսրոպ կրթարանին (ստանալ «Ծառաջ»էն) եւ 100 Ֆ. «Ծառաջ»ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Գրոզներու Ընկերակցութեան տարեկան աւանդական ճաշը Փետրուար 10, կիրակի, Քափատոս ճաշարանին մէջ:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

DISQUES VOGUE

LA PLUS RICHE PRODUCTION DE DISQUES ARMENIENS
réalisés par ARA BARTEVIAN

MUSIQUE RELIGIEUSE
No 442 (Messe Ekmalian) No 451 (Messe Komitas)
No 454 et 547 (Trésors de la Liturgie Arménienne)
(Cantiques de Nöel et de Paques)

MUSIQUE POPULAIRE CHANT ET DANSES
No 526, 527 (Arménie) - 516 (Reflets d'Arménie)
No 199 (Arménie) 596 (Promenade en Arménie)
No 517 (Soirée Arménienne), 30240 (Légendes d'Arménie)
No 30211 (Danses Arméniennes), 182 (Le Caucase, Danses)
No 30152 (Chants Romantiques, solistes Chaké Bénghian, Ara Séropian)
No 524013 Mélodies Lyriques (Véra Honorat, de l'Opéra)

MUSIQUE ARMÉNIENNE CLASSIQUE
(Grand Orchestre)
No 714 (Au fil des Songes, Huit pièces)
No 24009 (Œuvres Symphoniques, Grand Orchestre)
No 790 (Deux trios, Piano, Flûte, Clarinette, Harpe)
Prix: 70 Frs.
No 434001 GRANDE MESSE ORATORIO (Orchestre et Chœurs)
à la Mémoire des victimes du Génocide de 1915
(Solistes Lyne Dourian, Mihran Elmayan, Méry Gasparian)
Deux disques en album, prix : 90 Frs. port en sus

En vente chez l'auteur : 14, rue Petit, Paris 19e
Tél. : 208 - 99 - 22

— *NOEL ARMÉNIEN*
- 5 Janvier -
MENU SPECIAL **275 Frs.**

AVEC UN SPECTACLE EXCEPTIONNEL
AU PROGRAMME
- Danses folkloriques avec TRIO SEVAN
- Chanteur et organiste PIERRE
- Danse orientale
- Ensemble inst. folklorique SEVAN
- Et le chanteur BEDIK

A PARTIR DU 13 JANVIER
TOUS LES DIMANCHES
★ ★ ★ ★
SOIREE DISCO
★ ★
au Restaurant SEVAN
DISCO, ROCK, NEW WAVE
et FOLKLORE ARMENIEN
VENEZ NOMBREUX
CADEAUX SURPRISES
BUFFET PERMANENT

Pour tous renseignements et réservations téléphonez :
RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément, 94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

- ԾՆՈՒՆԴ -

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6,
ԾՆՈՒՆԴ

Ս. ԾՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·15ին:
Հանդիսաւոր պատարագ՝ ժամը 10·15-ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
(Առաջնորդ Հայոց Փարիզի)
Պատարագը կ'երգուի քառաձայն՝ Մայր Եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ կոմիտաս Գէորգեանի:
Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի:

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱՒԱԳՈՐՎԻԼ

Ժամերգութիւն ժամը 8·30-ին:
Պատարագ՝ 10·30-ին:
Յաւարտ պատարագի՝ Ջրօրհնէք:

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

Ժամերգութիւն ժամը 9·30-ին:
Պատարագ՝ ժամը 10·30-ին: Ժամը՝ 11·40-ին Քարոզ եւ Ծանուցումներ:
Յաւարտ պատարագի՝ Ջրօրհնէք:

ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ժամերգութիւն ժամը 9·30-ին:
Պատարագ ժամը՝ 11-ին:
Յաւարտ պատարագի՝ Ջրօրհնէք:

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 8-ին, պատարագ ժամը՝ 10-ին՝ կը պատարագէ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Ժամը՝ 11·15-ին Մննդեան պատգամ, ժամը՝ 11·45-ին Ջրօրհնէք:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 9-ին, պատարագ՝ 10-ին, քարոզ՝ 11-ին, Ջրօրհնէք՝ 11·30-ին:

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ — Ս. ԳԷՈՐԳ

Պատարագ ժամը՝ 10-ին, Ջրօրհնէք ժամը 11·30-ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ ԽՋԿՐ. ՔՀՆՑ. ՏԻՏԻԵԱՆ
Պատարագի բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ Գուսան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Փիւլիէք Ելմազեանի:

ՍԷՆ-ԺԵՐՕՄ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 8·30-ին, պատարագ՝ 10, մանուկներու Հաղորդութիւն՝ 11·30: Յաւարտ պատարագի՝ Ջրօրհնէք:
Կը պատարագէ՝ եւ կը քարոզէ՝
ԵՂԻՇԷ ԽՋԿՐ. Ա. ՔՀՆՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Ընթերցում՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի քարոզին:

ՍԷՆԹ' ԱՆԹՈՒԱՆ Ս. ԹԱԴԷՈՍ

Առաւօտեան ժամերգութիւն՝ 8·30, պատարագ՝ 10-ին, Հայրապետական Կոնդակի ընթերցում եւ քարոզ՝ 11-ին, Ջրօրհնէք՝ 11·45-ին, Հոգեհանգիստ՝ 12-ին:
Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ եկեղեցւոյս Հոգեւոր Հովիւ՝
ՎԱՉԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

ՊՈՒԼՎ. OSSO — Ս. ՅԱԿՈԲ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 8·30-ին, պատարագ՝ 10-ին, քարոզ՝ 11·30, Ջրօրհնէք՝ 12-ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 8·30-ին, պատարագ՝ 10-ին:
Կը պատարագէ՝ եւ կը քարոզէ՝
ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Յաւարտ պատարագի՝ Ջրօրհնէք: Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ՝ կոմիտաս երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Յովհ. Պէրպէրեանի:

ՍԷՆ - Թ'ԷԹԻԷՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Առաւօտեան ժամը 10·30-ին պատարագ:
Յաւարտ պատարագի՝ կը կատարուի Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութիւն:
Կը պատարագէ՝ եւ կը քարոզէ՝
ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Պատարագ կը մատուցուի, Ֆրանսական նօթրը Տամ - Տը - Լա - Տէլիվրանս եկեղեցւոյ մէջ:
Կը պատարագէ՝ եւ կը քարոզէ՝
ԻՍԱՀԱԿ ԽՋԿՐ. ՔՀՆՑ. ՀԷՔԻՄԵԱՆ
Յաւարտ պատարագի՝ կը կատարուի Ջրօրհնէքի արարողութիւն:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Irma fourrures

ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԻ
ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐՈՎ

SUR MESURE
— REPARATIONS —
TRANSFORMATIONS
Ժամ առաջ զննեցէք ձեր մուշտակէ վերարկուն վստահելով՝
ՀԱՅԿ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ
ԶԱՓԻ ՎՐԱՑ - ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ
ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ
44, avenue du Général de Gaulle
94700 Maisons-Alfort
tél. 368 55 99
!Métro: École Vétérinaire-Alfort (direction CRÉTEIL)

- ՃԱՇ -

Ֆրանսահայ Կապ. Խաչի ՍԷՆ - ԺԷոռմի մասնաճիւղը կը կազմակերպէ բացառիկ ճաշ մը Ս. Մննդեան առթիւ Յունուար 5, Շաբաթ գիշեր, ժամը՝ 21-ին թաղուհի եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Հայկական ջերմ մթնոլորտ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հովանաւորութեամբ՝
ԳԻՒՏ ԵՊԻՍԿ. ՆԱԳԱՇԵԱՆԻ
(Առաջնորդ Փարիզի Հայոց)

Կիրակի, Յունուար 6-ին, Դպրոցասէրի սրահին մէջ, ժամը 15-էն սկսեալ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին. -

Վարժարանիս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Գ. ԵԱՆՊԻԿԵԱՆԻ,
ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՐԿԱՆՑ՝ իր երգերով,
Կը ներկայացուին թատերախաղ մը, պարեր:

Ամբողջը հայկական ճոխ սեղաններու շուրջ:

ՀԱՅԿ. ԾՆՈՒՆԴԸ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի Տիկնանց վարչութիւնը եւ թաղական խորհուրդը միասնաբար հայկական Ս. Ծնունդի առթիւ, Յունուար 6-ին, կը կազմակերպեն ճաշ մը՝ պատարագէ յետոյ. -

«Hôtel Plaza»

չքեղ սրահներուն մէջ, որուն պիւֆէ յաջորդէ հանդիսութիւնն՝ միօրեայ դպրոցի աշակերտութեան կողմէ:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. - 3000 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Սերգօ Պէրպէրեան ի նպաստ կայանի, Այրի Տիկին Էլմաս Իշխանեան, Տէր եւ Տիկին Ժոզէֆ Իշխանեան, Տէր եւ Տիկին Փիէռ Իշխանեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Իշխանեան եւ զաւակները 2000 Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի Ա. զաւնի Կարապետեանի մահուան առթիւ կապոյտ Խաչի բարեգործական գործունէութեան: Նոյն առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Փիէռ Քարակէօզեան եւ զաւակները 150 Ֆ., Պ. Աբելեան 100 Ֆ.:

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
5

SAMEDI
5 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.869 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.869

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

- ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԸ, 1985, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6 -

Յաւուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Սիրելի հաւատացեալ զաւակներ Մեր,

Անցնում են տարիները, դարեր, սերունդներ մահկանացու յաջորդում են իրար, մարդկային կեանքը մշտապէս ալեկոծ, յարաչարժ թուալում է ժամանակի հոսանքով, դէպքեր յարափոփոխ տողանցում են պատմութեան հորիզոնի վրայ, մարդու որոնող ու ստեղծարար միտքը անվերջ թռիչք է առնում դէպի կատարները խիզախ իրագործումների, ու այդ ամէնի վերեւ սիրաբար չոգում է լոյսը Քրիստոսի, որպէս յաւերժական ճառագայթում՝ սիրոյ, արդարութեան եւ խաղաղութեան ոգու, Հոգեւոր խմաստ ու բարոյական նպատակ հաղորդելով մարդու կեանքին եւ պատմութեանը:

Մեզ՝ քրիստոնեաներիս համար, Աստուածոյ Որդին, ոչ միայն կատարումն է օրինաց եւ մարգարէից, այլ նաեւ գրաւականը մարդկանց մէջեղ համերաշխութեան եւ բարի կամեցողութեան, մարդկային կեանքի ներդաշնակ, արդար ու խաղաղ դոյավիճակի:

Ահա թէ ինչու ամէն տարի, երբ աւետւում է մեզ բոլորիս, աշխարհին համայն, Ծնունդը Աստուածորդու, մենք յուսոց - եալ սրտերով մի անգամ եւս յիշում ենք այս ճշմարտութիւնները ուժգին կերպով եւ ցնծութեամբ դիմաւորում մեծ աւետիսը փրկարար ու խաղաղարար՝ «Փառք ի բարձունս Աստուածոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»:

Ամէն Սուրբ Ծննդեան աւետիս հոգեկան վերածնունդ է ամէն մի հաւատացեալի համար, երբ նա դիմաւորում է այն հոգեպէս վերանորոգուելու տենչանքով, թօթափած իր մարդկային սակարութիւնները ու անկատարութիւնները:

Ամէն Սուրբ Ծննդեան աւետիս մի հզօր վահան է եւ զէնք յաղթութեան ընդդէմ չարիքի ու մեղքի:

Ամէն Սուրբ Ծննդեան աւետիս պերազդին դրաւական է վաւիք Յարութեան, մահուան խափանումով:

Արդ, սիրելի հաւատաւոր ժողովուրդ, որ ի Հայաստան եւ որ ի սփիւռս աշխարհի, աղօթքով ու երգով հոգեւոր բաց արէք դռները ձեր սրտերի եւ քաղցրութեամբ ընդունեցէք մեծ աւետիսը Քրիստոսի հրաշք Ծննդեան:

*Քրիստոսի Սուրբ Ծննդեան աւետիսը պէտք չէ մեզ զանի անպատրաստ վիճակում: Պարտինք, այո՛, պատրաստ լինել, իմաստուն կոյսերի նման մեր լոյսի վառ ճրագներով, հաշուեյարդարը կատարելու մեր անցած կեանքի արարքների՝ մեր ընտանեկան կեանքում, մեր համայնական ազգային կեանքում, մեր աշխատանքի վայրում: Անուստ անկեղծութեամբ կշուազատանք մեր ձեռաց գործերը, մեր հայեացքը ուղղած դէպի մեր հոգու խորքերը՝ զառնալով մենք մեր անաչառ դատաւորը, որպէսզի կարող լինենք ցրուելու մեր պիտակութեան մէջ կուտակուած անստուգութիւնները եւ չիմքութիւնները, որպէսզի կարող լինենք ձերբազատուելու մեր թերութիւններից եւ վատառողջ մղումներից, որպէսզի կարող լինենք տարանջատել մեր կեանքում՝ էականը երկրորդականից, մնայունը անցողականից, որպէսզի կարող լինենք մեր առօրեայ սին ու խարուսիկ խճողումներից դուրս լոյս աշխարհ բերել, վեր հանել կեանքի մեծ ճշմարտութիւնները, ազնիւ իղձերը, մարդուն մարդկային զարձնող իղձերը մարդկութեան: Չի Քրիստոս պատգամում է մեզ ամէնքիս՝ «Արդ, եղերուք դուք կատարեալք որպէս Հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է» (*Մատթ. ե. 48*), այնքան կատարեալ, որ «լուսաւորեսցէ լոյս ձեր առաջի մարդկան, որպէսզի տեսցեն զգործս ձեր բարիս» (*Մատթ. ե. 16*):*

Սիրելի հաւատացեալներ, աւետարանական այս պատգամների լոյսի ներքեւ հաշուեյարդարը կատարեցէք ձեր անցեալի կեանքի եւ թեթեւացած խղճով գիմաւորեցէք աւետիսը Սուրբ Ծննդեան որպէս վերածնուած էակներ, որպէս «լուսոյ որդիներ», միշտ պատրաստ նուիրելու բարի ու արդար գործերի կենսագործման ձեր նոր կեանքի ճանապարհին, ձեր անհատական թէ ձեր ընկերային կեանքում:

Մեր Մայր Եկեղեցու ու ազգի զաւակների համար, բարի ու արդար գործ է նաեւ մեր նուիրական ազօթքը՝ վասն խաղաղութեան 1915 թուի մեծ Եղեռնին զոհուած հոգիների, համազգային եղեռն, որի եօթանասունամեակը մասնաւոր հանդիսաւորութեամբ պիտի ոգեկոչուի այս տարի Ապրիլի 24-ին, թէ՛ մեր Մայր Հայրենիքում եւ թէ՛ ամբողջ հայ Սփիւռքի տարածքի վրայ, համահայկական միաձնութեամբ:

Մեր նահատակաց սուրբ յիշատակի ոգեկոչումը՝ թէ՛ սուգի օր է, թէ՛ ազօթքի եւ ուխտի, եւ թէ՛ ազգային միաձնութեան ամրապնդումի, այն պայծառ զիտակցութեամբ, որ հայ ժողովուրդը մահուամբ մահը կոխելով, վերջին տասնամեակներին վերածնունդի ու ծաղկումի մի նոր գարաշրջան կերտեց իր մայր հողի վրայ, Արարատի փէշերին, կեանք եւ լոյս եւ յոյս բաշխելով նաեւ աշխարհի ճանապարհների վրայ ցրուած իր պանդուխտ զաւակներին:

Մեր եկեղեցու ու մեր ժողովուրդը համայն, ու յատկապէս Հայաստանցիները, մեծ եղեռնի եօթանասունեորդ տարելիցը ոգեկոչելու են խաղաղութեան ու ապահովութեան պայմաններում՝ ինքնահաստատ ազգային զիտակցութեամբ, հայրենասէրն նոր նուաճումներով, ստեղծարար աշխատանքի նոր լոյսերով, նոր երգերով ու նաեւ նոր յոյսերով դէպի առաւել պայծառ ու արդար մեր ապագան:

Մեր ազգի մեծ ողբերգութիւնը ոգեկոչելիս, հեռո՛ւ մեզանից թշնամանքի ոգին կամ մտածումը ծայրայեղ արարքների: Մեր միակ հոգեկան մղումն է՝ ազօթել մեր երկու միլիոն զոհերի հոգիների համար ու արդարութիւն հայցել, եւ մաղթել նաեւ, որ նման ողբերգութիւնները չկրկնուեն երբեք ոչ մի ազգութեան կեանքում: Մոռացութեան տալ անցեալի ողբերգութիւնները՝ պիտի նշանակէր ոտարացնել, մթագնել մարդկութեան յիշողութիւնը, պիտի նշանակէր եղծել պատմութիւնը, պիտի նշանակէր խափանել ճշմարտութիւնը ու խեղդամահ անել արդարութեան ձայնը, պիտի նշանակէր ճանապարհ հարթել ապագայ նոր ազէտների ու ցեղասպան ոճիրների:

Անցեալի ողբերգութիւնների անաչառ դատաստանը, պատմութեան սխրագործ դէպքերի ճշմարտութեան բացայայտումը, արդարութեան ձայնի բարձր ու ազատ չեփորումը, - ահա՛ ամուր հիմքերը մի նոր աշխարհի կառուցման, ուր անխարիւր բոլոր ազգերի զաւակները պիտի հասնեն այն փրկարար դիտակցութեան, թէ զաւակներն են միեւնոյն Աստծուն, թէ քաղաքացիներն են միեւնոյն մարդկային աշխարհի, միեւնոյն երկնակամարի տակ եւ որ բոլորը ունեն միեւնոյն ճակատագիրը: Մարդու ճակատագիրը, ազգութիւնների ճակատագիրը, աշխարհի ճակատագիրը, յետ այսօրուիկ մանաւանդ, կազմում են մէկ միաձոյլ իրողութիւն, մէկ հրամայական, մէկ ապագայ: Այդ դիտակցութեամբ միայն, այս աշխարհի մարդիկ պիտի կարողանան միասեղ ազօթել ասելով՝ «Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո, եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս եւ յերկրի»: Այն ժամանակ միայն երկրի վրայ պիտի լինի «խաղաղութիւն եւ հաճութիւն ի մարդիկ», այն ժամանակ միայն մարդիկ, որպէս խաղաղարարներ, արժանի պիտի լինեն կոչուելու «որդիք Աստուծոյ»:

Եղբայրացած ազգութիւնների մեծ ընտանիքում, Թող ազատ ու կենսախինդ ածէն եւ զարգանան մեր վերածնուած ժողովուրդն ու մեր չէն հայրենիքը, յարատեւ կառուցման ու ծաղկումի ուղիով, միշտ երգ ու լոյսով, խաղաղ, երջանիկ:

Ամենայն Հայոց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, Սուրբ Ծննդեան մեծ աւետիսով, ողջոյն եւ օրհնութիւն համայն մեր առաքելական եկեղեցուն եւ հաւատացեալ ժողովրդեան:

Շնորհաւոր Նոր Տարի: «Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ»: Ամէն:

ՎԱԶԳԷՆ Ա.

«RESISTANCES»
Antenne 2

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ՝ ԹՈՒՐՔԻԱ

ԹՈՒՐՔ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԸ՝

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԱԼ ԳԷՇ ԵՆ...»

—×—

Թուրք - Ֆրանսական յարաբերութիւնները, որոնք արդէն չատ փայլուն վիճակի մէջ չէին - հակառակ բոլոր Մանաքներուն - աստիճան մը աւելի վատթարացան, այս անգամ Անթէն - 2-ի Հինգշաբթի իրիկուան յայտագրէն, թէեւ Թուրք երեսփոխան մը, որ Փարիզ եկած է, կ'ըսէ. - «Թուրքիա կ'ուզէ բնականոն զարձնել իր յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ», նախքան մազձ թափելը նոյն Ֆրանսային վրայ:

Հինգշաբթի իրիկուն, Դիմադրութիւն - ներ յայտագրին դլխաւոր թղթածրարն էր՝ Թուրքիան: Նախքան այդ բաժնին անցնիլը, յիշուեցաւ Շուֆի քրիստոնեաներու ողբերգութիւնը, Պերմանիոյ Քաբէններու մղած կռիւները եւ ոսկորի խըլիրդէ տառապող՝ Եղուարդ Յարութիւնեանը, որ բանտն է Երեւան (Հիմնադիրնէրէն Հայաստանի Հէլսինքի կոմիտէին եւ որու մասին մամուլի ասուլիս մը տրուեցաւ Փարիզ, Դեկտեմբեր 11-ին):

«Կրունկի տակ» զտնուող այս Թուրքիան ներկայացուեցաւ Ելմազ Կիւնէյի մեծարանքով մը եւ որու առթիւ ցուցադրուեցան Անատոլուէն պատկերներ: Երկար ծանրանալէետք Կիւնէյի կեանքին ու գործին վրայ, (դերասան, պրող, բեմադիր եւ առաւելաբար՝ գինուորեալ), յայտագրին պատասխանատուն հարցազրոյց մը ըրաւ Պրիւտէլ ապաստանած մէկ Թուրք լրագրողի՝ Էօզկիւտէնի և Փարիզի քրատական Հիմնարկի տնօրէնի՝ Քէնտալի հետ: Գլխաւորաբար Քիւրտերու և Քիւրտիստանի պարագան ծեծուեցաւ եւ այդ առն - չութեամբ Քէնտալ յիշեցէ ետք թէ 12 միլիոն Քիւրտ կայ, չեշտեց թէ Թուրքիա աշխարհի մէջ միակ պետութիւնն է որ չի ճանչնար նման փոքրամասնութեան մը գոյութիւնը իր հողին վրայ: Քէնտալ խօսեցաւ նաեւ Տիարպէքիրի մասին՝ «Քիւրտիստանի պատմական մայրաքաղաքը», Պիթլիսի՝ քրտական մշակոյթի մեծ կեդրոն մը, Մալաթիոյ՝ Քիւրտիստանի մեծ քաղաք մը: Ըսաւ թէ ընդունուած են այլեւս Քիւրտական գեղասպանութիւնները, բայց չէ խօսուիր մշակութային գեղասպանութեան մասին: Քէնտալ անդրադարձաւ նաեւ Հայերուն, որոնց թիւը 50-էն 60 հազար հաշուեց, աւելցնելով թէ երկու համայնք կայ - Հայ եւ քիւրտ - որոնք միշտ հալածուած են եւ Հայերու դէմ կատարուածը դարուս առաջին ոճիրն է մարդկութեան դէմ: Յիշուեցան Ասորիները, որոնք նաեւ դոյութիւն չունին, քանի որ, ըսաւ Փարիզի Թուրք դեսպանը, երեք համայնք կայ միայն՝ Հայ, Յոյն, Հրեայ:

Այս միջոցին, Փարիզ եկած է մեծամասնութեան (Էօզալ) Անավարհան կուսակցութեան մէկ երեսփոխանը՝ Պիւլէնթ Ա-քարճալը, որ չատ չգայնացած է Թուրքիոյ տրուած պատկերէն Ֆրանսայի կողմէ: Քանի մը լրագրող հրաւիրած է Փարիզի դեսպանատունը, համոզելու համար որ ժողովրդավարութիւն կը տիրէ իր երկրին մէջ, ձագկելով Անթէն - 2-ի յայտագիրը: «Թուրքերը ձանձրացած են, կ'ըսէ երեսփոխանը, որպէս զահիճ թէ մարդասպան ներկայացուելէ: Պատասխանատուները 80% նկատի չեն առներ երկրին ժողովրդավար դառնալը: Թուրքերը երթալով նուաստացուած կը զգան Ֆրանսայի կողմէ որու պատկերն ալ չատ վարկաբեկուած է»: Եւ դեռ, Աքարճալը չի վարանիր աւելցնելէ թէ՝ Ֆրանսայի ընկերվարականները Ռուսերէն աւելի դէշ են, անոնք գոնէ կազ կուտան, մինչ Ֆրանսա՝ չատ չուկաներ կը կորսնցնէ:

Յատկանշական է միշտ, նոյն լուրին ներկայացման ձեւը, ըստ թերթի մը հոսանքին: Այսպէս, Ուրբաթ առաւօտ, մինչ «Մաթէն» կը խորագրէր՝ «Ֆրանսայի ընկերվարականները Սովետներէն դէշ են» եւ կը ծանրանար Թուրքիոյ բացասական երեւոյթներուն վրայ եւ եզրակացութեան մէջ ալ յիշելով թէ իրականին մէջ ժողովրդավարութիւն չկայ, նոյնիսկ եթէ ասիկա՝ «հաճելի չէ երեսփոխաններուն», «Ֆիկարօ» կը խորագրէր՝ «Թուրքիա կ'ուզէ բնականոն զարձնել իր յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ»: Շեչոը դնելով այս կէտին վրայ, կ'ըսէր թէ Ֆրանսահոս այս երեսփոխանը - Թուրք քաղաքականութեան նոր դէմքերէն մէկը - կ'ուզէ որ վատթարացած կապերը չկոտրին եւ Անդարա լաւ ընդունելութիւն պիտի ընէ Ֆրանսական դրական որեւէ չարժուձեւի...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ՝

ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՍԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐ - Ֆալլաշահ - Իսրայէլ փոխադրուած են եթովպիայէն, մեծ զաղտնապահութեամբ: Սովէն փրկելու համար այս Ֆալլաշահները, Իսրայէլ երկու ամիս է «Մովսէս» մկրտուած գործողութեան մը ձեռնարկած էր, որ յաջողութեամբ պսակուած է: Իրենց բուն ծագումը, թէեւ չէ ստուգուած, բայց կ'ըսուի թէ Սողոմոնի առասպելական չարաւիղը կը կազմեն: Իսրայէլ եւ Եթովպիա յարաբերութիւն չունէին 1973-էն ի վեր եւ Ատոիս - Ապապայի կառավարութիւնը միչտ ընդդիմացած էր Հրեաներու հայրենադարձին: Հակայ «օդանաւային կամուրջ» մը կազմակերպելով է, որ Իսրայէլ յաջողած է այս ներգաղթը: Ո՞վ են, ուրկէ՞ կուգան, ինչպէս ըսինք չատ յայտնի չէ: Առասպելական բացատրութիւնն այն է որ Սաբա թագուհին զացած էր Սողոմոնը տեսնելու, այդ տեսակցութենէն ծնած է՝ Մենելիք Ա., զոր թագուհին հետը Եթովպիա տարած է...: Կան այլ բացատրութիւններ ալ: Այսպէս, ոմանք կ'ըսեն թէ եթովպիական ցեղախումբերէն մըն են, որոնք առենին հրէութիւն ընտրած են կամ Մովսէսի ցեղախումբերէն են, որոնք աքսորի ճամբան բռնած էին Երուսաղէմի տաճարին առաջին քանդումէն ետք: Հիւանդութիւն, սով, համաճարակ պատճառ եղան որ Իսրայէլ ընդունի այս «ուրիշ տեսակի» Հրեաները, որոնք կրկին, խորհրդանշական ձեւով, պէտք է թլփատուին ճակատագրի մը համաձայն:

(Շար.ը Դ. էջ)

ԱՐՄԱՏԱԽԻԼ ԸՆԵԼ ՅԱՆՁԸ ԽԵՂԴՈՂ ԵՂԻՃՆԵՐԸ

Գրքի մը հրատարակութենէ ետք, որքան ալ այլեւս ան պատկանի հանրութեան եւ ընթերցողը բացարձակ ազատութիւն ունենայ կարծիք յայտնելու, ուզած մեկնաբանութիւնը տալու, ընդունելու կամ մերժելու հոն ներկայացուած միտքերը, սակայն ո՛չ ոքի իրաւունք կը տրուի՝ ազատութեան անունով քմայական մեկնաբանութիւններու, ոչին չարափսխելու կամ պարզապէս՝ բամբասանքի դիմելու, ինչպէս կը պատահի սովորաբար:

Իսկ եթէ լուրջ քննարկում ու խորհրդածութիւն, երեւան հանեն հեղինակի հակասութիւնները, մոքերու չփոթն ու խակութիւնը, մերժել՝ ընդունիլ սխալները, ձախողանքը տեսնելու կամեցողութիւն ցոյց չտալ կը նշանակէ արհամարհել գրախօսողը, ըլլալ անբարտաւան, ինքզինքը նկատել անթերի, կատարեալ ... դառնալ ծիծաղելի:

Անառարկելի է որ՝ տեսողութիւն, ըմբռնում, զգայութիւն կը տարբերին անհատէ անհատ՝ ըստ ստացուած դաստիարակութեան, հոգեկան կառոյցին, հանրութեան մէջ ըրաւած դիրքին կամ միջավայրի ազդեցութեան:

Իրաքանչիւր երեւոյթ, դատելու եղանակ, մտածում, հիմնուած են երկու մտնաւոր մեկնաբանութեանց վրայ: Մին՝ զարերէ ի վեր ուսուցուած եւ կոչուերու նման ուղեղներու մէջ արմատացած՝ տիրող քաղքենիական տեսութեան մտայնութիւնն է: Միւսը՝ զրամի կապանքներէն ազատելու, միշտ աւելի զեղեցիկին ձգտելու մարդասիրական զգացումը զարգացնելու, քաղաքակրթութեան ուղին անշեղ չարունակելու մտածողութեան տեսութիւնը, որ տակաւին բոլորովին չիւրեղացած, խարխափումի մէջ է երբեմն:

Անհատական կոչուող բոլոր տեսութիւնները ալ հիմնուած են այդ երկու կացութիւններու վրայ: Եթէ փորձուի խակ հակառակը պնդել, երբորդ մը գոյութիւն չունի:

Երբեմն, չատ լուրջ մարդոց ուշադրութենէն խոյ վրիպող այս պարագան է որ, ընկերային զանազան խաւերու մէջ, սովորական խօսակցութիւններու ընթացքին, քաղաքական մարդոց միջեւ, հեղինակի կամ գրախօսի կողմէ տեղի կուտայ «միակողմանի դիտուած» որակումներու կամ բուռն վէճերու:

Այս պարագային, սակայն, անհրաժեշտ է դիտնալ թէ՝ դիրքը հրապարակ գնո՞ղն է առաջին տեսութեան վրայ կանգնողը թէ գրախօսութեան ձեռնարկողը: Այդ դատումը կատարելէ ետք միայն կարելի է որոշել մէկուն կամ միւսին իրաւասութեան սահմանը, մէկուն կամ միւսին ըսածներուն վաւերականութիւնը կամ երկուքին ալ չփոթը:

Աւելիներու ներկայ գոնուողը, գիրք եւ թերթ կարդացողը, դասախօսութիւններ եւ ճառեր մտիկ ընողը չի՛ կրնար տարբեր եզրակացութեան յանգիլ, որովհետեւ տեսութիւններն ու փիլիսոփայութիւնները հիմնաւորողը անտեսութեան մատակարարումն է. բաշխումի անհաւասար կշիռը:

Պէտք չէ աչքաթող ընել նաեւ որ, գրական մշակոյթ եւ հունճքի մշակոյթ դիրար ամբողջացնող, իրար յար եւ նման՝ միտք եւ մարմին կը անուցանեն կամ կը փոխակերպուին քայքայիչ հաշիւի:

×

Թերեւս միտքեր ալեկոծելիք եւ կրնակներ բարձրացնելիք այս մտածումները, ուրկէ՞ եւ ինչո՞ւ ծնունդ առին, քանի որ «առանց պատճառի արդիւնք չկայ» պիտի ըսէր իմաստունը:

Արդարեւ, բարեկամական ակնարկի մը արդիւնք են անոնք:

Ամբողջականութեան մը մէկ մասը եղող «հասուած» գրութեանս գնահատանքը ընելէ ետք, բարեկամ մը կ'ուզէր որ, քիչ մը աւելի լաւատես հայեացք նետէի իրողութիւններու վրայ: Ցոռեա՞ս էի ուրեմն:

Գրութեան առաջադրանքն էր պատկերացնել՝ մասնաւորներու ձեռքերուն մէջ դրամի կուտակումով ստեղծուած անիրաւ բաշխումն ու խտնաչափոխ վիճակը. խարդախ չահատակութիւններ. կեանքի հետզհետէ խախտող առանցքը. փտած եւ նեխած զարքերու՝ սատկած անասունի հոտին զարշանքը եւ լուռ մնացած էի՝ անոնց զուգընթաց, նո՛յնքան զօրաւոր ուժերու կազմակերպումին ու պայքարին:

Ո՞վ չի դիտեր որ՝ Զարին հակազրուող, գոյութիւն ունի միշտ Բարին: Տգեղի կողքին կը զարդանայ Գեղեցիկը:

Մենք չատ լաւ դիտենք, որ պակաս չեն ազնիւ զգացումներու տէր մարդիկ. պարկեշտ մտաւորականներ, խմբագիրներ, քաղաքական դէմքեր: Կո՞ն Ապոյ Փիէռներ եւ Տանիէլ Կիշառներ: Մարդկային Իրաւանց Պաշտպան կոմիտէներ. թշուառութեան դէմ քարինք թափող ամէն ազգի անհատներ ու կազմակերպութիւններ, մէկ երկրէն միւսը փոխադրուող՝ Առանց Սահմանի բժիշկներ. Կենդանիներու Պաշտպան Ընկերութիւններ. բնութենապաշտ էմոլոժիստներ. տիեզերքի խաղաղութիւնը ապահովելու սիրոյն «խաչ բարձրանալու» պատրաստ առաքեալներ:

Շատ լաւ դիտենք թէ՝ պանքիէներու, գործարանատէրերու, միլիմիոնատէրերու նախճիրը հակակշռելու վճռականութեամբ զինուած, կա՛ն աշխատաւորական հսկայ ուժեր, սենտիքալական կազմակերպութիւններ. աթոռի դէմ ցցուող ժողովրդային զանգուածներ:

Բայց, հակառակ ատոր, դրամատուները զինքի պահեստանոցի վերածած վաշխառուներ, բռնապետներ, մենատէրեր՝ օգտուելով առժամեայ աւտարութիւններէ, աշխարհը վերածած են հաշիւի ու քմահաճոյքի ենթակայ, կը զեկավարեն անգործն ու անօթին, ովկիանոսներն ու ցամաքները. անողոքարար կը կոտորեն Աբաշն ու Քոմանչը: Դալուկն ու Սեւերը՝ իբր աստուածային պատուհաս, իբրեւ նախախնամական հակատակրկանութիւն...:

Այս պայմաններու տակ, յոռետեսութի՞ւն է մատնանշել՝ անիրաւաբար սրբերու մէջ մխուող սուրին մահացու հարուածը: Կաթը աւազաններու մէջ լողանք առնող ծովապարիկներու կոզքին, կաթիլ մը կաթի ծարաւէ տուայտող մանկիկներու աղբիւրը:

Ցոռետեսութի՞ւն է ընթերցողին հրամցնել չղոքորթութեամբ, ժպիտներով, գիտերու մերկութեամբ դիրք դրաւողներու անտարբեր սառնութիւնը՝ բնակարանէ վռնտուողներու, կամուրջներու տակ պառկողներու հանդէպ: Ահազանդել՝ ընկերութիւնը քայքայող նահանջողական ոգիի մոլուցքը:

Ոեւէ պարկեշտ մարդու պարտականութիւնն է ցոյց տալ տգի ունեցող ձեռնարկատիրութիւնը. հունի մէջ դնել կարծիքները եւ միաձայնացուած ցցել զանոնք հրէշային կիրքերու դէմ:

Մեր միակ ցանկութիւնը եղած է եւ է՛, սոթտուած բազուկներով, կոչտ կօշիկներով. բահով ու գրիչով լքնել ծանծաղուտներ, չորցնել փորձել ճահիճներ. հունտեր ցանել. արմատախիլ ընել եղինճներն ու օտարոտի բոյսերը, որ կը չնան խեղդել ցանուած բանջարեղէնն ու ծաղիկները:

Եթէ ամէն ոք լծուի այդ աշխատանքին, հաւանական է որ՝ ճահիճը վերածուի այգեստանի եւ, ինչո՞ւ չէ, աշխարհն ալ՝ բուրաստանի...:

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈՂԵԱՆ

հայագիտական թանկագին աղբիւր մը

Գիրքը, որուն մասին կ'ուզենք խօսիլ, կը պատկանի գիտնական եւ ճամբորդ Ա-տամ Օլէարիուսի գրիչին: Ծնած է Սաքսոնիա, մօտաւորապէս 1599 - 1600-ին: Փոքր տարիքին կորսնցնելով հայրը մօր չանքերով կրցած է աւարտել դպրոցը եւ ապա ուսանիլ Լայփցիկ համալսարանը: Ուսումնասիրած է գրականութիւն, փիլիսոփայութիւն, ուսողապիտութիւն, աստղապիտութիւն եւ աշխարհագրութիւն: Ունէր փիլիսոփայութեան մագիստրոսի աստիճան եւ փիլիսոփայութեան լսարանի առենակալի կոչում:

Երեանամեայ պատերազմի արհաւիրքները սոսկած են զինք հեռանալ Լայփցիկէն եւ պաշտօնի կոչուիլ գոլշտեինեան հերցոգ Շլեսուիկի՝ Ֆրիտրիխ Գ-ի մօտ: Հերցոգը նկատի առնելով Օլէարիուսի հարուստ ծանօթութիւնները, զինք կը նշանակէ քարտուղար, ապա՝ Մոսկուա եւ Պարսկաստան մեկնող առեւտրական պատուիրակութեան խորհրդական: Առեւտրական այդ առաքելութեան ուղին կ'անցնէր Պալթիք ծովէն դէպի Ռեւէլ, ապա՝ Մոսկուա, Մոսկուա դեպէն դէպի Կոլմնա, Օկա գետէն՝ Նիժնի Նովգորոդ, ապա՝ Վոլգայով Աստրախան եւ Կասպից ծովով՝ Գեռբենտ. հոսկէ՝ Շամախիի միջէն դէպի Ղազուին եւ Քաշան: 1637 Օգոստոս 3-ին պատուիրակութիւնը կը հասնի Սպահան: Այդ դժուար, սակայն հետաքրքրական ճամբորդութիւնը երեք տարի տեւեց: Ճամբորդութեան նկարագրութիւնը օրագրի ձեւով ըրած է Օլէարիուս: Ստուար, չուրջ հազար էջնոց աշխատութիւն մը. սակայն, խօսինք միայն այն էջերուն մասին, որոնք կը ներկայացնեն Հայերու հետ Օլէարիուսի հանդիպումները:

1637 Յունուար 5-ին Օլէարիուս Շամախի կը գտնուէր: Հոս, իր ամբողջ ճամբորդութեան ընթացքին՝ թերեւս առաջին անգամ, հանդիպեցաւ Հայերու, ծանօթանալով անոնց սովորութիւններուն, կեանքին:

Գոլշտեինեան պատուիրակութեան ներկայացուցիչները, որոնք իշխանած էին հայկական եկեղեցիէն ոչ հեռու, հրաւիրուեցան հանդիսաւոր ժամերգութեան, ապա խօսակցութիւն ունեցան հայ կրօնաւորներու հետ: Խօսակցութեան ընթացքին Հայերը դիւանագէտներէն խնդրեցին խանին մօտ բարեխօսել՝ մենաստան մը կառուցանելու համար: Բարեխօսութիւնը կատարուեցաւ: Օլէարիուս կը նշէ. «Ինքը մեզի նաեւ դրաւոր վկայութիւն տուաւ, որ մեր խնդրանքը անպայման կը կատարուի»:

Երախտապարտ Հայերը «ի յիշատակ՝ զրամներու, զանազան ժողովուրդներու տարադներու ճոխ հաւաքածոյ մը: Վերադարձին, ան այդ նիւթերը ներկայացուց իր կազմակերպած ցուցահանդէսին: Այդ բոլորը օգտագործուեցան իր ուղեգրութեան հրատարակութեան համար նկարիչներու ստեղծած փորագրութիւններուն մէջ:

Պատարագէն ետք պատուիրակութեան անդամները առաջնորդուեցան բէկին տունը: Նկարագրելով Հայերու հիւրասիրութիւնը՝ Օլէարիուս կը նշէ, թէ ան աւելի սրտաբաց էր, քան խանինը: Այնուհետեւ գրելով Սաֆրաս բէկի տան մասին, ան կը պատմէ որ հոն տեսած է ազգային զանազան տարազներ հագած կանացի դիմանկարներ: Գովեստով կը խօսի եղիա բէկի երաժշտական ունակութիւններուն մասին. ան յախճապակիէ եօթը գաւաթներուն փոքր ձողիկներով հարուածելով, մեղեդի մը կը նուագէր՝ արժանանալով ներկաներու ընդհանուր հիացումին:

Հայերու կեանքն ու սովորութիւնները չատ հետաքրքրած են Օլէարիուսը: Դեսպանութեան գործերէն ազատ ժամանակ, ան կը չրջէր Նոր Ջուղայի բոլոր անկիւնները, ներկայ կ'ըլլար պատկի արարողութեան, մանրամասն կը ծանօթանար մկրտութեան ծիսակատարութեան: Սակայն, Նոր Ջուղայի կեանքը միշտ լեցուն չէր հետաքրքրական ու զրաւիչ չրջապատոյտներով: Օր մը փոքր միջադէպ մը պատահեցաւ հնդկական եւ գոլշտեինեան դեսպանութիւններու միջեւ: Հետզհետէ ան վերածուեցաւ զինեալ ընդհարումի: Հնդիկները չրջապատեցին Գոլշտեինցիներու տունը եւ զէքերու կրակ տեղաց: Ընդհարումը աւելի ողբերգական վախճան կ'ունենար, եթէ չըլլային «դիմացէ տուները մէջ ապրող հայ քրիստոնեաները»: Անոնք մտան դեսպանատուն եւ թելադրեցին անցք բանալ պատին վրայ: Ապա սանդուխի միջոցով պաշարուածները դուրս ելան եւ թաքնուեցան հայկական եկեղեցւոյ եւ անոր յարող գերեզմանատան տարածութեան մէջ: «Այդ ազէտալի դէպքին մէջ այդ բարի մարդիկը օգնեցին ինչպէս որ կրնային եւ մեծ ծառայութիւն մատուցին մեզի», - կը գրէ Օլէարիուս:

Պատուիրակութեան ապաննուած անդամները մեծ չուքով թաղուեցան հայկական գերեզմանատունը:

Իր ուղեգրութեան բազմաթիւ հատուածներուն մէջ Օլէարիուս կը յիշատակէ Հայերը, կը խօսի Արարատի վիշտի, Նոյեան Տապանի, վայրէ պատրաստուած անոր խաչ - մասունքին մասին: Գիրքին մէջ գրուած է նաեւ Արարատի փորագրանկարը: Կը խօսի նաեւ Երեւանի չրջակայքի բարերեր հողերու, հայկական ամանորի եւ այլ իրողութիւններու մասին: Օլէարիուսի նշած փաստերը կը հաստատուին նաեւ հայկական աղբիւրներով:

Սակայն, ինչ որ զարմանալի կը թուի, այն է՝ որ Օլէարիուսի պէս լուրջ ու բարեխիղճ դիտնական մը, որ իր գիրքերուն մէջ այդքան մեծ տեղ կը յատկացնէ Հայերուն, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ հրատարակութեան մէջ չի դներ հայկական թեմայով որեւէ փորագրութիւն: Այդ հարցին պատասխանը կը գտնենք գիրքին մէջ: Ահա թէ ինչ կը գրէ Օլէարիուս. «Կարելի էր գիրքին կցել պղինձի վրայ փորագրուած քանի մը նկարներ, յատկապէս հայ քրիստոնեաներու վերաբերեալ»: Սակայն զուտ թէքնիք նկատառումներով չէ եղած. «տեղը քիչ էր, ուստի գիրքին մէջ չառնուածները պիտի պահեմ յաջորդ պատեհ առիթի համար, որ հաւանաբար չուտով կը ներկայանայ»:

Ո՞ւր են այդ փորագրութիւնները: Ի՞նչու անոնք չեն գրուած ուղեգրութեան յետագայ հրատարակութիւններուն մէջ: Ո՞ւր է Օլէարիուսի դիւանը եւ արդեօք պահպանուա՞ծ է ան:

Այս հարցումներուն պատասխանները կրնային հայագիտութեան առջեւ նոր, հետաքրքրական էջեր բանալ:

ԵՈՒՐԻ ԿՎԻՒՄ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

«ԻՄԻՆՑ ՄԻՋԻՑ ՄԱՍԸ ԼՈՒՐՋ ԼԵՆՔ ՀԱՆԴԻՊՈՂ»

ՏԵՍՐԱՏՈՒՀԻ (*)

Բ. ՏԱՐԱՓՈՒՆՔ

Ա.

Ինչպես ասաց - վիճակախաղ, ցուցակ մեծ - մեծ շահ, ինչպես ասում են ամբողջ աշխարհում, ինչպես ասում են Ամերիկայում, ինչպես ասում են Ֆրանսիայում, ինչպես ասում են Անգլիայում, ինչպես ասում են Գերմանիայում, ինչպես ասում են Իտալիայում, ինչպես ասում են Ռուսաստանում, ինչպես ասում են Ճապոնիայում, ինչպես ասում են Չինաստանում, ինչպես ասում են Հնդկաստանում, ինչպես ասում են Աֆրիկայում, ինչպես ասում են Ավստրալիայում, ինչպես ասում են Նոր Զելանդիայում, ինչպես ասում են Հարավային Ամերիկայում, ինչպես ասում են Կենտրոնական Ամերիկայում, ինչպես ասում են Մեքսիկայում, ինչպես ասում են Կանադայում, ինչպես ասում են Նյուֆաունդլենդում, ինչպես ասում են Իսլանդիայում, ինչպես ասում են Գրենլանդիայում, ինչպես ասում են Հյուսիսային բևեռում, ինչպես ասում են Հարավային բևեռում, ինչպես ասում են Լուսնի վրա, ինչպես ասում են Մարսի վրա, ինչպես ասում են Վեներայի վրա, ինչպես ասում են Յուպիտերի վրա, ինչպես ասում են Սատուրնի վրա, ինչպես ասում են Ուրանի վրա, ինչպես ասում են Նեպտունի վրա, ինչպես ասում են Պլուտոնի վրա, ինչպես ասում են Երկրի վրա, ինչպես ասում են ամենուր, ինչպես ասում են միշտ, ինչպես ասում են երբեք, ինչպես ասում են ոչ մի անգամ, ինչպես ասում են միայն մեկ անգամ, ինչպես ասում են երկու անգամ, ինչպես ասում են երեք անգամ, ինչպես ասում են չորս անգամ, ինչպես ասում են հինգ անգամ, ինչպես ասում են վեց անգամ, ինչպես ասում են յոթ անգամ, ինչպես ասում են ութ անգամ, ինչպես ասում են ինը անգամ, ինչպես ասում են տասը անգամ, ինչպես ասում են տասնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասներկու անգամ, ինչպես ասում են տասներեք անգամ, ինչպես ասում են տասնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասնութ անգամ, ինչպես ասում են տասնինը անգամ, ինչպես ասում են քսան անգամ, ինչպես ասում են քսանմեկ անգամ, ինչպես ասում են քսաներկու անգամ, ինչպես ասում են քսաներեք անգամ, ինչպես ասում են քսանչորս անգամ, ինչպես ասում են քսանհինգ անգամ, ինչպես ասում են քսանվեց անգամ, ինչպես ասում են քսանյոթ անգամ, ինչպես ասում են քսանութ անգամ, ինչպես ասում են քսանինը անգամ, ինչպես ասում են երեսուն անգամ, ինչպես ասում են երեսունմեկ անգամ, ինչպես ասում են երեսուներկու անգամ, ինչպես ասում են երեսունչորս անգամ, ինչպես ասում են երեսունհինգ անգամ, ինչպես ասում են երեսունվեց անգամ, ինչպես ասում են երեսունյոթ անգամ, ինչպես ասում են երեսունութ անգամ, ինչպես ասում են երեսունինը անգամ, ինչպես ասում են քառասուն անգամ, ինչպես ասում են քառասունմեկ անգամ, ինչպես ասում են քառասուներկու անգամ, ինչպես ասում են քառասունչորս անգամ, ինչպես ասում են քառասունհինգ անգամ, ինչպես ասում են քառասունվեց անգամ, ինչպես ասում են քառասունյոթ անգամ, ինչպես ասում են քառասունութ անգամ, ինչպես ասում են քառասունինը անգամ, ինչպես ասում են հիսուն անգամ, ինչպես ասում են հիսունմեկ անգամ, ինչպես ասում են հիսուներկու անգամ, ինչպես ասում են հիսունչորս անգամ, ինչպես ասում են հիսունհինգ անգամ, ինչպես ասում են հիսունվեց անգամ, ինչպես ասում են հիսունյոթ անգամ, ինչպես ասում են հիսունութ անգամ, ինչպես ասում են հիսունինը անգամ, ինչպես ասում են վաթսուն անգամ, ինչպես ասում են վաթսունմեկ անգամ, ինչպես ասում են վաթսուներկու անգամ, ինչպես ասում են վաթսունչորս անգամ, ինչպես ասում են վաթսունհինգ անգամ, ինչպես ասում են վաթսունվեց անգամ, ինչպես ասում են վաթսունյոթ անգամ, ինչպես ասում են վաթսունութ անգամ, ինչպես ասում են վաթսունինը անգամ, ինչպես ասում են յոթանասուն անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունմեկ անգամ, ինչպես ասում են յոթանասուներկու անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունչորս անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունհինգ անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունվեց անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունյոթ անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունութ անգամ, ինչպես ասում են յոթանասունինը անգամ, ինչպես ասում են ութսուն անգամ, ինչպես ասում են ութսունմեկ անգամ, ինչպես ասում են ութսուներկու անգամ, ինչպես ասում են ութսունչորս անգամ, ինչպես ասում են ութսունհինգ անգամ, ինչպես ասում են ութսունվեց անգամ, ինչպես ասում են ութսունյոթ անգամ, ինչպես ասում են ութսունութ անգամ, ինչպես ասում են ութսունինը անգամ, ինչպես ասում են իննսուն անգամ, ինչպես ասում են իննսունմեկ անգամ, ինչպես ասում են իննսուներկու անգամ, ինչպես ասում են իննսունչորս անգամ, ինչպես ասում են իննսունհինգ անգամ, ինչպես ասում են իննսունվեց անգամ, ինչպես ասում են իննսունյոթ անգամ, ինչպես ասում են իննսունութ անգամ, ինչպես ասում են իննսունինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անգամ, ինչպես ասում են հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուր անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են երկու հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուր անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են երեք հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուր անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են չորս հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուր անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են հինգ հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուր անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են վեց հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուր անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են յոթ հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուր անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են ութ հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուր անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրմեկ անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրերկու անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրչորս անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրհինգ անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրվեց անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրյոթ անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրութ անգամ, ինչպես ասում են ինը հարյուրինը անգամ, ինչպես ասում են հազար անգամ, ինչպես ասում են հազարմեկ անգամ, ինչպես ասում են հազարերկու անգամ, ինչպես ասում են հազարչորս անգամ, ինչպես ասում են հազարհինգ անգամ, ինչպես ասում են հազարվեց անգամ, ինչպես ասում են հազարյոթ անգամ, ինչպես ասում են հազարութ անգամ, ինչպես ասում են հազարինը անգամ, ինչպես ասում են տասը հազար անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարերկու անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարութ անգամ, ինչպես ասում են տասը հազարինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազար անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարերկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր հազարինը անգամ, ինչպես ասում են միլիոն անգամ, ինչպես ասում են միլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են միլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են միլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են միլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են միլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են միլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են միլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են միլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են միլիարդ անգամ, ինչպես ասում են միլիարդմեկ անգամ, ինչպես ասում են միլիարդերկու անգամ, ինչպես ասում են միլիարդչորս անգամ, ինչպես ասում են միլիարդհինգ անգամ, ինչպես ասում են միլիարդվեց անգամ, ինչպես ասում են միլիարդյոթ անգամ, ինչպես ասում են միլիարդութ անգամ, ինչպես ասում են միլիարդինը անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդերկու անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդութ անգամ, ինչպես ասում են տասը միլիարդինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդերկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր միլիարդինը անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տրիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են քվինտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոն անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են սեքստիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեքստիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեքստիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են սեպտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը սեպտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր սեպտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են օկտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը օկտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր օկտիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոն անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են նոնիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը նոնիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր նոնիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են դեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը դեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են անդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը անդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր անդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են դուոդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը դուոդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր դուոդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տրեդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը տրեդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր տրեդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են քվատուորդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվատուորդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվատուորդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են քվինդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են տասը քվինդեցիլիոնինը անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոն անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնմեկ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոներկու անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնչորս անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնհինգ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնվեց անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնյոթ անգամ, ինչպես ասում են հարյուր քվինդեցիլիոնութ անգամ, ինչպես ասում են հ

(Շար. Ա էջէն)

ւին, երբ ոտք կը դնեն Իսրայէլի հողին վրայ, բոլորովին հրեայ ըլլալու համար:

ՀԱՆՕՑ ներում չնորհեց 5 մահապարտներէն՝ 2-ին: Այս երկուքէն մէկը, Ֆրանսայի քաղաքացի է եւ իր եմիւնին պատիժները ցկեանս բանտարկութեան վերածուած են:

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ - ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

Վաղը՝ լոյս կը տեսնէ «Յառաջ միտք եւ արուեստ»ի նոր (90-րդ) թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ. -

Սպանուած Լուսաբիւնը
Ա. ԹՈՓՈՑԵԱՆ

Չեխով (Թրուայա)
Մ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Անտիպ Զարեցը
Գր. ՊԼԻՏԵԱՆ

եւ

Le Fauteuil d'Orchestre
ED. EXERJEAN

Boulez, Messiaen, Amy
D. LEUWERS

Le Miniaturiste
Lise NAZARIAN

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական վարչութեան, Լիոնի մէջ Մանուկները Օրը կը տօնուի Կիրակի, Յունուար 13, կէս օրէ վերջ ժամը՝ 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը:

40, Rue d'Arménie — LYON 3e

Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ Պապան իր բազմաթիւ նուէրներով:

OPTIMA Tours

— 1985 —

— **Du 8 au 17 Février** ..... **4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,030 F
— **Du 15 au 24 Février** ..... **4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,030 F
— **Du 22 Février au 03 Mars** ..... **4,650 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,350 F
— **Du 22 au 31 Mars** ..... **4,650 F**

(tous ces voyages sont avec une nuit à l'aller et une nuit au retour à MOSCOU)

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 au 27 Avril**
— **Du 20 Avril au 04 Mai**

(PREPARATION DE NOTRE BROCHURE D'ETE)

NOUVEAU... NOUVEAU... NOUVEAU...

DEPART DE MARSEILLE
(sur la base de 20 personnes voyageant ensemble)

— **Du 09 au 22 Février** ..... **5,280 F**
— **Du 16 Février au 1er Mars** ..... **5,280 F**
— **Du 23 Février au 08 Mars** ..... **5,980 F**

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 Avril au 03 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage, nous consulter

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

MARSEILLE

Mademoiselle KAPRIELIAN Gayané
21, rue Emile Ducleaux
13004 MARSEILLE
Tél : (91) 34 - 95 - 93
Mardi : de 9h00 à 12h00
Mercredi : de 14h00 à 18h00
Tous les soirs : à partir de 18h30

LIC A 130

Այրի Տիկին Սոնա Թուրեան, Պ. Յակոբ Պօյաճեան, ինչպէս նաեւ Հայթայեան, Տամլամեան, Պօյաճեան, Թուրեան, Տէմիրալ, Տավուտօղլու եւ Երէցեան ընտանիքները յաւուր կը յանձնարարեն իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԷՕԺԷՆԻ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Հայթայեան)

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտեմբեր 27ին, 84 տարեկանին, իր բնակարանը, 121 ռիւ էթիէն - Տոլէ, Ալֆորվիլ:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, երկուշաբթի, Յունուար 7, ժամը 14-ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին, 4 Կոմիտաս փողոց, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ, նախընտրաբար փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ՝ հայկ. կազմակերպութեանց:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻԻ

PARIS. - G I A 400 Frs.
ՕՇ.- Համբարձումեան ընտանիք 100 :
ՓԱՐԻԶ.- Հ. Թ. 500 Ֆ.:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Վազգէն Սէրէնկիւլեանի ու իր ընտանիքին, եկեղեցւոյ տարիներու բարերար Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի մահուան առթիւ եւ այս տխուր առիթով 200 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

×

Կապ. Խաչի Իսիլ մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Գասպար Մանիսեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր ամուսնոյն՝ Գասպար Մանիսեանի մահուան առթիւ: Ցաւակցութիւն կը յայտնէ նոյնպէս ընկերուհի՝ Անահիտ Սաճոսեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն իր աղջկան կանխաւէտ մահուան առթիւ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7, ՄԵՌԵԼՈՑ

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի: կը պատարագէ՝

ԺԻՐԱՑՐ ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Պատարագի վերջաւորութեան՝ Հոգե - հանգիստ կը կատարուի՝ «Վասն Համօրէն Ննջեցելոց»:

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Ժամերգութիւն ժամը՝ 9-ին:
Պատարագ ժամը՝ 10-ին:
Ցաւարտ պատարագի՝ Հոգեհանգիստ «Վասն Համօրէն Ննջեցելոց»:

ՊՕՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ժամերգութիւն՝ 9, Պատարագ՝ 10, Հոգեհանգիստ՝ 11·30-ին: Կէսօրէ վերջ Գերեզմանօրհնէք՝ ժամը 14-էն սկսեալ:

ՍԷՆ-ԺԵՐՈՄ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Սկիզբ. Ժամերգութեան առաւօտեան ժամը՝ 9, Պատարագ առաւօտեան 10:

Պատարագի աւարտին Հոգեհանգիստ «Վասն Համայն Հայ Ննջեցելոց»: Տէր Հայրը կէսօրէ վերջ ներկայ կ'ըլլայ ժամը 14-ին Գերեզմաննոց:

Ս. ՑԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Առաւօտեան Հոգեհանգիստ ժամը՝ 11-ին:

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian

Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille:
tél. (42) 89.27.47

"Հայտնի գոյ «Յառաջ»ի բարեկամներուն"

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Ս. ԽԱՉ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue de Perche — 75003 Paris

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՋՐՕՐՀՆԷՔ

Կիրակի, Յունուար 6, տօն Յայտնութեան եւ Մկրտութեան Քրիստոսի, առաւօտեան ժամը 11-ին, Հայ Կաթողիկէ Ս. Խաչ Աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ:

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ
(Առաջնորդ Կաթողիկէ Հայոց Ֆրանսայի)

Հայրապետական պատարագ կը մատուցանէ եւ Ջրօրհնէք ու Քրիստոսի Մկրտութեան արարողութիւնը կը կատարէ:

Քառաձայն սրբազան երգեցողութիւնը կը կատարէ Հայ կաթողիկէ «Այէմչան» երգչախումբը, դեկավարութեամբ՝ Պ. Ալեքս Ալթունեանի:

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Սէն - Ժէռոմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ զպրոցի, Ամանորի հանդէսը՝ Շաբաթ, Յունուար 12, ժամը 21-ին զպրոցին սրահը:

Նախապահութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ Տիկին Մայտա Կարապետեանի եւ Խաչիկ Եղիազեանի:

Արտասանութիւններ, երգ եւ զուարճալի փոքրիկներուն կողմէ: Կաղանդ Պապան պիտի բաժնէ իր բերած նուէրները, ուրախացնելով մեր փոքրիկները:

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռոմի եւ շրջակայքի բոլոր թաղեցիները եւ ծնողքները անխտիր:

Կը հրամցուի թէյ եւ կարկանդակ Սէն - Ժէռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ:

×

ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրթական յանձնախումբը Ծնունդի առթիւ կը կազմակերպէ Դասընթացքի զպրոցի ծօնածառի հանդէսը կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէն վերջ ժամը 15-էն սկսեալ Վալանսի Սալ տէ Ֆէթ սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ Շրջ. Հայութիւնը քաջալերելու համար զպրոցի աշակերտութիւնը:

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
6
DIMANCHE
6 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Թիւ 90

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տրաքսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.870 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 60e ANNÉE — No 15.870

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԼՌՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՏԻՊ ՉԱՐԵՆՑ

Մեր մշակոյթի մեծերէն մէկուն՝ Դ. ճեմավայր մը կամ դրական դահլիճ մը

Ե. Չարենց, Անտիպ եւ Չհաւաքուած Երկեր, Հայկական ՍՍՀՄ. Հրատարակչատուն, Երեւան 1983

Վաղուժանի ծննդեան հարիւրամեակը ոգեկոչելնիք 1984ի ընթացքին: Հայաստան ու Սփիւռքի գանազան կեդրոններուն մէջ կազմակերպուելիք իրենն նուիրուած երեկոյթներ, դասախօսութիւններ, ոգեկոչումի հանդիսութիւններ: Վերջապէս, ամէն անոնք որոնց բան մը կ'ըսէր Վարուժան անունը, խմբուելու համար իր մասին, լսելու՝ իրմէ: Այս առիթով հաւանաբար, թատերական Պերճ Զէյթունցեան ալ յաջողեր է գրի առնել դաւեչա - ողբերգութիւն մը. «Մեծ Լռութիւն»ը դրամա երկու մասից, վերջաբանով, (Գարուն՝ Մայիս, 1984):

Թէ ինչպէս Վարուժանի մը կեանքը տուն կու տայ նման ողբալի դաւեչայի մը, դժուար է երեւակայել, սակայն բեմ, բեմայարդարում, բեմադրութիւն մէկդի թողած, լոկ ընթերցումով կարելի է պատկերացնել զայն: Փորձե՛նք:

Թատերգութիւնը կը սկսի Պոլիս, Վարուժաննց տան մէջ, Ապրիլ 24, 1915-ի գիշերը: Ինք ու Արաքսին իրենց բարեկամները կը ճամբեն. Պոլսոյ մթնոլորտը սպառնալիքով լեցուն է արդէն ու անոնք կը խօսին մեչնումի պահուն, պատրաստուած անուանացանկերու մասին. Վարուժան թերահաւատ է: Յանկարծ երիտասարդ մը Զէօհիւրեանէն թուղթերու ծրար մը կը բերէ Վարուժանի բնակարանին մէջ անկիւն մը պահելու համար, քանի որ այս վերջինին անունը չկայ եղեր պատրաստուած ցանկերուն մէջ: Վարուժան խուճապահար չընդունիր, չուզեր նոյնիսկ մտածել նման հաւանականութեան մը մասին. այնքան որ իր տատամսոտ կնոջը հաշիւ կու տայ. «Եւ դուն ալ, Արաքսի, իմ կինս... դո՞ւն ալ կը յանդգնիս ցուցակէն դուրս հանել զիս...»: Կարծես Վարուժանի մը համար ապրիլն նուիրուելու միակ չափանիշը, միակ մտահոգութիւնը եղած ըլլար տարապրուիլ ու սպաննուիլը:

Ցետոյ պահ մը տեսարանը կը փոխադրուի անոնց ծննդավայրի մէկ այլին ուր Արաքսի ձեռքը տեղակ մը, կը կարդայ. «Հովի՛ւ կ'անցնին, ծովեր կ'անցնին, փոխադրութեան ծախս՝ 8 ֆրանք, նամակի թուղթ 25 սու, սափրիչ, օճառ՝ 80 սու...»: Էջադրումի կամ տողաչարական սխալ չկարծուի. դիւտաւոր այս դարձուածքը ըսել կ'ուզէ թէ Վարուժան կանոի մէջ ուսանող՝ նիւթական անճոռնի պայմաններ ունէր, որոնք զինքը կը խռովէին, նոյնիսկ կ'ընդմիջէին իր նեղշնչումը երբ կանոի մէջ «Հացին երգը» կը գրէր...:

Երկրորդ տեսարանը կ'անցնի Զանղըրը, Իթթիհատի պատասխանատու քարտուղարին դրասենեակին մէջ. ան պահանջած է որ բանաստեղծը իր կենսագրութիւնը գրէ եւ ահա Վարուժան կը սկսի կարդալ. «Ծնուել եմ 1884-ին Սեբաստիոյ մօտ Բըրդնիկ գիւղը՝ ուր ածել է մանկութիւնս, ուռենիների ախուր հովանիների տակ երազկոտ, կամ դեռեզբքնների բաղերի վրայ քարեր նետելով անառակօրէն...»: Ու կը վերջացնէ. «Բաղձանքս է եղել ապագայի մարդկանց նուիրել այնպիսի մի հզօր երգ, որ Հայրենիքը ինձ նման մի արարած ծնած լինելուն համար դոնէ չերկղայ»: Տարապրութեան մէջ Վարուժան որպէս ինքնակենսագրութիւն կը գրէ այն տողերը զորս գրած է մէկոյ մը առաջ թէոդիկին, երբ ան խնդրած էր իրմէ կենսագրական գիծեր: Չեմ գիտեր որը եղած է հեղինակին նպատակը. Վարուժանը ներկայացնել որպէս գաղափարն բանաստե՞ղծ, թէ հերոս մը՝ որ աքսորավայրին թուրք պաշտօնատարին ներկայութեան, ուր առկայ է անշուշտ մահուան հեռանկարը, գրի առնէ այդ ինքնակենսագրութիւնը. որոշ միակ կէտը այն է որ երկու պատկերէն ոչ մէկը կը ստացուի:

Ցետոյ բանատեղծին

Ղարաբաղի «Ազատ աշխատանք» կոլտնտեսության նախագահ Ա. Ղազարյանը 1936 թ. հոկտեմբերի 26-ին գրում է. «Ես ստացել եմ Ձեր նամակը, որտեղ հարցնում եք, թե ինչպես եմ ես կատարում իմ պարտականությունները։ Ես ամեն ինչ անում եմ, որ կոլտնտեսությունը ամուր հիմքերի վրա դրվի, որ նրա անդամները ապրեն ուրախ կյանքով, որ նրանք ունենան ամեն ինչ, ինչ որ անհրաժեշտ է մարդուն։ Ես ամեն ինչ անում եմ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ գյուղատնտեսական մեքենաներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ անասուններ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ պտղատու ծառեր, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ բանջարեղեն, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ հացահատիկ։ Ես ամեն ինչ անում եմ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ ապրանքներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ կենցաղային իրեր, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ կահույք, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ հագուստեղեն, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ կոշիկներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ գրքեր, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ գրենական պիտույքներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ մշակութային պարագաներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ սպորտային պարագաներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ խաղալիքներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ դեղորայք, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ բժշկական պարագաներ, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ ...»։

Ընդհատենք ընկ. Ղազարյանի հետաքրքիր նամակը։ Ինչպես տեսնում ենք, նա ամեն ինչ անում է, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ ...։ Ինչ ասել է ուզում ընկ. Ղազարյանը, մենք չգիտենք։ Ինչպես չգիտենք նաև, թե ինչ է ուզում ասել ընկ. Ղազարյանը, երբ գրում է, որ կոլտնտեսությունը ունենա ամեն տեսակ ...

Le Miniaturiste

de Martin Melkonian

par Lise NAZARIAN

C'est sans doute d'abord sa singularité qui m'a séduite. Car il faudrait peut-être commencer par dire ce que n'est pas «le miniaturiste», «récit» de Martin Melkonian, publié aux éditions du Seuil.

Ça n'est pas une traduction d'un texte arménien -en mauvais ou bon, mais ça, c'est tellement plus rare ! - français.

Ça n'est pas un livre qui dirait tout sur tous les Arméniens : espèce que d'aucuns s'obstinent à rechercher ou à espérer encore. (Qui dira quelles frustrations, quelles habitudes névrotiques, quels restes de militantisme maniaque ou imbécile nous font encore remplir nos bibliothèques de ces choses sans valeur, écrites à la vavite dans un style journalistique aguicheur ou pseudo-politiquement-engagé que nous proposent régulièrement les éditeurs... Victimes ou complices, les pauvres Arméniens sont les seuls à acheter les livres qui sont sensés parler d'eux aux autres, enrichissant ainsi ceux qui pensent sans doute que ce public tout trouvé ne mérite pas mieux que ce qu'on lui offre et que le chiffre d'affaires ainsi garanti vaut bien un petit effort de temps en temps !).

Ça n'est pas un roman en technicolor sur «le génocide», espèce très attendue, elle aussi.

Quand au label «quasi-arménien» que d'aucuns seront tentés d'appliquer ici, il ne me satisfait pas non plus.

Disons plutôt que ce «miniaturiste» est un texte qui peut revendiquer l'honneur d'appartenir à la littérature française, ce qui serait sans doute une raison suffisante pour le lire et l'aimer en tant que tel.

Je ne sais de l'auteur que ce que nous livre le texte lui-même : c'est très bien ainsi. Souhaitons que lui soient epargnées ces interviews baclées qui ont trop souvent pour effet de détruire le fruit d'un travail acharné, au lieu de l'éclairer ou de le prolonger. Les seules lignes que j'ai lues à son sujet sont celles qui ont été placées au dos de la couverture, pour le présenter. Je les ai trouvé maladroites: il s'agit de guider l'acheteur éventuel et, pour qu'il ne se trompe pas sur la qualité de la marchandise, on le prévient : «quoique d'origine arménienne, M. Melkonian se considère d'abord comme un vieil habitant de la rue du Faubourg-Saint-Martin».

Cette information veut donner au texte un sens qui risque d'égarer le lecteur au lieu de l'éclairer. Car si Melkonian décrit en effet assez bien le Faubourg-Saint-Martin, il est loin de lui trouver les charmes dont un Lépidis, par exemple a paré le Belleville de son roman «l'Arménien». Le territoire décrit ici n'est pas revendiqué : c'est effectivement celui où l'auteur a vécu son enfance,c'est,aussi, celui de la misère. «Je n'ai pas la nostalgie de l'île de pauvreté (une somme de manques et d'ignorances)» (1). De plus est-ce que l'on peut vraiment être d'un quartier, quand on le traverse en «indien» ? Cette image de l'indien est reprise par deux fois dans la première partie du récit : «L'exil, ce peut être pour une génération de l'entre deux apparemment intégrée, si ce n'est absorbée, l'indianité retrouvée» (2) et «tout à l'heure, il sortira de sa cabane en planches pour fouler en apatride de nouvelles terres indiennes» (3).

De plus, le «quoique d'origine arménienne» de la couverture renvoie à un reniement que Melkonian, lucide, sait impossible : «non pas que je veuille à tout prix (à n'importe quel prix) cultiver une origine, une différence. Non pas. Mais il est des racines qui travaillent la terre jusqu'à la tige, l'air libre. Aussi tous les efforts de reniement sont-ils vains : «l'inconscient n'a pas besoin de certitudes, de raisons pour creuser de nouvelles galeries ou se ramifier» (4).

Dans les quelques lignes où il présente lui même l'ouvrage, Melkonian explique clairement ce qu'est «le miniaturiste» : «...en agençant ces diverses miniatures d'un âge prélittéraire... je suis parvenu à déterminer l'origine de mon écriture : avant qu'elle ne m'enveloppe, ne me protège, ne me fasse-expression immodeste-force d'univers» (5).

L'enjeu est clair : un écrivain veut déterminer l'origine de son écriture et doit pour cela régler, des comptes avec le monde d'avant l'univers des mots écrits. La démarche n'est pas sans analogie avec celle de M. Duras dans son dernier roman, «L'amant» (6). Mais il est intéressant de constater que Melkonian a dû écrire ce livre là avant tout autre, quand Duras a attendu pour le faire d'être un écrivain confirmé. Ça n'est sûrement pas un hasard...

L'âge pré-littéraire dont il est question ici ne renvoie pas seulement à l'enfance ou à l'adolescence. Melkonian divise son texte en trois parties et leur donne des titres : l'âge pré-littéraire, c'est celui du «voir», du «parler» et du «mourir».

VOIR

Un fils unique dans un minuscule atelier de tailleur arménien. Qui «fouille du regard». S'enferme dans l'armoire aux tissus. Joue sur le linoléum usé. Quelques digressions émaillées de citations littéraires sur la couleur, le vêtement et sa fonction. Et c'est tout. Ce qui nous fait aimer ce livre, ce n'est pas, vous vous en doutez, l'histoire qu'il pourrait raconter !

Des images peut-être ? Il y en a.Photos d'époque très réussies. Nous qui avons connu le lino usé et le cousin Roupén, nous n'avons aucun mal à les reconnaitre.

Mais l'ambition de Melkonian est autre. Il ne s'agit pas pour lui de feuilleter l'album des souvenirs, mais bien de se livrer à ce qu'il appelle «une archéologie de l'être». «Ce ressouvenir n'est pas complaisance... mais archéologie de l'être, imagier : il est des voyages que nous ne saurions dédaigner sous prétexte qu'ils n'intéressent que les âmes sensibles, les lents, les taciturnes et les timorés» (7).

Peut-être nous faudra-t-il lire ce livre là autrement. Le lire en acceptant sa lenteur et cette façon obsessionnelle de chercher la phrase qui nous dira l'ennui, la solitude, les rêves ou la sensualité du «petit baron en pyjama emmitouflé dans une robe de chambre en pilou bleu».

Le lire pour le plaisir de ces mots qui sonnent juste. Un peu comme on lit un poème, peut-être.

PARLER

Il y a une progression dans l'agencement de ce triptyque : une sorte de crescendo. «Parler», ça n'est plus l'innocence du «voir».

«Parler», c'est déjà la perte, la déchirure, la rupture qui sera consommée dans «mourir».

Les faits. Il y avait une langue qui était «donnée, par avance sue, gratuite» : l'arménien du père (la mère parle un «mélange de turc, d'arménien, de grec et d'italien»).

Il y aura une langue à conquérir : le français de la nourrice.

Mais il y a aussi une langue désormais interdite entre le père - que la paralysie immobilise peu à peu - et le fils : l'arménien abandonné au profit du français. «En français, papa me colonisait, colonisait ma première langue jusqu'à l'effacement de la bande mémorielle» (8).

Le père raconte des histoires mais n'évoque jamais son passé.

Et puis, annonçant le monde hospitalier qui sera le décor de la dernière partie du livre, il y a eu un enfant de quatre ans qu'on a privé pendant huit mois de la tendresse des siens pour raisons de convalescence.

C'est sans doute cette partie du livre qui justifie sa présentation dans un journal arménien. J'y ai vu comme un douloureux écho du «*Կը նահանջէ լեզուն*» de Chahnour. «Renoncer à sa propre langue (accepter ce renoncement) c'était renoncer à bien plus qui ne se chiffre pas. Porter en soi le deuil d'une inconnue, d'une civilisation imaginaire qui tient dans la faculté de prononcer.C'est maintenant vivre (continuer) avec un accablement sans fond et sans nom» (9).

Par ce «dégagement et analyse obsessionnels des épaves de la langue mère»(10) Melkonian nous dit (dans la langue conquise, qui elle, se porte bien, merci) que c'est peut-être là, dans cet «appel» de la première langue qui ne cesse de le «travailler», qu'il a vécu la catastrophe. «La langue me revient, me travaille, s'impose... comme si elle en référait à moi, me suppliait de me souvenir, me regrettait» (11).

La seconde langue, elle, l'a «établi, planté, en terre ferme». Et on le croit sans peine lorsqu'il avoue qu'il la «cultivera jalousement»...

MOURIR

Décor : les hôpitaux, coté pauvres : caves de St Louis, salles de Lariboisière... Première mort : celle de l'oncle Mihran, «colosse d'un autre âge» (il avait été enrole en 1915 dans les volontaires arméniens sur le front du Caucase) qui «contenait dans ses paumes d'artisan un peu de la mer Caspienne et de l'Ararat»... (12). Le père est incurable(double hémiplégie): il survivra sept ans, d'une salle commune à l'autre, avec quelques retours à la maison.

Etrange relation de ce père sans corps, momifié, parti «à la conquête du monde intangible de l'esprit et de l'amour» et du fils qui le sanctifie et le dorlotte amoureusement... Habitué à la mort, le père essayait, dit le fils «de m'initier à cette même idée, odieuse, qui signifiait pour moi la plus désolante des disparitions, la sienne».

L'adolescent devient, «névrose à l'appui, un enfant-cauchemar» et avale un jour un mélange de médicaments : «la peur de la mort me l'avait fait désirer inconsidérément». Le voilà à l'hopital, deux lits plus loin que son père...

Lorsqu'il en sortira, ce sera pour écrire: «je recherchais, au moment où le sol se dérobait sous moi un appui. Cet appui, n'était-ce pas l'écriture ? (13). Plus tard «les mots du récit établiront (malgré moi, par dessus moi, me depassant, m'effaçant presque) une vérité romanesque» (14) dit Melkonian dans sa conclusion.

Peut-on vraiment imaginer ce qu'a été «la purification des fouilles» tentée par Melkonian ?

La force de ce récit qui finit toujours par poser les véritables problèmes m'a fascinée. Qui de nous peut lire avec indifférence des mots comme ceux-là : (le fils est hospitalisé près de son père) «nous étions désormais deux «tordus» dans un même hôpital. Une parole que nous n'avions pas su déchiffrer s'accomplissait» (15).

La catastrophe - en douterions nous encore ? - se conjugue aussi au présent : «il n'y avait pas d'autre avenir pour moi que la paralysie... c'est ainsi que je pris à la lettre la prophétie d'un camarade de classe qui,lors d'une discussion passionnée sur les métiers m'ôta définitivement ma part de rêve (alors, exercer un métier, c'était se réaliser) : «puisque ton père est paralysé, toi aussi tu seras paralysé». J'étais pris au dépourvu. Mon expérience de la mort (des morts) me rendait inapte à la vie» (16).

Pour «déplacer la douleur originelle» il faudra «créer de nouveaux talismans». La reconquête de cette histoire individuelle n'a été possible qu'au travers de l'œuvre écrite.

La création, ce sera la «terre d'accueil propice à une fixation définitive» , que recherche celui qui «se trouve à des milliers de lieues de son point d'origine, de son circonstanciel et sûrement douloureux prélèvement» (17).

Car l'écriture lui permettera de parcourir et de reparcourir les lieux qui lui échappent. De les ancrer dans la réalité en amenant l'autre, dit l'auteur, à les «voir par mes yeux».

Melkonian sait aussi que cette histoire nomminative portera «la trace de l'autre, majuscule, générique, des hommes». Histoire qui ne lui inspire pas un trop grand respect et qu'il juge «impalpable, sans peau, gonflant éhontément l'outre du temps de coutumes et d'informations»(18).

Le propos tenu ici est, bien sûr, indissociable du style.

Ce «récit médian traversé de quelques scènes biographiques mais thématisées» ne pouvait se plier aux lois du roman traditionnel.

Et pour en aimer le style «curieusement ouvré, mauresque, croissanté de parenthèses» peut-être faudra-t-il partager, le temps d'une lecture, le goût prononcé de son auteur pour «la miniature et la logomancie».

---

(1) **Le Miniaturiste,** Ed. du Seuil, page 43, (2) page 17, (3) page 39, (4) page 18, (5) couverture.

(6) voir «*Սիրահարը քար Տիւրասի*» de Krikor Beledian, dans «*ՅԱՌԱՋ - Միտք եւ Արուեստ*» du 4 novembre 1984.

(7) **Le Miniaturiste,** Ed. du Seuil, page 18, (8) page 59, (9) page 44, (10) page 109, (11) page 44, (12) page 80, (13) page 108, (14) page 109, (15) page 108, (16) page 93, (17) page 47 (18) page 48.

BOULEZ, MESSIAEN, AMY : le rendez-vous des grands musiciens

par Daniel LEUWERS

En ces mois d'hiver, le Théâtre des Champs-Elysées offre alternativement sa salle à *la Périchole* de Jérôme Savary (et d'Offenbach !) et à quelques grands concerts de musique. On a ainsi pu assister récemment au «come-back» de la célèbre chanteuse Rita Streich, mais non sans une certaine déception; le poids des ans est sans pitié. En revanche, les deux concerts donnés au début du mois de décembre par l'Orchestre National de France ont été éblouissants et ont surtout valu par l'interprétation du *Concerto pour piano et orchestre no* 4 de Rachmaninoff. Le clavier était occupé, il est vrai, par Vladimir Ashkenazy. Singulière entrée en scène de cet interprète hors pair : Ashkenazy se fraie un chemin vers le piano, les cheveux ébouriffés, le costume un peu fripé, les mains atteintes d'une nervosité qui gagne toute la salle. Le pianiste ne trouve pas la bonne position de sa banquette, son regard s'égare sur les premiers rangs de l'assistance. Tout semble sombrer dans une perdition électrique, et il faudra tout le concerto de Rachmaninoff pour qu'Ashkenazy se délivre et nous délivre dans un déchaînement de passions auquel l'orchestre répond magistralement. La merveille d'un concert tient à cette dramatisation dans laquelle Vladimir Ashkenazy est vraiment passé maître.

Mais un autre événement devait quelques jours plus tard éclipser celui-là. L'Orchestre National de France était toujours sur scène, mais dirigé cette fois par Pierre Boulez, dans un programme moderne et contemporain. Le lundi 10 décembre était, en fait, le rendez-vous des plus grands musiciens français vivants. Après avoir dirigé *Jeux* de Debussy -ce musicien que Boulez affirme avoir toujours pris «pour modèle»-, le directeur de l'IRCAM rendit hommage à Gilbert Amy en interprétant son*Adagio et Stretto*, qui date de 1979, dans lequel le jeune compositeur (il est né à Paris en 1936) s'inspire de la forme scolastique de l'épisode final de la fugue pour jouer des développements thématiques dont son resserrement offre maintes possibilités. Le public fit une belle et juste ovation à Gilbert Amy et à celui qui fut son professeur au Conservatoire, Pierre Boulez.

La dernière partie du concert fit place aux *Poèmes pour Mi* d'Olivier Messiaen, émouvante succession de mélodies (chantées par Phyllis Bryn-Julson) en hommage à Dieu, à la nature et aussi à l'épouse, où la paix n'est finalement acquise qu'au prix du renoncement à la chair. Ce cycle écrit en 1936 est un chef-d'œuvre qui a conservé toute sa jeunesse, et Olivier Messiaen (qui a aujourd'hui 76 ans) semblait rayonner lui aussi de jeunesse en rejoignant Boulez et l'Orchestre National sur une scène soudain métamorphosée de bonheur et devant une assistance consciente d'assister à un événement historique : l'étreinte du disciple Boulez et du maître Messiaen symbolisait un grand moment de la musique française de ce temps. Et personne n'avait envie de quitter le Théâtre des Champs-Elysées qui, ce soir-là, se vida comme à regret. L'émotion a, elle aussi, des vertus électrisantes,et il est juste qu'elle se cristallise parfois davantage sur les compositeurs que les interprètes.C'est là tout le charme de la musique vivante.

Henri TROYAT - TCHEKHOV

Ed. Flammarion Paris, 1984

Այս տարի Հոկտ.ին լոյս տեսաւ Հանրի Թրուայայի վերջին գիրքը, ուր կը պրպտէ Անթոն Չեխովի կենսագրութիւնը:

Մանաւանդ չեմ, ո՛չ կենսագիրին, ո՛չ ալ Չեխովին, բայց քանի մը տող Թրուայայի հատորին մասին՝ աւելորդ չնկատեցի: Թրուայայի անձին չուրջ առնուազ՝ վէճեր կային, որովհետեւ հայ մամուլը կ'ուզէր զայն անպայման սեփականացնել, ու իր փառքին ու վարկին մասնիկ մը՝ հայ գաղթականութեան սքնթահալած դիմագծութեան փոխանցել: Այդ վէճերը վաղուց իրենց այժմէականութիւնը կորսնցուցած են, եւ հոս՝ Ֆրանսայի գրադէտին մէկ հատորն է որ մեր ուշադրութեան արժանի կը դառնայ պարզապէս:

Կ'երեւի թէ Թրուայան չափազանց բեղուն գրիչ մը ունի: Իր գործերուն թուումը երկու էջ կը գրաւէ նեղլայ հրատարակութեան սկիզբը: 40 հատոր վէպ, 10 հատոր աւելի պատմուածք, փորձագրութիւն ու ճանապարհորդական նօթագրութիւններ եւ 10 հատոր ալ՝ կենսագրական մարզէն ներս: Թրուայայի վիպական արտադրութիւնը, հակառակ իր ծաւալին, չատ չի տարբերիր վերջին տասնամեակներու հայերէն լեզուով գրուած վէպերու միջին մակարդակէն: Այդ պատճառով իսկ հանրաբար՝ սիրուած է ան ու գնահատուած Հայաստանի մէջ: Բայց Թրուայայի զուտ կենսագրական գործը չհաղորդական է, որովհետեւ ուռա աշխարհին պատկանող դէմքեր կ'ընտրէ ան, իշխանաւորներ կամ 19րդ դարու գրագէտներ: Եւ քանի որ այդ աշխարհը լաւ կը ճանչնայ ինք, ուսուցչին կը կարդայ, վաւերագրերուն եւ գրութիւններուն մօտէն ծանօթ է, իր կատարած աշխատանքը լրջութեան դրոշմ մը կը կրէ առնուազն, ու երբեմն ալ՝ որոշ ուժ մը կը պարունակէ իր մէջ: Կ'ըսուի թէ վիպագիրի իր հանդամանքն է որ դիւրութիւն մը կու տայ իրեն դէմքերն ու անձնաւորութիւնները վերակազմելու համար: Պէտք է աւելցնել որ կենսագրութիւն ըսուածը Ֆրանսայի մէջ՝ ժողովրդականութիւն վայելող գրական սեռ մըն է: Ժողովրդականացման ճամբով Թրուայայի կենսագրութիւնները կ'ենթադրեմ որ իր գրական գործունէութեան երկարաձգումն են: Մանագէտներուն չուզղուիր Չեխովի իր կենսագրութիւնը, եւ ո՛չ ալ՝ մանագիտացած փնտռտուքներ կ'ենթադրէ: Համալսարանական աշխատանք մը չէ՛: Թրուայայի վէպերուն պէս՝ պարզ ընթերցողին կ'ուղղուի:

Մնաց որ հաճոյքով կը կարդացուի իր այս «Չեխով»ը, ու լաւ է երբեմն «պարզ» ընթերցողի մը վերածուիլ, ու չատ մը բաներ սորվիլ հեղինակի մը մասին, որմէ հասարակութիւնը չատ բան չի դիտեր: 1860-ին ծնած ու 1904-ին մեռած, Չեխով կարճ ու լեցուն կեանք մը ունեցած է, իր կենդանութեանը արդէն իսկ՝ նկատուելով իբրեւ մեծազոյն ռուս արձակագիրը: Կենսագրութիւնը այդ կեանքին պարբաղանները կը պատմէ, չատ դասական կերպով: Կը սկսի մանկութենէն, կը նկարագրէ հայրենական տունը, ընտանեկան ողբերգութիւնը, Մոսկուա ժամանումը, ուսանողական տարիներուն՝ գրական - լրագրական գործունէութեան սկզբնաւորութիւնը, չուտով վրայ հասնող յաջողութիւնը: Պատմումին ընդմէջէն կ'անցնին զանազան դէմքեր, լրագրական, թատերական, գրական աշխարհներուն պատկանող, Չեխովին հետ իրենց բարեկամական յարաբերութիւններու ճամբով: Այս ձեւով հակազուած կենսագրութիւնը կըրնայ առողջ սեռ մը նկատուիլ, որովհետեւ գրական արտադրութիւնը ժամանակաշրջանի մը մէջ կը դնեղէ, եւ կը նկարագրէ անոր ընդունելութեան եղանակներն ու հանդրուանները, չատ չծանրանալով ճիշդ է՝ այդ ընդունելութեան ու յաջողութեան պատճառներուն ու պայմաններուն վրայ: Կը տեսնենք սակայն, թէ ինչպէս գրագէտ մը դանդաղ կերպով՝ կը ծաւալի, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, նոր շրջանակներու մէջ մտնելով, ու երբեմն՝ վերիվայրումի ենթարկելով իր կեանքը:

Հայերուս մօտ՝ այս փեռնոէնը դժուար ըմբռնելի է, որովհետեւ մանաւանդ՝ արեւմտահայ աշխարհէն նեղսրտ ընթերցող հասարակութիւն ըսուածը, եւ նոյնիսկ՝ գրական առարկային հետ յարաբերութիւն ունեցող շրջանակները միջամտային բնոյթ մը ունին: Բայց ուռս իրականութեան մէջ, 19րդ դարու վերջաւորութեան, փայլուն դէմք մը որ ցոյուէր՝ իր չուրջը կը հաւաքուէր հոյլ մը մարդիկ, լրագրի ու թատրոնի բարձրաստիճան եւ փարթամ կեանք վարող անօրէններէն մինչեւ պարզ հիացողները: Կը տողանցեն այսպէս մոսկովեան կեանքը, Պետերպուրկի սալոնները, Ղրիմի պզօսավայրերը, եւ հեռուէն, գրեթէ աննշմարելի՝ ժամանակակից հասարակական պայքարներն ու վէճերը, որոնք երբեմն, չատ անուղղակի կերպով՝ կը ցոլանան Չեխովի պատմուածքներուն մէջ, չատ երկրորդական նշանակութիւն մըն ալ ստանալով կենսագիրին կողմէ, որ իր նախասիրութիւններէն ու քաղաքական առելութիւններէն ազատուած է երբեմն:

Ճիշդ է որ Չեխովի պատմուածքներուն մէջ, ուր գրեթէ միշտ՝ սեւեռումի առարկան դասական քաղքենիութիւնն է, այդ վէճերն ու պայքարները առանձին նկատի չեն առնուիր, այլ միայն իրենց պրիսմակուած ազդեցութեամբը տուեալ անձի մը ճակատագրին վրայ: Եւ ընդհանրապէս չնչին է այդ ազդեցութիւնը: Կարծէք Չեխով փսսսել կ'ուզէ, որ «պզտիկարական» փարումները չատ մեծ տեղ չեն գրաւեր մարդոց կեանքին մէջ: Կ'անցնիմ այսպէս պահ մը՝ Չեխովի արձակ արտադրութեան, որ գոնէ Ֆրանսայի մէջ՝ քիչ ծանօթ է իր թատերական գործին բաղդատմամբ: Ու կարելի է հարց տալ, թէ ինչպէ՞ս այդ հեղինակը կրցած է պատմուածքի ժանրին մէջ մնալով՝ ա՛յդքան յափշտակիչ գործեր տալ: Մեծ դարը ունելի պատկառանք կը տածէ վիպական ծանր գործերուն հանդէպ, ու նուազ ուշադրութիւն կ'ընծայէ նորավէպի կամ պատմուածքի դրասանքներուն ու բանուածքին: Եւ ե՛ս ալ այլոց կարգին, քանի որ չէի ճանչնար Չեխովի պատմուածքները: Թրուայայի հրամցուցած կենսագրութեան թափն է որ մղեց զիս անոնց ընթերցումին, նախ՝ Ֆրանսերէն, յետոյ՝ հայերէն թարգմանութեամբ: Ու անոնց հմայքը ապշեցուց զիս: Հո՛ս է արձակին համը:

Այս արձակին հում նիւթը կը մնայ գրեթէ ծայրէ ծայր՝ նոյնը: Անկատար ճակատագիրներ, երկարաձգուղ կեանքեր, անվերջ եզրափակներ որոնք անչափ իրականութեան մը կը բախին, չնչին միջադէպեր, յաճախ՝ ամուսնական կեանքէ վերցուած, դժման ու միամիտ՝ ծայր աստիճանի քնքոյշ սեւեռումի ենթարկուած առօրեայ մը, որուն մէջ ամէն ինչ կը միաձուլուի, կը կորսնցնէ իր սուր հանդամանքը, բարձր զգայարաններ թէ խոշոր ողբերգութիւններ: Եւ ամէն ինչի մէջ՝ անհուն, անբերեւակայելի ներքրութիւն մը, թեթեւ հիւսքի մը պէս: Կը նոյ մը կեանքէն քանի մը օր, քանի մը ամիս կը պատմուին երբեմն, ու պատմումը կը կենայ, համակեցութեան պատկերով մը: Անշարժութեան, աւազախրամի հանդէպ բացարձակ նախասիրութիւն մը կայ Չեխովի մօտ, կարծէք պատմողական ամենաուրբ չօշափուկները ի գործ դրուած են զգալի դարձնելու համար հեշտալից ձանձրոյթին ու անկոյս համակերպութեան բոլոր ներքեւանդները, մասնաւորաբար՝ կիներու պարագային: Տեղ մը օրինակ՝ այդպիսի կնոջ մը մտածումները կ'արձագանգուին. «Հարկաւոր է ոչ թէ ապրիլ, այլ միամիտլուիլ անծայրածիր եւ իր ծաղիկներով, դամբանաթմբերով ու հեռաստանով յաւերժութեան պէս անտարբեր այս չքեղ տափաստանի հետ, եւ այն ժամանակ՝ լաւ կը լինի...» («Հայրենի անկիւնում» 1897):

×

Չեխով առաջ նամակագրութիւն մը մշակած է իր մտերիմներուն եւ իր ժամանակակիցներուն հետ, ընտանիք, բարեկամներ ու բարեկամուհիներ, գրագէտներ, և այլն: Թրուայայի կենսագրութիւնը ճիշդ է որ կ'օգտագործէ Չեխովի մահէն յետոյ իր մտերիմներուն գրածները իր մասին, բայց խորքին մէջ՝ գրագէտին նամակագրութենէն կ'օգտուի ամէն բանէ առաջ, լայնածաւալ չհարկումի կ'ենթարկէ զայն: Կենսագիրը կընայ հետեւիլ այդ ձեւով գրագէտին կենսագրական բոլոր մանրամասնութիւններուն, ու հասնիլ ատկէ անդին իր բազմազիմակ հոգեբանութեան բոլոր ներքեւանդները, մասնաւորաբար՝ կիներու պարագային: Տեղ մը օրինակ՝ այդպիսի կնոջ մը մտածումները կ'արձագանգուին. «Հարկաւոր է ոչ թէ ապրիլ, այլ միամիտլուիլ անծայրածիր եւ իր ծաղիկներով, դամբանաթմբերով ու հեռաստանով յաւերժութեան պէս անտարբեր այս չքեղ տափաստանի հետ, եւ այն ժամանակ՝ լաւ կը լինի...» («Հայրենի անկիւնում» 1897):

×

Չեխով առաջ նամակագրութիւն մը մշակած է իր մտերիմներուն եւ իր ժամանակակիցներուն հետ, ընտանիք, բարեկամներ ու բարեկամուհիներ, գրագէտներ, և այլն: Թրուայայի կենսագրութիւնը ճիշդ է որ կ'օգտագործէ Չեխովի մահէն յետոյ իր մտերիմներուն գրածները իր մասին, բայց խորքին մէջ՝ գրագէտին նամակագրութենէն կ'օգտուի ամէն բանէ առաջ, լայնածաւալ չհարկումի կ'ենթարկէ զայն: Կենսագիրը կընայ հետեւիլ այդ ձեւով գրագէտին կենսագրական բոլոր մանրամասնութիւններուն, ու հասնիլ ատկէ անդին իր բազմազիմակ հոգեբանութեան, ունենալով բոլոր դէպքերու եւ միջադէպերու մասին՝ տպրիւրէն իսկ բխող տեղեկութիւններ: Կենսագրական ժանրը լայն չափով արդէն՝ հարկաւոր է նամակագրութեան: Երբ մէկ տեղը նամակագրութիւն չկայ, կենսագիրը տափուած է կա՛մ հնարելու, կա՛մ ալ մեկնաբանելու: Հում նիւթ ունի միայն իր առջեւը, դէպքերու չարան մը, եւ վաւերագրերը արտաքին դործունէութեան մասին կը խօսին, ականատեսներու դիտանկիւնը կը պարտադրեն: Երբ ընդհակառակն հատորներ կը լեցնէ խնդրոյ առարկայ անձին՝ հեղինակին նամակագրութիւնը, ինչպէս Չեխովի կին նամակագրութիւնը, պարագային, այն ատեն՝ կը բաւէ պրպտիլ քաղել, իր նամակներէն հանել աշխարհահայեացքը, դէպքերուն առջեւ՝ հակազդեցութիւնը (որ երբեմն ալ կը տարբերի ըստ նամակագրին), մտերիմներուն եւ օտարներուն հետ իր յարաբերութիւններու ճշգրիտ ցոլացումը: Հաղարաւոր էջեր կը գրաւեն Չեխովի նամակները ու անոպատ հանք մըն են կենսագիրին համար: Կենսագրական աշխատանքը ատկէ՛ կը ստանայ իր ճոխութիւնը, կեանքի մը մէջ մտնելու, դէմք մը իր ամբողջ հարթատութեամբ ու նրբերանգներով ներկայացնելու իր յատկութիւնը:

Թրուայայի գրած կենսագրութիւնը դեռ չատ հեռու չերթար այս ուղղութեամբ: Կրնար աւելի եւս մտնել, իր դասական մեթոտին խակ, հոգիի մը ոլորտներէն ներս: Ինչ որ կու տայ սակայն՝ բաւական է Չեխովի կերպարին բացատրիկ հրապոյրը պզալի դարձնելու համար:

Չեխով, հետզհետէ ծանրացող իր առողջական վիճակին հետեւանքով, կը տիպուի հեռու մնալ աշխարհիկ կեանքէն, առանձնանալ գիւղը կամ հեռուր Ղրիմի ծովափին: Այս պայմաններէն կ'օգտուի սակայն գրագէտը, գրական փառքի պարտաւորութիւններուն հանդէպ ոչոչ հեռաւորութիւն մը պահելու համար: Ու միեւնոյն ժամանակ՝ կը տառապի իր առանձնութենէն, Մոսկուա կամ Պետերպուրկ կը վերադառնայ, զանց առնելով բժիշկներու ազդարարութիւնը: Հեռանալու եւ մօտենալու այս տեւական, դոյակից չարժումները կը յիշեցնեն կիներու հետ իր ունեցած երկդիմի յարաբերութիւնը: Որովհետեւ կիներով չգոհացուած է ան, ու մօտիկութեան մէջ՝ բացարձակ հեռաւորութիւն մը պահելու դիտութիւնը ունի: Իր քոյրը կայ նախ, որ իր կեանքը «պոհած» է իր եղբօր սիրոյն, կան Լիքան, Լիդիան, եւ ա՛ն որ իր կեանքի վերջին տարիներուն իր կինը սիրոի դառնայ, դերասանուհի Օլգան: Յափշտակիչը, սիրոյ երկդիմի յարաբերութիւններէն անդին, անչուշտ՝ գրական աշխատանքի չափազանցումն է կիներու այդ աշխարհին հետ: Որովհետեւ, Չեխովի մօտ, ինչպէս Ռիլքէի, գրելն ու սիրելը հակամարտ ուժերու ենթակայ կը թուին ըլլալ, որոնք սակայն կը սնանին իրարմէ: Մտահոգութիւն մըն է, գրեթէ մտասեւեռում մը Չեխովի մօտ՝ գրելու կարողութեան կորուստը, առօր վտանգը, որ կնոջմէ կու գայ: «Բոլոր մեծ մտածողները քառասուն տարեկանին արդէն՝ անկարողներ էին...» կ'ըսէ, ինչ որ իր գրելու կարողութեան հոգեբանական ակունքին մասին վկայութիւն մըն է, աւելի քան իսկական հաստատում մը: Թրուայա, կենսագրի իր պարտականութիւններուն դիտակից, չի մոռնար ի հարկէ կիներու հետ յարաբերութիւնները, բայց իր վերլուծումներէն ալ բաւականին չի խորացներ ան, չի փորձեր գրական գործունէութեան ակունքին մօտենալ, գոնէ այս ճամբով:

×

Կ'ուզեմ աւելցնել հիմա մատենագիտական քանի մը նկատողութիւններ: Չեխովի նամակագրութիւնը Ֆրանսերէնի թարգմանուած է իր ամբողջական գործերու չաշքին: Գոյութիւն ունի նաեւ գերմաներէն, ու այս լեզուով է որ անկէ որոշ մաս մը կարդացի: Հայերէն թարգմանուած են Չեխովի «Երկեր»ը, հինգ հատորով: Առաջին հատորները պատմուածքները կը պարունակեն, վերջինը՝ թատերական գործը: Վերջին երկու հատորները լոյս տեսած են 1962-ին, Երեւան: Բայց որքան որ գիտեմ՝ նամակագրութիւնը հայերէն չէ թարգմանուած:

Վերջին տասնները՝ յաճախ տուիչն ունեցայ իմ դժգոհութիւնս յայտնելու ներկայ սիւնակներէն ներս, հայերէն հրատարակութիւններու վերաբերեալ: Կ'ուզէի այսօր ընդհակառակն՝ գոհունակութիւն մը յայտնել: Չեխովի հայերէն թարգմանութիւնները, թէեւ պատեհութիւնը չունէի անչուշտ գանոնք բնագրին բաղդատելու, խղճամիտ աշխատանքի մը արդիւնքը թուեցան ինծի, ճեռնհաս ու բանիմաց անձերու կողմէ կատարուած: Բացառիկ հաճոյքով մը կը կարգացուին անոնք: Լեզուի փնտռտուք կայ հոն, բայց նաեւ սահունութիւն, նրբութիւն եւ նրբամտութիւն: Անհարազատ բաներու չի հանդիպիր ընթերցողը, որովհետեւ թարգմանիչներու լեզուն չի սայթաքիր երբեք: Մէկ խօսքով՝ արդիւնքը տպաւորիչ է: Ու նամանաւանդ կը յառաջացնէ: Այս թարգմանութիւնները կարդալով, մարդ կը մտածէ ակամայ եւ անգամ մը եւս՝ արդիական արեւմտահայերէնի անփառունակ վիճակին: Խոպան դաշտ մը կը դառնայ լեզու մը, երբ չունի իր արժանաւոր մշակները, գրագէտ թէ թարգմանիչ: Խոպան դաշտի վիճակին ալ անդին պիտի անցնի մօտ ատենն՝ մեր արեւմտահայերէնը: Դեռ ատիթը պիտի ունենամ այս մասին խօսելու:

ՄԱՐԿ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Jeanine Worms, dont les tiroirs s'enrichissent d'une trentaine de pièces pour la plupart en attente d'interprètes, nous avait régalés, il y a quelques années, d'un texte aussi sobre qu'intense, «Avec ou sans arbres», admirablement joué au Petit Athénée par Emmanuelle Riva et Roland Bertin.

Aujourd'hui, «La Chasse aux Dragons» devrait faire les beaux soirs du Théâtre de l'Œuvre. Une fois encore, deux personnages, le père et sa fille, se heurtent, se rapprochent,se déchirent sans cesse,la fille refusant le remariage de son père. L'action rebondit de façon inattendue. Tout se succède en petits tableaux faits de répliques incisives, cinglantes, amères, quelquefois tendres, souvent drôles. Face à face, deux êtres qui manient le paradoxe avec autant d'insolence que d'insatisfaction, au point que l'on ne sait plus lequel dupe l'autre. Cette attitude combattive gomme toute équivoque bien qu'il y ait une force troublante dans l'amour de la fille pour son père. Evelyne Bouix, insaisissable, tellement crédible, donne à son personnage une vitalité, une authenticité sans réserve. Roger Hanin affronte cet ouragan avec une sérénité souvent mise à l'épreuve. Les deux comédiens servent ce texte aussi attachant que déroutant avec une justesse idéale.

Il en va tout autrement de «Bérénice» à la Comédie Française. Dans le cadre du Festival d'Automne, le metteur en scène allemand Klaus Michael Grüber a été invité à diriger les Comédiens-Français dans cette tragédie, l'une des plus belles, de Racine.

On reçoit ce texte immuable comme on entend les partitions les plus inspirées de Bach, de Mozart ou de Schubert. Une langue incomparable berce l'oreille et comble l'âme. Toutefois, la simplicité confine ici au dénuement. On assiste à une stagnation souvent proche de l'ennui, bien qu'il y ait dans la lecture de Klaus Michael Grüber une volonté évidente de distance. Mais cinq actes, sans entracte, - ce qui respecte parfaitement l'unité de temps -, deviennent difficilement supportables dès lors que leur mouvement semble définitivement s'immobiliser. On attend des impatiences, des reproches, des regrets; on n'entend que de profonds soupirs tandis que les voix, volontairement en demi-teinte, indifférentes à une salle qui voudrait les entendre, murmurent entre elles leur plainte d'amour, De plus, la scène, plongée dans une pénombre délibérée, les isole tout à fait. Le décor, bien laid, projette un symbolisme inutile. Les costumes, sans goût, situent chaque personnage dans son identité géographique : Bérénice, comme détachée de fresques égyptiennes, se meut serrée dans ses bandelettes comme une momie, Antiochus se présente en grand manteau oriental très sombre. L'interprétation pâtit de cette approche racinienne peu convaincante : Ludmilla Mikaël, Bérénice languide et gémissante, Michel Bozonnet, Antiochus digne et résigné, Richard Fontana, si peu vraisemblable en Titus, ramenant le rôle de l'empereur à celui d'un comparse. Les confidents font ce qu'ils peuvent : Roland Bertin s'en tire comme il peut, lui qui nous a habitués à tellement mieux, et Catherine Samie frise le ridicule.

EDOUARD EXERJEAN

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
8
MARDI
8 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տ ր ա ճ ո ւ մ : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատ : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.871 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.871

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ
ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԵՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԵՏ

———×———

Իրանի Խորհրդարանի Դեկտեմբեր 27-ի նիստին խօսք առած է հիւսիսային չբաղձանի հայ երեսփոխան Վարդան Վարդանեան եւ անդրադարձած հայ եկեղեցւոյ պատմութեան, վարչական կառոյցին եւ սկզբունքներուն, ի մէջ այլոց նշելով. «Հայ ժողովուրդին պատմութիւնը զոհաբերութիւններու, հաւատքի համար նահատակութեան չքմայ մըն է. Հայը միշտ պայքարած է բոլոր բռնապետներուն դէմ: Այդ պատճառով է, որ Իրանի Իսլամական Յեղափոխութեան առաջին օրերէն Իրանահայերը եւս ոտքի եկան Իրանի անկախութիւնն ու հողային ամբողջականութիւնը պահպանելու եւ իրաքի ոտնձգութիւնը կասեցնելու համար հայ զինուորները պատերազմի ճակատներուն հերոսութիւններ կը գործեն ու կը նահատակուին»: Ապա յոյս յայտնելէ ետք թէ հայկական վարժարաններու դժուարութիւնները իրենց լուծումին կը յանգին, չնորհիւ պատասխանատուներու ազդու միջոցներու, Վարդան Վարդանեան եզրակացուցած է. «Իմ փափաքն է, որ աշխարհի բոլոր ճնշուած ու իրաւազրկուած ժողովուրդներու պահանջատիրական ազատակէն, ինչպէս նաեւ զոհիճներու սուրի ու պատմութեան բռնապետներու պարտադրանքով թափառական դարձած պահանջատէր հայ ժողովուրդի ազատակէն սարսին բռնակալներու պալատները, մինչեւ որ կամօքն Աստուծոյ բռնութիւնը վերնայ աշխարհէն եւ եղբայրութիւնը, խաղաղութիւնը եւ հաւասարութիւնը իրենց հովանին տարածեն ամբողջ մարդկութեան վրայ եւ իրաւազրկուած ժողովուրդները իրենց իրաւունքին տէրը դառնան»:

Նոյն օրը, ժամը 11-ին, Վարդան Վարդանեան տեսակցութիւն մը ունեցած է Իրանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Խամենէիի հետ եւ ի մէջ այլոց խօսած հայկական վարժարաններու հայերէնի եւ կրօնքի դասաւանդութեան ծանօթ հարցերուն շուրջ:

Նախագահը՝ չնորհաւորելէ ետք նոր տարին, ըսած է. «Մենք բնաւ չենք ջանացած իսլամական ընդհանուր պաղատիրախօսութիւնը տարածել նաեւ կրօնական փոքրամասնութիւններու մէջ, ընդհակառակն, միշտ աշխատած ենք օգնել անոնց՝ իրենց ուրոյն կրօնքը եւ մշակոյթը պահպանելու համար: Անոնց բոլոր յաջողութիւնները՝ գիտութեան, ճարտարարուեստի եւ մարզկային յառաջդիմութիւններու մարզերուն մէջ, վերջին հաշուով այս երկրին ու այս ժողովուրդին յաջողութիւնն ու վերելքն են»: Ապա նախագահը չեշտելէ ետք թէ «Իրանի մէջ բոլոր մշակոյթները կը յարգուին եւ սիրուած են, հետեւաբար հայ խաղաղ ու բարգաւաճ համայնքը եւս յարգելի է ու սիրելի», խոստացած է դրական մօտեցում ունենալ այն առաջարկին նկատմամբ, ըստ որուն՝ դպրոցական դասագուցակին մաս կազմէ օրական մէկ ժամ հայերէնի՝ կրօնք, լեզու եւ գրականութիւն դասաւանդելու համար:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒ

ԻՆՉ ՎԱՂՈՐԴԱՅՆ

———○———

Ժընեւ Ժամանեցին Միացեալ - Նահանգներու եւ Խորհ. **Միութեան Արտաքին նախարարները՝** Շուլց եւ Գրոմիկօ վերսկսելու համար 14 ամիսէ ընդհատած բանակցութիւնները (Փերշինկներու պատճառով՝ Մոսկուայի կողմէ): Նախ եւ առաջ, Շուլց եւ Գրոմիկօ պէտք է ջերմ մթնոլորտ մը ստեղծեն զերոյէն վար 15 աստիճան ցուրտ քաղաքի մը մէջ: Խորհրդային Նախարարը արդէն իսմիւռ ալ ըրած է այս առթիւ, յայտարարելով թէ կը նախընտրէ Սիպիր երթալ, օդը աւելի մեղմ է...: Ինչ դրական արդիւնքի կրնան յանգիլ, 48 ժամ խօսակցութենէ ետք: Ոչ ոք մեծ լաւատեսութիւն ունի այս մասին: Ամէնէն հաւանականը կը նկատուի նոր ժամադրութիւն մը: Ձիշդ է, որ երկու կողմերն ալ քիչ մը ջուր ըրած են իրենց գինիին մէջ, այլ խօսքով Շուլց համակերպած է որ «աստղերու պատերազմին» մասին խօսուի, Գրոմիկօ ալ մոռցած է Փերշինկները...: Ցիշեցնենք թէ «աստղերու պատերազմը» Ռեակընի մէկ բանաձեւն է, ծնած 1983, Մարտին Իօրեկա խօսած ճառին մէջ: Միացեալ - Նահանգները, 26 միլիառ տոլարի պիւտճէ մը յատկացուցած են այդ նպատակին յաջորդ հինգ տարիներու ընթացքին: «Աստղերու» պաշտպանութիւնը կը կայանայ ստեղծման մէջ, անշրպետէն՝ հեռավար ցանցերու, որոնք կրնան կեցնել խորհրդային թիւ 308 «ծանր» հրթիռները, իրենց արձակուած եւ մթնոլորտը մտած ժամանակամիջոցին: Այսինքն՝ Ամերիկան անխոցելի դարձնել խորհրդային ամէնէն կատարելագործուած ռազմագիտական զէնքերուն: Նախատեսուած են 3 - 4 տարբեր խաւեր, տարբեր միջոցներով, սկսելով լազերով ամբակոծումէն մինչեւ հիւլէական սահմանափակ պայթումը եւ այլ բաներ: Ի դէպ, այս ծրագիրը, որու մասին յօժարեցան խօսիլ Ամերիկացիները դէմ է ցարդ դոյութիւն ունեցած կարգ մը զաչինքներու, ի չարս որոնց 1967-ի անշրպետի խաղաղ օգտագործման մասին եւ 1972-ի որ սահմանափակած է արձակուելիք զէնքերը: Այս ամբողջը, թէեւ դեռ երազի պէս բան մը կը մնայ, քանի որ այս հարցին մասնագէտ ամերիկացի փորձագէտներն ալ դեռ Սալթզիէնն չեն տարբերիր (Տօտէի վիպակին հերոսուհին, որու խօսքը կայ, բայց ինք՝ չկայ): Հարցն հոն է նաեւ, որ Ռուսերը կ'ուզեն այս մասին խօսիլ, ամէն բանէ առաջ, մինչ Ամերիկացիք նախ կ'ուզեն հիւլէական այլ զէնքերը օրակարգի Ա. Հարց դարձնել:

Կայ, անշուշտ Եւրոպան, որու մէկ մասը մէկուն զինակիցն է, մնացեալն ալ միւսին «պաշտպանութիւնը» կը վայելէ եւ ասոնց ճակատագիրն ալ երկու մեծերէն կախում ունի, ինչ որ այնքան ալ հաճելի բան մը չէ եւ թերթի մը խորագրել կուտար Երկուշաբթի առաւօտ՝ զէնքերու Ելթա մը: Ցաջող խորագիր մըն էր նաեւ Լէ գ'Էֆոյի խորագիրը՝ երկու մեծերուն քիթը աստղերուն մէջ է, բայց՝ ոտքերը հողին վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՅ

ՍՍՏՏԻԿ ՅՈՒՐՏԸ աւեր կը գործէ բովանդակ Եւրոպայի վրայ եւ հարաւային շրջաններն ալ չեն խնայուած: 14 տարի է, առաջին անգամ ըլլալով ձիւներու տակ թաղուած են Հռոմ, Ֆորսիքա, Ֆոթ -

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԵՔԵՆԱՆ

———×———

Առաւօտեան ժամը տասն է:

Ձիշդ այն ժամուն երբ ամէն օր ահաւոր իրարանցում մը կը տիրէր խմբագրատան այս մասին մէջ, լռութիւն, տրխուր լռութիւն մը կը տիրէ հիմա: Լուսաւոր աշխատասեղանները միշտ կը մրնան թուղթերով ու թերթերով բեռնաւոր, ապակիներուն տակ լոյսերն ալ կը վառին, բայց մարդ չկայ անոնց չուրջ: Ոչ ոք կը մտնէ կ'ելլէ սենեակէն, ոչ իսկ այցելու մը: Գետին նետուած թուղթեր կան, հին թերթեր, ֆիլմի կտորներ, գործածուած էջադրութիւններ: Ազդահաւաքն անգամ այս առաւօտ չէ ալած զեռինը: Ձայն չկայ: Միայն ես եմ սենեակին մէջ: Ու կը նայիմ մեքենային, որ կեցած է անշարժ: Ձաշխատիր: Ութ տարիէ ի վեր առաջին անգամն է որ ան չաշխատիր այս ժամերուն:

Տողաշար մեքենան է ան: Երէկ կէսօրին յանկարծ կանգ առաւ, իր ելեքտրական ուղեղին հազարաւոր բջիջներէն ով դիտէ ո՞ր մէկուն խանգարման հետեւանքով: Կանգ առաւ ու տխուր տեսարան մը կը պարզէ հիմա: Իր մեքենական բազմատեսակ ազմուկներէն ոչ մէկը լսելի է այլեւս: Սուլիչներէն, զանգակներէն ոչ մէկը կը հնչէ: Լոյսերէն ոչ մէկը կը վառի, կը մարի: Հոսկէ - հոնկէ բացուած իր կափարիչներէն կարծես դուրս թափած են իր աղիքները, իր թոքերը, իր ստամոքսը: Բացուածքէ մը կարծես կը տեսնուի իր սիրտը, որ կանգ առած է անօգուտ դարձած մետաղի կտորի մը նման: Նորոգիչը, որ երէկ կէսօրուընէ ի վեր կ'աշխատէր անոր վրայ, ձանձրացած է յուսահատօրէն փնտռելէ կազացող կէտը, եւ հիմա դուրս ելած է պահ մը հանդչեցնելու իր յոգնած միտքը: Ես առանձին եմ սենեակին մէջ, եւ կը նայիմ մեքենային:

Կը նայիմ ու կը մտածեմ:

Առաւօտուընէ մինչեւ իրիկուն ամէն օր մօտաւորապէս հարիւր քսան հազար Մեսրոպատառ կ'արձանագրէր ան լուսանկարի թուղթին վրայ, անսայթաք, անձանձրոյթ, միշտ նոյն մաքրութեամբ ու կատարելութեամբ, միշտ նոյն յստակութեամբ ու զեղեցկութեամբ: Իր արձանագրած հարիւր հազարաւոր տառերը տպագրիչ մամուլին վրայ հազարներով կը բազմապատկուէին ու վերջն ալ կը մեկնէին, մտնելու համար հազարաւոր տուներէ ներս: Հազարաւոր տուներու մէջ ձեռքէ - ձեռք կը պտըտէին իր սա վոքրիկ տուփին եզերքէն արձանագրուած պիրերը: Անանուն հերոս մըն էր այս գործիքը: Ձիշդ է որ իրմէ ելած թերթերու ու պիրքերու հազարաւոր ընթերցողները պահ մը իսկ չէին հետաքրքրուեր, թէ ո՞րն էր, ի՞նչ տեսակ էր այն գործիքը, որուն ճարտար ձեռքէն կ'ելլէին այս տառերուն գեղեցիկ վերարտադրութիւնները: Չէին հետաքրքրուեր, բայց անոնցմէ չատեր համբուրելու չափ կը սիրէին անկէ ելած գիրերը: Աւելկա ի՞նչ տարբերութիւն ունէր նոյնինքն գործիքը համբուրելէ:

Կը նայիմ մեքենային, որ հիմա կանգ առած է: Ամայացած տպարանին անճայնութեանը մէջ դիակի մը նման պառկած է գետինը: Բժիշկը պիտի կարենա՞յ գըտնել իր ուղեղին հազարաւոր բջիջներէն հիւանդացած այդ մէկը: Աւելկա գտնելու համար տարուած աշխատանքի ընթացքին ուրիշ բջիջ մը պիտի չխանգարուի՞: Նոյնիսկ եթէ գործել սկսի, մեքենան վերագտած պիտի ըլլա՞յ իր նախկին կատարեալ առողջութիւնը:

Կը նայիմ մեքենային ու կը մտածեմ այս բոլորին մասին:

Վախ մը բոյն կը դնէ սրտիս մէջ: Զարհուրելի մտածումներ կը տողանցեն: Նոյնը կը զգանք երբ մեր ամէնէն սիրելի էակներէն մէկը կը հիւանդանայ: Աւ, չըլլայ որ դէշ հիւանդութիւն մը ելլէ տակէն, չըլլայ որ հիւանդութիւնը երկար տեւէ ու կէս մարդ դարձնէ մեր սիրելին: Զըլլա՞յ որ փնտռել սկսինք հին, երջանիկ օրերը...:

Կը նայիմ մեքենային ու կ'անդրադառնամ թէ որքա՞ն կը սիրեմ եղեր զայն...:

×

Քիչ վերջ պիտի վերադառնայ մասնագէտը եւ կրկին պիտի հակի անոր հազարաւոր բջիջներուն վրայ, ելեքտրական ստուգիչ մը ձեռքը բռնած: Քիչ վերջ պիտի վերադառնան տպարանի մեր ընկերներն ալ, որոնք անցողակի կարդադրութեամբ մը ուրիշ տեղ չարուած էջերը պիտի բերեն տպարան: Անոնք պիտի ըսկըսին պատրաստել թերթը, պենդագին վազվզուքի մը մէջ զայն իր սովորական ժամին հասցնել պիտի աշխատին: Հեռաձայներն ալ հնչել պիտի սկսին: Միայն մեքենան է որ պիտի պահէ անշարժութիւնը: Պիտի պահէ, մինչեւ որ մասնագէտը յանկարծ ճիչ մը արձակէ:

- Գտայ: Վերջապէս գտայ:

Երկար, շատ երկար չունէ մը պիտի առնեմ: Ու պիտի հասկնամ որ ան ընտանիքիս անփոխարինելի անդամներէն մէկն է:

Ռ. Հ.

———

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՒՎԷԼ - ՔԱԼԵՏՈՆԻ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Փարիզի ժամով 10-ին, Երկուշաբթի առաւօտ, կառավարութեան բանաձնացը խակար Փիզանի, Նումէայի մէջ պարզեց իր առաջարկը Նուվէլ - Քալետոնիի ապագային մասին: Ցետագային ձգելով մանրամասնութիւնները, ըսենք թէ Ֆրանսա կ'առաջարկէ, ըստ Սահմանադրութեան 88րդ յօդուածին, որ բնակչութիւնը արտայայտուի ի նպաստ՝ ընկերութիւն - անկախութեան մը, այսինքն՝ անկախութիւն միացած մնալով Ֆրանսայի, այլ խօսքով՝ անկախութիւն եւ Ֆրանսա:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՋԷՆ

1984-ԷՆ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Ա.

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

1· Ֆրանսայի մէջ, տարին սկսաւ Հանրապետութեան Նախագահին Ամանորեան ճառով եւ երկու ոճբափորձերով՝ Թէ - ժէ - Վէ-ի մէջ Թէն Լ'Էմմիթաժի (Տրոմ) կայարանը, պատճառելով 5 մեռեալ եւ վիրաւորներ, եւ Մարսէյլի՝ Սէն - Շառլ կայարանը, հոս ալ ձգելով երկու մեռեալ եւ տասնեակ մը վիրաւոր: Ոճրափորձերուն տէր եղաւ «Արաբական պինեալ պայքարի կազմակերպութիւնը»:

5·- Թալպօ զործատան մէջ, կացութիւնը ծանր է: Բախումներ տեղի ունեցան ապահովութեան ուժերուն եւ բանթոզներուն մէջեւ, որոնց մեծ մասը զաղթած աշխատաւորներ են. չուրջ վաթսուն վիրաւոր:

7·- Աննախընթաց դէպք մը բովանդակ Հայութեան համար: Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը՝ Ֆրանսուա Միթերան, ընկերակցութեամբ Վիէնի քաղաքապետ եւ Ազգ· Ժողովի Նախագահ՝ Լուի Մերմազի, անակնկալ այցելութիւն մը կատարեց Վիէնի Քաղաքապետարանը Հայ համայնքին, որ կը տօնէ Հայկ· Մրնուհիոը: Նախագահը խօսք առնելով յատկապէս կ'ըսէ Հայկ· ցեղասպանութեան մասին՝ «ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ՋՆՋԵԼ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏՔԸ ՈՐ ՁԵԶ ՀԱՐՈՒԱԾԵՑ: ՊԷՏՔ Է ՈՐ ԱՏԻԿԱ ԱՐՁԱՆԱԴՐՈՒԻ ՄԱՐԴՈՑ ՅԻՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ»:

18·- Լոս - Անճըլըսի դատարանը ցմահ բանտարկութեան դատապարտեց՝ Համբիկ Սասունեանը:

24-էն 31·- Զորս հայ երիտասարդները՝ Գէորգ Կիւզէլեան, Արամ Պատմաճեան, Վազգէն Սիսլեան, Յակոբ Զուլֆայեան կը զատուին Փարիզի՝ Ոճրային Ատեանին առջեւ, Փարիզի Թրք· Հիւպատոսարանին դրաւումին ամբաստանութեամբ, 1981, Սեպտեմբեր 24: Քաղաքական արարք, քաղաքական դատ, քաղաքական բեմ: Թուրքիան կ'ամբաստանուի եւ սակայն չորս հայ երիտասարդները հաւասարապէս կը դատապարտուին եօթը տարի արգելափակումի:

Ցունուար ամսուան ընթացքին հոտոտով օդանաւերը ապականեցին քաղաքական մթնոլորտը: Օրէ օր յայտնութիւններ, յայտարարութիւններ, հակազդեցութիւններ յոդնեցուցին հանրային կարծիքը որուն բուն մտահոգութիւնը աւելի պոռծազրկութիւնը, դնելու կարողութիւնը, տնտեսական վատթարացումն է, քան՝ օդին մէջ անէացած մեծ գումարներու չուրջ պզտիկ հաչիւները:

×

ՓԵՏՐՈՒԱՐ·

Փետրուարը ճակատագրական ամիս մը եւս եղաւ Լիբանանի համար: Կառավարութիւն չկայ, ձէմայէլ առանձին է, չքուած բոլորէն: Բազմազգեան ուժերը կը ձգեն երկիրը· կը մնայ միայն Ֆրանսան, որ կը փորձէ ան ալ մեկնիլ, բայց դանդ պատիւով: Նիւ - Եորքի մէջ, առանց ամապարելու Ապահովութեան Խորհուրդի դիւանապէտները կը խօսին, կը ճառեն բայց կը խուսափին որոշում մը տալէ· մինչ ռումբերը կը տեղան եւ հարիւրաւոր մեռեալ եւ վիրաւոր կուգան երկարել զոհերուն ցանկը: Ոչ ոք չի չարժիր: Կացութեան միակ տէրը Սուրիան է: Ձէմայէլ ստիպուած է Դանուսա երթալ:

10·- Մոսկուայի մէջ, ամիսներէ ի վեր պետական գաղանիք դարձած՝ Անդրոսովի առողջական վիճակը կը վերցնէ իր քօղը: Եւրի Անդրոսով Խորհրդային վարչակարգի 5-րդ գեկավարը, 15 ամիս իշխանութեան գլուխը մնալէ յետոյ, կը մեռնի: Իր յաջորդը՝ Կոստանդին Չերնենկօ, 73 տարեկան, արդէն յոդնած է:

22·- Իվ Մոնթան բեմ կը փոխէ· կը զարուեստէն կ'անցնի քաղաքականին: Մտահոգութիւն մը ընդդիմադիր պատգամաւորներուն 1988-ի նախագահական ընտրութիւններուն համար:

26·- Հանդիսաւոր ոգեկոչում Միսաք Մանուչեանի վնդակահարման քառասնամեակին առթիւ, Մոն - Վալէրիէնի մէջ, ներկայութեամբ՝ Հանրապետութեան Նախագահին եւ կառավարութեան պաշտօնական ներկայացուցիչներուն.

×

ՄԱՐՏ

Ձէմայէլ Գանուսա գնաց: Տեղի տուաւ Ասատին· լիբանանեան կառավարութեան կողմէ չեղեալ հռչակել տալով Իսրայէլի հետ կնքուած համաձայնագիրը, 1983 Մայիս 17-ին: Ապա, Լոզանի մէջ, Հաշտութեան Ժողով, ուր՝ Լիբանանցիները գլուխ չեն դներ եւ վերջին խօսքը կը մնայ Սուրիոյ:

5·- Պորտօ, Լիոն, Ռէնն եւ հուսկ վերապէ՝ 600 հազար ցուցարար յանուն ազատ դպրոցին: Կառավարութիւնը միջին ճամբայ մը կը վնտռէ այս հարցը կարգադրելու համար:

6·- Տիարպէքիրի բանտին մէջ, ուր չարթնելէ ի վեր կամաւոր ծոմի դիմած են 43 քիւրտեր, մի քանի օրուան մէջ կը մեռնին անոնցմէ 11-ը:

7·- Իրաք - Իրան պատերազմը երրեմն մոռցուած, երբեմն վերաժամէականացած այլուհանդերձ կը չարունակուի: Մեռեալներու թիւը հասած է երկու հարիւր հազարի: Իրաք կ'ամբաստանուի քիմիական զէնքեր գործածած ըլլալով:

9·- Պելկրատի դատարանը ծանրագոյն պատիժը կուտայ Լեւոնեանի եւ Լիլեանի՝ քանակաի տարի բանտարկութիւն եւ ապա արտաքսում երկրէն, 1983 Մարտ 9-ին, Պելկրատի Թուրք դեսպանին դէմ մահափորձի համար:

17·- Մարսէյլ: Ոճրափորձ՝ «ԹԱՖ»ի չէնքին առջեւ: Ընդհանուր դատապարտում: Ոչ ոք տէր կ'ըլլայ արարքին: Համազազութային բողոքի ցոյց:

20·- Պրիւսէլի մէջ, Եւրոպական Վեհաժողովը կը ձախողի: Տիկին Թաչըը կը մնայ անդրդուելի Իններու ճակատին դիմաց:

20·- Ֆրանսուա Միթերան չրջապտոյտ մը կը կատարէ Ամերիկա, ուր կ'ողջունուի որպէս ամուր զինակից մը Միացեալ Նահանգներուն:

21·- Թուրքիոյ Թազապետական ընտրութիւններուն՝ չախչախիչ յաղթանակ մը կը տանի Էօզալի՝ Մայր Հայրենիքի կուսակցութիւնը, առանալով չուրջ ձայներու՝ 50 առ հարիւրը:

27·- Թեհրան: Ահաբեկչական գործողութիւններ Թրքական դեսպանատան պաշտօնատարներուն դէմ, որոնց տէր կ'ըլլայ՝ ԱՍԱԼԱ-ն: Երկու Թուրք դիւանագէտներ կը վիրաւորուին: Եօթը Հայեր կը ձերբակալուին:

(Շար· 1)

ԿԱՐՕՏԻ ԵՐԳԵՐ

Հազարամեակներու պատմութիւն ու հնամեայ մշակոյթ ունեցող տոհմիկ ժողովուրդ մը ապրած է իր բնօրրան - լեռնաշխարհին մէջ, ապրած է եւ իր գոյութիւնը իմաստաւորած աշխատանքով ու ստեղծագործութեամբ: կերտած է տաճարներ, վանքեր ու ամրոցներ, ժանեկահիւս խաչքարեր ու հիանալի մանրանրկարներ, ոսկեղինիկ լեզու, գիր, գրպրութիւն եւ ազգային բազմաթիւ արժէքներու կողքին՝ նաեւ երգեր: Երգեր աշխատանքի, սիրոյ մասին, հարսանեկան ու օրօրի երգեր, հնամեայ ծէսի երգեր եւ առօրեայ կատակերգեր ... Պատմական ճակատագրի, բերումով՝ նաեւ պանդխտութեան ու հայրենիքի կարօտի երգեր...

Ե՞րբ աշխարհ եկան կարօտի երգերը ... Գուցէ այն հեռաւոր ժամանակներուն, երբ Պարսկաստան եւ Բիւզանդիոն կիսեցին մեր հնամեայ հողը կամ թերեւս այն օրերուն, երբ մոնկոլ - թաթարներու եւ սելճուք - թուրքերու աչխարհաւեր ասպատակութիւններու հետեւանքով Հայկեան դանդուածային գաղթեր սկսան դէպի օտար երկիրներ, գուցէ եւ վերջերս՝ քաղաքակիրթ Ի· դարու սկիզբը, երբ արիւնարբու Թուրքերու կողմէ բզկտուած մեր ժողովուրդի արիւնաքամ բեկորները ցրուեցան աչխարհի չորս ծագերը...

Գարուն բացուէ, հալին ձիեր,
Հագնինք գուլպէք, կապինք չարիեր,
Էրթանք, մըր էր գիր խորոտ էր:

Կամ՝

Ծագէ՛, արշալոյս, ծագէ՛ արուսեակ,
Ծագէ՛ մեր վրայ, չլինի կորուստ...
Ով Սասուն, Սասուն, աւերակ
դարձար,
Հայկագեան սիրոյն
ճահատակուեցար...

Պանդուխտ Հայու տառապած հոգիին ուրախութիւն չէ բերած ո՛չ գարնան բացվիլը, ո՛չ ծիծեռնակի ճախրանքը եւ ոչ ալ նոյնիսկ սոխակի գայլայլը·

Լուռ կաց, բլբուլ, ալ մի երգեր,
Մի՛ ճորոգեր մեր հին վշտեր,
Լուռ կաց, ֆո տաղ վէրիեր բանայ,
Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛, Կիլիկիա՛...

Եւ կամ՝

Գարուն չեկաւ Հայի համար,
Ծաղիկ, ծիծեռ պէտք չեն մեզ,
Գնա՛, ծիծեռ, դու մի՛ երգիր,
Վերքն ու վիշտն է պատել մեզ...

Գարնան զալուստին հետ հայրենակարօտ Հայը երազած է հեռուներէն եկող բարի աւետարեր կռունկին պալը, որ հին հաւատալիքներու համաձայն, մարդոց երջանկութիւն կը պարգեւէ: Երազած է սփոփիչ «Մայրիկ մը» ատանալ անկէ.

Կռունկ, ուստի կուգաս, ծառայ եմ ձայնիդ.
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս·
Մի՛ վագեր, երամիդ շուտով կը
հասնիս:,
Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս:

Երգիր թոդի տունն իմ աւեր,
Մըշ բուն դնին գէղ - գազանները,
Էրթանք, մըր էրգիր խորոտ էր:

Այդ երգերը մեր ժողովուրդի գլուխէն անցած արհաւիրքներու մասին խօսող մէյ - մէկ գրուագ, մէյ - մէկ բողոք ու մեղադրանք են դարաւոր թշնամիին, պատմութեան ու անտարբեր մարդկութեան.

Կոտրածն անգութ, Հայերը թող
լան.
Անապատ դարձաւ շէներ Ատանան.
Կրակն ու սուրը եւ անխիղճ թալան,
Ռուբէնի տունը, ա՛խ, ըրաւ վերան:

Կամ՝

Անբախտ Արարատը իւր սեւ ամպերով
Ողբում է կորուստդ, բաղցր
Սուրմալու.
Դարձել ես աւերակ, հողին
հաւասար,
Հայաստանի փառք ու պարծանք
Սուրմալու...

Այդ երգերը նաեւ մեր գոյութեան հերոսամարտերու, մեր անթիւ - անհամար զոհերու եւ նահատակներու մասին կը խօսին.

Ա՛խ, վասպուրական, տխուր
Հայաստան,
Անթիւ հերոսներ ֆեզ մէջ ժողվեցան,
Աիեղ կռուի մէջ այնքան դիմացան.
Ի սէր ազգութեան
նահատակուեցան...

Հայրենիքի կարօտը այնքան ամուր ու խորունկ արմատներ ձգած է Հայու հոգիին մէջ, որ յաճախ կարօտի երանգներ ստացած են նաեւ այլ սեռի ժողովրդական երգեր:

Այսպէս են Տարօնի հին ծիսական պարերգներէն մէկուն՝ «Գորանի»ի կարգ մը երկտողերը.

Ըդ անտէր Մշու դաշտ հինգ հարուր
գեղ էր,
Մեղրագէտի ջուր լէ հիւրընդին
դեղ էր,
Այ, լէ - լէ, լէ - լէ - լէ, լէ - ջան,
Գորանի:

Ալաշկերտ - Մանազկերտ շատ անոյշ
տեղ էր,
Շնչիկ մը կը շնչիր՝ ֆո վէրջին
դեղ էր,
Այ, լէ - լէ, լէ - լէ - լէ, լէ - ջան,
Գորանի:

Այսպէս է Սանոյ օրօրի երկտողերէն մին.

Մշու ճամբին օղոր - մողոր, բուրի՛,
լաօ՛,
Ես մացեր իմ շիւար - մողոր, բուրի՛,
լաօ...

Կարօտի ու պանդխտութեան յոյզերէն ծնած այս երգերը կ'ապրին մեր ժողովուրդին մէջ· կը փոխանցուին սերունդ - սերունդ էրգիր - հայրենիքի կարօտի հետ: Երկի այս երգերը կ'երդէր Եզեռնի արհաւիրքներն ու տեզահանութիւնները սարսափը ապրած իւրաքանչիւր Հայ, իսկ այսօր՝ անոր որդին, թոռը կամ ծոռը: Կարօտը հոգի առած կ'ապրի սերունդէ - սերունդ՝ արհամարհելով ժամանակի ու տարածութեան պատնէշները...

ԱՐՏԱԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՊՈՒՏ ՄԸ ԺՊԻՏ

Երկու խենթեր կը հանդիպին իրարու:
- Ո՞ւր էիր ամբողջ այս ժամանակի ընթացքին:
- Բանտն էի:
- Եւ ի՞նչ պատճառաւ:
- Կեղծ դրամներ տպած էի, 15 տոլոր նոցներ: Ձեմ գիտեր ի՛նչպէս երեւան ելլան:

×

- Ի՞նչպէս ծանօթացար կնոջդ:
- Օրաթերթիս մէջ ծանուցումի մը միջոցաւ:
- Գոհ մնացի՞ր:
- Ո՛չ: Նոյնիսկ բաժանորդագրութիւնս պարբերացուցի:

ՀՈԳԵՎՈՐՏԱԿԱՆ

ԱՌԱՔԵԼ ՊԱՏՐԻԿ

Հայաստանի ու Սփիւռքի Սեբաստացիներուն համար յատկապէս, կարեւոր կորուստ մը արձանագրեց Առաքել Պատրիկի մահը: Գեղանկարիչ, պատմագիրը Ա. Պատրիկ (Պատրիարքեան) մահացած է Նոյեմբեր 15-ին, Երեւան:

Ինք հետեւեալ տողերով կուտայ իր կենսագրութիւնը «Սեբաստիոյ եւ Գաւառի պատմագիրք»ին մէջ.

Ծնած է 1894-ին Սեբաստիա: Կը յաճախէ Ազգ. Արամեան Վարժարանը, ուր 1909 - 1910 տարեշրջանին, աւարտական դասարանը ուսուցիչ կ'ունենայ Դանիէլ Վարուժանը:

1912 - 1913-ին Սեբաստիոյ եւ Եւտոկիոյ միջեւ Արդուային հովտին հայարնակ հինգ գիւղերուն համար կը կազմակերպէ կէզրոնական վարժարան մը, Եւտոկիոյ առաջնորդ Շաւարշ վրդ. Սահակեանի յանձնարարութեամբ:

1914-ին կը պինուորագրուի: 1915-ին տարագրութեան հեղեղը կը քշէ գինք Գոնիա: Հրաչքով կը փրկուի գնդակահարուելէ: 1918-ին գինադադարէն ետք Պոլիս է:

1920-ին կը մեկնի Իտալիա, ուսանելու: Գործի կեանքէն ազատ մնացած ժամերուն կը հետեւի Հռոմի եւ Միլանի նկարչական ակադեմիայի դասընթացքներուն: Տարի մըն ալ Փարիզի մէջ կը կատարելագործէ իր արուեստը: Իտալիա դանուած շրջանին թղթակիցը եղած է Մ. Փորթուկալեանի «Արմենիա» պարբերականին, ստորագրելով Ա. Պատրիկ: Այնուհետեւ Պատրիկը կ'ըլլայ իր պաշտօնական մականունը:

1925-էն 1947 կը դասաւանդէ նկարչութիւն, եգիպտոս ու Կիպրոս, կը վարէ տպարանի մը նկարչական բաժինը, հմնագիրներէն մէկը կ'ըլլայ «Հայ գրքի բարեկամներու Միութեան», կը հրատարակէ «Համայնապատկեր հայ մշակոյթի» հատորը:

1947-ին կը ներգաղթէ Երեւան, մէջ պաշտօն կը ստանձնէ պատմութեան պետական թանգարանին մէջ, որպէս նկարիչ:

1964-ին կը հրատարակէ «Դ. Վարուժանն իմ յուշերուս» հատորը. 1967-ին՝ «Հայկական տարազ»ը, որուն վերամշակուած Բ. տպագրութիւնը կ'ըլլայ 1983-ին: 1974-ին Պէյրութ լոյս կը տեսնէ «Պատմագիրք - յուշամատեան Սեբաստիոյ» աշխատասիրութեան Ա., իսկ՝ 1984-ին (Ամերիկա), Բ. հատորը:

Տակաւին պետական հրատարակութիւններու մէջ տեղ գրաւած են «Կոմիտասեան դրաման» վաստագրական վիպակը, «Հայկական խաչքարերի արուեստը», «Հերոսական Ուրֆայի հայ կանանց ասեղնագործութեան արուեստը»:

1984-ին կազմակերպուած է իր նկարչական՝ ստեղծագործութիւններու մէկ ցուցահանդէսը, ի յիշատակ ուսուցչին՝ Դ. Վարուժանի ծննդեան հարիւրամեակին:

Ե. Խ. ՊԱՊՈՑԵԱՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն թուականի Նոյեմբերի 23-ին Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Հայրապետը, համայն Վրաստանի Պատրիարք - Կաթողիկոս Տ. Տ. Իլիա Բ.ի եղբայրական հրաւէրով, ուղեկցութեամբ Ատրպէյճանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Տ. Անանիա Եպիսկոպոս Արապաճեանի եւ Մայր Աթոռի միաբան՝ Տ. Առոլիկ արեղայ Արիստակէսեանի, մեկնեց Վրաստանի մայրաքաղաք՝ Թրիլիսի:

Թրիլիսի երկաթուղային կայարանում վրացական եկեղեցու պետ՝ Տ. Տ. Իլիա Բ. Կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ՝ Վրաց Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգեւորականների, Վրահայոց Թեմական առաջնորդ՝ Տ. Գէորգ Եպիսկոպոս Սեբաստացու եւ Թեմի հոգեւոր դասի, դիմաւորեց Հայոց Հայրապետին եւ բարի գալուստ մաղթեց Նրան:

Նոյեմբերի 24-ին, Շաբաթ օրը, Նորին Սրբութիւնն իր չքախմբով ներկայ եղաւ Ս. Սիոն վրացական Մայր Տաճարում Տ. Տ. Իլիա Բ. Կաթողիկոսի կողմից մատուցուող երեկոյեան ժամերգութեանը, որի ընթացքում բարի գալուստի եւ ողջոյնի խօսքեր փոխանակուեցին երկու քոյր Եկեղեցիների պետերի միջեւ:

Նոյեմբերի 25-ին, Կիրակի օրը, Ամենայն Հայոց Հայրապետը ներկայ եղաւ Թրիլիսիի Ս. Գէորգ Հայոց առաջնորդարանիստ եկեղեցում մատուցուող սուրբ պատարագին եւ «Բանին կենաց» քարոզութեամբ մխիթարեց եւ իր հայրապետական օրհնութիւնները բաշխեց տեղի հայ հաւատացեալ ժողովրդին:

Թրիլիսիում վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցութեամբ վրացական եկեղեցու Հովուապետի, պաշտօնական այցելութիւն տուեց Վրացական ՍՍՀ Մինիստրների Խորհրդին առընթեր կրօնական գործերի լիազօրը Ա. Ցիկլաուրիին: Հայոց Հայրապետի եւ մեծարգոյ լիազօրի միջեւ տեղի ունեցաւ ջերմ, բարեկամական զրոյց:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի Վրաստան կատարած այցելութեան առթիւ, համայն Վրաստանի Կաթողիկոս Իլիա երկրորդը, ի պատիւ Հայաստանեայց Եկեղեցու Գահակալի, կազմակերպեց պաշտօնական ճաշկերոյթ, որին ներկայ եղան վրաց Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգեւորականները, հայ հոգեւորականաց դասը, Վրաստանի Հայոց Թեմի թեմական խորհրդի անդամները, մտաւորականները, արուեստագէտներ եւ պաշտօնական այլ անձինք:

Հայկերոյթին ներկայ էր Վրացական ՍՍՀ Մինիստրների Խորհրդին առընթեր կրօնական գործերի լիազօրը իր երկու գործակիցներով: Հայկերոյթի ընթացքում ճառեր փոխանակուեցին երկու Հայրապետների միջեւ:

Վրաստանի մայրաքաղաքում գտնուելու օրերին Վեհափառ Հայրապետը այցելեց վրացական եւ ռուսական մի շարք եկեղեցիներ, Հալաթարի Հայոց Ս. Էջմիածին եկեղեցին, Սաեփան Շահումեանի անուան հայկական արամաթիք թատրոնում ներկայ եղաւ թատերական ներկայացման, այցելեց նաեւ վրացական հին ձեռագրերի պետական ինստիտուտ եւ այլ տեսարժան վայրեր:

Հայոց Հայրապետի սոյն այցելութիւնը Վրաստան եւ նրա հանդիպումը վրացական օրթոդոքս եկեղեցու Հովուապետի հետ առաւել ամրապնդեց երկու քոյր եկեղեցիների եղբայրական կապերն ու հայ եւ վրացի ժողովուրդների դարաւոր բարեկամութիւնը:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

1984, Դեկտեմբեր 6

Ս. Էջմիածին

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ Ս. Քառասնից Մանկանց վարժարանի սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 12-ին, տեղի ունեցած է դասախօսութիւն մը՝ «Ցասնամեայ պատերազմին անդրադարձները» նիւթին շուրջ, կազմակերպութեամբ Լիբանահայ Օգն. Խաչի Դաստիարակչական Յանձնախումբին: Խօսք առած են Գօգօ Աչըկեան, Սեդա Փամպուքեան եւ Սիրվարդ Զօպանեան, անդրադառնալով անահեսական, ընկերային եւ առողջապահական - հոգեկան երեսներուն:

×

ՊՈԼՍՈՑ Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ անուան օծնախմբութիւնը տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 16-ին: Պատարագած եւ քարոզած է Մեսրոպ վրդ. Մութաֆեան: Շնորհք Պատրիարք պատգամ մը տուած է: Ցաւարտ արարողութեանց, եկեղեցւոյ շրջափակը գտնուղ նորակառոյց սրահին մէջ տեղի ունեցած է ճաշ մը: Սեղանը վարած է Պարոն Նալպանտեան: Դարձադրուած է գեղարուեստական յայտագիր մը: Փակման խօսքը արտասանած է Շնորհք Պատրիարք:

×

ՊԼՅՕՂԼՈՒԻ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, Դաւթի Մարզարէի եւ Ցակոբայ Տէտեանեզբայր առաքեալի օծնին առիթով մատուցուած պատարագի ընթացքին կծու քարոզ մը խօսած է Շնորհք Պատրիարք, ակնարկելով հաւատացեալ ժողովուրդին անտարբերութեան: «Անտարբերութիւնը սուրբերու հանդէպ, առանց ոմանց՝ եկեղեցին կը դադրի սուրբ ըլլալէ» ըսած է Շնորհք Պատրիարք եւ աւելցուցած. - «Կարեւոր դեր ունին նաեւ հոգեւորականները: Եթէ անոնք պարպուին հոգիէ, եկեղեցին ալ կը պարպուի հոգիէ: Ցանցանքը երէնցը չէ, ջերմնք թունաւորուղին է, ես ալ մէջը ըլլալով: Եկեղեցին մեքենական արարողութիւններու տեղ չէ: Սխալած ենք ուրեմն այս պիսիները ձեռնադրելով: Սա դասարկ եկեղեցին դաս մը պէտք է ըլլայ մեզի: Սուրբերը միայն Աւետարանի էջերուն մէջ մնալիք անուններ չեն: Մենք չենք ստացած նաեւ պէտք եղած կրօնական դաստիարակութիւնը: Ամէն ոք պէտք է ջանք թափէ, որ պատճառ չգտնայ այս դասարկութեան ու անհրապոյր վիճակին»:

×

ԷՇՐԻՖԻԷի (Պէյրութ) Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ անուան օծնախմբութիւնը կատարուած է Դեկտեմբեր 16-ին: Պատարագած եւ քարոզած է Թեմին առաջնորդը՝ Աբամ Եպիսկ. Քէշիշեան: Ցաւարտ արարողութեանց, յարակից «Տիրան Պապիկեան» սրահին մէջ տրուած է ճաշ մը: Խօսք առած են Թաղական Խորհուրդի ատենապետն ու վարժարանին տնօրէնը, անդրադառնալով եկեղեցւոյ եւ դպրոցի դերին: Գնահատանքի խօսք արտասանած է Փաղանդաւոր Կուսակցութեան ներկայացուցիչը: Մէթր Խաչիկ Պապիկեան դրուատած է Լիբանանի նախագահին աշխատանքները: Փակման խօսքը արտասանած է Առաջնորդը:

×

ԼՈՆՏՈՆի «Քէնզինկթըն» սրահին մէջ տեղի ունեցած է դաշնակահարուհի Սվետլանա Նաւասարդեանի (Երեւանէն) նուագահանդէսը: Տազանդաւոր արուեստագիտուհին մեկնաբանած է Պախէն, Փրոքոֆիեւէն, Պրամսէն, Տըպիւսիէն, Բարա - Ջանեանէն, Կոմիտասէն եւ Սպենդիար - եանէն գործեր:

×

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՑ Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 14-ին, նշուած է Շահան Շահնուրի մահուան 10-ամեակը: Բացումը կատարած է Գուսան Միքայէլեան: Բանախօսած է «Պայքար» շաբաթաթերթի խմբագրապետը Գրիգոր Քէօսէեան (Պոսթընէն), ներկայացնելով Շահնուր ըմբոստը, գրագէտը, քնարագատը եւ հրապարակագիրը:

ՌԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈՌՈՒԹԻՒՆ

- Ես եմ Սառա:

Նա ճանաչեց իմ ձայնը եւ հանգստացաւ:

- Ա՛խ, ինչո՞ւ եկար այստեղ ... գնա... հիմա հայրս...:

Ես յետ քաշուեցայ, վախնալով մի դուրս գալեցնեմ նրա հօրը, որ աղջկանից մի փոքր հեռու պառկած էր: Սառան մայր չունէր: Երկու քայլ չէի փոխած, երբ ականջիս դիպաւ նրա հազիւ լսելի ձայնը:

- Գնա՛ ներքեւ, այնտեղ ապահով ինձ...:

Որքան ուրախալի էր այդ ձայնը: Ես իսկոյն կորուրից լքեայ նրանց բակը, նստեցի սրահում եւ անհամբերութեամբ սպասում էի: Շատ չանցաւ, Սառան բոլորովին հապնուած, այնտեղ եկաւ: Նա հանդիպեց ինձ նոյն հիացմունքով, որպէս մէկի սիրելին դերեզմանից յարութիւն է առնում: Այսպիսի դէպքերում սիրոյ ըզգացմունքը լուռ է մնում, տիրապետում է միայն ուրախութեան հրճուանքը երկընչելով մի գուցէ սիրելին կրկին դէպի դերեզման վերադառնայ...:

Սառան ճրագ վառեց: Մենք մոտանք նրա սենեակը: Առաջին բանը, որ նրա աչքին ինկաւ, էր իմ հագուստը:

- Ա՛խ, այդ ի՞նչ է, քո շորերը ի՜նչպէս պատառոտուել են ... ո՞րքան կեզտոտուել է քո չապիկը ... ասաց նա ցաւակցաբար:

- Անտառների մէջ այսպէս է լինում Սառա:

Նա պատրաստում էր թէյ ու ասեղ, որ կարկատէ հագուստիս պատառոտած տեղերը: Բայց ամբողջ ամիսներով մացառների եւ ծառերի մէջ նրանք այնպէս էին քրքրուել, որ փոքր ի չատէ նորոգելը մի քանի օրուայ գործ էր, թէեւ բարի Սառայի սիրտը ցաւում էր ինձ այդ վիճակի մէջ տեսնել եւ մտածում էր նոյն րոպէին նորոգել բոլորը:

Ցանկարծ նա թէյն ու ասեղը մի կողմ դրեց, կարծես թէ, մոռացաւ հագուստիս վիճակը, եւ մի նոր բան մտաբերելով, ասաց:

- Ա՛խ, ո՛րքան լաց եմ եղել ես Մուրադ...

Որքան տանջուել եմ...

Ինչի՞ համար:

- Առում էին, թէ...

- Ի՞նչ էին ասում:

- Ա՛խ չատ խօսքեր էին ասում ... առում էին քեզ բռնել են ... ասում էին քեզ բանտն էին դրել:

Հիմա տեսնում ես, որ այդ բոլորը սուտ է. ես քեզ մօտ եմ:

- Հիմայ ես ուրախ եմ: Բայց...

- Դու կարծո՞ւմ ես ինձ դարձեալ կը կալանաւորեն:

- Ո՛չ ... ես կարծում եմ, որ քեզ միւս անգամ չեմ տեսնի...

- Ի զուր ես այսպէս կարծում, Սառա, Աստուած կ'օգնէ ինձ, ինչպէս մինչեւ այսօր չկարողացան կալանաւորել, այսուհետեւ ես Աստուած կը պահպանէ ինձ: Ես սկսեցի մխիթարել նրան:

- Ո՞ւր էիր այդքան ժամանակ, ո՞րտեղ էիր պահուած հարցրեց նա: Ես նկատեցի, որ ձայնը սկսեց դողալ:

- Այդ մի՛ հարցրու, Սառա:

- Ինչո՞ւ, ես չէ՞ պիտի գիտենամ:

- Ցետոյ կ'ասեմ քեզ:

Նա լուռ կացաւ, եւ հեկեկալով սրբում էր արտասուքը:

- Ի՞նչու ես լաց լինում:

- Առում էին, որ դու գողերի հետ ես ապրում...

Խե՛ղճ աղջիկ, նա լաց էր լինում, նրա համար, որ ես գողերի հետ էի ապրում: Ծաչատոզի աղջիկը զզում էր գողերից ... դա հազուագիւտ երեւոյթ էր ... գա մարգարիտ էր ազգի մէջ ընկած ... Մի քանի րոպէից յետոյ հարցրեց նա.

- Դու մօրդ տեսե՞լ ես:

- Գեռ չեմ տեսել, ուզում եմ գնալ նրա մօտ:

- Ա՛խ, եթէ գիտնայիր, թէ ո՛րքան հալուել է նա քո պատճառով ... Խե՛ղճ կնիկ, աչքերից արտասուքը չէր ցամաքում, միշտ լաց էր լինում ... Ամէն օր գնում էին նրա մօտ, գրկում էր ինձ, համբուրում էր, ասում էր՝ «Մուրատիս կարօտութիւնը քեզանից եմ առնում, Սառա, դու որդուս նշանածն ես» ... Ամէն անգամ խօսելիս, քո անունն էր յիշում, ասում էր, Աստուած այնքան ժամանակ հոգիս չառնէ, մէկ էլ տեսնեմ որդուս, ու յետոյ մեռնեմ...: Հիմա, ո՛րքան կ'ուրախանայ, Մուրադ եթէ քեզ տեսնելու լինի:

(Շար. 20)

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Սէնբէնկիւլեան ընտանիքին իրենց մօր եւ մեծ - մօր ընկերուհի՝ Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի մահուան առթիւ :

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Վէմեան ընտանիքին, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Աւտոյեանին եւ զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն՝ Գեղամ Վէմեանի մահուան առիթով :

ՏՕՆԱՓԱՌ

Կաղանդ Իսիի Եկեղեցւոյ միօրեայ վարժարանի. մասնակցութեամբ աւելի քան 100 աշակերտներու : Պար, արտասանութիւն, երգ ու թատրոն : Կիրակի օր, Յունուար 13-ին ժամը 15-ին քաղաքի օտիթորիումի մէջ՝ 11 - 13 ռիւ Տանթոն Իսի : Ներկայ գտնուելէք քաջալերելու մանուկներն ու պատասխանատուները :

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ

Կիրակի, Յունուար 13, Ս. Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան, պատարագ՝ ժամը 10-ին :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇԱՀԱՆ ԽԶԿՐ. ՔՀՆՑ. ՏԷՏԷԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ Կեդրոնի

ՀԻՄՆԱՔԱՐԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 10·15ին հայրապետական պատարագ կը մատուցուի Վերափոխման Աստուածածնայ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ :

26, rue Sibié, 13001 Marseille

Կը նախագահէ եւ կը պատարագէ ·-
ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ
(Առաբելական Էկզարք Ֆրանսայի)

Ցաւարտ պատարագի նորակառոյց եւ ժողովրդապետական կեդրոնի հիմնադրի օրհնութիւն :

Կը խնդրուի ազգայիններէն եւ հաւատացեալներէն ներկայ ըլլալ իրենց հրաւէր :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային վարչութիւնը վարիչեան իր 8 մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ աւանդական Մանուկներու Օրը՝

Կիրակի 13 Յունուար, ժամը 15-ին

Ցրդ Թաղամասի քաղաքապետարանը՝
SALLE ROSSINO, Rue DROUOT, PARIS 9ème

Հրաւիրուած են բոլոր վարժարաններու աշակերտները եւ երախաները :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կապ. Խաչի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ դաշտը, Մանուկներու Օրուան աւանդական տօնակատարութեան, կիրակի, Յունուար 13-ին, ժամը 15-ին ; Սէն - Մարթէն տ'Էռի Սալ տէ Ֆէթը : Կաղանդ Պապան իր նուէրներով պիտի ուրախացնէ բոլոր ներկայ մանուկները :

ԼԻՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական վարչութեան, Լիոնի մէջ Մանուկները Օրը կը տօնուի Կիրակի, Յունուար 13, կէս օրէ վերջ ժամը՝ 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը :

40, Rue d'Arménie — LYON 3e

Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ Պապան իր բազմաթիւ նուէրներով :

A PARTIR DU 13 JANVIER

TOUS LES DIMANCHES

★ ★ ★ ★

SOIREE DISCO

★ ★

au Restaurant SEVAN

DISCO, ROCK, NEW WAVE

et FOLKLORE ARMENIEN

VENEZ NOMBREUX

CADEAUX SURPRISES

BUFFET PERMANENT

RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément
94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Սէն - Ժէռոմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ.Ը.Մ. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ պարոցի, Ամանորի հանդէսը՝ Շաբաթ, Յունուար 12, ժամը 21-ին պարոցին սրահը :

Նախագահութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ Տիկին Մ'այտա Կարապետեանի եւ Խաչիկ Եղլմազեանի :

Արտասանութիւններ, երգ եւ պարեշտ մը փոքրիկներուն կողմէ : Կաղանդ Պապան պիտի բաժնէ իր բերած նուէրները, ուրախացնելով մեր փոքրիկները :

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռոմի եւ շրջակայքի բոլոր թաղեցիները եւ ծնողքները անխտիր :

Կը հրամցուի թէյ եւ կարկանդակ Սէն. Ժէռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ :

×

ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ կրթական յանձնախումբը Ծնունդի առթիւ կը կազմակերպէ Դաւթեան պարոցի տօնածառի հանդէսը Կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէն վերջ ժամը 15-էն սկսեալ Վալանսի Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ : Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ Շրջ. Հայութիւնը քաջալերելու համար պարոցի աշակերտութիւնը :

×

ՍԷՆԹ՝ ԱՆԹՈՒԱՆ

Սէն - Թ'Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ Թէ Կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէ ետք, ժամը 15·30-ին տեղի կ'ունենայ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած Թաղիս Հայկական պարոցի Նոր Տարուան աշակերտական Կաղանդի հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Եղլմազեանի :

J.A.S. : 3, rue de l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդի հայկական պարոցը :

ՇԱՐԱԹԱԿԱՆ ՏՕՆ ԵՒ ՄՈՄԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ամանորի տօն եւ Մոմավառութեան աւանդական հանդիսութիւն կեսարական «ՔՔԹէ»ով եւ այլ ուտելիքներով ու խմիչքներով, Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 15-ին Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալէք Մանուկեան» կեդրոնի մեծ սրահը :

118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Métro : Courcelles

Նախագահութեամբ՝
ՏԻԿԻՆ՝ ՖԻՄԻ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Արաքսի Գըմբէթեանի, Անի Զագրեանի, Անի Գաբրկեանի, Միհրան Էլմայեանի, Սիլվէն Դէօրօղլուեանի, Բիւզանդ Ֆրնտրճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ - Մարի Յովսէփեանի :

Տեղեկութիւններ՝ Նոր Կեսարիայէն - ՄԻՍԱԷԼ ԿԻՒԼԻՆԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ Վէ - ՋԻՐԵԱՆ կողմէ Աղբիւր - Յուշարձանի բացման առթիւ :

Սիրով կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները :

Տախքերու մասնակցութիւն՝ 50 Ֆ. :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան Հոգեճաշը՝ Միասք Մանուչեան խումբի նահատակութեան 41-րդ տարեդարձի ոգեկոչման առթիւն Իվրիի գերեզմանատունը, Փետրուար 24, ժամը 13-ին :

Le Centre de Recherches sur la Diaspora Arménienne organise un

VOYAGE EN ARMENIE

DU 30 MARS AU 13 AVRIL

Ce voyage se déroulera dans le cadre d'une mission d'étude des membres du CRDA.
Un programme a été spécialement conçu et comporte entre autre :
— La visite de sites dont certains rarement accessibles (Gladzor, Tanahat, Noravank).
— La visite de musées.
— Des rencontres.
Le programme complet est à votre disposition au CRDA — Le prix est de 6.150 F par personne comprenant le transport, l'hébergement, les excursions et l'assurance.

— — — — — — — BULLETIN D'INSCRIPTION — — — — — — —

A retourner au **CRDA — 36, rue de Trévise - 75009 PARIS** avec un chèque de 1.200 F.

NOM ..... Prénom .....

Adresse ..... Tél .....

Date et lieu de naissance .....

Nationalité ..... Profession .....

Fait à ..... le ..... Signature :

PELERINAGE A JERUSALEM

avec la participation de
Monseigneur NORVAN ZAKARIAN
et accocpagné par VAROUJAN SARKISSIAN

— Du 8 au 15 Avril —

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԳԷՊԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

մասնակցութեամբ՝ ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ-ի
ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ի
8 - 15 Ապրիլ

RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS

saberatours
BAGHDASSARIAN
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
TEL : 261. 51. 13

sevan voyages
SARKISSIAN
48, cours de la Liberté
69003 LYON
TEL : (7) 860. 13. 66

DISQUES VOGUE

LA PLUS RICHE PRODUCTION DE DISQUES ARMENIENS
réalisés par ARA BARTEVIAN

MUSIQUE RELIGIEUSE

No 442 (Messe Ekmalian) No 451 (Messe Komitas)
No 454 et 547 (Trésors de la Liturgie Arménienne)
(Cantiques de Nöel et de Paques)

MUSIQUE POPULAIRE CHANT ET DANSES

No 526, 527 (Arménie) - 516 (Reflets d'Arménie)
No 199 (Arménie) 596 (Promenade en Arménie)
No 517 (Soirée Arménienne), 30240 (Légendes d'Arménie)
No 30211 (Danses Arméniennes), 182 (Le Caucase, Danses)
No 30152 (Chants Romantiques, solistes Chaké Bénghian, Ara Séropian)
No 524013 Mélodies Lyriques (Véra Honorat, de l'Opéra)

MUSIQUE ARMÉNIENNE CLASSIQUE

(Grand Orchestre)
No 714 (Au fil des Songes, Huit pièces)
No 24009 (Œuvres Symphoniques, Grand Orchestre)
No 790 (Deux trios, Piano, Flûte, Clarinette, Harpe)
Prix: 70 Frs.
No 434001 GRANDE MESSE ORATORIO (Orchestre et Chœurs)
à la Mémoire des victimes du Génocide de 1915
(Solistes Lyne Dourian, Mihran Elmayan, Méry Gasparian)
Deux disques en album, prix : 90 Frs. port en sus

En vente chez l'auteur : 14, rue Petit, Paris 19e
Tél. : 208 - 99 - 22

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
9
MERCREDI
9 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատ : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.872 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 60e ANNÉE — No 15.872

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ՝

ՆՕՐ ՆՈՒՎԷԼ - ՔԱԼԵՏՈՆԻ ՄԸ

—×—

Երէկ շատ հակիրճ կերպով արձագանգած էինք փիղանի ծրագրին, Նուվէլ - Քալետոնիի ապագային համար: Կառավարութեան պատուիրակը 33 վայրկեան խօսեցաւ, հանդարտ եւ ծանր չեշտով մը որ կրնար ապատիրել: Եղած փորձը այն է որ առաջարկները զոհացում տան երեք դիմաւոր պահանջներու. - Նախ պահպանուին Ֆրանսական աշխարհաքաղաքական չահերը Խաղաղականի մէջ, Քալոշներու չահերը նաեւ պահպանուին եւ քանաքներու անկախապաշտ չարժումին առաջին պահանջը զոհացում տանայ: Ուրեմն, կ'առաջարկուի հետեւեալը. - Հանրավճռի դնել, ըստ Սահմանադրութեան 88-րդ յօդուածին սա 2 հարցումները. - կամ ներկայ կացութեան պահպանում, կամ՝ քալետոնական անկախ Պետութեան մը ստեղծում որ միացած մնայ Ֆրանսայի: Քուէ կրնան տալ բոլոր անոնք, որոնք 3 տարիէն ասկի է որ կ'ապրին հոն: Նախատեսուած ժամանակացոյցն է. - պատուիրակը Հանրապետութեան Նախագահին եւ նախարարապետին պիտի յանձնէ տեղեկագիր մը, նոր խորհրդակցութիւններէ ետք, փետրուար մկկէն առաջ: Փիղանի չծածկեց թէ ինք ասկի կոմմնակից է անկախ, Ֆրանսայի ընկեր, Պետութեան մը, որու քնոյթն ալ պարզեց: Ժողովրդավար Պետութիւն մը, բազմացեղ, ՄԱԿ-ի անդամ, որ պիտի վայելէ զործադիր, օրէնսդիր եւ դատական իշխանութիւն: Քալետոնները պիտի դառնան «առանձնաշնորհեալ բնակիչներ», եթէ նախընտրեն Ֆրանսահպատակ մնալ, քանի նոր հպատակութիւնը չի կրնար պարտադրուիլ եւ ով որ չուզէ չի կրնար երկրէն վտարուիլ: Ֆրանսա եւ նոր Պետութիւնը ընկերութեան դաշինք պիտի ստորագրեն: Ֆրանսա կ'ուզէ ներկայ մրնալ իր լեզուով, մշակոյթով:

Ընդհանուր ձեւով, իրարանցում մը չեղաւ այս ծրագրին առթիւ: Քանաքեան որոշ համար առաջին քայլ մըն է, եթէ նոյնիսկ լրիւ զոհացումն չի տար: Ֆրանսայի մէջ, ընդդիմութիւնը, պարզ է, կը քննադատէ: Շերտաք կը պատրաստուի ընտրապայքար մը տանիլ որ հանրավճռի արդիւնքը անկախութեան դէմ ըլլայ: Հարցն այն է, սակայն, թէ անկախութեան ընտրութեան պարագային, Ֆրանսա որքա՞ն կրնայ ապահովել նախօրօք տուած երաշխաւորութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՄԱՒ

ԳԻՆԵՐԸ 0,3% բարձրանալով միայն Դեկտեմբերին, ընդհ. յաւելումը 6,8%-ի հասաւ 1984-ին, ինչ որ լաւագոյնն է 12 տարիէ ի վեր: 1972-ին էր, որ 6,2% էր միայն:

ԹՈՒՐՔԻԱ կառավարական նոր տագնապ մը կ'ապրի, կաշառակերութեան նոր դէպքակոծութեան մը պատճառով: Արտաքին առեւտուրի մէկ մասին պատասխանատու նախարարը հրաժարած է: Հօգտապաշտ կաշառք կ'ուտէր պայմանագրութիւններու համար: Աւելի մեծ պայթակղութիւններու հրապարակումը անմիջական կը նկատուի:

ՅՈՒՐՏԸ «պատմական» կ'որակուի եւ Ֆրանսայի մէջ արդէն 15 հոգի մեռած է, գլխաւորաբար ապատանէ զուրկ անձեր: Երեքշաբթի ցուրտը քիչ մը աւելի սաստկացած էր եւ Փարիզի մէջ առտուն՝ ջերմոյէն վար 13 էր և 35 Տուն նահանգին մէջ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրէՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2 / 4)

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԼԱԻԱԳՈՅՆ
10 ԻՐԱՒԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԻՆ
Մ. ՄԿՐՏՉԵԱՆ

Խորհ. Միութեան ռանդեվուի դաշնակցութիւնը հրապարակած է 1984-ի խորհրդային ախոյեանութեան մրցաշարքի լաւագոյն իրաւարարներու ցանկը: Առաջին տասնեակին մաս կը կազմէ Մաթեւոս Մկրտչեան, Երեւանէն:

×

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԿԱԶՄԸ
ԱՄԲՈՂՋԱՑԱՒ ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՎ
ԱՅԴ ԿԱՐԳԻՆ ՆԱԵԻ ՀԱՅԵՐ

Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի կազմը ամբողջացած է նոր անդամներով եւ թղթակից - անդամներով, որոնց կարգին կը գտնուին նաեւ Հայեր: Այսպէս, իսկական անդամ դարձած է Կամօ Դեմիրճեան, որ ցայժմ արդէն թղթակից - անդամ էր, իսկ Պ. Ազատեան, Բ. Բաբայեան, Ա. Միքայէլեան, Վ. Ֆանարջեան, Ա. Զայլաթեան, Մ. Խուրլարեան եւ Ս. Սիթարեան թղթակից - անդամ ընտրուած են:

Կարելի է մխիթարուիլ անշուշտ մտածելով որ Ֆինլանտա ղերոյէն վար 51 աստիճան է: Հոմի մէջ, անհաշիւ կոտրած սրտունք կայ և ամբողջ քաղաքը՝ բարեբախտաբար յաւիտենական, մեռած է...:

ՍՈՒՏԱՆ, թէեւ կը հերքէ որեւէ օժանդակութիւն բերած ըլլալ «Մովսէս» զործողութեան, բայց եւ այնպէս նեղն է ընդդէմ արաբական ամբաստանութեանց, որքան ալ «Իսրայէլ - Եթովպիա դաշ մը տեսնէ Սուտանի դէմ»: Միւս կողմէ, Հրեաներն իսկ կը գտնեն որ այս սեւ Հրեաները (Ֆալլաշահ) գժուար թէ կարենան ձուլուիլ իսրայելեան ընկերութեան մէջ:

ՄԱԼԱԹԻԱՑի վինուորական դատարանին կողմէ մահուան դատապարտուած չորս ընդդիմադիրներու պատիժը ցկեանս բանտարկութեան վերածուած է:

ՄԱԿԱԶԻՆ - ՀԵՊՏՕ չաբաթաթերթը իր վերջին թիւը կը հրատարակէ Հինգշաբթի օր: Ան որ կ'ուզէր աշխի «Նուվէլ - Օպսերվաթէօրն» ըլլալ եւ այդ հեռանկարով ճամբայ ելաւ 1983 Սեպտեմբերին, չկրցաւ տոկալ եւ հանգանակութեան վերջին կոչն ալ չբաւեց: «Մակը» 20 միլիոն Ֆրանք է...:

ԻՇԽԱՆՈՒՀի ՄԱՐԿԱՐԻԹ, ձախ թռքէն դործողութիւն եղած է, թէեւ բժիշկները կ'ըսեն թէ անվնաս ուռ մը հանուած է, բայց կը յիշուի թէ օրը 40-է աւելի պլանիկ կը ծխէր եւ արդէն թռքերու անհանգըստութիւններ ունեցած է:

ՆԻՕԻ - ՓԼԻԶԱՆՍԻ խեղճուկրակ բնակարանի մը մէջ 70 տարեկան կին մը կ'ապրէր, քաչուած եւ վատառողջ պայմաններու մէջ, հոսկէ հոնկէ ժողված կտաւներով: Առջի օր, գինքը գտած են 12 սովահար կատուներով շրջապատուած: Ատոնք ոտքերն, սրունքները ու ձեռքերը լափած էին եւ ուժասպառ կինը չէր կրցած օգնութեան կանչել:

ԿԱՐՄԻՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ վրայ ծխելը այլեւս արգիլուած է, որովհետեւ նուիրատործուած վայր մը կը նկատուի Լենինի դամբարանին գոյութեան պատճառաւ: Ոստիկանները խիստ հսկողութիւն պիտի կատարեն եւ տուգանքի կը դատապարտուին անսանձողները:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ANTENNE 2-Ի ՅԱՑՏԱԳՐԷՆ ԵՏՔ

«ԹԷՐՃԻՒՄԱՆ»
ԵՒ

ՈՒՐՖԱՅԷՆ ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐԸ...

—×—

Հինգշաբթի իրիկուան (Յունուար 3) Անթէն 2-ի յայտագրին լայնօրէն արձագանգ հանդիսացած Էիֆ Յունուար 5-ի մեր թիւով: Կասկած չկար որ քրէական հակազդեցութիւնները չէին կրնար ուշանալ եւ պաշտօնական բողոքներէն զատ, լրագրողներն ալ առիթը պիտի չփախցնէին մաղձ թափելու համար Ֆրանսայի վրայ: «Թէրճիւման»ի Յունուար 7-ի թիւին մէջ Ալթան Տէլիօրման այնքան չի կրնար զսպել իր կատաղութիւնը, որ երկրէ երկիր ոստումներ կ'ընէ դասեր տալու համար Ֆրանսայի: Աֆղանիստանէն յանկարծ կ'անցնինք Ուրփա, յետոյ Այնթապէն Զինաստան, անկէ՝ Սուրիա, այս ամբողջը հաշիւը մաքրելու համար Ֆրանսայի: Ստորեւ նախ լրատուութեան մասը, հուսկ՝ յօդուածը:

×

Թուրքիա չարժման անցած է պատասխանելու իրաւունք պահանջելու համար Ֆրանսական հեռատեսիլի Բ. կայանէն, ուրկէ Հինգշաբթի (Յունուար 3) իրիկուն հակաթուրք յայտագիր մը սփռուած էր:

Թուրքիոյ Փարիզի դեսպանատան պաշտօնատարները տասը օր առաջ երբ ծանուցուած էր յայտագիրը, հեռատեսիլի վարչութեան ղրկուած նամակով մը, ուզած էին արգիլք ըլլալ սփռումին, սակայն հակառակ ասոր սփռումը կատարուեցաւ:

Դեսպանատան կողմէ ըսուած է թէ պատասխանելու իրաւունք պահանջող դիմումներու ոչ մէկ պատասխան տրուած է, մինչդեռ յայտագրէն ետք ցոյց տրըւած է Թուրք երեսփոխան՝ Պ. Աքարճալըի 25 երկվայրկեանի յայտարարութիւնը:

Յայտագրէն ետք աւագ դեսպան Ա. Պուլաք նամակ մը ղրկած է հեռատեսիլի Բ. կայանի վարչութեան, առարկելով որ Աքարճալըի յայտնութիւններով սրուած խօսքերը չեն կրնար պատասխան մը նկատուիլ: Ան կրկնած է պատասխանելու իրաւունք ունենալու իր պահանջը:

×

ՈՏՔԻ ԵԼԼԷ, ՈՏՔԻ՛

Ֆրանսական Խորհրդարանին մեծամասնութիւնները, ինչո՞ւ ոտքի չէք ելլեր ձեր յարդանքը մատուցանելու:

Այս աշխարհին վրայ ձեզ վրդովող, հետաքրքրող կամ մտածելու մղող ոչինչ չկա՞յ:

Եթէ կ'արտօնէք, կարգ մը կէտեր յիշեցնենք ձեզի:

Աֆղանիստանի ռուսական զբաւումը կը չարունակուի: Հինգ տարիէ ի վեր պատերազմի վիշապը, կարմիր բանակը չի կրնար տիրապետել երկրին: Այս պատճառաւ ալ վրէժ կը լուծէ ժողովուրդէն: Կը ռմբակոծէ անպաշտպան գիւղերը, կը բնաջնջէ կիները, ծերերն ու անչափահասները:

Դուք կը լռէք:

Երկրին հէգարա ժօթ չրջանի բախտմներուն, մարտիկները մինչեւ իրենց յետին փամփուչտը պարպելէ ետք անճնատուր եղած էին: Երեք ամիս առաջ էր: Ու անմիջապէս ռուս ջոկատներու հրամանատարին հրամանագով բոլորն ալ գրնդակահարուեցան: Պիտի յիշէք: Այս ձեզ անհանգիստ չըրա՞ւ արդեօք:

Տակաւին անցեալ չաբթու 37 մարտիկներ եւս նոյն ձեւով բնաջնջուեցան:

- Ի՛հ, հոն պատերազմական վիճակ կը տիրէ. ի՞նչ ընենք:

Անշուշտ, վիճակէ կը հասկնաք: Նման ոճրանութիւններ կատարուած էին նաեւ երբ ձեր վինուորներն ալ ցամաքահանումի կատարած էին Ուրֆա, Այնթապ ու մեր վրայ զրկած էին հայկական չոկատներ: Մ՛յդ բոլորն ալ պատերազմական վիճակ էր. ի՞նչ զործ ունէիք դուք իմ Ուրֆայիս, Այնթապիս մէջ:

Որովհետեւ այլ վայրագութիւններու հեղինակը հանդիսացաք դո՛ւք Վիէթնամի, Ալժերիոյ մէջ, ռուսական այս զուլումին ալ որպէս փոխադարձութիւն թերեւս պատրաստ էք լռելու:

Մինչդեռ դուք չէի՞ք որ ձեր յարդանքը մատուցիք «յիշատակ»ին, ահաբեկիչի մը, որ անցած էր դատաւարութեան բոլոր հանդրուաններէն ու օրինական տրեալներու համաձայն մահապատիժի դատապարտուած ու կախաղան հանուած էր:

Դուք որ միակ ահաբեկիչի մը համար որուն յանցանքը ճշդուած էր, ոտքի եղաք, հիմա ինչո՞ւ չէք հետաքրքրուիր ու ի՞նչպէս հանդստօրէն բազմած կը մնաք ձեր բազկաթոռներուն մէջ, երբ անմեղ մարդիկ կը սպաննուին զանգուածարար:

- «Ջըլլայ որ անհամութիւն մը ելլէ, Ռուսիոյ հետ մեր առեւտուրը վնասուի, մեր չահերը պակսին»ի հաչի՞ մըն է այս, թէ լոկ դաղափարական փարում մը:

Սակայն երկու պարագային ալ տզեղ ու ամօթ չըլլա՞ր:

Գալով Միջին - Արեւելքի, օրինակի համար Սուրիոյ:

Սուրիոյ բռնապետին՝ Հաֆըզ Ասատի զինուորները ամբակոծելով չբնաջնջեցի՞ն քաղաքական ժողովուրդը, որ ապըստամբած էր փոքրամասնութեան ճնշումին, կեղեքումին դէմ: Հազարաւոր դիակներու զնով ապահովուած այս «յաղթանակ»էն ետք արդեօք դարձեալ «թո՛ղ իրար ուտեն, ասոնք մահմետական են, մարդ չեն նկատուիր» խորհեցաք, թէ արդեօք չհամարձակեցաք վչտացնել Մոսկուայի խամաճիկ Ասատը:

Ո՛րն ալ ըլլայ պատճառը, դուք որ ձեռքերը արիւնոտ ահաբեկիչի մը համար ոտքի կ'ելլէք, դո՛ւք, ո՛վ Ֆրանսայի խորհրդարանականներ ի՞նչպէս անտարբեր կը մնաք ի տես հազարաւոր անմեղներու սարսափելի սպանութեան:

Լաւ, սա Զինաստանի մէջ պատահածներուն ի՞նչ պէտք է ըսել.

- Ի՛հ, լաւ են չինացի մեր բարեկամները, մանաւանդ հիմա երես դարձուցած են Մաոյէն ալ, սկսած են դրամատէր դառնալ, ի՞նչու վչտացնենք զանոնք:

Ուրեմն, նստած մնացէք ձեր տեղը:

Ինչո՞ւ ձեզ հետաքրքրէ Զինաստանի մէջ «արիւնալի դործադրութեան» ընթացքին «օրինակ» ծառայելու համար հինգ կամ տասը հազար հոգիի սպանութիւնը: Ատենօք, պոքսէրեան սպառամբութիւններու ընթացքին Փեքինի մուտք դործող եւրոպական ուժերու մաս կը կազմէին Ֆրանսական զօրաբաժիններ ալ, անշուշտ կը յիշէք: Իրաւ, ի՞նչ գործ ունէին այդ զօրաբաժինները Փեքին:

Յետոյ, կը պատահի որ Թուրքիոյ մէջ ալ ահաբեկիչ մը կախաղան հանուի, ամէնգդ մէկ ոտքի կը կանգնիք:

Այս ընթացքը տարօրինակ չէ՞ թուիր ձեզի: Նուազագոյն չափով, անյարմար ու անլուրջ չէ՞ թուիր:

Սակայն,

- «Սուրիա, Աֆղանիստան, Զինաստան իրենց ներքին հարցերով կը զբաղին, անոնց բան մը ըսել անտեղի է» կ'ըսէք արդեօք:

Եթէ այդպէս է, ի՞նչպէս յանդգնեցաք միջամտել Թուրքիոյ ներքին խնդիրներուն, ուր մեզապարտ հայրենակիից մը բռա օրինի դատուած ու պատժուած էր:

Ո՛վ դուք, որ լուռ կը մնաք, երբ ամէն օր աշխարհի զանազան մասերուն մէջ արիւն կը հոսի ու անկարելի ոճիրներ կը գործուին, դո՛ւք, արդեօք Թուրքիան ձեր մէկ գաղթավա՞յրը կը նկատէք:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԵՋԷՆ

1984-ԷՆ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Բ.

ԱՊՐԻԼ

Ֆրանսան մէկա դէմ - յանդիման. կը պանուի իր զժուարութիւններուն: Դըլ - րոցական հարցը, այս անգամ հանրային դպրոցին հակազդեցութիւնը վերապլլի համախմբումէն յետոյ, ճարտարարուեստի տաղնապը մանաւանդ, Լոռէնի մէջ, համայնավարներու երկդիմի դիրքը, Զատի մէջ Ֆրանսայի լինը զինուորներու մասը ... բայց եւ այնպէս անգամ մը առաւորութիւն չըլլալով, Ապրիլ ամիսը Ֆրանսահայ գաղութին համար պէպքերով հարուստ եղաւ:

13-էն 16· - Պատմական անկիւնադարձ Հայերու ցեղասպանութեան ճանաչման համբուն վրայ: Ժողովուրդներու Մնայուն Դատարանը, Փարիզ, Սորպոնի Ռիշըլիէօ ամփիթեատրոնին մէջ, նուիրեց նստաշրջան մը Հայերու ցեղասպանութեան: Դատարանին վճիռը եղաւ՝ Ա.) Երիտասարդ Թուրքերու կառավարութիւնը յանցաւոր է այս ցեղասպանութեան: Բ) Հայկական ցեղասպանութիւնը նախ միջազգային ոճիր մըն է, որու պատասխանատուութիւնը թուրք պետութիւնը պէտք է ստանձնէ: Գ) ՄԱԿ-ը եւ անոր իրաքանչիւր անդամ իր իրաւունքին մէջ է պահանջելու այս ճանաչումը: Արդ, առաջին անգամ ըլլալով, պաշտօնապէս եւ յստակ կերպով, միջազգային ատեան մը, թէպէտ բարոյական, կ'եղրակացնէ հայկական ցեղասպանութեան իրականութեան վրայ, եւ կը փորձէ չըջել պատմութեան ընթացքը:

24·- Պահանջատիրական տողանցք, հանրաժողով, յարգանքի եւ ոգեկոչման հանդիսութիւններ, պատարագ, հսկում, բոցի արծարծում, ծաղկեպսակներու գետնդում Փարիզէն՝ Մարսէյլ, Ֆրանսահայ պատութը միասնական ոգիով նշեց Ապրիլեան Եղեռնիի 69-րդ տարեդարձը:

*29·- Ապրիլեան Ցուշարձանի բացում Ալֆորվիլի մէջ, ի ներկայութեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Վազգէն Ա.-ի եւ Հանրային Ապահովութեան Նախարար եւ Ալֆորվիլի Քաղաքապետ՝ Ժոզէֆ Ֆրանչեսքիի որ կը յայտարարէ՝ «ԱՅՍՕՐ ԱԼՖՈՐՎԻԼ ԻՐ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ, ՔԱՐԻՆ ՄԷՋ ԵՒ ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՅԱՏԿԵՐԹԱՑՆԵԼՈՎ ՅԻՇԱՏԱԿԸ ՄԵՐ *ՄԻԿՈՒ ԿԻՍ ՄԻԼԻՈՆ* ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒԽՆ, ՋԱՐԴԸԼԻԱՑ ԱՀԱԻՈՐ ԿԵՐՊՈՎ 1915-Ի ԳԱՐՈՒՆԸ, ԹԱԼԷԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ՀՐՈՍԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ԿԸ ԳՈՒՄԱՐԷ ԱՓՓՈԶՈՒՄ ՄԸ ՀԱՅԿԱՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՉՈՒՐՋ:*

ՄԱՅԻՍ

3·- Ոճրափորձ Ալֆորվիլի մէջ: Երեք ռումբեր, որոնցմէ մէկուն թիւրեալը՝ 1915-ի Ցեղասպանութեան Ցուշարձան խաչքարը որ կը վնասուի: Քանիս հրապարակին վրայ Թոմթիի սրճարան - ինպային առջեւ կը պայթի ռումբ մը, նիւթական մեծ վնասներ պատճառելով եւ տասնեակ մը վիրաւոր: Ալֆորվիլի Հայութիւնը միասնական ճակատով մը կը յայտնէ իր վրդովմունքը: Համախմբումներ նախ Փարիզի, ապա՝ զանազան քաղաքներուն մէջ:

8·- Ողիմպիական: Խորհրդային Միութիւնը չի մասնակցիր Լոս - Անճըլըսի խաղերուն: Մոսկուայի խաղերէն յետոյ, ուր կը բացակայէին Միացեալ - Նահանգները, այնքան ալ անակնկալ մը չէ այս «նիկիթը»: Կը հետեւին արբանեակ երկիրները: Սակայն Չինաստանը ներկայ պիտի ըլլայ:

12·- Պէյրութի մէջ, հալիւբաւոր մտնուկները կը տողանցեն պահանջելով խաղաղութիւն, սակայն քանի մը ժամ ետք, առաջիկ ռմբակոծութիւններ կը սկսին եւ բախումներ Շիիներու և Քանակին միջեւ կ'ընեն՝ 19 մեռեալ եւ 70 վիրաւոր:

15·- Մահ՝ զրպէտ եւ բանաստեղծ, չարքային համայնավար՝ Ժան Մարսընաքի:

18·- Կրակ կը թափի արեւելեան - Պէյրութ եւ Պուրճ Համուտի Նոր Սիս թաղին մէջ, ծանրօրէն վնասելով Ազիրեան Ակումբը: Տասնեակ հայ զոհեր:

Մայիսի ընթացքին, Վազգէն Ա. կ'այցելէ Արժանթին: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ կրթական հաստատութիւնը այցելելով կ'ըսէ դպրոցականներուն. - «ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՊԱՐԳԵՒԱԾ ՊԱՐՏԷԶԸ ՄԵՐ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՁԵՐ, ԱՅԼ՝ ԱՄԲՈՂՋ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»:

ՅՈՒՆԻՍ

2·- Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. հովուական շրջայցոյտ մը կատարելէ ետք Հարաւային - Ամերիկայի երեք երկիրներ՝ Արժանթին, Ուրուկուէյ, Պրազիլ կը ժամանէ Փարիզ: Քառասնամեայ Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին եւ Իսի - լէ - Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, Փարիզի Առաջնորդի հաստատում Գիւտ եպիսկոպոս Նազարեանի, ընդունելութիւն Փարիզի Քաղաքապետարանը, ուր՝ ժաք Շիրաք կը յանձնէ Կաթողիկոսին Վերմէյլ մետալը, հանդիպում Գարեգին Բ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին հետ եւ հաղորդակցութիւն:

6·- 1944 Յունիս 6 ամէնէն երկար օրուան 40-ամեակը արտակարգ հանդիսութեամբ ոգեկոչուեցաւ Նորմանտիի պատմական վայրերուն վրայ ներկայութեամբ՝ Նախագահ՝ Ռեկընի, Թագուհի՝ Էլիզապէթ Բ.-ի, Թագաւոր Պաուտուէնի, նախարարապետ՝ Թոլուայի, Պէլճիքա Թագուհի, Լիւքսանպուրգի Մեծ Դուքսը Ժան, նախարարապետ՝ Օլու, Նախագահ՝ Ֆրանսուա Միթերան: Մեծ բացակայ մը՝ Է. Քոհլ:

8·- Լնրիքօ Պերլինկուէր, Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը կը մեռնի: Եզակի դէմք մը, արդար մը որ ուզի մատնեց կուսակցութենէն անդին ամբողջ երկիր մը:

15·- Համրիկ Սասունեանի գիտնոս բանտարկութիւնը կը հասաստուի պատասուին կողմէ Լոս - Անճըլըսի պատական կազմը յանցաւոր հռչակած էր Յունուար 18-ին, տեղւոյն Թուրք հիւպատոսը սպանած ըլլալուն համար (1982. Յունուար 28):

17·- Եւրոպական ընտրութիւնները: Ֆրանսայի մէջ, ընդդիմութիւնը կ'արձանագրէ համեմատական յաջողութիւն մը, ընկերվարականները տեղ - քայլ կ'ընեն, համայնավար կուսակցութիւնը կը չարունակէ իր անկումը եւ մեծ անակընկալ մը՝ Լը Փէնի տասնըմէկ առ հարիւրը: Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, Աչխատաւորականները կը յառաջդիմեն: Գերմանիոյ մէջ, կանաչները հոզ կը շահին: Իսկ Պերլինկուէր յետ մահու կը յաղթէ, Իտալիոյ մէջ:

20·- Ահարեկչութիւն: Ոճրափորձ Վիէննայի Թրքական դեսպանատան առջեւ ուր սասիկ պայթում մը օդը կը հանէ կառք մը, պատճառելով մահը Թրքական առեւտրական կցորդին եւ վիրաւորելով նաեւ եօթը հոգի: Արարքին տէր կ'ըլլայ՝ Հայ Յեղափոխական Բանակը (ԱՌԱ):

20-էն 25·- Նախագահ Ֆրանսուա Միթերան Մոսկուայի մէջ: Տաք - պաղ մթնոլորտ: Տաք - պաղ խօսքեր:

23·- Փարիզ: Ոճրափորձ Հայ Ուսանողական Ոստանին դէմ: Մէկ վիրաւոր եւ նիւթական մեծ վնասներ:

24·- Պաշտպանելու համար դպրոցին պատութիւնը, մէկ միլիոն ցուցարար Փարիզի մէջ: Մօռուա եւ իր մեծամասնութիւնը զժուար կացութեան մը առջեւ:

27·- Ֆրանսայի Ֆութպոլի խումբը՝ ախոյեան Եւրոպայի: Աւարտականին Ֆրանսա կը յաղթէ Սպանիոյ՝ 2 կէտով 0:

ՀԱՅՐԵՆԱՆՈՒԷՐ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ

ԿԸ ՄԵԾԱՐՈՒԻ

Նոյեմբեր 30ին, Երեւանի Կառլ-Մարքսի Քոլլեթեքնիքական Համալսարանի մէջ տօնուած է Ծննդեան 75 եւ ուսուցչական, գիտական ու հանրային գործունէութեան 50-ամեակը Փրոֆ. Վարազդատ Մարտիրոսի Ցարուխիւնեանի, որ 40 երկար տարիներէ ի վեր անխոնջ վարիչն է այդ համալսարանին ճարտարապետութիւն - շինարարական Ֆաքիւլթէին, ուրկէ հասած են տաղանդաւոր ճարտարապետներու քանի մը սերունդներ:

Այդ նորահաս մասնագէտներն են որ տակաւ արդիական դիմագիծ մը կուտան Երեւանի ու նաեւ ամբողջ Հայաստանի, եւ ի պատիւ իրենց վարժարանին կ'արժէ յիշեցնել թէ Խորհրդային Միութեան մէջ ան միակն է որուն վկայականը Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ հաստատուած է Փարիզի Գեղարուեստական Վարժարանի ճարտարապետութեան վկայականին հետ:

Վ. Ցարուխիւնեանի օգտաչատ աչխատանքը չի բնորոչուիր միայն ճարտարվարժարանի տեսչութեամբ: Ան միաժամանակ վարած է նաեւ հետեւեալ կարեւոր պետական պաշտօնները. -

1945 - 1949-ին եղած է ՍՍՀՄ Մինիստրներու Խորհուրդին առընթեր Ճարտարապետութեան Գործերու Վարչութեան պետի առաջին տեղակալ.

1945 - 1951-ին՝ նոյն Վարչութեան Ճարտ. Ցուշարձաններու Պահպանութեան Կոմիտէի նախագահ.

1952 - 1953-ին՝ Հայաստանի Գիտութեան Ակադեմիայի Արուեստի Բաժնի վարիչ.

1949 - 1962-ին՝ Ճարտարապետներու Միութեան Վարչութեան քարտուղար եւ նախագահի տեղակալ.

1962 - 1974-ին՝ Ճարտարապետներու Միութեան նախագահ.

1964 - 1978-ին՝ Պատմական Ցուշարձաններու Պահպանութեան ընկերութեան Հանրապետական Խորհուրդի Նախագահի տեղակալ, իսկ 1978-էն ի վեր՝ նոյն ընկերութեան նախագահ:

Կ'արժէ քանի մը տեղեկութիւն տալ այդ ընկերութեան մասին, որ պետական չէ, այլ ժողովրդական եւ իր մէջ կը համրէ մօտաւորապէս 350·000 անհատական անդամ ու 4000-է աւելի խմբական անդամ: Այսինքն, Հայաստանի բնակչութեան լինելն մէկը անդամ արձանագրուած է, եւ ըլլայ անդամավճարով, ըլլայ աչխատանքով, կը մասնակցի Պատմական Ցուշարձաններու պահպանութեան եւ վերականգման սրբազան գործին:

Ընկերութիւնը ստեղծուած է 1964-ին, նպատակ ունենալով Պետութեան եւ հասարակութեան ջանքերը միացնել, Ցուշարձաններու վերականգման աչխատանքներուն մէջ: Ամէն Հայ, ըլլայ հայրենիքին, ըլլայ Սփիւռքաբնակ, կրնայ եւ պարտի անդամագրուիլ այդ ընկերութեան, քանի որ Հայաստանի պատմական մէկքին կաչխէ գոտիէն կախուած սրցակին հետ: Տարբեր էր միաբանակից իր եղբայրներէն եւ այդպէս ալ մնաց մինչեւ վերջ, իր սովորութիւններով ու մտայնութեամբ: Անցեալէն հասած ամէն մասունք պահելն ու պահպանելը մեծագոյն առաքինութիւններն էին իրեն համար, ինչ փոյթ, եթէ իր չուրջիններէն հանդուրժուին ու ծիծաղելի նկատուին իր կասկածամտութիւնն ու անվստահութիւնը:

Ու Ապատանէն Նոր Ջուղայ կ'երթայ հիմա: Լսած էին, թէ հայօրէն բարեխոնն, կենսունակ անցեալի մը թանգարանային մէկ ատուերն էր անոր ներկան այսօր:

Իրիկուն է արդէն երբ կը հասնի Ամենափրկչեան Վանք:

Տարօրինակ կերպով ժամանակի պատկերութեան հրաւիրող մթնոլորտ մը, չունչ մը ունի հայկական Ջուղան իր Վանքով, Թանգարանով, տաճարներով, «խոճա»ներու հին, նկարազարդուած բերնակալուններով եւ մօտաւորապէս եօթը-հարիւր հայկական ձեռագիրներով:

(Շար. 1)

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

ԱՊԱՏԱՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ:

Հարազատ վերարտադրութիւնը մեր Հոփոփմեանց տաճարին, ճի՛շդ ու ճիշդ: Բարացած մեղեդի մը կարծէք՝ սպիտակ ու մաքուր քարերով կառուցուած այս տաճարը՝ որ քաղաքի գլխաւոր փողոցներէն մէկուն վրայ, չուրջի անկենդան, անապատային, հեւացող լռութեանը մէջ կը հակէ ի՛նքն ալ լուռ, խորհրդաւոր վեհութիւնով:

Երկու օրուան կարճատեւ այցելութենէ մը եաք, արտմութիւնո՛վ մըն է որ կը ձգեմ Ապատանը, անապատային տաքին ու փոշիին մէջ թաղուած այս քաղաքը՝ որուն ամբողջ պոյութիւնը կապուած է քարիւղի հակայ գործարաններուն, որոնք առանց դադարի կը բանին տիւ եւ գիշեր:

Կոկիկ, բարեկեցիկ գաղութ մը ունինք այնտեղ, իր ազգային կազմակերպութիւններով ու աւելի քան լինը հարիւր երկսեռ աչակերտութիւն մը հաշուող իր տարրական ու բարձրագոյն վարժարանով:

Վարժարանի կողքին, նոյն բակին մէջ է նաեւ եկեղեցին՝ որ հաւաքական ճիգով մը բարձրացուցեր են այնտեղ, հազիւ ասկէ ութ տարի առաջ տակաւին: Ոչ ոք ունեցած է այն տեսն մտահոգութիւնը անոր ճակատագրին: Կառուցեր են զայն այնտեղ, որպէս հարազատ մէկ արտայայտութիւնը հայ հոգիին, ժամանակէն անկախ, ժամանակէն անմուաճ, պիտանլո՛վ հանդերձ՝ թէ հետզհետէ ցանցառնալ սկսող այս գաղութին մէջ, չատ չանցած՝ կրնար մէկ հատիկ Հայ իսկ չմնալ: Ո՞վ պիտի կանդնէր այն տեսն, ո՞վ պիտի զար անոր սրբատաչ խորանին առջեւ ծրնրատրելու եւ խօսելու Աստուծոյ հետ Նարեկացիին ու Սուրբ Մեսրոպին լեզուով: Մեր բազմաթիւ տաճարներուն պէս պիտի մնար այս մէկին ալ զուցէ իր մեհնութեանը մէջ, պատմելու համար պահլիք զարերուն այն հրաչալիքին մասին՝ որ հայ հոգին է: Օր մը եթէ նոյնիսկ ոչ մէկ հայ մնար այս քաղաքին մէջ, երկնուղէչ սա կաթուղիկէն պիտի բաւէր վրկայելու համար ապագայ սերունդներուն՝ թէ առենօք Հայեր ապրած էին այտեղ, ապրած, կառուցած ու մեկնած օր մըն ալ, ճիշդ այնպէս ինչպէս ըրած էին դարերով, Իտալիոյ քաղաքներէն մինչեւ Քաթիզ եւ մինչեւ հեռաւոր երկիրը Գանդհար ...

×

Հեռու, չատ հեռու տեղ մը, հնութեան, պատմական անցեալի մը խորհրդաւոր հմայքը ունեցող քաղաք մը եղած է Նոր Ջուղան լինի համար՝ դեռ պատանի օրերէս: Նոր Ջուղայեցի էր մեր վարժարանին տեսուչ հայր սուրբը այն տեսն: Միակ Նոր Ջուղայեցին ամբողջ մեր երկրին մէջ: Չես գիտեր ուրկէ ուր եկած էր երուսաղէմ տարիներ առաջ, պատանի մըն ալ ինք, եւ ուխտած՝ նուիրուիլ եկեղեցիին: Անօրինակ հաւատարմութիւն մըն էր իրը իր կոչումին հանդէպ ու անսակարկ նուիրում մը ամէն բանի՝ որ մեր անցեալէն կուգար: Ո՞վ կը համարձակէր մօտենալ Վանքին ձեռագրաց մատենադարանին, որուն դուռին խոչոր բանալին միասին կրպտրացնէր միչտ, մէկ հոգի միայն՝ հայր սուրբը:

Ու Ապատանէն Նոր Ջուղայ կ'երթայի հիմա: Լսած էին, թէ հայօրէն բարեխոնն, կենսունակ անցեալի մը թանգարանային մէկ ատուերն էր անոր ներկան այսօր:

Իրիկուն է արդէն երբ կը հասնիմ Ամենափրկչեան Վանք:

Տարօրինակ կերպով ժամանակի պատկերութեան հրաւիրող մթնոլորտ մը, չունչ մը ունի հայկական Ջուղան իր Վանքով, Թանգարանով, տաճարներով, «խոճա»ներու հին, նկարազարդուած բերնակալուններով եւ մօտաւորապէս եօթը-հարիւր հայկական ձեռագիրներով:

(Շար. 1)

յուշարձաններով հետաքրքրուելու պարտականութիւնը կը վիճակի բոլոր Հայերուն:

Այդ ընկերութեան նախաձեռնութեամբ վերանորոգուած կամ վերաչինուած են աւելի քան 20 յուշարձաններ, ի մէջ այլոց Գնդեվանքի եկեղեցին եւ Գաւիթը, Արենիի, Ալայազի Զօրաց եւ Ս. Կարապետ, Բջնիի Ս. Սարգիս, Ջուխտակ վանքի, Մաքրավանքի, Ոսկեպարի եւ Ամբերդի եկեղեցիները, եւայլն:

Փրոֆ. Վ. Ցարուխիւնեանի գլխավարութեամբ Ճարտ. վարժարանի մէջ լոյս տեղծուած է «Ցուշարձաններու Վերականգման» մասնագիտութեան ճիւղ մը, ուր կը պատրաստուին վերաչինող որակաւոր մասնագէտ Ճարտարապետներ:

Մեծ եղած է իր դերը, հայ ժողովուրդի Ճարտարապետութեան ուսումնասիրութեան եւ ծանօթացման մարզին մէջ: Սարքագրած է հարիւրաւոր յօդուածներ եւ հեղինակած՝ 10-է աւելի մենագրութիւններ, որոնցմէ կ'արժէ յիշել· «Դուինի 5-7-րդ Դարու Ճարտ. Ցուշարձանները», «Հայ Ճարտարապետութեան Ցուշարձանները» (ռուսերէն, Ս. Ա. Սաֆարեանի հետ), «Միջնադարեան Հայաստանի Քարաւանատներն ու Կամուրջները», «Անի Քաղաքը» (հայերէն եւ ռուսերէն), «Հայկական Ցուշարձանները» (Մ. Ա. Հասրաթեանի հետ - Պէյրութ) եւայլն:

Իր պրչին կը պարտինք նաեւ ռուսերէն լիակատար թարգմանութիւնը Սդերկովսկիի Համբաւաւոր՝

«Die Baukunst Armenier und Europa»

կոթողային երկասիրութեան, որ կը լոյսէ հրատարակութեան:

Շատ է ընդարձակ հանրային գործունէութեան գաշտը փրոֆ. Վ. Ցարուխիւնեանի: Ան անդամ է «Սփիւռքահայութեան Հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի» վարչութեան, «Արտասահմանեան Երկիրներու Հետ Մշակութային Կապերու Ընկերութեան», «Գիտելիք» ընկերութեան քաղաքային վարչութեան, էջմիածնի Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդի առընթեր Ճարտարապետներու Յանձնախումբի նախագահ, եւայլն:

Փրոֆ. Վ. Ցարուխիւնեան ծնած ըլլալով 1909-ին Վանի մէջ, մանուկ հասակէն ճանչցած է արհաւիրքը եղեռնի ու պաղթի: Որբանոցներու կեանքէն անցնելով փողոցները կօշիկ ներկելու եւ ջուր ծախելու դաժան հարկադրանքին, կրցած է վերապրիլ ու մինչեւ կարգ ուսում տեսնել Թիֆլիսի մէջ, ապա ընդունելով Երեւանի Ճարտարապետական վարժարանը, զոր աւարտած է 1937-ին, դերազանց վկայականով:

Փրոֆ. Վ. Ցարուխիւնեան կը պատկանի ընտանիքին այն հայ դիւանականներուն, որոնք իրենց հայրենանուէր անսակարկ գործունէութեամբ նպաստեցին հայրենիքի վերակառուցման, դիտակա - նացման ու արդիականացման: Գիտակից՝ թէ ժողովուրդի մը ապագային համար իմացական լոյսն է հարկաւոր, քան թէ նիւթական լիւքսը, անոնք պատրաստեցին դիւանականներու եւ արուեստագէտ - ներու ամուր սերունդ մը, որ գրաւականն է հայրենիքի ապագային:

Նիս ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՃԵՄԱՆ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻՒՆ

Ես հարցրի Սառայից, թէ իմ բացակայութեան մէջոցում ի՞նչեր էին պատահել մեր տանը: Նա սարսափելի դոյներով նկարագրեց այն բոլոր տանջանքները, որ կրել էր մայրս տեղային պարսիկ պաշտօնատարների, ֆէրրաչների եւ սարվազների ձեռքից: Պատմեց, թէ ամէն օր գալիս էին, մօրս սատում էին, ո՞ւր է որդիդ, կա՛մ որդուդ պիտի տաս մեր ձեռքը, կա՛մ այնքան փող պիտի տաս - նախօրօ՝ Հ. Լեւոն Զէքիեան, անդրադարձած է Վարուժանի բազմակողմանի տաղանդին եւ անոր միջազգային արժէքին: Գործադրուած է դեղարուեստական յայտագիրը մը: Փակման խօսքը արտասանած է Եղիշէ Եպիսկ. Կիլիրեան:

×

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ «Յառաջդիմասէր»ի «Ս. Լէյլէկեան» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 9-ին, տեղի ունեցած է երգի ու պարի փառատօն մը, կազմակերպութեամբ Եբիա. Միութեան «Արմենիա» Համոյթին: Մեկնարանուած են հայկական ժողովրդական պարեր, երգեր, մէջընդմէջ արտասանութիւնով նաեւ քերթուածներ հայ բանաստեղծներէ:

×

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ Ս. Խառատեան Մանկանց վարժարանի սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 5-ին, տեղի ունեցած է դասախօսութիւն մը, որ մաս կը կազմէ Օգն. Խաչի Դասախաչական Յանձնախումբի կազմակերպած շարքին: Դասախօսած է Գեղանի Էթիեմեզեան՝ «Անհատին դաստիարակութիւնը» նիւթին շուրջ: Ան անդրադառնալէ ետք հին ու նոր ժամանակներուն տրուած դաստիարակչական կերպերուն եւ իւրացուած դրութիւններուն, չեշտը դրած է ազգային դաստիարակութեան վրայ:

×

ՊՈԻԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ «Արմենիա» սրահին մէջ, Նոյեմբեր 9-ին եւ 10-ին, ներկայացուած է Գէորգ Էմինի «Յաւերժի Ճամբորդը» դրութեան բեմականացումը, Մոնթէվիտէոյի Համազգայինի պարախումբին եւ նուագախումբին կողմէ: Դերութեան մէջ, զոր բեմականացուցած է Յարութիւն Պէննէեան, Հայաստան դիմառնաբար կը խօսի կամ կը պատասխանէ անձանօթի մը հարցումներուն, երկխօսութեան ճամբով պարզելով ամբողջ իր պատմութիւնը՝ Հայկ Նահապետէն մինչեւ մեր օրերը: Ներկայացման արտասանութեամբ մասնակցած են Յարութիւն Պէննէեան, Արմենուհի Շէհէրլեան, Իզապէլ Վարդանեան եւ Յովհաննէս Մուրատեան:

×

ՄՈՆԹԵՊԵԼԼՈՑԻ «Բազրամեան» սրահին մէջ, Նոյեմբեր 30-ին, տօնուած է Թեհրանի Հայ Մշակութային «Արարատ» կազմակերպութեան հիմնադրութեան քառասնամեակը: Բացումը կատարած է Էմիլ Մարզարեան: Բանախօսած է Յա - կոբ Կարապետեան (Ուաշինկթընէն), անդրադառնալով Միութեան գործունէութեան ու դերին: Գործադրուած է պեզարուեստական յայտագիր մը:

×

ԹԵՀՐԱՆԻ «Զէյթուն» թատրամասի «Սուքերեան» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 6-ին, տեղի ունեցած է երեկոյթ մը, նուիրուած Հայ ժողովուրդի Նորագոյն պատմութեան: Բանախօսած է Սերոժ Սուքիասեան· ապա ցուցադրուած են լուսապատկերներ:

×

ՄՈՆՐԷԱԼԻ մէջ, Նոյեմբեր 11-ին, ներկայացուած է Գրիգոր Տէր - Գրիգորեանի «Թռչնիկը վանդակին մէջ» թատերախաղը, Հ. Բ. Ը. Մ.ի «Ուիլեըմ Սարոյեան» թատերախումբին կողմէ, բեմադրութեամբ Սելմա Քէչիկեանի:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մելքոնեան Կրթական Հաստատութեան Հոգաբարձութիւնը ուրախութեամբ կը յայտնէ Մելքոնեան Կրթական Հաստատութեան Սանուց Միութիւններուն, ինչպէս նաեւ անհատ Մելքոնեանցիներուն, թէ ստեղծած է յատուկ քարտուղարութիւն՝ հաստատութեան եւ անոր նախկին սան - սանուհիներուն միջեւ կապերը առաւել եւս սերտացնելու նպատակով: Կազմուած է նաեւ Ցօրելեանական Կեդրոնական Մարմին մը՝ այժմէն նախապատրաստելու եւ արժանավայել չուքով նչելու համար հաստատութեան 60-ամեակը՝ 1986-ի գարնան, Մելքոնեանի եւ Սփիւռքի այլ գաղութներուն, ինչպէս նաեւ Մայր Հայրենիքի մէջ:

Յաջորդական հաղորդագրութիւններով՝ Ձեզ տեղեակ պիտի պահենք կատարուող աշխատանքներուն: Մելքոնեանցիներ թող բարի ըլլան կապ հաստատել հետեւեալ հասցէով.-

Board of Management,
Melkonian Educ. Institute,
P.O.Box 1907,
NICOSIA — CYPRUS.

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Նիկոսիա,

1984, Դեկտեմբեր 1

Յ. Գ.- Արտասահմանի հայ մամուլէն կը խնդրուի արտատպել:

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

ԼՈՆՏՈՆԻ «Քէնղինկթըն» գրադարանի սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 1-ին, ոգեկոչուած է Յովհաննէս Շիրազ, կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ.ի Մշակութային Յանձնախումբին: Հանդիսավարը՝ Մանուէլ Քէօշկէրեան, տուած է Յովհաննէս Շիրազի կենսագրականը եւ անդրադարձած անոր քերթողութեան հազորդականութեան: Արտասանուած են ոգեւորեալ բանաստեղծէն գործեր: Վերլուծուած է Շիրազի վաստակը: Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած է նաեւ «Արա - րատ» երգչախումբը, գեկավարութեամբ Տիգրան Որբերեանի: Ապա, խօսք առած է այցելութեամբ Լոնտոն գտնուող Հայրենի ծանօթ երաժիշտ Էդգար Յովհաննէսեան, անդրադառնալով Հայաստանի զարգացումին· իսկ գաշնակահարուհի Սվեղլանա Նաւասարդեան մեկնաբանած է Սպենդիարեանէն, Կոմիտասէն եւ Բաբաջանեանէն գործեր: Փակման խօսքը արտասանած է Կարպիս Եսայեան:

×

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ, Դեկտեմբեր 24-ին, Պաղերդիւղի գերեզմանատան մօտերը՝ ամայի վայր մը, սպաննուած գտնուած է ծերունազարդ Վարդավառ Քէօսէեան: Դեկտեմբեր 19-էն ի վեր տուն չվերադառնալով ընտանիքը դիմած է ոստիկանութեան եւ շաբաթ մը ետք կարելի եղած է գտնել հետքը թերաւարտ այն չէնքին մօտ, զոր կառուցած է ողբացեալը: Բնիկ Սեբաստացի, Վարդավառ Քէօսէեան եղած է Պոլսոյ հայ համայնքի գործօն եւ սիրուած անդամներէն մին: Տարիներ ծառայած է Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցին՝ որպէս հոգաբարձու: Ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ առած է քանի մը կասկածելիներ:

×

ՄՈՆՐԻԱԼԻ Թէքէեան Մշակ. Միութեան «Հրաչ Երուանդ» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 7-ին, տեղի ունեցած է Հայ Իրաւանց Խորհուրդին կազմակերպած երիտասարդական սեմինարը: Գլխաւոր դեկուցաբերը՝ Արայ Գալայճեան, ներկայացնելէ ետք Հայկ. Հարցին պատմականը, անդրադարձած է ներկայ կացութեան:

×

ԼՈՆՏՈՆԻ Հեմբըմթիթ Թաունհոլ սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 7-ին, նչուած է Դանիէլ Վարուժանի ծննդեան հարիւրամեակը: Ցայտագիրը վարած է Յակոբ Փալամուտեան: Առաջին բանախօսը՝ Կարպիս Եսայեան, ներկայացուցած է «Համամարդկայինը Վարուժանի բանաստեղծութեան մէջ» նիւթը· երկրորդ բա- մեզ, որ քեզ ժամանակ տանք, մինչեւ որդուդ գտնես: Եւ այսպէս ամէն անգամ «զուլլուզ» եւ «ռուշուաթ» էին առնում, յետոյ գնում էին: Մայրս փող չունէր, որ տար եւ ազատուէր: Սառայի հայրը գնում էր, նրանց փող էր տալիս եւ ճանապարհ էր դնում: Քոյրերս միշտ Սառայենց տանը թաքնուած էին լինում, երբ նրանք գալիս էին. մայրս չէր ուզում, որ Ֆէրրաչները նրանց երեսը տեսնեն: Այսպիսի շատ բաներ պատմեց ինձ Սառան, իմ սիրտը կտոր կտոր էր լինում այդ բոլորը լսելու ժամանակ: Եթէ ես մի որեւիցէ յանցանք էի գործել, թող պատժէին ինձ: Ի՞նչով էր մեղաւոր մայրս, ի՞նչով էին մեղաւոր քոյրերս, բարեկամներս: Բայց դա մեր երկրի կարգըն էր, կորածի, մեռածի յանցանքների համար մնացածներին պատժել...

Լոյսը սկսել էր բացուել· լսելի եղաւ զիւղական ժամատան կոչնակի ձայնը: Այլեւս Սառայի մօտ երկար մնալ անկարելի էր· չուտով նրա հայրը կ'իջնէր կրաուրից, կը լուացուէր, որ եկեղեցի գընայ աղօթելու: Սառան չէր ցանկանում, որ իւր հայրը մեզ միասին նստած տեսնէր: Զարմանալի բան է սովորութիւնը: Սառան իմ նչանածն էր, քանի տարի էր, որմայրս նազելի աղջկան նչանել էր ինձ համար որպէս հարսնացու: Բայց մենք իրաւունք չունէինք միմիանց հետ տեսնելու, միմիանց հետ խօսելու, մինչեւ այն օրը, քանի որ դեռ քահանան Աստուծոյ սեղանի առջեւ չէր ասե՛լ թէ նա իմ կինն է, իսկ ես նրա ամուսինը: Եւ մեր երկրում խիստ սրբութեամբ էր պահպանւում այդ կարգը:

Ժամատան բարձրութիւնից լսելի եղաւ կոչնակի երկրորդ անգամի զարկը: Ամբողջ Սաւրան այժմ ոտքի վրայ էր: Ծերունիները, պառաւները պիտի գնային ժամ աղօթելու· իսկ աւելի մանկահասակները պիտի գնային դէպի մշակութեան դաշտերը զործելու:

Մեր տունը Սառայենց տնից բաժնուած էր մի ցած միջնապարիսպով միայն: Այդ միջնապարիսպը դիւերային մթութեան ժամանակ, շատ անգամ եղել էր մի խորհրդապահ վկայ իմ եւ Սառայի տեսութիւնների: Նա կանդնած իրանց բակի կողմից, ես կանդնած մեր բակի կողմից, իսկ մեր մէջտեղում միջնապարիսպը, ամբողջ ժամերով խօսում էինք, խօսում ու չէինք կշտանում: Իսկ այժմ: - Այժմ ես փախչում էի Սառայից, որպէս մի յանցաւոր, որ արժան չէր նրա սէրին:

Սառային դեռ յայտնի չէին իմ վարպետի արհեստանոցում պատահած անցքի մանրամասնութիւնները· նա դեռ չգիտէր, թէ ի՞նչ պատճառով ոստիկանու - թիւնը որոնում էր ինձ, նա միայն մի բան էր լսել, թէ ես «զողերի հետ եմ ապրում»: ... Այդ մասին նա մի քանի րոպէ առաջ հարցրեց ինձանից, իսկ ես նրա հարցը թողեցի առանց պատասխանի: Ամօթը խեղդում էր ինձ· ի՞նչ վատ բան է զողութիւնը ... Սառան էլ ինձ չի սիրի, մտածում էի ես, նա բարի աղջիկ է, նա զողին չի սիրի...:

Երբ ես կանգնեցայ, պատրաստուում էի բաժանուել Սառայից, հարցրեց նա·

Դու դարձեալ նրանց մօտ ես գնում:

Ում մօտ:

Այն զողերի մօտ...:

Եթէ դու գիտենայիր, Սառա, թէ ինչ տեսակ տղերք են նրանք, դու երբեք չէիր մեզադրի, որ ես անցուցի նրանց հետ մի քանի ամիսներ: Նրանք այնքան սիրելի տղերք են, որ եթէ դու տեսնելու լինէիր նրանց, ինքդ էլ կը սկսէիր սիրել - նրանք վատ տղերք չեն, Սառա, ես ցաւում եմ, որ հանդամանքները բաժանեցին ինձ նրանցից...

Նա, կարծես թէ, հանդստացաւ:

- Հաւատում եմ քո խօսքերին, ասաց նա: Բայց հիմա ուր ես գնում:

- Գնում եմ մօտս:

(Շար· 21)

Այրի Տիկին Վարսենիկ Մակարեան, Տէր եւ Տիկին Ներսէս Մակարեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Բերուվէ Նուռարեան եւ զաւակները, Պ. Վարդան Կակոյեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները յաւուր կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, տատիին, աներհօր՝

ԱՐՇԱԿ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 6-ին, 94 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունուար 9, ժամը 10·30-ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

Անի Հոկ (ծնեալ Տէր-Պօղոսեան) եւ զաւակները, Ալպրիք եւ Անի Տէր-Պօղոսեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՌԵԲԵԿԱ ՏԷՐ-ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ
(Ծնեալ Փափազեան)

մահը:

Ողբացեալին յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունուար 13, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ

ՓԱՐԻԶ.- Տէր եւ Տիկին Շահան Վահանեան 1000 Ֆ.:

×

Տիկին Ազնիւ Թորոսեան 100 Ֆ.:

×

Պ. Արամ Պետրոսեան 50 Ֆ.:

×

Պ. Կարապիս Զրբաչեան 1000 Ֆ. «Ծառաջ Միութ եւ Արուեստ»ի:

×

ՎԱՆԱՆ.- Ա. Տէր Սարգիսեան 100 Ֆ.:

«ԾԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ

Մոնիք Լալայեան մէկ տարեկան «Ծառաջ» կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Շահանդուխտ Լալայեանի (Մարսէյլ):

×

Տիկին Պարոնեան վեցամսեայ «Ծառաջ» կը նուիրէ Տիկին Ֆորլանիի (Փարիզ 18րդ)

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կաղանդ Խելի եկեղեցւոյ միօրեայ վարժարանի. մասնակցութեամբ աւելի քան 100 աշակերտներու: Պար, արտասանութիւն, երգ ու թատրոն: Կիրակի օր, Յունուար 13-ին ժամը 15-ին քաղաքի օսիթորիում մէջ՝ 11 - 13 ռիւ Տանթոն Խելի: Ներկայ գտնուելէք քաջալերելու մանուկներն ու պարոյկ ուսուցչուհիները ու պատասխանատուները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Սէն Քլաութեանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ թաղականութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները.- Հաճի Սողոմէ Սօլաքեանի (ծնեալ՝ Պէրպէրեան) մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Գալընպաճեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Նուպար Սարօղլանեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մարգարեան 50-ական Ֆ. Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին, Տիկին Եպրուհի Ռուբէն Պէրպէրեան եկեղեցւոյս եւ Հայ Դատի Յանձնախումբին 50-ական Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Խելի մասնաճիւղը 100 Ֆ. ստացած է Տիկին Էլիզ Շահինեանէ փոխան ծաղիկի Տիկին Գալիքեանի մահուան առթիւ: Հանգուցեան Տուները այցելութեան առթիւ ալ չնորհակալութեամբ ըստացած է.- Տիկին Աչիկեանէ 100 Ֆ., Տիկին Ճընտոյեանէ 100 Ֆ., Տիկին Գալայճեանէ 150 Ֆ., Տիկին Շահինեանէ 210 Ֆ. եւ Տիկին Պաղտասարեանէ 300 Ֆ. (այս վերջինը բանտարկեալներուն յատկացուելու համար):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեան եւ զաւակը՝ Սեդա Սէրէնկիւլեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Օր. Եւա Մկրտիչեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ԴԱԼՖԱՑԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին եւ իր հարազատներուն՝

ԱՐԱՔՍԻ և ԵՐՈՒԱՆԴ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

յիշատակին:

×

Այս առթիւ Օր. Եւա Մկրտիչեան 1000 Ֆր. կը նուիրէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի (13 Յունուար) - Ը. օր Ծննդեան: Տօն Անուանակոչութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Ժամը 10-ին՝ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի: Կը պատարագէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

Պատարագի ատարանին՝ Առաջնորդարանին Տնօրինէը կը կատարուի:

Երկուշաբթի, Տօն Ծննդեան Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին: Այսօր Սուրբ Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ անուան տօնն է:

Ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի, որու վերջաւորութեան Հոգեհանգիստ կը կատարուի եկեղեցաչէն բարեբար՝

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ Ընտանիքի բոլոր ննջեցեալներուն համար:

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Սէն - Ժէռօմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի, Ամանորի հանդէսը՝ Շաբաթ, Յունուար 12, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը:

Նախագահութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ Տիկին Մայտա Կարապետեանի եւ Խաչիկ Եըլմազեանի:

Արտասանութիւններ, երգ եւ զուարճալի վոդեվիլներուն կողմէ: Կաղանդ Պապան պիտի բաժնէ իր բերած նուէրները, ուրախացնելով մեր փոքրիկները:

Կը հրաւիրուին Սէն - Ժէռօմի եւ շրջակայքի բոլոր թաղեցիները եւ ծնողքները անխտիր:

Կը հրամցուի թէյ եւ կարկանդակ Սէն - Ժէռօմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ:

×

ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրթական յանձնախումբը Ծնունդի առթիւ կը կազմակերպէ Դաւիթեան դպրոցի տօնածառի հանդէսը կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէն վերջ ժամը 15-էն սկսեալ Վալանսի Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ Շրջ. Հայութիւնը քաջալերելու համար դպրոցի աշակերտութիւնը:

×

ՍԷՆԹ՝ ԱՆԹՈՒԱՆ

Սէն - Քլաութեանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէ եաք, ժամը 15·30-ին տեղի կ'ունենայ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած թաղիս հայկական դպրոցի Նոր Տարուան աշակերտական կաղանդի հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Եըլմազեանի:

J.A.S. : 3, rue de l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդի հայկական դպրոցը:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը փարիզեան իր 8 մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ աւանդական Մանուկներու Օրը՝

Կիրակի 13 Յունուար, ժամը 15-ին

9րդ Թաղամասի քաղաքապետարանը՝

SALLE ROSSINO, Rue DROUOT, PARIS 9ème

Ճոխ յայտագիրը.- երգ, արտասանութիւն, նուագ:

Խամաճիկներու ծանօթ խումբի մը մասնակցութիւն:

Հրաւիրուած են բոլոր վարժարաններու աշակերտները եւ երախաները:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կապ. Խաչի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ դպրութը, Մանուկներու Օրուան աւանդական տօնակատարութեան, Կիրակի, Յունուար 13-ին, ժամը 15-ին, Սէն - Մարթէն տ'Էռի Սալ տէ Ֆէթը: Կաղանդ Պապան իր նուէրներով պիտի ուրախացնէ բոլոր ներկայ մանուկները:

ԼԻՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական վարչութեան, Լիոնի մէջ Մանուկները Օրը կը տօնուի Կիրակի, Յունուար 13, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը:

40, Rue d'Arménie — LYON 3e

Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ Պապան իր բազմաթիւ նուէրներով:

ՓՈՒՆԱՀԱՆԱՅԻ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՕԾՈՒԻՄ

Շաբաթ 12 եւ Կիրակի Յունուար 13-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում կը կատարուի՝ համաձայն հետեւեալ ժամանակացոյցին.-

- Քահանայական կոչման արարողութիւն Շաբաթ օր, երեկոյեան ժամը 6-ին:
- Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում՝ Կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 10-ին, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

որ պատարագի ընթացքին Ամուսնացեալ քահանայ պիտի ձեռնադրէ եւ օծէ՝

Յովսէփ Աւագ Սարկաւագ Պալըգեան-ը

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Հայ Եկեղեցւոյ բացառիկ այս արարողութեան, եւ աղօթել Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյ ծառայութեան կոչուած այս ընծայեալին համար, որպէսզի ան ըլլայ «մշակ առանց ամօթոյ»:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաք. Սուրբ Ցակոբ Մայր եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները ի նպաստ եկեղեցւոյ պայծառութեան. - Առաքել Թուփեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցւոյ. - Պ. Արմենակ Քէչիչեանէ 500 Ֆ. Լիոնի Հայկազեան դպրոցին, Օր. Նոյեմի Սիւզմէճեան եւ Տիկին Մրնաեան (Վիէննէն) 200-ական Ֆ. եկեղեցւոյ, Տիկին Սիւզմէճեան 150 Ֆ. եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Աճէմեան իրենց ամուսնութեան 50-րդ տարեդարձին առթիւ 500 Ֆ. եկեղեցւոյ:

UCCAI

L'UNION COMPATRIOTIQUE ET CULTURELLE
DES ARMENIENS D'ISTAMBOUL

vous invite à assister
le Samedi 26 Janvier à 20h30 à une conférence
salle Arzrouni TCHERPACHIAN au Centre
Culturel de la Cathédrale arménienne
339, Avenue du Prado — 13008 MARSEILLE
sous la présidence et avec la collaboration de

Monseigneur Hagop VARTANIAN

l'Ecrivain-poète Hilda KALFAYAN-PANOSSIAN
présentera ses œuvres.
(entrée libre)

ԾԱԽՕՒ ՏՕՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք. մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը:

Դիմել՝ - առտուները՝ հեռաձայնելով՝
638 - 04 - 45

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ

Կիրակի, Յունուար 13, Ս. Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան, պատարագ՝ ժամը 10-ին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝
ՇՆՀԱՒ ԽԶԿՐ. ՔՀՆՑ. ՏԷՏԷԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ

ՀԻՄՆԱՔԱՐԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 10·15ին հայրապետական պատարագ կը մատուցուի Վերափոխման Աստուածածնայ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ:

26, rue Sibié, 13001 Marseille

Կը նախագահէ եւ կը պատարագէ.-
ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՅԵԱՆ
(Առաքելական Էկզարք Ֆրանսայի)

Ցաւարտ պատարագի. Նորակառոյց եւ ժողովրդապետական կեդրոնի հիմնաքարի օրհնութիւն:

Կը խնդրուի ազգայիններէն եւ համակրողներէն ներկայս ընդունիլ իրրեւ հրաւէր:

EXPOSITION DE PEINTURE

HAGOP HAGOPIAN

PAYSAGES D'ARMENIE

du 30 novembre 1984 au 9 février 1985

GALERIE G. BASMADJIAN
90 Bd. Raspail — 75006 Paris
Tél. : 222 - 00 - 97

ouvert du mardi au samedi de 11h à 19h

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

GALERIE TAMÉNAGA
18, Avenue Matignon — PARIS 8e

CARZOU

" 100 PETITS FORMATS "

DU 28 NOVEMBRE AU 19 JANVIER

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
10

JEUDI
10 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տ ր ա մ ե ա ս : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 15.873 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 60e ANNÉE — No 15.873

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2 / 4)

ՀՐԱՋԵԱՅ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ
ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՎԻՊԱԿԸ
ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Ամանորը լաւ տրամադրութեամբ դիմաւորած է բանաստեղծ Հրաչեայ Յովհաննիսեան: Երեւանի մէջ լոյս տեսած է անոր «Ոսկէ ամպ» ինքնակենսագրական վիպակը: Մօտ ատենէն լոյս կը տեսնէ նաեւ այդ վիրքին շարունակութիւնը՝ «Վիպակ պատերազմի մասին» խորագրով: Հեղինակը ապագրութեան պատրաստած է նաեւ բանաստեղծներու իր նոր հատոր: Հրաչեայ Յովհաննիսեանի տունը՝ ամէնէն թանկագին մասունքներու եւ յիշատակի առարկաներու կողքին, կը պահուի պատերազմի բոցերուն մէջ խանձուած գինուորական սպաւորը: Բ. Աշխարհամարտի ճամբով անցած բանաստեղծին համար մասնաւոր արժէք կը ներկայացնէն խաղաղութիւնը, կեանքը, մարդոց եղբայրութիւնն ու երջանկութիւնը: Այս է պատճառը, որ այդ թեմաները կարեւոր տեղ կը գրաւեն անոր բանաստեղծութեան մէջ եւ կարմիր թելի պէս կ'անցնին անոր «Հայրական երգ», «Վայրի վարդ», «Յովի լռութիւնը» հատորներուն մէջէն, որոնք լոյս տեսած են Խորհրդային Միութեան ժողովուրդներու չատ մը լեզուներով: Հրաչեայ Յովհաննիսեան քառասնամեայ վաստակ մը ունի հայ գրականութեան մէջ: Յիշենք որ անցնող տարին արդասաւոր եղաւ նաեւ Հրաչեայ Յովհաննիսեանի գաւկին՝ մանաստեղծ Դաւիթ Յովհաննէսի համար, որ արժանացաւ Հայաստանի կոմերիմիութեան մրցանակին: Վերջերս Մոսկուայի մէջ լոյս տեսաւ Դաւիթ Յովհաննէսի բանաստեղծութիւններու հատորը:

×

ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՒ ՁԱՆԶՆՈՒՄ
ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

Երեւանի մէջ, յատուկ հանդիսութեան մը ընթացքին, Հայաստանի նախագահը՝ Բարկէն Սարկիսով, Գոհար Գասպարեանի յանձնած է Լենինի չքանչանը, զոր շնորհած էր իրեն Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումը: Մեկնարանական բարձր արուեստով օժտուած երգչուհին 35 տարուան վաստակ մը ունի հայկական օփերային մէջ: Նոյն օրը, Բարկէն Սարկիսով պատուոյ դիրքը յանձնած է Երեւանի Օփերայի անօրէն Յովհաննէս Զէքիյեանի եւ խումբ մը արուեստագէտներու եւ աշխատողներու:

×

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԳԱԼՈՒՍՏՈՎԻ
ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԲԱԿՈՒԻ

Բաքուի Ֆիլհարմոնիայի սրահին մէջ տեղի ունեցած է Անդրկովկասի մրցումներու դափնեկիրը Ալեքսանդր Գալուստովի երգահանդէսը: Ցայտագրին մաս կազմած են Հէնտելէն, Մոցարթէն, Շումանէն, Շուպէրթէն, Ռոսինիէն, Վէրտիէն, Վակներէն երգեր ու ռոմանսներ, ինչպէս նաեւ գործեր Գլինկայէն և Զայկովսկիէն: Մեծ յաջողութեամբ մեկնաբանուած է Ալ. Սպենդիարեանի «Այ վարդ»ը: Ալեքսանդր Գալուստով 15 տարի է, որ իրրեւ մեներգիչ կ'աշխատի Ազրբէջանի պետական Ֆիլհարմոնիայի մէջ: 1965-ին ընդունուած է Երեւանի Կոմիտաս երաժշտանոցը, զոր աւարտելով 1969-ին՝ նոյն տարին, արժանացած է Անդրկովկասի Հանրապետութիւններու երաժիշտ - մեկնաբաններու մրցումի դափնեկիրի կոչումին: Ամուսնացած եւ Գալուստով իր երաժշտական կրթութիւնը շարունակած է Լենինգրադի պետական երաժշտանոցը:

ԾՂՆԵՒ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՁԱՄԲԱՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

ԳՐՈՄԻԿՕ - ՇՈՒԼՑ
ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԵԿԱՆ

14 ժամ խօսակցութենէ ետք, երկու մեծերու Արտաքին նախարարները յաջողեցան տակաւին մէկնոլորտ մը ստեղծել սառած քաղաքի մը մէջ եւ այն համաձայնութեան եկան՝ որ պիտի համաձայնին, աւելի ուշ: Արդարեւ Գրոմիկօ եւ Շուլց «պատմական» որակուած որոշում մը տուին, այսինքն որոշեցին վերսկսիլ իրենց բանակցութիւնները, նախ՝ անկրպետի եւ հիւլէական զէնքերու չուրջ, ապա՝ դաշնական, ցամաքային: Այս յետագայ բանակցութեանց նպատակը պիտի ըլլայ իրական համաձայնութեանց յանգիլ, որոնք կոչուած են արգելք հանդիսանալու զինարշաւի մը անկրպետին մէջ, զեղչելու հիւլէական զինամթերքը եւ ամրապնդելու ռազմավարական կայունութիւնը: Բանակցութիւնները պիտի տարուին իւրաքանչիւր երկրի կողմէ երեքական յանձնախումբերով: Այս կարգադրութեանց առընչութեամբ հասարակաց զեկոյց մը հրապարակուած է, ուր կը շեշտուի թէ տարակարծութիւնները մէկ կողմ կը դրուին, նպատակ ունենալով. - «կանխել զինարշաւը անկրպետին մէջ եւ անոր վերջ դնել՝ երկրին վրայ»:

Մինչեւ մէկ ամիս պիտի յայտարարուին նաեւ նոր բանակցութեանց թուականն ու վայրը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՒԱ

ԱԹԻՆՔԻ մէջ, Փափանդրէուի կառավարութիւնը վաւերացուց պաշտպանութեան քաղաքականութիւն մը, որ պաշտօնապէս Թուրքիան աւելի քան Խորհ. Միութիւնը կը նկատէ իբրեւ գլխաւոր սպառնալիք Յունաստանի համար: Թուրքիոյ անունը չտալով հանդերձ, Յունաստանի կառավարութիւնը յայտարարած է անցեալ ամիս, որ պաշտպանութեան նոր քաղաքականութեան մը կիրարկումին համաձայն, զինեալ ուժերը կը համախմբուին դէպի Թուրքիա նախընտրաբար՝ Պուլկարիայէն:

ՓԱՐԻԶԻ մեթրոյին անօրէնութիւնը որոշեց բաց թողուլ բոլոր կայարանները բնակարանէ զուրկ դժբախտներու կամ դատարկապորտներու համար: Սէ - Ժէ - Թէ-ն այնքան խանդավառ չէ այս կարգադրութենէն եւ կը պահանջէ որ երաշխաւորուի ապահովութիւնը: Ցուրտին պատճառաւ տրուած այս որոշումէն զատ, բարեսիրական բոլոր մարմինները չանք կը թափեն որպէսզի ոչ ոք փողոցը մրնայ: Ֆրանսայի մէջ, 27 հոգի մեռած է, ինչ որ Եւրոպայի երկիրներուն բազդատմամբ մրցանիշ մըն է: Եւրոպական բոլոր երկիրներէն ամէնէն աւելի անակընկալի եկած է Իտալիան եւ ժողովուրդը չատ զժգոհ է իշխանութեան թերացումներէն: Ներկայիս պաշտօնեայ չկայ փողոցները աւազելու համար եւ պաշտօնէութեան 60%-ը դործի չերթար: Դպրոցները փակ են, ճեպընթացները իրենց տեղը չեն հասնիր եւ վարչապետ Մորոյի սպառնալիքները կը յիշեցնեն թէ Փարիզի մէջ չատ աւելի ցուրտ ըրած է 1962-ին եւ տեւած է Նոյեմբեր 14-էն Մարտ 3: Ուրեմն՝ համբերութիւն մասղներուն...: Բայց ուրախ մարդիկ ալ կան, քանի որ Տամառ ցուցանիչը այնքան կը ծախէ իր հանրածանօթ թերմօլաֆթիլը չմսելու համար, որ չուզեր որ օդը տաքնայ...:

ԿՐԱՎԻԼԻԻԻ մէջ (Ուազի նահանգ) Զորեքշաբթի առաւան 1-ի չուրջ հրդեհ մը, ծագած է ծերանոց - հիւանդանոցի մը մէջ, որ հրոյ - ճարակ եղած է: 39 մեռեալ կայ, հակառակ օդնութեան արագութեան, 160 հոգի ալ այլ ապառտանները փոխադրուած են: Կը կարծուի որ արկածը հետեւանք է էլեկտրական դիծերու խանդարման: Ուրիշ հրդեհ մըն ալ ծագած էր Զորեքշաբթի առաւու Թառուա քաղաքին հին մասը: Ըստ առաջին տեղեկութեանց, 150 հրշէջներու փութկոտ միջամտութիւնը արդելք եղած է որ զոհ ըլլայ: Թէեւ նիւթական վնասներ կան:

ՊԼՅՐՈՒԹի մէջ, Ֆրանսայի ենթադամ յետաձգուած է «ցուրտին պատճառով»: Ամէն պարագայի մէջ, «աննախընթաց» ոչինչ կայ եւ հին էջեր քերքողները կը յիշեցնեն թէ Փարիզի մէջ չատ աւելի ցուրտ ըրած է 1962-ին եւ տեւած է Նոյեմբեր 14-էն Մարտ 3: Ուրեմն՝ համբերութիւն մասղներուն...: Բայց ուրախ մարդիկ ալ կան, քանի որ Տամառ ցուցանիչը այնքան կը ծախէ իր հանրածանօթ թերմօլաֆթիլը չմսելու համար, որ չուզեր որ օդը տաքնայ...:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՂԹԱՆՔ

—×—

Բարեկամուհի մը անցեալները կը դասդատէր մօտեցող Նոր Տարիէն:

- Մարդուս կեանքին բնականոն գնացքը խանդարող բան մը, արդելք մը կայ կարծես կազմող կոչուած օրուան մէջ, կ'ըսէր: Կեղծ խրախճանքի պատրաստութիւններ, մկզմկու նուէրներ ապահովելու, պատրաստութիւններ, շրջհորհատորական բացիկներ ղրկելու ստիպողութիւններ, ինջոյքներ: Եւ այս բոլորը՝ իրականութեան մէջ, ոդջունելու համար բան մը որ տխուր է. կորսուած տարին:

Մինչդեռ մեր Վահան Թէքէեան բանաստեղծը, դրպիտուհի Անայիսին (Եւփիմէ Աւետիսեան) ուղղեալ 1934 Յունուար 2 թուակիր իր նամակին մէջ սապէս կը դրէր Փարիզէն.

«Սիրելի Տիկին Անայիս,

Ընդունեցէք չերմ չնորհաւորութիւններուս հետ նաեւ Նոր Տարիի սրտագին մաղթանքներս: Ո՛վ գիտէ, եթէ կրնանք կեանքին վրայ մեր հաւատարակչռութիւնը մերձաւորապէս պահել, զայն կը պարտինք թերեւս մեր ուժը աւելցնող կամ մեզի ի նպաստ միջամտող մաղթանքներու ուժին»:

Մաղթանքները ունի՞ն այդ ուժը:

×

Ես լինձի կը կրկնեմ սա հարցումը. մաղթանքները իրապէս ուժ մը ունի՞ն մեր վրայ: Կամ մենք ուժ մը ունի՞նք մեր մաղթանքներուն վրայ:

Օր մը դառնօրէն ներքին ժպիտ մը ունեցած էի, երբ բարեկամներէս մէկը տառապող մահամերձի մը անարէն բաժնուելու ատեն, բան մը ըսած ըլլալու համար, բերնէն անճարակօրէն փախցուցած էր հետեւեալ խօսքը.

- Քեզի երկար կեանք կը մաղթեմ:

Երբեք չեմ մոռնար յատին իմաստասէրի մը սա մտածումը.

- Ի՞նչ չարութիւն կրնանք մաղթել ադահ մարդու մը, եթէ ոչ երկար կեանք:

×

Մաղթանքները խորհրդաւոր ուժ մը ունին թերեւս մեր վրայ այն ատեն միայն, երբ պիտենք ճիշդ բանը մաղթել մեզի կամ մեր դիմացինին, եւ վերջն ալ հաւատաք դնել այդ մաղթանքին մէջ:

Օ՛ այդ սին ու անհաւատ մաղթանքները, որոնք բիւրաւոր չրթներու վրայէն մէկզմէկու կը փոխանցուին Տօնական Օրերու սովորամոլութեամբ: Կ'ըսենք ու մենք իսկ չենք հաւատար: Կ'ըսենք ու մենք իսկ չենք լսեր: Գունաւոր պլեզիկ բացիկներու վրայ գիրի կը վերածենք զանոնք ու հեռաւոր ափեր կը ղրկենք առանց գիտնալու թէ ինչ կը գրենք: Ու պատրաստ կը դնենք տպագրուած ինչ - ինչ մաղթանքներ, որոնց տակ մեր ստորագրութիւնը կ'աւելցնենք առանց նոյն - իսկ այդ մաղթանքը կարդալու:

Ես ինծի կ'ըսեմ. Կաղանդ գիշերով գրիչը առնեմ ու մի առ մի բանալով սիրելի բարեկամներուս հասցէները, գրեմ անոնց թէ այս գիշեր կը յիշեմ գիրենք: Կը յիշեմ զանոնք ու կը սիրեմ գիրենք: Հազար անդամ աւելի ուրախութիւն չե՞մ պատճառեր անոնց, քան ինչ որ սիրտ պատճառէր եթէ միմիայն մեքենաբար չնորհաւորէի անոնց Նոր Տարին:

Օր մը ծերունի մայր մը կը դանգատէր իր բախտէն:

- Ահ, կ'ըսէր, երանի թէ զաւակս գովս ըլլար: Փոխանակ հեռուէն այսքան չերմ, կարօտալից ու սրտագին մաղթանքներ ղրկելու, գովս ըլլար ու ամէն օր հայհոյէր ինծի:

×

Քիչ առաջ, մայր պղտոտայէն անցնելու ատեն, պահ մը կանգ առի չրջուն վաճառորդի մը դիմաց, որ չնորհաւորական քարթեր կը ծախէր: Հարիւրաւոր, հազարաւոր քարթեր կախած էր տախտակի մը վրայ պրկուած կարգ - կարգ առասաններէ: Գոյներու ու պատկերներու խրախճանք մը: Ծնունդի չոգչոգուն ծառեր, ծաղիկներ, ոսկեզօծ աստղեր: Բոլորին տակ չնորհաւորական մաղթանքներ: Մաղթանքներ, մաղթանքներ, մաղթանքներ, որոնք կը ծփան օդին մէջ, կարծես աչք քթթելով անցորդներու, յաճախորդ փնտռելով, մէկու մը ուղղուիլ, մէկու մը պատկանիլ ուզելով:

Նայեցայ անոնց: Ո՞վ պիտի առնէր սա մէկը, կամ սա միւսը, եւ որո՞ւ պիտի ղրկէր զայն: Որո՞ւն տունէն ներս պիտի սահէին սա մաղթանքները քանի մը օր վերջ, սրտի մը վրայ սեղմուելու կամ կարդացուած իսկ զամբիւղ նետուելու համար:

Մաղթանքները կը ծփային օդին մէջ երբ չարունակեցի ճամբաս: Անոնք քանի մը օր եւս պիտի ծփան օդին մէջ կամ սրտերու խորը, ու անկէ վերջ պիտի ըսպասեն ուրիշ Նոր Տարիի մը:

Ռ. Հ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԻՋԷՆ

1984-ԷՆ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՂՍԼՓԵԱՆ

Գ.

ՅՈՒԼԻՍ

3 - *Մահ՝ զօր. Ռաուլ Սալանի։*

10 - *Գառզուի ցուցահանդէսը Մոնկուայի մէջ կ'արձանագրէ բացառիկ յաջողութիւն մը։*

11 - *Ֆրանսայի բանագնացը՝ Էթիէն Մանաք՝ Անգարայի մէջ, Ֆրանքեւերքական յարաբերութեանց բարելաւումի միջոցներ կ'որոնէ եւ ... կը քննադատէ Ֆրանսան մասնաւորապէս իր հայանպաստ կեցուածքին համար։ Հայկական հակազդեցութիւնները անմիջական են։*

17 - *Ֆրանսա։ Անակնկալօրէն Մոռուայի կառավարութիւնը կը հրաժարի։ Նոր նախարարապետն է՝ Լօռան Ֆապիւս։ Համայնավարները կը քաջուին կառավարութենէն։ Կառավարութեան նոր կազմին մէջ բուն նորութիւնն է՝ Շըվէնըմանի ներկայութիւնը, որպէս կրթական նախարար։*

22 - *Ֆրանսայի չրջանը հեծելանիւով, այս տարի եւս վերջացաւ Լօռան Փիեռնի յաղթանակով։*

23 - *Իսրայէլի ընտրութիւնները անկանաւարելի դարձուցին երկիրը։ Աչխատաւորական կուսակցութիւնը անհնձան յաղթանակ մը տարաւ Լիքուտին վրայ։*

28 - *ԻԳ. Ողիմպիական Խաղերու բացումը տեղի ունեցաւ Լոս - Անճըլըսի մէջ, հոլիվուտեան ոճով։*

ՕԳՈՍՏՈՍ

5 - *Մահ՝ մեծ դերասան Ռիչար Պըրթընի։*

6 - *Կիպրոսի մէջ, Թրքական յարձակումէն եւ բռնապրաւումէն 10 տարի ետք, դեռ լուծում կը փնտռուի։ Վիէննայի մէջ, կղզիին Թուրք եւ յոյն համայնքներու ներկայացուցիչները Միացեալ - Ազգերու Ընդհ. Քարտուղարին հետ կը խօսին։*

7 - *30-րդ յոդուածը լաւ ճամբու մէ՞ջ։ ՄԱԿ-ի Մարդկային Իրաւանց Ենթայանձնախումբի 37-րդ նստաչրջանին, Ժընեւ, փոխ - նախագահը՝ արժանթինցի Լէանդրօ Տէսփուի յայտարարեց - «Ցեղասպանութեան վերաբերուած ուսումնասիրութեան մէջ զետեղել 1915-ի ջարդերու յիշատակութիւնը, ոչ միայն բարոյական հատուցու մըն է՝ այլեւ՝ մարդկային մէկ պարտքը հայ հաւաքականութեանց նկատմամբ»։ Սակայն, Արժանթինցին եւ Արժանթինի տեսակէտները կը տարբերին եւ արժանթինեան կառավարութիւնը ճըշդում մը կ'ընէ ըսելով թէ Լէանդրօ Տէսփուիի յայտարարութիւնները չեն արտայայտեր կառավարութեան պաշտօնական դիրքը։*

8 - *Հանրավճիռ հանրավճիռին համար։ Թերթօն մը որ արձակուրդի այս օրերուն զբաղեցուց ամբողջ Ֆրանսան։ Ծերակոյտը հանրավճիռ մը պահանջեց Սաւարի օրինադիծին չուրջ։ Նախագահը առարկեց որ Սահմանադրութեան 11-րդ յօդուածը այժմեան ձեւին մէջ թոյլ չի տար որ հանրավճիռի ենթարկուի պղորոցին հարցը։ Արդ, Նախագահը առաջարկեց հանրավճիռ մը ընել յօդուածը փոխելու համար։ Ընդդիմութիւնը ասոր մէջ տեսաւ քաղաքական խաղ մը։ Ծերակոյտը ուր ընդդիմութիւնը մեծամասնութիւն կը կազմէ, մերժեց եւ յանկարծ յայտնութիւն մը դարձաւ Ֆրանսացիներուն թէ Ծերակոյտը եւս դեր մը ունի երկրի քաղաքական կեանքին մէջ։*

15 - *Ահաբեկչութիւն։ Նոր խմբակ մը՝ ԷՄ 5։ Ոճրափորձ Լիոնի փերաչ կայարանը, Ամերսիի մէջ, եւ Կրընոպլի կայարանը։*

20 - *Պէյրութ։ Յաղորդական ոճրափորձեր Հայկ. հաստատութեանց դէմ՝ Հ. Մ. Մ.ի ակումբը, Ս. Գէորգ Եկեղեցին եւ Ազգ. Սահակ - Մեսրոպեան վարժարանը։*

29 - *Լիբանան։ Մահ՝ Փիէռ Ժէմայէլի, քաթոլիկներու հիմնադիր ղեկավարը։*

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1-էն 4 - *Նախագահ Միթերան կրկնակ այցելութիւններ կը կատարէ Մարոք։ Խորհրդաւոր այս՝ «երթալ - դալ»երը բոլորին հետաքրքրութիւնը կը չարժեն... եւ Քատաֆի Ֆրանսայի կը խոստանայ «Տէյէն - Պիէնֆու»էն աւելի անպատուաբեր բաներ։*

2 - *Կոստանդին Միցոթաքիս Յունաստանի նախագահ կ'ընտրուի։*

4 - *Ահաբեկչութիւն։ Զախոդած ոճրափորձ Պոլոյ մէջ։ ԱՌԱ. Հայ Ցեղափոխականներուն Բանակը երկու դոհ կուտայ։ Երկու երիտասարդներ կը մեռնին այն կառքին մէջ, ուր ռումբ կը պատրաստէին։*

5 - *Մահ՝ կասթոն Փալեվսկիի, Սահմանադրութեան Խորհուրդի նախկին նախագահ եւ Տը Կօլի հին ընկեր։*

6 - *Տոլարը կը չարունակէ իր «վերելքը» անցնելով 9 Ֆ.ը։*

9 - *Միացեալ - Ձախը ոչ եւս է։ Ինդոմը նուիրագործուեցաւ համայնավար եւ ընկերվարական պարագլուխներու ելոյթներով։ «Իւմանիթէ»ի տարեկան դաչտա - հանդէսին Ռոլան Լըռուա ընդհատեց վերջին կատակածները։*

10 - *Մահ՝ Եըմաղ Կիւնէյի, չարժանկարի, ծագումով Քիւրտ, Թուրք բեմադիրը, «Եոլ»ի ծանօթ հեղինակը։*

10-էն 23 - *Միացեալ - Նահանգներու Ներկայացուցիչներու Ժողովը քուէարկեց թիւ 247 բանաձեւը «Մարդուն դէմ՝ մարդուն վայրագութիւնը» նշող եւ ուր կ'ոգեկոչուի Հայերու ցեղասպանութիւնը։ Արտաքին Հարցերու Յանձնախումբը իւրացուց այս բանաձեւը։ Կարգը եկած է Ծերակոյտին եւ հուսկ վերջին խօսքը Նախագահ Ռեյկընի։*

ՄՏԱԽՈՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ինքնավստահ, տիրապետող ժողովուրդ, Տը Կօլ, վերիվարոյ այսպէս կ'որակէր հրեայ ժողովուրդը երբ՝ մտքի ու գինքի զօրութեամբ անկախութեան տիրանալէ ետք, այս անարգուած ու նահատակ ժողովուրդը, կը սկսէր աչխարհակալական հին երազները փայփայել, վերականգնելու համար իր պատմական կամ աւետարանական երկրի սահմանները։

Արդ, Բ. Աչխարհամարտի վաղորդայնին, աւելի քան երկու հազար տարուան թափառական դոյութենէ մը վերջ, մխիթնաւոր զոհերու արիւնով սրբացած հրեայ ժողովուրդը, յուսահատներու տարերային ուժգնութեամբ վերադարձ մը կը կատարէ դէպի ազգային ինքնաճանաչում, միաւորութիւն մը, ազգ մը կազմելու ձգտում մը կը ծնի ժողովուրդին դոնէ մէկ մասին մօտ եւ աչխարհի չորս ծագերէն Հրեաները կրկին կը պաղեստինա այս անգամ իրենց նորատեղծ հայրենիքը։ Թէ ո՛րքան արդար է, երկու հազար տարիէ ի վեր հոն բնակութիւն հաստատած ժողովուրդ մը վտարանդի դարձնել, կը մնայ անլուծելի հարցական մը։ Ո՞վ կրնայ վճռաբար յայտարարել թէ ո՛վ է իրական տէրը այդ երկրին. ազգայնամոլութեան ախտէն վարակուած այս աչխարհին մէջ, ո՞վ կրնայ ըսել թէ ո՛ւր է արդարութիւնը։

Հոս, մեր նպատակը հողային աչխարհակալութեան մասին խօսիլ չէ, այլ մը տաւորականին, որ ամէն տեսակ աչխարհակալութիւններու հիմը կը կազմէ։ Մօտ երկու դար առաջ՝ Դէյթօնեըէն դուրս ելլելէ հազիւ քանի մը տասնամեակ ետք, Հրեաներու մտաւորական արչաւը սկսաւ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, հետզհետէ տարածուելով մինչեւ Ռուսաստան։ Հրեայ ընտանիքը, որու մօտ դասակարգային բարձրացման լղճը չատ աւելի զգալի է քան ուրիչ այլ ժողովուրդի մօտ, կը ջանայ բարելաւել իր ժառանգորդներու ընկերային դիրքը եւ այսպէս հրեայ ռեւտրականը, արհեստաւորն ու դրամատէրը, որպէս ազատ քաղաքացիներ, իրենց զաւակները կ'ուղղեն դէպի մտաւորական կամ ազատ մասպարէզներ. արդ, առանց ծանրանալու ասոնց ցեղային բնածին ուչիմութեան վրայ՝ օտար մշակոյթը իւրացնելու բացառիկ ընդունակութիւնը եւ մանաւանդ գոյութիւն ունեցող տեսութիւններն ու գիտական սկզբունքները լաւագոյնս համապրելու ձիրքը, քանի մը տասնամեակ ետք հրեայ մտքին կուտան տիրական դիրք մը մտաւորական, քաղաքական, փիլիսոփայական եւ տնտեսական հարցերու վերաբերմամբ։ - գրականն ու գեղարուեստականը, այս յօդուածի նիւթէն դուրս կը մնան։ - Այսպէս, հեղեղային մակընթացութեամբ հրեայ միտքը կը տարածուի Եւրոպայի մէկ ծայրէն միւսը, նոր գաղափարաբանութիւններ եւ յեղաչրջումներ առեղծելով։ Հոս տեսակէտ մը պէտք է նչել։ հրեայ միտքը առեղծագործ չըլլալով հանդերձ, լաւագոյնս կը հասկրնայ եւ կը համապրէ այն միտքերն ու տեսութիւնները որ մչակուած են ուրիչներու կողմէ, երբեմն աւելի լաւ հասկրնալով միտք - բանին քան այս վերջիններս։ (Այս պարագան կը հաստատէ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ԻՆ ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Արեւմուտքի բազմամարդ ու ընդարձակ ոստաններէն ետք, հանդարտ, խաղաղ այս մթնոլորտը կը թողու տպաւորութիւնը թէ՝ քաղաքի մը՝ որուն բնակիչները ոտնական երջանիկ առիթով մը մեկնած են օր մըն ալ քաղաքէն, ու չես գիտեր ինչո՞ւ, չեն վերադարձած այլեւս, ձգելով որ եռեւ մընացածը ժամանակին հետ հինայ հեռուզհետ, ու մաչի, քայքայուի ինքն իրեն։

Ինչ որ փոխանցուած է իրեն իր նախնիքներէն, Ջուզայեցին պահած է գերագոյն զուրգուրանքով։ Այդպէս եղած է դարերով եւ պարագան նոյնն է այսօր ալ։ Սփիւռքի մեր միւս զաղութներէն բոլորովին տարբեր ճակատագրով, ինքն իր մէջ ամբողջ գոյութիւն մը եղած է Պարսկահայ զաղութինը ընդհանրապէս, չատ քիչ անգամ իր սահմաններէն դուրս բացուող։

Արտասահմանի մէջ վտտահաբար չատ քիչեր միայն լատ են, օրինակ, Նոր Ջուզայէն քանի մը հարիւր քիլոմեթր հեռու գտնուող տասնըեօթ գիւղերուն մասին - մէկ կարեւոր մասը զուտ հայկական, - ուր այսօ՛ր ալ տակաւին կ'ապրին աւելի քան տասնըերկու հազար հայ գիւղացիներ։ Բնակած են անոնք այստեղ քանի մը դարերէ ի վեր, պահելով ազգային իրենց դիմագիծը մաքուր, անաղարտ։ Ժամանակը չէ կրցած սրբել, տանիլ անոնց բարքերը, բարոյական ըմբռնումները, հաւատքը, տարա՛զը նոյնիսկ։ Քաղաքակրթութիւնը չէ համարձակած կարծելք մտնենալ անոնց սահմաններուն ու խաթարել՝ այնտեղ դիմացող պարզունակ դեղեցկութիւնը նախնական - կեանքին, մարդոց հոգիներուն։ Ապրած են դարերով նոյն պայմաններուն մէջ, անտեղեակ իրենց արտերէն անդին պատահած դէպքերուն, ապրող մարդերուն ու տեղերուն։ Ըսին թէ երջանիկ են տակաւին ընդհանրապէս, որովհետեւ քիչ բան գիտեն կեանքի պահանջներուն մասին, որովհետեւ այնքան փոքր են թեւերը իրենց երազներուն։ Սերունդներով ծնած, մեծցած ու ծերացած են այնտեղ։ Ապրած են իրենց ամբողջ կեանքը հողին հետ՝ մշտերմօրէն, օր մըն ալ վերադառնալու համար նոյն հողին։

- Կ'ուզեմ անպայման այցելել Փերիոյ չրջանի հայկական գիւղերը, կ'ըսէի բարեկամի մը, թեհրանը ձգելէ առաջ։

- Չեմ հասկնում տակաւին ինչո՞ւ էք ուզում գնալ էդ գիւղերը։ Ի՞նչ էք ուզում անել էնտեղ։ Ոչինչ չկայ տեսնելիք։ Գիւղացիներ են, ապրում են, էլի։ Էնքան նախնական են իրանց կեանքի պայմանները՝ որ ոչինչ կարելի չէ անել։ Մի զբնաք, ի զուր տեղ ժամավաճառ էք լինելու։

Կարծես մեռնելու դատապարտուած հիւանդ մը ըլլար Փերիան՝ որ պէտք էր ձգել անխուսափելի իր ճակատագրին, մինչեւ որ ժամանակը կատարէր իր պարտականութիւնը։

×

Նոր Ջուզայ հասնելէ անմիջապէս եռք Առաջնորդ հայր սուրբին հետ կը պատրաստենք քանի մը օրուան այցելութեան ծրագիրը, եւ երկու օր կը տրամադրենք գիւղերուն։

Զորեքչաբթի կէսօրէ առաջ պաշտօնական կարգ մը այցելութիւնները կը փորձենք վերջացնել կարելի եղածին չափ չուտով, ու կը վերադառնանք վանք՝ որոչուած ժամուն ճամբայ ելլելու համար։

- Բարեբախտ զուգադիպութիւն մըն է, կ'ըսէ հայր սուրբը, Համբարձման ոտն է վաղը եւ հայ գիւղացին պիտի տեսնէք իր տօնախմբութեան, իր «քէֆ»ին մէջ։

Պատրաստ ենք բոլորս։ Մխաին է նաեւ Թեհրանի Առաջնորդ սրբազանը։ Նախկին Փերիացի ազգայիններ, որոնք ծանօթ են գիւղերուն, ազնուօրէն յանձն առած են ընկերանալ ու առաջնորդել մեզ։

Ձիշդ այն պահուն սակայն երբ այլեւս ճամբայ պիտի ելլենք, Առաջնորդարան կը մտնէ ձիւնի պէս սպիտակ մօրուքով, բարձրահասակ եկեղեցական մը։ Ջուղայի քահանայ հայրերէն մէկն է յայտնապէս։ Խորունկ յարգանքով մը կը խոնարհի բարձրաստիճան եկեղեցականին առջեւ ու աչ ձեռքը կուրծքին՝ կը մաղթէ որ «Աստուած օգնական» ըլլայ իրենց։

(Շար. 2)

խաղահին։ Այս առթիւ Թուրք մամուլը կը խորագրէ Բառ - պօշին դիմակը ինկաւ» եւ Անգարա իր զայրոյթը կը յայտնէ Ուաչինկթընի եւ կը սպառնայ։

13 - Շուրջ երկու ամսուան տագնապէ մը ետք, Իսրայէլ յաջողեցաւ կառավարութիւն մը ունենալ։ Շիմոն Փերէս 25 ամսուան համար կը դառնայ վարչապետ (հերթափոխութեան դրութիւն մը ստեղծուած է Շամիրի հետ)։

17 - Ֆրանսա եւ Լիբիա կը քաչուին Զատէն։ Զատ լուրը կ'առնէ մամուլէն։

20 - Պէյրութ։ Հակամերիկեան նոր ռմբափորձ։ Ինքնասպան կառք մը կը նետի ամերիկեան դեսպանատան վրայ։ Շուրջ 20 մեռեալ եւ 60 վիրաւոր։

25 - Հակաֆրանսական արարքներ, Պասք գաւառին մէջ։ Պեառութեան Խորհուրդը հաստատեց երեք Պասքերուն յանձնումը Սպանիոյ։

30 - Ժիսքար տ'Էսթէն երեսփոխան կ'ընտրուի։

(Շար. 3)

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

ՀՈՒՇԵՐԻ ՀՅՈՒՍԻՍԸ

Ա.

ՎԱՀԱՆ ՊՈԼՎԱՓՎԱՆ

Մի քիչցոյն բաների հետև Սա - տուն վրա ոտնաձայնը լսեց Ան - մեջ էր եղել էլ ու ելի - տարբ ամառամուտով Նա - տալն : Ասաց տղան ոեզեկացյալ, եւ նոր մեկնելի էր Խոհի մեջ ասաց .

- Ծ՚որ, ուր է, տղերց նա ոչխա - տարած :

Ա.

Հայրը ժպտաց ի վերջոյ եւ քան սովորա - բար ծանր ոտնաձայնով շրջեց մեծ սենյակում , ապա կանգ առավ պատուհանի առաջ , ուր կանգնած էր Ներսես Ալեքսանյանը , ձեռքերը մեջքին խաչած , եւ սկսեց նայել դուրս : Ներսեսը ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ , թե ինչ է նայում հայրը , որովհետեւ դուրս ոչինչ չկար , բացի ամայի բակից , որի մեջ ոչ մի կենդանի չկար , եւ ոչ մի ծառ , որ կարելի լիներ նայել : Ներսեսը նայում էր հոր ուսերին , որոնք ծանր էին , եւ ինչ - որ տեղ հոր ուսերի ետեւում նա տեսնում էր ինքն իրեն , իր ուսերը , որոնք նույնպես

ԱՄԱՆՈՒԻ ԱՌԹԻԻ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՓԱՐԻԶ.- Պ. Փ. Թէրճանեան 200 Ֆ.:
ՄԱՐՍԷՅԼ.- Պ. Թագուոր Պապանեան 100 Ֆ.:

ԱՄԱՆՈՒԻ ԱՌԹԻԻ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Օր. Ազնիւ Արապեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր մեծ - հօր՝ Արիստակէս Պետրոսեանի:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Մալվինէ Սալմասլեան 300 Ֆ. կը նուիրէ Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանին իր երկրորդ զաւկին՝ Անահիտի ծննդեան ուրախ առթիւ (ստանալ «Յառաջ»էն):

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Լուսին Սալմասլեան իր ամուսնոյն՝ Տիրան Սալմասլեանի մահուան 30րդ տարելիցին ի յիշատակ կը նուիրէ 200 Ֆ. Մոնմորանսիի Հանդստեան տան, 200 Ֆ. Սամուէլ - Մուրատեան վարժարանին (ստանալ՝ «Յառաջ»էն) եւ 100 Ֆ. «Յառաջ»ին:

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պօմոնի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը կ'ողբայ իր վեթերան ընկերուհի՝ Ռէբէկա Տէր - Պօղոսեանի կորուստը եւ խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կաղանդ Իսիի Եկեղեցւոյ միօրեայ վարժարանի. մասնակցութեամբ աւելի քան 100 աշակերտներու: Պար, արտասանութիւն, երգ ու թատրոն: Կիրակի օր, Յունուար 13-ին ժամը 15-ին քաղաքի օսիթորիումի մէջ՝ 11 - 13 rue Taitbout Իսի: Ներկայ գտնուելէք քաջալերելու մանուկներն ու դպրոցի ուսուցչուհիներն ու պատասխանատուները:

ԱՄՈՒՍՆՈՐԻ ՏՕՆ ԵՒ ՄՈՄԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ամանորի տօն եւ Մոմավառութեան առանձական հանդիսութիւն կեսարական «քէֆէ»ով եւ այլ ուտելիքներով ու խմիչքներով, Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 15-ին Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալէք Մանուկեան» կեդրոնի մեծ սրահը:

118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Métro : Courcelles

Նախաձեռնութեամբ՝
ՏԻԿԻՆ՝ ՖԻՄԻ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Արաքսի Գրմբէբէեանի, Անի Զագրեանի, Անի Գաբրիէեանի, Միհրան Էլմայեանի, Սիլվէն Գէորգուեանի, Բիւզանդ Ֆրնտրճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ - Մարի Յովսէփեանի:

Տեղեկութիւններ՝ Նոր Կեսարիայէն - ՄԻՍԱՔ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ Վ. ՋԻՐԵԱՆ կողմէ Ապրիւր - Յուլիսի առթիւ:

Սիրով կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները:

Մուտքերու մասնակցութիւն՝ 50 Ֆ.:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գառնօ Մոստիչեան, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մոստիչեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին լրենց կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԳԱՌՆՕ ՄՈՍՏԻՉԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Ֆիմի Մուքաֆեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

×

Մարի Նուպար Բարեկամներու Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր հիմնադիր - անդամուհի՝

ՏԻԿԻՆ ԳԱՌՆՕ ՄՈՍՏԻՉԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, հոգեհանդիստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՍԷՆ - ՌԱՖԱՑԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ Ծննդեան պատարագ կը մատուցուի Տարօն Վրդ. Ճերէճեանի կողմէ, Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 17-ին ՍԷՆ - Ռաֆայէլի Հանդստեան տան Ս. Յովհ. մատրան մէջ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՍԷՆ - ԺԷՈՒՄի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ. Միութեան Հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ դպրոցի, Ամանորի հանդէսը՝ Շաբաթ, Յունուար 12, ժամը 21-ին դպրոցին սրահը:

Նախապահութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ Տիկին Մայտա Կարապետեանի եւ Խաչիկ Երլմազեանի:

Արտասանութիւններ, երգ եւ զուարճալի մը փոքրիկներուն կողմէ: Կաղանդ Պապան սիրտ բաժնէ իր բերած նուէրները, ուրախացնելով մեր փոքրիկները:

Կը հրաւիրուին ՍԷՆ - ԺԷՈՒՄի եւ շրջակայքի բոլոր Թաղեցիները եւ ծնողքները անխտիր:

Կը հրամցուի թէյ եւ կարկանդակ ՍԷՆ - ԺԷՈՒՄի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ:

×

ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրթական յանձնախումբը ծնունդի առթիւ կը կազմակերպէ Դասլթեան դպրոցի տօնածառի հանդէսը Կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէն վերջ ժամը 15-էն սկսեալ Վալանսի Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ Շրջ. Հայութիւնը քաջալերելու համար դպրոցի աշակերտութիւնը:

×

ՍԷՆԹ՝ ԱՆԹՈՒԱՆ

ՍԷՆ - Թ'Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Յունուար 13, կէսօրէ ետք, ժամը 15·30-ին տեղի կ'ունենայ Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան Հովանաւորած Թաղիս հայկական դպրոցի Նոր Տարուան աշակերտական Կաղանդի Հանդէսը, ղեկավարութեամբ՝ Պ. Խաչիկ Երլմազեանի:

J.A.S. : 3, rue de l'Acacia, Palanque
13015 Marseille

Արդ՝ սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ կրթասէր ընտանիքները վայելելու փոքրիկներու արտասանութիւնները եւ երգերը եւ քաջալերելու մեր մատաղ սերունդի հայկական դպրոցը:

A PARTIR DU 13 JANVIER
TOUS LES DIMANCHES
★ ★ ★ ★
SOIREE DISCO
★ ★
au Restaurant SEVAN
DISCO, ROCK, NEW WAVE
et FOLKLORE ARMENIEN
VENEZ NOMBREUX
CADEAUX SURPRISES
BUFFET PERMANENT
RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément
94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը փարիզեան իր 8 մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ աւանդական Մանուկներու Օրը՝

Կիրակի 13 Յունուար, ժամը 15-ին

9րդ Թաղամասի քաղաքապետարանը՝
SALLE ROSSINO, Rue DROUOT, PARIS 9ème

Ճոխ յայտագիր.- երգ, արտասանութիւն, նուագ:
Խամաճիկներու ծանօթ խումբի մը մասնակցութիւն:
Հրաւիրուած են բոլոր վարժարաններու աշակերտները եւ երախաները:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸՆԼԱԼ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կապ. Խաչի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ պաղտերը, Մանուկներու Օրուան աւանդական ուօնակատարութեան, Կիրակի, Յունուար 13-ին, ժամը 15-ին, ՍԷն - Մառթէն տ'Էդռի Սալ տէ Ֆէթը: Կաղանդ Պապան իր նուէրներով պիտի ուրախացնէ բոլոր ներկայ մանուկները:

ԼԻՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական վարչութեան, Լիոնի մէջ Մանուկները Օրը կը ուօնուի Կիրակի, Յունուար 13, կէս օրէ վերջ ժամը՝ 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը:

40, Rue d'Arménie — LYON 3e

Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ Պապան իր բազմաթիւ նուէրներով:

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՕԾՈՒՄ

Շաբաթ 12 եւ Կիրակի Յունուար 13-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում կը կատարուի՝ համաձայն հետեւեալ ժամանակացոյցին.-

- Քահանայական կոչման պարարտութիւն
Շաբաթ օր, երեկոյեան ժամը 6-ին:
- Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում՝
Կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 10-ին, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

որ պատարագի ընթացքին Ամուսնացեալ Քահանայ պիտի ձեռնադրէ եւ օծէ՝

Յովսէփ Աւագ Սարկաւագ Պալըգեան-ը

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Հայ Եկեղեցւոյ բազմադարեայ այս արարողութեան, եւ աղօթել Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյ ծառայութեան կոչուած այս ընծայեալին համար, որպէսզի ան ըլլայ «մշակ առանց ամօթոյ»:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.- Տիկին Տօնէլեան (Պօրտոյէն) իր ամուսնոյն՝ կարապետ եւ զաւկին՝ Սարգիս Տօնէլեանի յիշատակին 200 Ֆ., Տիկին Աղաւնի Պարոնեան, Տիկին Գայանէ Սարգիսեանի մահուան առիթով 100 Ֆ., Տիկին Շնորհիկ Փափազեան, իր ամուսնոյն Յակոբ Փափազեանի յիշատակին 50 Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է.- Տէր եւ Տիկին Վարուժան Սարգիսեանէ 1000 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սարգիս Օհաննէսեանէ 100 Ֆ. իրենց զաւակներուն՝ Ժորժի եւ Միւրիելի արկածէ մը ազատելու առիթով, Ոմն՝ 100 Ֆ., Ոմն՝ 20 տոլար:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՃԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք. մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը:

Դիմել, - առտուները՝ հեռաձայնելով՝
638 - 04 - 45

ՄՇԱԿՈՒԹՈՒՑԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻ

ՀԻՄՆԱՓԱՐԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻԻՆ

Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 10·15ին Հայրապետական պատարագ կը մատուցուի Վերափոխման Աստուածածնայ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ:

26, rue Sibié, 13001 Marseille

Կը նախագահէ եւ կը պատարագէ.-
ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԿԱՊՐՈՑԵԱՆ
(Առաքելական Էկզարք Ֆրանսայի)

Յաւարտ պատարագի նորակառոյց եւ ժողովրդապետական կեդրոնի հիմնադրի օրհնութիւն:

Կը խնդրուի ազգայիններէն եւ հաւատացեալներէն ներկայ ընդունիլ իրենց հրաւէրը:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

L'UGA-HOMENETMEN
Paris
organise un
DINER
de soutien
Le Vendredi 25 Janvier à 20h30
au YAN'S CLUB
5, Avenue Reille — Paris 14ème
Apéritif à partir de 19h
Réservation jusqu'au 20 Janvier
M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

GROUPEMENT INTERPROFESSIONNEL ARMÉNIEN

DEMANDE

Dessinateur en bâtiment
(BEP Génie Civil)

Réf : D85001

DEMANDE

Secrétaire de Direction
(BTS de Secrétariat bilingue - anglais)

Réf : D85002

Ecrire à GIA-EMPLOI sous référence qui transmettra

CETTE RUBRIQUE EST MISE GRATUITEMENT A LA DISPOSITION DES CHEFS D'ENTREPRISE ET DES DEMANDEURS D'EMPLOI.
LE GIA Y FERA PARAITRE LES OFFRES ET LES DEMANDES QUI LUI PARVIENDRONT.
Ecrire à : GIA - EMPLOI BP 120 75763 PARIS CEDEX 16

GIA

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
11

VENDREDI
11 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տրուելիս : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տարե. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.874 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 60e ANNÉE — No 15.874

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՄՄԷՆՓԸՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2 / 4)

ԱՐԱՐԱՏ ԳԻՒՂԻ
ՀԱՐՍՆԵԱՑ ՏՈՒՆԸ

Ագարակ գիւղին մէջ սկսած է նոր կառոյցի մը չինութիւնը, որուն երկրորդ յարկը պիտի տրամադրուի նորապսակներու՝ հարսանեկան հանդիսութիւններու համար: Ասոր կողքին կը բարձրանայ նաեւ չէնք մը՝ մասնաշարժարան, որ նախատեսուած է 280 երախայի համար: Ներկայիս չրջանի գիւղերուն մէջ կը բնակին մանկական 19 հիմնարկներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԹԵԹԵԻ ԱՐԴԻՒՆԱՔԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՒՆ ԱՃԸ

Հայաստանի մէջ արդիւնաբերութեան ընդհանուր արտադրութեան մէկ քառորդը անցեալ տարի բաժին ինկած է լոյն սպառումի ապրանքներու արդիւնաբերութեան: Դրամական արտայայտութեամբ ասիկա կը կազմէ մէկուկէս միլիառ ռուբլի, ինչ որ բարձրագոյն թիւը կը նկատուի խորհրդային իշխանութեան տարիներուն կատարուած իրագործումներու այդ մարզին մէջ: Թեթեւ արդիւնաբերութեան նախարար Արտեմ Գեւորգեան նչած է, թէ ընթացիկ հնգամեակին (1981 - 1985) բուռն աճը կարելի դարձած է զարգացման մեծ ծրագրի իրականացման չնորհիւ, որուն նպատակն է մեծ ձեռնարկութիւններու մասնագիտացումը, եւ անոնց թէքնիքով զինումը: Այսօր, ըստ է նախարարը, մեծ ու փոքր քաղաքներու մէջ գործատուները, անոնց դիւզական բազմաթիւ մասնաճիւղերը կ'արտադրեն այնպիսի կօշիկներ, հիւսուածեղէն, հագուստ եւ այլ ապրանքներ, որոնք կը վնտռուին ոչ միայն Խորհ. Միութեան մէջ, այլեւ անոր սահմաններէն դուրս: «Մասիս» գործատունը նորաձեւ կօշիկի գլխաւոր մատակարարն է Խորհ. Միութեան. ծանօթ են նաեւ «Հայգորգ»ի արտադրութիւնները եւ «Գարուն» կարի գործատան ապրանքները:

×

ԴԱՒԻԹ ԽԱՆԶԱԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՍԱԼ ՄԸ

Մոսկուայի «Մելոդիա» ձեռնարկութիւնը հրատարակ հանած է վաղամեռիկ գեղավար Դաւիթ Խանզեանի նուիրուած սալ մը, որուն վրայ ձայնագրուած են ղրպտեալին գեղավարութեամբ Հայաստանի պետական սիմֆոնիք նուագախումբի մեկնաբանութիւնները՝ Վակէնո, Սլոնիմսկի եւ այլն:

×

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի Սեւենկային Երաժշտութեան Տունը տեղի ունեցած է գեղարուեստական երեկոյթ մը՝ «Երաժշտութիւն, բանաստեղծութիւն, նկարչութիւն» խորագրին տակ: Հանդիսութիւնը բեմադրած եւ յայտագրին մասնակցած է դաշնակահարուհի Լալի Մխքալա (Թիֆլիսէն): Վրացական ժողովրդական երգերու կողքին հայկական երգերու մեկնաբանութեամբ հանդէս եկած են Կարինէ եւ Ռուզան Լիսիցեան քոյրերը: Զարենցէն եւ Տիցեան Տաւիճէնն բանաստեղծութիւններ արտասանած է Գերասիմ Լիսիցեան:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՕԾԻ մէջ 5-էն երեք մահապարտներուն վճիռը գործադրուեր է, ըստ Հինգշաբթի օր հասած լուրերու: Ծանօթ է որ հինգ հոգի մահուան դատապարտուած էին լրտեսութեան յանցանքով, բայց Ֆրանսայի միջամտութեան չնորհիւ երկուքին պատիժը ցկեանս բանտարկութեան վերածուած էր:

ԿՐԱՆՎԻԼԻՒԻ ծերանոցին զոհերու վերջնական թիւը՝ 24 է, այսինքն նուազ քան ինչ որ յայտարարուած էր սկիզբը: Նախարարներ՝ Ժոքս, Տիւֆուա եւ Ֆըրանչեսքիէն զատ Նախագահ Միթերան ալ փութայ կրանվիլիէ, մխիթարական խօսքեր ըսելով անոնց որոնք վիրաւոր էին: Արկածին՝ բուն պատճառը չէր պարզուած Հինգշաբթի օր, վերջնական կերպով, բայց աւելի քան հաւանական կը նկատուէր, որ ջուրի խողովակներու սառելէն եւք սառնահալին հետեւանքով ջուրին վազելն ու էլեկտրական դիծերու հետ «հանդիպումն» է, որ հրդեհը պատճառած է:

«ՄՈՆՏ» օրաթերթը լոյս չէր տեսներ Հինգշաբթի օր, գործադուլի չարժումի մը պատճառով, հակառակ անոր որ Անտրէ Ֆոնթէն իր թեկնածութիւնը դրած էր յայտարելու համար Անտրէ Լօրէնսի: Խմբագիրներու ընկերութիւնը ընդհ. ժողովի հրաւիրուած է երեքշաբթի, Յունուար 15-ին, օրակարգ ունենալով նոր թեկնածուի մը ընտրութիւնը «Մոնտ»ի դլուխը:

ՊԻՏՐՈՒԹի մէջ (արեւմտեան գօտի՝ Համբայի գով) 3 հոգի մեռած է եւ 12 հոգի վիրաւորուած են ոճրային պայթումի մը հետեւանքով Սմրկլիրս'ին ճաշարանին մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախապահական ընտրութեան փոխ - նախագահութեան անբախտ թեկնածու՝ Տիկին Ֆեռարոյի ամուսինը կրկին խնդրոյ առարկայ է դրամական եւ կալուածային զեղծումներու համար: Այս անգամ ենթական որոշած է «յանցաւոր ներկայանալ» որպէսզի աւելորդ ըսի - ըսաւներու առաջքն առնէ եւ ընտանեկան կեանքին ալ, որքան որ կրնայ, խնայէ:

ՄՈՆՐԷԱԼԻ մէջ ոստիկան մը՝ Ռոպէր Օքլէր կը պնդէ որ մայրապետ մը խածած է զինքը: Մայրապետը, որ կը պատկանի «Անսահման սիրոյ առաքեալներ»ու աղանդին ոստիկանը խածած է, երբ այս վերջինը կը փորձէր զինքը ձերբակալել, որովհետեւ առանց արտօնութեան հանդանակութիւն կ'ընէր: Մայրապետն ալ 30 հազար ք. տոլար հատուցում կ'ուզէ, ըսելով թէ միջադէպին առեն ծեծ կրած է:

ՃԱՏՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՒՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Անվերջանալի մրցումը կը չարունակուի նոյն թափով: 40-րդ խաղը Զորեքշաբթիէն Հինգշաբթիի յետաձգուած էր: Գարպովի համար կ'բսուի թէ յոգնած է, կը տկարանայ եւ «հոգեբանական պատերազմը» կորսնցնելու վրայ է: Գասպարով, ընդհակառակն, չատ հանդարտ է եւ «զարպովեան» ոճ մը կը կիրարկէ: Գարպով միչտ կը յաղթէ 5 - 1, բայց նախապաշարումներ ունենալով կը վախնայ որ Գասպարով կէտ մը չահի եւ 5 - 2-ի վերածուի, ինչ որ իրեն կը յիշեցնէ Կորչնոյի հետ իր հանդիպումին պարագան:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ...

«ԿԻՒՆԷԾ» ԿԸ ԳԱՆԳԱՏԻ ՈՐ
ԹՈՒՐՔԻԱ ՆԵԼԻՔ ԳԼՈՒԽՔ ՉԷ ԺՈՂՎԱԾ

«Տեսնուող գիւղը» խորագրին տակ է որ Օքթայ Էֆշի կարգ մը խորհրդածութիւններ կ'բնէ «Կիւնէշ»ի մէջ (Յունուար 3) հայկ. կարգ մը «ծրագիրներու» մասին, Ֆրանճֆուրթ պատրաստուած և այդ առըն չութեամբ իր դժգոհութիւնը կը յայտնէ որ միայն «ուրացումով» կը բաւականանայ Թուրքիա եւ խելքը գլուխը չի ժողվեր, ու կը վախնայ որ, երբ ժողվէ կըրնայ ուշ ըլլալ...

×

«Իոլորս միապին թեւակոխեցինք 1985 տարին եւ չատ չանցած ալ սկսան հասնիլ այն լուրերը, որոնց կը սպասէինք արդէն:

Երբ սպասուած լուր կ'ըսենք սակայն, չկարծուի թէ կ'ակնարկենք նորահաստատ տուրքին, թոշակներու վրայ կատարուած չնչին յաւելումներուն, վերադարձըւած տուրքի համեմատութիւններուն ու նման չարք մը նորութիւններուն, որոնք ծանօթ են արդէն բոլորին:

Մենք կը խօսինք այդ բոլորէն տարբեր, այնպիսի բաներու մասին, որոնք նոր հարցեր պիտի բերէին դնել մեր դէմ՝ 1985-ի ընթացքին: Արդարեւ «Կիւնէշ», «Հիւրրիյէթ» եւ «Թէրճիւման» օրին արձագանգ հանդիսացան Ֆրանքֆուրթի մէջ դումարուած ժողովին, «Հայկական Ազգային Կոմիտէ» անուան ներքեւ ու ժողովէն վերջ հրապարակուած հաղորդագրութեան, որ կը տեղեկացնէր թէ «1985-ի ընթացքին Թուրքիոյ ուղղեալ իրենց յարձակումները պիտի կեդրոնացնէին քաղաքական մարզի վրայ, փոխանակ ահաբեկչական արարքներ գործելու»:

Ուրիշ լուրի մը մէջ ալ կ'ըսուէր, թէ Ֆրանսայի նոր Արտաքին Նախարարը՝ Ռոլան Տիւմա, պիր մը ուղարկած է Թուրք իր պաչտօնակիցին Վահիտ Հալէֆօղլուի, յայտնելով որ յառաջիկայ օրերուն յոյսունի որ կարելիութիւններ կը ստեղծուին Թուրքեւֆրանսական յարաբերութիւնները բարելաւելու համար:

1984 Օգոստոս 11 թուակիր «Կիւնէշ»ի մէջ դրուած էր, որ տարիներով հայկական ահաբեկչութիւնը փաղաքշող ու փայփայող Ֆրանսական կառավարութիւնը օր մը անպայման պիտի փոխէր իր ընթացքը, քանի որ ըստ իրեն, «ինչպէս որ է այլեւս այսօր աշխարհ ծանօթացած էր հայկական խնդրին եւ միջազգային հանրային կարծիքը պաղպաղար մը կազմած այդ մասին: Թուրքերը ի վիճակի չեն Հայոց քարոզչութեան առաջքը առնելու եւ զայն արդիլելու: Այդ պարագային ալ, եթէ մենք յարաբերութիւնները վերահաստատելու ըլլանք Թուրքերու հետ, այլեւս ատկէ ոչ մէկ վնաս կուգայ Հայերուն ու հայկական խնդրին»:

Այնպէս կը թուի, թէ այդ օրը եկած հասած է ահա, ինչպէս ցոյց կուտան արդէն ստացուած լուրերն ալ:

Դարձեալ, Օգոստոս 18 թուակիր «Կիւնէշ»ի մէջ խօսուած էր նաեւ հայկական գործունէութիւններուն փոփոխութեան եւ «Ահաբեկչութենէ» «Քաղաքական գործելակերպի» վերածման մասին, ինչպէս յայտնի կ'ըլլար նաեւ Ֆրանքֆուրթէ հասնող վերջին լուրով՝ «Հայկական Հարց»ի հետապնդման կապակցութեամբ հրատարակուած հաղորդագրութեան մէջ ալ:

«...Այլեւս տակաւ հաւանականութիւն մը կը դառնայ սպասել հայկական նոր ոճիրներու՝ այս իրողութեանց լոյսին տակ:

«Ու պատճառը չատ պարզ է...

«Հայ ահաբեկիչները, այդ ոճիրները կը գործէին որպէսզի իրենց դատը համայն աչխարհի ուչադրութիւնը գրաւէ կոմմունակիցներ չահելու նպատակաւ:

«Ու մինչ մենք կը բաւականանայինք հայկական պնդումներուն դիմաց «ուրացումի» ճամբան ընտրելով միայն եւ ժամանակ կը կորսնցնէինք այսպէս ընելով ալ պարզապէս, անոնք յաջողեցան իրենց ուզածն ընելու եւ մինչեւ իսկ ամերիկեան Ներակոյսին վրայ ազդելով՝ «օրինաւոր դատի մը հետապնդումներն» ըլլալով նուիրագործուեցան իրենց գործած այդ արարքներուն մէջ:

«Ճիշդ այնպէս, ինչպէս առենօք Հրեաները ահաբեկչութեամբ իրենց ճամբը լռեցին զարճուկին ու վերջն ալ անկախ Պետութիւն մը հիմնելու հանդրուանին հասան, ինչպէս որ Պաղեստինի Ազատագրական Կազմակերպութիւնը նոյն ճամբէն ընթանալէ վերջ այսօր սկսաւ Պետութիւն նկատուիլ ձեւով մը եւ իբր այդ վերաբերում տեսնել ու ներկայիս իր դատը կը հետապնդէ քաղաքական մարզերու մէջ, Հայերուն ալ նպատակը նոյնն է եւ այդ բանին է որ կը ձգտին բացորոչ կերպով:

«Չենք կրնար ըսել, թէ ահաբեկչութիւնը ամբողջովին վերջ գտաւ, բայց կրնայ այլեւս նուազիլ զգալապէս: Որովհետեւ, Հայերը երբ պիտի տեսնեն թէ ահաբեկչութիւնը կը խաթարէ գիմագիծը իրենց դատին ու կը տկեղնէ զայն, այսուհետեւ իրենց դատը յառաջ պիտի տանին Ամերիկայի ու Ֆրանսայի նման փոստաբաններով եւ անոնց հետ պիտի յայտնուին մեր դէմ: Եւ Թուրքիա, որ մինչեւ այսօր իր խելքը գլուխը չէ հաւաքած այս դատին կապակցութեամբ, հազիւ այդ ժամանակ է որ ուչքի պիտի գայ...:

Անշուչտ, այս պարագային ալ եթէ չատ ուչ մնացած չըլլայ...»:

«LE MATIN» ԵՒ «ՀԱՅ ԱՇԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ»

«Լը Մաթէն» օրաթերթը, երեք նկարագարդուած էջերով կ'անդրադառնար, Հինգշաբթի օր, Յունուար 10, Հայկ. ահաբեկչութեան, իբրեւ խորագիր դնելով, առաջին էջին գլուխն իսկ՝ «Հայ դեկավար ահաբեկիչի մը դիմանկարն ու պատմութիւնը»: Յօդուածին հեղինակները, մէկը Փարիզէն, միւսը՝ Աթէնքէն, նախ կը ներկայացնեն ՀԳՒ-ի (ԱՍԱԼԱ)ի դեկավարը «Կէս հայ - կէս արաբ» ծագումով, բուն անունով՝ Պետրոս Հաւանասեան (?) եւ որ օրէ օր «կղզեացած» կ'ըլլայ (ըստ թերթին) հայկ. չարժումին ծոցը:

Թերթը երկար կը ծանրանայ ԱՍԱԼԱ-ի ներքին հարցերուն թէ պառակտումին վրայ, առիթ նկատելով երեք հայ երիտասարդներու մերձաւոր դատավարութիւնը, Քրէթէյլի ոճրային Ատեանին առջեւ, Օրլիի ոճրափորձին կապակցութեամբ եւ որու մասին կ'ըսէ թէ մէկը Լըքլէրը նախընտրած է քաչուիլ պաչտպան վաստաբանի իր դերէն եւ նոր փաստաբանն է՝ մէկը Վերժէս (Քլաուսի Պարպիէ, բայց նաեւ անցեալին՝ Էճ - Էլ - Էն-ի պաչտպան փաստաբան):

Յօդուածագիրներէն մէկը, ան որ Աթէնք է, լայնօրէն կը ծանրանայ կազմակերպութեան դեկավարներուն վրայ, Աթէնքի մէջ, ապա կուտայ այլ տեղեկութիւններէն, որոնք յայր եւ նման են «Լիպերասիոն»ի տուած տեղեկութիւններուն Դեկտեմբեր 21-ի իր թիւին մէջ: Հուսկ, կ'ակնարկէ վիտէօ - ֆասէթի մը ցուցադրութեան: Բայց, ինչ կը վերաբերի մեզի, որ Ֆրանսական Թերթերու սաճապահոն նման լուրերու բնաւ ախորժակը չունինք, նախընտրելի է կարճ կապել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

1984-ԷՆ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

(Դ· եւ վերջին մաս)

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

8·- Պելկրատ: Վերաքննութիւն Լեւոնեան - Էլպէքեան դատին:

11·- 1984-ի Նոպելեան գրական մրցանակը ստացաւ չեխ գրագէտ՝ Եարոսլաւ Սէյֆէրթ:

12·- Պրայթոն: Տիկին Թաչըր ոճրափորձ մը կ'ազատի: Պահպանողական Կուսակցութեան Համագումարի փակման հաւաքոյթին, ահաւոր պայթում մը կը ցնցէ շէնքը: Չորս մեռեալ եւ 30 վիրաւոր: Արարքին տէր եղաւ Իրլանտայի Հանրապետական Բանակը:

16·- Նոպելի Խաղաղութեան մրցանակը շնորհուեցաւ հարաւ - ափրիկեցի սեւամորթ անկլիքան եպիսկոպոս՝ Տէսմոնտ Թութուի:

17·- Թուրքիա: Քիւրտերու դէմ հալածանքը կը ծաւալի:

24·- Մահ՝ գրագէտ՝ Մօրիս Պրիոնի:

25·- Լեհաստան: Հայր Փոփիէլուշքօ սպաննուած է առեւանգողներէն մէկուն կողմէ, ահաւոր չարչարանքներէ յետոյ, եւ դիակը նետուած Վիսթուլա գետը: Զոհ մը եւս մարտիրոս մը եւս ի խնդիր լեհ ժողովուրդի ազատութեան:

28·- Ժաք Ապուշար, ֆրանսական հեռատեսիլի (Անթէն 2) լրագրողը, ձերբակալուած Աֆղանիստան Սեպտեմբեր 17-ին, զոհափակ դատավարութենէ մը ետք, կը դատապարտուի 18 տարուան բանտարկութեան: Այս վճիռը ընդհանուր վրդովում մը յառաջացուց Ֆրանսայի մէջ: Սակայն պետական եւ այլ մի քանի պաշտօնեաներէ յետոյ Ժաք Ապուշար վերադարձաւ Փարիզ, ուր ընդունուեցաւ մեծ հանդիսութեամբ:

29·- Ֆրանսայի կառավարական ներկայացուցիչները բացակայ Փարիզի Թըրքական դեսպանատունը, Հանրապետութեան հիմնադրութեան տարեդարձի ընդունելութեան: Այս բացակայութիւնը բուռն հակազդեցութիւն մը յառաջացուց Թրքական կառավարական շրջանակներէն ներս:

30·- Հնդկաստանի վարչապետը՝ Ինտիրա Կանտի մահափորձի մը զոհ: Արարքը կատարեցին սիխ զինուորներ: Խլրտումներ երկրին բոլոր շրջաններուն մէջ: 200 մեռեալ եւ աւելի քան հազար վիրաւոր: Ինտիրա Կանտիի կը յաջորդէ իր զաւակը՝ Ռաժիւ Կանտի:

×

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

3·- Մահ՝ Բորիս Սուվարինի՝ հիմնադիրներէն Ֆրանսայի Համայնավար Կուսակցութեան:

4·- Քանալ Փլիւս, հեռատեսիլի 4-րդ կայանը կը սկսի իր սփռումները:

5·- Թուրքիոյ մէջ, գրաքննութիւնը կը սասականայ դուրսէն եկած գիրքերուն եւ պարբերականներուն նկատմամբ: Իսկ անկէ զատ, երկրի մէկ քաղաքէն միւսը մահափնիները իրարու կը յաջորդեն:

6·- Միացեալ - Նահանգներ: Ռեկըն ջախջախիչ յաղթանակ մը կը տանի եւ չորս տարուան համար կը նորոգէ իր պայմանագրութիւնը Սպիտակ Տան հետ:

7·- Զիլիի ամբողջ հողամասին վրայ փինոչէ կը հռչակէ պատերազմական վիճակ, ստանալով արտակարգ իրաւասութիւններ:

10 - 11·- Շաբաթավերջ մը բիրտ ուժի թափառութեան տակ: Թուրք բանուոր մը աշխատավարձի փոխարէն կը սատնայ քանի մը գնդակ Լիմոնի (Իվըլին) մէկ փոքրիկ գործատան մէջ: Գործատէրը հինգ ամսուան աշխատավարձերը չէր վճարած եւ բանուորները պահանջելու եկած էին: Այլ ոճիր մը եւս: Շաթօպրիանի (Լուսա Ամերիկա) արձարանի մը մէջ, որուն տէրը եւ յաճախորդները Թուրք են, երիտասարդ - գործազուրկ մը կը կրակէ մեռցնելով երկու Թուրք: Ոճրագործին արդարացումն է՝ «օտարները չեմ սիրեր»:

12·- 1984-ի Կոնքուռ գրական մրցանակը ստացաւ՝ Մարկրիթ Տիւրաս, 70 տարեկան, իր վերջին գիրքին՝ «Սիրահարը»ին համար:

13·- Փարիզի 18-րդ թաղամասը դարձած է ոճրագործութեան բոյն, ուղղուած տարեց կիներու դէմ: Մի քանի չաբթիան մէջ սպաննուած են 9 տարեց կիներ:

15·- Միթերան - Քատաֆի անակնկալ հանդիպում մը, կրեռէ, մասնակցութեամբ Ցունաստանի նախարարապետ՝ Փափանդրէուի: Յօսակցութեան նիւթը՝ Զատը: Փոխադարձ վստահութիւն, բայց Լիբիացիք չեն մեկնած եւ Ֆրանսացիք պիտի վերադառնան: Այլ խօսքով, Քատաֆիի խաղերը···:

19·- Ահաբեկչութիւն: Վիէննա: Թուրք դիւանագէտ մը կը սպաննուի: Արարքին տէր կ'ըլլայ ԱՌԱՆ (Հայ Յեղափոխական Բանակը):

20·- Նուվէլ Քալէտոնիի մէջ, ընդդիմութիւնը (հականկախապաշտ) յաղթեց Շրջանային Ժողովի ընտրութեանց: Սակայն ձեռնպահներու համեմատութիւնը հասած է 49,87%-ի եւ կազմուած անկախապաշտներէ: Կացութիւնը լուրջ է երկու կողմերու միջեւ: Բախումներ, միջադէպեր կը ծանրացնեն մթնոլորտը:

25·- Ահաբեկչութիւն: Փարիզ, Սալ-Փէյէլ: Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձի յօնակատարութենէն քիչ առաջ՝ ոճրափորձ սրահին առջեւ: Վեց վիրաւոր, Հայեր, որոնցմէ մէկը ծանր վիճակի մէջ: Ոչ ոք տէր եղաւ արարքին:

26·- Միթերան կը մեկնի Սուրիա: Օպտատար ճամբորդութիւն մը կ'ըսէ Նախագահը:

26·- Հայերու ցեղասպանութիւնը Եւրոպական Խորհուրդին առջեւ: Ընկերվարական խումբի ներկայացուցած բանաձեւի ծրագիրը որոշուած է փոխանցել քաղաքական յանձնախումբին· այս վերջինը հարցը ծեծելէ յետոյ որոշած է տեղեկատու մը նշանակել:

27·- Արաֆաթ կը հրաժարի եւ կը վերընտրուի միաձայնութեամբ: Աննախընթաց եւ խանդավառ ընտրութիւն մը··· եւս:

28·- Խորհրդային Միութեան Փութպոլի 47-րդ Ախոյենութիւնը վերջ գտաւ· «Արարատ» կը գրաւէ ընդհանուր դասաւորման 11-րդ տեղը:

30·- Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձի տօնակատարութեան կազմակերպիչ յանձնախումբը կը կազմակերպէ բողոքի ցոյց մը, բիրտ ուժին դէմ: Ցոյցին կը մասնակցին 400-էն 500 հոգի, օրուան նշանախօսքերը ըլլալով՝ «Ցեղասպանութեան ճանաչումը» եւ «Արդարութիւն Հայ ժողովուրդին համար»:

×

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1·- Նուվէլ - Քալէտոնիի համար կառավարութիւնը կը նշանակէ իրաւարար մը՝ Էտկար Փիզանի, սակայն անդրծովեան այս հողամասին մէջ կացութիւնը լարուած է եւ մեռեալներ կան:

2·- Քորսիքայի մէջ, յատկապէս Պաստիա, ծանր միջադէպեր որոնց ընթացքին կը սպաննուի Սէ - Էռ - Էմ մը:

3·- Սպանիա եւ Փորթուկալ Հասարակաց Շուկային դուռը կը զարնեն:

4·- Ահաւոր աղէտ մը Հնդկաստանի Պհոփալ քաղաքը: Թունաւոր կազի մը տարածումը կը պատճառէ երեք հազարէ աւելի մեռեալ եւ հազարաւոր ծանր վիրաւորներ:

5·- Արիւնալի բախումներ Նուվէլ - Քալէտոնիի մէջ, որոնք 10 մեռեալ եւ վիրաւորներ կը պատճառեն:

6·- Շիմոն Փերէս, Իսրայէլի վարչապետը, արտակարգ ջերմութեամբ կ'ընդունուի Փարիզ:

8·- Շէսոն կը մեկնի ··· վերջապէս: Եւ վերջապէս Ռոլան Տիւմա կը դառնայ Արտաքին Յարաբերութիւններու նախարար:

9·- Թեհրանի օդակայանը, առեւանգուած քուէյթեան Էռպիւսի մը ողբերգական ոդիսականը կը վերջանայ միայն երկու մեռեալով: Գրեթէ ուրախութիւն մը քանի ծանր լուրեր չըլլեցան:

10·- Նախագահ Միթերան կը կատարէ ափրիկեան շրջապտոյտ մը՝ Զայիր, Ռուանտա, Պիւրիւնտու եւ կը մասնակցի Ֆրանքոփոնիկեան 11-րդ վեհաժողովին:

11 - 21 Քրէմէյլի պատժական առեալ - նին առջեւ տեղի կ'ունենայ 6 Հայերու դատավարութիւնը որոնք կը մեղադրուին Օրլիի ոճրափորձին (1983 Յուլիս 15) «չարագործի ընկերութեան մասնակցութեան, զէնք, պայթուցիկ ունենալու եւ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՆՈՒՎԷԼ - ՔԱԼԷԵՏՈՆԻ ԻՆՉՊԷ՞Ս ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԱՐՁԱԻ

1774-ի Սեպտեմբերին Ճէյմս Գուք Նուվէլ - Էպրիտներէն վերադարձին երեք օրուան նաւարկութենէ ետք կը հանդիպի անծանօթ հողամասի մը (Պալատի կղզին) ու անոր մօտ ընդարձակ այլ հողամասի մը եւս, զոր կը կոչէ Նուվէլ Քալետոնի, սկսած իր նախնիներուն յիշատակին:

Պալատի կղզիին Մէլանէզիները այս այցելուները կ'ընդունին «կատարեալ քաղաքավարութեամբ»: Խումբը հոն կը մնայ քանի մը օր, արեւու խաւարումը դիտարկելու: Գուք ժամանակ կը գտնէ ուսումնասիրելու Քանաքները, որոնք լաւ տպաւորութիւն կը թողուն իր վրայ: Նուվէլ Քալետոնիի հարաւը ան կը գտնէ

կեղծ փաստաթուղթեր պահած ըլլալու համար»: Վճիռ՝ մէկ ազատ արձակում եւ հինգ բանտարկութիւն՝ 30 ամիսէն՝ 4 տարի:

12·- Թուրքիոյ մէջ, Պոլիս, գինուորական ատեանին առջեւ կը ներկայանան 305 կասկածելի անձեր, որոնցմէ՝ 59-ը մահապատիժի կրնան ենթարկուիլ:

16·- Միթերան կը բացատրէ իր արտաքին քաղաքականութիւնը հեռատեսիլի Ա· կայանէն: Միթերան կ'ուզէ որ ժամանակ տրուի իրեն ու ապա միայն դատուի:

17·- Փարիզի քաղաքապետը Ժաք Շիրաք, Փարիզ քաղաքի մեծ մրցանակներու չարքին, արուեստներու մեծ մրցանակը կը յանձնէ փորագրիչ՝ Ասատուրի:

18·- «Ռատիօ Ազգ» պաշտօնապէս եւ յաւուկ հանդիսութեամբ, որուն կը մասնակցի Տարեցներու Ենթանախարարը՝ Ժոզէֆ Ֆրանչեսքի, կը բանայ իր նոր դրասենեակները:

19·- Համայնավարները 1985-ի պիւտճէին դէմ քուէարկելով, Ազգ· Ժողովին մէջ, կը նուիրապործեն ճախի խզումը:

22·- Մահ՝ Մառեչալ Ուստինովի՝ Խորհրդային Միութեան Պաշտպանութեան նախարարը:

23·- Ահաւոր ոճրափորձ մը Իտալիոյ մէջ: Նափոլի - Հոմ - Միլանօ չոգեկառքին մէջ կը պայթին ռումբեր, պատճառելով 16 մեռեալ եւ 116 վիրաւոր:

24·- Խորհ· Միութիւն - Թուրքիա մօտեցում: Խորհրդային նախարարապետը՝ Նիկոլայի Տիխոնով 90 հոգինոց պատուիրակութեան մը գլուխը կը ժամանէ Անգարա: Հայերը խօսակցութեանց նիւթ:

25·- Աննախընթաց քայլ մը: Շիմոն Փերէս կ'այցելէ Բեթղեհէմ ներկայ ըլլալով տեղւոյն պաղեստինցի քաղաքապետին ընդունելութեան:

29·- Հնդկաստան: Ռաժիւ Կանտիի յաղթանակը կամ՝ Ինտիրա Կանտիի յաղթանակը չեմ մահու: 400 աթոռ 508-ի վրայ հնդկական Խորհրդարանի մէջ:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ· ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Անժամանակ այցելութիւն մը· կը մրափածենք, երբ այնքան կ'ուճապարենք վայրկեան առաջ ճամբայ ելլելու: Ցաւալին է որ մասնաւոր ըսելիք մը ունի տէր հայրը, խնդրանք մը՝ որ առօրեայ իր պարտականութիւններուն հետ ուղղակի կապ ունեցող հարցերու չատ չի նմանիր: Կը մօտենայ սեղանին ու վարանքով մը ձեռքէն վար կը դնէ մեծակակ գիրքի մը ծաւալն ու ձեւը ունեցող կաշիէ պահպանակ մը: Կը բանայ զգուշութիւնով ու անկէ դուրս կը հանէ կաշեկազմ, սիրուն զրչագիր հատոր մը: Պահ մը առաջ տիրոջ ընդհանուր դժգոհութիւնը հեռաքըրքրութեան կը վերածուի խոկոյն:

- Էդ ի՞նչ է, տէր հայր, հարց կուտայ հայր սուրբը, տէր հօր ըսելիքը փութացընելու փորձով մը:

- Սա իմ գործն է, հայր սուրբ, ես եմ ընդօրինակել: Տարիներով աշխատել եմ սրա վրայ: Էստեղ, առաջին էջի վրայ, Վեհափառն օրհնութեան մի գիր է գրել: Եկել եմ խնդրելու ձեզանից որ մի երկու տող էլ դուք գրէք որպէս թեմական առաջնորդ: Ուզում եմ մի յիշատակ թողնել ինձանից: Մարդ չի կարող գիտենալ թէ ե՞րբ կը լինի Աստուծոյ կամքը:

Մաքուր, մեծ բծախնդրութեամբ ընդօրինակուած հատոր մը, նկարազարդուած նոյնիսկ՝ նոյնինքն տէր հօր կողմէ, մեր հին գրչագիրներուն օրինակով: Թռչուններ՝ երկար կտուցներով ու վեր դարձած պոչերով կենդանիներ այնտեղ են բոլոր· տակաւին՝ Ամենափրկչեան վանքը, Աւետարանչն գրուագներ եւ վերջապէս իր, տէր հօր մէկ ինքնանկարը, երկայն, սպիտակ մօրուքով:

Այս բոլորը ցոյց կուտայ տէր հայրը մէկիկ - մէկիկ, անհատնում համբերութիւնով մը՝ առանց անդրադառնալու մեր աճապարանքին: Հատորին վերջին էջերուն մէջ կայ տակաւին տէր հօր համառօտ կենսագրականը, որպէսզի օր մը, առաջ՝ ոճրափորձ սրահին առջեւ: Վեց վիրաւոր, Հայեր, որոնցմէ մէկը ծանր վիճակի մէջ: Ոչ ոք տէր եղաւ արարքին:

26·- Միթերան կը մեկնի Սուրիա: Օպտատար ճամբորդութիւն մը կ'ըսէ Նախագահը:

26·- Հայերու ցեղասպանութիւնը Եւրոպական Խորհուրդին առջեւ: Ընկերվարական խումբի ներկայացուցած բանաձեւի ծրագիրը որոշուած է փոխանցել քաղաքական յանձնախումբին· այս վերջինը հարցը ծեծելէ յետոյ որոշած է տեղեկատու մը նշանակել:

27·- Արաֆաթ կը հրաժարի եւ կը վերընտրուի միաձայնութեամբ: Աննախընթաց եւ խանդավառ ընտրութիւն մը··· եւս:

28·- Խորհրդային Միութեան Փութպոլի 47-րդ Ախոյենութիւնը վերջ գտաւ· «Արարատ» կը գրաւէ ընդհանուր դասաւորման 11-րդ տեղը:

30·- Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձի տօնակատարութեան կազմակերպիչ յանձնախումբը կը կազմակերպէ բողոքի ցոյց մը, բիրտ ուժին դէմ: Ցոյցին կը մասնակցին 400-էն 500 հոգի, օրուան նշանախօսքերը ըլլալով՝ «Ցեղասպանութեան ճանաչումը» եւ «Արդարութիւն Հայ ժողովուրդին համար»:

×

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1·- Նուվէլ - Քալէտոնիի համար կառավարութիւնը կը նշանակէ իրաւարար մը՝ Էտկար Փիզանի, սակայն անդրծովեան այս հողամասին մէջ կացութիւնը լարուած է եւ մեռեալներ կան:

2·- Քորսիքայի մէջ, յատկապէս Պաստիա, ծանր միջադէպեր որոնց ընթացքին կը սպաննուի Սէ - Էռ - Էմ մը:

3·- Սպանիա եւ Փորթուկալ Հասարակաց Շուկային դուռը կը զարնեն:

4·- Ահաւոր աղէտ մը Հնդկաստանի Պհոփալ քաղաքը: Թունաւոր կազի մը տարածումը կը պատճառէ երեք հազարէ աւելի մեռեալ եւ հազարաւոր ծանր վիրաւորներ:

5·- Արիւնալի բախումներ Նուվէլ - Քալէտոնիի մէջ, որոնք 10 մեռեալ եւ վիրաւորներ կը պատճառեն:

6·- Շիմոն Փերէս, Իսրայէլի վարչապետը, արտակարգ ջերմութեամբ կ'ընդունուի Փարիզ:

8·- Շէսոն կը մեկնի ··· վերջապէս: Եւ վերջապէս Ռոլան Տիւմա կը դառնայ Արտաքին Յարաբերութիւններու նախարար:

9·- Թեհրանի օդակայանը, առեւանգուած քուէյթեան Էռպիւսի մը ողբերգական ոդիսականը կը վերջանայ միայն երկու մեռեալով: Գրեթէ ուրախութիւն մը քանի ծանր լուրեր չըլլեցան:

10·- Նախագահ Միթերան կը կատարէ ափրիկեան շրջապտոյտ մը՝ Զայիր, Ռուանտա, Պիւրիւնտու եւ կը մասնակցի Ֆրանքոփոնիկեան 11-րդ վեհաժողովին:

11 - 21 Քրէմէյլի պատժական առեալ - նին առջեւ տեղի կ'ունենայ 6 Հայերու դատավարութիւնը որոնք կը մեղադրուին Օրլիի ոճրափորձին (1983 Յուլիս 15) «չարագործի ընկերութեան մասնակցութեան, զէնք, պայթուցիկ ունենալու եւ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՆՈՒՎԷԼ - ՔԱԼԷԵՏՈՆԻ ԻՆՉՊԷ՞Ս ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԱՐՁԱԻ

1774-ի Սեպտեմբերին Ճէյմս Գուք Նուվէլ - Էպրիտներէն վերադարձին երեք օրուան նաւարկութենէ ետք կը հանդիպի անծանօթ հողամասի մը (Պալատի կղզին) ու անոր մօտ ընդարձակ այլ հողամասի մը եւս, զոր կը կոչէ Նուվէլ Քալետոնի, սկսած իր նախնիներուն յիշատակին:

Պալատի կղզիին Մէլանէզիները այս այցելուները կ'ընդունին «կատարեալ քաղաքավարութեամբ»: Խումբը հոն կը մնայ քանի մը օր, արեւու խաւարումը դիտարկելու: Գուք ժամանակ կը գտնէ ուսումնասիրելու Քանաքները, որոնք լաւ տպաւորութիւն կը թողուն իր վրայ: Նուվէլ Քալետոնիի հարաւը ան կը գտնէ

կեղծ փաստաթուղթեր պահած ըլլալու համար»: Վճիռ՝ մէկ ազատ արձակում եւ հինգ բանտարկութիւն՝ 30 ամիսէն՝ 4 տարի:

12·- Թուրքիոյ մէջ, Պոլիս, զինուորական ատեանին առջեւ կը ներկայանան 305 կասկածելի անձեր, որոնցմէ՝ 59-ը մահապատիժի կրնան ենթարկուիլ:

16·- Միթերան կը բացատրէ իր արտաքին քաղաքականութիւնը հեռատեսիլի Ա· կայանէն: Միթերան կ'ուզէ որ ժամանակ տրուի իրեն ու ապա միայն դատուի:

17·- Փարիզի քաղաքապետը Ժաք Շիրաք, Փարիզ քաղաքի մեծ մրցանակներու չարքին, արուեստներու մեծ մրցանակը կը յանձնէ փորագրիչ՝ Ասատուրի:

18·- «Ռատիօ Ազգ» պաշտօնապէս եւ յաւուկ հանդիսութեամբ, որուն կը մասնակցի Տարեցներու Ենթանախարարը՝ Ժոզէֆ Ֆրանչեսքի, կը բանայ իր նոր դրասենեակները:

19·- Համայնավարները 1985-ի պիւտճէին դէմ քուէարկելով, Ազգ· Ժողովին մէջ, կը նուիրապործեն ճախի խզումը:

22·- Մահ՝ Մառեչալ Ուստինովի՝ Խորհրդային Միութեան Պաշտպանութեան նախարարը:

23·- Ահաւոր ոճրափորձ մը Իտալիոյ մէջ: Նափոլի - Հոմ - Միլանօ չոգեկառքին մէջ կը պայթին ռումբեր, պատճառելով 16 մեռեալ եւ 116 վիրաւոր:

24·- Խորհ· Միութիւն - Թուրքիա մօտեցում: Խորհրդային նախարարապետը՝ Նիկոլայի Տիխոնով 90 հոգինոց պատուիրակութեան մը գլուխը կը ժամանէ Անգարա: Հայերը խօսակցութեանց նիւթ:

25·- Աննախընթաց քայլ մը: Շիմոն Փերէս կ'այցելէ Բեթղեհէմ ներկայ ըլլալով տեղւոյն պաղեստինցի քաղաքապետին ընդունելութեան:

29·- Հնդկաստան: Ռաժիւ Կանտիի յաղթանակը կամ՝ Ինտիրա Կանտիի յաղթանակը չեմ մահու: 400 աթոռ 508-ի վրայ հնդկական Խորհրդարանի մէջ:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ· ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Անժամանակ այցելութիւն մը· կը մրափածենք, երբ այնքան կ'ուճապարենք վայրկեան առաջ ճամբայ ելլելու: Ցաւալին է որ մասնաւոր ըսելիք մը ունի տէր հայրը, խնդրանք մը՝ որ առօրեայ իր պարտականութիւններուն հետ ուղղակի կապ ունեցող հարցերու չատ չի նմանիր: Կը մօտենայ սեղանին ու վարանքով մը ձեռքէն վար կը դնէ մեծակակ գիրքի մը ծաւալն ու ձեւը ունեցող կաշիէ պահպանակ մը: Կը բանայ զգուշութիւնով ու անկէ դուրս կը հանէ կաշեկազմ, սիրուն զրչագիր հատոր մը: Պահ մը առաջ տիրոջ ընդհանուր դժգոհութիւնը հեռաքըրքրութեան կը վերածուի խոկոյն:

- Էդ ի՞նչ է, տէր հայր, հարց կուտայ հայր սուրբը, տէր հօր ըսելիքը փութացընելու փորձով մը:

- Սա իմ գործն է, հայր սուրբ, ես եմ ընդօրինակել: Տարիներով աշխատել եմ սրա վրայ: Էստեղ, առաջին էջի վրայ, Վեհափառն օրհնութեան մի գիր է գրել: Եկել եմ խնդրելու ձեզանից որ մի երկու տող էլ դուք գրէք որպէս թեմական առաջնորդ: Ուզում եմ մի յիշատակ թողնել ինձանից: Մարդ չի կարող գիտենալ թէ ե՞րբ կը լինի Աստուծոյ կամքը:

Մաքուր, մեծ բծախնդրութեամբ ընդօրինակուած հատոր մը, նկարազարդուած նոյնիսկ՝ նոյնինքն տէր հօր կողմէ, մեր հին գրչագիրներուն օրինակով: Թռչուններ՝ երկար կտուցներով ու վեր դարձած պոչերով կենդանիներ այնտեղ են բոլոր· տակաւին՝ Ամենափրկչեան վանքը, Աւետարանչն գրուագներ եւ վերջապէս իր, տէր հօր մէկ ինքնանկարը, երկայն, սպիտակ մօրուքով:

Այս բոլորը ցոյց կուտայ տէր հայրը մէկիկ - մէկիկ, անհատնում համբերութիւնով մը՝ առանց անդրադառնալու մեր աճապարանքին: Հատորին վերջին էջերուն մէջ կայ տակաւին տէր հօր համառօտ կենսագրականը, որպէսզի օր մը, գիտէ՞ք, գուցէ դարեր ետք, անծանօթ ընթերցողը «մի հոգոց տայ» իր մեղաւոր հոգիին համար:

- Հիմի պէտք է գնանք, տէր հայր, կ'ըսէ հայր սուրբը այլեւս սպառած համբերութիւնով մը· թո՛ղ էստեղ, վաղը վերադարձանք՝ կը գրեմ:

- Շնորհակալ եմ, հայր սուրբ, հիմի կը տանեմ միասին, որ վերադարձաք վաղը կը բերեմ նորից:

Տէր հայրը ինչպէ՞ս կրնայ վստահիլ իր գանձը, նոյնիսկ թեմակալ առաջնորդին···:

Այո, Ջուզան էր ասիկա, մեր լուսահոգի տեսուչ հայր սուրբի՛ն Ջուզան:

×

Արեւը մայր մտած է արդէն· երբ կը հասնինք Նամակերտ՝ հայկական առաջին գիւղը:

Գլխաւոր ճամբէն բաւական ներս, ցած տանիքներով հողաշէն տուները կ'երեւին հեռուն, իրարու քով, քիթ - քիթի, մութերմիկ դիրքերով: Խումբ մը գիւղացի - ներ կան դէպի գիւղ առաջնորդող խորտ ու փորտ ճամբուն բերանը: Ցայտնի կ'ըլլայ չատ չանցած, թէ աւելի քան երկու ժամէ ի վեր կը սպասեն այնտեղ,

Գիւղէն հազիւ մտած ներս, գիւղացի - ները բոլոր տոքի են արդէն: Իրենց սովորական ու միօրինակ առօրեան խոտոր - ուող դէպք մըն է մեր այցելութիւնը: Այնտեղ են բոլորը, ծերն ու երիտասարդը, կեսուրն ու հարսը, մանուկն ու զարդուցկան պառաւին: Ձկան՝ կենդանիները միայն:

Քեաթխուտան - գիւղապետը - պարզ ու ջերմ քանի մը բառերով բարի գալուստ կը մաղթէ այցելուներուն ու չնորհակալութիւն կը յայտնէ որ բարեհաճած են «չնորհք բերել» իրենց գիւղին:

Որքա՜ն աւելի կեղեցիկ ու բանաստեղծական՝ եւ այս «չնորհք բերել»ը՝ մեր հասարակ «այցի գալ»ուն բաղդատմամբ: Աւելի վերջ յայտնի պիտի ըլլար թէ պարսկահայ բարբառին մէջ ընթացիկ բացատրութիւն մըն էր ասիկա:

Դէպի գիւղին վարժարանը տանող մեր ճամբուն վրայ խումբը կը մեծնայ հետզհետէ՝ տուներէն մէկիկ - մէկիկ, իրարու հետեւ քակուղ գիւղացիներով: Վարժարանին բակը կը լեցուի չատ չանցած: Աչակերտները, կարմիր այտերով առողջ մանուկները բոլորն ալ, ձիթենիի ոստեր ունին իրենց ձեռքերուն մէջ:

(Շար· 3)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության Նախարարների խորհրդի 1990 թվականի հոկտեմբերի 17-ի թիվ 1000 որոշմամբ հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի կանոնադրությունը։

Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի նախագահ՝ Ա. Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ք. Երևան, 1990 թ. հոկտեմբերի 17

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեն (այսուհետև՝ Կոմիտե) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) կից գործող պետական կառավարման մարմին է, որն իրականացնում է պետական կառավարման գործառույթներ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի ոլորտում։

2. Կոմիտեն իր գործունեության մեջ ղեկավարվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով, Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հրամանագրերով, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումներով, ինչպես նաև սույն կանոնադրությամբ։

3. Կոմիտեի հիմնական խնդիրներն են՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

4. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

5. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

6. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

7. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

8. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

9. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

10. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

11. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

12. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

13. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

14. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

15. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

16. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

17. Կոմիտեն ունի հետևյալ պարտականությունները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

18. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

19. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

20. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

21. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

22. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

23. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

24. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

25. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

26. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստման, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպման և վերահսկման համար։

27. Կոմիտեն ունի հետևյալ իրավունքները՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

բ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

գ) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակումը և իրականացումը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների նախագծերի նախապատրաստումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (Նախարարների խորհրդի) որոշումների կատարման կազմակերպումը և վերահսկումը։

28. Կոմիտեն պատասխանատվություն է կրում՝

ա) Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական հարցերի պետական կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունների մշակման և

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Մանուկ Առաքելեան եւ զաւակները, Պ. Ռոպէր Գասպարեանց, Տէր եւ Տիկին Փաթրիս Ճօլօլեան, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Գասպարեանց եւ համայն ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդիսաեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Վարդէն Սէրէնկիւլեան եւ զաւակը՝ Սեդա Սէրէնկիւլեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդիսաեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 13, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՏԻՐՈՒՀԻ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՍԷՆ - ՌԱՖԱՑԷԼԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

Ծննդեան պատարագ կը մատուցուի Տարօն Վրդ. Ձերէճեանի կողմէ, Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 17-ին ՍԷՆ - ՌԱՖԱՑԷԼԻ հանգստեան տան Ս. Յովհ. մատրան մէջ։

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԻ

ՀԻՄՆԱՔԱՐԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

26, rue Sibié, 13001 Marseille

որ տեղի պիտի ունենայ
Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 10·15ին

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

կամքէ անկախ պատճառներով, ցնոր տեղի։

ՏՕՆԱՓԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՍԷՆ - ԺԷոօմի Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող հայկական երկօրեայ զպրոցի, Ամանորի հանդէսը՝ Շաբաթ, Յունուար 12, ժամը 21-ին զպրոցին սրահը։

Նախագահութեամբ՝
ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցիչներ Տիկին Մայտա կարապետեանի եւ Խաչիկ Եըլմագեանի։

Արտասանութիւնները, երգ եւ զուարճալի մը փոքրիկներուն կողմէ։ Կաղանդ Պապան պիտի բաժնէ իր բերած նուէրները, ուրախացնելով մեր փոքրիկները։

Կը հրաւիրուին ՍԷՆ - ԺԷոօմի եւ շրջակայքի բոլոր թաղեցիները եւ ծնողքները անխտիր։

Կը հրամցուի թէյ եւ կարկանդակ ՍԷՆ - ԺԷոօմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը փարիզեան իր 8 մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ աւանդական Մանուկներու Օրը՝

Կիրակի 13 Յունուար, ժամը 15-ին

Ցրտ Թաղամասի քաղաքապետարանը՝

SALLE ROSSINO, Rue DROUOT, PARIS 9ème

Ճոխ յայտագիր· - երգ, արտասանութիւն, նուագ։
Խմամաճիկներու ծանօթ խումբի մը մասնակցութիւն։
Հրաւիրուած են բոլոր վարժարաններու աշակերտները եւ երախաները։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կապ· Խաչի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ դպրութիւն, Մանուկներու Օրուան աւանդական ռօնակատարութեան, Կիրակի, Յունուար 13-ին, ժամը 15-ին, ՍԷՆ - Մարթէն տ'Էռի Սալ տէ Ֆէթը։ Կաղանդ Պապան իր նուէրներով պիտի ուրախացնէ բոլոր ներկայ մանուկները։

ԼԻՈՆ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական վարչութեան, Լիոնի մէջ Մանուկները Օրը կը տօնուի Կիրակի, Յունուար 13, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։

40, Rue d'Arménie — LYON 3e

Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ Պապան իր բազմաթիւ նուէրներով։

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՕԾՈՒՄ

Շաբաթ 12 եւ Կիրակի Յունուար 13-ին, փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում կը կատարուի՝ համաձայն հետեւեալ ժամանակացոյցին։-

- *Քահանայական կոչման արարողութիւն Շաբաթ օր, երեկոյեան ժամը 6-ին։*
- *Քահանայի Ձեռնադրութիւն եւ օծում՝ Կիրակի օր, առաւօտեան ժամը 10-ին, հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ՝*

ԳԻՒՏ ԵՊՍ· ՆԱՖԴԱԼԵԱՆ

Առաջնորդ Հայոց Փարիզի

որ պատարագի ընթացքին Ամուսնացեալ քահանայ պիտի ձեռնադրէ եւ օծէ՝

Յովսէփ Աւագ Սարկաւագ Պալըգեան-ը

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ մեր ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Հայ Եկեղեցւոյ բացառիկ այս արարողութեան, եւ աղօթել Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյ ծառայութեան կոչուած այս ընծայեալին համար, որպէս զի ան ըլլայ «մշակ առանց ամօթոյ»։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք. մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը։

Դիմել, - առտուները՝ հեռաձայնելով՝
638 - 04 - 45

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

I'UGA-HOMENETMEN

Paris

organise un

DINER

de soutien

Le Vendredi 25 Janvier à 20h30

au YAN'S CLUB

5, Avenue Reille — Paris 14ème

Apéritif à partir de 19h

Réservation jusqu'au 20 Janvier

— M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

Marseille

Tous les Samedis de 18h à 18h30

AVEDAPER

EMISSION ARMENIENNE BILINGUE
sur
Radio DIALOGUE F. M. 90 Mhz

Մարսէյլ

Ամէն Շաբաթ իրիկուն, ժամը 6-էն 6·30

ԱԽԵՏԱԲԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՌԱՏԻՕԺԱՄ
ՌԱՏԻՕ ՏԻԱԼՈԳ, F. M. 90 Mhz

Irma fourrures

SUR MESURE
— REPARATIONS —
TRANSFORMATIONS

ժամ առաջ զնեցէք ձեր մուշտակէ վերարկուն վստահելով՝

ՀԱՅԿ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

ՁԱՓԻ ՎՐԱՁ - ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷ

44, avenue du Général de Gaulle
94700 Maisons-Alfort
tél. 368 55 99
(Métro: École Vétérinaire-Alfort (direction CRÉTEIL))

Cabinet TERZIYAN

TOUTES ASSURANCES — TOUTES COMPAGNIES

21, rue Lamartine, 75009 Paris
tél. 282 01 41

Ապահովագրական Ձեր հարցերուն համար մի՛ վարանիք դիմելու մեզի

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian

Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille

tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Յառաջ»ի բաժանորդներուն"

ՏՕՆԱՓԱՌ

Կաղանդ Խաչի Եկեղեցւոյ մխիթարեան վարժարանի մասնակցութեամբ աւելի քան 100 աշակերտներու։ Պար, արտասանութիւն, երգ ու թատրոն։ Կիրակի օր, Յունուար 13-ին ժամը 15-ին քաղաքի օփերոպիոմի մէջ՝ 11 - 13 ռիւ Տաւրոն Խաչ։ Ներկայ կանուխ եկէք քաղաքերու մանուկներն ու զպրոցի ուսուցչուհիներն ու պատասխանատուները։

ՀԱՄԱՆՈՐԻ ՏՕՆ
ԵՒ
ՄՈՄԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

Ամանորի տօն եւ Մոմավառութեան աւանդական հանդիսութիւն կեսարական «քէֆէ»ով եւ այլ ուտելիքներով ու խմիչքներով, Կիրակի, Յունուար 13, ժամը 15-ին Հ. Բ. Ը. Մ. «Ալեք Մանուկեան» կեդրոնի մեծ սրահը։

118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Métro : Courcelles

Նախագահութեամբ՝
ՏԻԿԻՆ՝ ՖԻՄԻ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Գեղարուեստական հոյլ բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Արաքսի Գրմբէրեանի, Անի Զագրեանի, Անի Գաբրիէանի, Միհրան Էլմայեանի, Սիլվէն Դէօրօղլուեանի, Բիւզանդ Ֆընտըճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ - Մարի Յովսէփեանի։

Տեղեկութիւններ՝ Նոր Կեսարիայէն - ՄԻՍԱԷ ԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ Վ. ՋԻՐԵԱՆ կողմէ Ազբիւր - Յուշարձանի բացման առթիւ։

Սիրով կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայրենակիցները։

Մուտքը մատնակցութիւն՝ 50 Ֆ.։

INSTITUT NATIONAL DES LANGUES ET CIVILISATIONS ORIENTALES

UNIVERSITE DE PARIS III

Cours de Littérature arménienne de la Diaspora

UA 152

Ces cours assurés par K. Beledian auront lieu aux dates suivantes :
22 janvier : Gostan Zarian
29 janvier : Dadrakomi Harse I
5 février : Dadrakomi Harse II
12 février : Dadrakomi Harse III
12 mars : Harout Gostantian, Poèmes
19 mars : Poèmes II
16 avril : Poèmes III
23 avril : Poèmes IV

Les cours ont lieu à l'Université de Paris-Dauphine, Porte Dauphine, salle P 115, de 17h30 à 19h30.

Cours sur la Poésie arménienne du Moyen - Age, XIIIè - XVIII

UA 151

Ces cours ont lieu dans la même salle que les précédentes, tous les mardis à partir du **15 janvier,** de 15h30 à 16h30.

Au programme : Constantine Yerzenkatsi, Frig, Kerovpé, M. Naghach, S. Nova.

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
12 - 13
SAMEDI-DIMANCHE
12 - 13 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատ : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.875 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.875

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԻՄԱՆԻԹԷ»ի մէջ, Փիէր Ժիւքէն՝ «վերջապէս յարձակողականի անցնինք» խորագրին տակ, կը պարզէ իր տեսակէտները եւ քննադատութիւնները, 25-րդ համագումարի նախօրեակին: Կ'ուզէ «արդար եւ անհրաժեշտ պայքար» մը տանիլ կուսակցութեան վերանորոգման համար: Սկիզբէն, Ժիւքէն խիստ է կուսակցութեան հանդէպ «Համայնավար կուսակցութիւնը ակարացած է. - պատմական հսկայ ժառանգ մը, հազարաւոր պայքարող համայնավարներ, բայց արձանագրած ընտրական տոկոսները, անդամավճարներու մուտքերու անկում, երթալով աւելի քիչ կարգացուղ վաճառուած մամուլ մը, եւ դեռ աւելի՝ չարքաշին նուաղած կեանք մը, ինքնութեան եւ հաւատաք ներշնչելու կորուստ: Այս ամբողջէն առիթոզականութիւն մը՝ համայնավար կուսակցութիւնը ինք իր վրայ պէտք է անհրաժեշտ ճիգը թափէ, ի վիճակի ըլլալու համար հեռանկար մը առաջարկելու, համախմբման եւ չարժումի կարողութիւն մը կազմելու»: Ժիւքէն պատրանք չունի եւ կը մտածէ որ այսքան համարձակութեամբ արտայայտուիլ, պիտակից է որ պարզ պատճառն այն է որ քաղաքական Բիւրոյի անդամ չվերընտրուիլը ի յառաջագունէ որոշ է: Ժիւքէն իր տեսակիցները կը պարզէր «Իւմանիթէ»ի բացած սիւնակներուն մէջ («վիճաբանութեան ամպիոն» 25-րդ համագումարին առթիւ) բայց մերժած է արտայայտուիլ Անթէն 2-ի «Ճշմարտութեան ժամ»էն:

ՆՈՒՄԷԱՅի մէջ, Ուրբաթ առաւու 17 տարու Քալտոշ մը սպաննուած է, ինչ որ յանկարծ լարած է, քիչ մը մեղմացած մթնոլորտ մը Փիզանիի առաջարկներու վազորդային:

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐի զինուորական մէկ պատարանը մահուան դատապարտուած է երեք Քիւրտեր՝ Եաչար Ճերի, Հանիֆի Ելըտըզ եւ Ճեմալ Միրան: Ամբաստանութիւնը ծանօթ է՝ փորձ վնասելու թրքական հողմամասի ամբողջականութեան: Զանգուածային դատավարութիւնն է անկասողական «Քավա» (վերածնունդ, մասկական չարժում) կազմակերպութեան, որ չորս տարի առաջ սկսած է: 329 ամբաստանեալ կայ, որոնց կը վերապրուի 18 սպանութիւն, երկու մահափորձ, բազմաթիւ զինեալ յարձակումներ: 176 հոգի անպարտ արձակուած են:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ, իսկական տագնապ մը ծնած կը թուի, Իօզոտզլըրի հրաժարումէն ետք եւ ըստ դէտերու նախարարապետ Իօզալի եւ նախագահ Էվրէնի միջեւ տարակարծութիւնները շատ ծանր բնոյթ ստացած են: Էվրէն զինուորական դեկավարութեան մը ազդեցութեան տակ է, որ օրէ օր աւելի կ'ընդդիմանայ կառավարութեան քաղաքականութեան եւ Անավարթան կուսակցութեան ծոցը Իօզալի դէրքին: «Միլլի Կազէթէ», աւանդապաշտ թերթին համաձայն, Իօզտզլըրը «սպանելու փորձ կ'ըլլայ» եւ ան իսկական ծուղակ մը ընկած է, բայց ցարդ յայտնի չէ թէ ո՞վ լարած է այն թակարդը, որու հետեւանքով վերցուեցաւ նախարարին խորհրդարանական անձեռնմխելիութիւնը, քանի որ ենթական Իօզալի «հոգեւոր զաւակը» եւ յաջորդը կը նկատուէր: Ամէն պարագայի մէջ, ինչ որ յստակ է այն է որ «հրաժարեցուած» նախարարը զոհն է Մայր Հայրենիքի կուսակցութեան ներքին հակամարտութեանց: Հոն իշխանութեան պայքար կը տանին նախկին - լուծուած - Միլլի Սէլամէթի անդամները, մինչ Էվրէն համոզուած է որ քրիստոնեական անջատողական չարժումէն զատ, երկրորդ փորձանքը Թուրքիոյ համար՝ ատոմածախտութիւն է:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ կ'ամբաստանէ Արեւմուտքը որ կը խնայէ Իրանի վարչակարգին, պահպանելու համար առեւտրական իր շահերը: Միջազգային կոմիտէն կը խոստովանի թէ որեւէ օգտակարութիւն չունի այն 30 հազար իրաքցի զերիներուն որոնք չարչարանքներու կ'ենթարկուին եւ իր ներկայացուցիչներն ալ իրենց արտաքսուած են Իրանէն: Կարմիր Խաչը կ'ուզէ որ արեւմտեան Պետութիւնները ալ ատորագրեն Թեհրանի եղած դիմումները, բայց անոնք աւելի իրենց չահերուն մտահոգութիւնն ունին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ց. Կ.Ի ԼԻԱԿԱՏԱՐ ՆԻՍՏԻՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ «ՊՐԱՒԴԱ»

«Քոթիտիէն տը Փարի», Յունուար 11-ի իր Թիւին մէջ, կ'արձագանգէր խորհրդային կուսակցական պաշտօնաթերթի՝ «Պրաւդա»ի, որ կը պրէ թէ Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան Կ. Կ.ի լիակատար մէկ նիստին, բուռն քննադատութիւններ եղած են կարգ մը չրջանային պատասխանատուներու դէմ: Մէկը՝ Պ. Աւետիսեան, Արովեան չրջանի պատասխանատու պաշտօնազրկուած է «իշխանութեան չահագործումներ» գործած ըլլալով շատ յաճախ, ինչպէս նաեւ օրինազանցութիւններ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՑ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2 / 4)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 1984-Ի ՏԱՍԸ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ

Հրապարակուած է 1984-ի Հայաստանի տասը լաւագոյն մարզիկներու անուանացանկը: Մարզական լրագրողները միաձայն առաջին տեղը տուած են աշխարհի 43 մրցանիշներու հեղինակ ծանրարարձ Եուրի Վարդանեանի: Երկրորդ տեղը զբաւած է դասական ոճի ըմբշամարտիկ Բենիւր Փաչայեան, որ անցեալ տարի չահած էր «Բարեկամութիւն - 84» մրցաշարքի ոսկէ մետալը: Երրորդ տեղը զբաւած Ռաֆայէլ Վահանեան, անցեալ տարի առաջին հանդիսացած էր Պելկրատ տեղի ունեցած ճատրակի աշխարհի խմբայինն ախոյենութեան, իսկ Սելանիկ տեղի ունեցած ոլիմպիականներուն 10 կարելիութենէ 8,5 կէտ չահած էր: Յանկին չորրորդ տեղը զբաւած է լուզօրդ Դաւիթ Համբարձումեան, որ անցեալ տարի՝ Կիեւի մէջ, զբաւաւ Խորհ. Միութեան բաժակակիր: Հինգերորդ տեղը զբաւած Նարինէ Ասատուրեան անցեալ տարի՝ Մոսկուայի մէջ, ոսկէ մետալ չահած էր փինկ-փոնկի Եւրոպայի ախոյենութեան մրցումներուն: Եուրի Սարգսեան, որ Մինսկ տեղի ունեցած ծանրարարձութեան խորհրդային ախոյենութեան եւ Սարայեւօ տեղի ունեցած աշխարհի բաժակի իսկ զարկութեան յաջող արդիւնքներ ձեռք ձգած էր, ցանկին վեցերորդ տեղը զբաւած է: Եօթներորդ տեղը տրուած է ծանրարարձ՝ Օգսէն Միրզոյեանի, ութերորդ՝ մարմնամարզիկ Միխայիլ Նովիկով, իններորդ՝ Արշակ Պետրոսեան (ճատրակ) եւ տասներորդ՝ Ռոբերթ Էմմիեան (ոստումով):

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐՈՂԻ ՄԸ ԱՌԱՋԱՐԿԸ՝ ԲԱՆԱԿՑԻԼ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԵՏ

«Միլլիյէթ»ի Յունուար 10-ի թիւին մէջ, Թալաթ Չալման թրքական ծանօթ յանկերգչին տարբեր բաներ կ'ըսէ, մինչեւ իսկ բանակցութեան առաջարկ կը բերէ:

×

Հայկ. ահաբեկչութեան հարցին մէջ պարտաւոր ենք ընդունիլ կարգ մը դառն իրականութիւններ:

- 1985 տարին ոչ մէկ յոյս կը ներշնչէ թէ հայ ահաբեկիչներ պիտի դադրեցնեն իրենց գործունէութիւնը:

- Ոճիրներու պատասխանատուները ափ մը ահաբեկիչներ չեն միայն. անոնց զօրավիգ բազմաթիւ կազմակերպութիւններ վերջին տարիներուն ընթացքին չատ զօրացած են:

- Զանազան պնդումներու եւ լրատուութիւններու համաձայն ահաբեկչական արարքներու զօրավիգ կանգնողներու կարգին են Ամերիկացիները, Խորհրդային - Միութիւնը, Ֆրանսացիները, Պաղեստինցիները, Հրեաները, Յոյները, Կիպրոսի - Յոյները, Քիւրտերը եւ ուրիշներ:

- Սխալ չըլլար «Հայկ. հարցին վերաբերող քաղաքականութիւն մը չունինք: Մեր դիւանագէտները պէշ - ազէկ պաշտպանելէ ուրիշ բան չենք ըներ» ըսել: Ահաբեկչութեան մեր զոհերը հանդիսաւոր կերպով, ճառերով հողին յանձնելէ ետք մեր ղէտքը կը թաղենք աւազին մէջ:

- Վերջին տասը տարուան ընթացքին, Հայերը քարոզչական մարզին մէջ բաւին չափ առումով փճացուցին մեզ: Մենք չկրցանք լսելի դարձնել մեր ձայնը, չկրցանք պատասխանել: Լուռ ու մունջ կրեցինք «բարբարոս» եւ «ջարդարար» նկատուելու ստորնացումը: Փորձեցինք քանի մը պէրքերու հրատարակութեամբ - որոնց ցրուումն իսկ չկրցանք յաջողցնել - պաշտպանել մեր թէզը, մենք մեզ խաբեցինք:

Պարտաւոր եմ ձեզի ներկայացնել բոլոր այս դառն իրականութիւնները: Որովհետեւ, մօտերս, մեր ազգին ամէնէն արժէքաւոր զաւակներէն մէկ քանին եւս մեծ հաւանականութեամբ մը զոհը պիտի դառնան հայկ. ահաբեկչութեան եւ երբ անոնք ապաննուին, համաշխարհային մամուլը զարձեալ Հայերու փափաքած քարոզչութիւնը պիտի կատարէ:

Երբ օր մը գրի առնուի Ի. դարու քարոզչական պատմութիւնը, թերեւս որպէս այս մարզին ամէնէն ազդեցիկը ցոյց պիտի տրուի Հայերու 1970 - 1980 թուականներու հակաթուրք քարոզչական պայքարը:

Ահաբեկիչներու ետին կը գտնուին Թուրքիայէ դուրս հայկ. զանազան կազմակերպութիւններ ու կարգ մը հայկ. եկեղեցիներ: Միայն Թուրքիան վրդովելու համար չէ որ միշտ կը հրահրուի հայկ. հարցը ... նաեւ ամբողջ աշխարհի Հայերուն ազգային գիտակցութիւնը, եկեղեցասիրութիւնը վառ պահելու համար ... իրաւ ալ արեւմտեան - Եւրոպացի ու հիւսիսային - Ամերիկայի հայկ. եկեղեցիները հակառակ որ ամայացած ու թշուառութեան մատնուած էին տասը տարի առաջ, այսօր կը յորդին բազմութեամբ: Անհատատալի է իրենց ազդեցութիւնը: Տիրացած են հսկայական հիմնադրամներու: Քիչ մըն ալ այս պատճառով է որ Թուրքիայէն դուրս գտնուող հայկ. եկեղեցիները - հակասելով հանդերձ կրօնական, բարոյագիտական ըմբռնումներու եւ մարդկութեան - չեն պախարակեր ահաբեկչութիւնը:

«Մենք ի՞նչ կրնանք ընել որ» ըսելով ձեռնածալ մնացողներ ունինք որոնք կարգ մը բանաւոր պատճառաբանութիւններ կ'առաջարկեն ... «Ոչ ոք կրնայ չափազանցել արհեստավարժ ահաբեկիչներու հետ որոնք զարանակալ կը սպասեն բազմաթիւ երկիրներու մէջ» կ'ըսեն: «Մենք մեր զէմ որոշ պետութիւն մը չտենենալով, մեր պետութիւնը ընելիք բան չունի» կ'ըսեն: «Եթէ փոխադարձութեան դիմենք արեան դասը կը մեծնայ, եւ մանաւանդ համաչխարհային կարծիքը բոլորովին մեզի աննպաստ կը դառնայ» կ'ըսեն: Այս պնդումները անշուշտ իրաւացի կողմեր ունին ... Սակայն տեսակէտի մը համաձայն ալ ատոնք պատրուակներ են զոր կը չահագործեն ոչինչ ընել ուզողներ, ծուլացողներ:

Անկարելի չէ կարգ մը լուծումներ գտնել: Այս լուծումները չատ տարբեր են այն ճառերէն որոնք կ'արտասանուին յուզարկաւորութիւններու ընթացքին, օտար թերթերու մէջ վճարովի հրատարակուած քանի մը ծանուցումներէ, կամ հրատարակուած գիրքերէ որոնք ոչ օգի կողմէ կը կարդացուին: Մեծ օգուտ մըն ալ կարելի չէ ակնկալել այս նիւթին մասին տեսակցութիւն ունենալէ Տիխոնովի, Միթերանի, Ռեկընի հետ:

Պարտաւոր ենք նոր մերձեցում մը փորձելու: Ամէն բանէ առաջ պէտք է ընդունինք որ հայկ. հարցին վերաբերող մեր քաղաքականութիւնը ցարդ մնացած է ապիկար ձեռքերու մէջ ու ապարդիւն, ու պէտք է կարող անձերու եւ կազմակերպութիւններու յանձնենք այս կարեւոր հարցը: Այս՝ մէկ:

Ուրիշ բան եւս, զոր պէտք է ընել, ուղղակի բանակցութիւններու ձեռնարկելն է արեւմտեան - Եւրոպացի ու հիւսիսային - Ամերիկացի հայ դեկավարներու կամ եկեղեցական իշխանաւորներու հետ: Թերեւս մեր Պետութիւնը պաշտօնապէս չի փափաքիր այս քայլը առնել, իրաւունք ալ ունի ... Սակայն կարելի է վստահելի անձերու կամ կիսապաշտօնական դէմքերու լիազօրութիւն տալ կողմնակի ճամբաներով: Տեսակցութիւններուն կըրնան ներկայ գտնուիլ երկու կողմին համար ընդունելի կարգ մը Եւրոպացիներ ու Ամերիկացիներ ալ: Տեսակցութիւնները տեղի կ'ունենան դռնփակ ու գաղտնի: Կողմերը ոչ մէկ յայտարարութիւն կը կատարեն մամուլին: Այս տեսակցութիւններու սկիզբին Թուրքիա կը յայտնէ թէ կարգ մը հարցերու մասին լայ - նախոհութիւն ցոյց պիտի տայ Հայերու փափաքներուն հանդէպ, սակայն ըսի պարագային որ հայ դեկավարները չարդիլեն ահաբեկիչներու գործունէութիւնները, վճռակամ է փոխադարձութեան դիմելու:

Անշուշտ դժուարին պիտի ըլլան տեսակցութիւնները ... Թերեւս անելի պիտի մատնուին: Սակայն օգտակար է փորձել: Որովհետեւ հայ դեկավարներու հետ ոչ մէկ չափում ունենալ լուծում մը չի բերեր: Այնքան առեն որ կացութիւնը ներկայի օրինակով կը չարունակուի, վրնասը միայն մենք կը կրենք: Մենք պիտի վարկաբեկուինք, մենք պիտի սպաննուինք: Սակայն եթէ տեսակցութիւնները սկսին, կրնայ դէպի լուծում զարգացում մը արձանագրուիլ: Հայերու չախչախիչ մեծամասնութիւնը Թուրքերու նման բարի մարդիկ են: Եթէ բարեխնները խօսակցին ու համաձայնին, Թերեւս կըրնան լռեցնել մութ ու չար ուժերն ալ:

ՃԱՏՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ

Գասպարովի բոլոր չանքերը երկրորդ չաղթանակ մը տանելու ի դերեւ ելած են եւ 40-րդ խաղին 70-րդ տարուածին, համակերպած է հաւասար - ոչ ոքի - արդիւնքով մը վերջ տալ խաղին: Մասնադէտներու համար, այս խաղին է որ Գասպարով լաւագոյն առիթները կորսնցուցած է եւ 40-րդ այս հանդիպումը հոգեբանական անկիւնադարձ մըն է իրեն համար: Ուրբաթ օր, Գասպարով սեւերով կը խաղար եւ անկարելի չէր նկատուեր որ Գարպով մի անգամ բնդմիշա վերջացընէ ամէն բան, չաղթական 6-րդ եւ վճռական կէտը նչանակելով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

1984-ԻՆ
ԱՆՀԵՏԱՁԱԾ ԴԷՄՔԵՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Ա.

1984-ը, Հայ Կղերին համար, սկսաւ ծանր կորուստներով։

× Յունուար 14-ին, Հռոմի Մխիթարեան վանատան մէջ վախճանեցաւ Մխիթարեան վաստակաւոր մշակ՝ «կարապետ եպիսկ. Ամատունի։ 65 տարիներու անսակարկ նուիրում մը՝ Աստուծոյ եւ Ազգին, համաձայն Մեծն Մխիթարի պատգամին։ Ուսուցչական պաշտօններէն անդին, կարապետ Եպիսկ. Ամատունի կատարած է բանասիրական մեծ եւ արժէքաւոր աշխատանքներ, պատմաքննական պրպտումներ, եկեղեցական պատմութեան ուսումնասիրութիւններ, մենագրութիւններ, թարգմանութիւններ եւայլն...։ Ծանօթ եւ սիրուած դէմք մը, Ֆրանսայի մէջ, ուր շուրջ քսան տարի ունեցած է բեղուն գործունէութիւն, որպէս Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ։ Կարապետ Եպիսկ. Ամատունի կը հանգչի Ս. Ղազարի նոճիներուն տակ, Մխիթարեան բազում մեծ վաստակաւորներու կողքին, ուր կը կարդանք «ՄԻԱԲԱՆՔ ՎԱՍՏԱԿԵՑԻՆ ՀԱՆԳՉԻՆ ԵՒ ԱՆԴ»։

× Փետրուար 7-ին, Փարիզի մէջ, իր մահկանացուն կնքեց՝ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, (Կաթողիկոսական Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց)։ Կնոդր չարունակ ծառայեց վանն կրօնի եւ հայրենեաց։ Սերովբէ Արք. վախճանումով Հայ Առաքելական Եկեղեցին կորընչուց արժանաւոր հոգեւորական մը, իսկ Ֆրանսահայ գաղութը տիրական դէմք մը որ, 1953-էն ի վեր, իշխեց գաղութի եկեղեցական կեանքին վրայ։ Երուսաղէմի մխիթարեան, Սերովբէ Արք. Մանուկեան կատարած է ուսուցչական պաշտօններ Երուսաղէմ եւ Անթիլիաս, վարած է պատասխանատու պաշտօններ Պատրիարքարանէն ներս, սակայն իր ասպարէզը եղած է առաւելաբար՝ հովուական առաքելութիւնը։

× Սեպտեմբեր 5-ին, Պէյրութի մէջ, Մխիթարեան այլ մշակ մը եւս առ յաւէտ կը բաժնուի՝ Հ. Աբրահամ վրդ. Ադամեան։ Կիսադարեան ծառայութիւն մը յատկապէս առաքելական, հովուական եւ կրթական ասպարէզներուն մէջ։ Հակառակ ժամանակազրաղ այս գործունէութիւններուն Աբրահամ վրդ. Ադամեան կատարած է նաեւ բանասիրական, պատմապիտական եւ լեզուաբանական ուսումնասիրութիւններ։ Ծանօթ է Փարիզի Հայ գաղութին որպէս կաթողիկէ համայնքին հոգեւոր հովիւը, 1960-էն 1972։ Աբրահամ Վրդ. Ադամեանի պաշտօնավարութիւններու ճամբան անցած է զանազան ուղղութիւններէ՝ Մէջին - Արեւելք, Միացեալ - Նահանգներ, Եւրոպա. յաճախակի վերադարձներ ընելով մայրավանք՝ Ս. Ղազար։

×

1984-ը տեսաւ երէց սերունդին պատկանող երկու դաշնակցական հեղինակաւոր դէմքերու, դեկավարներու, պէտ. գործիչներու մեկնումը, որոնք Սփիւռքի տարբեր հորիզոններուն տակ դրին իրենց կնիքը հանրային եւ նաեւ մասնաւորական կեանքին վրայ։

× Կարօ Մեհեան, բուն անունով՝ Կարօ Ղազարոսեան, իր մահկանացուն կնքեց, Փարիզ, Հոկտեմբեր 1-ին։

Մասնաւորական եւ մարտական եղակի սերունդի մը վերջին ներկայացուցիչներէն, Կարօ Մեհեան Պուլկարիայէն՝ Ֆրանսա ծառայած է հայ մշակոյթին, հայ քաղաքական դատին աւելի քան 60 տարիներ որպէս ուսուցիչ, հանրային գործիչ, գրագէտ, հրապարակագիր, տիրուն, գրահրատած Հ. Յ. Դ.եան զաղափարանութեամբ եւ վարդապետութեամբ եւ որուն չարքերէն ներս եղած է տիրական դէմք, վարած է պատասխանատու պաշտօններ զանազան մարմիններու, հաստատութիւններու, ժողովներու մէջ։ Կարօ Մեհեան իր կեանքը ի սպաս դրաւ իր տարագիր ժողովուրդին։ 1944-էն 1956 Խորհրդային Միութեան բանտերուն մէջ ճաշակեց ստալինեան լուծը։ Կարօ Մեհեան սերունդներ պատրաստեց ծառայելու համար դաշնակցական զաղափարին։ Հեղինակ բազմաթիւ հատորներու, աշխատակցած է պրատատհմանի դաշնակցական մամուլին եւ մասնաւորապէս՝ «Յառաջ»ին տարածելով դաշնակցական դաւանանքը։

× Մովսէս Տէր - Գալուստեան Հ. Յ. Դաշնակցութեան դեկավար դէմքերէն եւ Լիբանանի նախկին երեսփոխան, մեռաւ Պէյրութ, Նոյեմբեր 14-ին։

Մուսա Լեռի զաւակ, պատանի տարիքէն մտած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան յեղափոխական հնոցին մէջ։ Թրծուած դաշնակցութեան յեղափոխական եւ մարտական նկարագրով, Մովսէս Տէր - Գալուստեան մասնակցած է Մուսա Լերան դաշտի մը մէջէն, հրեղէն ձիու մը խեւլայեղ վազքը։

Մեր ճամբորդութեան երկրորդ օրն էր, խմբապետ Մուշեղ, որ նստած էր անձնական արարական անիւտան ձիու մը վրայ, կատակով առաջարկեց մայրիկիս, ժամ մը զիս առնել իր ձիուն քամակին եւ ճրլինդ մը կատարել։ պլանալով որ խենթի նման կը սլրկի ձիարշաւը։ Մայրս նախ ընդդիմացաւ, արկածէ մը վախնալով։ սակայն ճանչնալով Սասմայ ծռերու պերզատանի չառաւիղ այս հայդուկին համբաւը, համակերպեցաւ։ Մուշեղ փետուրի մը նման զիս վերցնելով դրաւ ձիուն վրայ, ինքն ալ ցատքելով ձիուն կռնակին, պատուիրեց որ ուժով գրկեմ իր մէջքը եւ չվախնամ։ ապա՝ «Պաչո ջա՛ն Պաչո՛» կոչելով, մարակեց ձին՝ որ չանթի արագութեամբ թռաւ մեր կառաւանէն հեռու, ընդարձակ դաշտի մէջտեղը։ Ես, ամուր կառչած Մուշեղի մէջքին, ուրախութենէս պինուացած, կը զգայի որ մեր քալ պապերու արիւնը կը հոսէր երակներուս մէջ։ Աւիւծ Մուշեղէն ու հրեղէն Պաչօյէն ալ կարծես բոցեղէն չերտեր կը փոխանցուէին մարմնոյս։

Ինքզինքս հպարտ ու բախտաւոր կը զգայի, աչքերս գոցած, երջանիկ, կ'ըմբոշխնէի այս խելայեղ վազքը, որ երբեք, երբեք չէի ուզեր որ վերջանար։

Մինչ Մուշեղ, ոգեւորուած. - «Ապրի՛ս Պաչօ, ապրի՛ս Արմօ» կը զոռար եւ նիժոյգը խելայեղ կը սուրար, մայրս հեռուէն սարսափած ... մեզ կը կանչէր անդադար։ Ափսո՛ս, ի լուր մօրս եւ ջրեպանին կոչերուն, Մուշեղ սոխպուեցաւ զսպել հրաշալի Պաչօն եւ կէս ժամ տեւող յաղթական ձիարշաւէ ու անսահման հրճուանքէ մը յետոյ, վերազարձանք ճամբուն եզրին կանգ առած մեր կառաւանին մօտ։

Երեք օր վերջ մեր կառաւանը հասաւ

ՄԵՈՑ ԱՇԽԱՐՀ
ԲԱԳԷԵ

1911-ի գարնան, Մայիս ամսուն, Մուշէն՝ Տիգրանակերտ եկաւ, մեր ազգականներէն Սասունցի խմբապետ՝ Մուշեղ, մեզ ապահով փոխադրելու համար հայրենիք։

Մնաք բարով ըսինք Տիգրանակերտին ու անցնելով հինաւուրց քաղաքին պարիսպներուն առջեւէն ու Տիգրիսի ափերէն ուղղուեցանք դէպի Տարօն աշխարհ։

Կը ճամբորդէինք ձիերով եւ չորքի կառաւնով։ Կ'անցնէինք ընդարձակ տափաստաններէ։ Կը հանդիպէինք հայ, քիւրտ եւ ասորի ճամբորդներու, որոնցմէ մէկը զարմանալիօրէն մնացած է մաքիս մէջ։ Պարզամիտ երիտասարդ մը, կամ յիմար մըն էր ան, հաւանաբար, որ անդադար կը խնդար, ծափ կը զարնէր ու կը պարէր, աճապարանքներ կ'ընէր եւ մտածները խոթած քթին մէջ կը հանէր ապեղութիւնները։

Մեզի հետ կը ճամբորդէին նաեւ ուղեւորութեան բեռնաւորուած կարաւանները։ Կեանքիս մէջ առաջին անգամ տեսած եմ ուղտը, Տիգրանակերտէն Պիթլիս տանող ճամբուն վրայ։ Ալչած ու հետաքրքրութեամբ կը դիտէի այս տարօրինակ կենդանիին ոչ միայն կռնակի ապսպանները, անդադար որճացող բերանը, այլեւ անոր լայնանիստ ոտքերը, որոնք ամէն քայլափոխին հանդիսաւոր կերպով ու դանդաղօրէն կը մխրճուէին անապատին աւազներուն մէջ։

Այս ուղեւորութենէն հոգիիս մէջ դրոշմուած էր վերջալոյսի մը անծայրածիր դաշտի մը մէջէն, հրեղէն ձիու մը խեւլայեղ վազքը։

Մեր ճամբորդութեան երկրորդ օրն էր, խմբապետ Մուշեղ, որ նստած էր անձնական արարական անիւտան ձիու մը վրայ, կատակով առաջարկեց մայրիկիս, ժամ մը զիս առնել իր ձիուն քամակին եւ ճրլինդ մը կատարել։ պլանալով որ խենթի նման կը սլրկի ձիարշաւը։ Մայրս նախ ընդդիմացաւ, արկածէ մը վախնալով։ սակայն ճանչնալով Սասմայ ծռերու պերզատանի չառաւիղ այս հայդուկին համբաւը, համակերպեցաւ։ Մուշեղ փետուրի մը նման զիս վերցնելով դրաւ ձիուն վրայ, ինքն ալ ցատքելով ձիուն կռնակին, պատուիրեց որ ուժով գրկեմ իր մէջքը եւ չվախնամ։ ապա՝ «Պաչո ջա՛ն Պաչո՛» կոչելով, մարակեց ձին՝ որ չանթի արագութեամբ թռաւ մեր կառաւանէն հեռու, ընդարձակ դաշտի մէջտեղը։ Ես, ամուր կառչած Մուշեղի մէջքին, ուրախութենէս պինուացած, կը զգայի որ մեր քալ պապերու արիւնը կը հոսէր երակներուս մէջ։ Աւիւծ Մուշեղէն ու հրեղէն Պաչօյէն ալ կարծես բոցեղէն չերտեր կը փոխանցուէին մարմնոյս։

Ինքզինքս հպարտ ու բախտաւոր կը զգայի, աչքերս գոցած, երջանիկ, կ'ըմբոշխնէի այս խելայեղ վազքը, որ երբեք, երբեք չէի ուզեր որ վերջանար։

Մինչ Մուշեղ, ոգեւորուած. - «Ապրի՛ս Պաչօ, ապրի՛ս Արմօ» կը զոռար եւ նիժոյգը խելայեղ կը սուրար, մայրս հեռուէն սարսափած ... մեզ կը կանչէր անդադար։ Ափսո՛ս, ի լուր մօրս եւ ջրեպանին կոչերուն, Մուշեղ սոխպուեցաւ զսպել հրաշալի Պաչօն եւ կէս ժամ տեւող յաղթական ձիարշաւէ ու անսահման հրճուանքէ մը յետոյ, վերազարձանք ճամբուն եզրին կանգ առած մեր կառաւանին մօտ։

Երեք օր վերջ մեր կարաւանը հասաւ

պատմական դիմադրութեան, ապա կամաւորական Լէգէոնի կազմութեան Ֆրանսական դրօշին տակ կռուելու համար Թուրքերուն դէմ։

Մ. Տէր Գալուստեան, Լիբանանի մէջ, տասնեակ տարիներ եղած հանրային եւ քաղաքական ծառայութեանց դրեթէ բոլոր ճակատներուն վրայ։ Անդամ Լիբանանի Խորհրդարանի, երբեմն հայ համայնքին երեսփոխան եւ միշտ երբեմն եկնածու Հ. Յ. Դաշնակցութեան, միշտ վերընտրուեցաւ։

Պատկառելի դէմք մը, յարգուած անձնաւորութիւն մը, որ կը դրէ իր անունը Մէջին - Արեւելքի եւ յատկապէս Լիբանանի հայ գաղութի պատմութեան մէջ, առաջին օրերէն մինչեւ այսօր։

Ունի նաեւ գրական գործունէութիւն, արձակ եւ բանաստեղծական էջերով։

Արժանացաւ Ազգ. Ծուղարկաւորութեան, Պէյրութի մէջ։

×

Ֆրանսահայ գաղութը եւ մասնաւորապէս դաշնակցական ընտանիքն ու «Յառաջ»ը կորնչուցին սիրական ու եղակի դէմք մը, որուն անունը արձանագրուած պիտի մնայ ազգային կեանքին յետ պատերազմեան օրերէն մինչեւ այսօր։ Ալէքս Փափազեան անժամանակ կերպով մեկնեցաւ Յուլիս 11-ին, Փարիզ։ Ան ծառայեց իր ժողովուրդին արդար դատին դաշափարական խոր համոզումներով, վճռակամութեամբ, Նոր Սերունդի չարքերէն՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մէջ, «Յառաջ»ի էջերուն մէջ։ Եղաւ այն ռահվիրաներէն որոնք կորիզ մը դրին, նկարագիր մը ստեղծեցին, խանդավառեցան եւ երիտասարդութիւն մը խանդավառեցին ազգ. իտէալներու շուրջ, ստանձնելով հայկականութիւնը պիտակցութեամբ։

Ալէքս Փափազեան Ֆրանսահայ գաղութի գնահատած դէմքերէն մին էր։ Համակրելի, յաճախ ինքնատիպ հարցերու մօտեցումին եւ քննարկումին մէջ, սակայն անդիջող հիմնական սկզբունքներու, դաղափարներու, բարոյական առաքինութիւններու նկատմամբ ազգ. եւ կուսակցական կեանքին մէջ։

Ալէքս Փափազեան մինչ տուաւ իր կուսակցութեան, իր ժողովուրդին փոխարէն ոչինչ սպասելով, եթէ ոչ խորապէս հաւատալով իր ժողովուրդի լուսաւոր ապագային։

(Մնացեալը յաջորդով)

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՅՈՒԱԾ
ՀԱՅԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Լուռ են բոլորն ալ ու ամչկոտ. կինները, հարսե՛րը մանաւանդ։ Իրենց քիթերն ու բերանները ծածկող լաչակներուն տեւէն դուրս ինկող հեռաքրքիր բայց երկչոտ նայուածքները զգոյշ են շատ, ու խոյս կուտան խկոյն, եթէ պատահի որ նայուածքդ բռնէ անոնցմէ մէկն ու մէկը։

Ծանր, դանդաղ չեչտ մը կայ անոնց քալուածքին մէջ։ Շուարուն երեւոյթը մէկու մը՝ որ չի դիտեր թէ ի՞նչ է փընտռածը։ Այր կամ կին առողջ զաւակներն են արտերուն՝ արեւէն այրած թուխ ճակատներով։ Հողի ու արեւի, հովի ու անձրեւի, բնութեա՛ն զաւակները։

Կիները հաւաքուած են բակին մէկ կողմը, այրերը՝ միւս։ Համարձակ աղջնակ մը, հազիւ տասը տարեկան, «Պախրա»ն կ'երդէ։ Լուռ մտիկ կ'ընեն ներկաները։ Լուրջ երեւոյթ մը ունին այրերը իրենց սեւ ու լայն տափատներուն մէջ։ Ամէն հարս քանի մը երեխայ ունի զիրկը կամ փեշերէն կախուած։ Ցուզիչ բան մը կայ տարազներուն մէջ, նայուածքներուն մէջ, մթնոլորտին մէջ որ հայկական է հարազատօրէն։ Հայերէնը որ կը խօսին շատ աւելի մաքուր է ու չերմ, նոյնիսկ աւելի բանաստեղծական քան ծանօթ միւս բարբառները։ Աչիկա նկատելի է զիւղերուն անուններուն մէջ նոյնիսկ. Նամակերտ, Սնկերտ, Սուարան, Սանկիպարան, Խունկ, Հազարջրիկ, Շահրու - լաղ, Բոլորան, Դրախտակ, Խոյդան եւ ուրիշներ տակաւին։

Աւելի վերջ պիտի տեսնէինք թէ ամէն զիւղ ունէր իր վարժարանն ու եկեղեցին, բոլորն ալ տուներուն պէս հողաշէն, եւ թէ իւրաքանչիւր եկեղեցի ունէր մէկ կամ աւելի ձեռագիր Աւետարաններ։ Գիւղացին կը գուրգուրար սոնց վրայ։ Ձեռագիր Աւետարանը օրհնութիւնն էր զիւղին, կրօնականէն աւելի՝ ազգային իրենց դոյութեան խորհրդանի՛շը կարծէք։ Դրացի վրացական ամբողջ զիւղի մը քրիստոնեայ անցեալը պատմութեան կը պատկանէր հիմա։ Ինչ որ կը զիմանար տակաւին այդ անցեալէն՝ կեանքէ պարպուած սովորութիւն մըն էր միայն, սըխալ չրջանակի մէջ զետեղուած նկարի մը պէս։ Սերունդներ առաջ մահմետական զարձած այդ զիւղացիները կը չարունակէին տակաւին փթմամասով խաչին նշանը գծել խմորին վրայ՝ զայն փուռ ճամբելէ առաջ։

×

Գիշերը կ'անցընենք Նամակերտ, զիւղին հիւանդանոցին մէջ՝ յաջորդ առաւօտ չարունակելու համար մեր այցելութիւնը զիւղերուն։

Համեստ, այսպէս կոչուած այս հիւանդանոցը միակ քարաշէն կառոյցն է ամբողջ զիւղին, թերեւս՝ նոյնիսկ չրջանի բոլոր զիւղերուն։ Նախախնամական դոյութիւն մը պարզապէս, որ կը հասնի հայ թէ պարսիկ զիւղացիներու առողջապահական կարիքներուն անխտիր։ Միայարկանի, ընդամէնը հազիւ տասնըհինգ սենեակներ ունեցող այս հաստատութիւնը միշտ ալ ունեցած է մնայուն իր բժիշկը, քաղաքէն եկած, սովորաբար նոր ընթացաւարտ երիտասարդ բժիշկներ, որոնք նուիրումի, զոհողութեան ոգիով մը յանձն առած են դիմագրաւել անխուսափելի դժուարութիւնները, եկած ու պաշտօնավարած են այստեղ չրջան մը, հայ զիւղացիին հետ կողք - կողքի, ապրելով դրեթէ նոյն նախնական պայմաններուն մէջ։ Միշտ ալ վերազարձած են սակայն քաղաք՝ իրենց նախատեսած թուականէն աւելի կանուխ, իրենց տեղը տալով նորերու։

Կը վերապրիմ զիւղական խաղաղ պահերու հեռաւոր յիշատակ մը՝ որ անճանաչելի զառնալու չափ տարտամ է հիմա, երբ պահ մը դուրս կ'ելլեմ, հիւանդանոցին զրան առջեւ, լուռթեան ձայնին ունկնդրելու։ Թանձր մութի մը մէջ թաղուած է զիւղը ամբողջ։ Քարիւղի լապտերներուն տակաւ լո՛յն անգամ չեն բերեր չորս կողմը։ Գիւղերուն մէջ կանուխ քուն կը մտնեն մարդիկ, ամբողջ օրուան մը սպառիչ աշխատանքէն եռք։ Ու վաղը համբարձում է մտնաւանդ։

(Շար. 4)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱԽԿՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, ի յիշատակ իր ողբացեալ անդամներու եւ համակիրներու, Կիրակի, Յունուար 20-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին: Այդ առթիւ, նաեւ ճաշ մը կը արուի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17 ռիւ - Պէօ, ժամը 13·30-ին:

Ներգրանցուելու համար հեռաձայնել՝ 664 - 02 - 92 *եւ* 665 - 13 - 26 *(ժամը՝* 20-էն վերջ*), մինչեւ Յունուար* 17 :

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌՔԻԻ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՒՒԻՐԵՆ

Վ.Իլ.ընէօվ. - Պ. Ս. Ներկաբարեան 250 Ֆ.:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան 200 *ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Խաչին (բաժանել «Յառաջ»էն):*

ԾՆՈՂԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհակառակ ստացած է՝ Տէր եւ Տիկին Թահմազեանէ 150 Ֆ. *Գեղամ Պաղտասարեանի հոգեհանգստեան առթիւ :*

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.

2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

հայ աւանդական երաժշտութիւն

par

ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

ղեկավարութեամբ՝

Ժ. Փ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ-ի

- Շէեղազարդ ալպոմ մը բաղկացած երկու ձայնապնակներէ
- Նուրբ եւ զգայուն մեկնաբանութեամբ

Պարունակութիւն՝

- Երգեր
- Աւանդական գործիքի մեներգներ
- Անսամպլի նուագածութիւն

Գինը՝ 100 Ֆ.

Ունենալու համար դիմել՝

Siège de l'UGAB: 11, square Alboni, Paris 16e
Les FNAC de PARIS
Librairie PALOUYAN: 9, rue de Trévise Paris 9e
Librairie SAMUELIAN: 51, rue Mr. le Prince Paris 6e
Télé CONDORCET: 175, ave Jean Jaurès 92140 Clamart
MCA: 9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
MCA: 17, rue Bleue, Paris 9e, (1e étage)
HAY DISC: 31, rue Lamartine, Paris 9e
et auprès des membres de l'Ensemble Instrumental.

A PARTIR DU 13 JANVIER

TOUS LES DIMANCHES

★ ★ ★ ★

SOIREE DISCO

★ ★

au Restaurant SEVAN

DISCO, ROCK, NEW WAVE

et FOLKLORE ARMENIEN

VENEZ NOMBREUX

CADEAUX SURPRISES

BUFFET PERMANENT

RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément
94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջանային Վարչութիւնը փարիզեան իր 8 *մասնաճիւղերով կը կազմակերպէ աւանդական Մանուկներու Օրը՝*

Կիրակի 13 Յունուար, ժամը 15-ին

Ցրդ Թաղամասի քաղաքապետարանը՝

SALLE ROSSINO, Rue DROUOT, PARIS 9ème

Ճոխ յայտագիր՝ - երգ, արտասանութիւն, նուագ:

Խամաճիկներու ծանօթ խումբի մը մասնակցութիւն:

Հրաւիրուած են բոլոր վարժարաններու աշակերտները եւ երախաները:

ԿՐ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸՆԼԱԼ:

ՊՕՄՈՆ

Կապոյտ Խաչի միօրեայ վարժարանի Տօնածառ հանդէսը՝ Յունուար 20, *Կիրակի, տեղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, ժամը* 15-*ին, աշակերտութեան կողմէ կ'ըլլան երգեր եւ արտասանութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Մնակեանի, իսկ Կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումէն յետոյ - Լօթօ - :*

ՎԻԷՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 20, *Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը* 3-*ին՝ Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւն տրամախօսութիւն Կ. Խաչի երկու դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ, այցելութեամբ ա. ւանդական Կաղանդ պապային:*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Ռոն - Ալփի մասնաճիւղի հովանաւորած հայկական միօրեայ դպրոցին հանդէսը՝ Կիրակի, Յունուար 20, *երեկոյեան ժամը* 17·30-*էն սկսեալ Տէսինի Արուեան Մշակութային Տան մէջ: Կ'երգեն ու Կ'արտասանեն դպրոցին աշակերտները: Ներկաները կը հիւրասիրուին կարկանդակներով եւ զովացուցիչներով:*

Կը հրաւիրուին Տէսինի ու չրջանի հայրենակիցները ներկայ գտնուելու այս հանդէսին ու քաջալերելու հայ փոքրիկները:

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 *ք. մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը:*

Դիմել, - առտուները՝ հեռաձայնելով՝
638 - 04 - 45

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

I'UGA-HOMENETMEN

Paris

organise un

DINER

de soutien

Le Vendredi 25 Janvier à 20h30

au YAN'S CLUB

5, Avenue Reille — Paris 14ème

Apéritif à partir de 19h

Réservation jusqu'au 20 Janvier

M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

URGENT

A CEDER

Cause santé, un atelier de Confection - Lingerie, au 2e étage - 73m2, chauffage, bureau, parking, pour prix et visite

TÉL : 654 - 30 - 55

CENTRE DE RECHERCHES sur la DIASPORA ARMÉNIENNE

organise un débat public sur le thème :

Présentation d'une enquête sur deux écoles maternelles (Saint Mesrop d'Alfortville et Tebrotzassère) :

Les enjeux pédagogiques et socio-culturels.

Quel avenir pour l'enseignement et la pratique de la langue arménienne en France?

Le SAMEDI 26 JANVIER à 20h 30 précises
Au GRAND HOTEL
Salon Delibes - Debussy
2, rue de Scribe - 75009 Paris
Métro : Opéra - Parking : Caumartin

OPTIMA Tours

— 1 9 8 5 —

— **Du 8 au 17 Février**	**4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète)	1,030 F
— **Du 15 au 24 Février**	**4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète)	1,030 F
— **Du 22 Février au 03 Mars**	**4,650 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète)	1,350 F
— **Du 22 au 31 Mars**	**4,650 F**

(tous ces voyages sont avec une nuit à l'aller et une nuit au retour à MOSCOU)

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 au 27 Avril**
— **Du 20 Avril au 04 Mai**

(PREPARATION DE NOTRE BROCHURE D'ETE)

NOUVEAU... NOUVEAU... NOUVEAU...

DEPART DE MARSEILLE
(sur la base de 20 personnes voyageant ensemble)

— **Du 09 au 22 Février**	**5,280 F**
— **Du 16 Février au 1er Mars**	**5,280 F**
— **Du 23 Février au 08 Mars**	**5,980 F**

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 Avril au 03 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage, nous consulter

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

MARSEILLE

Mademoiselle KAPRIELIAN Gayané
21, rue Emile Ducleaux
13004 MARSEILLE
Tél : (91) 34 - 95 - 93
Mardi : de 9h00 à 12h00
Mercredi : de 14h00 à 18h00
Tous les soirs : à partir de 18h30

LIC A 130

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ԱՅՆԹԱՊՅԻՆԵՐՈՒ ԱՄԱՆՈՐԻ ՃԱՇԸ

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի առթիւ, հայրենակցական ճաշ մը կազմակերպուած է նաեւ Ակումբին մէջ՝

5, Ավրնիւ Ռէյ, Փարիզ 14րդ

19 *Յունուար* 1985, *ժամը* 20-*ին:*

Գեղարուեստական ճոխ յայտագրին կը մասնակցին հայրենակից արուեստագէտներ՝

*** Ռասփուբինի Պարախումբի սոլիստ՝
ՅՈՎՍԷՓ ՆՈՒԿՈՒՃՈՒԿԵԱՆ եւ իր խումբը
*** Երեւանի Երաժշտանոցէն վկայեալ՝
Տիկ. ՄԷՅՐԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
*** Աշուղական երգերու մեկնաբան
ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՈԼԵԱՆ

Այնբ-ապցիական համեղ ճաշեր - Անակնկալներ

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կանխօրօք ապահովել հեռաձայնելով՝ 770 · 07 · 25 *եւ* 770 · 27 · 66 *թիւերուն:*

Imprimé sur les Presses du Journal «HAR ATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
15

MARDI
15 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տրամ եա մ : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.876 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 60e ANNÉE — No 15.876

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՒՎԷԼ - ՔԱԼԵՏՈՆԻ

ՄՏԱՀՈԳԻՋ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ԷԼՈՒԱ ՄԱՇՈՐՈՅԻ ՄԱՀԷՆ ԵՏՔ

ՓԻԶԱՆԻ
ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՀԱՍՏԱՏԵՑ

—×—

Ամէն ինչ կրկին դերոյէն կը մեկնի - fiasco տէ փաո - բան Ֆրանսական ընթացիկ բանաճեւումին: 17 տարու Քալտոչի մը սպանութենէն ետք, անկախապաշտ պարագլուխին՝ Էլուա Մաշորոյի մահը մնացած իւղը լեցուց կրակին վրայ եւ քանի մը օրուան մէջ, բոլոր յոյսերը ի դերեւ ելան: Քանաքներուն համար, Մաշորոյի մահը բախումի հեռեւանք չէ, այլ՝ սպանութիւն մը, ուելին՝ «բարբարոս արարք մը, որ վերջ կը դնէ Փիգանիի բոլոր առաջարկներուն»: Միւս կողմէ՝ Քալտոչներու ուրախութեան ցոյցեր ի լուր Մաշորոյի մահուան, ինչ որ չի կրնար առնուազն անախորժ տպաւորութիւն մը չթողուլ, ինչ որ ալ ըլլան տեսակէտները կամ մեռեալին անձնաւորութիւնը:

Ինչպէս կը պատահէր ամէն ինչ: Ըստ ընկալեալ սովորութեան, նկարագրութիւնները կը տարբերին ըստ կողմերուն: Հաստատ է սակայն թէ երիտասարդ Քալտոչին սպանութենէն ետք, տեղւոյն ժամով, ժամը 16-ի չուրջ մինչ ապահովութեան ուժեր կը փութային տեղւոյն վրայ փնտռտուքներ կատարելու եւ ի հարկին հաւանական բախումներու առաջքն առնելու համար, գիւղատնտես մը, 37 քիլոմեթր հեռու, ինքզինքը սպառնալիքի տակ նկատելով, զինուորական ոստիկանութեան պաշտպանութեան դիմած է, այս վերջինը թռան մը ղրկած է չրջանին վրայ թէեւ ապարակին մօտ ոչինչ կը նշմարուի, բայց 6 քիլոմեթր անդին ոստիկանները կը տեսնեն զինեալ Մելանեզիներու խումբ մը, ապարակին սիրոյ պատկանող չէնքի մը մօտ: Շրջանէ մը ի վեր, չչուկներ կային, թէ Մաշորօ, Քանաքներու ազատագրական ազգ. ճակատի առաջամեայ կառավարութեան պաշտպանութեան նախարարը, հեռացած է իր կեդրոնատեղիէն եւ դէպի արեւմուտք կ'երթայ: Այդ պատճառով, ոստիկանութիւնը կ'ուզէր նախ հաստատել թէ այդ դինեալ 50 Քանաքներու գլուխն է: Լուրը կը հաստատուէր, ապահովութեան ուժերը կը պատրաստուէին յարձակման եւ օժանդակ ուժեր կը պահանջէին: Ամբողջ դիչերը ամէն ինչ կը պատրաստուէր ձեռք ձգելու համար անկախապաշտ պարագլուխը: Առաւօտեան 4-ուկէսին է, Շարաթ (Ֆրանսական ժամով՝ 20·30, Ուրբաթ) երբ գործողութիւնը կը սկսէր: Ապահովութեան ուժերը կը յառաջանային դէպի ապարակը: 5·30-ին, առաջին ազդարարութիւն մը կը տրուի Մելանեզիներուն, բարձրախօսով: Ըստ ոստիկանութեան, պատասխանը կը տրուի կրակով: Բախումները կը չարունակուին եւ այս փոխադարձութեան ընթացքին է, որ նախ թիկնապահը, ապա՝ Մաշորօ կը սպանուին: Քանաքներուն համար, Մաշորօ ըսպաննուած է, նոյնիսկ զնդակ մը ստացած է կռնակէն, բայց քննութիւնը հաստատեց թէ դիմացէն զարնուած է:

Ծնած 1945-ին, Մաշորօ դպրեվանք աւարտած է եւ ուսուցիչ դարձած 1974-ին: 1981-էն սկսեալ է, որ կը սկսի ուշադրութիւն գրաւել, յայտարարելով թէ «Ֆրանսական օրէնքը գործ չունի այլեւս»: Անկախութեան կոմիտակից, երկու անդամ Լիբիա գացած է, վերջին տարիներուն: Վերջին երկու ամիսներու իր վարուելակերպը, հատնաբար, ուելի չղազրեցոյց Քալտոչները: Ընտրութիւններու առեն չարդուփշուր ըրած էր քուէատուփերը, այրած՝ Ֆրանսական եռագոյնը, մկզած ոստիկաններու ոտքերուն վրայ եւ վայրագօրէն վարուած բնակչութեան հետ, ուր սարսափ կը տարածէր:

Այս պայմաններու մէջ է, որ կատարութեան պատուիրակը պաշարման վիճակ կը հռչակէր, ինչ որ կը նշանակէ, գործնականին մէջ. -

Բոլոր ցոյցերը արգիլուած են ամբողջ հողամասին վրայ:

Հինգ հոգիէն աւելի՝ որեւէ համախմբում արգիլուած է փողոցը:

Երթեւեկը արգիլուած է ժամը 19-էն 6, բացի յատուկ արտօնութենէ:

Զէնք ունենալ արգիլուած է, առանց արտօնութեան:

Զէնք կրել կամ փոխադրել արգիլուած է:

Կարելի է նոյնիսկ դիչերը խուզարկել բնակարանը բոլոր անոնց, որոնք չեն ենթարկուիր այս հրամանագրին տրամադրութեանց:

Կարելի է արգիլել մուտքը ոեւէ անձի, որու ներկայութիւնը կրնայ վտանգել հանրային կարգուսարքը: Կարելի է նաեւ արտաքսել, նոյն պայմաններու մէջ ոեւէ մէկը:

Երկուշաբթի առտու, «Մաքէն» բառախաղով, խորագիրը մը կը գտնէր, որ լաւագոյնս կը պարզէր կացութիւնը՝

«l'Etat de piège»

Համայնավար կուսակցութիւնը (Լաժուանների յայտարարեց Եւրոպա Մէկ կայանէն, Կիրակի իրիկուն), ուղղակի մարդասպանութիւն կը նկատէ եւ՝ կըրկնակ քննութիւն մը կը պահանջէ «պաշտօնական եւ ներհակ»:

Քանաքներու բաներն ալ, փարիզի մէջ, ուղղակի «գիտակից ոճիր մը» կ'որակէ պատահածը:

Հարցը հոն է, սակայն, թէ ի՞նչ չահ կար, քանի որ նման պարագաներու մէջ, նոյն հարցումն է միշտ՝ որո՞ւ կը նպաստէ ոճիրը: Եւ չի թուիր որ Ֆրանսական իշխանութեանց նպաստէ: Քանաքները այլեւս խօսիլ իսկ չեն ուզեր, նոյնիսկ եթէ Շարաթէն՝ Կիրակի գործածուած լեզուն քիչ մը մեղմացած է:

Մաշորոյի մահը չուքի մէջ թողուց 17-ամեայ Քալտոչին սպանութիւնը, որու թաղումը կատարուեցաւ առջի օր: Քանաք պարագլուխին թաղումը կը կատարուէր Երկուշաբթի եւ սուգ հռչակուած էր երեք օրուան համար: Լիբիական մամուլն ալ սուգի մէջ է, մինչ Մաշորօ հպարտ մեռած, արդէն կը ծնի առասպելը, որ զինքը հերոս - մարտիրոսի կը վերածէ, նահատակուած իր ժողովուրդին արդար դատին ի խնդիր: Ինչ էր արդէն ըսողը՝ «Շատեր կ'երազեն գիս սպաննել, բայց եթէ յաջողին 10, 100 նոր Մաշորօներ կուգան»: Նումէյայի մէջ փրոֆ. Կիար, ազգարան եւ Նոր - Քալետոնիի մասնագէտ յայտարարած է թէ Մաշորօ չատ աւելի վտանգաւոր է մեռած՝ քան ողջ: Այդ իսկ պատճառով, չատ չի կրնար բացատրուիլ թէ դիտակցարար սպաննուած ըլլայ, ինչպէս կը պնդեն Քանաքներէն գատ՝ համայնավարները, համայնավար լիկան (Կրիվին) եւայլն, եւայլն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ժընեւի չերմ մթնոլորտէն ետք, մինչ ընդհ. լաւատեսութիւն կը տիրէր Գրոմիկօ - Շուլց խօսակցութեանց դրական արդիւնքին պատճառաւ, խորհրդային Արտաքին նախարարը պաղ լուր լեցուց յանկարծ, երեք նախապայմաններ դնելով: Մամուլին տրուած հարցազրոյցի մը ընթացքին է, որ Գրոմիկօ կը ճչդէ կարգ մը կէտեր՝ դադրեցնել փերշինկներու զետեղման ընդլայնումը, պաշտպանութեան զէնքերու մէջ հաշուել անգլիական եւ ֆրանսական հրթիռները եւ վերջապէս հիւլէական ապազինման մէջ յառաջդիմութիւն չի կրնար ըլլալ, եթէ նոյնը չըլլայ անջրպետի զէնքերու մէջ:

ԵՒՐՈՊԱ. Մէկ ձայնասփիւռի մամուլի քէչօպին (Կիրակի) հիւրն էր համայնավար կուսակցութեան Ազգ. Ժողովի յանձնախումբի նախագահ Անտրէ Լաժուանեը, որ չխուսափեցաւ յստակ պատասխաններ տալէ, նաեւ կուսակցական հարցերու մասին: Տկարացումը կը վերագրէր նաեւ ձախի միութեան եւ հասարակաց ծրագրին. Այն հարցումին թէ կրնա՞յ Մառչէի տեղն անցնիլ, կը պատասխանէ թէ չատ անհաճոյ բարբաջաններ են, աւելցնելով «նոր ղեկավարութիւնը նոյնքան յարձակման պիտի ենթարկուի, որքան նախորդը»: Որոշ չափով խնայեց կառավարութեան, չծածկելով թէ Նախագահ Միթերանի իրաւասութիւնները չատ են, պէտք չէ հանրապետական միապետութիւն մը ըլլայ եւ Ազգ. Ժողովը պէտք է դեր մը ունենայ, զոր չունի ներկայիս:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ (եւ Եւրոպայի, նաեւ) սաստիկ ցուրտը կը չարունակուի զերոյէն վար 10-էն մինչեւ 30 որոշ չրջաններ: Յարդ 110 հոգի մեռած է:

ԹՈՒՐՔԻԱ. բուռն բողոք մը բարձրացուցած է Ցունաստանի դէմ, անոր պաշտպանութեան նոր քաղաքականութեան առթիւ («Յառաջ», Յունուար 10), որ առաւելապէս կը կեդրոնանայ Թուրքիոյ դէմ:

ԻՆՔ ՊԻՏԻ ՈՒՏԻ, ան զինքը կ'ուտէ...: Եւ այս պատմութեան հերոսներն են՝ օձ մը եւ առնէտ մը: Տարբալուծարանի մը պատասխանատուն, որ ութ օր պիտի բացակայէր առնէտ մը կը թողու վիչապօձին վանդակին մէջ, որպէսզի անօթի չմնայ: Բայց սպասուր մը չերմութիւնը կը պակսեցնէ, օձը կը սկսի մռնչել եւ ձմեռնային խոր քունի մը մէջ կ'ընկղմի: Առնէտը, որ չի «ձմեռեր» կը սկսի ուտել վիչապօձը եւ երբ բնազդիտութեան փրոֆէսէօրը արձակուրդէն կը վերադառնայ կը տեսնէ որ 150 սանթիմեթր ունեցող օձէն 30 սմ. պակսած է: Անմիջապէս զործողութեան կ'ենթարկեն, բայց չի դիմանար ու մահկանացուն կը կնքէ:

ՄՇԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԸ ԲԵՄԱԴՐԷ «ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐ»Ը

Դեկտեմբեր 27-էն ի վեր Փարիզ կը գտնուին Հայրենի անուանի զոյգ դերասանները՝ Մշեր Մկրտչեան եւ իր կինը՝ Թամար Մկրտչեան - Յովհաննիսեան: «Եռանկիւնի», «Կատր մը երկինք», «Նահապետը» ժապաւէններու մէջ մարմնաւորած իր կերպարներով ծանօթ դերասան Մշեր Մկրտչեան ներկայիս կը ղեկավարէ Հայաստանի ձայն - հեռատեսիլի դրամատիկ թատրոնը, որուն նաեւ պլխաւոր բեմադրիչն է եւ դերասաններէն մին: Կինը՝ Թամար Մկրտչեան, որ աղջիկն է բանաստեղծ Հրաչեայ Յովհաննիսեանի, եղած է Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատրոնի չնորհալի դերասանուհիներէն մին՝ որ մեծ յաջողութեամբ մարմնաւորած է կարեւոր դերեր Վարդգէս Պետրոսեանի «Ծանր է հիպոկրատի պլխարկը» (Լիլիթ), Ուիլեըմ Սարոյեանի «Ձեր կեանքի ժամանակը» (Քիթի Տիւվալ) եւ այլ թատերախաղերու, ինչպէս նաեւ «Երկունք» «Թբթենի» եւ «Աւտոմեքենան տանիքին» չարժանկարներու մէջ: Ներկայիս առաջնակարգ դերասանուհի է իր ամուսնոյն դեկավարած թատրոնին մէջ:

Օգտուելով Փարիզ կեցութենէն, Մշեր Մկրտչեան լի մտադ կը բեմադրէ Յ. Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»ը, որու կը մասնակցին Մկրտչեան ամուլէն բացի՝ տեղական կարգ մը ուժեր: Այս առթիւ, կատարուած «Յառաջ»ի տեսակցութիւնը Մկրտչեաններու հետ, կուտանք առաջին, ի մտադ:

ՀԱՆԳԻՍՏ Հ. ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՀԷՊՈՅԵԱՆԻ

Երկուշաբթի, Յունուար 7-ին, Վիէննայի մայրավանքը, իր մահկանացուն կնքած է մխիթարեան վաստակաւոր մշակ մը՝ Հ. Գրիգոր Վ. Հէպոյեան:

Ողբացեալը ծնած Պոլիս 1910-ին, քահանայ ձեռնադրուած է 1932-ին եւ անկէ ետք, որպէս Մխիթարեան Վիէննական միաբան առաքելական եւ ուսուցչական պաչտօններ վարած է Պլովդիւ (Պուլկարիա), Պէյրութ, Հուսկ՝ Քալիֆորնիա:

Չմուտ երաժշտագէտ հեղինակ է նաեւ կարգ մը գործերու: Այս առընչութեամբ, բայց նաեւ այլ առիթներով կ'աշխատակցէր «Յառաջ»ի եւ հայ մամուլի: Վերջին տարիներուն, Լոս - Անճըլըս էր, ուրկէ նաեւ կանոնաւորաբար թղթակցութիւններ կը ղրկէր «Յառաջ»ի: Առողջական պատճառներով, վերջերս վանք վերադարձած էր, ուր եւ կնքեց իր մահկանացուն:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Չորեքչաբթի օր, Յունուար 16-ին, Հոգեհանգստեան պաչտօնն ալ՝ կիրակի, Յունուար 27-ին, վանքին եկեղեցւոյ մէջ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7 - 9)

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁ ԵՈՒՐԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ 1984-Ի ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՐԶԻԿԸ

Խորհ. Միութեան մարզական լրատուներու դաչնակցութիւնը հրապարակած է 1984-ի խորհրդային տասը լաւագոյն մարզիկներու անուանացանկը, որուն երկրորդ տեղը կը գրաւէ Ծանրաբարձ՝ Եուրի Վարդանեան: Ան ոլիմպիական խաղերուն, աչխարհի եւ Եւրոպայի ախոյեանութիւններուն տարած իր հանրածանօթ յաղթանակներուն եւ հաստատած բազմաթիւ մրցանիչներուն վրայ աւելցուցած է «Բարեկամութիւն - 84» ծանրաբարձութեան միջազգային մրցումներու ախոյեանի տիտղոսը: Միւս կողմէ, Խորհ. Միութեան ազգային ոլիմպիական կոմիտէի եւ «Օլիմպիական Պանորամա» թերթի խմբագրութեան մրցումի արդիւնքներով, խորհրդային Հանրապետութիւններու լաւագոյն մարզիկը նկատուած է Եուրի Վարդանեան: Համաչխարհային 43 մրցանիչներու հեղինակ հայ ծանրաբարձը, վերջերս ԹԱՍ-ի թղթակցին հետ ունեցած հարցազրոյցի ընթացքին յայտնած է, թէ դալ տարի պիտի քաչուի մարզական ասպարէզէն, մասնակցելէ ետք քանի մը մրցումներու:

×

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Մոսկուայի կեդրոնական Յուցասրահին մէջ բացուած է «Հողը և մարդիկ» պետարուեստական ցուցահանդէսը, որուն կը մասնակցին նաեւ հայ նկարիչներ ու քանդակագործներ: Մեծ հետաքրքրութիւն ըստեղծած են Մհեր Աբեղեանի, Լավինիա Բաժբէուկ - Մելիքեանի, Սուրէն Սաֆարեանի եւ Արա Յարութիւնեանի գործերը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

1984-ԻՆ ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԴԷՄՔԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

(Բ. եւ վերջ)

Ֆրանսայի հայ գաղութը կորսնցուց այլ յայտնի դէմք մը՝ Նափոլէոն Պիւլլիւեան, որ իր մահկանացուն կնքեց Ապրիլ 12-ին, Լիոն: Ծանօթ ֆրանսական շրջանակներուն մէջ որպէս ճարտարարուեստի մեծերէն մէկը: Ընկերային յաջողութեան լաւագոյն օրինակներէն մէկը որ ճակտի քրտինքով, բնածին ընդունակութեամբ նաւահանգիստի բեռնակրութենէն հասած էր չուրջ քսան ճարտարարուեստական հաստատութեանց ղեկավը

Նափոլէոն Պիւլլիւեան մեծ մեկենաս մը եղաւ քաղաքերոլով արուեստը, գրականութիւնը եւ օժանդակելով բժշկական հետազօտութեանց:

Նափոլէոն Պիւլլիւեան պատուոյ նախագահն էր Ֆրանսայի Շրջանի Հ. Բ. Ը. Միութեան:

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի մեծ ընտանիքէն բաժնուեցան երկու վեթերան անդամուհիներ՝ Արմենուհի Խաչիկեան եւ Տիրուհի Սէրէնկիւլեան: Կը պատկանին կիներու այն սերունդին որ այս զաղութի կազմութեան սկզբնական օրերէն պիտակցութեամբ եւ նուիրումով նետուեցաւ ազգային կեանքին մէջ կրթական եւ բարեսիրական աշխատանքներով:

× Արմենուհի Խաչիկեան իր մահկանացուն կնքեց Յուլիս 1-ին, Անթիլի հանգրստեան տունը: Տարիներու ընթացքին ունեցաւ լայն գործունէութիւն Փարիզի, Ալֆորվիլլի մասնաճիւղերու կամ Շրջանային Վարչութեան մէջ: Եղած է կապոյտ Խաչի օգտիոխութեան կայանին տնօրէնուհի: Հայերէն լեզուն գուրգուրանքով դասաւանդած է երիտասարդ սերունդներուն: Նոյնպէս վարած է Անթիլի հանգստեան տան տնօրէնութիւնը:

× Տիրուհի Սէրէնկիւլեան իր մահկանացուն կնքեց՝ Դեկտեմբեր 3-ին, Փարիզ: Մարսէյլէն Փարիզ ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի մէջ վարած է պատասխանատու պաշտօններ, ձեռնհասութեամբ եւ նուիրումով: Շրջանէ - շրջան կազմակերպած է այս կանայի կազմակերպութեան ներքին կառոյցը եւ քաղաքէ - քաղաք բերած է կապոյտ Խաչին խօսքը: Իր ամուսնոյն՝ Հայկ Սէրէնկիւլեանի հետ, Պոլսէն գաւառները եւ ապա Հայաստան, Յունաստան եւ հուսկ Մարսէյլ ու Փարիզ հետեւած ու մասնակցած է կուսակցական կեանքին:

Ֆրանսահայ գաղութի ազգ. կեանքին լայն եւ պնդահաւատած մասնակցութիւն բերող կիներու չարքին իր յատուկ տեղը ունի անկասկած՝ Իրիս Պիւլպիւլեան, որ մեռաւ Փարիզ, Յուլիս 20-ին: Իրիս Պիւլպիւլեան տասնեակ տարիներ ձայնասփիւռէն, հայկ. բեմերէն եւ մանաւանդ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վերնատունէն ապրեցուց հայ երգը, մեր Հայրապետներու չարականները, մեղեդիները զառնալով ժողովրդական սիրուած եւ փնտռուած երգչուհի մը:

×

Նոյնիսկ եթէ իր մահկանացուն կնքեց Նիւ - Եորք, ուր կ'ապրէր 1970-էն ի վեր, Փետրուար 25-ին, Ֆրանսահայ գաղութը չի կրնար մոռնալ իր հին ու ծանօթ դէմքերէն՝ նկարիչ՝ Վաւա Խաչատուրեան: Իր ամուսնոյն մահէն յետոյ, 1947-ին, Վ. Խաչատուրեան նուիրուեցաւ ամբողջովին նկարչութեան: Իր ինքնատիպ գոյներով, ստեղծած իւրական եղակի դիմագիծերով տիրապետեց իր արուեստին: Բազմաթիւ ցուցահանդէսներ յայտնաբերեցին անոր վրձինած եթերային ու երազական ներաշխարհը: Ապրեցաւ լեցուն կեանք մը արուեստի մարզին ներս:

×

Արտասահմանի հայ մամուլը 1984ին ունեցաւ երկու կարեւոր կորուստներ, մամուլի արհեստավարժներ:

× Նիւ - Եորքի մէջ, Ապրիլ 28-ին, մեռաւ՝ Լեւոն Քէշիշեան, արտասկան մամուլի թղթակից ՄԱԿ-ի մօտ, Լեւոն Քէշիշեան համբաւ կը վայելէր օտար չրջանակներուն մէջ: Նաեւ թղթակից էր հայերէն օրաթերթերու, գլխաւորաբար՝ «Հայրենիք»ի:

× Փարիզի մէջ, Սեպտեմբեր 20-ին, իր մահկանացուն կնքեց՝ Ալեքս Ալիքսանեան, Փարիզի «Աշխարհ» շաբաթաթերթի խմբագիրը: Պոլսէն՝ Փարիզ, տարած է հայ խմբագրին միայնզամայն ապերախտ, բայց վսեմ աշխատանքը: Յանձնառու մարդ, աշխատասէր, դուրդուրոտ նորածիլ արժէքներու, երէց թէ կրտսեր գրչի մարդոց հանդէպ: Հեղինակ է երկու հատորներու: Տասնամեակներ ձեռնհաս մասնակցութիւն բերած է Փարիզի հայ ազգային թէ մշակութային կեանքին: Ալեքս Ալիքսանեանի մահով հայ մամուլի ճշմարիտ սպասարկու մըն է որ կ'անհետանայ:

×

Յիշատակութեան արժանի է Գուրգէն եանըգեան ,որ մեռաւ Լոս - Անճըլըս, Փետրուար 28-ին: Ծանօթ է որ Գուրգէն Եանըգեան 1973 Յունուար 27-ին, Սանթա - Պարպարայի Պալթիմուր պանդոկին մէջ, 77 տարեկանին, սպաննած էր Լոս - Անճըլըսի Թուրք աւագ հիւպատոսը՝ Մեհմէտ Պայտար եւ փոխ - հիւպատոսը՝ Պահատըր Տէմիր:

×

Պոլսահայ ժամանակակիցէ արձակին ծանօթ անուններէն մէկը՝ Զաւէն Պիպէեան, վաղահաս կերպով մահացաւ, Հոկտեմբեր 4-ին: Հեղինակ՝ վիպագրութիւններու եւ պատմուածքներու որոնք լոյս տեսած են զանազան հատորներու մէջ: Աշխատակցած է Պոլսոյ հայ մամուլին:

×

Լոնտոնի հայ գաղութի հին անդամ եւ ծանօթ անուն մը՝ Սարգիս Քիւրքճեան, իր մահկանացուն կնքեց Սեպտեմբեր 22-ին: Երկար տարիներու վաստակ ունի յատկապէս եկեղեցական եւ բարեսիրական մարզերէն ներս: Բարերարութիւններ կատարած է էջմիածին եւ մանաւանդ սատարած է Երեւանի Ս. Սարդիս եկեղեցւոյ նորոգութեան:

×

Չենք կրնար մոռնալ Մարսէյլի հայ գաղութի երկու հին անդամներ, որոնք երկար տարիներ ազգային եկեղեցական կեանքին մէջ եւ Հ. Ց. Դ.եան չարքերէն ներս միանամբար քալեցին ու գործեցին եւ կարելի է ըսել միանամբար ալ մեկնեցան 1984-ի առաջին օրերուն՝ կարապետ Ճանիկեան եւ Յակոբ Պապիկեան:

× Կարապետ Ճանիկեան մահացաւ, Յունուար 7-ին: Աւելի քան՝ 60 տարուան վաստակ ունի ազգային կեանքի բոլոր հիւղերուն մէջ, թաղականութենէն մինչեւ Ազգ. Առաջնորդարանի կեդր. Վարչութիւնը եւ Դաշնակցութեան չարքերէն ներս:

× Յակոբ Պապիկեան մեռաւ, Յունուար 24-ին: Մէջէն - Արեւելքէն Ֆրանսա ազգային եւ կուսակցական կեանքին մէջ եղաւ տիրական դէմք, ունեցաւ բեղուն գործունէութիւն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1984-ին, Հայաստանի մէջ, գրականութիւնը, երգը, գինուորականութիւնը կորսնցուցին ականաւոր դէմքեր, փայլուն ներկայացուցիչներ: Ամենածանր կորուստը սակայն եղաւ Յովհաննէս Շիրազի մահը, Երեւանի մէջ, Մարտ 14-ին:

× Հայաստանի եւ Սփիւռքի ամէնէն ժողովրդական բանաստեղծը որ արտայայտեց հարազատօրէն իր ժողովուրդին զգացումները, լուծները: Յովհաննէս Շիրազ եղաւ ժողովուրդի կեանքի եւ պայքարի երգիչը: Իր քերթուածները լրջութեամբ հայրենասիրական եւ ազգային բուռն չեչտաւորումով կը խօսին բոլոր Հայերուն սրտին: Ունի բազմաթիւ հատորներ եւ թարգմանուած է բազմաթիւ լեզուներու: Քերթողական արուեստ, վճիտ ու քնքուշ լեզու, Յովհաննէս Շիրազ կը մնայ Հայաստանի այն բանաստեղծներէն որոնք իրենց ղրոշմը դրին երեւանեան արդի բանաստեղծութեան վրայ:

× Զօր. Սարգիս Մարտիրոսեանով հանրածանօթ զինուորական մըն է որ մեռաւ, Փետրուար 15-ին, Երեւան: Որպէս հրամանատար Բ. Աշխարհամարտին մեծ դեր ունեցած է զանազան ռազմաճակատներու վրայ եւ յատկապէս՝ Պերլին եւ Զեխոսլովաքիա: Արժանացած է Խորհ. Միութեան հերոսի բարձր կոչումին եւ ստացած է բազմաթիւ չքանշաններ եւ մետալներ: Զօր. Ս. Մարտիրոսեան ծանօթ դէմք մըն էր Փարիզի հայ գաղութին ուր կատարած էր մեկէ աւելի այցելութիւններ:

× Բանաստեղծ՝ Սարմեն (Արմենակ Սարգիսի Սարգսեան) կը մեռնի Փետրուար 18-ին, Երեւան: Հրատարակած է բանաստեղծութիւններու աւելի քան երեսուն հատաքածոներ, ամենք թարգմանուած զանազան լեզուներով: Հեղինակն է Խորհրդային Հայաստանի Պետական Փառերգի բնագրին:

× Հայաստանի Թատրոնը՝ Զարզանդ Պարեան-ով կորսնցուց իր մեծագոյն թատերագիրներէն մէկը, որուն գործերը եւ յատկապէս «Սայաթ Նովա», «Աբծիւ Վասպուրական»ի գրած են լայն ժողովրդականութիւն:

× Լուսիկ Քոշեան-ի մահով, Հոկտեմբեր 23-ին, փնտռուած ձայն մըն է որ մարեցաւ: Թաթուլ Ալթունեանի երգի ու պարի համոյթի մենեղչուհի, իր անունը կապուած պիտի մնայ կարգ մը երգերու հետ՝ «Ես պուճուր, եարս պուճուր», «Նուրաբ, Նուրաբ», «Զեմ ու չեմ», «Սարի սիրուն եար», «Հարս եմ գնում», եւայլն: Լուսիկ Քոչեան հանրութեան սիրոյն ու համակրանքին արժանացած երգչուհի մըն էր:

× Փրոֆ. Արամայիս Մնացականեան, իր մահկանացուն կնքեց Նոյեմբերին: Հմուտ մատուռական, յատկապէս բեղուն գործունէութիւն ունի մամուլի խմբագրութեանց մէջ: Եղած էր քարտուղարը Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պրեզիտիումին եւ նաեւ վարիչը պատմութեան Հիմնարկի հայ պարբերական մամուլի պատմութեան բաժնին:

× Օգոստոս 14-ին, կորսնցուցինք ճատրակի աշխարհի մեր ախոյեանը՝ Տիգրան Պետրոսեան, որ եղաւ երկար տարիներ փայլուն ներկայացուցիչներէն մէկը, Խորհ. Միութեան ճատրակի դպրոցին:

(Շար. 5)

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Երկինքը այնքան պայծառ է սակայն ու աստղերը այնքա՞ն վճիտ՝ որ կարծես նո՛ր լուացուած են անոնք կապոյտ երազով: Հանդիպակաց բարձունքէն փչող զով հով մը կը հասնի մինչեւ ոսկորները: Կը զարձնեմ վերարկուիս օձիքը վեր ու կը մնամ պահ մը այնտեղ, կռնակս հաստ գերաններէն մէկուն տուած, ճակատս վեր, վեր՝ աստղերուն: Ցաւոնի է որ փոյթը չէ ծղրիթին՝ որ քանի մը թիզ վերը, քիւին վրայ՝ անկիւնէ մը աստղ կը կոչէ անտարբեր, միօրինակ իր ծլեծլուոցով: Պզտիկ խիճ մը կը վերցնեմ գետնէն ու կը նետեմ ձայնին ուղղութեամբ: Երգը կը փրթի խոկոյն, ու կարճ պահի մը համար գիւղը կը դառնայ կրկնապէս ամայի:

Մոռցած էինք. Համբարձում է այսօր: Խումբ մը աղջնակներ են, հազիւ 10 - 12 տարեկան, որոնց անտաշ անմեղ ձայնը՝ նոր ծագող ամչկոտ արեւի մը հետ ներս կ'իյնայ բաց պատուհանէն:

Ժամ մը վերջ երբ ճամբայ կ'ելլենք, գիւղը պարպուած է արդէն: Բացուող լոյսին հետ գիւղացիները ուղղուած են դէպի մերձակայ դիւզը՝ Շահրուլաղ՝ ուր պիտի հաւաքուին նաեւ Փերիոյ չըրջանի միւս հայարնակ գիւղերուն բնակիչները Համբարձման տօնակատարութեան համար: Ոմանք քանի մը ժամ տեւող այդ ճամբան պիտի կտրեն ոտքով, աւելի բախտաւորները՝ էշով:

Դէպի Շահրուլաղ մեր ճամբուն վրայ - եւ ի՛նչ ճամբայ, ամբողջ քար, փուշ կամ ցեխ - կը հանդիպինք քանի մը այլ գիւղերու եւս: Նոյն հողաշէն տուները, նոյն գիւղացին ու նոյն մթնոլորտը գրեթէ ամէն տեղ: Սուաբանի մէջ բացառապէս բաց է վարժարանը, թէեւ աշակերտները, հակառակ իրենց պարսիկ տնօրէնին խիստ պատուէրին, չեն ներկայացած մեծ մասամբ՝ չատ պարզ այն պատճառով որ Համբարձում է այսօր: Ներկայ են վերի կարգի տղաքը միայն, ու գուրսը՝ բակին մէջ ցրուած, կէսօրւան արեւին տակ, կը փորձեն պատասխանել թուաբանական քննութեան մը հարցարաններուն:

Երբ կը հասնինք Շահրուլաղ, կէսօրը անցած է արդէն:

Սարաւը՝ գիւղին դիմաց, սարի կողէն բխող աղբիւր մըն է, որուն շուրջ տեղի կ'ունենայ տօնախմբութիւնը: Աւանդութիւնը, որուն տակաւին մինչեւ այսօր ալ կը հաւատան գիւղացիներէն չատերը, Սուրբ Սարգիսը կը թողնէ այս սարին վրայէն՝ միշտ անչուշտ իր աննման ձիուն վրայ հեծած: Ձիուն ամբակներէն մէկը յանկարծ կը զարնուի սարի լանջին՝ ուրկէ խոկոյն այս աղբիւրը կը բխի: Ժայռին վրայ ամբակաձեւ փոսիկը լաւագոյն ապացոյցն է թերահաւատներուն համար մինչեւ այսօր ալ: Սերունդներով գիւղացիները խունկ ծխած են այստեղ ամէն Համբարձման տօնի՝ երբ ուխտի եկած են Սուրբ Սարգիսի աղբիւրին: եւ ուխտի օր է այսօր:

Հազարաւոր գիւղացիներ, իրենց պոյնըզդոյն տարազով ծածկած են լերան լանջը ամբողջ, աղբիւրին չուրջ: Կիներուն մօտ կարմիրը տիրապետող գոյնն է որոշապէս: Այրերը, հակառակ ճնշող տաքին, հագած են իրենց տնական ըզգեստները, սեւ, լուրջ:

Թեմակալ առաջնորդներուն անակնկալ երեւումը այստեղ՝ պահ մը չփոթ կը ստեղծէ խումբերուն մէջ: Կը մարի զուռնային ու զհոլին երգը, կը քակուին պարող խումբերը եւ մէկ կողմէն ծայր կուտայ աչխամբոյրը: Շատ չանցած կը խառնուինք մե՛նք եւս բազմութեան: Մեր ժողովուրդն է իր իսկական դիմագիծով, բարքերով, այնպէս ինչպէս եղած է դարերով, պարզ, անկեղծ, բուխ: Իր տնտեսական կեանքին հարազատ մէկ պատկերն է ասիկա՝ որուն քաղքենի դարձած Հայը կը մօտենայ այլեւս որպէս պատմութիւն ու անցեալ միայն, ինքզինք տրրամօրէն անջատուած դանելով այդ բոլորէն: Որովհետեւ կը զգայ թէ տեղ մը, իր հոգիէն ներս, փրթած բան մը կայ հիմա՝ որ զինք կը դարձնէ այդ բոլորին հետաքրքիր ականատեսը միայն:

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՁԱՅՆԱՏՈՒՓ

ԿՑՑՈՅ

ՊԱՏԱՐԱԳԱՎՈՐ ՔԱՀԱՆԱՅ

Ք.

ՀԱՅԿԱԿ ՊՈԼՈՓՓՅԱՆ

Նաայ պատմի գիտեմ ես ինձ համար, որ մարդկության մեջ երբեք այսքան ժպիտներ չեն եղել, ինչ հիմա։ Ես չգիտեմ, թե ինչ է պատճառը, բայց ամենքն ուրախ են, ամենքն ունեն ինչ-որ մի գաղտնիք, որ ուզում են ասել, բայց չեն ասում։ Ամենքն ունեն ինչ-որ մի գաղտնի ուրախություն, որ ուզում են կիսել ուրիշների հետ, բայց չեն կիսում։ Ամենքն ունեն ինչ-որ մի գաղտնի հաճույք, որ ուզում են տալ ուրիշներին, բայց չեն տալիս։ Ես էլ ունեմ մի գաղտնիք, ուրախություն և հաճույք, բայց ես էլ չեմ ասում։ Ես էլ ժպտում եմ, ինչպես բոլորը։ Ես էլ ուրախ եմ, ինչպես բոլորը։ Ես էլ ունեմ մի գաղտնիք, որ ուզում եմ տալ ուրիշներին, բայց չեմ տալիս։ Ես էլ ունեմ մի գաղտնի հաճույք, որ ուզում եմ կիսել ուրիշների հետ, բայց չեմ կիսում։ Ես էլ ունեմ մի գաղտնի ուրախություն, որ ուզում եմ ասել ուրիշներին, բայց չեմ ասում։

Ես ինչո՞ւ եմ ուրախ, ինչո՞ւ եմ ժպտում, ինչո՞ւ եմ ունեցել գաղտնիք, ուրախություն և հաճույք, ինչո՞ւ եմ ուզում տալ ուրիշներին, ինչո՞ւ եմ ուզում կիսել ուրիշների հետ, ինչո՞ւ եմ ուզում ասել ուրիշներին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Մարզար Ծերուկեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան, Կիրակի, Յունուար 20-ին, Սէնթ - Մարկըրիթի Ս. Աստուա - ծածին եկեղեցին, իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր եւ աղգականին՝

ԱՂՆԻԻ ԾԵՐՈՒԿԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Այս առթիւ պատարագի բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ «Գուսան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Ժիւլիէթ Երլմազեանի:

×

Այրի Տիկին Արաքսի Զաքարեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ իր ամուսնոյն՝

ՄԱԳՍՈՒՏ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ

հոգւոյն համար անոր մահուան քառա - սունքին առթիւ, Կիրակի, Յունուար 20, Լիանի Ս. Յակոբ Եկեղեցին:

Այս առթիւ Այրի Տիկին Արաքսի Զաքարեան 10.000 Ֆ. կը նուիրէ եկեղեցւոյ պայծառութեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Աչքի Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, ի յիշատակ իր ողբացեալ անդամներու եւ համակիրներու, Կիրակի, Յունուար 20-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին: Այդ առթիւ, նաեւ ճաշ մը կը տրուի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17 ռիւ - Պլէօ, ժամը 13.30-ին:

Արձանագրութեու համար հեռաձայնել՝ 664 - 02 - 92 *եւ* 665 - 13 - 26 *(ժամը՝ 20-էն վերջ), մինչեւ Յունուար 17:*

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.

2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ կրօնական մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Կիրակի, Յունուար 20, կէսօրէ ետք ժամը՝ 3-ին, սովորական հաւաքատեղին, գաւաթ մը թէյի շուրջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը՝ պարտաւորիչ է:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Յարէն Ուլուտեանի եւ զաւակնե - րուն, Պաղտասար Տիրատուրեանին եւ զաւակներուն եւ համայն ընտանեկան պարագաներուն՝ իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր, քրոջ եւ աղգականին՝ Ագնիս Ուլուսեանի (ծննդ.՝ Տիրատուրեան) մահուան առթիւ:

A VENDRE

MAIRIE de MONTREUIL

Bel appartement r/c surelevé entouré de jardins (très clair), très ensoleillé, vue dégagée calme, dans rue intérieure privée, bon voisinnage, séjour + 2 chambres - entrée salle d'eau 50 m2 + cave - chauffage individuel + isolation - petites charges.

Prix : 260. 000 *Frs.*

Tél : 857. 63. 34 *avant* 13*h ou écrire*
Mme. Montesano - Indjidjian
28,Bd. A. Briand (2A)
93100 *MONTREUIL*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹ

Տէր եւ Տիկին Երեցեան, ողբացեալ Տիկին՝ Էօժէնի Պօյաճեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղիկի՝ 200 Ֆ. նուիրած են Ս. Մեսրոպ Կրթարանին (Ալֆորվիլ):

×

Կապոյտ Աչքի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը, իր մահացած ընկերուհի - ներուն հոգեճաշին առթիւ, (Հոկտեմբեր 11), շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները. - Տէր եւ Տիկին Ամայնէ, Պ. Սերոբէ Մանուկեանէ 100-ական, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մուրատեանէ 150, Տիկին Հռիփսիմէ Փափազեանէ 100, Տէր եւ Տիկին Գարաճեանէ 300, Տէր եւ Տիկին Արթօ Գույումճեանէ 100, Տիկին Տաղիճեանէ 1000 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զապունեանէ 150, Տիկին Թաշճեանէ (Տէսին) 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թաշճեանէ (Տէսին), Տիկին Նէապլեանէ, Տիկին Մուրթաֆեանէ, Տիկին Պաղտասարեանէ, Տէր եւ Տիկին Խաչիկեանէ, Տէր եւ Տիկին Շահմիրեանէ, Տէր եւ Տիկին Պառաւեանէ, Տէր եւ Տիկին Պեօրոսեանէ 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Բիշար Անանեան 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Անանիկ Անանեան 100 Ֆ., Տիկին Քէշիշեֆ 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փափազեան 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ամիրայեան 200 Ֆ., Ամն՝ 100 Ֆ., նոյն առթիւ՝ Պ. Տէր - Պարսամեան իր եղբօրը յիշատակին՝ 200 Ֆ.:

ՆՎԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Վաստպուրականի Ցաղթականն Հերոսամարտի 70-րդ տարեդարձը՝ Կիրակի, - Ապրիլ 14-ին, Վաստպուրական սրահին մէջ:

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ԱՅՆԹԱՊՑԻՆԵՐՈՒ ԱՄԱՆՈՐԻ ՃԱՇԸ

Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի առթիւ, հայրենակցական ճաշ մը կազմակերպուած է եան'ց Ակումբին մէջ՝

5, Ավընիւ Ռէյ, Փարիզ 14րդ

19 *Յունուար* 1985, *ժամը* 20-*ին:*

Գեղարուեստական ճոխ յայտագրին կը մասնակցին հայրենակից արուեստագէտներ՝

*** Ռասփուքիհի Պարախումբի սոլիստ՝
ՅՈՎՍԷՓ ՆՈՒԿՈՒՃՈՒԿԵԱՆ եւ իր խումբը
*** Երեւանի Երաժշտանոցէն վկայեալ՝
Տիկ. ՄԷՅՐԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
*** Աշուղական երգերու մեկնաբան
ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՈՂԼԵԱՆ

Այնբ-ապցիական համեղ ճաշեր - Անակնկալներ

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կանխօրօք ապահովել հեռաձայնելով՝ 770.07.25 *եւ* 770.27.66 *թիւերուն:*

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՊՕՄՈՆ

Կապոյտ Աչքի միօրեայ վարժարանի Տօնածառ հանդէսը՝ Յունուար 20, Կիրակի, տեղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, ժամը 15-ին, աշակերտութեան կողմէ կ'ըլլան երգեր եւ արտասանութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Մնակեանի, իսկ կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումէն յետոյ - Լօթօ -:

ՎԻԷՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 20, Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին՝ Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւն տրամախօսութիւն կ. Խաչի երկու դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ, այցելութեամբ ա. ւանդական Կաղանդ պապային:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Ռոն - Ալփի մասնաճիւղի հովանաւորած հայկական միօրեայ դպրոցին հանդէսը՝ Կիրակի, Յունուար 20, երեկոյեան ժամը 17.30-էն սկսեալ Տէսինի Աբովեան Մշակութային Տան մէջ: Կ'երգեն ու կ'արտասանեն դպրոցին աշակերտները: Ներկաները կը հիւրասիրուին կարկանդակներով եւ զովացուցիչներով:

Կը հրաւիրուին Տէսինի ու շրջանի հայրենակիցները ներկայ գտնուելու այս հանդէսին ու քաջալերելու հայ փոքրիկները:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաւիլի եկեղեցւոյ դպրոցին տօնածառը՝ Կիրակի, Յունուար 20, ժամը 15, եկեղեցւոյ կից սրահը, Կոմիտաս փողոց, Շաւիլ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՀՐԱՒԷՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութիւնը իր անդամներուն կը տեղեկացնէ թէ Փետրուար 12, Երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 20.30-ին, կեդրոնի (77, ռիւ Լաֆայէթ) սրահին մէջ, արտակարգ ընդհանուր ժողով մը տեղի պիտի ունենայ:

ՕՐԱԿԱՐԳՆ Է՝-

1.- Առնուվիլի մէջ հանգստեան տան մը գնումը:

2.- Անտիլիի հանգստեան տան վաճառումը:

Անդամներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

GROUPEMENT INTERPROFESSIONNEL ARMÉNIEN

DEMANDE

Dessinateur en bâtiment
(BEP Génie Civil)

Réf : D85001

DEMANDE

Secrétaire de Direction
(BTS de Secrétariat bilingue - anglais)

Réf : D85002

Ecrire à GIA - EMPLOI sous référence qui transmettra

CETTE RUBRIQUE EST MISE GRATUITEMENT A LA DISPOSITION DES CHEFS D'ENTREPRISE ET DES DEMANDEURS D'EMPLOI.

LE GIA Y FERA PARAITRE LES OFFRES ET LES DEMANDES QUI LUI PARVIENDRONT.

Ecrire à : GIA - EMPLOI BP 120 75763 PARIS CEDEX 16

GIA

DISQUES VOGUE

LA PLUS RICHE PRODUCTION DE DISQUES ARMENIENS
réalisés par ARA BARTEVIAN

MUSIQUE RELIGIEUSE

No 442 (Messe Ekmalian) No 451 (Messe Komitas)
No 454 et 547 (Trésors de la Liturgie Arménienne)
(Cantiques de Nöel et de Paques)

MUSIQUE POPULAIRE CHANT ET DANSES

No 526, 527 (Arménie) - 516 (Reflets d'Arménie)
No 199 (Arménie) 596 (Promenade en Arménie)
No 517 (Soirée Arménienne), 30240 (Légendes d'Arménie)
No 30211 (Danses Arméniennes), 182 (Le Caucase, Danses)
No 30152 (Chants Romantiques, solistes Chaké Bénghian, Ara Séropian)
No 524013 Mélodies Lyriques (Véra Honorat, de l'Opéra)

MUSIQUE ARMÉNIENNE CLASSIQUE
(Grand Orchestre)

No 714 (Au fil des Songes, Huit pièces)
No 24009 (Œuvres Symphoniques, Grand Orchestre)
No 790 (Deux trios, Piano, Flûte, Clarinette, Harpe)
Prix: 70 Frs.
No 434001 GRANDE MESSE ORATORIO (Orchestre et Chœurs)
à la Mémoire des victimes du Génocide de 1915
(Solistes Lyne Dourian, Mihran Elmayan, Méry Gasparian)
Deux disques en album, prix : 90 Frs. port en sus

En vente chez l'auteur : 14, rue Petit, Paris 19e
Tél. : 208 - 99 - 22

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
16

MERCREDI
16 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԱԾ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.877 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.877

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7 - 9)

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԱԾ

Հայաստանի Երաժիշտներու Միութեան նախագահ վերընտրուած է Եդուարդ Միրզոյեան, վեցերորդ անգամ ըլլալով: 1957-ին է որ 36-ամեայ երաժիշտին վրա-ստահուած է Միութեան աշխատանքներու ղեկավարութիւնը: Պէտք է նշել, որ Հայաստանի մէջ ոչ ոք այսքան երկար (27 տարի) մնացած է Միութեան մը գլուխը: Եդուարդ Միրզոյեանի նախագահութեան օրօք Միութիւնը կարեւոր յաջողութիւններ արձանագրած է համամիութենական ու միջազգային մարզերէ ներս: Հայ երաժիշտներու գործեր հնչած են Խորհրդային Միութեան տասնեակ մը քաղաքներու, ինչպէս նաեւ զանազան երկիրներու մէջ: Ինք է որ, ձեռնարկած է Դիլիջանի մէջ՝ Խորհ. Միութեան Երաժիշտներու Միութեան Տան կառուցման, ուր արդէն երկու տասնամեակ է, որ պարբերաբար կ'աշխատին ու կը ստեղծագործեն աշխարհի անուանի երաժիշտներ:

×

ԱԶԳԱԴՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԵՄԻՆԱՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

13 երկիրներու մասնագէտներ մասնակցած են ժողովրդագրութեան եւ ծրագրաւորման ուսումնասիրութեան այն հանդիպումին, որ տեղի ունեցած է Երեւան: Աշխատանքը մաս կը կազմէր ՄԱԿ-ի չբրջապիծին: Փորձագէտները դասախօսութիւններ տուած են Հայաստանի մէջ ժողովրդագրական հարցերու յատկանիշներուն, ինչպէս նաեւ ընդհանրապէս բնակչութեան եւ ծրագրաւորման հարցերուն շուրջ: Այս առթիւ փրոֆ. Անատոլի Սուդոպլատով (Մոսկուայէն) ըսած է, թէ ազգագրագէտներու սեմինարը Երեւանի մէջ կազմակերպելը պատահականութեան հետեւանք չէ, այլ կատարուած է անոր համար որ Հայաստան յատուկ նմոյշ մըն է ժողովրդագրական գործընթացի տեսակէտէն: Հազուագիպ է գտնել վայր մը՝ աշխարհի մէջ, ուր բնակչութեան բնական աճը կանոնաւոր ըլլայ, ինչպիսին է Հայաստանի մէջ: Ընկերաբաններու տուեալներուն համաձայն, Հայաստանի մէջ հարցախոյզութեան ենթարկուած կանանց 90 տոկոսը կեանքի ամէնէն մեծ արժէքը համարած է երախաները: Հայաստանի մէջ իւրաքանչիւր ընտանիք միջին հաշուով երկու - երեք երախայ ունի:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՕԴՈՒԱԾ ՄԸ «ՊՐԱՒԴԱ»Ի ՄԷՋ

«Պրաւդա»ի մէջ տեղադրած յօդուածով մը Ն. Ազիչեւա անդրադարձած է Հայաստանի թատերական կեանքին: «Երեւանի մէջ ձեզի կ'ըսուի, թէ հայկական թատրոնը աւելի քան երկու հազար տարեկան է, գրած է հեղինակը, աւելցնելով՝ ձեզ անպայման կը տանին Մատենադարան, հայ ժողովուրդի ճեռագիրը գանձերու կեդրոնը, ուր զանազան հին ձեռագիրներու մէջ կը պահուի նաեւ դիմակաւոր դերասանի պատկերով մասունք մը, ԺԳ. դարէն»: Բարձր գնահատելով Երեւանի ղրամատիկ թատրոնին մէջ Ժ. Յարութիւնեանի «Ձո վերջին հանդրուանը» թատերախաղի բեմադրութիւնը (բեմադիր՝ Հ. Ղափլանեան), Ն. Ազիչեւա անդրադարձած է Պերճ Զէյթունցեանի «Մեծ լռութիւն» թատերախաղի ներկայացման (բեմադիր՝ Ա. Խանդիկեան), նուիրուած 1915-ի նահատակուած Դանիէլ Վարուժանի ճակատագրին: «Մօտ երեք տարի առաջ, ըսած է յօդուածագիրը, Երեւանի մէջ բացուեցան երկու նոր թատրոններ՝ սենեկային եւ փորձառական: Սենեկային թատրոնը լոյս աշխարհ եկաւ որոշ չափով անակնկալ կերպով, ուրախներու եւ հնարամիտներու ակումբի խումբէն, որ կը մասնակցէր Մոսկուայի հեռատեսիլի մրցումներուն: Թատրոնին մէջ այսօր ալ կը ցուցադրուի անոր առաջին ներկայացումներէն մին՝ «Պարոնայք, ամէն ինչ կործանուում է, բայց դեռ կարելի է ապրել եւ զուարճանալ» (թատերախաղի հեղինակ եւ բեմադիր՝ Ա. Երնջակեան)»: Ապա, խօսելէ ետք փորձառական թատրոնի բեմադրութիւններուն մասին, յօդուածագիրը չեշտը դրած է այն իրողութեան վրայ, որ Հայաստանի մէջ թատերական արուեստի աւանդութիւնները կը չարունակուին երիտասարդներու կողմէ:

×

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՇՈՏ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ

«Հայաստան» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Խորհ. Միութեան հերոս, զօրավար Աշոտ Ղազարեանի զեղարուեստական - փաստագրական ակնարկներու հատորը, ուր տեղ գտած են յուշագրութիւններ, Խորհ. Միութեան Պաշտպանութեան նախարարութեան կեդրոնական դիւանին մէջ գտնուող փաստաթուղթերու ուսումնասիրութիւններ եւ նամակներ:

×

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Հայաստանի ազգագրութեան պետական Թանգարանին մէջ բացուած է Հունգարիոյ ժողովրդական արուեստին նուիրուած ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են կիրառական արուեստի քանի մը ճիւղերու նմոյշներ՝ բրուտագործութիւն, փայտի վրայ փորագրութիւն, դերձագործութիւն եւ ասեղնագործութիւն:

×

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՀԱՐԱՆ ՄԸ

Խորհ. Միութեան Թղթատարի նախարարութիւնը հրապարակ հանած է թղթատարական պահարան մը, նուիրուած՝ արտասահմանի երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապի հայկական Ընկերութեան 40-րդ տարեդարձին: Պահարանին վրայ դրուած է Աբովեան փողոցին վրայ գտնուող Ընկերութեան կեդրոնատեղիի նկարը:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Դեկտեմբերի վերջ է, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը թեթեւ անհանգստութիւններու հետեւանքով, փոխադրուած էր Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցը, ուր, սակայն, եղած քննութիւնները, դլխաւորաբար սրտի, մասնաւոր ոչինչ ցոյց կուտային: Կաթողիկոսարան վերադառնալէն քանի մը օր ետք սակայն, Գարեգին Բ. կ'ունենար սրտի թեթեւ տագնապ մը եւ կրկին կը փոխադրուէր Ամերիկեան հիւանդանոց, ուր հարկ եղած դարմանումները կ'ընդլայնին եւ կաթողիկոսը Անթիլիաս կը վերադառնար, Ծնունդի նախօրեակին՝ Յունուար 5-ին: Այժմ կը բոլորէ ապաքինման եւ մանաւանդ հանդիստի շրջան մը: Թելադրուած է իրեն դլխաւորաբար թեթեւցնել աշխատանքը եւ խուսափիլ զերյոգնութենէ:

Երեքշաբթի, Յունուար 15-ին Պէյրութէն, հեռաձայնով առած մեր լուրերը գոհացուցիչ էին:

Կատարեալ ապաքինում կը մաղթենք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱՎ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ, երկու Ֆրանսացի դէտեր սպաննուեցան, առջի օր, երբ իրենց ճիփով Պուրճ - էլ - Պրաժնէի կայանէն կ'անցնէին: Օդակայանին մօտ, չիներով լեցուած է այս կայանը եւ արդէն մահափորձին տէր եղած է Իսլամական Ճիհատը, որու անանուն խօսակիցն ալ ըսած է. - «Երկու Ֆրանսացի զինուորականները յանցանքի վրայ բռնուեցան, երբ կը լրտեսէին մեր կազմակերպութեան դիրքերն ու չարժումները»: Այս դէպքէն ալ անկախ, արեւմտեան - Պէյրութի մթնոլորտը բաւական լարուած է վերջին քանի մը օրերը, ռմբափորձերու չարքի մը հետեւանքով:

ՄԱՇՈՐՈՑԻ մահուան պարագաները կը չարունակեն պղտոր մնալ, զանազան ու հակասական նկարագրութիւններու հետեւանքով: Անկախապաշտներու ծոցն իսկ տարակարծութիւններ կան: Կարգ մը պատասխանատուներու համար, Մաշորօ զոհուած է քաղաքական անհրաժեշտութեանց, որովհետեւ բանակցութիւնները խանգարող մըն էր:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ, զործազուրկերու թիւը մտահոգիչ կերպով կ'աւելնայ, մէկ տարուան մէջ՝ 13%, արդարեւ 265 հազար նոր զործազուրկեր կան 1984-ին: Առաջին անգամ ըլլալով երկու միլիոն 500 հազարի սահմանը կ'անցնի:

ՃԻՊՈՒԹԻ - ԱՏԹԻՈՒ - ԱՊԱՊԱ ճեպընթացը գիծէն ելած է եւ աւելի քան 450 մեռեալ եւ 500 վիրաւոր կայ: Շաբաթէն կիրակի լուսնալիք գիշերն է որ արկածը պատահած է:

ՍՈՒՏԱՆ ապաստանած չուրջ 3000 Ֆալաշա (եթովպացի հրեայ) մեռած են հիւանդութենէ եւ սնունդի պակասէ, ըստ Ֆալաշա համայնքի պետերէն մէկուն, որ յայտարարած է նաեւ թէ 11 հոգինոց ընտանիքի մը միակ վերապրողն է: Այս դէպքը պատահեր է նախքան «օդանաւային կամուրջ»ին հաստատումը, որու չբնորհիւ հազարաւորներ Իսրայէլ փոխադրուեցան:

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐՈՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԱՌԹԻԻ

×

Միլանոյի ծանօթ օրաթերթերէն՝ «Քոռիէրէ տէլլա Սեռա», Յունուար 10-ի իր թիւով արձագանգ կը հանդիսանար, Վենետիկի իր թղթակիցին հաղորդած տեղեկութեանց հիման վրայ, Ս. Ղազար վանքին անտեսական հոգերուն, յայտնելով նաեւ թէ որոշ պարտքերու հետեւանքով, դրաւ տակ առնուած են վանքապատկան թանկագին հարստութիւններ, ի չարս որոնց եղիպտական մոմիա մը եւ արուեստի այլ գործեր: Ֆրանսական մամուլի գործակալութիւնն ալ կ'անդրադառնար նոյն հարցին:

Թէեւ մեր եւ Սիփւռքի մամուլի ընթերցողներուն համար, նորութիւն մը չէ Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան, վերջին տարիներու բոլորած տնտեսական ծանր տագնապը, բայց օտար մամուլի գործակալութեանց այս անդրադարձը՝ հետեւանք կացութեան որոշ վատթարացման, աւելորդ չի դարձներ, թերեւս, որ յիշողութիւնները թարմացնելու համար, կրկնենք որ 1984, Սեպտեմբեր 17 թուակիր պաշտօնական հաղորդագրութեամբ մը («Յառաջ», Սեպտեմբեր 20) «Հայ Մխիթարեան վարժարաններու Միջազգային Կոմիտէ»ն՝ (Comité International des Collèges Mekhitaristes Arméniens - CICAM) կը յայտնէր թէ ընդառաջելով Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան վարիչ մարմնին, կազմուած էր վերոյիշեալ մարմինը, ստանձնելու համար վանքին անտեսական հոգերը քննելու եւ ըստ այնմ կարգադրութիւններ տնօրինելու պարտականութիւնը, քանի որ կացութիւնը աւելի քան մտահոգիչ էր: Եւ որովհետեւ «Մենք բոլորս Մխիթարեաններ ենք», այսինքն անոնց հոգերը՝ ազգային հոգեր են, դործառնական, տնտեսական ֆինանսական թէ իրաւագիտական հարցերու ճեռնհաս անձեր գործի կը լծուէին, յաճախակի ճամբորդութիւններով Հռոմ թէ Վենետիկ, բազմաթիւ տեսակցութիւններ կ'ունենային պատասխանատուներու հետ, նախ ծանօթանալու տագնապին բոլոր ծալքերուն, ապա՝ քննելու համար լուծումներու կարելիութիւնները: Իրաց այս կացութեան մէջ, անշուշտ, կազմուած մարմինը չատ բան չէր կրնար ըսել իր այդ առաջին հաղորդագրութեամբ, ինչ որ մեղադրելի նկատուեցաւ մեր կարդ մը պաշտօնակիցներուն կողմէ, բայց այդ մարմինը, պարզ է՝ ոչ կըրնար, ոչ ալ պատեհ կրնար նկատել հրապարակել մանրամասնութիւններ, որոնց ինք իսկ հետզհետէ կը ծանօթանար: Այսօր ալ, կը խորհինք թէ նոյնն է կացութիւնը, քանի որ դեռ կը չարունակուին բանակցութիւններ եւ կը ճեռնարկուին զանազան միջոցառումներու, այսինքն՝ գործը ընթացքին մէջ է:

Իրաց այս պայմաններու մէջ, կը մընայ, առայժմ, զօրավիդ կենալ այս մարմնին, որ Մխիթարեաններու վարիչ մարմնին կողմէ պաշտօնապէս լիազօրուած է տանելու համար անհրաժեշտ բոլոր աշխատանքները, մաղթելով որ տասնք արդիւնաւոր ըլլան եւ փրկուի, ինչ որ պէտք է անպայման փրկուի՝ մեծն Մխիթարի գարաւոր աւանդը:

ՈՃԲԱՓՈՐՁ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Անցեալ չաբթու սկիզբը (Յունուար 7) Հ.Յ.Դ. ակումբի մը պատասխանատուն՝ Զաւէն Գարակէօզեանի կառքը թակարդուած է եւ ենթական բաւական ծանրօրէն վիրաւորուած է սրունքէն: Հաւանական կը նկատուէր անդամահատում մը:

900 ՏԱՐԻՍԻՑ ՆԽՑՏԱՐԱԾ

ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՎԱՐՈՒ ՀՈՒՇԵՐԻՑ

ՀՅՈՒՍԻՍԻ ՍՈՒՐԲ ՍԱՀԱԿԸ

Հիսուսի Նիկոդեմոսյան պրկեդն, ինքնաբերաբար, տարիներ առաջ, ծանոթացրեց ինձ Ներսես Ալեքսանյանի հետ, որ ինձ համար դարձավ ոչ միայն հոգեհարազատ ընկեր, այլև՝ ուսուցիչ: Ներսես Ալեքսանյանը ինձ սովորեցրեց ոչ միայն հայոց լեզվի քերականության նրբությունները, այլև՝ ինքնուրույն մտածել, ինքնուրույն դատել, ինքնուրույն գրել

րու պէս, չարաթ գիշեր է, ընկնաւորները ի՞նչ կենին...»:

Այս խօսքերը Աբրօն հազիւ արտասա - նած էր, երբ յանկարծ Հազրօն քուրսին ու վերմակը գլխուն վեր կը բարձրանայ թոնիրէն, ուսելիքներով լեցուն տոպրա - կը ձեռքը: Հաճի Աղային կինը, այս տես - նելով սարսափահար կը պոռայ - ատ՛ը, իմ լեղի պատառ, աղրէր, ի՞նչ էղաւ քեզի...»:

- «Շարաթ գիշեր է իմ ընկեր ծռա՛ւ ... ընկնաւո՛ր էր» կը կոչէ Աբրօն: Կինը խենթեցած վախէն, տուն - տեղ ձգած, դուրս կը նետուի ճըւալով. «Հասէք հա - ւա՛ր, զրկիցնե՛ր, չինական ծռա՛ւ, չի - նական ծռա՛ւ...»:

Աղօթարանը սկսած է բացուիլ կամաց - կամաց, բայլ Հաճի Աղային, որ նախորդ գիշեր անհետացած էր տունէն, չէնքին բակին ու դրան առջեւ կը թափին դուռ դրացիներ Աղայի կնոջ օգնութեան: Մինչ այդ, տանտիրուհիին բացակայութենէն օգտուելով, մեր երկու երկիչները կը մտնեն տան անկիւնները, կը կոտրեն, կը թափեն եւ կ'աւերեն ամէն ինչ, ու բացած իրենց գրպանները գտածնին հոն կը լե - ցընեն, ապա, երկելով ու զուարճանա - լով, կ'ելլեն տանը բակը, ուր հաւաք - ուած են դրացիները:

Հազրօն միչա գլուխը թոնիրին վերմա - կով ծածկած ձեռքերը աչ ու ձախ պար - զած կը սպառնայ բոլորին, խելագարի ճիչեր արձակելով. ոչ ոք կը համարձակի մօտենալ ու բռնել զինք: Ոմանք կը պո - ռան Աբրոյին - «Ախբէր, բռնէ՛ տա՛ր զքո ընկեր» - Աբրօն կը պատասխանէ - «Զըմ կրնայ բռնել, մէկ ճար կայ, օրթէ պաշ - խիշ տաք, իմ ընկեր կը սաղնայ, օրթէ չիտաք, Սըրբ Կարապետ վկայ զձրդի հո՛ւմ հո՛ւմ կ'ուտէ...»:

Այս որ կ'լմնան դրացիները կը սկսին չորս կողմէն մանրուք դրամներ նետել Հազրոյի գլխուն որ կը զգաստանայ ան - միջապէս ու վերմակը քաշելով գլխէն կը նետէ դրան առջեւ: Երկու խազգեհները առանց ժամանակ կորսնցնելու կը հա - ւաքեն գետինը թափած դրամները ու կ'աճապարեն դուրս ելլել, Հաճի Աղայի անհիւրընկալ տունէն: Սակայն, դեռ ի - րենց բարկութիւնը չէ լցած...: Կ'ուզեն անպայման գտնել Հաճի Աղան եւ խազ ու խայտառակ ընել զինք:

Ուսկի կ'երթան Պլթլիսի չուկան. Հա - ճի Աղայի խանութը գոց գտնելով, կը մտնեն իր պաղաւաճառ եղբօր խանութը: Մինչ Աբրօն, միամիտ կերպարանքով մօ - տենալով խանութպանին կը հարցնէ զա - նազան պտուղներու գինը, Հազրօն, որ նախապէս բացած է իր ծոցերը, վայրե - նի կանչերով, պտուղներու բունիկները վերցնելով կը թափէ իր գլխուն ու գրքին մէջ. Աբրօն կը միանայ անոր. տակնու - վրայ կ'ընեն խանութը, կը փճացնեն բո - լոր պտուղները, կը ծեծեն խանութպա - նը, հայհոյելով Հաճի Աղայի եօթը պորտին: Խանութպանին օգնութեան կանչե - րուն վրայ կը հաւաքուին չուկայի վա - ճառորդները, կ'աշխատին զսպել եր - կու անծանօթ աւերիչները ապարդիւն, չեն կրնար գլուխ ելլել արդար զայրոյթով լեցուած յաղթանդամ ծուռ Մչեցիներու հետ. Աբրօն ու Հազրօն «Եա՛, Մչու Սուլ - թան Սըրբ Կարապետ» կանչելով կը հար - ածեն աչ ու ձախ: Ճարահատ լուր կու - տան ոստիկանութեան: Կը հասնին ոս - տիկանները. մեր երկու բարեկամները, որոնք քրտնած տարազ հագած են, ձեռ - քերնին դրած իրենց ճակտին, կը խոնար - հին մինչեւ գետին, կը բարեւեն քիւր - տերէն, ու կը յայտնեն թէ իրենք Մու - սաբէկի անձնական խազգէհներն են ու անձեռնմխե՛լի...: Մուսա բէկի անունը լսելնուն, ոստիկանները ազատ կը թողուն գանոնք:

Բարկութիւնին լիցած, հոդինին զովա - ցած մեր երկու հերոսները ձեռքերը ի - րենց ականջին կը սկսին բարձրաձայն հովուերգել. - «Հա՛յ - լո՛, հա՛յ - լո՛, կո՛ լաւ՛, լո՛, լո՛, լո՛, լո՛»: Իրենց ձայնին արձագանգը բռնած է ամբողջ Բազէչի չուկան: Ճակատնին բաց ու խր - բոխա, անոնք կ'անցնին ոստիկաններու ու հիացած բազմութեան առջեւէն, կ'ելլեն քաղաքէն դուրս ու կը բռնեն իրենց դիւ - դի ճամբան...: Այդ օրուընէ սկսեալ, Հաճի Աղան այլեւս երբեք ոտք չի դներ Զխուր - Պուլանուխի շրջանը, ցորեն գը - նելու...:

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆ

1984-ԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ
ՃՈԽ ՀԱՏՈՐ ՄԸ՝

«ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳԱՆՁԵՐ»

—×—

Նոյեաններու հսկայ փունջ մը հայ գ - րաւոր մշակոյթի գանձատան ձեւերէն, այս - պէս կարելի է որակել «Էջմիածնի Գան - ձեր» խորագիրը կրող հատորը՝ որ հր - րատարակուած է 1984-ին, Ամենայն Հա - յոց Կաթողիկոսի հրամանաւ: Գեղարուես - տական մեծ գիրքերու ծալելով հաւաքա - ծոյ մըն է՝ գունաւոր նկարներու կաթո - ղիկոսարանին՝ Ալեք եւ Մարի Մանուկ - եան Գանձատան մէջ գտնուող գլխաւոր առարկաներուն եւ նաեւ հայկական ճար - տարապետութեան վկաններէն ոմանց, ինչպէս Ս. Հռիփսիմէ եւ ուրիշներ:

Գիրք մը՝ որ իր ճոխ արտաքինով, ներ - կայանալի տպագրութեամբ կը կարծենք որ կրնայ իր տեղը ունենալ ոեւէ արուես - տասէրի մատենադարանին մէջ, ինչ ազ - դի ալ պատկանելու բլլայ ան, եթէ մա - նաւանդ կը հետաքրքրուի կրօնական ար - ուեստով:

Հատորին սկիզբը տօքթ. Սիրարփի Տէր - Ներսէսեան, ներածականի մը մէջ, կը նշէ որ Էջմիածնայ հաւաքածոն չունի թանգարանային բնոյթ: Հոն ցուցադրը - ւած իրերը կը հանդիսանան մանաւանդ ազգի մը հաւատքի վկայութիւններ, ինչ - պէս նաեւ՝ Մայր Եկեղեցի հետ հայ ժողո - վուրդին ունեցած հոգեւոր կապը: Առար - կաները մասամբ նուէրներ են Սփիւռքա - հայերէ:

Մէջ բերենք տօքթէօրին եզրակացու - թիւնը.

«Առարկաներից շատերը սոյն հատորում լիարժէք կերպով հրատարակւում են առաջին անգամ: Այսպէսով՝ ալբոմը հիմք պիտի հանդիսանայ հայկական արուես - տի ամէն մի քննագաւառում խոր ուսում - նասիրութիւններ կատարելու, ինչպէս նաեւ այլ երկիրների արուեստների հետ

բաղդատական ուսումնասիրութիւնների համար, այս կերպ հնարաւոր դարձնելով ազգային յատկանիշների դրսեւորումը: Ալբոմը, Հայաստանում կամ արտասահ - մանում ապրող բոլոր արուեստագէտնե - րին եւ արուեստասէրներին ծանօթացնե - լով այս հարուստ հաւաքածոյում ընդ - գրկուած առարկաներին՝ միաժամանակ որպէս խթան պիտի ծառայի յետագայ ուսումնասիրութիւնների համար»:

Ներածականը արեւելահայերէնով է, բայց բարեբախտաբար, դասական ուղղա - գրութեամբ, ուրիշ խօսքով արեւմըտ - եան Սփիւռքի մատչելի: Հատորին գրա - ւոր մաս մասերն ալ տպագրուած են նոյն ուղղագրութեամբ, թէեւ հեղինակները Երեւանի գիտնականներէն են: Իւրաքան - չիւրը կ'արտայայտուի իր մասնագիտու - թեան մէջ:

Ահաւասիկ հեղինակներուն ցանկը:

Վարազդատ Յարութիւնեան (ճարտարապետութիւն),
Սուրէն Սաղումեան՝ (խաչքարեր),
Վիկէն Ղազարեան՝ (մանկանկարչութիւն),
Սերիկ Դաւիթեան՝ (ասեղնագործութիւն),
Խաչիկ Մուշեղեան՝ (հին դրամներ),
Արմիկ Սամուէլեան՝ (մետաղեայ իրեր),
Մանեա Ղազարեան՝ (գեղանկարչութիւն),

Փայտի վրայ փորագրութիւն, դորգա - դործութիւն, գաջարուեստ (դործուած - քի վրայ կաղապարով դունաւոր զարդեր տպել):

Գրութիւնները եւ նաեւ նկարներուն տակի բացատրութիւնները եղած են ե - րեք լեզուներով՝ նախ հայերէն, յետոյ ռուսերէն եւ ի վերջոյ՝ անգլերէն: Դիւ - րաթառարար ֆրանսերէնը անտեսուած է:

Վերեւի ցանկը ցոյց կուտայ թէ հատո - րը կուտայ հայկական արուեստի, մանա - ւանդ կիրառական արուեստի բազմակող - մանի վկայութիւնները: Պատկերահանը, Պօղոս Պօղոսեան քալլ տեղեակ կը թուի ըլլալ իր արուեստին գաղտնիքներուն: Հրատարակիչներուն տրամադրութեան տակ դրած է շատ յարդող պատկերներու տրամադրութիւնը դժուար եղած է: Անարդար պիտի ըլլար չյիշել անունները անոնց՝ որոնք պատասխանատուութիւնը ունե - ցած են այս հոյակապ հատորին խմբագ - րութեանը. երեք են՝ Մանեա Ղազար - եան, Գրիգոր Խանջեան, Վարդերես Գա - րակէօզեան: Հրատարակութիւն՝ Էրե - բունի: Տպագրութիւն Ֆինլանտայի մէջ: Ներ՛այիս խորհրդային այս կարգի գիր - քերը կը տպագրուին ընդհանրապէս այդ երկրին մէջ:

«Էջմիածնի Գանձեր» հատորը, նախա - պէս հրատարակուած «Հայկական եկե - ղեցիներ» եւ «Հայկական խաչքարեր», նոյնքան ճոխ գիրքերուն հետ, կը ներ - կայանայ իրրեւ տպաւորիչ միջոց մը՝ դնահատել տալու համար Հայը եւ իր մը - չակոյթը, մեր չուրջը, օտարներէն:

Որեւէ ճիգ եղա՞ծ է այս նոր հրատա - րակութիւնը ծանօթացնելու օտար, մա - նաւանդ անգլիախօս եւ անգլիագիր մա - մուլին: Տեղեակ չենք:

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՍԿՃԵԱՆ

«ՈՋՆԻ» Ի ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

- Ձեր չունը լինէ կծեց, փոխ - հատու - ցում եմ պահանջում:

- Մի անհանգստանաք: Հիմա ես չանը կը բերեմ, դուք էլ նրան կծէք:

×

ՁԻ ԼՍԻՈՒՄ

Ուղեցոյցը դիմում է զբօսաշրջիկների խմբին:

- Եթէ կանայք մի րոպէ լռեն, ապա հնարաւոր կը լինի լսել Նիակարայի ջըր - վէժի ահռելի չառաչիւնը:

×

ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Գրագին երբեք չդատէք իր գրքերից: Կեանքում նա կարող է աւելի խելացի մարդ լինել:

×

ՓՌՇՏՈՑ

Սենեակում նստած էին չորս հոգի. վարիչը, նրա տեղակալը, տեղակալի տե - ղակալը եւ չարքայինը:

Վարիչը փռշտաց:

- Առողջութիւն, - վրայ պրծան նրա տեղակալը, տեղակալի տեղակալը եւ չարքայինը:

Կէս ժամ յետոյ փռշտաց վարիչի տե - ղակալը:

- Առողջութիւն, - միաբերան ասացին տեղակալի տեղակալը եւ չարքայինը:

Քիչ անց փռշտաց տեղակալի տեղա - կալը:

- Առողջութիւն, - ասաց չարքայինը:

Էլի մի փոքր անց փռշտաց չարքայինը:

- Առողջութիւն, - ինքն իրեն ասաց չար - քայինը:

×

ՎՐԻԺԱՌՈՒԻՆ

Երկու ընկեր դաշտում աշխատելիս վէ - ճի բռնուեցին:

Ներանցից մէկը գնում է ջուր խմելու, բայց դիտաւորեալ ջրաման չի տանում, որ ընկերոջ համար ջուր չտանի:

- Մաթոս, ճայն է տալիս ընկերը, - իմ տեղն էլ խմիր:

- Լաւ, լաւ, ինքնագոհ պատասխանում է Մաթոսը: Տեղ հասնելով՝ մի անգամ խմում է, ապա ձեռքով ջուրը խղտորում ու կռանում՝ նորից կուշտ խմում է ցե - խաջուրը:

Իս էլ քո տեղը, - ասում է ընկերոջ հասցէին:

×

- Օգտակար գիւտ եմ արել, - ասաց մէկն իր ծանօթին, - բայց դեռ պատանի եմ պահում:

- Իսկ դու ամուսնացա՞ծ ես, հարցրեց ծանօթը:

- Այո:

- Դէ, ուրեմն, դա արդէն պատանիք չէ...:

- Ես էլ դրա համար հեռացրի քո մօրը, ասաց նա մեղմութեամբ եւ նստեց իմ մօտ:

- Մուրազ, չարունակեց նա, առանց թոյլ տալու, որ ես խօսեմ: - Դու ցանկա - ցար ինձ հետ առանձին խօսել. հասկացայ քո միտքը եւ դրա համար զոհում եմ քո խելացիութիւնը: Բայց առանց քո խօս - քերը լսելու, ես գիտեմ, թէ դու ի՞նչ պիտի ասես ինձ: Դու պիտի ասես, քա - ւոր Պետրոս, այն բանալին, որ ես չինե - ցի քեզ համար, նրանով կատարուել է մի իրեղէններ եւ որպէս յանցաւոր, բըռ - նուել են եւ պատժըւում են անմեղ մար - դիկ: Դու պիտի ասես, քաւոր Պետրոս, բանալին քո ձեռքումն էր գտնըւում, ու - րեմն, թէ՛ կասկածանքը եւ թէ, պատաս - խանատուութիւնը քեզ վրայ է ընկնում: Դու այնքան ազնիւ ես եւ բարեսիրտ, որ կը պահանջես ինձանից, որ ես անպատ - ճառ պատասխանատուութիւնը ինձ վրայ առնեմ եւ ազատեմ անմեղ մարդիկներին, դատաստանի բարբարոսութիւններից: Իսկ եթէ ես չլսեմ քեզ, դու այնքան անա - չառ կը լինես. որ չես թաքցնի չարագոր - ծութիւնը, կը դիմես որտեղ հարկն է, կը մատնես ինձ, եւ կը յայտնես բանալիի ամբողջ պատմութիւնը...:

(Շար. 26)

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ բազմութեան վրայ յարեց խր - բին ապշութիւն:

Այդ ձայնի հետ ես զարթնեցայ:

Օրը լուսացել էր արդէն, արեւի առա - ջին ճառագայթները անցել էին իմ քնա - րանի մէջ: Մայրս դարձեալ նստած էր իմ անկողնի մօտ, իսկ փոքր ինձ հեռու կանգնած էր մի մարդ:

Մայրս սարսափեց, երբ լսեց իմ վեր - ջին խօսքերը, բայց կանգնած մարդը

ՄԱՐՍԷՅԼ ..

Տէր եւ Տիկին Սահակ Սանթուրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փիրանեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Սիւզան Ունճեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Մարի Առաքելեան եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ - մօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԻԿ ՍԱՆԹՈՒՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Առաքելեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 13-ին, 93 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունուար 16-ին, ժամը 14։15-ին Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցին։

Որեւէ մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Ժաչի Պանեէօ - Քաչանի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, ի յիշատակ իր ողբացեալ անդամներու եւ համակիրներու, Կիրակի, Յունուար 20-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին։ Այդ առթիւ, նաեւ ճաշ մը կը տրուի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17 ռիւ - Պէօ, Ժամը 13։30-ին։

Արձանագրուելու համար հեռաձայնել՝ 664 - 02 - 92 եւ 665 - 13 - 26 (Ժամը՝ 20-էն վերջ), մինչեւ Յունուար 17։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Կրճնոպլի մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Կիրակի, Յունուար 20, կէսօրէ ետք ժամը՝ 3-ին, սովորական հաւաքատեղին, պատթ մը թէյի չուրջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը՝ պարտաւորիչ է։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ Յունուար 19-ին ժամը 16։30-ին։ Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը, 17 ռիւ - Պէօ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Վարդուհի Ուշագլեան իր տարաբախտ զաւակին՝ Հրայր Ոշագլեանի վաղահաս մահուան 8-րդ տարելիցին եւ իր ամուսնոյն՝ Արտաշէս Ուշագլեանի մահուան 6-րդ տարելիցին ի յիշատակ՝ 500 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Ազատ Սիանի, մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Տօնիկ Ղամպարեանի (Միրիպէլ)։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Տէր եւ Տիկին Ասիկ Աճեան 200 Ֆ.։

×

ՍԷՄԻՆԷ. - Պ. Սահակ Քոչմանեան 100 Ֆ.։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլլի Կապոյտ Ժաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Վարսենիկ Մակարեանին, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, ողբացեալ՝ Արշակ Մակարեանի մահուան առթիւ։

եկեղեցիներու միութեան շաբաթ

Եկեղեցիներու Միութեան շաբաթ եւ աղօթքի պահ կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ մասնակցութեամբ Իսիի Հայ Աւետարանական, Կաթողիկէ եւ Ֆրանսական բարեկարգեալ Եկեղեցիներու, տեղի կ'ունենայ Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ մէջ, Ուրբաթ, Յունուար 18ին, ժամը 20։30-ին, 6 Ավիւնիւ Պուրկէն Իսի։

Կը հրաւիրուին հաւատացեալները ներկայ գտնուելու միասին աղօթելու մարդկանց միջեւ սէր եւ միութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՊՕՄՈՆ

Կապոյտ Ժաչի միօրեայ վարժարանի Տօնածառ հանդէսը՝ Յունուար 20, Կիրակի, տեղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, ժամը 15-ին, աշակերտուհեան կողմէ կ'ըլլան երգեր եւ արտասանութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Մնակեանի, իսկ կազանդ պապային նուէրներու բաշխումէն յետոյ - Լօթօ։

ՎԻԷՆ

Կապ. Ժաչի Վիէնի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 20, Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին՝ Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ։ Երգ, պար, արտասանութիւն տրամախօսութիւն կ. Ժաչի երկու դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ, այցելութեամբ ա. ւանդական Կազանդ պապային։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Ռոն - Ալպի մասնաճիւղի հովանաւորած հայկական միօրեայ դպրոցին հանդէսը՝ Կիրակի, Յունուար 20, երեկոյեան ժամը 17։30-էն սկսեալ Վիէնի Աբովեան Մշակութային Տան մէջ։ Կ'երգեն ու կ'արտասանեն դպրոցին աշակերտները։ Ներկաները կը հիւրասիրուին կարկանդակներով եւ զովացուցիչներով։

Կը հրաւիրուին Վիէնի ու չրջանի հայրենակիցները ներկայ գտնուելու այս հանդէսին ու քաջալերելու հայ փոքրիկները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍՐՔՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցւոյ պայծառութեան. - Գըրգեաչարեան 200, Կարապետ Զօրաղճեան 50, Շըուռեան 100, Աննա Սոխիկեան 50, Տիկին Մարիամ Պոլոյեան 50, Օր. Համբարձումեան 100, Տիկին Մէհլէմճեան 50, Տիկին Ա.ճէմեան 15, Մկրտիչեան եղբայրներ 5000 Ֆ., Պ. Թագուր Թաղուրեան 50, Օր. Իրմա Պօղոսեան 300 Ֆ., Մրկրը Նալվարեան 200, Կուզիկեան - Տողրամաճեան Արտաշէս 100, Տէր եւ Տիկին Նչան Մովսէսեան 100, Աւետիս Արտահայճեան 100, Այրի Տիկին Յակոբեան 50, Պոյաճեան 300 Ֆ., Հոխիսիմէ Մխոյեան 50. Օր. Համբարձումեան 100, Պետոն Մինասեան 50, Մնացականեան 50, Գեղամ Բապուճեան 100, Լեւոն Մարիքեան 200 Ֆ., Մարիճա Պաղտիքեան 100, Համամճեան 50, Տէր - Զաքարեան 200, Սէն - Ժեռոմի Հայոց Եկեղեցին 500 Ֆ., Լուսարարեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Թերզեան 50 Ֆ.

(Շար.)

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Զապէլ Կիւլեսերեանի *մահուան առթիւ՝ Արսլանեան եղբայրներ 100 Ֆ., Նագելի Պոզոյեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Պոզոյեան եւ Արմաղանեան ընտանիքները 100 Ֆ., Սոլաճեանի թաղման առթիւ՝ Յովսէփ Օհանեան 100 Ֆ., Տիկին Աշճի. պաշեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Յարութիւն Տէրոյեան 50 Ֆ., Յարութիւն Արսլանեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Արսլանեան ընտանիք 300 Ֆ., Անդրանիկ Սվաճեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Սվաճեան ընտանիք 500 Ֆ., Գէորգ Պօյաճեանի թաղման առթիւ՝ Շալճեան ընտանիք 250 Ֆ., Այրի Տիկին Ճանիկեան 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Վարպետեան, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Փիրանեան 100-ական, Տիկին Պարէեանի թաղման առթիւ՝ Վասպուրական Հայրենակցական Միութիւն 100 Ֆ., Միսաք Աւետեան, Յակոբ Խաչիկեան, Սահակեան, Ե. Դաւիթեան 50-ական Ֆ., Գէորգ Պօյաճեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Շալճեան ընտանիք 100 Ֆ., Գեղամ Պաղտասարեանի թաղման առթիւ՝ Վաղարշակ Տէր - Վարդանեան, Կարօ Յովսէփեան, Ալպէր Պօղոսեան, Գուրգէն Փիրանեան 100-ական Ֆ., Համբարձում Աւետիսեան 50 Ֆ., Թագուհի Պօճասեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Մխիթեան Պօքասեան 500 Ֆ.։*

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաւիլի եկեղեցւոյ դպրոցին տօնածառը՝ Կիրակի, Յունուար 20, ժամը 15, եկեղեցւոյ կից սրահը, Կոմիտաս փողոց, Շաւիլ։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

PRIX D'OUVERTURE

Sté HYDRO MARCADET
M. DEMIRDJIAN
PRESENTE LES
cuisines vogica

OUVERT du Lundi au Samedi 9h-12h 14h-19h30

Salle d'exposition - Cuisines - Salles de Bains - HYDRO MARCADET 258, Rue Marcadet 75018 PARIS Tél. 263 08 08 Métro GUY MOQUET

CREDIT TOTAL sur 84 mois*
* après acceptation du dossier

PRIX FANTASTIQUES.

CYCLADES : un modèle en mélaminé pour une cuisine fonctionnelle.
• 1 sous-évier de 100 • 1 angle bas de 103, 1 porte, 1 tiroir, panier pivotant • 1 meuble sous cuisson de 60 • 1 élément bas de 40, 1 porte, 1 tiroir • 1 armoire four de 60, 2 portes, 1 tiroir • 1 élément haut de 60, 1 porte • 1 élément haut de 40, 1 porte • 1 porte de 60 pour hotte • 1 élément haut de 40, 1 porte • 1 plan de travail • socle • 1 porte, 1 bandeau fixe

COMTOISE : modèle rustique en châtaignier massif.
• 1 armoire four 2 portes, 1 tiroir • 1 élément bas de 120, 2 portes, 2 tiroirs • 1 angle bas 93 x 93, 1 porte, • 1 bandeau fixe • 1 élément bas de 40, 1 porte, 1 tiroir • 1 porte habillage lave-vaisselle • 1 élément haut de 120, 2 portes • 1 hotte d'angle 93 x 93 • socle • plan de travail • bordure • corniche • bandeau cache-lumière compris

VOGICA = QUALITE PRIX

VOTRE CUISINE étudiée et conçue par notre spécialiste

LA TRIPLE GARANTIE VOGICA
LA GARANTIE D'UNE GRANDE MARQUE. Au cœur des Vosges, nous fabriquons des cuisines d'une qualité et d'une finition exceptionnelles bien entendu toute notre gamme a obtenu le label NF, vous choisissez en toute sécurité chez VOGICA ce que les ébénistes font pour les cuisines.
LA GARANTIE D'UN SPÉCIALISTE. Pour des cuisines de rêve, s'nout amoureux du travail bien fait. Nos plans et devis sont gratuits. Alors laissez-vous conseiller par des spécialistes.
LA GARANTIE DU PRIX. Jusqu'au 22 janvier, VOGICA vous tend un tantasque pan. Si pour une série équivalente à une série du catalogue VOGICA, pour un niveau identiques, vous trouvez moins cher ailleurs durant le même laps de temps qu'durant votre achat, VOGICA s'engage à vous rembourser la différence.
VOGICA, nous méritons votre confiance.

VOGICA LA SOLIDE CUISINE DES VOSGES
VUE A LA TELEVISION

Imprimerie des BLEUETS - tél. : (1) 776 28 40 +

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
17

JEUDI
17 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տրամեակ : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.878 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.878

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՄԲԱՍՏԱՆԷ

ՈՎ ԿԸ ԴՐԴԷ ՀԱԿԱՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ՊԱՅՔԱՐԸ՝ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ծանօթ են ասացուածքները՝ փրկեցէք գիս բարեկամներէս, ես կը զբաղիմ թշնամիներովս, կամ՝ մարդ եթէ այսպէ՛ս բարեկամ ունենայ, ալեւս թշնամիի պէտք չունի: Այս երկու տարազներն ալ կրնան գործածել թէ համաձնաւորը, թէ ընկերվարականը, քանի որ խզումը այնքան անդին անցած է, որ ինչ կը վերաբերի կառավարութեան վարած քաղաքականութեան քննարկումին (այսինքն՝ քննադատութեան), Հոկտեմբերի օրուան - Յունուար 16 - «Ֆիկարօ»ի եւ «Իւմանիթէ»ի Ա. էջերը այնքան տարբերութիւն չունին, որ կարելի էր մէկուն խորագիրը միւսին դնել: Բայց, անկէ աւելի յատկանշական եւ կարեւոր է համաձնաւոր կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրոյի յայտարարութիւնը, որ Յունուար 15 թուականը կը կրէ եւ լոյս տեսած է «Իւմանիթէ»ի յաջորդ օրուան թիւին մէջ: «Հակահամաձնաւոր գործողութիւնները՝ վտանգաւոր ժողովրդավարութեան համար» խորագրին տակ, կուսակցութեան դեկավարութիւնը կը քննէ, 25-րդ համագումարի նախօրեակին, հակահամաձնաւոր արշաւը որ ծայր տուած է, թունաւորման արշաւ մը, զոր նախատեսած էր Քաղաքական Բիւրօն եւ հարկ եղած ազդարարութիւնն ալ ըրած համաձնաւորներուն:

Ընթացիկ բանաձեւումներու կողքին, դրամատիրութեան կամ քաղքենիութեան հասցէին, յատկանշականը կը վերաբերի այն բացայայտ ամբաստանութեան, զոր Ք. Բիւրօն կ'ընէ ընկերվարական իր - դեռ երէկ - դաշնակիցին դէմ: Ի՞նչ կ'ըսեն համաձնաւորները. -

«Այսօր, այս նոզկալի բոլոր դործելակերպերը կրկին օրակարգի վրայ են: Կը պարզանան աճող աստիւթեամբ անոնց դէմ, որոնք գործատուներու մէջ դէմ են պաշտօնազրկումներու, փակումներուն, ընկերային նահանջին եւ իրաւունքներու ու ազատութեանց խնդրոյ առարկայ դառնալուն: Կը տարածուին ընկերային եւ քաղաքական կեանքի մէջ, ուր կոպտութիւնը եւ լրբութիւնը դրօշն են՝ անոնց որոնց ձեռքն է զրամապրլուխը եւ իրենց քաղաքական ներկայացուցիչներուն: Բայց, մանաւորապէս համաձնաւոր կուսակցութեան եւ անոր դեկավարութեան դէմ մղուած գործողութեանց առթիւ, մեթոտներով, որոնք մաս կը կազմեն հոգեբանական պատերազմի մեթոտներուն, կարելի չէ ծածկել, որ նման գործողութիւններ չէին կրնար տարուիլ այնքան զօրաւոր միջոցներով ընկերվարական կուսակցութենէն դուրս, որոնց ներկայացուցիչներուն ձեռքն են Պետութեան դեկը եւ մեխանիզմը»:

Կարելի չէ աւելի յստակ ամբաստանութիւն ընել: Ոչ միայն՝ աստ հանդչի ճախի միութիւնը, այլեւ սիբարանութեան վերածնունդի մըն ալ յոյսեր չեն երեւիր եւ կը հաստատուի, եթէ հարկ էր, որ համաձնաւորները երբ ընկերվարականներուն պէս «բարեկամ» ունենան, այլեւս թշնամիի բնաւ պէտք չունին եւ արդարեւ ամէն իշխանութիւն մը չատ ծանր նպաստաւոր է իրենց համար:

Սակայն, «Իւմանիթէ»ի նոյն - Յունուար 16-ի - թիւին մէջ «Նուէր» մըն ալ կայ Նախագահ Միթերանի, որ նոյն իրիկունը կ'արտայայտուէր հեռատեսիլէն: Մատակարկ 12 պարագաներ կը ներկայացնէ, զորս կը մկրտէ 12 էլիկոբաններ եւ կը պարգէ ոչ իրաւախուսիչ պատիժը մը: Օրինակ՝ Ա.) աշխատավարձէ, պահպան 4,10% 83-էն 84, Բ) գործազրկութիւնն՝ յաւելում 14,3% 83 Յունուար 1-էն 84 Հոկտեմբեր 1, Գ) հատուցում տարեցոյց գործազուրկներ՝ պահպան 7%, 82 Յունուարէն 84 Նոյեմբեր, Դ) արտադրութիւն՝ 0%, Ե) տուրք՝ յաւելում 5%, եւայլն, եւայլն: 12 էջանակներու մէջ կը ներկայացուին այդ ազդարարիչները, անդամ մը դէպի վեր, անդամ մը դէպի վար կարմիր ուղեցոյցերով եւ «անկի՛ տազնապը» խորագրեալ խորհրդածութեամբ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄԻ

«ՄՈՆԱ»ի խմբագիրներու ընկերութիւնը փոքր մեծամասնութեամբ մը՝ 60,91% (անհրաժեշտ նուազագոյնն էր՝ 60%) տասնչին էջերանէն իսկ, թերթին, որպէս նոր տնօրէն, թեկնածու ընտրեց Անտրէ Ֆոնթէն: Ուրբաթ օր, «Մոնտ»ի միւս բաժնետէրերն ալ ընդհ. ժողովի հրաւիրուած են եւ աւելի քան հաւանական է, որ վաւերացնեն այս ընտրութիւնը եւ չորս տարուան համար թերթին պլուխն անցնի թերթին՝ միջազգային քաղաքականութեան մասնագէտը: Ֆոնթէն, երեք ամսուան ընթացքին, պէտք է նաեւ վերանայողական ծրագիր մը ներկայացնէ: Երեքշաբթի (Յունուար 15) օրուան նիստին, Ֆոնթէն պարզեց պատկերը. - Թերթը չէ վճարած 13-րդ ամիսը եւ ընկերային տուրքերու պարտքը՝ 17,6 միլիոն ֆրանք է, այլ խօսքով, իր պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով «Մոնտ» վճարումներու դադրեցումի կացութեան մէջ է: Լուծումներու կարգին, Ֆոնթէն, փետրուարէն իսկ 10% զեղչ կը նախատեսէ աշխատավարձերու, թերթին ներկայ ձեւը վերաքննումի ենթարկելը անհրաժեշտ կը նկատէ, նաեւ ուսումնասիրել յաւելուածներու պարագան: Բացին ծանալը կը պարտադրէ նաեւ որ անհրաժեշտ դրամը գտնուի մասամբ դոնէ «մաքրելու» համար ներկայ կացութիւնը: Ա. Ֆոնթէն 64 տարեկան է եւ «Մոնտ»ի խմբագրութեան մէջ մտած է 1947-ին իսկ: Գրականութեան լիսանսի տէր եւ հանրային իրաւագիտութեան վկայականի, ոչ չատ ալ է, ոչ ալ չատ ձախ, այլ խօսքով՝ է ուր որ պէտք է «Մոնտ»ին համար: 1979ին մերժած է Փէքինի դեսպանի պաշտօնը: Նաեւ անդամ է Էնտօ - Սուէզ դրամատան վարչական խորհուրդին:

ՊՐԱԶԻԼ, 21 տարի է առաջին անգամ ըլլալով, ոչ զինուորական նախագահ մը ունի: 74 տարեկան, Թանքրետօ Նեվէս ընտրողական ժողովի մը կողմէ նշանակուեցաւ, բայց կը խոստանայ որ յաջորդ նախագահը պիտի ընտրուի ուղղակի ժողովուրդին կողմէ: Մենատիրութիւնը պարտուեցաւ, ի վերջոյ, բախելով արտաքին հսկայ պարտքին եւ ներքին աղքատութեան, որոնց միացաւ քաղաքական ձախողութիւնը: Զինուորական իշխանութիւնը իրրեւ «ժառանգ» կը թողու 104 միլիառ տոլարի արտաքին պարտք մը եւ 224%-ի հասած դրամահոսութիւն մը: Նոր նախագահին ամէնէն մեծ դէնքն է՝ անկաշառ ըլլալը:

ԻՍՐԱՑԻԼ որոշեց հինգ չարաթներու երկայնքին քաշել իր զօրքը Հարաւ - Լիբանանէն, ինչ որ կը մտահոգէ լիբանանցի եւ սուրիացի պատասխանատուները: Իսրայէլ ալ անշուշտ այս ռազմավարութեամբ դիտել թէ ինչ կ'ընէ, քանի որ Շիմոն Փէրէս իսկ կը նախատեսէ որ «Լարդերու սպառնալիքներ կան Հարաւ - Լիբանանի վրայ»: Քաղաքացիական պատերազմն ալ անկարելի չէ: Իսրայէլ, միակողմանի իր այս որոշումով, չատերը նեղը կը դնէ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԳԻՐԵՐԸ

—×—

Ա.

Դպրոցական նատարաններու վրայ ես ալ, բազմահազար հայ մեծերու ու փոքրիկներու նման, քիչ թափ չէի տար լեզուս, ամէն անդամ որ ուսուցիչը ուղղագրութեան դասի կը կանչէր գիս:

- Այս ի՞նչ տեսակ լեզու է, կ'ըսէի ես ինծի, ինչո՞ւ այդքա՞ն դժուար է սա մեր լեզուով ուղիղ դրել կարդալ սորվիլը:

Աստուա՛ծ իմ, որքան կը դժուարանայի միտքս պահելու բառերու յատուկ ուղղագրութիւնը: Տասնեակ հազարներով բառ կար սա լեզուին մէջ, մարդ ի՞նչպէս կրնար միտքը պահել անոնցմէ իւրաքանչիւրին ուղղագրութիւնը, երբ անոնցմէ ամէն մէկը ունէր իր անջատ կառուցուածքն ու ձեւը: Կամայական ու անդութ կը թուէր ինծի մեր ուղղագրութիւնը, բան մը որ օրէնք չի ճանչնար, «ես այսպէս կ'ուզեմ, այսպէս պիտի ընես» կ'ըսէ ու նմանաձայն իր դիրերով քեզ ծուղակի մէջ կը թողու ամէն վայրկեան, յուսահատութենէ դրիչդ կոտրել տալու աստիճան տառապեցնելով:

Շատ Հայերու նման, ես ալ անյաղթահարելի թշնամիներ կը տեսնէի մասնաւորաբար չա-երուն եւ ջ-երուն, վիմ-երուն ու քէ-երուն, ձա-երուն եւ ցո-երուն, ղա-երուն եւ թո-երուն, եւ վերջապէս րէ-երուն եւ ռա-երուն մէջ: Այս տառերուն հնարիչը ի՞նչ ուզած էր մեզմէ, ի՞նչ հասկցած էր մեր դլխուն փաթթելով սա փորձանքը, որմէ պիտի չփրկուէինք մինչեւ որ չազատէինք դպրոցական սա նատարաններէն: Աչխարհի վրայ արդեօք քանի՞ հոգի կար, որ ամբողջովին անսխալ կրնար դրել մեր լեզուին բոլոր բառերը: Եւ այս սարսափելի տառերը ինչպէ՛ս քով - քովի կուդային նոյն բառին մէջ: Հինգ տառերէ բաղկացեալ բառին մէջ հազիւ օձիքդ կը փրկէիր չէ-էն, ղիմացդ կ'ելլէր րէ-ն կամ ռա-ն: Աւորը ալ վրայէն կը ցատքէիր, այս անդամ կը սկսէիր մտածել. դա՞ թէ թօ: Կա՞ր արդեօք ուրիշ լեզու մը, ուր հինգ տառերէ բաղկացեալ բառի մը մէջ կարենայիր չորս հատ ուղղագրական սխալ ընել:

Ափիկա սկզբնական այն երկարատեւ չրջանն էր կեանքիս, ուր մտքիս ծայրէն իսկ չէի անցըներ որ օր մը պոյութեանս ամբողջ մնացեալ մասը պիտի յատկացնէի այդ սարսռազդեցիկ տառերուն պաչտամունքին: Ո՞րկէ պիտի գիտնայի թէ պիտի գար չրջան մը, երբ ես պիտի սկսէի ամէն օր, կիրակին ալ ներառեալ, մինչեւ չաչուով օրական քանհազար հատ գրել այդ տառերէն, առանց ձանձրանալու, առանց յոդնելու: Ես որ կը կարծէի որ ուղղագրութիւնը տաժանք մըն էր, որմէ փրկուելու միակ միջոցը ժամ առաջ դպրոցը աւարտել է, օր մըն ալ անդրադարձայ որ դպրոցին աւարտական դասարանը վերջակէտ մը չէր եղած ինծի համար, այլ նոր տող:

Քառասուն տարիներ անցած են այդ նոր տողին վրայէն եւ չեմ գիտեր թէ դրագէտ մը, դրող մը, խօսող մը, քառասուն տարուան ընթացքին քանի՞ անդամ կըր - նայ գործածած ըլլալ իր լեզուին իւրաքանչիւր բառը, մանաւանդ անոր ամէնէն գործածականները: Նորէն ալ երբեմն կը պատահի որ վարանիմ բառի մը առջեւ: Չա՞, թէ չէ: Այն առեն տարօրինակ բան մը կը պատահի իմ մէջս: Չեմ զայրանար ո՛չ իմ լեզուիս հոյակապ ուղղագրութեանը հանդէպ, ոչ ալ իմ վարանումիս կամ այդ բառը չսորվելու իմ յամառութեանս վրայ: Ընդհակառակն կը սկսիմ քիչ մը եւս հիանալ մեր լեզուին խորհուրդին վրայ: Գիտեմ, բանալի մը կայ զոր եթէ գտնեմ, յանկարծ պիտի յիշեմ թէ իմ փնտռածս ո՞ր մէկն է, չա՞ն, թէ չէ-ն: Երբեմն որքան պարզ է այդ բանալին: Փնտռել թէ ո՞ւրկէ կուգայ այդ բառը, ի՞նչ է անոր արմատը, ի՞նչպէս սա կամ նա տառը կորնցնելով վերածուած է այս բառին: Երբ կը գտնեմ այդ բանալին, յանկարծ դէմքս կը լուսաւորուի ուրախութեան ու զարմանքի լոյսով: Կը զարմանամ հմտութեանը ու կարողութեանը վրայ այն նախնիներուս, որոնք ստեղծեցին ու զարդացուցին այս բոլորը: Կը զարմանամ մեր դիրերուն դիւտարարին, մեր վարդապետներուն առաջինին վրայ, որ երկինքէն տեղացող օրհնութեամբ մը կարծես անչրպետին մէջէն լոյսեր ու արձանագրեր է մեր այբուբենին այս ձայներն ու ձեւերը: Կը զարմանամ որ հազարհինդհարիւր տարիէ ի վեր ինչպէս փոխանցուեր են այդ արձագանդները մէկ սերունդէն միւսը, հասնելու համար մինչեւ մեզի: Եւ այն առեն կ'ըսեմ. ե՞ս եմ որ վերջակէտ մը պիտի դնեմ: Ե՞ս եմ որ պիտի պարտուիմ չա-էն կամ՝ չէ-ն: Ե՞ս եմ որ պիտի զրկուիմ սա հոյակապ լեզուին աննման երաժչտութենէն:

Ռ. Հ.

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ
ԵՐԵԻԱՆ
(ԱՊՐԻԼԵԱՆ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7 - 14)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐԸ

Մոսկուայի պետական կեդրոնական թատերական Թանգարանին մէջ հաւաքուած են խորհրդային թատերական արուեստի հազուադիւտ նմոյշներ, որոնք կը խօսին Խորհ. Միութեան թատերական կեանքին մասին: Այդ նիւթերուն մէջ յատուկ տեղ կը գրաւեն այն նկարները, անձնական իրերը, թատերական ազդերը եւ ձեւաւորումները, որոնք կը վերաբերին Հայաստանի արուեստին ու արուեստագէտներուն: Այցելուները հետաքրքրութեամբ կը դիտեն Մարտիրոս Սարեանի՝ «Քաջ Նազար» բեմադրութեան համար կատարած ձեւաւորումները. Թատերախաղին առաջին ներկայացումը տեղի ունեցած է 1936-ին, Երեւանի Օփերային մէջ: Հետաքրքրութիւն ստեղծած են նաեւ Մինքայէլ Աբեղեանի «Արիւնոտ արահետներ» թատերախաղի ձեւաւորումները. բեմադրուած է 1927-ին, Երեւանի Գ. Սունդուկեան Թատրոնը:

×

ՀԱՋԱՐԻ ԱԻԵԼԻ ՀԱՅ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆԱԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Հայաստանի դպրոցներու հազարէ աւելի յատաջադէմ աչակերտներ նոր տարուան առթիւ արձակուրդի զացած են Խորհրդային Միութեան զանազան քաղաքները: Անոնք այցելած են թանգարաններ, ներկայ եղած համերգներու եւ դիտած պատմական վայրերը: Ծախքերը հոգացած է Լուսաւորութեան նախարարութիւնը: Արձակուրդի չմեկնող երախաներուն համար ալ ձեռք առնուած են զանազան միջոցներ: Թատրոնները բեմադրած են նոր թատերախաղեր, երաժչտական խումբերը պատրաստած են նոր յայտագիրներ, տեղի ունեցած են մանկական փառատօներ եւայլն: Նոյն չրջանին, Խորհրդային Միութեան զանազան քաղաքներէ Հայաստան եկած են աչակերտներ՝ ձմեռնային իրենց արձակուրդը անցնելու:

900 ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՒԵՏԱՐԱՆԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ըստ երեւոյթին իմ այս փոքրիկ միջամըտութիւնը խանգարեց տէր Տաճատին: Նա սկսեց ուրիշ դէպքերի մասին պատմել, բայց Եղիան Թոյլ չտուեց ծաւալուել եւ Ամերիկայից եկած Հայի մասին յիշեցրեց:

- Պա՛րլի (այո՛), - երկարացնելով «ա» հնչիւնը, մի նոր պատմութիւն սկսեց Տաճատ քհնյ. Մարկոսեանը, - Ռըզա շահը նոր էր Իրանի գահին բարձրացել, դեռ մեր հայկական գաղրոցները չէր փակել, մի օր էլ մի օտարական հայ մարդ երեւաց, թէ ես Ամերիկայից եմ, հայերէն գրքեր եմ առնում: Մեր մատեանը ցոյց չտուի: Բայց խապար ունէր: Ասաց տասը թուման կը տամ, ասացի՝ ծախու գիրք չունենք: Շուռ եկաւ, թէ՝ քան կը տամ, յետոյ հասցրեց յիսուն թուման: Այն ժամանակ թումանը ոսկու գին ունէր, հիմա է, որ մի շահու էլ գին չունի: Ասացի՝ խէ՛յր, խէ՛յր (ո՛չ, ո՛չ): Բարկացաւ, ասաց՝ դու ի՞նչ ես հասկանում, տուր տանեմ Ամերիկա, քո անունն էլ թերթերում կը գրեմ: Էդ մարդը շատ խոստումները արաւ, բայց անօգուտ: Ասացի՝ սրա գինը Շահ - Աբասի բռնադաղթի ժամանակ Արաքս գետ պղտոր չրերին մատաղ եղած մեր եղբայրներն ու քոյրերն են. կարո՞ղ ես նրանց փոխարինել: Ասացի՝ իմ հայրը ինձ ասել է, նրան էլ իր պապն է ասել, թէ մեր Աւետարանը մեր սուրբ երկրից է եկել, այնտեղ էլ պիտի վերադառնայ: Ամերիկացի Հայը քոռ ու փուշման գնաց: Բայց մեզ չմոռացաւ: Սրանից մի տասը տարի առաջ նորից էր եկել, արդէն շատ էր ծերացել: Ինձ տեսաւ, զարմացաւ: Բան չասաց, նայեց, նայեց եւ հարցրեց, թէ՝ քանի՞ տարեկան ես: Էդ փաղար սուլթէի (չան որդու) միտքը հասկացայ, ուզում էր ասած լինել, թէ դու դեռ կենդանի՞ ես: Ասացի՝ ինչքան որ քէֆդ ուզի՝ յիսուն, հարիւր, կ'ուզես երկու հարիւր տարեկան եմ: Այնքան պիտի ապրեմ, մինչեւ որ Աւետարանը հասցնեմ իր իսկական տեղը:

Ցետոյ տնեցիները խնդրեցին պատմել նաեւ բժիշկ Կարօ Մինասեանի մասին: Այս բժիշկի անունը ինձ վաղուց էր ծանօթ: Նա Անգլիայում բարձրագոյն կրթութիւն էր ստացել եւ իր ծննդավայրը վերադառնալուց յետոյ զբաղուել էր բժշկութեամբ, եղել էր մեծ դրքասէր, բանասիրական յօդուածներ էր տպագրել անգլիական արեւելագիտական պարբերականներում: Շատ լաւ իմանալով, թէ ինչ մեծ մշակութային արժէք են ներկայացնում հին ձեռագիր մատեանները, լինեն դրանք հայերէն, պարսկերէն, արաբերէն, նա իր բժշկական գործունէութեան ընթացքում հայ ու պարսիկ ընտանիքներից բազմաթիւ արժէքաւոր ձեռագրեր ու դիւանական փաստաթղթեր էր հաւաքել: Կեանքի վերջին տարիներին այդ բոլորը վաճառել էր Քալիֆորնիայի համալսարանին: Այս հաւաքածոն ես տեսել էի 1972 թուականին:

- Այո՛, - չարունակում է իր խօսքը տէր Տաճատը, - հէնց այդ պարոն բժիշկը մի օր եկաւ, թէ էսենց ու էսենց, ես քո եղիա որդուն բուժել եմ, իմ վարձը պիտի տաս, բայց փող չեմ ուզում, քո Աւետարանը տուր դու ի՞նչ պիտի անես, ես քեզ տպագիրը կը տամ, կը դնես եկեղեցում: Ասացի, պարոն բժիշկ, նախ եւ առաջ՝ ինչ դու ասում ես, ճիշդ է, բայց իմ եղիա որդուս փրկողը Աստուած էր, երկրորդ՝ դու չլինէիր, մէկ ուրիշ բժիշկ ճար կ'անէր: Սրան էլ շատ բաներ ասացի ու ճամբու դրի:

Այնուհետեւ Տաճատ քահանայ սկսեց Պարսկաստանի Հայերի ներդաղթի մասին պատմել:

- Ռըզա շահը թախտից ընկնելուց մի քանի տարի յետոյ, երբ մեր Հայոց կարմիր բանակը Պեռլինը առաւ, ներդաղթի հրամանը դուրս եկաւ: Ասացինք՝ վախտը եկել է, որ մենք էլ մեր պապերի երազը կատարենք, բայց առաջին տարին մեր անունը դուրս չեկաւ: Երկրորդ տարին էլ էդ Ղաւամը (Իրանի ժամանակի վարչապետ Ղաւամ ալ Սալթանէ) մեր ճամբին արգելք դրաւ: Այսպէս մի քանի տարի էլ անցաւ, շատերը փարիշան դարձան (Թչուառութեան մատնուեցին), ախր, տուն - տեղ ծախել, գնացել թափուել էին Թեհրան, թէ էս է, Հայաստան պիտի գնան: Մենք նոյնպէս յոյսով ապրում էինք: Ամէն օր հաչում էի, թէ Աւետարանս քանի տարեկան է դառնում, ես էլ նրա հետ էի ծերանում: Հասաւ 1969 թուականը, մեր գիրքը դարձաւ ուղիղ 900 տարեկան, ես էլ՝ 90: Կամաց - կամաց ձեռքից - ոտից ընկնում էի, յետոյ Աւետարանիս մուչթաբիներն էլ գնալով չատանում էին: Շատ ու չատ էի մտածում. ես է՝ ես կը մեռնիմ մուրազը սըրտումս, իսկ գիրքն անտէր կը մնայ: Մեր եղիա որդին էլ գինեատուն էր բացել, հայ էր վաստակում: Ինքը խելօք էր, չէր խմում, չէր ծխում, չէր չռայլում, բայց կասկած ունէի, թէ մարդ է, ո՞վ գիտէ, կարող է մի օր նեղութեան մէջ ընկնել, սատանան էլ խարի, եւ մեր սուրբ գիրքը չան ու գնի բաժին դառնայ: Շատ դիւրներ լուսացրի եւ վերջը եղիա որդուս հետ մասլահաթի (խորհրդի) նստեցի: Որոշեցինք Աւետարանը վաստահելի մէկի միջոցով Հայաստան հասցնել, դրանից յետոյ Աստուած մեծ է: Որոշեցինք եւ այդպէս էլ արեցինք: Երբ ձեզնից առաջական եկաւ, նոր գլուխս հանգիստ, դրի բարձին, ասացի՝ Տաճատ քահանա՛յ, դու քո պարտքը կատարեցիր, հիմա կարող ես աչխարհից հանգիստ գնալ: Բայց արի տես, որ Աւետարանը գնաց հայրենիք, ազատուեց գերութիւնից, մենք չազատուեցինք նեղութիւններից: Պարսիկները հետ առել էին, հա գնում - գալիս էին, թէ ուխտի ենք եկել, ինճիլը (Աւետարանը) հանիր: Մի մահանայով, մի պաւաթի գինով կամ օղիով մի կերպ պրծնում էինք: Ներդաղթը նորից սկսուել էր, իսկ մեր անունը ցուցակներում չէր լինում ու չէր լինում: Մի օր էլ Սպահանից մի ոստիկանապետ եկաւ, հետն էլ մէճլիսի (Խորհրդարանի) հայ ներկայացուցիչը, թէ Աւետարանը մէջտեղ հանիր, թէ չէ հէրդ կը հանենք: Արիւնը գլխիս խփեց, էլ վախ չունէի, բայց ինքս ինձ ասացի՝ Տաճատ քահանայ, հանդիստ կաց: Շուռ եկայ ոստիկանապետին, թէ զուրպան, էդ պիրքը Շահ - Աբասի ժամանակ Արաքսի էն էն ափից էր եկել, այնտեղ էլ վերադարձաւ: Ցետոյ ձեր ստացականը հանեցի: Հայ մարդը կարդաց, կարծես աչքերում ուրախութիւն երեւաց, թարգմանեց ոստիկանապետին: Նա էլ կատաղեց, մի ուժեղ ապտակ տուեց ինձ, ես ընկայ դեանին, չուռ եկաւ, Շահ - Աբասի հօրն ու մօրը, ինձ էլ հետները մի լաւ հայհոյեց ու թողեց հեռացաւ: Սիրտս դողում ու լացում էր: Ինձ բարձրացրին: Ասացի, թէ սրանով պրծնենք, փառք պիտի տանք Աստծուն: Ցետոյ ես ամէնի մասին դրեցի ձեզ: Շնորհակալ եմ, ներդաղթի մեծաւորը Երեւանից զրել էր դեսպանատուն. մեզ հերթից դուրս Հայաստան ուղարկեցին: Էլ հիմա դարդ չունեմ, էս սուրբ հողում աչքերս կարող եմ հանգիստ փակել:

Երբ Տաճատ քհնյ. Մարկոսեանը վերջացրեց իր պատմութիւնը, ես ուզի կանգնեցի, շնորհակալութիւն յայտնելու 95-ամեայ ծերունուն եւ հրաւիրեցի ընտանիքով հանդերձ այցելել Մատենադարան, տեսնել, թէ ինչպէս ենք պահում իրենց մատեանը: Ծերունին ձեռքով հասկացրեց՝ մի փոքր եւս նստել:

- Լսի՛ր, որդի՛ս, դու ինձ ասա՛, կարդացե՞լ ես մեր Աւետարանի միջի տեղեկութիւնները, ախր, էն պոլսեցի փիտուն վարժապետը ասում էր, որ մեր գիրքը սուրբ Անանիա Նարեկացուն է պատկանել: Մինչեւ այսօր չեմ մոռացել: Ասում եմ՝ չլինի մենք Նարեկացու ցեղից ենք, թէ չէ Աւետարանը ինչո՞ւ էսքան տարի մեր ընտանիքում պիտի մնար: Մեր Աւետարանի մասին Պ. Լեւոն Մինասեանն էլ է իր գրքում գրել:

Երբ տեսայ միամիտ ու դեղնուկ ծերունին Աւետարանի յիշատակարանի տուեալների հիման վրայ ինչ - որ պատրանքներ է հիւսել, յայտնեցի որ իսկապէս Անանիա Նարեկացու անունը կայ այդ մատեանում, բայց դա գալիս է այն հիմք Աւետարանից, որից ընդօրինակուել է Մարկոսեանների Աւետարանը, իսկ նախագաղափար օրինակը, ենթադրւում է, որ Մեսրոպ Մաշտոցի ձեռքով է արտագրուել:

- Այ պապա՛, - ուրախացած ծոր տուեց Տաճատ քահանան, - չասե՞ս, մենք սուրբ Մեսրոպի գերդաստանից ենք:

- Իմ բացատրութիւնը իւրովին ընկալելով, ամբողջ հոգով հրճւում էր ծերունին: - Լսեցի՛ր, Եղիա որդի, քո խիզանին կը պատմես էս ամէնը. էդ մէկի մասին ես խապար չէի: Օրերը որ առքանան, ուզիս էլ մի քիչ պնդանան, ես անպայման կը գամ մեր Աւետարանին տեսութեան:

ԲԱԲԿԷՆ ՋՈՒՐԱՋԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ Բ. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Խորհրդային Միութեան ոտնագնդակի բարձրագոյն, Ա. եւ Բ. դասակարգերու խումբերու ախոյեանութեան ուարտէն ետք «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի մարզական թղթակիցը՝ Բ. Խոջիկեան, կարգ մը մտորումներ կ'ընէ մասնաւորաբար անդրադառնալով Բ. դասակարգի խումբերու վիճակին:

Գոհունակութիւն յայտնելէ ետք Արովեանի «Կոտայք»ի Ա. դասակարգ բարձրանալուն համար, Խոջիկեան դրուատանքով խօսելով Հոկտեմբերեանի «Սպարտակ»ին մասին, կ'ըսէ. «Այն իր ակունքները վերցրել է «Արարկիր»ից, որին զեկավարում էր հմուտ մանադէտ Ռ. Մանուէլեանը: Ներս օրօք խումբը դրաւեց նոյնիսկ երրորդ տեղը զօտում: Սակայն յետագայում մարզիչների անվերջ փոփոխութիւնները (ինքներդ դատէք, երեք տարի՞ մէջ հինգ մարզիչ), խաղացողների կազմի անկայունութիւնը եւ այլ հանգամանքներ յանգեցրին այն բանին, որ խումբը անցեալ տարի հանգրուանեց 14րդ տեղում»: Ծանօթ է, որ վերջին մրցաշարքին Հոկտեմբերեանի «Սպարտակ»ը 5-րդ տեղը գրաւեց Խորհ. Միութեան Բ. դասակարգի ախոյեանութեան 9-րդ խմբակին մէջ:

Խոջիկեան ապա կը խօսի Լենինականի «Շիրակ»ին մասին, նշելով թէ «ցաւօք, տարիների ընթացքում նրա խաղը դարձել է անարտայայտիչ, միջակ: Եւ ամենավրտնդաւորն այն է, որ թիմը աստիճանաբար կորցնում է ոչ միայն իր դիրքերը, այլեւ մարզական դէմքը»: Լենինական, որ ժամանակին հիանալի մարզիկներ կը պատրաստէր, այժմ ինք է որ դուրսէն խաղացողներ կը փնտռէ: Հոս ալ, անվերջ, մարզիչներու եւ զեկավարներու փոփոխութիւն կատարուած է, առանց կարենալ դրական արդիւնքի մը յանգելու:

Ամէնէն լուրջ մտահոգութեան առարկայ կը նկատուի Արտաշատի «Օլիմպիա»

ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

Այս վարժարաններէն ոմանք կը բաղկանան մէկ սենեակէ միայն, բոլորն ալ հոգաչէն: Մեծակազմ գիւղերէն մէկ քանին ունին մէկէ աւելի վարժարաններ: Ու բոլորին մէջ, բոլորին եռանդ, հասարակաց մտահոգութիւնը. - Միայն թէ երեխէք իրանց մայրենի լեզուն գրել - կարդալ իմանան, իրանց պապերի հաւատքը չմոռանան:

Տաքը հիմա կրկնապէս նեղացուցիչ ախտած է դառնալ գիւղերը իրարու կապող քարքարուտ, խորտ ու փորտ ճամբաներուն վրայ, ուր՝ անընդհատ ցնցումն ու փուչին արդէն յօդնեցուցած են մեզմէ ոմանք: Ծարաւ ենք բոլորս ալ:

- Մի քիչ էլ համբերէք, կը խրախուսեն մեզ մեր առաջնորդ բարեկամները, յաջորդ գիւղը որ հասանք՝ մի սառը ջուր կը խմենք աղբիւրից:

Քիչ վերջ, խոշոր թասով թանը կ'անցնի ձեռքէ - ձեռք: Կը խմենք բոլորս անյապօրէն ու ... չի հատնիր: Ջայն մեզի մատուցող անծանօթ հարսը՝ քայլ մը հեռու, իրենց գրան չուքին կեցած՝ մեր ծարաւը կը դիտէ զարմանքով:

- Ո՞ւմ հարսն ես դու, հարց կուտայ հայր սուրբը, թանի իր բաժինը խմելէ ետք:

- Մարգարի. կ'ըսէ հարսին կարճ ու ամչկոտ պատասխանը:

Ես կը զարմանամ թէ ինչպէս, նոյն իսկ գիւղացիները իրենց կրնան ճանչնալ գիրար, երբ կիներուն բաց մնացած մասերը աչքե՛րն են միայն: Ինծի համար բոլորն ալ Մարգարենց հարսին կը նմանին պարզապէս:

Վերջալուսային արեւ մը հասած է տուներու քիւերուն՝ երբ կը հասնինք Սան - կիպարան: Ուրբաթօրդն է մեր այցելած գիւղերուն եւ մեծագոյնը, հազար վեց - հարիւր հայ բնակիչներով: Առտուան տոնական մթնոլորտը կը դիմնայ տակաւին հոս հոն: Գիւղացիները պզտիկ խումբերով հաւաքուած են փողոցներուն անկիւնը, տուներուն առջեւ: Առտուընէ ի վեր այլեւս սովորական դարձած եռուզեռը կը սկսի դարձեալ, ու՝ աչհամբոյր անվերջանալի չարքերով, մեծ ու պզտիկ գիւղացիներու:

Շուրջս տիրող եռուզեռէն օգտուելով, աննշմար կը հեռանամ խումբէն ու կ'ուղղուիմ դէպի մօտակայ չէնքը՝ որուն կը տուրին զանգակ մը կայ:

Եկեղեցին առջեւ երկար չարքեր կան դիւզական կոշտ, փոշիով ծածկուած կօշիկներու, զոյգ - զոյգ, քով - քովի:

Ներսը կիսամութ է արդէն: Խորանին վրայ պլպլացող զոյգ մը մոմերուն լոյսը հազիւ կը հասնի երկու քայլ առիին, դասին մէջ կանգնած ապիտակամօրուս քահանային: Առաստաղը բռնած են քանի մը հատ գերաններ, ու չրջանակաձեւ ապակեծածկ բացուածք մը ճիշդ կեդրոնը՝ կապոյտի պատառիկով մը կը կապէ կարծէք այտեղ հաւաքուած պարզուկ ու հատատացեալ հոգիները՝ անհունին, Աստուծոյ: Թաւչային մեղմութիւն մը կայ ամբողջ մթնոլորտին մէջ: Երեկոյեան աղօթքի իրարողութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ, - ճիշդ իր պահին ու իմաստին հարազատութեանը մէջ: Գոհաբանական մատթանք մը Աստուծոյ՝ խաղաղ օրէ մը եռք: Ինչ փոյթ թէ բառ մը անդամ չի հասկընար այնտեղ երկիւղածութեամբ խաչակընքող դիւղացին՝ քահանային ու դպիրներուն արտասանած բառերէն: Շատ ալ կարեւոր չէ սակայն ատիկա: Պահն ու մթնոլորտը այնքա՛ն լիքն են խորհուրդով, որ կարելի չէ մօտիկ չզգալ այնտեղ Աստուծոյ մը, Աստուծոյ:

Ներսը, մուտքի գրան բերանը կեցած կը հետեւիմ արարողութեան, երբ ձեռք մը ուսիս կը դպչի յանկարծ: Եռեւ չարուած մամիկներէն մէկն է որ խիստ դէմքով մը նշան կ'ընէ ձեռքով որ առաջ անցնիմ, այրերու յատկացուած բաժինը: Կը հնազանդիմ անմիջապէս ու արագ ակնարկով մը կը քննեմ չուրջս: Իրաւունք ունի պառաւը, այրերու սահմանէն ներս ըլլալու համար՝ պէտք է անցնիմ գոնէ քայլ մը առաջ:

Եկեղեցին լեցուն է գրեթէ, կիներո՛վ մանաւանդ, երիտասարդ ու ծեր, իրենց գոյնզգոյն տարազներուն մէջ: Շարուած են անոնք քով - քովի, կը խաչակնքեն ու կ'երկրպագեն անդադար, ծռելով մինչեւ գետին ու ճակատները կպցնելով յատակի գորգին: Կը ծռին բոլորը մէկ, կը մնան պահ մը այդպէս ու կ'ելլեն վեր դարձեալ միասին: Կիսամութին մէջ կարելի է տակաւին նշմարել չարունակ չարժող շրթունքները անոնց: Ի՞նչ կ'ըսեն արդեօք, ի՞նչ կ'ուզեն Աստուծմէ: Գուցէ բարիքն ու օրհնութիւնը իրենց երդիքին ու արտերուն, թոռներուն ու կենդանիներուն՝ որոնց կեանքը անբաժանելիօրէն շաղուած է իրենց առօրեային:

(Շար. 7)

«ՈՋՆԻ»Ի ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Խանութում մի տիկին յանկարծ նկատեց որ իր պայուսակից դրամ են հանել: Կողքին կանգնած ամուսինը հանդստացրեց նրան ու դուրս բերեց խանութից: Ճանապարհին կինը հարցրեց.

- Ինչո՞ւ այդպէս անտարբեր վերաբերեցիր գողի նկատմամբ:

Ամուսինը ժպտակով պատասխանեց.

- Դրամը ե՛ս հանեցի, տեսնելով որ չատ ես ոգեւորւում աւելորդ գնումներով:

×

Աւտոպուսի տոմսավաճառ.- *Երեսուն կոպեկանոց ընկերներ, չարժուեցէք առաջ, տասնեւհինգ կոպեկանոց քաղաքացիները հիմա իջնելու են:*

Իրենց իսկական արժէքն իմացող ուղեւորներն անշարժ մնացին:

×

ԶՕՐԵՂ ՄԻՋՈՑ

Ակումբի վարիչ (Մտնելով դահլիճ).- *Այս դասախօս պիտատնտեսը երեւի բժշկական ինստիտուտն է աւարտել, բոլոր ժողովականներին առանց թմրադեղի քնեցրել է:*

խումբը, որ անցեալ մրցաշարքին հասատատեց ամէնէն դէշ «մրցանիշ»ը, արձանագրած պարտութիւններու եւ տասցած կոլերու արդիւնքով: Այս խումբը, որ կը ներկայացնէ Մարզական Բարձրագոյն Վարպետութեան Դպրոցը, 32 խաղերէ չահած է ընդամէնը 8 կէտ, կրած է 27 պարտութիւն եւ տասցած 82 կոլ: «Եւ այս բոլորը՝ «Օլիմպիա» բարձրակոչ անուան տակ», կը զրէ Բ. Յոզիկեան, աւելցնելով թէ «այսպիսի մակարդակով թիմ արժէ՞ ունենալ համամիութենական ասպարէզում...»:

Յօդուածին վերջաւորութեան Յոզիկեան կ'անդրադառնայ յետեալ խումբերու մարզաչաւերուն աննախանձելի վիճակին, զրելով.- «Կ. Տաննիսլաւսկի հիանալի է ասել».- Թատրոնը սկսւում է հանդերձարանից»: Այդ նոյն պահանջով պէտք է մօտենալ նաեւ տագիսոններին, չէ՞ որ այստեղ էլ մարզական ներկայացում է: Եթէ խաղադաչաւերը որոշ չափով համապատասխանում են պահանջներին, ապա ուղղակի անմխիթարական են տրիբունաներն ու հանդերձարանները: Այս տագիսոններում ամենատվորական ինֆորմացիա տանալու մասին պարզապէս աւելորդ է խօսել. երկրորդ խմբին մասնակցող մեր թիմերի մարզադաչաւերից ոչ մէկը չունի էլեկտրատախտակ, խզճուկ վիճակում են ռատիօհանգոյցները»:

Հուսկ, յօդուածագիրը յոյս կը յայտնէ որ խումբերը եւ համապատասխան կազմակերպութիւնները լրջօրէն կը մօտենան գործին եւ յաջողութիւններ կ'արձանագրուին:

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ՆԻՍ

ՆԻՍ.- («Յառաջ»).- *Եթէ կը զրուին այս տողերը՝ Թղթակցութեան մը չրջանակին մէջ, ո՛չ թէ անոր համար, որ Հայկական Ծնունդին օրը, կիրակի, Յունուար 6, Փլայա պանդոկի ճաշասրահին մէջ, 310-է քիչ աւելի ազգայիններ,- ուրիշներ, առանց կանխաւ հեռաձայնելու, տեղի պակասին հետեւանքով, հակառակ իրենց փափաքին, չյաջողեցան աթոռ եւ սեղան գրաւել,- այլեւ այն պատճառով, որ ցերեկոյթը համախմբումէ մը աւելի դպրոցական՝ հայկական միօրեայ դպրոցի, պարզած խրախուսիչ պատկերը ներկայացուց:*

Նախաձեռնութիւնն ու կազմակերպումը կը պարտինք, ինչպէս նախորդ տարիներուն, Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան Վարչութեան, օժանդակութեամբ չրջանիս Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութեան:

Ժողովուրդը փութաց խուռներամ, մանաւանդ երբ նկատի ունենանք չրջանիս իսկապէս բացառիկ աննպաստ օդը՝ տեղատարափ ձիւն, երթուղիներու փակում եւ չրջանցում եւայլն:

Ջենք խօսիր մեր հայ մայրերուն, տիկիններուն եւ օրիորդներուն նուիրումին մասին՝ կազմակերպչական աշխատանքներուն մէջ: Ժամանողները հայկական Ծնունդին վայել ժամեր անցընել տալու կապակցութեամբ:

Առաւօտեան պատարագին արդէն խուռներամ հաւատացեալներ ներկայ գտնուեցան Ս. Աստուածածին եկեղեցին, ուր պատարագեց եւ աւուր պատշաճի քարոզ արտասանեց չրջանիս հոգեւոր հովիւը՝ Տաքօն Ծ. Վրդ. Ճէրէճեան:

Տեղւոյն վրայ՝ սրահին մէջ, ճաշի ընթացքին, պարզ յայտարարութեամբ մը դրեթէ սպառեցաւ Ժողովուրդներու Մընայուն Դատարանի հրատարակած վիրքը՝ Հայկական Ցեղասպանութեան ծանօթ որոշումին ուղղութեամբ: Այն որ սահմանուած էր, իրրեւ քանակ, մեր գաղութին համար:

Ամէնէն յուսադրիչը, հոգեզմայլը եղաւ նիսի միօրեայ դպրոցինը, անոր ներկայացուած հայ կազանդ պապիկին նուիրուած յայտագիրը:

Դժուար է մէկ առ մէկ յիշատակել անուններ: Կը բաւէր միայն դիտել 40-է աւելի հայ մանկտիներու խմբականտատական ելոյթները՝ արտասանութիւններով, երգ- խմբերգներով, կենդանի պատկերներով:

Տարեչրջանի մը նուիրում, աշխատանք եւ արդիւնք: Շնորհիւ Նիսի Տիկնանց Միութեան անդամուհիներու զոհաբերութեանց: Մանաւանդ չորս դասարաններու բաժնուած միօրեային՝ ղեկավարութեամբ ուսուցչուհիներ Ալիս Թաշճեանի, Անժել Այվազեանի, Հռիփսիմէ Պօշնաքեանի եւ Անի Օհանեանի:

Ներկաները ծափահարեցին, իրենց գոհունակութիւնն ու ուրախութիւնը յայտնեցին ի տես այդ արդիւնքին: Մանաւանդ՝ որ բոլորն ալ նկատեցին, թէ երկսեռ աշակերտութիւնը հայախօս եւ հայադրօշմ, առանց օտարօտի հնչումներու եւ հնչիւններու, իր ղերը կատարեց:

Կազանդ Պապան, ընկերակցութեամբ աւանակի մը եւ բարձուած սայլի՝ նուէրներով, բեմ յառաջացաւ եւ երախաներուն նուիրեց զանոնք: Զուարթ մթնոլորտ, անկասկած, բոլորին համար, անխտիր:

Տարօն Ծ. Վրդ. ցերեկոյթին փակման խօսքին մէջ ընդգծեց հայկական դպրոցին եւ հայեցի դաստիարակութեան անհրաժեշտութիւնը, անոր կարեւորութիւնը մեր ազգային զիմադիծի պահպանումին ուղղութեամբ: Նաեւ՝ հայկական նուիրագործուած թուականներուն յիշատակումը, բոլոր առիթներով:

Հոս կ'ուզենք քանի մը փափաքներ յանձնել մեր փոքրաթիւ գաղութին ուշադրութեան: 40 եւ քիչ աւելի երախաներու հայեցի դաստիարակութիւնը, անշուշտ զրական երեւոյթ կրնայ նկատուիլ: Բայց չէ՞ որ Նիսի Հայ Տիկնանցը տարիներէ ի վեր հրապարակ կը զնէ առանձին դասարաններով,- սենեակներ, բաժանումներ,- օժտուած չէնքի մը անհրաժեշտութեան պարագան, քանի Օշական սրահը այդ յարմարութիւնը չի ներկայացներ: Նախորդ կրօն. Ընկ. Վարչութիւնը, Տիկնանցին հետ զանազան փորձեր կատարեց. ցայսօր ապարդիւն: Յարմար դասարաններու վայրով ոչ մէկ կասկած, թէ միօրեայ աշակերտութեան թիւը կ'եռապատկուի: Այլապէս ինչո՞ւ մեր ժեղջ ծնողքներու ձեռքով առաջնորդուղ բազմաթիւ երախաներու մուտքի արձանագրութիւնները՝ տեղը նեղ է պատճառաբանելով:

Եւ ինչո՞ւ չունենալ մեր փոքրաթիւ, այլ սակայն կենսունակ գաղութին վայել յարմար Մշակոյթի Տուն մը՝ վայելուչ սրահով: Եւ խնդրարկու դառնալ ատոր կամ անոր:

Շատեր կ'ըսեն, թէ պէտք է այս մասին մտածել:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՀՈԳԵՎԱՐՏԻՔ

ՈՒՍՈՒՑՉԻՍ՝

ԱՐՇԱԿ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Բոլորանուէր հայ մըն էր Արշակ Մակարեան որ ունեցաւ բեղուն անցեալ մը: Իր ծննդավայրին՝ Չէնկիլիէի մէջ ուսուցիչ, դպրապետ եւ տեղւոյն Ազգային մարմնին գործօն անդամ, 1925-ին Ալֆորվիլ հաստատուելէ ետք հիմնադիրներէն մէկը եղաւ Դաշնակցութեան ենթակամիտէի կազմութեան: Այդ նորակազմ խմբակը գիտցաւ իր շուրջը հաւաքել ոչ միայն համախոհներ, այլեւ ուրիշներ եւս: Պատասխանատուութիւնը առանձնած պահէն մինչեւ վերջին վայրկեանը ան մնաց նոյն խանդին տէր ու տրամաբանական իր խօսքը հասցուց բոլոր ժողովներուն: Իրեն համար պարծանք մըն էր որ հրապարակադիր Սարդիս Մինասեան եւս մէկ զաւակն էր իր ծննդավայրին: Մակարեան ու իր ընկերները ուսման ճաշակը բերին զաւառի այդ մեկուսացած անկիւնը, ինչ որ մեծ խանդավառութիւն ըստեղծեց:

Ան բանաը չէր ունեցած աւարտելու բարձրագոյն համալսարաններ, սակայն ինքնօգնութեամբ ամբարած ուսումը բաւարար էր հայերէն ու ֆրանսերէն դասաւանդելու: Երեւոյթները խորապէս գնող միտք Ալֆորվիլի մէջ խորհրդատուն էր նորահաս դաղթականներուն: Այդ մարդիկը իրենց արտաքին երեւոյթով կրնային պատճառ ըլլալ մեր ազգին մասին տեղացիներու սխալ տպաւորութիւն ունենալուն: Արշակ իր տեղին խորհուրդներով կը ջանար եկուորներուն ապրելակերպը պատչաճեցնել տեղացի դանդուածին, իր հայրենակիցները նուաստացումէ զերծ պահելու նախանձախընդրութեամբ:

Իր էութեան մէջ կը մխար Ալբիւեան մղձաւանջը. ինք որ գինուորական ծառայութեան մէջ կը գտնուէր արհաւիրքի այդ օրերուն, Տէր- Զօրի ոսկրատանին մէջ կը կրանցնէր բազմաթիւ սիրելիներ: Քաղաքական ցնցիչ իրադարձութիւններ յուզէին զինքը. ամէն առաւօտ անհամբեր կը սպասէր թերթին, նորութիւններու տեղեակ դառնալու մարմաջով:

Սիրելի Արշակ, հիմա որ դրախտ հանդչեցուիր հողին, ունեցի՛ր պարտականութիւնը լրիւ կատարած մէկու մը խաղաղութիւնը: Աչակերաներուդ մէջ անթառամ պիտի մնայ յիշատակդ:

ԱՍԱՏՈՒՐ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻՒՆ

- *Կարծեմ, ես նախազուշակեցի բոլորը, ինչ որ դու մտքումդ դրած ունէիր, այդպէս չէ՞:*

- *Ուղիղ այդպէս է:*

- *Սիրում եմ քո անկեղծութիւնը եւ ուրախանում եմ քո ճշմարտախօսութեան վրայ: Ես էլ, եթէ քո տեղը լինէի, այնպէս կը վարուէի. ես էլ թոյլ չէի տալ, որ չարագործութիւնը ծածկուէր, իսկ անմեղութիւնը նրա փոխարէն պատժուէր:*

Ես չկարողացայ իմ վրդովմունքը զսպել:

- Ուրեմն ինչո՞ւ թոյլ տուեցիք, որ անմեղութիւնը պատժուի: Մինչեւ այսօր ի՞նչ բանի էք սպասում, որ ծածկեցիք չարագործութիւնը: Մթթէ ձեր պատճառով չէր, որ դժբախտ վարպետիս ամբողջ արհեստանոցը, կայքը կալուածները եւ բոլորը, ինչ որ ունէր, ճաւրդով վաճառեցին, որ նրա ողորմելի ընտանիքը օրեկան հացի կարօտ թողեցին: Մթթէ ձեր պատճառով չէ՞ր, որ խեղճ վարպետիս բանտի մէջ մաչեցին, իսկ հիմա, դուք այս բոլիչիս, դատապարտեալների հրապարակի վրայ, դահիճը կարում է նրա ձեռքը: Ինչո՞ւ թողեցիք, որ այդ բոլոր բարբարոսութիւնները կատարուէին, եթէ դուք խիղճ ունէիք, եթէ ձեր սրտում Աստուծոյ երկիւղը կար, եթէ դուք յարդում էիք արդարութիւնը: Իսկ այժմ, երբ բանը բանից անցել է, նոր եկել էք, ու իմ դլխին քարոզներ էք կարդում:

Նա պատասխանեց, պահպանելով իւր սառնասրտութիւնը.

- Իրաւացի եմ համարում քո մանկական սրտի բարկութիւնը, չա՞տ իրաւացի: Դա մի լաւ նշան է, որ դու բարոյապէս փչացած տղայ չես: Բայց լսի՛ր Մուրադ, լսի՛ր ցաւալի իրողութիւնը:

Վերջին խօսքերը արտասանելու ժամանակ նրա զօրաւոր ձայնը սկսեց դողդողալ եւ աչքերում յայտնուեցաւ արտասուք:

- Այն խիթալի բանալին, որ դու չինեցիր ինձ համար, ես պահում էի իմ մօտ, իրրեւ մի անմոռանալի յիշատակ, որ հայրը կարող է ունենալ սիրելի որդուց: Դա քո ձեռքի առաջին գործն էր եւ այդ պատճառով ինձ համար թանկագին էր: Բայց երեւում է, որ Աստուած կամեցել էր ինձ պատժել հէնց այն բանով, որ իմ սրտին չատ մօտ էր: Ցանկարծ բանալին անյայտացաւ: Ո՞վ տարաւ, ո՞րտեղ կորաւ,- մինչեւ այսօր մտածում եմ, մտածում եւ ոչինչով բացատրել չեմ կարողանում: Նրա կորստից մի չաբաթ յետոյ կատարուեցաւ քեզ յայտնի չարագործութիւնը: Այն օրից ես ամէն տեղ ման էի դալիս, ամէն տեսակ հարցուփորձ գործ էի դնում: դուցէ մի հնարքով կարողանամ երեւան հանել կատարուած եղելութեան պատճառը: Բայց իմ բոլոր ջանքերը անցան ապարդիւն: Այժմ ես մոլորուած եմ տարակարծութիւնների մէջ, մտատանջութիւնը խեղդում է ինձ. չդիտեմ. թէ ինչ պիտի անեմ, չդիտեմ, թէ ի՞նչով կարող եմ քաւել այն յանցանքը, որ ինքս չեմ գործել, այլ իմ միամտութեան պատճառով կատարուել է...

Նրա աչքերը դարձեալ լցուեցան արտասուքով: Այդ խօսքերը արտասանում էր նա մի այնպիսի մեղմ, համոզիչ եւ անկեղծ եղանակով, որ կարծես, ինքը ճշմարտութիւնը խօսում էր նրա շրթունքներով:

Ես հաւատացի:

Ես այն հասակում չիմար տղայ չէի, բայց այնքան խելահաս եւս չէի, որ կարողանայի խորին կերպով քննել քաւոր Պետրոսի խօսքերը: Ես գոնէ այնքան հասկացողութիւն չունէի, որ հարցնէի նրանից.- լաւ, դիցուք թէ բանալին քո մօտից անյայտացաւ, կամ մի ուրիշ մարդ դողացաւ քեղանից: Բայց այդ ուրիշ մարդը ո՞րտեղից կարող է դիտենալ, որ քու մօտ մի այսպիսի բանալի էր պահուած: Դիցուք թէ չդողացան, այլ դու կորցրիր: Բայց գոնդը ի՞նչպէս կարող էր հասկանալ, որ այդ բանալին կը բացանէ մի անյայտ երկաթէ արկղի դրնակը, որը դրած էր այս ինչ ամրոցում: Այդ հարցերից եւ ոչ մէկը չտաւջարկեցի նրան, եւ ոչ հետաքրքիր եղայ տեղեկանալու, թէ այն ինչ բանալի էր, որ դու առաջին անգամ տուեցիր ինձ եւ պատուիրեցիր նրա նմանը չինել: Մի՞թէ այդ բանալին յիշեալ արկղի իսկական բանալին չէ՞ր: Ո՞վ տուեց քեզ իսկականը, կամ ի՞նչ նպատակով չինուեցաւ երկրորդը:

(Շար. 27)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՃԱՇ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, ի յիշատակ իր ողբացեալ անդամներու եւ համակիրներու, կիրակի, Յունուար 20-ին, Փարիզի Ս. Յովհ. - Մկրտիչ եկեղեցին: Այդ առթիւ, նաեւ ճաշ մը կը տրուի՝ Փարիզի Մշակոյթի Տունը՝ 17 ռիւ - Պէօ, ժամը 13·30-ին:

Արձանագրուելու համար հեռաձայնել՝ 664 - 02 - 92 եւ 665 - 13 - 26 (ժամը՝ 20-էն վերջ), մինչեւ Յունուար 17:

Marseille

Tous les Samedis de 18h à 18h30

AVEDAPER

EMISSION ARMENIENNE BILINGUE

sur

Radio DIALOGUE F. M. 90 Mhz

Մարսէյլ

Ամէն Շաբաթ իրիկուն, ժամը 6-էն 6·30

ԱԻԵՏԱԲԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՌԱՏԻՕԺԱՄ

ՌԱՏԻՕ ՏԻԱԼՈԿ, F. M. 90 Mhz

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան տարեկան ուսնդական ճաշը Փետրուար 10, կիրակի, Քափատոս ճաշարանին մէջ:

×

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան հոգեճաշը՝ Մխաք Մանուչեան խումբի հաճատակութեան 41-րդ տարեդարձի ոգեկոչման առարաին Իվրիի վերեզմանատունը, Փետրուար 24, ժամը 13-ին:

EXPOSITION DE PEINTURE

HAGOP HAGOPIAN

PAYSAGES D'ARMENIE

du 30 novembre 1984 au 9 février 1985

GALERIE G. BASMADJIAN
90 Bd. Raspail — 75006 Paris
Tél. : 222 - 00 - 97

ouvert du mardi au samedi de 11h à 19h

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը հնարհակալութեամբ առաջաւ Պ. Ազատ Խաչատուրեանէ 200 Ֆ. իսկան ծաղկեպսակի Տիկնի՝ Էօժէնի Պօյաճեանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Սէն - Ժերմի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի՝ Ագնիս Ուլուսեանի մահուան առթիւ իր մտնոյն Պ. Խորէն Ուլուսեանի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն: Այս առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆ. Խորէն Ուլուսեանէ, 100 Ֆ. Պաղտասար Տիրատուրեանէ, 20 Ֆ. Այրի Տիկին Սիրարփի Սիմոնեանէ:

եկեղեցիներու միութեան շաբաթ

Եկեղեցիներու Միութեան շաբաթ եւ աղօթքի պահ կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ մանակցութեամբ Իսիի Հայ Աւետարանական, Կաթողիկէ եւ Ֆրանսական բարեկարգեալ եկեղեցիներու, տեղի կ'ունենայ Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ մէջ, Ուրբաթ, Յունուար 18ին, ժամը 20·30-ին, 6 Ավիւնիւ Պուրկէն Իսի:

Կը հրաւիրուին հաւատացեալները ներկայ գտնուելու միասին աղօթելու մարդկանց միջեւ սէր եւ միութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար:

Հ.Մ.Ը.Մ. - ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

I'UGA - HOMENETMEN

Paris

organise un

DINER

de soutien

Le Vendredi 25 Janvier à 20h30

au YAN'S CLUB

5, Avenue Reille — Paris 14ème

Apéritif à partir de 19h

Réservation jusqu'au 20 Janvier

M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
9, rue de Madrid — 94140

vous convie à

une RENCONTRE

avec

l'ENSEMBLE INSTRUMENTAL
TRADITIONNEL ARMENIEN

direction :
Jean-Pierre NERGARARIAN

à l'occasion de la sortie de leur disque-album

«MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE»

le Samedi 26 Janvier à 21 heures

— Présentation de l'Ensemble
— Mini-concert
— Dédicaces

Participation aux frais

Le Centre de Recherches sur la Diaspora Arménienne organise un

VOYAGE EN ARMENIE

DU 30 MARS AU 13 AVRIL

Ce voyage se déroulera dans le cadre d'une mission d'étude des membres du CRDA.
Un programme a été spécialement conçu et comporte entre autre :

— La visite de sites dont certains rarement accessibles (Gladzor, Tanahat, Noravank).
— La visite de musées.
— Des rencontres.

Le programme complet est à votre disposition au CRDA — Le prix est de 6.150 F par personne comprenant le transport, l'hébergement, les excursions et l'assurance.

— — — — — — — BULLETIN D'INSCRIPTION — — — — — — —

A retourner au **CRDA — 36, rue de Trévise - 75009 PARIS** avec un chèque de 1.200 F.

NOM ..... Prénom .....

Adresse ..... Tél .....

Date et lieu de naissance .....

Nationalité ..... Profession .....

Fait à ..... le ..... Signature :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՊՕՄՈՆ

Կապոյտ Խաչի միօրեայ վարժարանի Տօնածառ հանդէսը՝ Յունուար 20, կիրակի, տեղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, ժամը 15-ին, աշակերտութեան կողմէ կ'ըլլան երգեր եւ արտասանութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Մնակեանի, իսկ կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումէն յետոյ - Լօթօ -:

ՎԻԷՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մանուկները Մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 20, կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին՝ Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւն տրամախօսութիւն կ. Խաչի երկու դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ, այցելութեամբ ս. ւանդական Կաղանդ պապային:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Ռոն - Ալփի մասնաճիւղի հովանաւորած հայկական միօրեայ դպրոցին հանդէսը՝ կիրակի, Յունուար 20, երեկոյեան ժամը 17·30-էն սկսեալ Վիէնի Արովեան Մշակութային Տան մէջ: Կ'երգեն ու կ'արտասանեն դպրոցին աշակերտները: Ներկաները կը հիւրասիրուին կարկանդակներով եւ զովացուցիչներով:

Կը հրաւիրուին Վիէնի ու չրջանի հայրենակիցները ներկայ գտնուելու այս հանդէսին ու քաջալերելու հայ փոքրիկները:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ - Վասպուրականի Ցաղմական Հերոսամարտի 70-րդ տարեդարձը՝ կիրակի, - Ապրիլ 14-ին, Վասպուրական սրահին մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ կրընոպլի մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, կիրակի, Յունուար 20, կէսօրէ ետք ժամը 3-ին, սովորական հաւաքատեղին, դասի մը թէյի շուրջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը՝ պարտաւորիչ է:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ Յունուար 19-ին ժամը 16·30-ին: Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը, 17 ռիւ. Պլէօ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաւիլի եկեղեցւոյ դպրոցին տօնածառը՝ կիրակի, Յունուար 20, ժամը 15, եկեղեցւոյ կից սրահը, Կոմիտաս փողոց, Շաւիլ:

PELERINAGE A

JERUSALEM

avec la participation de

Monseigneur NORVAN ZAKARIAN

et accocpagné par VAROUJAN SARKISSIAN

— Du 8 au 15 Avril —

ՈՒԽՏԱՓՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

մասնակցութեամբ՝ ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ-ի
ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ի

8 - 15 Ապրիլ

RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS

saberatours
BAGHDASSARIAN
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
TEL : 261. 51. 13

sevan voyages
SARKISSIAN
48, cours de la Liberté
69003 LYON
TEL : (7) 860. 13. 66

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles **Ghazarian**

Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille

tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ գեղ «Յառաջ»ի բաժանորդներուն"

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
18
VENDREDI
18 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատ : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.879 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.879

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ ՔԱԼԵՏՈՆԻ Կ'ԵՐԹԱՅ

ԳՈՀ Է ՏԱՐՈՒԱԾ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԲՈԼՈՐ ՁԱԿԱՏՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԲԱՅՑ ԵՐԹԱԼՈՎ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՅ ՁԱԽԷՆ ...

Բայլ մէկ - երկու չարամիտ թերթերէ, որոնք չեն խուսափած դիւրին բառախաղ մը, բանալու համար, հինդշարթի առաւոտ որ «Հոսանքը չանցաւ», ընդհանրապէս, պատահած արկածին եզած ակնարկութիւնները պարկեշտ են: Ի՞նչ եղաւ: Երբ Նախագահին հետ հարցազրոյցը կը հասնէր իր վերջաւորութեան, Անթէն Չ-ի պատասխանին վրայ Իրարու յաջորդեցին տարօրինակ պատկերները, ապա բոլորովին՝ խզում: Պարզուեցաւ յետագային թէ (լաւագոյնը՝ թշնամին է լաւէն) փոխանակ էլեկտրական հոսանքին կապուելու, միայն սիրտովը եւ էլիզէի գրադարանը, ուր հաւաքուած էին Նախագահն ու լրագրողները, կապուած էին ելեկտրոժէն խումբի մը, որու փիւզը սառած էր ...:

Նախագահին յայտարարութեանց ամէնէն զգայացունցն էր՝ Նոր - Քալետոնի երթալու լուրը, որուած չատ սովորական չեշտով մը. -

- Նոր - Քալետոնի պիտի երթա՞ք:
= Այո՛
- Ե՞րբ
= Վաղը
- Վաղը՝ Հինգշարթի՞
= Այո՛, վաղը Հինգշարթի:

Բոլորը կը չմմէին, Զորեքշարթի իրիկուն, այսքան պարզ ձեւով իմանալով թէ Նախագահ Միթերան վճռած է երթալ Նումէա, զօրավիգ կենալու համար Փիզանիի: Եւ այս լուրը կուտար, այնպէս՝ ինչպէս կրնար ըսել. - «Վաղը տունը պիտի նստիմ, կամ քովի տունը պիտի երթամ»: Տը Կոլի պէս, ինք ալ կ'երթայ տեղւոյն վրայ, ըսելո՞ւ համար՝ «Ձեզ հասկցայ», բայց որո՞ւ, Քալետոնիներուն թէ Քանաքներուն: Հաւանաբար միասին՝ Փիզանիի, որ պէտք ունի նման օժանդակութիւն մը:

Այս սեռուիէն զատ, ինչպէս կ'ըսեն լրագրական լեզուով, Նախագահ Միթերան այն տպաւորութիւնը թողուց, որ երթալով կը հեռանայ ձախէն, կեդրոնը տեղաւորուելու համար: Ընտրական գրութեան մասին, կը հաստատէ թէ հոս - հոն քիչ մը «համեմատական» պիտի ներմուծուի, ոչ՝ չատ: Այլ խօսքով՝ հաւատարակչռութիւններ պահելու համար: Ինք նստած է - կը չեչտէ եօթը տարուան համար - իր պաչտօնին դլուխը: Զախի՞ պառակտում: Չի հեռաքրքրուիր, աւելի վեր է, կուսակցական չէ: Զինքը ամէնէն աւելի կը մտահոգէ գործազրկութիւնը, որու դէմ պէտք է տանիլ առաջնահերթ պայքարը: Համոզուած է սակայն թէ կառավարութեան վարած քաղաքականութիւնը ճիշդ է եւ ապագան ցոյց կուտայ: Ուրախ է որ Ֆապիուս իրմէ աւելի ժողովրդական է: Ամէն պարագայի մէջ, իրեն համար կարեւորը տեւելն է մինչեւ 88, կամ հին ընկերներուն հետ կամ ուրիշներու: Յատկանշական էր որ խըրնայեց ընդդիմութեան, նոյնիսկ դովքն հիւսելով պարագլուխներուն, մերժելով անուններ տալ:

Կոզմնակից է հեռատեսիլի անհատական կայաններու ստեղծման - 80 - 85 - ամէնուն տեղ չկայ: Ֆրանսայի արտաքին պարտքը, որ 27 միլիառէն (տոլար) 1981-ին հասած է 54 միլիառի, չատ չի մտահոգեր զինքը: Շատեր կան որ կ'ուզեն դրամ տալ Ֆրանսայի, բայց կ առարկէ լրագրող մը, փոխ առնուածը պէտք է կարենալ վերադարձնել:

Նախագահը վերջացուց բարեփոխելով Քենըսիի մէկ խօսքը՝ միշտ հարց տալու փոխարէն թէ Ֆրանսա ի՞նչ կրնայ ընել ձեզի համար, խորհեցէք թէ դուք ի՞նչ

(Շար.ը Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՂԱՁ՝ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎՐԱՅ

«Արիւնալի մեղսակցութիւնը» խորագրին ներքեւ, Վահիտ Զապուբ հետեւեալ տողերը «կը նուիրէ» Ֆրանսայի, «Թէրճիման»ի Յունուար 16-ի թիւին մէջ: Այսքան թոյն ու մաղձ Ֆրանսայի վրայ թափելով, թուրք լրագրողը հին վրէժներ կը փորձէ լուծել ...:

×

Ֆրանսա որ դարերու ընթացքին կոյս աշխարհներու մէջ վիճացած է վայրագութեան ճամբով գաղթավայրեր ստեղծել, իր դիւցած հարստութեան ամէն մէկ դրուշին մէջ ունի անմեղ սեւամորթի մը, Արաբի մը, կամ ծայրագոյն Արեւելքցիի մը դառն արցունքը ու կեանքին փոխարժէքը: Թերեւս ալ այս է գլխաւոր պատճառը այն երեւոյթին որ կը պարզուի այսօր եւս ու ան չի կրնար տակաւին ձեռք քաշել իր գաղթավայրերէն:

Ահա, բոլոր ասոնց օրինակ է այն արիւնալի, վայրագ ու երկերես քաղաքականութիւնը, զոր անոնք կիրարկեցին 19 տարի Թուրքերու դէմ, երբ Ա. աշխարհամարտի վերջաւորութեան պրաւեցին Ալեքսանդրէթը: Ֆրանսացիները ապերախտութեան տիպար հանդիսանալիք ընթացք մը ցուցաբերեցին, պատմութեան ընթացքին իրենց դատ բարութիւնները փոխարէն: Այս ապերախտութիւնը որ այսօր եւս կը չարունակեն զօրավիդ կանդնելով, քաջալերելով Հայկ. ահաբեկչութիւնը, յանուն մարդկութեան ու քաղաքակրթութեան, անըմբռնելի վայրագութեան մը յիշատակը ըլլալով յաւերժ արձանագրուած պիտի մնայ պատմութեան էջերուն մէջ:

Մունտրոսի դաշնագիրէն անմիջապէս ետք Անտիոքի մէջ հռչակուած էր արաբական Պետութիւն մը, որ խանդավառած էր Թուրքերու թշնամի տարրերը: Տեղւոյն թուրք բնակչութիւնը յստահատութեան մատնուած էր ստեղծուած այս կացութեան առջեւ: Ամիս մը ետք երբ Ֆրանսացիները պրաւեցին ըրջանը, վրդոված ու վարանոտ ժողովուրդ մը կրնան: Ու անմիջապէս գործի լծուեցան հազարաւոր տարիներու ընթացքին համերաշխ դոյակցութիւն մը ցուցաբերած այս տարրերը իրարու դէմ հանելու համար, որպէսզի կարենան անհրաժեշտ պատինը պատրաստել կողոպուտի ու թալանի իրենց վաղեմի ծրագիրներուն դործադրութեան:

Սակայն դիւրին չէր իրեն համար յաջողութիւն արձանագրել այս մարզին մէջ. թուրք երիտասարդութիւնն ու արաբ հրոսախումբերը գաղտնի համաձայնութեամբ մը ի դերեւ հանեցին անոնց ջանքերը: Արդիւնք չտուաւ նաեւ Ֆրանսացիներու թուրք զարգացած գաղափարը դրաւելու ջանքը: Մանաւանդ այդ չըրջանին երկրին մէջ ծայր տուած էր արդէն ազգային պայքարը որ չուտով իր անդրադարձը ունեցաւ Ալեքսանդրէթի մէջ, ուր տեղացի Թուրքեր արար հրոսախումբերու միացած - զէնք բարձրացուցին Ֆրանսացիներուն դէմ:

Այնուհետեւ Ֆրանսա «թաքուն ու վայրագ» ծրագիրներ մշակեց զինեալ ընդդիմութեան դէմ: Թէեւ անոնք չէին յաջողեր քաղաքին կեդրոնական մասերէն դուրս ելլել, ոչ ալ ապահովութեան անհրաժեշտ պայմանները ստեղծել: Այս կացութեան առջեւ Ֆրանսա յաջողեցաւ չարժման անցընել փոքրամասնութիւն մը զոր դիւրաւ պիտի կրնար ծառայեցնել իր նպատակներուն: Այս տարրը հանդիսացան թշուառական Հայերը, որոնք դուրկ էին ազգային պետակցութենէ եւ դաւաճանելով իրենց հազարամեայ տիրերուն, անամօթաբար զէնքի դիմեցին անոնց դէմ:

Արաբները նախ կարծելով թէ Հայերն ալ տառապած են Ֆրանսական ճնշումներէ, եղբայրական նկատում ունէին անոնց հանդէպ, սակայն երբ իրենց ազգակիցները Սուրիա գառնալով պատմեցին այն բոլոր վայրագութիւնները, զորս Ատանայի մէջ կիրարկած էին Հայեր, Հալէպի իսլամ ժողովուրդը սաստիկ զայրացաւ Հայերու դէմ, ու անիծեց զիրենք: Ֆրանսա դիտցաւ օգտուիլ կացութենէն, այս արդար տեւողութիւնը չահագործեց ու հայկական զօրք դրկեց դրաւելու համար կարգ մը քաղաքներ: Հայեր սկսան հետզհետէ հաւաքուիլ Իսքէնտէրուն, որ Դաշնակցութեան յատուկ մէկ կոմիտէին աշխատանքներուն չնորհիւ սկսաւ հայկական չրջան մը դառնալ:

Հայերը որոնց թիւը մեծ համեմատութեան հասած էր, իրենց տիրոջ՝ Ֆրանսացիներու ալ քաջալերանքով այս չըրջանը փոքրիկ Հայաստանի մը վերածելու երազը փայփայել սկսան: Իսկ Ֆրանսացիները խանդավառութեամբ քաջալերեցին զանոնք ու իրենց ամէնէն հասարակ փափաքներուն համար սկսան մարդամեքենայի նման գործածել այդ պատրաստակամ մարտիկները:

Ֆրանսա սկսաւ վարժ ու կարող թուրք պաշտօնատարները մի առ մի հեռացնել իրենց պաշտօնէն սին պատրուակներով. անոնց տեղը դրաւեցին մեծ մասով Հայեր, որոնք երկաթագործի, մասնաճառի աշկերտ էին: Փոքրամասնութեան մը այս տգէտ ու նախնական տարրը իր տիրացած իշխանութեան չնորհիւ սկսաւ կեղեքել թուրք ժողովուրդը:

Ֆրանսական իշխանութիւնը ծանր կրուսաններու կ'ենթարկուէր թուրք հրոսախումբերու հետ բախումներու ընթացքին. անոնք չէին կրցած իշխանութիւն հաստատել քաղաքներու կեդրոնական չըրջաններէն դուրս, այնպէս որ Մարաշի ու Այնթապի պարտութիւններէն հետ աւելի ազատ ծրագրով մը տեղական ուժերը գործածելով խստացուցին իրենց ճնշումը յատկապէս Թուրքերու դէմ: Իսկ անոնք որոնք ամբողջ իրենց պատմութեան ընթացքին ոչ մէկ ճնշում ու կեղեքում ի գործ դրած էին իրենց հպատակ ժողովուրդներուն, անշուշտ ոչ մէկ փորձառութիւն ունէին նման կացութիւններու դէմ պայքարելու մէջ: Ու Ֆրանսա որ զէնքի ուժով չէր յաջողած նուաճել Ալեքսանդրէթի Թուրքերը, ծրագրեց Հայերը գործածելով փճացնել զանոնք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԳԻՐԵՐԸ

—×—

Բ.

Երեսունեւութ սենեակներով փառաւոր ու անձնական ճոխութեամբ պալատ մը ունինք, որով միշտ հպարտացած ենք: Մեր նախնիները դարեր ամբողջ ապրեր են անոր մէջ, օգտագործեր են պալատը իր ամբողջ չքեղութեամբը, իրենց անմոռանալի ապրումներ սարքեր են անոր ամէն մէկ անկիւնը օգտագործելով ու զարգացնելով: Հիմա մերն է անոր մէջ բնակելու հերթը: Ու մեր հարազատները ահաւասիկ կուգան ու կ'ըսեն.

- Այս պալատը այլեւս մեծ պալ սկսաւ մեզի: Չենք կրնար հասնիլ անոր հոգեբուն, չենք տեսար զայն մաքուր ու խնամեալ պահելու տաժանելի աշխատանքին: Արդէն այնքան մեծ ու ընդարձակ է, որ մեր ճամբան կը կորսնցնենք անոր մէջ, սենեակները իրարու հետ կը չփոթենք, նրբանցքներուն մէջ անելի կը մառնունք, ելքի դուռը չենք գտներ: Ուրիշ ճար չկայ, պիտի գոցենք այս սենեակներուն մեծ մասը, մենք մեր գործը քանի մը սենեակով կրնանք տեսնել: Արդէն այս պալատին ճարտարապետը առաջին օրէն սխալ գործեր է զայն այսքան ընդարձակ ու փարթամ կառուցանելով: Նայեցէք մեր դրացիներուն, որքան կոկիկ ու գործածական են անոնց չէնքերը: Արդէն ուշ կամ կանուխ մենք ալ պիտի թողունք այս անօգուտ պալատը ու պիտի երթանք բնակիլ փոքրիկ, բայց կոկիկ յարկաբաժնի մը մէջ...

Մեր այրուբենն է, որուն մասին կը խօսին այսպէս: Ու մեր սիրտը կը խոցուի ամէն անգամ որ մէկը, թերեւս չատ բարի համեցողութեամբ, բայց անհեռատես ու անպատասխանատու չանդրուածքով, կը փափսայ մեր ականջին ի վար.

- Եղբայր, սա ուղղագրութեան հարցն ալ բանի մը կապելու է այլեւս: Ո՞ը գարը կ'ապրինք: Ո՞վ այլեւս անսխալ երկու բառ գրելու ի վիճակի է: Սա նամանաձայն տառերը ջնջելու, ուղղագրութիւնը դիւրացնելու, տառերուն տեսակը պակսեցնելու է:

Մեր նախնիները երբեք պալատին սենեակները պակսեցնելու մասին չէին խորհած, նոյնիսկ աւելի վերջ պալատին վրայ երկու հատ ալ նոր սենեակ աւելցուցած էին, կատարելութեան հասցնելու համար անոր գործածականութիւնը: Հիմա ի՞նչպէս բացատրենք ուրեմն, որ անկարելի է այդ սենեակներէն մէկ հատն իսկ

պոցել ու անոր մէջինները թողուլ փոշիին կամ մոռացումին: Ի՞նչպէս բացատրենք, որ ճիշդ այն պարագային է որ պալատը պիտի սկսի ձեռքէ երթալ, պիտի սկսի մեզ մոլորեցնել իր խանգարուած ճարտարապետութեամբ:

«Սա պալատը պզտիկցնենք, աւելորդ սենեակները գոցենք» ըսող մեր հարազատին կարելի է պատասխանել սակայն, եթէ ան առեւտրական է:

- Դուն որ երեք, չորս հատ խանութ ունեցեալներով դրամատուներու մէջ հաչիւ ունիս, ինչո՞ւ ուրիշին չես թողուր այդ խանութներէն մէկ երկուքը, ինչո՞ւ չես պակսեցներ հարստութիւնդ, կալուածներդ, արժէթուղթերդ: Շատ չե՞ն այդ բոլորը, քեզ չե՞ն չիմթեցներ...:

Ո՞ր դաշնակահարը արդեօք մեր դիմաց պիտի յանդգնէր ըսելու.

- Եղբայր, դաշնակի համար գրուած կտորները այնքան չատ են, որ անկարելի է այլեւս մէջէն ելլել: Անոնցմէ քանի մը հազար հատը սրբել, աղբանոց նետելու է այլեւս:

Ուսուցիչ ըլլալ, եւ չտառապիլ տեսնելով այն ահաւոր եւ աներեւակայելի սըխալները, որոնցմով լեցուն են վեց, եօթը տարի հայերէն կարդացած աշակերտներուն չարադրութիւնները: Տնօրէն ըլլալ եւ չտառապիլ տեսնելով այն անակընկալ ու ընդվզեցուցիչ սխալները, որոնցմով լեցուն են հայերէն դասատուդ ուսուցիչներու ձեռագիրները: Խմբագիր ըլլալ, եւ չտառապիլ այն սիրտ ծակող սխալներէն, որոնցմով լեցուն են վարժարաններու վարիչներէն, ազգային հաստատութիւններէն, եկեղեցիներէն կոդ հաղորդագրութիւնները: Գրչի մարդ ըլլալ եւ չտառապիլ դրչեղբայրներու ձեռագիրներէն յայտնուող սխալներէն: Եւ վերջապէս ընթերցող ըլլալ, եւ չտառապիլ նկատելով մամուլի սիւնակներէն ներս սպրդած ուղղագրական սխալները:

Առնցմէ չատերուն տակ բարեբախտաբար երբեմն մարդս մխիթարող խոնարհ ու համբուրելի նախադասութիւն մը կայ. ներեցէք ուղղագրական սխալներուն ու խնդրեմ, անպայման սրբագրեցէք զանոնք:

Ուրիշներ այդքանն ալ չեն պահանջեր: Թերեւս վստահ են որ արդէն պիտի սրբագրուին անոնք անպայման: Թերեւս ալ լուր իսկ չունին թէ որքան սխալներով լեցուցած են իրենց ձեռագիրը:

Մեր պալատին 38 սենեակներն ալ բաց են տակաւին: Բայց քանի՞ հոգի ճշդրիտ դռներ կը բանայ, երբ գանոնք օգտագործելու կ'ելլէ: Քանի՞ հոգի խոհանոցի տեղ լոգարանին, հիւրանոցի տեղ մառանին դուռը չի բանար, առանց անդրադառնալու...:

Ռ. Հ.

ԿՈՒՍԱԿՐՕՆՈՒԹԻՒՆ, ԵՂԻԱՅԵԱՆ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ՀԱՐՑԵՐ

ԳՐԵՑ՝ ՏՈՔԹ. ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

«Քանի մը եկեղեցականներու վարդապետութենէ քահանայութեան գործի խնդրով այժմէականօրէն կը վերարծարծուի կուսակրօն եւ ամուսնացեալ քահանայութեան հին եւ մշտակայ հարցը»:

Այսպէս կ'արտայայտուէր վերջերս «Հայրենիք» օրաթերթը եւ պատշաճ կը նկատէր հատուած մը հրատարակել «Հաւրիւրաւոր կուսակրօն եւ ամուսնացեալ եկեղեցականներու ուսուցիչ» Բիւզանդ Եղիայեանի մէկ ուսումնասիրութենէն, որուն մէջ կը համարէր «Թելադրիչ հատուածներ» նշմարած ըլլալ այդ «հին եւ մշտակայ հարց»ին վերաբերեալ:

Արտատպուած բաժինը, զոր «Յառաջ» ալ վերահրատարակեց Հոկտեմբեր 11 եւ 12-ի թիւերով, հետաքրքրութեամբ սկսանք կարդալ, ապահով՝ թէ «Ցնծանակ մը տարիներու ապրումին փորձառութեամբ» դաստիարակ մը, խոհական տեսութիւններ միայն կրնայ պարզել երբ խօսի իր մասնագիտութեան շուրջ:

Աւելի ուշ, երբ Եղիայեանի տողերէն իմացանք թէ չօշափուած նիւթը («քահանայութեան կուսակրօն եւ ամուսնացեալ դրութեանց պահպանումը») կարեւոր է ոչ միայն Եկեղեցւոյ այլ նոյնիսկ «Ազգին պահպանութեան համար», հետաքրքրութեան բարդուեցաւ նաեւ պարտականութիւն մըն ալ կատարելու գոհունակութիւնը, քանի հայագահպանման ամէն փրկարարի ճանաչում՝ պարտաւորութիւն կը սեպենք:

Երկու դրութիւններուն այս առաքելութեամբ բաւարարուելով է դուցէ, որ կարիքը չզգացինք այլեւս հատատելու թէ ինչպէս, Եղիայեանի համոզումով, «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ժողովրդավարական սկզբունքը (...) կրնայ արդիւնաւորուիլ միա՛յն (...) զոյգ կարգերու (...) չարունակութեամբը»: Ոչ ալ մտահոգուեցանք վերահաստատ ըլլալ եթէ անոնք իսկապէս «կարեւոր են ամբողջութեամբ գրկելու համար հայութեան հոգեւոր, զաւանական, կրթական ու վարչական կեանքը»:

Գոհացանք մեր ուշադրութիւնը սեւեռելով այդ բազմապաշտօն կարգերու էութեան ըմբռնումին, անհրաժեշտ նախապարաստութեամբ ողջունելու համար «հին եւ մշտակայ հարց»ը բարեկարգող ուսուցչապետին օրինագիծը:

Հեղինակն ալ արդէն նոյն ընթացքը կը թուի թելադրել, քանի իր «լուծումը» հաղորդելէ առաջ երկար կը խօսի հայ հոգեւորականութեան կուսակրօն եւ ամուսնացեալ վիճակներուն շուրջ:

Անոնց պոյակցութիւնը, Եղիայեանի համաձայն, «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մեծագոյն առանձնաշնորհումն է», նոյնիսկ եթէ քանի մը պարբերութիւն վեր ըսած էր թէ «Նոյն միջին դրութեան մէջ կը մնան նաեւ Ցոյն Օրթոտոքս եւ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիները»...: «Միջին դրութիւնը» ակնարկ մըն է Հայ Եկեղեցւոյ պահած «հաւասարակշիռ դիրք»ին ընդմէջ կաթողիկէ եւ Բողոքական Անկլիքան եկեղեցիներու «ծայրայեղութեանց», որոնք միա՛յն ամուրի կամ միա՛յն ամուսնացեալ կղեր կը թոյլատրեն:

Զոյգ կարգերու սկզբունքով, ուրեմն, Հայաստանեայց Եկեղեցին կ'օժտուի ոչ միայն ազգանպաստ առաքութեամբ, այլ նաեւ, չնորհիւ իր «հաւասարակշիռ դիրք»ին, ողջմտութեան դրոշմով՝ «քրիստոնէական եկեղեցիներու ներկայ դասաւորումին մէջ»: Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նոյն այդ բարեխոհութիւնն է, միաժամանակ, որ «կը թոյլատրէ երկու դրութիւններն ալ՝ ազատ ու կամովին ընտրութեամբ»:

Այս «առանձնաշնորհումէն» չհրաժարելու եւ «հաւասարակշիռ դիրք»ը չխախտելու համար է որ կուսակրօն եւ ամուսնացեալ եկեղեցական կարգերը, ըստ Եղիայեանի, «զոյգ պիտի զարգանան ու զօրանան»: Աւելի հատու վճիռով՝ «կարելի չէ առաջադրել կամ որդեգրել մեթոտ մը որ զարկ տար միմիայն մէկուն՝ ի վնաս միւսին»:

Հայ աւարտուն ընթերցում առանց հարցադրումի: Եղիայեանի դրութիւնն ալ, հետեւաբար, կարելի չէ լիապէս իրացնել առանց անդրադարձ լուսաբանութիւններ հայցելու. ոչ որովհետեւ կուսակրօն կամ ամուսնացեալ քահանայութեան շուրջ յայտնուած տեսակէտները յստակ չեն, այլ ճիշդ որովհետեւ բացատրական հանգամանք մը ունենալով՝ մեկնաբանական, ուսաի եւ ենթակայական բնոյթ կը տանան պարտադրաբար, զանազանով նովին լոկ գործով վիճելի (ինչ որ «անընդունելի» չի նշանակեր անպայման ի յառաջագունէ):

Երախտաշատ դաստիարակը, օրինակ, զոյգ դրութիւնները կը ներկայացնէ որպէս միջոց մը, որ հայ «եկեղեցական պաշտօնէութեան դասակարգումը յուծած է»: Այս դասակարգումէն կը հետեւցուի, որ կայ երկու տեսակ պաշտօնէութիւն՝ ուսումով զբաղող եւ հովուութեան նուիրուող, որոնց կը համապատասխանեն «կուսակրօն» եւ «ամուսնացեալ» վիճակները»: Եղիայեանի բառերով՝ Հայ Եկեղեցին «կուսակրօնութիւնը ընդունեցաւ վանական դրութեան մէջ մըտնող եկեղեցականներուն համար, որոնց գլխաւոր զբաղումն էր ուսում, գիտութիւն, մատենադրութիւն, դրչագրութիւն ու մշակոյթ» իսկ «ամուսնացեալ քահանայութեան դրութիւնը ընդունեցաւ ժողովուրդի հոգեւոր հովուութեան առաքելութեան նուիրուողներուն համար»:

Այլ խօսքով, ինչպէս ամուսնացեալ քահանայ ըլլալու համար պէտք է անպայման մտնել «յաչխարհի», այնպէս ալ կուսակրօն քահանայ ըլլալու համար պէտք է անպայման մտնել վանք: Եւ որովհետեւ վանականներուն գլխաւոր զբաղումը ուսումն է, իսկ «յաչխարհի» մնացողներունը՝ հովուութիւն, կը մակաբերուի որ եթէ մէկը ուզէ հոգեւորական զառնալ եւ եկեղեցւոյ ուսումնական պաշտօնէութեան մէջ գինուորագրուիլ, պէտք է ոչ միայն կուսակրօնութիւնն ընդգրկէ, այլ նաեւ մտնէ վանական դրութեան մէջ. իսկ մէկը որ ուզէ եկեղեցական զառնալ եւ ծխական հովուութեան նուիրուիլ՝ պէտք է, ըստ Եղիայեանի դասակարգումին, անպայման ամուսնանայ:

Այս լռելեայն պարտադրանքներուն ի տես, իրաւական է եթէ Եղիայեան իրաւունք ունի յայտարարելու թէ «Հայաստանեայց Եկեղեցին կը թոյլատրէ երկու դրութիւններն ալ, ազատ ու կամովին ընտրութեամբ»: Ընտրութիւնը «կամովին» է պարզապէս, բայց ոչ «ազատ»: Կամովին՝ որովհետեւ թեկնածուն ծանօթ է պայմաններուն եւ գիտակցաբար կ'են - թարկուի անոնց. ազատ չէ սակայն իր փափաքածն ընտրելու, որովհետեւ չի կրնար, համաքինք, առաջադրել թաղային հովուութեան ընծայուիլ, մնալ միամիտ ամուրի (կուսակրօն) եւ չգանգիտալ միաբանութեան մը անդամակցիլ:

Մեզի այնպէս կը թուի սակայն, թէ Եղիայեան ալ չատ համոզուած չէ որ զոյգ դրութիւններուն ընտրութիւնը իսկապէս «ազատ» է եւ «կամովին», քանի «կուսակրօնները փորձութիւններէ զերծ կացուցանելու» բարեմտութեամբ՝ պիտի առաջարկէ «հայ եկեղեցականութեան առջեւ աւելի լայն բանալ (...) կամովին ընտրութեան տապարէզը»: Ճատ - կանչական է որ ընտրութիւնը հոս ներկայացուած է պարզապէս իբրեւ «կամովին» եւ ոչ թէ՝ նաեւ «ազատ»:

×

Ստոյգ է որ երբ Եղիայեան կը խօսի «եկեղեցական պաշտօնէութեան» մասին, կ'ակնարկէ զարգանալու կամ հովուելու յատկացուած անձնակազմին եւ ոչ թէ «կուսակրօն» կամ «ամուսնացեալ» վիճակներուն, որոնք ըստ ինքեան պաշտօնները չեն, այլ պարզապէս կենցաղաձեւեր: Արդ, եթէ Հայաստանեայց Եկեղեցին իր երկճիւղ պաշտօնէութեան տարբեր ապրելակերպ մըն ալ կը պարտադրէ, բնական կը թուի հարց տալ թէ ինչու կուսակրօնութիւն կը պահանջէ ուսումի սահմանուած թեկնածուներէն եւ ամուսնութիւն՝ հովուութեան պատրաստուողներէն:

Թուելով, ինչպէս կ'ընէ Եղիայեան, վանական կուսակրօններուն զբաղումները («ուսում, գիտութիւն, մատենագրութիւն, դրչագրութիւն ու մշակոյթ») կամ անոնց ապագրէզի հեռանկարները («մանաւանդ նուիրապետական աթոռներու վրայ հեղինակաւոր առաջնորդող հոգեւորականներու պատրաստութիւն»), բացարձակ կերպով չի բացատրուիր կուսակրօնութեան պատճառը: Զենք կարծեր որ յարգելի ուսուցչապետը կուսութիւնը պարզացումի նախապայման կը համարի: Ոչ ալ կ'ենթադրենք որ կուսութիւնը պարացնէ որպէս առաջնորդութեան կանխապահանջ: Իսկ եթէ Եղիայեան իրապէս համոզուած է որ ամուրի առաջնորդ մը կրնայ չատ աւելի լաւ իր «ամբողջ կարողութիւնն ու կեանքը նուիրել ազգին՝ մեծագոյն ընտանիքին», քան՝ ամուսնացած մը, պէտք է ապացուցանէ թէ Քանթըրպըրիի կանամբ եպիսկոպոսը նրուազ «նուիրուած» է իր հօտին, քան թէ կուսակրօն հայ թեմակալ սեւէ սրբազան մը:

Ինչպէս չէ բացատրուած թէ ինչու «եկեղեցական մասնագիտական ուսման» հետեւող կղերականը պէտք չէ ամուսնանայ, նոյնպէս ալ չէ պարզուած թէ ինչու «հովուութեան ասպարէզին նուիրուողը» կրնայ պսակուիլ: Եթէ կը կարծուի որ ընտանեկան պարտականութիւնները կը ցրուեն առաջինին մտամիտումը, ի՞նչ բան կրնայ թելադրել կուտայ Եղիայեանի՝ թէ առաջին նոյն տագտուկները չեն կրնար սպառնալ ծխատէրի մըն ալ առաքելութեան: Եթէ առաջնորդները, անցեալին ինչպէս այսօր, «ընտանեկան հոգերէ զերծ ըլլալով՝ կրնային իրենց ամբողջ կարողութիւնն ու կեանքը նուիրել ազգին մեծագոյն ընտանիքին», ի՞նչպէս ընտանեկան հոգերով երէց մը կրնայ իր ժողովուրդին տրամադրուիլ, անոր «առօրեայ մտահոգութիւններով կլանուած» մըննալու առաքեան...:

Որքան կը տարակուսինք որ կուսութիւնը անհրաժեշտ ըլլայ «եկեղեցական մասնագիտական ուսման» համար, նոյնքան ալ կը զարմանանք որ ան համարուի նախադուռ՝ «նուիրապետական աթոռներու վրայ» բազմելու իրաւունքին: Կուսակրօնութիւնը անձնական սրբացումի միջոց մըն է, նախանձախնդրութիւն մը՝ «յաղագս նմանող լինելոյ Քրիստոսի», բայց բնաւ երբեք եկեղեցական վարիչ պաշտօնի մը կոչուելու նախապայման: Իսկ երբ ան խարսխուի եպիսկոպոսական հաւանականութեան, կը մերկանայ երկնահայեաց իր վեհութենէն, դառնալով փառախնդրութեան մեկնակէտ կամ առնուազն փորձութիւն:

Յամենայն դէպս, առաջնորդութիւնը կուսակրօնութեան կերպով մը հատուցումը նկատելով, մասամբ կը հասկցուի թէ ինչու կարգաթողները չատ աւելի չաճախ անտիտղոս կամ վերջապէս պահակութեան չհասած կրօնաւորներ են, քան թէ եպիսկոպոսներ: Եթէ ցաւալի այս երեւոյթին գլխաւոր պատճառը «տարիքի հարցն» է անտարակոյս, բազմաբեկութեան (Փրիւթթրասիոն) մեղսակցութիւնն ալ բոլորովին աննշան չի հատանարար:

Եթէ կը չամենանք այս հարցին վրայ, պատշաճելու համար է պարզապէս այն կարեւորութեան որով Եղիայեան կը քննարկէ կուսակրօնութիւնը: Կը փորձինք նոյնիսկ ենթադրել, թէ կղերական երկու կարգերը համազօր եւ անփոխարինելի հռչակող ուսուցչապետը խորքին մէջ պերապատիւ կը համարի կուսակրօնութեան դերը ամուսնացեալ քահանայութեան նկատմամբ: «Կարեւորութեամբ կը չեշտէ» արդարեւ որ «Հայաստանեայց Եկեղեցին իբր հաստատութիւն (...) կրելի է (...) պահպանել միա՛յն երբ իր չուրջ հատաքուն նուիրեալ եկեղեցականութիւն մը»: եւ «նուիրեալ» լսելով կ'ակնարկէ լոկ կուսակրօն կղերին, քանի «թագէ թագ ցրուած (...) քահանայութիւն մը չի կրնար երաչխաւորել Եկեղեցւոյ ամբողջականութեան պահպանութիւնը եւ տեւականութիւնը»: Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ կ'ըսէ թէ «Հայաստանեայց Եկեղեցին իբրեւ ազգին կեդրոնական հաստատութիւնը եւ համայնական խարիսխը պահպանելու համար անհրաժեշտ է կուսակրօն նուիրապետութիւնը»:

«Կուսակրօն եկեղեցականութեան բացառիկ արժանաւորութիւնը» չեչտելու նպատակով նոյնպէս, կը մերժէ «ժողովրդային հրապարակագրութեան մէջ յաճախ յառաջ նետուած» վարկած մը, որ կը պարսաւէ կուսակրօնութիւնը իբր «ուխտադրուժ (կ'ենթադրենք լսել կ'ուզէ «ուխտադրժումի» - Մ. Մ.) եւ երբեմն իսկ դաւթակղութեանց» տեղի տուղ ապրելակերպ:

Մինչ լրիւ կը համաձայնինք Եղիայեանի, երբ կ'ըսէ թէ «կոչումի առպարէզին Անտեսոր բան մը կար անոր նայուածքին, արտայայտութեան մէջ, անդրվիրմեան արտայայտութիւն մը կար:

- Քանի՞ տարեկան ես, հայրիկ, հարցուցի բարձրաձայն, քիչ մը աւելի մօտենալով ականջին:

- Հարիւր երկու, եղաւ պատասխանը, քիչ մը տխուր՝ բայց յաղթական ու երանական չեչտով մը:

- Էլ էս տարի կը գնայ, կատակեցի ներկաներէն միջին տարիքով համարձակ պիւղացի մը անդիէն:

- Մի տեղ էլ չեմ գնայ, իմանո՞ւմ ես, մի տեղ էլ չե՛մ գնայ, պոռաց ծերունին յանկարծ, ինքզինքէն ելած ժամանակին հետ մաշած, փայլը կորսնցուցած ձայնով մը, ու ձեռքի դաւազանը օդին մէջ ճօճեց քանի մը անգամ՝ սպառնալիկ: Մի տեղ էլ չե՛մ գնայ՝ մինչեւ որ հայրենիք չգնամ:

Հարիւր երկու տարեկան վրդովմած այս ծերունին՝ իրեն նման հազարաւոր գիւղացիներուն դարաւոր երազին ու իղձերուն դիմակից կամ անդիմակից ձայնը չէ՞ր արդեօք՝ ժամանակին հետ խմաւորուած:

(Շար. 8 եւ վերջ)

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ Բ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱՎԵԱՆ

- Ի՞նչ իմանամ, Աստուած տուել ա, Աստծոյ գործին մարդ չի խառնուում:

Միտքս կ'ինչայ հիմա գիւղերէն մէկուն մէջ, այս առաւօտ, գիւղացիի մը տուած բացատրութիւնը եկեղեցիի մը քայքայուած չէնքին մասին, որ փլեր էր ի վեր - ջոյ:

- Նրանք եկեղեցի չունեն հիմի, հին եկեղեցին «խոնարհուել ա»:

Ձեմ գիտեր թէ որքան գործածական բացատրութիւն մըն է ասիկա որեւէ կառոյցի պարագային, բայց գերազանցապէս գեղեցիկ է ան անկաշկած ու վայել չէնքի մը համար՝ ուր բարի գիւղացին Աստուծոյ հետ կը խօսի իր հոգիին խորերէն:

Գիշերը ուշ ատեն կը վերադառնանք Նոր Ջուղայ: Պահ մը կը փորձեմ դադարեցնել անցնող երկու օրերու ընթացքին իրարու այնքան արագօրէն յաջորդող զգացումներն ու մտածումները: Կը զգամ թէ անորոշ տրամութիւն մըն է դարձեալ՝ որուն մէջ նետած են այդ բոլորը զիս հիմա: Տեսնելէ ետք այս գիւղերն ու նախնական պայմանները՝ որոնց մէջ կ'ապրի տակաւին հայ գիւղացին, տեսնելէ ետք Հայու աղուոր աչուկներով կայտառ այդ փոքրիկները՝ որոնք հեռուէն այս անկիւններո՛ւն մէջ անգամ կը չարունակեն սորվիլ իրենց մայրենի լեզուն ամէնէն ապերախտ պայմաններու մէջ, տեսնելէ ետք տակաւին այն բոլորը որ հայ գիւղացին ժառանգած է իր պապերէն ու հիմա իր կարգին միեւնոյն հարազատութեամբ կը փոխանցէ զանոնք իր զաւակներուն, այցելուն ակամայ կը տարուի խորհրդածել թէ ի վերջոյ ո՞ւր կ'երթան անոնք այսպէս, քսաներորդ դարու երկրորդ կէսին, հողին ու բնութեան դէմ տակաւին ամէնէն նախնական միջոցներով մղած իրենց պայքարով, արտաքին աշխարհէն ամբողջովին անջատուած:

Ծալ ծալ կաշի դարձած մորթով ծերուկ մըն էր այս մէկը՝ որ իր գաւազանին կռթնած՝ խառնուած էր գիւղերէն մէկուն վարժարանին բակին մէջ մեզ չրջապատող գիւղացիներու խումբին:

Ա Ն Տ Ե Ս

Ա Ն Տ Ե Ս

մէջ» սայթաքումները «օրէնք չեն, այլ պատահականութիւն», չենք հասկնար թէ իր ջատագովութիւնը ամրապնդելու ինչ ակնկալութիւն ունի՝ երբ կ'աւելցնէ. - «միայն եկեղեցական ասպարէզին մէջ չէ որ հայ մարդիկ ամուրի մնալ կը սիրեն»: Եւ կը վկայակոչէ «պատուական ուսուցիչ» մը, որ իրեն գրեր է. - «Պարապաններու բերմամբ չեմ ամուսնացած, բայց դժգոհ չեմ. ազգիս զաւակները լինձի զաւակ ընդունած եմ» եւ այլն:

Այս օրինակին մէջ սակայն «պատուական ուսուցիչ»ին ամուրիութիւնը բազդատութեան ոչ մէկ եզր ունի կուսակրօնութեան հետ, նախ որովհետեւ դիպուածային է եւ ոչ թէ ծրագրուած՝ կուսակրօնի մը ամուրիութեան պէս. այլ պարոնը «պարապաններու բերմամբ» չէ ամուսնացեր եւ հրաժեշտը համակերպեր է («բայց դժգոհ չեմ») կամքէ անկախ պատճառներով իրեն վիճակուած կացութեան: Եղիայեան չի կրնար հետեւաբար գինքը դասել այն աշխարհականներու կարգին «որոնք նախընտրած են ամուրի մնալ» նպատակի մը սիրոյն: Նամակէն այնպէս կը թուի արդարեւ, որ այդ վարժապետը ամուսնացած չըլլալո՛ւն համար ազգին զաւակները որպէս զաւակ ընդունած է, եւ ոչ թէ չէ ամուսնացած՝ անոնց հրաժարելու համար...:

Բայց նոյնիսկ եթէ դասատուն «ազատ եւ կամովին ընտրութեամբ» ամուսնացած չըլլար, Եղիայեանի հանգիստութիւնը պիտի չզօրէր հաւատարապէս, քանի եկեղեցական մը եւ աշխարհական մը նոյն յանձնառութիւնները չունին ամուրիութեան առջեւ եւ հետեւաբար իրենց խոտորումներով ալ կը մնան անհամեմատելի: Աշխարհականի մը ամուրիութիւնը, զոր օրինակ, կուսակրօնութեան պէս ուխտադրութեամբ ստանձնուած չըլլալուն՝ «ուխտադրժութեան» հարց չի յարեղծեր երբեք բնականաբար: «Գայթակղութիւն» ալ չի պատճառեր սակայն: Իրականութեան մէջ, կուսակրօնի մը արուած «չար օրինակը» սրբասուն վարքէ մը խոտորելու արարքը չէ ինքնին, որքան որոշ ձեւով ապրելու (այս պարագային՝ կոյս մնալու) իր երդումին ներգաւումը. այս դանցառութիւնն է «ժողովրդային հրապարակագրութեան» ձազկածը: Աշխարհական ամուրին մինչդեռ, որ նման կենցաղ մը վարելու դաչինքով չէ կաշկանդուած, ժուժկալութեան թեբացումով՝ ոչ ոք կը գայթակղեցնէ, կամ գրեթէ. յանցապարտ կը մնայ միայն քրիստոնէական բարոյականին առջեւ, որուն համաձայն ամուրիութիւնը կուսութեան հոմանիշ է:

Մեր ենթադրութեամբ, կուսակրօնութեան «բացառիկ արժանաւորութիւնը եւ դիրքը» ներկայացնելու համար չատ աւելի տրամաբանական պիտի ըլլար գուդակչիոր աշխարհականի մը ոչ թէ ամուրիութեան՝ այլ, ընդհակառակն, ամուսնական կեանքին հետ, ուր նոյնպէս կայ խոստում մը ցկեանս յարգելու պարտաւորութիւնը, յաչս Աստուծոյ եւ մարդկանց...:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԿՈՒ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐ ԵՒ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Օտարականներու հարցը աւելի քան երբեք փշոտ իրականութիւն մը կը մնայ Պետութեան համար որ հանրային կարծիքին եւ մարդկայնական զգայարանութեան սալէն եւ մուրճին միջեւ վտանգաւոր կացութեան մէջ, կը ջանայ լաւագոյն ելք մը գտնել, երկու կողմերն ալ գոհացնելու համար: Ահա այդ օրինակ դործողութիւն մըն է որ կը կատարէր Հանրապետութեան Նախագահը՝ Մը-նոնտլի առթիւ ներում շնորհելով պէօրեդու պարագլուխներէն Թումի Ճայճային, բանտարկուած, բռութեամբ զոհութիւն ըրած ըլլալու յանցապարտութեամբ: Անմեղ էր կամ ոչ, խնդիրը հոն չէ, այլ այն հակազդեցութիւնը որ ծայր տուաւ այդ ներումը, ծանօթ կազմակերպութիւններու կողմէ. մեծ թիւ մը չէին ներկայացներ ասոնք, սակայն վրատտահարար լուռ մեծամասնութիւնը իրատունք կուտար անոնց:

Բնականաբար, եթէ այս կանխամտածուած ժէսթը գոհացում կը պատճառէր ժողովուրդի արդարասէր հատուածին, միւս կողմէ այդ հատուածը ընդհանրապէս կ'անդիտանայ այն խիստ ու անմարդկային միջոցները որոնց կը դիմէ կառավարութիւնը, արտաքսելով մեծ թիւով անկանոն կացութեան տէր օտարականներ, երբեմն բաժնելով ամուսինը իր կնոջմէն, զաւակները իրենց հօրմէն: Ներկայ կառավարութիւնը կը ջանայ հաւատարակչռութիւն պահել, առանց դիմելու արմատական լայն միջոցներու, սակայն այնքան ատեն որ գործազրկութեան տագնապը չարունակուի, պարտաւորիչ կերպով սահպուած է նկատի առնել, օտարականներու թիւը եւ ասոնց հետեւանքները քաղաքական դեռնի վրայ: Իսկ աջերու վերադարձի պարագային, խնդիրը չատ աւելի սուր հանդամանք կը ստանայ անկասկած:

Վերջերս այս հարցին շուրջ, երկու հատորներ լոյս տեսան, երկու քաղաքական անձնաւորութիւններու կողմէ, երկու բոլորովին հակատնեայ տեսակէտներ, որ յատակօրէն կը պատկերացնեն երկրին երկու մտայնութիւնները, երկու Ֆրանսա: Մին՝ Պեռնար Սթազի, նախկին նախարար ԻԻ - ՏԷ - ԷՖ-ի փոխնախագահը, զաւակն է նախկին գաղթականի հարուստ Սպանացիի. մը, հետեւաբար լաւ կը հասկնայ գաղթականութեան հարցը, որ հարստութիւն մը կը նկատէ Ֆրանսայի համար, որ կարող է ձուլել հսկայ զանգուածներ, ինչպէս պատմութիւնը ցոյց կուտայ: Միւսը՝ Կռիօթրէ, նոյն կուսակցութեան ծայրայեղ - ազգ հոսանքէն, աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսելել Լըփէնեան մտայնութեան տէր Մեղոն - Ալֆորի քաղաքապետը, կատաղի արարատեաց մըն է եւ համոզուած է թէ անոնք չեն կրնար ձուլուիլ Ֆրանսայի հատաքականութեան մէջ, այլ կը խթաբեն Ֆրանսացի ազգը, որուած ըլլալով անոնց այլակրօնութիւնն ու մշակութը, եւ մանաւանդ համեմատաբար մեծ թիւը:

Սթազի, չատ լաւ կը հասկնայ այն տարբերութիւնը, որ կայ, իր մտածելակերպին եւ միւս Ֆրանսացիներու մտայնութեան մէջեւ, որոնք կ'ապրին բազմազգի օտարականներով խճողուած թաղերու մէջ, հարիւրաւոր երախաներու ազգականներէն խուլցած, անկարող հասկընալու ամէն մէկ ցեղի ազգագրական բարքերն ու կենցաղը. բայց խորապէս համոզուած է թէ Ֆրանսայի ժողովուրդը ի վերջոյ, կարող է խազագօրէն գոյակցիլ տարբեր մշակոյթի փոքրամասնութեանց հետ, եթէ օտարատեացութեան հրէշին դէմ լուրջ պայքար մղուի: Սթազի կ'ընդունի թէ, այսօրուան մահմետական օտարականներու մեծ մասը որ վերջնապէս հաստատուած է Ֆրանսա, պիտի պահէ իր ինքնուրոյն դիմագիծը բարքերն ու կրօնքը որ այսօր երկրին երկրորդ մեծամասնութիւնը կը ներկայացնէ: Այս պարագան խոստմնալից կը դտնէ Ֆրանսացի ժողովուրդին ապագային համար, որ ներմուծելով զանոնք Ֆրանսական մեծ հատաքականութեան մէկ որպէս ազգութեան մէկ մասնիկը, կը տիրանայ բազմամշակութային հագուստ - դիւտ հարստութեան, պայմանով սակայն որ անոնց տրուի բոլոր այն միջոցները, որով կարենան վերածուիլ իսկական քաղաքացիներու: Սթազի չատ լաւատես կը թուի, օտարականներու մշակութային ու լեզուական ինքնուրոյնութեան տեւականութեան նկատմամբ, սակայն կասկած չկայ որ, քանի մը սերունդ ետք, ասոնց կարեւոր մէկ մասը, Ֆրանսական անհամեմատօրէն գերիշխան մշակոյթի հարուածներուն տակ, բնական տեղատուութեամբ պիտի կորսնցնէ իր ազգագրական դիմագիծը, եթէ ո՛չ փիզիքապէս գոնէ կենցաղով ու մտայնութեամբ:

Գալով Կռիօթրէի, ան բոլորովին հակառակ ուղղութեամբ կը գտաէ, աւելի ճիշդ, ահազանգ մըն է որ կը հնչեցնէ, կրկնելով պահպանողական ու մակուռ Ֆրանսացիներուն յանկերդ դարձած «ճըշմարտութիւնները», օտարականներու օր ըստ օրէ աճող թիւին, չարագործութիւններու ծաւալման, գործազուրկներու բանակին, ընկերային ապահովութեան կողմէ ասոնց տրամադրուած հրապոյտական գումարներուն ... մէկ խօսքով այս մէկը համոզուած է թէ օտարները, մասնաւորաբար մահմետականները, իսկական պատուհաս մըն են երկրին համար, եւ մանաւանդ ըստ այս ազգայնամոլին, բազմազան մշակոյթներու եւ մահմետականութեան յարձակուն տարածմամբ Ֆրանսան պիտի դադրի Ֆրանսա ըլլալէ:

Միւս կողմէ, Պ. Կռիօթրէ, չատ բարի է, եւ սիրով կ'ընդունի բոլոր այն օտարականները, որ արժանի են Ֆրանսայի քաղաքացիներ ըլլալու, պայմանով որ իրենց մշակոյթն ու լեզուն պրպանին գնեն թաշկինակ մըն ալ վրան, եւ վերածուին իսկական Ֆրանսացիներու ... հակառակ պարադային, ճամբան բաց է, կրնան վերադառնալ իրենց երկիրը:

Ինչպէս կը տեսնէք, երկու հակոտնեայ տեսակէտներու բախում մը գոյութիւն ունի երկրին մէջ, անհաւասար ուժգնութեամբ, եւ դեռ երկար տարիներ, օտարականներու հարցը եւ ժողովուրդի մեծամասնութեան օտարամերժ մտայնութիւնը պիտի չարունակէն թունաւորել Ֆրանսայի ընկերային մթնոլորտը: Ուստի, որուած ըլլալով տասնեակ մը տարիներէ ի վեր Մերձաւոր - Արեւելքի մեր հայրենակիցներու գաղթը, ուզենք կամ չուզենք, մենք ալ օտարականներու զանգուածին մաս կը կազմենք, գոնէ մեր համայնքին կարեւոր մէկ մասով, հետեւաբար պէտք է դիտակցինք բոլոր այն դժուարութիւններուն, որոնց կը բախին մեր հայրենակիցները կանոնաւորելու համար գաղթականի իրենց անհաճոյ դիրքը...: Արդ հայ համայնքը որպէս օրինակելի գաղութ, որոշ համակրանք կը վայելէ մասնաւորաբար ներկայ վարչակարգի պատասխանատու անդամներուն մօտ, որ բազմաթիւ առիթներով իրենց բարեացակամութիւնը յայտնած են, հայ Դատին եւ հայ գաղութին հանդէպ. սակայն ո՞ւր փնտռել այն համազգային իշխանութիւնը, որ կարենայ հայ համայնքին անունով դիմում կատարել առ որ անկ է, որպէսզի որոշ դիւրութիւններ չնորհուին հայածին օտարներուն. բան մը, որ մեծ յաջողութեամբ կ'իրագործէ ուրիշ համայնք մը, որուն անունը տալու պէտք չունինք...:

Մեզի կը մնայ քաղաքական եւ կուսակցական յարձակուն գործունէութեամբ, պաշտպանել մեր օրինակելի ու օգտակար քաղաքացիի հանդամանքը, որովհետեւ ինչպէս պիտէք, հայ գաղութի վարկը զգալի կերպով նուազած է, Օրլիի նման անմարդկային եւ յիմար արարքներու պատճառով: Պարզ է որ, նմանօրինակ արարքներ չեն կրնար ծառայել հայ Դատին, կամ հայ Սփիւռքին, եւ մանաւանդ, մեր անդաստակաղ հայրենակիցներուն, որոնք մեծ եղեռնէն 70 տարի ետք՝ տակաւին վերջնական կայք մը, տեւական երդիք մը չունին իրենց պատըսպարան:

Գ. Տ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻԻՆ

Ի՞նչու էիր դու սկզբում ինձ ամենայն խստութեամբ պատուիրում, որ չինած բանալիի գոյութեան մասին ոչ ոքի հետ չխօսեմ, ոչ ոքի չյայտնեմ, մինչեւ անգամ իմ մօրը: Կրկնում եմ որ այդ հարցերից և ոչ մէկը իմ մտքում չեկաւ, որ առաջարկէի նրան: Ես քարացածի նման մնացել էի ապշած, զարմացած իմ ուղեղին տիրել էր մի տեսակ մթին թմրութիւն:

Նկատելով իւր խօսքերի ազդեցութիւնը, քաւոր Պետրոսը մինչեւ անգամ ժամանակ չտուեց, որ ես կարողանայի մըտածութիւններս ամփոփել եւ նրան մի բան ասել: Նա չարունակեց.

- Այժմ, սիրելի զաւակ, իմ խղճմտանքի վրայ մի ծանր բեռն է դրուած. ես քուն հանգստութիւն չունեմ. գիշեր ու ցերեկ տանջւում եմ այն մտածութիւնով, որ իմ անխոհեմութեամբ պատճառ եղայ մի ապշտալի գործի եւ չատերին դժբախտութեան մէջ ձգեցի: Ջգիտեմ, ի՞նչով կարող եմ քաւել այդ մեղքը:

Ես սթափուեցայ.

- Նրանով, պատասխանեցի, - որ հէնց այս րոպէիս պիտի դնաք դատաւորի մօտ եւ յայտնէք նրան, թէ մի՛ կորել տուէք այդ անմեղ մարդու ձեռքը, որովհետեւ յանցաւորը դուք էք:

- Ես այդ կ'անէի եւ մեծ յօժարութեամբ կ'անէի, բայց նրա ձեռքը այլ եւս չեն կարող կարել:

- Ի՞նչու:

- Այս առաւօտ երբ գնացին, որ բանտից դուրս բերեն նրան եւ տանեն դատապարտեալների հրապարակի վրայ վճիռը կատարելու, դահն բանտի դռները խորտակուած, պահապաններից մի քանիսը սպանուած, իսկ կալանաւորը անյայտացած:

Իմ կեանքում ոչինչ ինձ այնքան չէ ուրախացրել, որքան ես ուրախացայ, լսելով վարպետիս ազատութեան լուրը: Ես իսկոյն յիշեցի Կարօի խօսքը, որ ասել էր Մեղոն - Ալֆորի քաղաքապետը, կատաղի արարատեաց մըն է եւ համոզուած է թէ անոնք չեն կրնար ձուլուիլ Ֆրանսայի հատաքականութեան մէջ, այլ կը խթաբեն Ֆրանսացի ազգը, որուած ըլլալով անոնց այլակրօնութիւնն ու մշակութը, եւ մանաւանդ համեմատաբար մեծ թիւը:

Սթազի, չատ լաւ կը հասկնայ այն տարբերութիւնը, որ կայ, իր մտածելակերպին եւ միւս Ֆրանսացիներու մտայնութեան մէջեւ, որոնք կ'ապրին բազմազգի օտարականներով խճողուած թաղերու մէջ, հարիւրաւոր երախաներու ազգականներէն խուլցած, անկարող հասկընալու ամէն մէկ ցեղի ազգագրական բարքերն ու կենցաղը. բայց խորապէս համոզուած է թէ Ֆրանսայի ժողովուրդը ի վերջոյ, կարող է խազագօրէն գոյակցիլ տարբեր մշակոյթի փոքրամասնութեանց հետ, եթէ օտարատեացութեան հրէշին դէմ լուրջ պայքար մղուի: Սթազի կ'ընդունի թէ, այսօրուան մահմետական օտարականներու մեծ մասը որ վերջնապէս հաստատուած է Ֆրանսա, պիտի պահէ իր ինքնուրոյն դիմագիծը բարքերն ու կրօնքը որ այսօր երկրին երկրորդ մեծամասնութիւնը կը ներկայացնէ: Այս պարագան խոստմնալից կը դտնէ Ֆրանսացի ժողովուրդին ապագային համար, որ ներմուծելով զանոնք Ֆրանսական մեծ հատաքականութեան մէկ որպէս ազգութեան մէկ մասնիկը, կը տիրանայ բազմամշակութային հագուստ - դիւտ հարստութեան, պայմանով սակայն որ անոնց տրուի բոլոր այն միջոցները, որով կարենան վերածուիլ իսկական քաղաքացիներու: Սթազի չատ լաւատես կը թուի, օտարականներու մշակութային ու լեզուական ինքնուրոյնութեան տեւականութեան նկատմամբ, սակայն կասկած չկայ որ, քանի մը սերունդ ետք, ասոնց կարեւոր մէկ մասը, Ֆրանսական անհամեմատօրէն գերիշխան մշակոյթի հարուածներուն տակ, բնական տեղատուութեամբ պիտի կորսնցնէ իր ազգագրական դիմագիծը, եթէ ո՛չ փիզիքապէս գոնէ կենցաղով ու մտայնութեամբ:

Գալով Կռիօթրէի, ան բոլորովին հակառակ ուղղութեամբ կը գտաէ, աւելի ճիշդ, ահազանգ մըն է որ կը հնչեցնէ, կրկնելով պահպանողական ու մակուռ Ֆրանսացիներուն յանկերդ դարձած «ճըշմարտութիւնները», օտարականներու օր ըստ օրէ աճող թիւին, չարագործութիւններու ծաւալման, գործազուրկներու բանակին, ընկերային ապահովութեան կողմէ ասոնց տրամադրուած հրապոյտական գումարներուն ... մէկ խօսքով այս մէկը համոզուած է թէ օտարները, մասնաւորաբար մահմետականները, իսկական պատուհաս մըն են երկրին համար, եւ մանաւանդ ըստ այս ազգայնամոլին, բազմազան մշակոյթներու եւ մահմետականութեան յարձակուն տարածմամբ Ֆրանսան պիտի դադրի Ֆրանսա ըլլալէ:

Միւս կողմէ, Պ. Կռիօթրէ, չատ բարի է, եւ սիրով կ'ընդունի բոլոր այն օտարականները, որ արժանի են Ֆրանսայի քաղաքացիներ ըլլալու, պայմանով որ իրենց մշակոյթն ու լեզուն պրպանին գնեն թաշկինակ մըն ալ վրան, եւ վերածուին իսկական Ֆրանսացիներու ... հակառակ պարագային, ճամբան բաց է, կրնան վերադառնալ իրենց երկիրը:

Ինչպէս կը տեսնէք, երկու հակոտնեայ տեսակէտներու բախում մը գոյութիւն ունի երկրին մէջ, անհաւասար ուժգնութեամբ, եւ դեռ երկար տարիներ, օտարականներու հարցը եւ ժողովուրդի մեծամասնութեան օտարամերժ մտայնութիւնը պիտի չարունակէն թունաւորել Ֆրանսայի ընկերային մթնոլորտը: Ուստի, որուած ըլլալով տասնեակ մը տարիներէ ի վեր Մերձաւոր - Արեւելքի մեր հայրենակիցներու գաղթը, ուզենք կամ չուզենք, մենք ալ օտարականներու զանգուածին մաս կը կազմենք, գոնէ մեր համայնքին կարեւոր մէկ մասով, հետեւաբար պէտք է դիտակցինք բոլոր այն դժուարութիւններուն, որոնց կը բախին մեր հայրենակիցները կանոնաւորելու համար գաղթականի իրենց անհաճոյ դիրքը...: Արդ հայ համայնքը որպէս օրինակելի գաղութ, որոշ համակրանք կը վայելէ մասնաւորաբար ներկայ վարչակարգի պատասխանատու անդամներուն մօտ, որ բազմաթիւ առիթներով իրենց բարեացակամութիւնը յայտնած են, հայ Դատին եւ հայ գաղութին հանդէպ. սակայն ո՞ւր փնտռել այն համազգային իշխանութիւնը, որ կարենայ հայ համայնքին անունով դիմում կատարել առ որ անկ է, որպէսզի որոշ դիւրութիւններ չնորհուին հայածին օտարներուն. բան մը, որ մեծ յաջողութեամբ կ'իրագործէ ուրիշ համայնք մը, որուն անունը տալու պէտք չունինք...:

Մեզի կը մնայ քաղաքական եւ կուսակցական յարձակուն գործունէութեամբ, պաշտպանել մեր օրինակելի ու օգտակար քաղաքացիի հանդամանքը, որովհետեւ ինչպէս պիտէք, հայ գաղութի վարկը զգալի կերպով նուազած է, Օրլիի նման անմարդկային եւ յիմար արարքներու պատճառով: Պարզ է որ, նմանօրինակ արարքներ չեն կրնար ծառայել հայ Դատին, կամ հայ Սփիւռքին, եւ մանաւանդ, մեր անդաստակաղ հայրենակիցներուն, որոնք մեծ եղեռնէն 70 տարի ետք՝ տակաւին վերջնական կայք մը, տեւական երդիք մը չունին իրենց պատըսպարան:

Գ. Տ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻԻՆ

Ի՞նչու էիր դու սկզբում ինձ ամենայն խստութեամբ պատուիրում, որ չինած բանալիի գոյութեան մասին ոչ ոքի հետ չխօսեմ, ոչ ոքի չյայտնեմ, մինչեւ անգամ իմ մօրը: Կրկնում եմ որ այդ հարցերից և ոչ մէկը իմ մտքում չեկաւ, որ առաջարկէի նրան: Ես քարացածի նման մնացել էի ապշած, զարմացած իմ ուղեղին տիրել էր մի տեսակ մթին թմրութիւն:

Նկատելով իւր խօսքերի ազդեցութիւնը, քաւոր Պետրոսը մինչեւ անգամ ժամանակ չտուեց, որ ես կարողանայի մըտածութիւններս ամփոփել եւ նրան մի բան ասել: Նա չարունակեց.

- Այժմ, սիրելի զաւակ, իմ խղճմտանքի վրայ մի ծանր բեռն է դրուած. ես քուն հանգստութիւն չունեմ. գիշեր ու ցերեկ տանջւում եմ այն մտածութիւնով, որ իմ անխոհեմութեամբ պատճառ եղայ մի ապշտալի գործի եւ չատերին դժբախտութեան մէջ ձգեցի: Ջգիտեմ, ի՞նչով կարող եմ քաւել այդ մեղքը:

Ես սթափուեցայ.

- Նրանով, պատասխանեցի, - որ հէնց այս րոպէիս պիտի դնաք դատաւորի մօտ եւ յայտնէք նրան, թէ մի՛ կորել տուէք այդ անմեղ մարդու ձեռքը, որովհետեւ յանցաւորը դուք էք:

- Ես այդ կ'անէի եւ մեծ յօժարութեամբ կ'անէի, բայց նրա ձեռքը այլ եւս չեն կարող կարել:

- Ի՞նչու:

- Այս առաւօտ երբ գնացին, որ բանտից դուրս բերեն նրան եւ տանեն դատապարտեալների հրապարակի վրայ վճիռը կատարելու, դահն բանտի դռները խորտակուած, պահապաններից մի քանիսը սպանուած, իսկ կալանաւորը անյայտացած:

Իմ կեանքում ոչինչ ինձ այնքան չէ ուրախացրել, որքան ես ուրախացայ, լսելով վարպետիս ազատութեան լուրը: Ես իսկոյն յիշեցի Կարօի խօսքը, որ ասել էր Ընկերներս կատարեցին իրանց խոստումը, նրանք չխարեցին ինձ. ես այդ մասին քաւոր Պետրոսին ոչինչ չյայտնեցի, նկատելով, որ նա տեղեկութիւն չունի, թէ ի՞նչ հնարքով կամ ո՛վքեր փախցրին նրան բանտից: Միայն ասեցի.

- Լաւ, դիցուք թէ նա փախչելով բանտից, դրանով կարողացաւ իւր ձեռքը ազատել դահճի դանակից, բայց այնքան չարչարանքներ, այնքան վնասներ որ կրեց նա, տունից, կալքից, հարստութիւնից զրկուեցաւ, - այդ բոլորը ոչինչ, դուք ձեզ մեղապարտ չէ՞ք համարում այդ բոլորի մէջ:

- Համարում եմ, ի՛նչպէս չեմ համարում: Ինձ այնպէս է թուում, որ այդ բոլոր վնասները ես պատճառեցի նրան: Եթէ ես այս անիծեալ բանալին չինել չտայի, այդ վնասները նրան չէին հանդիպիր: Բայց միայն Աստուծուն յայտնի է, թէ որքան անպարտ եմ ես...:

Վերջին խօսքերի միջոցին նա ձեռքը տարաւ դէպի մօրուքը, եւ չափիկի թեւքը չետ քաշուելով, երեւան հանեց նրա մեծ բազուկը: Ամէն անգամ այդ բազուկը տեսնելիս, ինձ տիրում էր մի սրբազան սարսուռ եւ սիրտս սկսում էր դողդողալ մի անբացատրելի հոգեւոր երկիւղածութեամբ: Նրա վրայ զրոշմուած էր Երուսաղէմի վանքի սուրբ կնիքը, որը պատկերացնում էր իւր մէջ այն նուիրական տեղերը, իսկ ձեռքի վրայ դրոշմուած էր մի խաչ - սիրոյ եւ եղբայրութեան նշանը- Յիսուս Քրիստոսի ուխտի նշանը, որը պատուիրեց Նա կրել որպէս մի հոգեւոր զէնք արդարութեան եւ ճշմարտութեան համար մարտնչելու: Մի՞թէ մի այսպիսի ձեռքը, որ կրում է իւր վրայ այդ քրիստոնէական գինուորութեան նշանը, ընդունակ կը լինի չար գործելու:

Քաւոր Պետրոսը մահտեսի էր: Նա իւր կեանքում մի քանի անգամ այցելութիւն է գործել Երուսաղէմի վանքը եւ իւր ձեռքերը, բազուկները զրոշմել էր սուրբ ուխտի կնիքով:

Երբ նրանից հարցրի՝ - Ուրեմն ի՞նչ հատուցում պիտի անէք այդ անմեղ մարդուն, որին դուք թէեւ անպիտակցաբար դժբախտացրիք, - նա պատասխանեց.

- Ես այդ մասին մտածել եմ եւ վճռել: Լսիր, Մուրատ, ես, ինչպէս ասում են հէքեաթների մէջ, պէտք է երկաթէ ցուպ կրեմ ձեռքիս, պէտք է երկաթէ տրեխներ հագնեմ, վերջապէս պէտք է երկաթէ չղթայ անցկացնեմ պարանոցիս եւ երկրէ երկիր, աշխարհից աշխարհ մանդամ, մուրացկանութիւն անեմ, փող հաւաքեմ, որ նրա կրած վնասների փոխարէնը վճարեմ, որպէսզի խիղճս հանդստացնեմ:

(Շար. 28)

(Շար. Ա էջէն)

կրնաք ընել իրեն համար: Առաջին աբեւդրը, Միթերանի համար, հանդուրժողութիւնն է, մնացեալն՝ յարգանքը:

Հակազդեցութիւնները տարբեր չեն ակնկալուածէն: «Իւմանիթէ» չի ծածկեր իր դժգոհութիւնը: Կը խորագրէ արդէն՝ «Միթերան՝ կը յարատեւեմ», հեղնանքով եւ խմբագրականով ալ «Անկարելի առաքելութիւնը» կ'որակէ Նախագահին գործը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՂՈՎ

ՓԱՆՍԱ. Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ ցուրտի մրցանիշը կոտրած է Շաբաթ-Հարթի օր, Յունուար 16-ին, գերոյէն վար մինչեւ 32 աստիճան Ցիւրայի մէջ, պակաս՝ 23 Քլերմոն - Ֆերան, 18՝ Լիոն: Զինի տակ է Քոթ - տ'Ազիւրը:

×

«ԱՍԱԼԱ» ՋՕՐԱՎԻԳ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՃԻՀԱՏԻՆ

Պէյրութէն, Ֆրանսական Մամուլի Գործակալութիւնը (Ա.Ֆ.Փ.) կը հաղորդէ որ «ԱՍԱԼԱ»ն (Հայ Գաղտնի Բանակ) զեկոյցով մը յայտնած է թէ անվերապահօրէն զօրավիգ կը կենայ իսլամական ճիհատին: Արեւմտեան գործակալութենէ ստացած այդ զեկոյցով, ԱՍԱԼԱ-ն կը յայտարարէ թէ «ամբողջովին նեցուկ կը կենայ իսլամական ճիհատին յեղափոխական գործունէութեան», աւելցնելով.. «ճիհատին մղած գործողութիւնները նոր թափ տուին Միջին - Արեւելքի ճնշուած ժողովուրդներու արդար պայքարին եւ որու անբաժան մասն է արեւմտեան - Հայաստանի ազատագրումը Թրքական ֆաշականութենէն»: Այս լուրին կ'արձագանգէին Հինգշաբթի առտու փարիզեան կարգ մը օրաթերթեր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մայրենի Սաատէթեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունուար 20-ին, Փարիզի Ս. Յով - հաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին եւ քրոջ՝

ՕՐ. ՍԻՐԱՐԴԻ ՍԱԱՏԷԹԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Նաեւ Սաատէթեան ընտանիքը չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց՝ Ֆրանսա ու անկէ դուրս՝ որոնք մասնակցեցան իրենց սուգին, յուզարկաւորութեան մասնակցութեամբ, ցաւակցական պիրերով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններով, մանաւանդ Հայ Բարեգ. Ընդհ. Միութեան ու Կեսարացիներու Հայրենակցական Միութեան չրջանակներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆ. Տիկին Գեղան Շինիքճեան - Փափազեանէ իր զպրոցին համար, Անոյշ Սաճոսեանի արկածալի մահուան առթիւ:

Irma fourrures

SUR MESURE
— REPARATIONS —
TRANSFORMATIONS

ժամ առաջ զննեցէք ձեր մուշտակէ վերարկուն վստահելով՝

ՀԱՅԿ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

ՁԱՓԻ ՎՐԱՁ - ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ
ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷ

44, avenue du Général de Gaulle
94700 Maisons-Alfort
tél. 368 55 99
Métro: École Vétérinaire-Alfort (direction CRÉTEIL)

Ճիւհէճեան, Վանլեան, Սմալ եւ Տոքմերեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մեծ - մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՀՈՎՍԵՓԱՆ ՃԻՐԲԱՏԵԱՆԻ
- Հոտիկ Մամա -
(Ծնեալ՝ Տէր - Ստեփաճեան)

մահը, որ պատահեցաւ 92 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Յունուար 18, ժամը 13·45-ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Քրեմլէն - Պիւէթրի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մարիամ Տէրտէրեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Պօղոս եւ Պերճուհի Տէրտէրեան, Տիկին Նորիկ Շըկըլեան եւ զաւակը՝ Յովհ. Շըկըլեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունուար 20, Իսիի Ս. Մարիամ - Աստուածածին եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր՝

ՍԱՀԱԿ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաժողովը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան յաւուրկ պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 20, յաւարտ պատարագի, Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ՝

Ե. ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ
Զ. ՄՆՏԻԿԵԱՆԻ

եւ Միութեան միւս բոլոր բարերարներուն յիշատակին:

Հանգուցեալ բարերարներուն յիշատակը յարգողներէն եւ Հ.Բ.Ը.Մ.ի Վալանսի մասնաճիւղի անդամներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՒԻ ԱՌԻԹԻՒ

ՓԱՐԻԶ - Պ. Գրիգոր Ռահանեան 150:
ԿՐԸՆՈՊԼԸ - Պ. Մանուկեան 100 Ֆ.:
ԿՈՒՆԻԺ - ԼԷ - ՎԱԼԱՆՍ - Պ. Լ. Տէր - Սարգիսեան 100 Ֆ.:

ակեղեցիներու միութեան շաբաթ

Եկեղեցիներու Միութեան շաբաթ եւ աղօթքի պահ կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ մասնակցութեամբ Իսիի Հայ Աւետարանական, Կաթողիկէ եւ Ֆրանսական բարեկարգեալ եկեղեցիներու, տեղի կ'ունենայ Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ մէջ, Ուրբաթ, Յունուար 18ին, ժամը 20·30-ին, 6 Ավիւնիւ Պուրկէն Իսի:

Կը հրաւիրուին հաւատացեալները ներկայ գտնուելու միասին աղօթելու մարդկանց միջեւ սէր եւ միութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան համար:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, կիրակի, Յունուար 20, կէսօրէ հաք ժամը՝ 3-ին, սովորական հաւաքատեղին, պատճառ մը թէյի չուրջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը՝ պարտաւորիչ է:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ Յունուար 19-ին ժամը 16·30-ին: Կարեւոր օրակարգ, Մշակոյթի Տունը, 17 ռիւ - Պլէօ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաւիլի եկեղեցւոյ զպրոցին տօնածառը՝ կիրակի, Յունուար 20, ժամը 15, եկեղեցւոյ կից սրահը, Կոմիտաս փողոց, Շաւիլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՊՕՄՈՆ

Կապոյտ Խաչի միօրեայ վարժարանի Տօնածառ հանդէսը՝ Յունուար 20, կիրակի, տեղւոյն եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ, ժամը 15-ին, աշակերտութեան կողմէ կ'ըլլան երգեր եւ արտասանութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Մնակեանի, իսկ Կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումէն յետոյ - Լօթօ -:

ՎԻԷՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը Մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 20, կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3-ին՝ Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւն տրամախօսութիւն կ. Խաչի երկու զպրոցներու աշակերտութեան կողմէ, այցելութեամբ ս. ւանդական Կաղանդ պապային:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Ռոն - Ալփի մասնաճիւղի հովանաւորած հայկական միօրեայ զպրոցին հանդէսը՝ կիրակի, Յունուար 20, երեկոյեան ժամը 17·30-էն սկսեալ Վիէնի Արովեան Մշակութային Տան մէջ: Կ'երգեն ու կ'արտասանեն զպրոցին աշակերտները: Ներկաները կը հիւրասիրուին կարկանդակներով եւ զովացուցիչներով:

Կը հրաւիրուին Վիէնի ու չրջանի հայրենակիցները ներկայ գտնուելու այս հանդէսին ու քաջալերելու հայ փոքրիկները:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ՓԱՐԻԶԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած ժողովրդային Լսարաններու Շարքին երրորդը տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Ա-լեք Մանուկեան սրահին մէջ:

118 ռիւ տը Քուրսէլ, Փարիզ 17-րդ

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին:

Կը դասախօսէ՝

J. M. THIERRY

Նիւթ՝

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ:

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսարձակումով:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

I'UGA-HOMENETMEN
Paris
organise un
DINER
de soutien
Le Vendredi 25 Janvier à 20h30
au YAN'S CLUB
5, Avenue Reille — Paris 14ème
Apéritif à partir de 19h
Réservation jusqu'au 20 Janvier
M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Ռոն - Ալփի մասնաճիւղերը կալա-ով կը տօնեն ՀՕՄ-ի 70-ամեակը եւ կայանին 50-ամեակը՝

ՄԱՅԻՍ 12-ԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցւոյ պայծառութեան. -

Տիւկէրեանի թաղման առթիւ. - Տէր եւ Տիկին Հայկազ Մարտիրոսեան 100, Սերաստիոյ վերաշինաց Միութեան 100, Ջամանդեան 100 Ֆ. «Նոթր Վուա» թերթին, Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան Տիկնանց Միութիւնը 200 ԺԱՖ-ին, Տիկին Բարաղամեան եւ զաւակները 100, ԺԱՖ-ը 500 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սիմա Մակարեան 70, Տէր եւ Տիկին Ժան Մակարեան 100, Տէր եւ Տիկին Րոժէ Մազմանեան 100, Տէր եւ Տիկին Վ. Ալէքսանտրեան 100, Տէր եւ Տիկին Փիրայր Մակարեան 100 Ֆ., Տիկին Թիւթիւնեան 100 Ֆ.: Միճասեանի թաղման առթիւ. - Տէր եւ Տիկին Բէյմոն Մինասեան 100 Ֆ., 100 Ֆ. եկեղեցւոյ զպրոցին, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աւետիսեան 100 եկեղեցւոյ զպրոցին, 100 Ֆ. Հ.Բ.Ը.Մ.եան զպրոցին: Հրաչեանի թաղման առթիւ. - Յովսէփ Ո. Հանեան ընտանիք 100 Ֆ. Մշակոյթի Տան, 100 Ֆ., 100 Ֆ. «Յառաջ» թերթին, 100 Ֆրանք քաղաքական բանտարկեալներուն: Նաճարեանի հոգեհանգստին. - Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պետրոսեան 50 Ֆ., 50 Ֆ. զպրոցին: Եսովճեանի հոգեհանգիստին. - Ժապ եւ Յովհաննէս Շէյլէյքեան ընտանիք 200 Ֆ., 200 Ֆ. Հ.Բ.Ը.Մ.եան 200 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Տիկին Ազատի Հաթեմեան 200 Ֆ., 100 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, 100 Ֆ. «Աշխարհ» թերթին, Տէր եւ Տիկին Պերճ Կարապետեան 100 Ֆ., 100 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Այրի Տիկին Հաճր Վարդանեան Արշալոյս 50 Ֆ., Տիկին Մատլէն Խօքմուզեան 300 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Արթիւր Մամալեան 100 Ֆ. Ցբրանահայ Մշակութային Միութիւն 200 Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Խօրէնքեան ընտանիք 100 Ֆ. Կապոյտ Խաչին, Ճարայեան ընտանիք 100 Ֆ. Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Տիկին Փայլազ Բարսեղեան 100 Ֆ., Տիկին Ազատի Հաթեմեան եւ Տալոսապանեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Արշամ Պապայեան 1000 Ֆ., 500 Ֆրանք Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին: 500 Ֆ. Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Արամ Նէվչէհիրլեան 100, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Ենովքեան 500 Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, 500 Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Խէն 200, Այրի Տիկին Լիւսի Թալասեան 100 Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Տէր եւ Տիկին Ժան Պապայեան 200 Ֆ., 200 Ֆ. Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Րոժէ Խաչատուրեան 50 Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Վարուժան Պոզաճեան 200, Տէր եւ Տիկին Ժերար Պապայեան 200 Ֆ. 200 Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Փափազեան եղբայրք 800 Ֆ., 200 Ֆ. «Յառաջ» թերթին, Տէր եւ Տիկին Տրւոս 200 Ֆ., 150 Ֆ. Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբին, Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեան 200 Ֆ. Սէն - Ժերոմի Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Արթաքին Յակոբեան 100, Տէր եւ Տիկին Իվ Գասպարեան 100, Տիկին Բայամուեան 200 Ֆ.:

Cabinet TERZIYAN
TOUTES ASSURANCES — TOUTES COMPAGNIES
21, rue Lamartine, 75009 Paris
tél. 282 01 41 +

Ապահովագրական Ձեր հարցերուն համար մի՛ վարանիք դիմելու մեզի

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
19 - 20
SAMEDI-DIMANCHE
19 - 20 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : 8տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : 8տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.880 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.880

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

70-ԱՄԵԱԿԻ ՏԱՐԻՆ

1985-ը կը բացուի Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամեակին վրայ: Տարեդարձները իմաստ մը կը ստանան եթէ անցեալի փառքերն ու արժէքները ներկանք վերածել կեանքի:

Բիւրաւոր նահատակները մեր, յուշ եւ յիշատակ չեն միայն: Այլեւ մեր գոյութիւնը ապահովող եւ ապագային հեռանկարները լուսաւորող ուժեր:

Բիւրաւոր նահատակները մեր, պատմութիւն եւ յուշարձան չեն միայն: Այլեւ մեր պայքարը վսեմացնող եւ վաղուան կառուցումները խարսխող ուժեր:

Այո, մեր հայեացքները կ'ուղղուին անցեալին, բայց հոն չեն կանգնիր ու ժանգոտիր: Անկէ ներշնչում, հաւատք, խոյանք ու թռիչք կ'առնեն դառնալու համար մեր ներկային: Ականջ պէտք է տալ մեր հայրերէն եկած ժառանգութեան, աւանդին որոնք կը պատգամեն՝ հաւատարմութիւն իրենց գաղափարին: Իրենց գաղափարը մեր գաղափարն է: Անոնք նահատակուեցան, հայ խօսքը իրենց շրթներուն վրայ եւ հայ հողը իրենց ոտքերուն տակ:

Խօսքերը թանգարանին եւ հողը պատմութեան չենք կրնար յանձնել: Հայ խօսքը, հայ լեզուն պէտք է ծաղկին, տա - րածուին, արձագանգեն ամէնուրեք: Առանց անոր կը կորսունք մեր արմատները եւ կը չորնանք: Հայ հողը մեր էութիւնն ու տեւականութիւնն է: Ազգ մը չի կրնար միշտ անջատուած մնալ իր մայրենի հողէն, ուրկէ կը ստանայ իր ուիշը, իր կենսունակութիւնը:

Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամեակի այս տարին կը հրահանգէ՝ ամէնօրեայ պայքար մեր ամէնօրեայ գոյութեան համար: Ո՛չ տեղատուութիւն եւ ո՛չ ալ նահանջ: Այլ կազմակերպուած, ծրագրուած եւ համադրուած աշխատանք ղեկավարութեամբ մէկ մարմնի որ դառնայ պաշտօնական ձայնը, բանբերը հայ ժողովուրդին ունենալով մէկ պահանջ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԵԾԵՐՈՒ, ՄԻԱՋԱԳԱՅԻՆ ԱՏԵԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՃԱՆԱՉՈՒՄԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ ԻՐԵՆՑ ՄԻԱԿ ԻՐԱԻԱՏԻՐՈՋ՝ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ:

Տասը տարիէ ի վեր, հայ երիտասարդներ իրենց ընտրած ձեւով, կը նահատակուին Անգարայէն՝ Լիզպոն, կը ճաշակեն բանտերու խուցերուն կեանքը Փարիզէն՝ Ժընեւ, մինչեւ՝ Պելկրատ, Լոս - Անճըլըս: Հաւանաբար դեռ ուրիշներ իրենց անձերը պիտի պատարագեն հայկականութեան խորանին վրայ որպէսզի չխզուի յաջորդական սերունդներու գոյապայքարին կապը, որպէսզի օր մը ամբողջական հայութիւնը հաւաքուի իր ամբողջական հայրենիքին մէջ:

Ուր որ ալ գտնուի այսօր, հայ ժողովուրդին վերջին եւ վերջնական հանգրուանը իր հայրենիքն է, Հայաստանն է:

Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամեակի այս տարին ապրինք պիտակութեամբ: Իւրաքանչիւր կուսակցութիւն, իւրաքանչիւր միութիւն, իւրաքանչիւր ընտանիք, իւրաքանչիւր Հայ՝ տեւական զօրաշարժի մէջ պէտք է ըլլայ եւ համահայկական ծրագիրներու եւ նպատակներու ի խնդիր չինայէ որեւէ զոհողութիւն:

Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամեակի այս տարին Թող ըլլայ հայապատկան տարի մը:

Կ. Յ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ Թուրք դաղութին չուրջ քառասուն անդամներ մեռած կ'ըլլան, աւելի ճիշդ սպաննուած ապահովութեան ուժերու կողմէ, որովհետեւ կը մէրժէին իրենց մականունը պուլկարացնել: Իշխանութիւնները կ'ուրանան թէ սրեւէ միջադէպ պատահած ըլլայ եւ չեն ընդունիր նոյնիսկ թէ փոքրամասնութիւններու հարց ըլլայ իրենց երկրին մէջ: Դիւանագիտական աղբիւրներու համաձայն սակայն, ծանր միջադէպեր պատահած են Դեկտեմբերի վերջ: Անգարայի մէջ, պաշտօնական շրջանակները կը յայտնեն թէ զօր. Էվրէն դիմած է Ժիվկովի, որպէսզի ապահովէ թուրք փոքրամասնութեան իրաւունքներու եւ ազատութեանց պահպանումը: Իսկ Սոֆիայի մէջ, Արտաքին նախարարը ըսած է թէ ոչ մէկ բան պատահած է, ամէն ինչ զրպարտութիւն է: Ըստ նոյն անձին, 4-է 5 հարիւր հազար ծաղումով թուրք կայ Պուլկարիոյ մէջ, որ օսմանեան կայսրութեան մէկ մասն էր: Բայց մինչեւ իսկ մէկ միլիոն կը նկատուի ասոնց թիւը 9 միլիոնի բնակչութեան մը վրայ: Երկու ամիս առաջ է, որ պուլկարական իշխանութիւնները այս որոշումը տուած են ձուլման քաղաքականութիւն մը տանելու համար:

«ՄՈՆԴ»ի խմբագիրներու ընկերութենէն հաք, պաշտօնեաներու ընկերութիւնն ալ, ներկաներու 91%-ով իր կարգին թեկնածու ընտրեց Անարէ Ֆոնթէնը, յաջորդելու համար Լօրանսի: Կը մնար Ուրբաթ իրիկուան ընդհ. ժողովը, ուր այլեւս կասկած չէր վերցներ Անարէ Ֆոնթէնի վերջնական ընտրութիւնը, աւելի ճիշդ՝ ընտրութեան վաւերացումը:

ՆԻՒ-ԵՈՐՔի մէջ սկսած են կիպրիանուՏէնքթաչ խօսակցութիւնները որ կոչուած են, այս անգամ, ըրական արդիւնքի մը յանգելու: Պատմական ողջագուրումը կատարուած է ապակեայ չէնքին մէջ, ապա տեսակցութիւնները սկսած են, նպատակ ունենալով կղզիին վերամիացումը: Եթէ ՄԱԿ-ի քարտուղարին ծրագիրը յաջողի, կիպրոս երկզօտի դաշնակցային Հանրապետութիւն մը պիտի դառնայ: Նախադահն ու փոխ - նախագահը Ցոյն կ'ըլլան, բայց կառավարութեան անդամներու մէկ երրորդը՝ թուրք (ասոնք արտաքին նախարարութիւնը կը պահանջեն): Երկու ժողով պիտի ըլլայ, մէկը՝ 1/3 թուրքերէ կազմուած, միւսը՝ 50% (թէեւ բնակչութեան 20%էն նուազ են): Կը թուի որ երկու կողմերն ալ բաւական զիջումներ բրած են: Այսպէս Ցոյները հողամասին 29%-ը կը թողուն թուրքերուն եւ վէճոյի իրաւունք՝ որոշումներու վրայ: Անգարայի ճնշումին տակ է որ Տէնքթաչ բաւական ջուր խառնած է դինին, Աթընարան ալ՝ Ուաշինկթընի ճնշումին տակ գործած է: «Անկախութիւնը» պիտի մոռցուի Տէնքթաչի կողմէ, բայց հարցեր կան, որոնք դեռ լուծումէ հեռու են: Օրինակ՝ թուրքիա չուզեր հրաժարիլ կղզիին երաշխաւոր պետութիւններէն մէկն ըլլալէ, յատոյ զօրքը քաշելու ալ չատ տրամադիր չէ:

ԺԱՆ ԿՈԼՓէն անգամ համայնավար կուսակցութեան քաղաքական բիւրոյին, անձնասպան եղաւ, 56 տարեկանին: Կը կարծուի թէ առողջական պատճառներով է, որ Կոլփէն վերջ տուած է իր կեանքին: Զգած նամակին մէջ կ'ըսէ, թէ քաղաքական ոչ մէկ պատճառ ունի եւ կը վերջացնէ ըսելով՝ կեցցէ՛ 25րդ համագումարը:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՂԱ՛ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎՐԱՅ

(Բ. եւ վերջին մաս)

«Թէրճիման»ի Յունուար 17-ի թիւին մէջ, վահիտ Զապուբ, բ. եւ վերջին մասով մը, կը շարունակէ իր մադձը թափել Ֆրանսայի վրայ, հին հաշիւներ նորոգելով եւ Պատմութիւնը վերածելով քրքական մասալի, ինչպէս տեսանք նախորդ թիւով ալ:

×

Ֆրանսայի բուն նպատակն էր Թուրքերը թշուառութեան մատնել ու սորկացնել: Այս նպատակով զրաւումէն եաք գործի լծուեցաւ, ամէն տեսակ անչարժ կալուած որ Թուրքերու կը պատկանէր, Հայերու սեփականութիւնը դարձնելու:

Հարկահաւաք - պաշտօնեաներու գործը յանձնուեցաւ գլխաւորաբար Հայերու, որոնք ըստ իրենց տրամադրութեան հնազանդական տուրքի համեմատութիւնը տանէն մէկէն, բարձրացուցին տասնէն մին համեմատութեան. իսկ բողոքարկու Թուրքերը երբ կ'ներթային դուռ բախել հոգատար կառավարութեան, իրենց գժուարին կացութիւնը պարզելու, իրենց դէմ փակ կը գտնէին բոլոր դռները: Այնպէս ծանր համեմատութիւններ ստացաւ տուրքերու պահանջը, որ Թուրք բնակչութիւնը ոչ թէ հունձքին մէկ մասով, այլ ամբողջով չէր կրնար վճարել իր տուրքը: Հողոք ներկայացողներ կ'անարգուէին, ծեծ կ'ուտէին, ու պարտաւորութեան տակ կը ծախէին իրենց անասունները ու գրաւի կը դնէին իրենց հողերը: Իսկ հայ ու յոյն պաշտօնեաներ կուպային Թուրք գիւղացիներու ունեցածը գրաւելու մինչեւ իրենց անկողինն ու վերմակը: Այնպէս որ այս տարիին նոյնիսկ հարուստ դասակարգը պարտաւոր եղաւ չոր հացի մը փոխարէն ծառայութեան մտնելու:

Թուրքերու դէմ նոյն ընթացքը ցոյց տրուեցաւ նաեւ մօտիկ շրջաններու մէջ: Հակառակ անոր որ մարահներ վճարացուցած էին բերքը Թուրքերու տուրքի բաժինը անխտիր ձեւով արձանագրուեցաւ Ֆրանսական տոմարներուն մէջ ու Թուրք բնակչութիւնը որ օրապահիկն իսկ չէր կրնար ապահովել, ենթարկուեցաւ անարդար ու ազով նուաստացուցիչ վերաբերումներու: Հակառակ որ Հարկահաւաք Հայ պաշտօնէութիւնը տուներու դռները խորտակելով կը գրաւէր ինչքերը, կահ - կարասին, կը թալանէր անխնայ, Թուրքը չէրցաւ իր պարտքերը վճարել: Իսկ այս Հայ պաշտօնեաները փոխանակ պատժուելու, գնահատանքի արժանացան:

Ֆրանսացիները նոյն խաղերը բեմադրեցին նաեւ Պէյրութի մէջ. Թուրքերու չէնքերուն այնպիսի բարձր համեմատութեամբ տուրքեր որոշուեցան որ անոնք պարտաւորուեցան մէկիկ - մէկիկ ծախել իրենց չէնքերը, այսպէսով Հայեր տիրացան այս կալուածներուն: Ու Պէյրութ, որ հիմնուած օրէն ասդին ոչ մէկ Հայ բնակիչ ունեցած էր, Ֆրանսական գրաւումին չորրորդին աւելի քան 50% համեմատութեամբ փոքրամասնութիւններէ բնակուած շրջան մը դարձաւ:

Դարձեալ նոյն շրջանի բնակիչ Պէյրութի գիւղացիները որոնք ծխախոտի մշակութեամբ կ'ապրէին, պետական անմարդկային վերաբերումին հետեւանք թշուառութեան մատնուեցան:

Ֆրանսա, որ Անգարայի պայմանագրութեամբ Ալեքսանտրէթի մէջ Թուրքերու կեանքի, մշակոյթի ու քաղաքական իրաւունքներուն պաշտպան կանգնել խոստացեր էր, 19 տարուան ընթացքին ամբողջովին հակառակը կիրարկեց: Ակռկ գատ այս 19 տարուան մէջ ձերբակալութիւններու եւ բանտարկութեան անհաւնութեամբ յորձանք մը բնորոշիչ տարրը հանդիսացաւ Ֆրանսական տիրապետութեան: Շրջանի բանտերը մինչեւ ազատագրումի թուականը լեցուած, յորդած են, իսկ արդարութիւնը կիրարկուած է միշտ միակողմանի կերպով:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՁԱՅՈՒՂ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7 - 14)

ԿԷՈՐԿԻ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ՍԱԼԵՐԸ

Մոսկուայի «Մելոդիա» ձեռնարկութիւնը հրապարակ հանած է երեւանցի երգիչ Կէորկի Մինասեանի երկու նոր սալերը, որոնցմէ առաջինը կը կոչուի «Մոռացում չկայ» եւ կը պարունակէ Կոնստանդին Օրբելեանի, Ալեքսէյ Հէքիմեանի գործերը, ինչպէս նաեւ յունական եւ հայկական ժողովրդական երգեր: Երկրորդ սալին վրայ տեղ գտած են սիրոյ երգեր: Երգիչին մեկնաբանութիւններուն կ'ընկերանայ ճաղի նուագախումբ մը, ղեկավարութեամբ Իգոր Դադայեանի:

×

ՆԿԱՐԻՉ ՍՈՒՐԻԷՆ ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԵՐԸ

Հին հնդկական դիւցազնավէպի՝ «Մահապհարաթա»ի թեմաներով մանրանկարներու շարք մը ստեղծած է նկարիչ Սուրէն Շահվերդեան: Նախքան աշխատանքի ձեռնարկելը ան ոչ միայն կարդացած է դիւցազնավէպին թարգմանութիւնները, այլեւ ուսումնասիրած հընդկական եւ խորհրդային նկարազարդումները: Սուրէն Շահվերդեան նոյն ատեն ձեռնարկած է Հնդկաստանի ուրիշ մէկ դիւցազնավէպի՝ «Ռամայանա»ի նկարազարդման: 37-ամեայ արուեստագէտը առաջին անգամ ցուցահանդէսներու մէջ ուշադրութիւն գրաւած է «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազնավէպի նկարազարդումներով: Իր գործերը կանոնաւոր կերպով կը ցուցադրուին Մոր. Միութեան մէջ կազմակերպուող ցուցահանդէսներուն:

ՃԱՏՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՒՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

41 եւ 42-րդ խաղերն ալ հաւասար վերջ գտան եւ արդիւնքը միշտ 5 - 1 է ի նպաստ Գարպովի, որու մէկ կէտ կը պակսի յաղթելու համար: Խաղը սկսաւ Սեպտեմբեր 12-ին: Ուրբաթ, Յունուար 18, առաւ Ֆրանս - Ինթէր կայանէն թատերապիր - գրադէտ Առապալ, որ մեծ մասնագէտ է ճատրակի, բաւական խօսեցաւ այս մասին, նախընտրութիւն տալով Գասպարովի, յիշելով անոր հրէական բուն մականունը՝ Վէնկէթային, փոխարինուած մօրը ռուսացած (Գասպարեան-ով) մականունով:

ԿՈՒՍԱԿՐՕՆՈՒԹԻՒՆ, ԵՂԻԱՅԵԱՆ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ՀԱՐՑԵՐ

Գրեց՝ ՏՈՓԹ. ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եթէ մեր «հոգեւոր պետականութիւնը» պահպանող՝ կուսակրօնութիւնը Եղիայեանի համար արժանի է անվերապահ ներբողի, ամուսնացեալ քահանայութիւնն ալ, միւս կողմէ, «կարեւոր է ժողովուրդի քաղաքական հովուական գործերու մատակարարումին եւ ընտանեկան խնդիրներու հակոզութեան ու ծիսական չնորհքներու կատարումին համար» (*)։ *Ոչ մի՛ այն. «հայ քահանան լոկ ծիսակատարի դերէն բարձր դեր ունի հայեցի նկարագրի պահպանութեան մէջ»* ալ։

Այս բոլորը՝ լաւ. բայց ... «քահանայութեան առջեւ փակ մնացած է վարդապետական ու եպիսկոպոսական աստիճանը եւ ուստի առաջնորդական Աթոռը»։

«Ժողովրդային հրապարակագրութեան» այս երկրորդ եւ նոյնպէս *«յաճախ կրկնուած առարկութիւնը»* Եղիայեան *«երեւութապէս արդար»* կը գտնէ. *«երեւութապէս»* միայն. խորքին մէջ, սխալ կը համարի այդպէս կարծել, որովհետեւ *«բարձրը պաշտօնն ու դիրքը»* հիմնուած ըլլալով *«ոչ թէ սիստոսային իրաւունքի մը վրայ, այլ ուսումնական արժանիքի եւ անձնական հեղինակութեան վրայ, (...) երբ քահանայի մը մէջ տեսնուած է ուսում եւ արժանաւորութիւն՝ ան բարձրացած է առաջնորդական փոխանորդի եւ նոյնիսկ պատրիարքական փոխանորդութեան Աթոռի»...։*

Տրուած «բացատրութիւնը» սակայն, որուն միջոցով Եղիայեան կը խորհի թէ *«ամէն ինչ կը յստականայ»*, առարկութեան պատասխանը չէ. աւելի ճիշդ՝ պատասխանն է առարկութեան չհարցուցածին։

Նախ, մինչ *«ժողովրդային հրապարակագրութիւնը»* յստակ կերպով կ'ակնարկէ վարդապետական և եպիսկոպոսական աստիճաններուն, Եղիայեան կը նախընտրէ խօսիլ *«բարձր աստիճանի ու դիրքի»* անորոշութեամբ։

Երկրորդ, *«փոխանորդութեան»* ընդգրկումը թոյլատրող այս հնարքով հանդերձ, հարցադրումը դարձեալ կը մնայ անարձագանգ, որովհետեւ առաջնորդական կամ նոյնիսկ պատրիարքական փոխանորդութեան բարձրանալ՝ չի նշանակեր վարդապետական աստիճան ընդունիլ պարտադրաբար կամ դադնալ եպիսկոպոս։ Կրնայ առաւելագոյնը հաստատել, թէ տեղապահ կարգուած քահանան, ըլլալով ուսեալ, սրբված է վարդապետել, իսկ ունենալով *«անձնական հեղինակութիւն»*, յաջողակ է նաեւ որպէս առաջնորդ. այսինքն հասած է ուսուցանելու եւ հովուելու կարողութեան։

Շատ տարակուսելի է սակայն որ *«վարդապետական կամ եպիսկոպոսական աստիճան»* ըսելով, հանրային կարծիքն ըմբռնած ըլլայ *«վարդապետական եւ եպիսկոպոսական կարողութիւն»*. որովհետեւ պիտի արդէն թէ քահանաներուն ... արգիլուած չէ, ի վերջոյ, վարդապետելու չափ զարգանալ, կամ տիրանալ առաջնորդական ձեռնհասութեան...։

Մեր կարծիքով, *«ժողովրդային հրապարակագրութիւնը»* ուզած է պարզապէս հասկնալ թէ ինչու ամուսնացեալ քահանայութեան առջեւ *«փակ մնացած է»* վարդապետական եւ եպիսկոպոսական իշխանութիւնը, որ կարողութենէն բոլորովին տարբեր յատկութիւն է եւ, սկզբունքով, նոյնիսկ անկէ անկախ (**)։

Այս զլացումին հիմնաւորումն էր միայն առարկութեան ակնկալածը. ուրիշ ոչինչ։

Բայց Պ. Եղիայեան չի փոհանար այսքանով. կը փափաքի մխիթարել նաեւ առանց տեղապահութեան *«բարձր պաշտօնավայելումին ալ»* փորձող *«պարզ քահանայութիւնը»*, եւ կը գրէ. *«Երբ քահանայ հայր մը (...) հսկէ ժողովուրդի հոգեւոր դաստիարակութեան, մաքուր պահէ իր հօտին ընտանեկան մթնոլորտը, ներշնչէ բարեպաշտութիւն եւայլն, եւայլն, «սակէ աւելի սուրբ եւ վսեմ ինչ գործ պիտի կարենար կատարել (...) եթէ նոյնիսկ նստած ըլլար առաջնորդի կամ կաթողիկոսի բարձր Աթոռին...»։*

Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Եղիայեան այս խորհրդածութեամբ. կա՛մ ըսել կ'ուզէ թէ քահանան «սակէ աւելի» ոչինչ պիտի յաջողէր կատարել որովհետեւ «ուսումնական արժանիք եւ անձնական հեղինակութիւն» չունի, կա՛մ ալ ըսել կ'ուզէ թէ առաջնորդութիւնն ու կաթողիկոսութիւնը «սակէ աւելի» բանի մը մէջ չեն կայանար...։ Այս պարագային սակայն պէտք է անդամ մըն ալ մեզի բացատրէ թէ ինչու նոյն «սուրբ եւ վսեմ» գործն ընելու համար հարկ է որ մէկն ըլլայ կուսակրօն, իսկ միւսը՝ ամուսնացեալ...։

×

Ինչպէս համամիտ չենք Եղիայեանի՝ երկու դրութիւններու իսկութեան ընկալումին չուրջ, նոյնպէս ալ կը կասկածինք որ ուսուցչապետին բարեկարգութիւնը իրօք յաջողի զուգընթաց բարեպատճառ մը ապահովել անոնց, ըստ ծրագրի։

Եղիայեան, արդարեւ, պատգամած էր թէ ամուսնացեալ քահանայութիւնն ու կուսակրօնութիւնը «զոյգ պիտի զարգանան», որով «կարելի չէ առաջադրել կամ որդեգրել մեթոտ մը, որ զարկ տար միմիայն մէկուն և վնաս միւսին»։

Դաստիարակութիւնը, օրինակ, եթէ ոչ անօգուտ՝ առնուազն անբաւարար մեթոտ մը ըլլալու է Եղիայեանի համար. հակառակ պարագային՝ պիտի չհասկըցուէր թէ ինչու կը մէջբերէ Բարգէն կաթողիկոսի տեսակէտը ամուսնացեալ եւ կուսակրօն քահանայութեան չուրջ, յետոյ զայն ձեւով մը մերժելու համար։ «Իմ համոզումով - կ'ըսէ հայրապետը, իմաստնօրէն ամփոփելով իր դաղափարը - դաստիարակութեան խնդիր մըն է ամուրի եւ ամուսնացեալ կենցաղի չիտակ ըմբռնումը»։ Եղիայեան կը յարէ իսկոյն. «Ամուրի եւ ամուսնացեալ քահանայութեան միջեւ, մենք լուծումը պիտի պրպտենք ուրիշ հիմնական ուղղութեան մը մէջ»։

Ո՞րն է այդ «հիմնական ուղղութիւնը»։ Շատ պարզ. «կրթական ու վարչական դրութիւն մը՝ որ կարելի կը դարձնէ փոխանցումն ու բարձրացումը քահանայական աստիճանէ դէպի վարդապետական աստիճան, ու փոխադարձաբար»։

Գործնականին մէջ սակայն ի՞նչպէս պիտի կ'իրարկուի այս բարենորոգումը. ահա պատուիրագիրը.

Ա) Ամուսնացեալ քահանայութեան «պիտի տանք գիտական ու նիւթական միջոցները», օրէնք դարձնելով որ «ոչ մէկը քահանայ ձեռնադրուի առանց դպրեվանքի լման ուսումը աւարտած ըլլալու»։ Այս ձեւով, ապագայ քահանան ոչ միայն «պիտի գիտակցօրէն պատրաստուի իր կոչումին», ոչ միայն «պատկառանք ու յարգանք ներկայացնող հեղինակութիւն» պիտի դառնայ, այլ միաժամանակ «իր առջեւ բաց պիտի դտնէ նաեւ վարչական դիրք եւ առաջնորդական փոխանորդութեան պատիւ»։ Եւ «խնդիրը պիտի դադրի ամուսնացեալ քահանայութեան առջեւ բարձր ասպարէզը դոց կամ բաց պահելու հարց մը ըլլալէ ու պիտի վերածուի՝ արժանիքի առջեւ ծառայութեան ասպարէզը միշտ բաց պահելու բնականութեան»։

Բ) «Իսկ կարեւորագոյն բարեկարգութիւնը - կը չարունակէ Եղիայեան - պիտի ընենք կուսակրօն քահանայութեան դրութեան մէջ (...) քահանայութիւնը բաց պահելով կուսակրօն արեղայութեան ու սարկաւագութեան առջեւ»։ Մանաւանդ թէ՝ այս կարելիութիւնը «նոյնքան եւ աւելի ճիշդ» կը համարի քան հակառակը, որ իրեն համար կը նշանակէ «քահանայութեան առջեւ բաց պահել եկեղեցական աստիճանի եւ դիրքի բարձրացումի ճամբան»։

Ի՞նչպէս պիտի կատարուի կուսակրօնութենէ ամուսնացեալ քահանայութիւն անցքը. «նուիրապետական բարձր հրամանով» (որ պիտի թոյլատրէ կրօնաւորին «օրինաւորապէս իր ուխտը փոխել եւ ամուսնութեամբ ընդդրկել քահանայութեան ասպարէզը») եւ «երեք պայմաններու լրումով», որոնցմէ ամէնէն ուշադրաւը կրկնութիւնն է մօտաւորապէս այն ապարդիւն առաջարկին զոր Դուրհան Պատրիարք ներկայացուցած էր ... քանակական թուականներուն Գէորգ Ե.ի։ «Ազգին պերազոյն ժողովով ու նուիրապետական հրամանով - կ'ըսէ Եղիայեան - պիտի երկարաձգուի կուսակրօն ձեռնադրերեալ եկեղեցականի մը սարկաւագութեան եւ նոյնիսկ արեղայութեան տարիներու չրջանը, 5 կամ 7 տարիներ (...)։ Այդ թոյլատրուած տարիներու միջոցին, թէ՛ թեկնածուն ատիթը կ'ունենայ վերջնականապէս որոշելու - բարձրանալ վերջնականապէս կուսակրօն վարդապետութեան կարգին, կամ անցնիլ ամուսնացեալ քահանայութեան կարգին - թէ՛ ալ ժողովուրդը կը հետաքրքրուի սարկաւագներով եւ արեղաներով՝ անոնց մէջէն ընտրելու համար իր քահանայացուները երբ անոնք յօժարութիւն յայտնեն»։

«Այս բարեկարգութեամբ - կ'եզրափակէ Եղիայեան - միանգամ ընդ միշտ (...) փափաքողը կը մնայ ամուրի, վափաքողը կ'ամուսնանայ պատուով եւ իր կեանքը կ'ընծայէ Աստուծոյ եւ Ազգին»։

Այո, անտարակոյս։ Բայց ... չէ՞ որ ըսուած էր թէ հոգեկրօն կենցաղի երկու տարբերակները «զոյգ պիտի զարգանան ու զօրանան»։ Ո՞ւր յեցած կը յուսայ Եղիայեան թէ այս եւ հակընթաց «փոխանցումներով» երկու կարգերը «զոյգ պիտի զարգանան ու զօրանան»։

Քահանայական կեանքի երկու փոփոխակները համաքայլ պիտի զարգանային ու զօրանային, եթէ կուսակրօնութենէ քահանայութիւն անցքին՝ համապատասխանէր, գէթ տեսականօրէն, զուգաչափ հակադարձութիւն մըն ալ, այսինքն ամուսնացեալ քահանայութենէ կուսակրօնութիւն անցք մը՝ բայց համազօր պայմաններով, որ է ըսել ամուսնութեամբ, ճիշդ ինչպէս արեղայութենէ քահանայութիւն փոխադրուելու պարագային՝ կուսակրօնութենէ հրաժարում մը կայ...։

Աւանդութեամբ կուսակրօններուն վերապահուած պաշտօնները յանձնելով ուսեալ երէցի մը, կամ աւելի ճիշդ՝ այդ պաշտօններուն ճաշակումը միայն վաստհելով անոր, ինչպէս է առաջնորդական փոխանորդութեան պարագան, Եղիայեան չի կրնար ըսել թէ զարկ տուած է կուսակրօնութեան, ինչպէս չի կրնար ըսել թէ ամուսնացեալ քահանայութիւնն է որ կը զարգանայ ու կը զօրանայ՝ երբ կուսակրօն արեղայ մը թազային ժողովրդապետութեամբ կը զբաղի...։

Ուսուցչապետը, հետեւաբար, նոյնիսկ եթէ սկզբունքով մերժած է «առաջադրել կամ որդեգրել մեթոտ մը որ զարկ տար միմիայն մէկուն և վնաս միւսին», կ'ուրուագրէ դրութիւն մը - ան ալ առանց մեծ ենթատպութեան - որ կը նպաստէ ամուսնացեալ քահանայութեան միայն՝ և վնաս կուսակրօնութեան։

×

Այս բարեկարգութեան տեսաբանօրէն անդամ խախուտ ծրագրումին առջեւ, այլեւս աւելորդ է մանրամասնութիւններով զբաղիլ եւ այլ ճարճատումներ ալ մատնանշել։ Հարցասէր «ժողովրդային հրապարակագրութիւնը» սակայն հետաքրքրութեամբ պիտի ծանրանար անպայման կարգ մը անդրադարձումներու վրայ, որոնք բացայայտում կը փընտռեն։

Մինչ իր դրութեամբ Եղիայեան «վարդապետական աստիճանէ դէպի քահանայական աստիճան» ալ անցք մը կը նախատեսէ, գործնականին մէջ կ'առաջարկէ «քահանայութիւնը բաց պահել կուսակրօն արեղայութեան ու սարկաւագութեան առջեւ» միայն։ Բայց ոչ արեղայութիւնը «վարդապետական աստիճան» է, ոչ ալ, նուազ եւս, սարկաւագութիւնը...։

Երկրորդ։ Եթէ «քահանայական աստիճանէ դէպի վարդապետական աստիճան» անցքը «բարձրացում» է, հակառակը («ու փոխադարձաբար») «խոնարհում» է ուրեմն նոյնիսկ, եթէ Եղիայեան կը խուսափի նուաստացումի նշոյլ մը մատնող այդ արտայայտութենէն...։

Երրորդ։ Ի՞նչ կը նշանակէ խօսիլ «կուսակրօն ձեռնադրեալ եկեղեցական»ի մը մասին, որուն «սարկաւագութեան եւ նոյնիսկ արեղայութեան տարիներուն չրջանը» պիտի երկարաձգուի որպէս նեղացնութեան եւ «վերջնական որոշումի» պայմանաժամ։ Կուսակրօնութիւնը «ձեռնադրութի՞ւն» է։ Եթէ չէ՝ դպրեվանքի մը ուսումնասիրեալն եկեղեցական եղբայրանութեան չատ աւելի ճշդրիտ գործածութիւն մը կ'ակնկալուի. իսկ եթէ է՝ ուրեմն ...երեք տեսակ ձեռնադրութիւն եւ, ի վերջոյ այսը ամենայնի, 5 կամ 7 տարիներու փորձաչրջան մըն ալ հարկ պիտի ըլլայ, որպէսզի արդէն խակ կուսակրօնութիւն ուխտած թեկնածուն՝ քահանայ օծուելէն եւքը ... «առիթը ունենայ վերջնականապէս որոշելու» ընելիքը։ Աչիկա բարեկարգութիւն չէ, այլ զաւեշտի մը առաջին արարը։

Եղիայեան - չորրորդ - այնպէս մը կ'արտայայտուի, որ կարծէք իր բարենորոգութեան չնորհիւ է որ «խնդիրը» պիտի վերածուի «արժանիքի առջեւ ծառայութեան ասպարէզը միշտ բաց պահելու բնականութեան»։ այդ «բնականութիւնը» սակայն վազուց կայ, որովհետեւ, ինչպէս ինքն իսկ վկայած էր, «պատմական օրինակները ունինք՝ թէ երբ քահանայի մը մէջ տեսնուած է ուսում եւ արժանաւորութիւն՝ ան բարձրացած է առաջնորդական փոխանորդի եւ նոյնիսկ պատրիարքական փոխանորդութեան Աթոռի»։ Մեծարգոյ ուսուցչապետը հետեւաբար, պիտի կրնար չատ - չատ բան սել, համեստօրէն, թէ որոշ ուսում մը պարտադրելու իր առաջարկով՝ այդ բնականութիւնը աւելի պիտի ընդհանրանայ եւ ամուսնացեալ քահանան իր առջեւ աւելի յաճախ բաց պիտի դտնէ «եկեղե-

ցական ասպիճանի եւ դիրքի բարձրացումի ճամբան»: Ենթադրելով անշուշտ որ տեղ մը յանձնարարուած ըլլայ քահանաներուն՝ ըլլան անոնք ամուսնացեալ կամ միանձն, զարգացումն օգտագործել որպէս լաստեր՝ «աստիճանի եւ դիրքի բարձրացումի ճամբան» դանելու համար...:

×

Երբեմն յախորճանք կը կարծենք տարակուսիլ Եղիայեանի բարեկարգումին օգտաէաութեան վրայ. «յիսնեակ մը տարբինելու ազգային փորձառութեան» առջեւ, ակնածանքը դժուարաւ կը թոյլատրէ տարակոյս մնալ...: Եւ սակայն չենք կրնար համոզուիլ թէ մէկուն չնորհելով առաջնորդական վարչարաժին, միւսին որբամատրելով ուխտաւորութեան հաւատագիր, նոյնիսկ եթէ «ոչ յօրինակ այլոց», կղերը կը բարելաւուի. հաճկատարութիւնը կ'ընդհանրանայ պարզապէս:

Մեզի հրամայական կը թուի աւելի շեշտել բարեզարդութիւն մը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ համար, աւելի հասատակամ, բայց մանաւանդ աւելի հոգելից:

Բաւարարուելով կուսակրօնութեան հարցին շուրջ, քանի Եղիայեան հո՛ն կ'ուզէ իրագործել «կարեւորագոյն բարեկարգութիւնը», անհրաժեշտ պիտի ըլլար, ամէն բանէ առաջ, վերաքննել անգամ մը... կանոնադիրը զոր ուսուցչապետը կը վերապրէ այդ գրութեան՝ ատուգելու համար եթէ իսկապէս վանականութեան «գլխաւոր գրաղումն էր ուսում, պիտութիւն, մատենագրութիւն, գրչագրութիւն ու մշակոյթ»...:

Զենք փափաքիր գիտնալ թէ ինչ բանի մէջ կը կայանար «մշակոյթ»ը որպէս պարապմունք, բայց կ'ուզենք նշել թէ նման «գլխաւոր գրաղում»ներով՝ մատուռականներու ակումբ մը միայն կրնայ կազմուիլ, բայց ոչ երբեք կուսակրօններու միաբանութիւն մը...:

Փոխանակ վանականութեան առջեւ ամուսնացեալ քահանայութիւնը «բաց պահելով» խայտալու, հարկ է նախ կուսակրօնութիւնը տեղաղրել իր բուն հունին մէջ, ուր հոգեվարժութեան հրահանգումն է «գլխաւոր գրաղումը», մինչ ուսումն ու աշխատանքը՝ սրբանուէրը այդ կենցաղին լրացումներն են միայն:

Եւ նախքան «նուիրապետական աթոռներու վրայ հեղինակաւոր առաջնորդներ» հասցնելու մտմտուքին՝ պարկեշտասուն հոգեւորականներ պատրաստելու մտահոգութիւնն է հարկաւոր, «զի ուսոի հիմն իցէ չինուածոյն, եւ կատարն անոի լինիցի»...:

Ճիշդ է որ «Հայաստանեայց Եկեղեցին պիտի բարեկարգուի-ինչպէս կ'ըսէ Եղիայեան - երբ ունենայ բարեկարգուած հայ եկեղեցականութիւն մը», բայց բարեկարգուած՝ հիմնապէս, «ի սկզբանէ», եւ ոչ թէ ծեփծեփուքներով, որոնք ճակատ մը միայն կը սուագեն:

Եղիայեան, հուսկ, մեծ համարում ունի իր առաջարկած բարեկեղպումին վերջայ, որովհետեւ համոզուած է թէ «Հայ եկեղեցականութեան առջեւ աւելի լայն բանալով ազգային ծառայութեան կամովին ընտրութեան ասպարէզը», Հայ Եկեղեցին պիտի յաջողի «ազգաշինութեան իր առաքելութիւնը լրացնել»: Բայց իրա՞ւ է որ Եկեղեցւոյ առաքելութիւնը, նոյնիսկ իր «հայկական» ենթաբաժանումին մէջ, «ազգաշինութիւնն» է: Եթէ Եկեղեցին քրիստոսասանդ հաստատութիւն մըն է, ուրիշ դիտաւորութիւն մըն ալ ունենալու է անպայման, զոր... բարենորոգութեամբ մը պէտք է չեշտել:

Այդ հոգը սակայն այս անգամ ուրիշ հեղինակութիւններ թող ստանձնեն... ի սէր Աստուծոյ եւ Ազգին...:

(*) Ի՞նչ ըսել է «ծիսական շնորհիճ»...: Պ. Եղիայեան թերեւս ըսել կ'ուզէ «շնորհիճներու, աւելի ճիշդ՝ խորհուրդներու ծիսական կատարում»...:

(**) Կը կասկածիմ հետեւաբար որ «բարձր աստիճանն ու դիրքը» կարելի ըլլայ հիմնել «ոչ թէ տիտղոսային իրաւունքի մը վրայ, այլ ուսումնական արժանիքի եւ անձնական հեղինակութեան վրայ»: «Տիտղոսային իրաւունք»ը ի՞նչ է ուրեմն...: Իսկ եթէ իրաւ է որ «բարձր աստիճանը», օրինակ եպիսկոպոսութիւնը, «ուսումնական արժանիքի» համապատասխանող «դիրք» մըն է, շատ հետաքրքրական պիտի ըլլար գիտնալ թէ քանի սրբազան մի՛այն դպրեվանքով նուաճելի մակարդակէ մը աւելի բարձր գարգացում ունի՝ լրջօրէն արդարացնելու համար իրեն վերագրուած «ուսումնական արժանիք»ները...:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄՇԱԿՈՑԹ ԽՕՍԻԼ

—×—

Քանի մը ընկերներ ընտանեօք երբ պարբերաբար կը հաւաքուինք իրարու բնակարանին մէջ, սկիզբէն մինչեւ ուշ առեն քաղցրօրէն կը շաղակրատենք մեր մշակոյթին, մեր մամուլին, մեր գեղարուեստի աշխարհին հետ առընչութիւն ունեցող այլազան նիւթերու շուրջ: Ժամերը անզգալի արագութեամբ կը սահին կ'երթան առանց որ մենք լրիւ կարենանք սպառել խօսակցութեան նիւթերը: Ի՞նչ հաճոյք է առիկա մեզի համար: Այդ ժամուն ներկաներուն մեծամասնութիւնը արդէն կարգացած է օրուան հայերէն թերթը, առնուազն աչք մը նետած է առոր վրայ եւ տեղեակ է գլխաւոր լուրերուն, կամ տեսած է թէ որո՞նք ինչ նիւթերու շուրջ յօդուածներ գրած են, կամ թէ ինչպիսի գեղարուեստական կամ մշակութային ձեռնարկներ ծանուցուած են: Մխքերու մէջ անպայման չատ թարմ են այն նիւթերը, որոնք հրատարակուած էին նախընթաց օրերուն, անոնք նիւթ կը գառնան վիճաբանութեանց: Կարծիքներ կը յայտնուին, մեկնաբանութիւններ կը կատարուին: Այդ խօսակցութեան ամէնէն գաղջ մէկ վայրկեանին ես լինձի յանկարծ կ'ուզեմ սիրա ծակող հարցում մը.

- Մեր տուներէն քանի՞ն մէջ արդեօք այսօր մարդիկ հաճոյք կ'առնեն նմանօրինակ նիւթերու մասին չաղակրատելէ: Եթէ մատի վրայ համրել սկսինք, քանի՞ տուն կրնանք գտնել արդեօք, ուր մարդիկ երկար ժամեր կարենան խօսիլ մեր անմիջական մշակոյթը եւ մամուլի կեանքը յուզող հարցերու մասին:

×

Եթէ հաւաքականութեան մը, ազգի մը, ժողովուրդի մը մշակութասիրութեան բազկերակը քննել կ'ուզէք, ականջ պիտի տաք թէ այդ հաւաքականութեան անդամները ի՞նչ կը խօսին իրիկուններըը երբ քով - քովի կուգան: Կամ, ի՞նչպէս կ'անցընեն իրենց իրիկունները: Մշակութային հարցերը որքա՞ն կը հմայեն զիրենք, կամ թէ ի՞նչ չափով ի վիճակի են չահեկան մերթեցումով խօսակցութեան նիւթ դարձնել զանոնք:

Եթէ տան մը մէջ պարզ ու անաղեւեւթ խօսակցութեան մը ընթացքին մէկը կը բացատրէ թէ քան իրեն ի՞նչ հիմնական տարբերութիւն կայ Մէնահէտնի եւ Պէրլիոզի սիմֆոնիներուն միջեւ, եթէ մէկը ճշդիւթ բառերով կը պատմէ թէ ինչո՞ւ տակտ գտած է Զեխովի՝ «Երեք Քոյրե-ր»ու վերջին ներկայացումը, եթէ մէկը խանդավառօրէն կը պատմէ թէ ինչպիսի անմոռանալի տպաւորութիւն մը կրած էր Լուվրի թանգարանին մէջ դիտելով Րամպըրանտի «Էմմաուսի ուխտաւորները», այդ տունը իր նպատակը կը բերէ մշակոյթը ապրեցնելու, մշակոյթին ուժ տալու եւ մշակոյթէն ուժ առնելու գործին: Բայց հարցը հետեւեալն է. հարիւր տան վրայէն քանի՞ն մէջ կրնան խօսակցութեան առանցք դառնալ մշակոյթին արիւն տուող այս նիւթերը:

Կ'արժէր որ կարելիութիւնը ունենայինք մէկ ղիշերուան մէջ ականջ տալու բոլոր այն նիւթերուն որոնք խօսակցութեան նիւթ կը դառնան մեր ցեղակիցներուն տուներուն մէջ, հոս կամ հեռաւոր ուրիշ ափերու վրայ: Քանի՞ տուներու մէջ Դանիէլ Վարուժան մը, Կոմիտաս մը, Ալան Յովհաննէս մը կը յիշուի խօսքի մէջ, քանի՞ տուներու մէջ տանտէրը յանկարծ Թումանեանին մէկ գլերքը կը քաշէ իր գրադարանէն ու իր հիւրերուն էջ մը կը կարդայ անոր մէջէն:

Գիտենք որ տխուր է այս հարցում - ներուն պատասխանը, եւ եթէ թուարանական տուեալներու վերածէինք այդ պատասխանները, պիտի ստիպուէինք ընդունիլ որ մենք ո՛չ մշակութասէր ենք, ոչ ալ մշակոյթ ունինք: Գիրք կը սիրենք առանց զայն կարդալու, նուագահանդէս մը կ'երթանք մտքերով որ ժամ առաջ վերջանայ, բանախօսութեան մը ներկայ կը գտնուինք յուսալով որ բանախօսը կարճ պիտի խօսի եւ մեզի ժամանակ պիտի թողու իրարու հետ չաղակրատելու:

Այս բոլորը ցոյց կուտան որ թէեւ մշակոյթը կը սիրենք իբր վերացական բառ, բայց չատ չենք ախորժիր մշակոյթին բովանդակութենէն՝ իբր անմիջական զբաղում: Մինչդեռ մշակոյթին գոյատեւումն ու ուռճացումը երկու բանի կը կարօտին. նախ մշակոյթ ստեղծողներու եւ ապա մշակոյթ սպառողներու: Եթէ չորս միլիոնոց հաւաքականութիւն մը աւելի քան չիսուն օրաթերթ եւ պարբերաթերթ ունի իր լեզուով, կը նշանակէ թէ ան բաւականաչափ ախը է մշակոյթ ստեղծողներու, բայց եթէ այդ չիսուն օրաթերթերն ու պարբերաթերթերը հաւաքաբար չիսուն հազար ընթերցող իսկ չունին, եւ իւրաքանչիւրը քանի մը հազար հոգիէ աւելիին կողմէ չի կարդացուիր, կը նշանակէ թէ մշակոյթ սպառողներ չունինք: Եթէ գրադէտներ ու բանաստեղծներ կը հրատարակեն գիրքեր որոնք չեն կարդացուիր, եթէ մշակութային ձեռնարկներու կազմակերպիչները կը ստիպուին միեւնոյն ժամանակ ունկնդիրը ու հանդիսատես հաւաքել արուեստական միջոցներով, եթէ մշակոյթ ստեղծողները անունով իսկ չեն ճանչցուիր այն հաւաքականութեան անդամներուն կողմէ, որուն համար մշակոյթ կը ստեղծեն, կը նշանակէ թէ մշակոյթի գոյատեւման ու ուռճացման երկու կարեւոր ազդակներէն մէկը կը պակսի ու այդ մշակոյթը ոչ միայն չի կրնար ուռճանալ, այլ նաեւ տեղքայլ չի կրնար ընել, օրէ - օր կը մաշի, կը սպառի:

Ռ. Հ.

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ՄԻՕՐԵԱՅ ՎՐԺ.Ի ՏՕՆԱԾԱՌԸ

ՎԱՂԱՆՍ. - Տեղւոյն միօրեայ վարժարանի տօնածառի հանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 13, կիրակի, ժամը 14·30-ին քաղաքապետարանի սրահին մէջ, որ լեցուած էր ծնողքներով ու հայ հասարակութեամբ:

Հանդէսին բացումը կատարեց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրթական մարմնէն Լ. Տէր - Սարգիսեան, որ իր խօսքերուն մէջ անդրադառնալով հայ լեզուին ու մշակոյթին անցեալին, չեշտեց թէ հայապահպանման գլխաւոր ճամբան կ'անցնի հայկական վարժարաններէ. ան դնահատանքով արտայայտուելէ ետք Դաւիթեան վարժարանի ուսուցչական կազմին, հոգաբարձութեան անդամներուն նուիրաբերումին ու գերին մասին, բաւ թէ պէտք է զօրավիգ կանգնիլ անոնց, աւելի եւս քաջալերելու համար իրենց ազդանպատակ գործունէութիւնը:

Ապա գործադրուեցաւ օրուան յայտագիրը որ կը բաղկանար երգերէ, արտասանութիւններէ, տրամախօսութիւններէ, նուագէ ու զուարճէ մը, զոր ներկայացուցին դպրոցի աշակերտները:

Անոնք արտայայտուեցան միայն մաքուր հայերէնով մը ու արժանացան ջերմ ծափերու:

Հայկական ջերմ մթնոլորտի մը մէջ հանդէսը տեւեց մինչեւ ժամը 18·30 ու փակուեցաւ Նարեկ քհնյ. Վարդանեանի պահպանիչով ու «Հայր Մեր»ով:

Կաղանդ Պապան ու իր նուէրները չուրջ 200 պզտիկի, ստեղծեցին մեծ խանդավառութիւն:

Լ. Տ. Ս.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՌԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.
ԿՐԿԻՆ ՄՈԼՈՒԹԻՒՆ

- Ուրեմն դուք վճռել է՞ք գնալ օտար աշխարհ:

- Անպատճառ:

- Եւ ա՞յդ նպատակով:

- Այո՛, այդ նպատակով:

Ես հիացած մնացի նրա առաքինութեան վրայ:

Բոպէական մտածութիւնից յետոյ խօսեց նա.

- Ես քեզ խոստովանուեցայ՝ իմ բոլոր յանցանքը, խոստովանուեցայ նաեւ թէ ինչով դիտաւորութիւն ունեմ քաւելու այդ յանցանքը: Հիմա ես գառնում եմ դէպի քեզ, Մուրազ, դու խելացի տղայ ես. դու հասկանում ես այնքան, որքան կարող է հասկանալ մի ապիս, հասակաւոր մարդ: Աստուածանուիր, քո խիղճը, քո սիրտը չէ՛ ասում քեզ, որ վարպետիդ դժբախտութեան մէջ դու նոյնքան յանցաւոր ես. որքան ես: Այսինքն ուզում եմ ասել, որ պէս ես անգիտակցական պատճառ դարձայ նրա անբախտութեանը, այնպէս էլ դու: Կորստաբեր բանալին չինել տալու ժամանակ ես, ի հարկէ չգիտէի, թէ որքան չարիքների դուռն պիտի բաց անէ. նա այնպէս էլ դու չգիտէիր. երբ չինեցիր: Ուրեմն մենք երկուսս էլ մեր անգիտութեամբ պատճառ դարձանք մի մեզաւոր գործի: Այդ մեղքը տարածուում է մեր երկուսի վրայ: Մի՞թէ միասին չի պիտի քաւենք նրան:

- Այո՛, միասին: Բայց ես ի՞նչ կարող եմ անել:

- Այն, ինչ որ ես պիտի անեմ: Դու անպատճառ պիտի գաս ինձ հետ. դու պիտի թողնես այդ երկիրը:

- Լսի՛ր, Մուրազ, քո վարպետը, իրաւ է, ազատուեցաւ պատժուելուց, փախաւ բանտից, բայց դրանով գործը պէտք է վերջացած չհամարել, ընդհակառակն, աւելի ծանրացաւ: Կառավարութիւնը այսուհետեւ աւելի խստութեամբ կը սկսէ որոնել նրան եւ նրա մարդիկներին որոնք, նոյնպէս փախած են, - այսինքն քեզ: Երբ քեզ բռնելու լինեն, այլեւս փրկութիւն չկայ, անպատճառ կախաղան կը բարձրացնեն: Այդ ես գիտեմ: Քո անբախտ մայրը կը մեռնի կսկիծից եւ քո հօր տան ճրագը ի սպառ կը հանգչի: Եթէ ցանկանում ես որ քո կեանքը ապահով դրութեան մէջ լինէ, պէտք է անպատճառ հեռանաս այդ երկրից: Այստեղ պահել չես կարող: Կը գնանք օտար աշխարհ, մի քանի տարի կ'անցկացնենք պանդխտութեան մէջ, փող կը վաստակենք, յետոյ կը վերադառնանք: Մինչեւ մեր վերադարձը ամէն ինչ փոխուած կը լինի, ամէն բան մոռացուած կը լինի: Պարսից դատարանների վճիռները ժամանակաւոր են. փոխուեցան դատաւորները, փոխուում են եւ վճիռները: Ոչ տեղական դիւանագրութիւն կայ եւ ոչ որ եւրոյէ արձանագրութիւն: Ներկայ մարդը չգիտէ թէ իր նախորդի օրերում ինչեր են կատարուել:

Վերջացնելով իր բացատրութիւնները, նա դարձաւ դէպի ինձ, ուղիղ իմ եղեսին նայելով.

- Աստ, համաձայն ես ինձ հետ գալու:

(Շար. 29)

ԼԻՒՍ - ԱՆ - ՓՐՈՎԱՆՍ - Այրի Տիկին Աշխատուր Հասպանեան, Տէր եւ Տիկին Բաֆֆի Հասպանեան եւ զաւակները, Պ. Կայծակ Հասպանեան եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ - հօր՝

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՀԱՍՊԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, Յունուար 18, առաւօտեան ժամը 1-ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Երկուշաբթի, Յունուար 21, ժամը՝ 10·15-ին՝

Tholonet (Près d'Aix - en - Provence)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Մարիամ Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ, Այրի Տիկին Նոյեմի Յակոբեան եւ Տէր եւ Տիկին Սահակ Յակոբեան 150-ական Ֆ. կը նուիրեն Ռատիօ - Ազգ-ին (ատանալ «Յառաջ»էն) եւ «Յառաջ»ին:

բանաստեղծական երեկոյթ

Նուիրուած Բանաստեղծուհի՝
ՀԻԼՏԱ ԳԱԼՖԱԵԱՆ - ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Պոլսահայ Հայրենակցական - Մշակութային Միութեան կողմէ, Շաբաթ, Յունուար 26, ժամը՝ 20·30-ին, Մարսէյլի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ՝ «Արծրունի Ջրբաշեան» սրահին մէջ:

330, Ավընիւ Տիւ Փրատօ, Մարսէյլ:

Բանաստեղծուհին եւ իր գործը կը ներկայացնէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կ'արտասանեն. -
Արթօ Պէրպեան
Ադաւնի Էմմէր
Շանթալ Սիմէոնեան
Մարթա Պասմաճեան
Լալէզար Ամարօ
Ազնիւ Կիւրիւնեան

Կը մասնակցի նաեւ Հեղինակը եւ կը ստորագրէ իր գիրքերը:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փափազեան 500 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի իրենց անմոռանալի եղբօր՝ Առլէն Փափազեանի յիշատակին:

×

Մարիլանտէն՝ Տիկին Յարութիւն Սէրքիսկիւլեան 50 տոլար կը նուիրէ «Յառաջ»ին Տիրուհի Սէրքիսկիւլեանի յիշատակին:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

EGLISE ST. ROCH
296, rue St. Honoré

Երեքշաբթի, Յունուար 22, ժամը 20·30-ին, Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը համերգ մը կուտայ: Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտաս - Ափրիկեան - Յովհաննիսեան - Կանաչեան, ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաք. Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ դրամարները Մատաղօրհնութեան առթիւ. - Լիոնի Տիկնանց Միութիւնը 30·000 ֆրանք, Ոմն՝ 10·000 Ֆ.: Տէր եւ Տիկին Ճէպրայէլ Պահատուրեան եւ Մանուկեան եղբայրները (Ատոբիա) 1000-ական Ֆ., Պ. Անդրանիկ Փանոսեան, Պ. Ղեւոնդ Յարութիւնեան, Տիկին Նիկողոսեան 500-ական, Տէր եւ Տիկին Միքեան, Տիկին Թաղէոսեան, Տիկին Միքայէլեան, Օր. Կոստանեան, Տէր եւ Տիկին Հաբէլեան, Տիկին Շահնար Գրիգորօֆ, Պ. Հէնրի Գիլարճեան, Տիկին Սօմօնեան 200-ական Ֆ., **Ոմն, Տիկին Մէյմարիամ**, Տիկին Թէրզեան, Տէր եւ Տիկին Ղազարեան, Տէր եւ Տիկին Ազատ Պահատուրեան, Ժան Տիւլկէրեան 100-ական Ֆ., Տիկին Թավչանճեան 50 Ֆ., Տիկին Վերժին Անթապլեան 20 Ֆ., Տիկին Գոհար Ոսկերիչեան 300 ֆրանք: Հանգուցեալ՝ Մարի Կէնճեանի կտակին համաձայն իր կողմէ եկեղեցւոյ 1000 Ֆ.:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՓԱՐԻԶԻ ՃԱՇԸ

I'UGA-HOMENETMEN
Paris
organise un
DINER
de soutien
Le Vendredi 25 Janvier à 20h30
au **YAN'S CLUB**
5, Avenue Reille — Paris 14ème
Apéritif à partir de 19h
Réservation jusqu'au 20 Janvier
M .ALTOUNIAN : 567 - 61 - 12

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՀՐԱՒԷՐ
ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութիւնը իր անդամներուն կը տեղեկացնէ թէ Փետրուար 12, Երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30-ին, կեդրոնի (77, ռիւ Լաֆայէթ) սրահին մէջ, արտակարգ ընդհանուր ժողով մը տեղի պիտի ունենայ:

ՕՐԱԿԱՐԳՆ Է՝-

1՝- Ատենապետի մէջ հանգամանան տան մը գնումը:

2՝- Անթիլիասի հանգստեան տան վաճառումը:

Անդամներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաւիլի եկեղեցւոյ դպրոցին տօնածառը՝ Կիրակի, Յունուար 20, ժամը 15, եկեղեցւոյ կից սրահը, Կոմիտաս փողոց, Շաւիլ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ՓԱՐԻԶԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած Ժողովրդային Լսարանները Շաբթին երրորդ տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Ազիք Մանուկեան սրահին մէջ:

118 ռիւ տը Ռուրսել, Փարիզ 17-րդ

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին:

Կը դասախօսէ՝

J. M. THIERRY

Նիւթ՝
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ:

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսարձակումով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կրթարանը շնորհակալութեամբ ստացած է 300 Ֆ. Տիկին Պէրեանէ Բիւզանդ Պէէրի յիշատակին:

×

Կապոյտ Աչքի Շաւիլի մանկաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆ. Տիկին Էլիզ Քոչեանէ իր ամուսնոյն՝ Խորէն Քոչեանի մահուան 2-րդ տարելիցին առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Աչքի Ռոն - Ալփի մանկաճիւղերը կալա-ով կը տօնեն ՀՕՄ-ի 70-ամեակը եւ կայանին 50-ամեակը՝

ՄԱՅԻՍ 12-ԻՆ

OPTIMA Tours

— 1985 —

— **Du 8 au 17 Février** ..... **4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,030 F
— **Du 15 au 24 Février** ..... **4,250 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,030 F
— **Du 22 Février au 03 Mars** ..... **4,650 F**
(possibilité d'une semaine supplémentaire en Arménie en pension complète) ..... 1,350 F
— **Du 22 au 31 Mars** ..... **4,650 F**

(tous ces voyages sont avec une nuit à l'aller et une nuit au retour à MOSCOU)

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 au 27 Avril**
— **Du 20 Avril au 04 Mai**

(PREPARATION DE NOTRE BROCHURE D'ETE)

NOUVEAU... NOUVEAU... NOUVEAU...

DEPART DE MARSEILLE
(sur la base de 20 personnes voyageant ensemble)

— **Du 09 au 22 Février** ..... **5,280 F**
— **Du 16 Février au 1er Mars** ..... **5,280 F**
— **Du 23 Février au 08 Mars** ..... **5,980 F**

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— **Du 20 Avril au 03 Mai**
(Prix et conditions de ce voyage, nous consulter

Renseignements et Inscriptions:

PARIS

Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

MARSEILLE

Mademoiselle KAPRIELIAN Gayané
21, rue Emile Ducleaux
13004 MARSEILLE
Tél : (91) 34 - 95 - 93
Mardi : de 9h00 à 12h00
Mercredi : de 14h00 à 18h00
Tous les soirs : à partir de 18h30

LIC A 130

CENTRE DE RECHERCHES sur la DIASPORA ARMÉNIENNE

organise un débat public sur le thème :

Présentation d'une enquête sur deux écoles maternelles
(Saint Mesrop d'Alfortville et Tebrotzassère) :

Les enjeux pédagogiques et socio-culturels.

Quel avenir pour l'enseignement et la pratique de la langue arménienne en France?

Le SAMEDI 26 JANVIER à 20h 30 précises
Au GRAND HOTEL
Salon Delibes - Debussy
2, rue de Scribe - 75009 Paris
Métro : Opéra - Parking : Caumartin

GROUPEMENT INTERPROFESSIONNEL ARMÉNIEN

DEMANDE

Dessinateur en bâtiment
(BEP Génie Civil)

Réf : D85001

DEMANDE

Secrétaire de Direction
(BTS de Secrétariat bilingue - anglais)

Réf : D85002

Ecrire à GIA - EMPLOI sous référence qui transmettra

CETTE RUBRIQUE EST MISE GRATUITEMENT A LA DISPOSITION DES CHEFS D'ENTREPRISE ET DES DEMANDEURS D'EMPLOI.

LE GIA Y FERA PARAITRE LES OFFRES ET LES DEMANDES QUI LUI PARVIENDRONT.

Ecrire à : GIA - EMPLOI BP 120 75763 PARIS CEDEX 16

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
22
MARDI
22 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.881 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.881

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՆՈՐ - ՔԱԼԵՏՈՆԻ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԳՆԱՑ-ԵԿԱՒ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԸ Կ'ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԻ

Մօտ 30 ժամ ճամբորդել, տեղւոյն վրայ մնալու համար միայն 12 ժամ, այս էր Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին քաջագործութիւնը: Արդարեւ Միթերան Նումէա գնաց - եկաւ, առանց առիթ տալու, տեղւոյն վրայ, հրապարակային ցոյցերու, ամէն պարագայի մէջ, ոչ՝ իր ներկայութեամբ եւ մանաւանդ մասնակցութեամբ: Հակառակ խափարար 30 հազար Քալետոնիներ փողոց իջած էին, սակայն, յայտնելու համար. - «Այո՛, Ֆրանսայի, ո՛չ ընկերվարութեան», «Քանաքի՝ երթե՛ք, Ֆրանսական Քալետոնի՝ մի՛շտ», «Մէկ Ալժերիա, կը բաւէ՛» եւայլն, եւայլն: Նախագահ Միթերան տեսակցութիւններ ունեցաւ տարբեր հոսանքներու պատասխանատուներուն հետ եւ միայն մէկուն հետ՝ Ժան - Մարի Ճիպաուի (Քանաք ճակատի պարագլուխ) մնաց գլուխ - գլխի: Այս մէկը արդէն, երկուշաբթի օր իսկ Փարիզ եկած էր:

Փարիզ, հազիւ վերադարձած, հանդիստ իսկ չառած, Նախագահը մամուլին պարզեց իր այցելութեան հետեւանքն ու արդիւնքը հինգ կէտերու մէջ. - Ա. - Վերջին չարաթներու ծանրակչիռ դէպքերէն ետք, նախ անհրաժեշտ էր որ կապը չխզուի: Կը խորհիմ որ այդ նպատակակէտին հասանք: Բ. - Անձնապէս կ'ուզէի վստահ ըլլալ կղզիին մէջ ապրողներու եւ ինչքերու ապահովութեան մասին: Այդ առընչութեամբ մտիկ ըրի զինուորական եւ քաղաքային պատասխանատուները: Խորհրդարանը արտակարգ նիստի պիտի հրաւիրեմ, որպէսզի քուէարկուի պաշարման վիճակը երկարաձգող օրինագիծը: Գ. - Այն միջոցները, որոնք թոյլ պիտի տան տնտեսական գործունէութեանց բնականոն վերահաստատումը գործադրութեան մէջ են: Այսպէս է որ Թիոյի հանքը չուտով կը վերաբացուի: Դ. - Նումէա ունեցած խօսակցութիւններէս ետք, կառավարութեան պատուիրակը կ'ամբողջացնէ եւ կը ճշդէ ըրած առաջարկները: Ե. - Ֆրանսա վճռած է պահպանել իր դիրքն ու ռազմավարական ներկայութիւնը աշխարհի այդ կողմը: Վարչապետին ըսի, որ հարկ եղածն ընէ այդ ուղղութեամբ, մանաւանդ ինչ կը վերաբերի Նումէայի զինուորական կայանին ամրապնդման:

Պաշարման վիճակին երկարաձգման պատրուակով, նիստի հրաւիրելով Ազգ. Ժողովը, Միթերան նաեւ նեղը կը դնէ ընդդիմութիւնը: Արդարեւ 1955-ի օրէնքը 12 օրուան համար միայն կը նախատեսէ պաշարման վիճակը, որու երկարաձգումը կրնայ ըլլալ միայն Խորհրդարանի կողմէ քուէարկուած օրէնքով մը: Քալետոնիէն վերադարձին արտասանած խօսքերը քիչ մը տարբեր են Փիզանիի ճառէն: Նախագահը խուսափեցաւ անկախութիւն բառը գործածելէ: Եւ ընդդիմութեան մէջ ալ, գոնէ Լըքանիւէ, դրական գտաւ Միթերանի ելոյթը: Այլ խօսքով, ընդդիմութիւնը պէտք չէ Քալետոնիի հարցը առնէ եւ փորձէ «կրակ վառել որեւէ վայրով»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՒԱՒ

ԻՐԱՆի վարչապետը՝ Հիւսէյն Մուսաւի Անգարա հասած է կիրակի օր, երեք օրուան պաշտօնական այցելութեան հա-

մար: Տեղական հարցերէ զատ, խօսակցութեանց նիւթ պիտի ըլլայ նաեւ առեւտրական փոխադարձութեանց ծաւալումը: Թէեւ Յունուար 21-ի «Հիւրրիյէթ»ին համաձայն, խօսակցութեանց ամենակարեւոր նիւթը՝ հայկ. ահաբեկչութիւնն է:

ՏԻԱՐՊԿԻՐԻ մէջ, երկուշաբթի օր կը բացուէր նոր դատավարութիւն մը: 84 ամբաստանեալ կը ներկայանան, անգամ քիւրտ աշխատաւորներու կուսակցութեան, ազատագրման եւ վերածնունդի չարժումներուն: «Իւմանիթէ» (Յունուար 21) արձագանգելով այս լուրին, կը յիշէ.- «Զօր. Էվրէնին Թուրքիոյ մէջ, արգիլուած է Քիւրտիստան կամ քիւրտ բառերը արտասանել, ինչպէս դարուս սկիզբը արգիլուած էր Հայաստան կամ Հայ ըսել»:

ՄՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԹԱՍ գործակալութեան հրապարակած հարցազրոյցի մը համաձայն խորհրդային պատմագէտ՝ Լեւ Կորնեւի հետ, Սիոնականները գործակցած են Նացիներուն հետ Հրեաներուն բնաջնջման համար: Ըստ իրեն, Սիոնականները արգելք եղած են, որ Հրեաները պայքարին Նացիներուն դէմ եւ յետագային ալ փորձած են ջնջել իրենց զինակցութեան հետքերը: Կ'ընդունի, թէեւ, որ բազմաթիւ Հրեաներ կռուած են խորհրդային թէ արեւմտեան բանակներուն մէջ, բայց՝ «Սիոնականները Նացիներու ընկերակից, ոչ մէկ կապ ունեցած են այդ նուիրական պայքարին հետ: Ընդհակառակն, Նացիներուն հետ կը բաժնեն Հրեաներու բնաջնջման պատասխանատուութիւնը, Բ. աշխարհամարտի ընթացքին: Զոհերու արիւնն ունին իրենց ձեռքերուն եւ խղճին վրայ: Սիոնական հակակչռի տակ զտնուող ղրամատուներն ու ընկերութիւնները եռանդով օժանդակած են Ռայխին եւ Նացիական պատերազմական մեքենային նիւթականի հայթայթման: Այդ ղրամատուներուն եւ ընկերութիւններուն մեծ մասը, այսօր բերդն է միջազգային սիոնականութեան եւ զօրավիղ է Թել - Աւիվի յարձակողական քաղաքականութեան»:

ԱՆՏՐԻ ՖՈՆԹԻՆ, երկուշաբթի օր իսկ անցաւ «Մոնտ»ի անօրէնութեան գլուխը, ինչպէս կ'ակնկալուէր, Ուրբաթ իրիկուն ընդհ. ժողովը վաւերացուցած ըլլալով թեկնածութիւնը: Իր կողքին ունի երեք գործակիցներ՝ Պերնար Վութա, Տանիէլ Վերնէ եւ Քլօտ Սալ: «Մոնտ»ի պարտքը (82 - 83 - 84) 110 միլիոն ֆրանքի հասած է: Յայսօր ղրամատուներու ունեցած պարտքը՝ 65 միլիոն, ընթերցողի կորուստ, մէկ տարուան մէջ՝ 7%, ծանուցումի՝ 13% :

ԿԻՊՐՈՍԻ խօսակցութեանց առթիւ եղած լաւատեսութիւնը բոլորովին ի դերեւ ելաւ, Թուրքերը՝ վերջնագիր տուած ըլլալով Կիպրիանուի: Թէեւ կողմերը բաժնուած տեսեն, հաւանած են նորէն տեսնուիլ, բայց անմիջականին մէջ, կապը խզուած է: Տէնքթաշ կը պահանջէ որ առաջարկուած ծրագիրը զոց աչքով ընդունուի, առանց որեւէ բարեփոխման: Օրինակ՝ Թրքական զօրքը կը մնայ, մինչ կիպրիանու՝ կ'ուզէ որ ապազինումը ամբողջական ըլլայ: Տէնքթաշ կը սպառնայ զիջումներն ալ առնել, եթէ կըրկին ամէն կէտ բանակցութեան նիւթ դառնայ:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ եօթը քաղաքներ՝ Ալ, Աւինեոն, Տինեը, Թուլոն, Մանթըլիէօ, Տրակինեան եւ Ֆրէժիւս զուգորդ քաղաքներ եղան Զահլէի հետ: 1980-ին, լիբանանեան այդ քաղաքին շուրջ 150 հազար քրիստոնեաները ողբերգական պաշարման մը ենթարկուած են: Եօթը քաղաքապետները Զահլէ զացած են:

Կ. ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ, Հ. Յ. Դ. ԵՒ... «ԹԷՐՃԻՒՄԱՆ»

—×—

Երեւանի մէջ, Յունուար 8-ին տեղի կ'ունենար Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի լիակատար նիստը, որու սկիզբն իսկ Ա. քարտուղարը՝ Կարէն Դեմիրճեան հանդէս կուգար երկար զեկուցումով մը: Ասոր մէջ, ինչպէս ամէն անգամ, կուսակցութեան պարագլուխը չէր խուսափեր իր տուրքը տալէ, հակաղաշնակցական յանկերգը կրկնելով: Ընդհանրապէս չենք անդրադառնար իսկ, տրուած ըլլալով որ երբ միշտ նոյն բաները կ'ըսուին, անվերջ կը կրկնուին, ածականներն իսկ չեն փոխուիր, այլեւս իսկապէս անհամ կը դառնայ: Այս անգամ բացառութիւն մը ընենք մեր ղրղապատճառը կուգայ թուրք մամուլէն, որ ծուռն ու չիտակը իրար խառնելով, «հետաքրքրական» վերլուծում մըն ալ կ'ընէ:

Ի՞նչ կ'ըսէր Կ. Դեմիրճեան. - «Սփիւռահայութեան գերակշռող մեծամասնութիւնը լաւ է վերաբերւում Սովետական Հայաստանին, Սովետական Միութեանը, Սովետական Հայաստանը համարում բոլոր Հայերի հայրենիքը: Բայց մենք երբեք չպէտք է մոռանանք, որ հայ գաղութները սոցիալական եւ քաղաքական տեսակէտից միատարր չեն: Այնտեղ կան կոմունիստներ՝ մեր դասակարգային եղբայրները: կան նաեւ կուսակցութիւններ ու հայրենասիրական խմբաւորումներ, որոնք հիմնականում կանգնած են հայրենիքի հետ կապերն ամրապնդելու դիրքերում: Այնտեղ կայ, վերջապէս, նաեւ մեր ուղղակի թշնամին, դաշնակցական կուսակցութիւնը: Մենք պայքարել ենք եւ կը պայքարենք նրա յետադիմական, ազգայնամոլական գաղափարախօսութեան դէմ, մերկացրել ենք եւ ակտիւօրէն կը մերկացնենք նրա պարագլուխների արկածախնդրական, հակասովետական քաղաքականութիւնը: Եւ դա, ինչպէս մենք բազմիցս նշել ենք, վերաբերում է ինչպէս անցեալին, այնպէս էլ ներկային: Դաշնակցութիւնը եղել է ու մնում է հակայեղափոխական, հակասովետական կուսակցութիւն, որն այսօր ծառայում է ամերիկեան իմպերիալիզմին»:

Ոչ մէկ նորութիւն: Հին, չատ հին երգն է: Բայց, երբ լուրը կը հասնի «Թէրճիւման»ի, չատ «համով» երեւոյթ մը կ'առնէ: Այսպէս՝ «Թէրճիւման»ի համար (Յունուար 18) համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը հակաղաշնակցական իր ելոյթը ունեցեր է - դիտէք ո՞ւր - ոչ թէ Երեւանի կուսակցական կենտկոմի ժողովին, այլ՝ «Յունուար 8-ի Դաշնակցութեան ժողովին» ... եւ ինչո՞ւ ըրեր է այս յայտարարութիւնները, որոշ չափով հաճոյք պատճառելու համար Էօզալի, որ քանի մը խօսք ըսած էր Տիխոնովի, երբ այս վերջինը Անգարա էր: կ'արժէ կարդալ, առնուազն զուարճանալու համար. -

×

«ԹԷՐՃԻՒՄԱՆ» (Յունուար 18). -

«Անգարա հանող լուրերու համաձայն Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան քարտուղարը Հ. Յ. Դաշնակցութեան Յունուար 8-ի ժողովին խօսք առնելով բացէ ի բաց պախարակած է ազգայնամոլ ու արկածախնդիր Հայերը: Կ. Դեմիրճեան ըսած է թէ Դաշնակցութեան ղեկավարները հակախորհրդային գործունէութիւն կը տանին ու կը ծառայեն ամերիկեան աշխարհակալութեան. «պիտի պայքարինք յետադիմական դաշնակցականներու արկածախնդիր ու հակախորհրդային գործունէութեան դէմ» աւելցուցած է ան:

Դեմիրճեան յայտնած է նաեւ թէ կարգ մը տեղական ղեկավարներ ալ անկարգ, անկանոն են: Իսկ ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրած է ան հայկ. այլ կարեւոր կուսակցութեան՝ հնչակեաններու մասին: Հնչակեան կուսակցութիւնը ծանօթ է ամ-

ՆՈՐԷՆ ԵՒ ՆՈՐԷՆ՝ ԱԼԻ ԱՂՋԱ

Ամէն օր, նորութիւն մը կայ Ալի Աղճայի մասին: «Շաատիօսութեան» կողքին, թուրք ահաբեկիչը նաեւ նամակագրութեան վարպետ մը կը թուի ըլլալ: Պապին մահափորձին հեղինակին մէկ նամակն է, որ մամուլի նիւթ դարձած է, քանի մը օրէ: Նոր նամակ չէ թէեւ եւ դատուած Մարթելլայի հազարաւոր էջնոց թղթածրարին մէջն է, բայց դատաւորը զայն վաւերական չէր նկատած: Հիմա, մեղադրուած 3 Պուլկարներուն փաստաբանները են, որ կ'ուզեն այդ նամակը օգտագործել իբրեւ հիմնական փաստաթուղթ իրենց պաշտպանութեան համար: Նամակը, որու թուականն է 1983, Օգոստոս 5, ուղղուած է ամերիկեան դեսպանատան զինուորական կցորդին եւ հոն, Աղճա սպէս բաներ կը գրէ. - «Սիրելի զինուորական կցորդ, որեւէ խնդրի առաջքն առնելու համար, այս անգամ ձեզի թուրքերէն կը գրեմ: Արդէն ձեզի յայտնած եմ իմ երախտադիտութիւնս, կ'ուզեմ կրկին շնորհակալութիւն յայտնել: Երկու տարի, ամէն բան ըրի մեր փոխադարձ բարեկամութեան եւ հաւաքական չահերուն համար: Բայց կ'ուզեմ քանի մը թելադրութիւններ ընել»:

Աղճա մտահոգ է որ արեւմտեան կարգ մը թերթեր զինքը սուտխօս կը նկատեն: կը չեշտէ նման ամբաստանութեանց վրտանգը, իր յայտարարութիւններուն հաւաստի բնոյթին առընչութեամբ: Ցետոյ, կ'աւելցնէ. - «Դո՛ւք ըսիք, որ խօսիլ ըսկըսիմ: Պուլկար նախկին գործակալները եւ Ֆրանսական դաշտնի սպասարկութեան ներկայացուցիչներն ալ, զորս հանդիպեցիք որ խօսին, իրենք չկրցան ոչ մէկը համոզել»: Աղճա կ'ուզէ որ ամերիկացի դիւանագէտը անպայման գտնէ Պարսկաստանի խորհրդային գործակալը, որ ապաստանած է Անգլիա, որպէսզի ան խոստովանի թէ Անդրոպով վճռած էր սպաննել տալ Պապը: Բայց, Աղճա տակաւին բռնուած մէկն է, եւ կարելի չէ զանազանել իր ըսածներուն մէջ ծուռն ու չիտակը: Քիչ մըն ալ տարօրինակ կը թուի որ չրջանի մը մէջ, երբ Աղճա բոլորովին առանձնացած էր եւ բանտին Իթա ապահովութեան բաժինը կը զբաղուէր, կրցած է նման նամակ մը գրել ու ղրկել: Թէեւ կը թուի որ բանտարկութեան սկիզբէն իսկ, բանտին վարդապետին, - Տոն Սանթինիի միջոցաւ, կրցած է միշտ չփումներ ունենալ: Այդ քահանան ալ, որպէս անդամ Նափոլիի Քամորային ձերբակալուեցաւ յետագային: Ամէն պարագայի մէջ, Պուլկարներուն համար այս նամակը երկինքէն ինկած մանանայ մըն է:

բեկչական ԱՍԱԼԱ կազմակերպութեան որպէս հովանաւոր մարմին:

Միշտ Անգարա հանող լուրերու համաձայն Հայաստանի ղեկավար տարրէն կարգ մը դէմքեր պաշտօնազրկուած են Դեմիրճեանի խօսքերէն ետք:

Խորհ. Միութեան վարչապետին Թուրքիա պաշտօնական այցելութեան ընթացքին, Թուրքիոյ վարչապետը Էօզալ, Տիխոնովի ուշադրութեան յանձնած է Հայաստանի հակաթուրք գործունէութիւնը եւ ահաբեկչութեան զօրավիղ կեցուածքը: Էօզալ յատկապէս խօսած էր Խորհ. Միութիւն գտնուղ օտար դիւանագէտներու Հայաստան հրաւիրուելուն եւ հայ ղեկավարներու անոնց տուած հակաթուրք յայտարարութիւններուն մասին, ըսելով թէ այս պարագան հաճելի չէր թուած Թուրք կառավարութեան եւ պէտք էր այս մարզին մէջ միջոցառումներու դիմել:

Տիխոնովի այցելութենէն անմիջապէս ետք Հայաստանի ամենաբարձր մակարդակի մէկ ղեկավարին վերոյիշեալ արտայայտութիւնը թէեւ մեծ զոհունակութիւն պատճառած է Անգարայի մէջ, սակայն ըսուած է նաեւ թէ «պէտք է զգուշանալ չափազանց լաւատեսութենէ»:

ՏՕՔԹ. ԺԱՆ-ՄԻՇԷԼ ԹԻԷՐՐԻԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կազմակերպուած Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կողմէ, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը 8-ին, 118, ռիւ տը Փուրսէլ, Ալէք Մանուկեան սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ չահեկան դասախօսութիւն մը:

Հայկական ճարտարապետութեան եւ քանդակագործութեան մասին իր հմտալից ուսումնասիրութիւններով հանրածանօթ Տօքթ. Թիէրրի, իր դասախօսութեան նիւթ ընտրած է, երբեմնի Արեւմտեան Հայաստանի նահանգները կատարած իր վերջին ճամբորդութիւնը, որուն ընթացքին այցելած եւ լուսանկարած է բազմաթիւ հին եւ նորագիւտ հայկական յուշարձաններ: Փարիզի Հայ Հասարակութիւնը բացառիկ պատեհութիւնը պիտի ունենայ այդ լուսարձակ պատկերները տեսնելու պատառին վրայ:

Իր բազմամեայ ճամբորդութիւններուն ընթացքին դէպի Թուրքիոյ Արեւմտեան Հայաստանի նահանգները, դէմ յանդիման՝ իր հետազօտած յուշարձաններուն խօսուն եւ կենդանի մանրայատկութիւններուն - որոնցմէ չատերը աւա՛ղ, կիսատ, անանուն եւ գժուարամատչելի - իր յատակատես դատումները այդ յուշարձաններուն եւ անոնց ոճերուն պատկերագրութեան մասին, հարեւան երկիրներու յուշարձաններուն հետ անոնց ունեցած փոխադարձ ազդեցութիւններու բաղդատական վերլուծումները, գաղափար մը կու տան Տօքթ. Թիէրրիի հայագիտական բազմակողմանի ուսումնասիրութիւններուն մասին:

Այս առթիւ, յարգելի դիտնականին հետ հարցազրոյց մը հայ արուեստին մասին: Խորհելով որ այս հարցազրոյցը մանաւանդ իր չահեկան պատասխաններով եւ տեսակէտներով կրնայ հետաքրքրել «Ցառաջ»ի ընթերցողները, կու տանք զայն Ֆրանսերէն լեզուով, հարազատութիւնը պահելու համար:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ Ա. ԽԱՆԴԱՆԵԱՆ

Madame A. KHANDANIAN. *Les cours de civilisation et d'art arméniens, que vous enseignez depuis quelques années à l'Université (INALCO, Dauphine), sont d'une haute importance pour la diffusion de la culture arménienne. Quel attrait particulier présente pour vous, l'architecture arménienne, pour vous dont les recherches sont orientées vers les arts des peuples de l'Ancien Orient chrétien et musulman et les arts de la Transcaucasie en général ? Trouvez-vous une originalité, une conception innovatrice dans le mode de construction des architectes arméniens dès le IVe siècle et aux siècles suivants ?*

Dr. Jean-Michel THIERRY L'architecture est l'élément primordial du patrimoine culturel arménien, là où il se montre le plus original. En dehors de toute considération esthétique, j'y porte un grand intérêt en tant que témoin irrécusable de l'évolution historique de l'Arménie.
On ne peut parler de conception novatrice au IVe siècle car les monuments datés avec certitude de cette époque sont exceptionnels et qu'ils se rattachent à l'art syrien, comme l'a bien démontré le regretté A. Khatchatrian; c'est plus tard et progressivement que s'est individualisé l'art de bâtir en Arménie avec, notamment l'emploi privilégié de la construction bétonnée à parements.

Mme A. K. *Les voyages que vous effectuez avec Madame Thierry, depuis plusieurs décennies à travers l'Arménie, de l'Ouest à l'Est, à la découverte des couvents, églises et peintures murales, connus et peu connus, sont venus enrichir nos connaissances archéologiques et notre patrimoine artistique, avec la série de vos articles dans la R. E. Arm, «Les couvents du Vaspourakan», d'autant plus que vous en avez découvert d'inédits. Voulez-vous nous dire quelques mots sur les caractéristiques de l'art de bâtir des architectes du Vaspourakan ? Et dans le domaine affectif, permettez moi de vous poser une question, hors propos peut-être, quelle impression vous a laissé cette vieille terre d'Arménie immortalisée par le lac de Van, sur les rives duquel la foi chrétienne s'est manifestée par des ensembles monastiques arméniens, avec une intense profusion.*

Dr. J-M. T. Le Vaspourakan est une province arménienne un peu à part des autres. La structure géographique (hautes montagnes, volcans, vallées impénétrables) en explique l'éparpillement féodal et le retard culturel, par rapport à l'Ayrarat. Il faut ajouter que l'absence quasi-totale de tuf volcanique a obligé les architectes du Vaspourakan à renoncer à la construction bétonnée à parements au profit du moyen appareil lié au mortier d'un aspect beaucoup moins plaisant. L'exception remarquable de l'église d'Akht'amar n'en acquiert que plus de valeur. Enfin l'originalité du Vaspourakan tient aussi aux influences arabes du temps de la splendeur des califes ommeyyades et abbassides et, d'une façon moins nette, à celles des Syriens et des Nestoriens.
Tous ces éléments, outre que sur le plan archéologique, le Vaspourakan ait encore été au milieu du XXe siècle, une terre presque inconnue, expliquent sans doute l'intérêt que nous portons à cette province. Nous avons parfois perçu chez les habitants actuels, des Kurdes (mais qui sont souvent descendants d'Arméniens islamisés de force il y a moins d'un siècle) le respect inconscient de leur passé chrétien.

Mme A. K. *Des influences diverses à des époques différentes ont visiblement influencé l'art arménien. L'influence de l'art byzantin, longuement disputée sur l'art arménien et réciproquement, a-t-elle existé d'une manière évidente ? Pourriez-vous en quelques mots nous donner le résultat de vos recherches ? Vous aviez fait au XXIe Congrès International byzantin une communication basée sur des analyses comparatives, à ce sujet.*

Dr. J-M. T. Il y a un siècle, il était généralement admis que l'art arménien n'était qu'une forme provinciale, rustique de l'art byzantin. En 1918, Strzygowski révélait au monde savant l' abondance et l'ancienneté du matériel archéologique arménien; inversant la proposition, il faisait de l'art byzantin (et même des arts occidentaux roman et gothique) une sorte de suite de l'art arménien. Finalement, cette outrance, reprise en l'amplifiant par certains journalistes et architectes mal informés, a beaucoup nuit à la crédibilité des travaux des pionniers arméniens comme Toramanyan. La vérité est plus complexe: l'art arménien n'est évidemment pas né de rien et s'est fondé sur les arts hellénistique, iranien et syrien antérieurs qu'il a progressivement modifiés et adaptés. Du fait que l'art médiéval en général est l'expression d'une culture essentiellement religieuse et que la religion arménienne était dogmatiquement isolée et autonome, l'art arménien a été peu sensible aux influences extérieures. Seules les dominations politiques ou militaires ont pu parfois entraîner telle ou telle influence ponctuelle et limitée: byzantine au VIIe siècle, arabe au IXe, géorgienne et iranienne au XIIIe, ottomane au XVIIe, russe enfin au XXe.

Mme A. K. *Dans les 17 volumes de la R. E. Arm, jusqu'à ce jour parus* (1964-1984), *nous trouvons sous votre plume, — hormis les couvents du Vasp. — des introductions historiques, des descriptions, plans et photos de divers monuments que vous avez visités dans différentes régions de l'Arménie, le vilayet de Kars (ancien canton de Vanand, de Chirak), le Tayk etc. etc. Dans les deux derniers volumes, vous nous parlez de deux ensembles monastiques très intéressants qui se trouvent en Arménie Orientale que vous avez visités, l'un dans la province d'Arcax (Xacen) Dadi vank ou Xoutavank, l'autre au Karabagh (territoire autonome d'Azerbaijan) Ganjasar, deux documents selon vous très importants pour l'histoire de l'art arménien du 13e siècle.*
Pourriez-vous dire quelques mots au sujet de l'essor artistique de cette région ? Selon les architectes arméniens la décoration sculptée de la coupole de Ganjasar, est une œuvre géniale de l'art arménien. Qu'en pensez-vous ? Peut-on parler d'une école de sculpture de Sunik, de Vayotzjor. ?

Dr. J-M. T. Le Karabag commence à peine d'être révélé du point de vue archéologique; quant au reste des monuments chrétiens d'Azerbaijan, il est pratiquement inconnu. Les recherches n'y sont guère faciles, dans la mesure où les autorités de Bakou s'y opposent arguant de contestations entre savants arméniens et azéris portant sur l'importance qu'il convient de donner à la culture albanienne chrétienne. Or il existe indubitablement des traces de cette dernière (Mingeçaur, Kum, Liakit, Amaras, Moxronis) bien que la plupart des monuments soient plus tardifs, comme Dadivank et Ganjasar, et eux strictement arméniens. La décoration de l'église de ce dernier couvent est extrêmement intéressante, même si le qualificatif de génial est disproportionné avec la maladresse du style des scènes figurées (crucifixion, Adam et Eve). par contre l'iconographie est originale avec la figuration des donateurs surtout ceux qui, accroupis, portent les maquettes des églises, comme des atlantes. D'autre part, pour répondre à la seconde partie de votre question, il est indiscutable qu'il existe non pas une, mais plusieurs écoles de sculpture en Siounie avec Momik, Sargis et le Maître de Spitakawor.

Mme A. K. *Plusieurs de vos articles concernant la culture et la civilisation arméniennes, parus dans divers périodiques importants français, italiens, allemands, arméniens, ainsi que vos deux monographies «Kars» et «Horomos» sont suivies avec beaucoup d'intérêt par des savants arménologues et le public cultivé arménien. Nous vous remerçions bien sincèrement ainsi que Madame Thierry pour vos intéressantes recherches impartiales et objectives, concernant l'art arménien, d'avoir fait connaître au monde Occidental, l'héritage artistique de l'Arménie millénaire, œuvres constructives souvent originales, voire audacieuses, qui se sont épanouies au sein de l'Ancien Orient chrétien et musulman, malgré son histoire tourmentée par des invasions déstructives.*

Dr. J-M. T. Ma femme et moi-même sommes sensibles à l'approbations de nos amis arméniens. Mais je voudrais conclure sur la nécéssité impérative pour l'Arménie, si elle souhaite que survive son identité, de développer la connaissance de sa culture passée et présente et de la diffuser dans le monde. Or il faut bien le reconnaitre, celle-ci est bien négligée par vos compatriotes de la Diaspora: le nombre d'étudiants menant à leur terme leurs études élémentaires de la langue arménienne est dérisoire. Il n'existe en France aucune publication arménienne culturelle sérieuse et Monsieur Mahé, professeur à l'INALCO et Secrétaire de la Revue des Etudes Arméniennes (mondialement connue et appréciée) nous disait récemment qu'il n'y avait que quatre (!) abonnés arméniens à cette dernière. Quand on propose à un éditeur un travail sérieux sur l'archéologie arménienne, il répond qu'il n'en a pas la clientèle en France sauf s'il s'agit d'un simple livres d'images.
J'espère que cette conclusion pessimiste sera démentie bientôt par une prise de conscience de nos amis arméniens.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» ԵՒ «ԿՈՏԱՅՔ»

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ ԲԱՐՁՐԱԴՈՑՆ ԵՒ Ա. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանի ռանագնդակի առաջնակարգ երկու խումբերը «Արարատ» եւ «Կոտայք», կը պատրաստուին ախոյենութեան յառաջիկայ մրցումներուն մասնակցելու համար: Իւրաքանչիւր մրցաշրջի նոր յոյսեր կը ներշնչէ մարզասէրնեբուն, որոնք մեծ ակնկալութիւններ կ'ունենան իրենց սիրած խումբէն: Ծանօթ է, որ անցեալ մրցաշարքին «Արարատ» չկրնացաւ իր համակիրները, յաջող խաղերու կողքին ցուցաբերելով նաեւ լուրջ սայթաքումներ: Մեծ թերութիւններ նկատուեցան մասնաւորաբար պաշտպանութեան դիրքերուն վրայ: Ի դէպ, ամբողջ մրցաշարքի ընթացքին մարզիչները կը ջանային խումբին լաւագոյն կազմը պահել:

«Արարատ» իր մարզումները կատարած է Զորապրիւր, ապա՝ Ծաղկաձոր (մինչեւ Յունուար 15), ուրկէ անցած է Գապրա (Աբխազիա), Սեւ ծովու ափը, չարունակելու համար պատրաստական աշխատանքները:

Կը յուսանք, որ «Արարատ»ի տպաւորութիւնները կ'օգտուին նախապատրաստական աշխատանքներէն եւ լաւ մարզուած կը ներկայանան խորհրդային 48-րդ ախոյենութեան:

×

Միւս կողմէ, սկսած են նաեւ Ա. դասակարգի խումբերու մարզումները, ի պատրաստութիւն յառաջիկայ մրցաշարքի: Ծանօթ է, որ այս տարի յիշեալ դասակարգէն հանդէս կուգայ նաեւ Աբովեանի «Կոտայք»ը, որ իր մարզումները կը կատարէ Զորապրիւր: Այս առթիւ, խումբին մարզիչը՝ Ֆելիքս Վերանեան, նշած է թէ իր գլխաւոր մտահոգութիւնն է մարզիկներուն ֆիզիքական եւ հոգեբանական լուրջ պատրաստութիւնը: Փորձերուն կը մասնակցին նաեւ խումբին նոր անդամները: «Կոտայք»էն «Արարատ» հրաւիրուած են Եդուարդ Վերանեան, Ա. Բալաբէկեան եւ Գ. Յովհաննիսեան, իսկ «Արարատ»ի խաղացողներէն Անդրանիկ Խաչատրեան, Մ. Ասատրեան եւ Ս. Պօղոսեան հանդէս կուգան «Կոտայք»էն:

Աբովեանցիները Զորապրիւրէն կ'անցնին Ապէյր (Սոչի), ուր քանի մը հանդիպումներ կ'ունենան տեղական խումբերու հետ: Այնուհետեւ վերադառնալով Աբովեան, կարճ հանդիսակ մը եւս, կը մեկնին անդրկարպատեան Բերեզովօ քաղաքը, ուր կը մասնակցին արհեստակցական միութիւններու խումբերու աւանդական մրցաշարքին:

Խորհ. Միութեան ռանագնդակի Ա. դասակարգի ախոյենութեան մրցումները կը սկսին Ապրիլի առաջին կէսին:

Հ. Ա.

«ՈՋՆԻ» Ի ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ՆՈՐ ԱՂԷՏ

- Երէկ ուզում էի դրադարանից 1945 թ. դիրքը վերցնել, չկար:

- Իսկ ինչո՞ւ դրադարանից. վերցրու դրախանութից:

- Ախր, դրախանութում փոչին ջնջել է տառերը. 13 տարի դիրք պահել կը լինի՞:

- Աստմ են՝ այդ դիրքը չուտով կը վերահրատարակեն:

×

Երեք անդամ ամուսնացած եւ ընտանիքը լքած մի քաղաքացի կանդնել էր պատարանի առաջ: Բազմակողմանիօրէն քննելուց յետոյ, դատաւորը մեղադրեալին արդարացրեց: Շատերը զարմանք յայտնեցին այդ վճռի առթիւ:

- Մէկ գործով երկու պատիժ չի կարելի տալ, - պարզաբանեց դատաւորը: Նա երեք գոքանչ ունենալով արդէն պատժուել է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՇՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՇՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՇՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՇՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹՅԱՆ

ՊՈՐՏՈ - Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Տէր-ոհէեան, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Լակարոէր եւ զաւակները՝ Կարին եւ Դաւիթ, Օր. Գլօրին Իշխալաճեան եւ Ժիլպէր Կայեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր եւ մեծ հօր՝

ՀՄԱՅԵԱԿ ԻԶԳԱԼԱՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ, Յունուար 10ին, 86 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ, Շաբաթ, Յունուար 12-ին ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ:

×

Ողբացեալը, վարնայէն ետք, Դպրոցասէր վարժարանի ուսուցիչ եղած է Մարսէյլ եւ Փարիզ եւ մինչեւ վերջին օրերը, հաշուապահութեան դասեր կուտար Պորտո: Իր մահով, Պորտոյի հայ գաղութը, իր աշակերտներն ու բարեկամները կը կորսնցնեն ազնիւ հոգիի տէր հայ մտաւորական մը:

× Ողբացեալին յիշատակին՝ Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեան 300 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՇԱՐՎԻԷՕ — Ս. ՆՇԱՆ

Յունուար 27, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, Շարվիէօ Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ կը մատուցուի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յակոբ Աբրահամեանի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՈՒԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ - Կարօ Մխիթար 50 Ֆ:

ՆԻՄ - Տիկին Լ. Կարապետեան 50 Ֆ:

ԷԿՒԻՒՃ - Տէր եւ Տիկին Գր. Տօնապետեան 100 Ֆ:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
9, rue de Madrid — 94140

vous convie à

une RENCONTRE

avec

l'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

direction :
Jean-Pierre NERGARARIAN

à l'occasion de la sortie de leur disque-album

«MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE»

le Samedi 26 Janvier à 21 heures

— *Présentation de l'Ensemble*
— *Mini-concert*
— *Dédicaces*

Participation aux frais

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Արշալոյս Թադէոսեան 200ական Ֆրանք կը նուիրէ Դպրոցասիրաց վարժարանին եւ Կապոյտ Խաչի Փարիզի դասընթացքին՝ Անոյշ Սանոսեանի արկածալի մահուան եւ Սահակ Տէրտէրեանի մահուան տխուր առթիւ (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 Ֆ. «Յառաջ»ին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ Անիէր - Պուա - Գոլոմպ եւ Արժանթէօյի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Գաբրիէլեան ընտանիքին եւ իր պարապաններուն: Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 300 Ֆ. նուիրած է Փարիզի Մշակոյթի Տան:

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Սահիան Սանթուրեանին, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փիրանեանին եւ զաւակները, Ունճեան, Առաքելեան եւ Փիրանեան ընտանիքներու բոլոր անդամներուն, իրենց մօր, մեծ - մօր, զոքանչին եւ աղզականին՝ Ագնիւ Սաթ-ուրեանի (ծնեալ՝ Առաբելեան) մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 1000 Ֆ. Տէր եւ Տիկին Կարօ Քէհեաեանէ նոր տարւոյ առթիւ, նաեւ ողբացեալ՝ Մարիամ Գալիճեանի զաւակներէն 250 Ֆ.:

×

Դպրոցասէրի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները վարժարանիս Օժանդակ Մարմնի անդամներէն, Դեկտեմբեր 9-ի հաշ - հանդիպումին առթիւ. - Տիկին Մասարօ 2000 Ֆ., Պ. Պագըրճեան 5000 Ֆրանք, Պ. Տ. Տ. Պօղոսեան 2000 Ֆ., Պ. Տարօն Պօղոսեան 5000 Ֆ., Պ. Ս. Տամլամեան 200, Պ. Է. Պետրոսեան 1500 Ֆ., Մեթր Է. Ասլանեան 1000 Ֆ., Պ. Յ. Ադարեան (Մլինիխէն) 2000 մ., Պ. Վ. Զիլինկիրեան 3000 Ֆ., Պ. Ս. Սանճեան 2000 Ֆ., Թէրրի փրոտիւքսիոն 5000 Ֆ., Պ. Ժ. Մահտէսեան 500. Ֆ., Պ. Շ. Սեւջոնքեան 5000 Ֆ., Տիկին Ա. Փափազեան 5000 Ֆ., Պ. Ա. Նշանեան 3000 Ֆ., Պ. Վ. Պօզաճեան 2000 Ֆ., Պ. Գ. Մումճեան 5000 Ֆ.:

Վարժարանիս եղած են հետեւեալ նուէրները. - Տէր եւ Տիկին Տիգրան Կիւլպէնկեան ի յիշատակ՝ Արմենակ Աճէմեանի 500 Ֆ., Պ. Ա. Կառամարեան, Ամանորի առթիւ 50 Ֆ., Պ. Յ. Հայթայեան ի յիշատակ իր ծնողքին 200 Ֆ., Պօղոս Ալեանաբեանի մահուան առթիւ Սեվրանի իր բարեկամները 650 Ֆ., Տիկին Սեդա Մեսճեան Ամանորի առթիւ 300 Ֆ., Պ. Հ. Նորչէն ի յիշատակ իր ընտանիքի նեղչեցականներուն 500 Ֆ., Տիկին Ադանի Երամեան Տօնածառի առթիւ 1000 Ֆ.:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.

2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն - Ժէռմէն Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը փոխան ծաղկեպսակի ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները. - Կարապետ Պալանցեան մահուան առթիւ՝ Այրի Տիկին Պալանցեան եւ զաւակը 200 եւ 200 դրպրոցին, Տէր եւ Տիկին Սահիան Կէպէճեան եւ Միրէյ 200-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հօթօթեան, Տէր - Պետրոսեան եւ Ասատուրեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Ասարլըղեան 100-ական: Թովմաս Թովմասեանի մահուան առթիւ՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախկին ընկերները 550 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչիկեան, Այրի Տիկին Տապանեան, Տէր եւ Տիկին Վարան Աւետիս 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մինասեան 30 Ֆ.: Նոյեմի Թօփաքլըեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Ժամկոչեան ընտանիք, Այրի Տիկին Սիրարփի Սվազլեան 300-ական Ֆ., Մինասեան եղբարք 200 դրպրոցին, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Զօրպաճեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Կիրակոսեան 100-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մանկիեան 50 Ֆ.:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝

ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Մայր եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած ժողովրդային Լսարանները Շաբթին երրորդը տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Սրահին մէջ:

118 rue du Rouet, Փարիզ 17-րդ

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին:

Կը դասախօսէ՝

J. M. THIERRY

Նիւթ՝

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ:

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսաթափակումով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆրանսահայ Գրողներու Ընկերակցութեան տարեկան աւանդական ճաշը Փետրուար 10, Կիրակի, Քափատոս ճաշարանին մէջ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ - Վասպուրականի Ցաղթականի Հերոսամարտի 70-րդ տարեդարձը՝ Կիրակի, - Ապրիլ 14-ին, Վասպուրական սրահին մէջ:

PELERINAGE A
JERUSALEM

avec la participation de

Monseigneur NORVAN ZAKARIAN

et accocpagné par VAROUJAN SARKISSIAN

— Du 8 au 15 Avril —

ՈՒՐՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Մասնակցութեամբ՝ ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ-ի
Ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ի

8 - 15 Ապրիլ

RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS

saberatours
BAGHDASSARIAN
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
TEL : 261. 51. 13

sevan voyages
SARKISSIAN
48, cours de la Liberté
69003 LYON
TEL : (7) 860. 13. 66

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒԾԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵԻԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻԷ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» — 83, Rue d'Hauteville - 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Le Centre de Recherches sur la Diaspora Arménienne organise un

VOYAGE EN ARMENIE

DU 30 MARS AU 13 AVRIL

Ce voyage se déroulera dans le cadre d'une mission d'étude des membres du CRDA.
Un programme a été spécialement conçu et comporte entre autre :
— La visite de sites dont certains rarement accessibles (Gladzor, Tanahat, Noravank).
— La visite de musées.
— Des rencontres.
Le programme complet est à votre disposition au CRDA — Le prix est de 6.150 F par personne comprenant le transport, l'hébergement, les excursions et l'assurance.

— — — — — — — BULLETIN D'INSCRIPTION — — — — — — —

A retourner au **CRDA — 36, rue de Trévise - 75009 PARIS** avec un chèque de 1.200 F.

NOM ..... Prénom .....

Adresse ..... Tél .....

Date et lieu de naissance .....

Nationalité ..... Profession .....

Fait à ..... le ..... Signature :

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
23
MERCREDI
23 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.882
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
60e ANNÉE — No 15.882

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԾԻԱԾԱՆ ՄԸ

Կեանք եւ զործ :

Ազգի մը զոյատեւումը եւ մանաւանդ արմատախիլ բազմութիւններու ազգային դիմագիծի պահպանումը կը պահանջէ տեւական պայքար : Առանց պայքարի կեանք չկայ : Առանց ապրումի զործ չկայ :

Բոլոր ատաղերուն տակ եւ բոլոր ժամանակներուն մէջ կեանքը մրցարան մը եղած է : Յաղթանակը պատկանած է միշտ առաւելագոյն ճիզի, զործի եւ զոհողութեան ընդունակ եւ վճռական կամքե - րուն : Յաղթանակը ժպտած է անոնց որոնք պիտցած են հաւաքականին զոհել անհատականը, հատուածականը :

Քանի մը տարիէ ի վեր, հայ ժողո - վուրդին մէջ, միասնական պայքարի, համազգութային չափանիշներով զոր - ծելու ձգտում մը կայ : Պէտք է չարու - նակուի ուժ տալ հոդ զտած միութեան այս չարժումին : Պէտք է աւելի եւս զօ - րացնել այդ միութեան չաղաթը որ իր ամրացուցիչ եւ կենարար ուժը կը ստա - նայ մեր ազգային պատմութեան պանծա - լի զրուագներէն եւ մանաւանդ դէպի ապագայ յանձնառութեանց մեր նուի - րական պարտաւորութիւններէն :

Այս նպատակի իրագործման ճամբուն վրայ ամէն մանակի եւ մանր հաշիւ, նեղ եւ ժամանակաւոր նկատում ազգա - յին զերագոյն խնդիրներու եւ չափերու նկատմամբ, խախանարար աշխատանք է : Մեր ժողովուրդը, զաղութէ - զաղութ, իր զիտակից կեցուածքով ամէնօրեայ կեանքով, ազգային ապրումներով եւ զործով պէտք է արագացնէ եւ ամրացնէ ընթացքը միութեան ճաւումին :

Ժամանակը մեր զաչնակիցը չէ : Ժա - մանակը աւելի կը հիւծէ · համակերպու - մի, անտարբերութեան եւ մոռացութեան քօղովը կը պատէ : Ուստի, որքան տա - րիները կը սահին այնքան Սփիւռքի զո - յամարտը անհատասարակչիռ կը զառնայ, քանի աննպաստ պայմանները եւ մեզ հարուածող զերազանց ուժերը կը բազ - մապատկուին եւ մենք կը տկարանանք :

Ազգային զիտակից առօրեայ կեանքը, կենսունակութիւնը, զործը եւ ապրումը կ'իմաստաւորեն մեր զոյութիւնը եւ մեր պայքարը : Այս պայքարին մղումը կը բխի Հայուն ներքին էութիւնէն եւ վեր կը մնայ ամէն հաշիւէ : Պայքար մը ո - րուն յաղթանակը Հայուն վճռակամու - թեան եւ միութեան պահպանումին մէջ է :

1985-ը, որ Ապրիլեան Եղեռնի 70-ամ - եակի տարին է, եւ որուն նկատմամբ հայութեան կեցուածքը եւ տեսակէտը մէկ է, կը մաղթենք որ առիթ զառնայ միութեան չարժումի ամրապնդման, եւ նոր ծիածան մը բանայ հայ ժողովուրդի երկնակամարին վրայ :

Կ. Ց.

ՄԵՂԱՒՈՐՆ Է՝ ՄԱԿ-Ի ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

Լեռը մուկ մը ծնաւ, ու կիպրոսի հար - ցը կը մնայ ուր որ է, Թրքական յարձա - կումէն զրեթէ 11 տարի ետք :

Մեծ յոյսեր կային, անցեալ շաբթու, Նիւ - Եորքի հանդիպումին նախօրեակին : Ամէն ինչ կարզաղրուած կը թուէր, Տէնքթաշ եւ Կիպրիանու պիտի ստորա - զրէին համաձայնագիր մը, փոխադարձ զիջումներէ ետք : Եւ յանկարծ, ամէն ինչ կը ձախողի եւ պարզապէս «սիրտ չկոտ - րելու համար» է որ Կիպրիանու եւ Տէնք - թաշ ըսած են. - «Նորէն կը տեսնուինք» :

Ինչո՞ւ ձախողած է : Պատասխանատուն կը նկատուի, այս հանդիպումը պատ - րաստողը՝ Քուէլար, որ հեղինակն է նաեւ այն համաձայնագրին զոր պիտի ստո - րագրէին կզզիին նախագահը եւ Թրքա - կան չինծու «Պետութեան» ինքնակոչ նախագահը : Պատահածն այն է, կ'ըսուի, որ ՄԱԿ-ի ընդհ. քարտուղարը, մեծ խո - րամանկութեամբ երկու կողմերուն, ը - սած է ինչ որ անոնց զործին կուգար, այն յետին մաքով, որ նախ իրարու քով զան այս երկու «թշնամիները» եւ թե - րեւս հրաչքը պատահի : Արդարեւ, Տէնք - թաշ եւ Կիպրիանու կը յայտարարեն թէ իրենց ուրիչ բան ըսուած էր եւ երբ դէմ առ դէմ եկան, ուրիչ բան մէջտեղ ելաւ :

Քարտուղարը զեռ յոյս ունի եւ նոր հանդիպում մը ծրագրուած է Փետրուա - րի վերջի համար : Ի՞նչպէս նոր համա - ձայնութեան մը կարելի պիտի ըլլայ յան - դիլ, երբ տարակարծութիւնը այսքան հիմնական բնոյթ ունի : Թուրքերը, Ան - դարայի ճնշումին տակ, կ'ուզեն որ կղզիին կանոնադիրը ըլլայ կրկին ինչ որ էր 1960-ին, այսինքն երեք Պետու - թիւնները՝ Մեծն - Բրիտանիա, Յունաս - տան եւ Թուրքիա ըլլան երեք երաշխաւոր Պետութիւնները : Տէնքթաշ կ'ըսէ թէ Կիպրիանու կարծրացուցած է իր դիրքը մերժելով ստորագրել փաստաթուղթը, ուր արձանագրուած բոլոր կէտերու չուրջ, համաձայնութիւն զոյացած էր հինգ ամիսէ ի վեր : «Այսքան զիջում չը - րինք, կ'ըսէ Տէնքթաշ, որպէսզի Կիպ - րիանու ազատօրէն ուզէ մեզի պարտադ - րել, ինչ որ ինք արդար կը նկատէ Կիպ - րոսի համար» : Իսկ Կիպրիական կողմին համար, Նիւ - Եորք չեն զացած ընդու - նելու համ մերժելու համար համաձայնա - զիր մը, որ զոյութիւն չունի : Կիպրիա - նուի համար, որ Ռեկընի հետ տեսնուիլ կ'ուզէ, հարկ եղած պայմանները չկան, նոր հանդիպումի մը համար :

Իրաց այս կացութեան մէջ, լաւա - տեսութեան պատճառները չկան : Հաւա - նաբար, համաձայնութիւնը կ'ըլլայ այն ատեն, երբ Տէնքթաշ ինք պատրաստէ իր ուզած համաձայնագիրը եւ Կիպրոսի նա - խագահն ալ՝ ձայն չհանած ստորագրէ եւ Թերեւս չնորհակալութիւն ալ յայտնէ . . . :

×

«LE MONDE»

ՆՈՐ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԻ ՄԸ ՍԵՄԻՆ

Ինչպէս գրած էինք, Յունուար 21-էն սկսեալ Անարէ Ֆոնթէյն կ'անցնէր Մոնտի զլուխը, Թերթին զժուար պայմաններուն մէջ, բայց այն խոր համոզումով որ կա - րելի պիտի ըլլայ ելք մը զտնել եւ փըր - կել ֆրանսական այն օրաթերթը, որ լը - բատուութեան հոխութեան, լրջութեան, անաչառութեան համբաւ կը վայելէ ոչ միայն իր երկրին, այլեւ սահմաններէն անդին :

Երկուշաբթի իրիկուան (Յունուար 22) թիւին մէջ արդէն աւելի քան էջ մը նը - ւիրուած էր այս նոր հանգրուանին, ուր թերթին խմբագիրներու անունով ալ, Մանուէլ Լիւքսէր կ'անդրադառնար այն դերին, որ կը պատկանի խմբագիրներուն եւ իրենց պատասխանատուութեան, մինչ Անարէ Ֆոնթէյն կը ծանրանայ թերթին վայելած վարկին վրայ արտասահմանի մէջ, վարկ մը, որ վերջերս բաւական վնաս կրեց զանազան չչուկներու հետե -ւանքով, բայց որ սկսած է վերականգ - նիլ : Կը բաւէ, կ'ըսէ նոր տնօրէնը, կար - զալ օտար պաշտօնակիցներու արձա - զանգները եւ Թերեւս, չատեր ստորագը - րեն Լոնտոնի «Թայմզ»ի խմբագրապետին սա բանաձեւը՝ «Աշխարհ չի կրնար ապ - րիլ առանց «Աշխարհին» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ռընօ տնօրէն փոխեց եւ Ռեժիին զըլ - խուն այս եկածը բաւական ազմուկ կը հանէ քանի մը օրէ : Նախ մամուլը չատ զոհ չէ, որ «Մաթէն» (ուրկէ՞) բոլորէն առաջ առած էր այս լուրը, զոր կուտար Շարաթ օր իսկ, լրագրական սխուփ մը ա - պահովելով : Ժորժ Պէս կ'անցնի Պերնար Հանոնի տեղ, որ այս պաշտօնազրկումով կը «վճարէ» 9,5 միլիառ Ֆրանքի բացը, զոր արձանագրած է Ռընօ : Նոր եկողը բոլոր յոյսերը կը ներշնչէ բարելաւելու համար կացութիւնը, քանի որ ուրկէ որ անցած է, միայն դովեստի արժանացած է : Սենտիքաները վերապահ են այս նշանա - կումին առթիւ եւ մտահոգ զործատան նոր տնօրէնին կիերարկելիք քաղաքակա - նութենէն : Մարզը ծանօթ է, որպէս վըճ - ռական անձ մը, որ ինքզինքը եւ տեսա - կէտները կը պարտադրէ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ արտաքին առեւտուրի բացը բաւական լիքած է 1984-ին, նախորդ տար - ւան 43,5 միլիառի տեղ՝ 22,2, բայց 1985-ի համար հեռանկարները չատ խը - րախուսիչ չեն եւ ԻՆՍԷ-ն (վիճակագրու - թեան ազգ. հիմնարկ) ամիսը 2 միլիառ բաց կը նախատեսէ :

ՆՈՐ ՏԻԼՀԻԷՆ արտաքսուած է ֆրանսա - զի դիւանագէտ մը՝ Ալէն Պոլէ, դեսպա - նատան զինուորական կցորդը, որպէս լըր - տես ի նպաստ ամերիկեան զործակալու - թեան (ՍԻԱ) : Ֆրանսական կառավարու - թիւնը կ'ըսէ թէ խորհրդակցութեան հա - մար Փարիզ կանչուած է : Իսկ ենթական կ'ուրանայ : Ֆրանսայի Արտաքին նախա - րարութիւնը լակոնական կը մնայ, հա - ւանաբար հարցը Պաշտպանութեան նախա - րարութենէն կախում ունի : Ամէն պա - րագայի մէջ, փափուկ խնդիր մըն է եւ Ֆրանսա կրնայ մէկ միլիառ տոլարի պայ - մանագրութիւն մը կորսնցնել Հնդկաս - տանի հետ, զինուորական կազմածներու վերաբերեալ :

ԱԼԻ ԱՂՃԱ. նորէն լեզու եղած է : Այս անգամ ալ կը պնդէ որ լրտեսական զոր - ծողութեանց մասնակցած է (ի հաշիւ Պուլկարներուն) Մոն - Պլանի հիւլէա - կան ապաստաններու վրայ : Քոռիէռէ տէլլա Սեռան է, որ Կիրակի օր, կուտար այս նոր յայտնութիւնը, որ զտեր է իր ձեռք ձգած «ամրողջական եւ անտիպ» յայտարարութիւններուն մէջ, զոր Ալի Աղճա ըրած է հարցաքննիչ դատաւորին :

ՎԱՀԷ ՅՈՏԱՎԵՐՏԵԱՆ 14 տարի եւ մէկ ամիս բանտարկութեան դատապարտուած է Ամէնքի քրէական յանցանաց ատեանին կողմէ, կը հաղորդէ յունական Թօ Վիմս օրաթերթը, Յունուար 17-ի իր թիւով եւ որու կ'արձագանգէ մեր պաշտօնակիցը՝ «Ազատ Օր» : Պարսկահայ երիտասարդը, 1982, Դեկտեմբեր 8-ին Սագօ Ղորատեանի հետ, ուժանակ մը նետած էր, մոթոսիք - լէթով անցած ատեն, քուէյթեան օդանա - ւային զրասենեակին վրայ եւ որու հետե - ւանքով մեռած էր Ղորատեան : Յոտա - վերտեան միշտ մերժած է ամբաստանու - թիւնը, պնդելով թէ ուժանակը Թուրքե - րու կողմէ արձակուած է, վարկաբեկելու համար Հայերը :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ոտնագնդակի աշխարհի ախոյենու - թեան աւարտական խաղերը (մինչեւ 20 տարեկան մարզիկներու) այս տարի տեղի կ'ունենան Յորհ. Միութեան մէջ, Օգոս - տոս 24-էն Սեպտեմբեր 2 : Կը մասնակցին այն 14 խումբերը, որոնք յաղթական կը հանդիսանան ընտրական խաղերուն · ա - ռանց վրայ կ'աւելնան նաեւ նախկին ա - խոյենութեան առաջին հանդիսացած Պր - րազիլոյ խումբը եւ մրցումներու կազմա - կերպիչ Յորհ. Միութեան խումբը, ի պաշտօնէ : Ի դէպ, այս մրցաշարքը առա - ջին անգամն է որ տեղի կ'ունենայ Յորհ. Միութեան մէջ :

Ուրեմն, 16 խումբերը նախ կը բաժնը - ւին չորս խմբակներու եւ նախնական հանդիպումներ կ'ունենան Յորհ. Միու - թեան չորս քաղաքներու մարզադաշտե - րուն վրայ՝ Երեւան, Մինսկ, Թիֆլիս եւ Բաքու : Իւրաքանչիւր խմբակի առաջին եւ երկրորդ հանդիսացող խումբերը կը մասնակցին քառորդ աւարտականներուն, որոնք տեղի կ'ունենան Մոսկուա եւ Լե - նինգրադ : Աւարտականը տեղի կ'ունենայ Մոսկուայի «Լենին» մարզադաշտին վր - րայ :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 15 - 17)

ԱՆԳԼԵՐԷՆԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՄԱՇՏՈՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Լենինականի Մեսրոպ Մաշտոց վարժա - րանին աշակերտները ներկայացուցած են Յովհ. Թումանեանի «Կիկոսի մահը» հէք - եաթը՝ անգլերէն : Անոնք հանդիսական - ներուն ցոյց տուած են անգլերէն լեզուի իրենց ծանօթութիւնը, արտասանած են հատուածներ զանազան հեղինակներու զործերէն, մեկնաբանած են անգլիական ժողովրդական երգեր, ինչպէս նաեւ հայ երգահաններէ՝ Լենինականի նուիրուած զործեր :

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԱԶԻ ԽՈՒՄԲԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ ԿԻԵԻ ՁԱՅՆԱՓԻՒՌԷՆ

Կիեւի ձայնասփիւռը յատուկ հաղոր - դում մը նուիրած է հայ երգահաններուն եւ երգիչներուն՝ «Եղբայրական Հանրա - պետութիւններու էստրադայի վարպետ - ները» չարքէն : Յայտարդի ընթացքին խօսուած է Հայաստանի պետական ճաղի նուագախումբի, անոր հիմնադիր Արտեմի Այվազեանի եւ ներկայ դեկավար Կոնս - տանտին Օրբելեանի, ինչպէս նաեւ խում - բին՝ Ուկրանիա ունեցած բազմաթիւ ե - լոյթներուն մասին : Ձայնասփռուած են հայ երգահաններէ զործեր : Առանձին բաժնով մը սփռուած են Կէորկի Մինաս - եանի մեկնաբանած երգերը :

ՈՒՔՓՈՐԹԱԺ

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒ ԹԱՆՁՐ ՇՈՒՔԵՐ

Սեւ ու ճերմակ ամպեր գլուխի անցած կը փորձեն ծածկել՝ արդէն հիւանդ արեւը, որ երբեմն, ճեղքելով անոնց չզարչը, կիսովին կ՚ազատէ դէմքին մէկ մասը՝ քաղաքը բաժնելով լոյսի եւ չուքի թաղամասերու:

Կը խուզարկեմ պատշգամի ջերմաստիճանը, որ իջած է. իջած է գերոյէ վար մինչեւ 8:

Օրերէ ի վեր, Փարիզ կը սարսռայ ցուրտէն: Առաւօտէն տեղացած ձիւնը, հիմա հալելի պէս կը պպզայ, երբ ճառագայթ մը ճեղքէ ամպերը: Աղ չտեսած արահետներ, ապակիի կտորներու նման կը ճաթռտին ոտքերու տակ: Կառապօրէն փչող հիւսիսի հովը չնչառութիւն կ՚անդամալուծէ: Ջիթ ու ականջ կտրատող եղանակը տարածուած է ամէնուրեք: Անցորդները կը ծխան ծխնելոյզի հանգոյն:

Ժամանակին այնքան սիրած միքրոպասան այն ցուրտը այսօր կը սարսափեցնէ զիս. այնպէս կը թուի ինծի թէ՝ երբ ոտքերս դուրս դնեմ, պիտի փոխակերպը - ւիմ մարմարէ արձանի:

Աչխուժութիւնը կորսնցուցած բոլոր տարեցներուն նման, վարժուած մեղկութեան, պարուրուած չջնապատիս մտերմութեան մէջ, կ՚ապրէի հոգերէ և սիրտհատնումէ զերծ եւ կը համարէի ինքզինքս երջանիկ, ահա՛ մէկ օրէն միւսը մտած էի պարտաւորութիւններու ու պատասխանատուութիւններու տակ ու զղջումի նմանող զառնութիւն մը կ՚ամբարէր հոգիս: Ինչո՞ւ տեղի տուած էի բարեկամական խնդրանքներու, կաչկանդած ազատութիւնս, զարձած պարտականութիւններու գերի: Ճիշդ չէ՞ միթէ «ամէն ոք ինքնիր դժբախտութեան ճամբան կը հարթէ» միտքը: Գիտակցաբար խանդարած էի իմ հանգիստն ու անդորրութիւնը, մտած աղմուկի ու ժխորի մէջ, բարդացուցած կեանքը:

Բայց ... բայց, արեւէն աւելի հոգի եւ մարմին տաքցնողը այդ բարդութիւնները չէ՞ն միթէ: Դաշտի մէջ բուսած վայրենի բո՞յս ենք մենք, որ եղանակին հետ չորնայ ու անհետանայ: Ի՞նչ ենք մենք առանձին ու միայնակ՝ հեռու ընկերութենէ. կորսուած ազգային երազներու ու իտէալի հետապնդումէ: Մեր սրտերը կրնա՞ն միթէ արեան չջնանառութիւնը կանոնաւորել առանց հայերէն խօսքի ու երգի հնչիւններու, առանց զգալու Հայու հոգիի յուզումն ու թրթռացումը: Ուրկէ՞ պիտի քաղենք ապրելու ուժ եւ խանդավառութիւն, եթէ մեր էութիւնը չկեցնենք հայրենի երկրէն հանող քաղցր մեղեդիներու կախարդանքով:

Հիմա, ուրեմն, պէտք է տոկալ սառնամանիքի. խառնուիլ վէճերու. ընդունիլ ոչ - բարեացակամ ակնարկներ. ենթարկելու, դուցէ, հեղնական հարուածներու: Որովհետեւ իւրաքանչիւր անհատ ունի եսասիրական զգացումներ, թոյլ կամ չեզոքացած փառասիրութիւն, իւրաքանչիւր միտքի ա՛նպայման հակառակելու միտք:

Արդ, Սիպիրիոյ գիւղացիի պէս փաթաթուած լռեայ փողոց:

Միշտ անձնատուր մտածումներու եւ ներքին ապրումներու, վարժութիւն է եղած ինձ, կորսուած իրեղէն մը փնտռողի պէս, քալել գլուխս կախ: Ձիս չեն հետաքրքրած ո՛չ ապակափեղկերու շլացուցիչ պուպրիկները, ո՛չ ալ կողքիս քալող կենդանի պուպրիկները: Ո՛չ խանութներու հարստութիւնը, ո՛չ ալ քիչ անդին կոտղներու չուրջ հաւաքուած բազմութեան անոսի հետաքրքրութիւնը:

- Պարո՛ն, չէ՞ք կրնար սիկառէթ մը հրամցնել ինձ ...

16 - 17 տարեկան պատանի մըն է. կռթնած հանրային պարտէզի ճաղերուն, կը սպասէ այդ ցուրտին: Կը սպասէ, հաւանաբար, սիրուհիին, որ կ՚ուշանայ: Տեսած է գլանիկիս ծուխը. «ժամանակ չունի» ծխախոտ գնելու: Մաքուր հագուած, կլերթ եւ քաղաքավար տղայ: Կարելի չէ անքաղաքավարութեամբ պատասխանել ...:

Տղուն չնորհակալութեամբ կը նետուիմ մեթրօ:

Ամէնէն աւելի զիս ապշեցնողը եղած է միշտ Փարիզի փողոցներու բազմութիւնը եւ ո՛րեւէ օր, ո՛րեւէ ժամուն, մեթրոյի վակոններու մէջ թխմուռղ ժողովուրդը: Ի՞նչ կ՚ընեն այդ մարդիկ. ո՞ւր կ՚երթան, կը մտածեմ. զբաղում չունի՞ն. չե՞ն աշխատիր. ի՞նչպէս կ՚ապրին: Ընդհանրապէս՝ առոյգ եւ կայտառ դէմքեր. կարմիր շրթունքներ, չքեղօրէն հագուած գոյզեր: Կը կատակեն, կը խնդան, կը զուարճանան:

Հազիւ երկու կայարան յառաջացած, յանկարծ կանդ կ՚առնեն մեկուսի խօսակցութիւններն ու խնդուքները. երիտասարդ կնոջ մը ձայնը կը դրաւէ ամբողջ վակոնը.

- Անհոգ եղէ՛ք. քանի՛ հատ մը չեմ եւ ձեր դրամապանակներն ալ խուզարկելու միտք չունիմ: Ո՛չ փողոցային աղջիկ եմ, ո՛չ ալ բոզ: Ո՛չ կը ծխեմ, ո՛չ ալ կը խըմեմ: Անգործութեան հետեւանքով դժուարութեան մատնուած կին մըն է ձեզի խօսողը: Եթէ ուզէք օգնել ինծի, պիտի խնայեմ, բնակարանիս վարձքը վճարելու եւ դուրսը չմնալու համար ...»:

Բացատրողականը կը տեւէ մէկ վայրկեան: Կինը կը կարծէ թէ՝ սրտերը չարժած է եւ քաղաքական մարդոց պէս՝ տրամադրութիւն ու նպատատուր մթնոլորտ ստեղծած: Կ՚անցնի դրամահաւաքի՝ սուրճի գաւաթ մը պարտցնելով:

Ճառին յաջորդեցին թէեւ արհամարհանքի եւ ծաղրանքի չչուկներ, բայց կը լսուէր, երբեմն, գաւաթին մէջ ինկող մանրուքներու չխրտոցը: Երբ պտոյտը վերջացուց եւ կայարանը փոխուեցաւ, կինն ալ փոխեց վակոնը:

Այս տղեղ երեւոյթով վերջ չգտաւ ճամբորդութիւնս: Կարծես, «մուրացկանութեան օր» յայտարարուած ըլլար: Վերադարձիս, կաղացող քայլերս օտաուխտ, երիտասարդ մը կը տնկուի դէմս: Չի գիտեր թէ ո՛ւր է Ռիւ ատ Մարթիր:

- Հեռու է. պէտք է օթօպուս առնէք, կ՚ըսեմ:

- Դրամ չունիմ, կը պատասխանէ: Դուք չէ՞ք կրնար օգնել ինծի ...:

«Ուսանողը» համարձակօրէն օգնութիւն կը հայցէր անկարէ մը, մինչ ես վստահ էի, որ այդ երիտասարդը մատի նուազադոյն չարժումն իսկ պիտի չընէր, եթէ ես դանուէի անախորժ դէպքի մը առջեւ:

Դժուարութեամբ օձիք ազատած, կ՚իջնեմ մեթրոյի սանդուխներէն եւ անհաճոյ նախազգացումով կ՚ուղղուիմ տոմսակաբաշխ կիչէն: Մարդ չկայ. միայն, երախան գիրկը կին մը կը պաղատի.

- Տոմսակ մըն ալ ինծի չէ՞ք կրնար գըբնել ...:

Որքա՜ն դժբախտ օր մը եղաւ Ծնունդի յաջորդող այդ օրը. եւ տակաւին մարդիկ կան որ կ՚ըսեն թէ Աստուած երկիր իջաւ աշխարհը փրկելու համար ...:

Ամէն ոք պիտի տիրող չբաւորութեան ու թշուառութեան ծաւալը: Գիտենք որ անհամար անգործ եւ անօթի թափառողներ, միլիոնաւոր կարօտեալներ կան, որոնց ո՛չ Աստուած կը խղճայ, ո՛չ ալ մարդը: Իսկ մենք չենք պիտեր թէ իրական կարօտեալնե՞ր են այս մուրացիկները, թէ արհեստի վերածած խարդախներ:

Վարպետ Թուարանդէան անգամ, անկասկած, պիտի չյաջողէր հաշիւ ընել մեթրոյի ցանցին բոլոր դիծերուն վրայ բանող վակոններու բազմութեան, սուրճի գաւաթին մէջ ձգած դրամը, եթէ նոյնիսկ տասի վրայ մէ՛կ հոգի ըլլայ այդ: Կամ միլիոնաւոր փողոցներու մարդոց օթօպուսի տոմսակ վճարողներու մէկ տասներորդին հաշիւը:

Այդ գործը եթէ յանձնուէր օրթինա - թէօրի, հաւանաբար, պիտի կարողանար աներեւակայելի հարստութիւն ներկայացնող թուանշաններ գերծ՝ ընկերային եւ պետական տուրքերէ:

Ո՞վ կը մոռնայ նախապատերազմեան մուրացիկներու մահէն եառ, անոնց անկողիններու տակէն գտնուած հարստութիւնները:

Արդահաւելին այն է, որ այս երիտասարդները՝ պարպուած կամքէ եւ ուժականութենէ, մատնուած խրտուիլակային կացութեան, ո՛չ պատասխանդրութիւն ունին, ո՛չ ալ յարդանք իրենց անձին մասին: Իսկ մեծ հարստութեան եւ ճարտարարուեստի տէր քաղաքակրթութիւններ կը հանդուրժեն ամօթալի այդ արարքներուն:

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

ՎԻՔԹՈՐ ՀՒԿՕ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

«Այո՛, ես մտնակցեցայ Վ. Հիւկոյին յուղարկաւորութեան. լաւ կը յիշեմ»: Փ. Տիւբիւյի 90 տարեկան էր, իսկ ես 35: Համայուած՝ գինքը կ՚ունկնդրէի: Ան կ՚ոգեկոչէր ինծի համար հանդիսութիւն մը՝ աւելի Դիոնիսիոսական, քան մեռելական: Իր հայրը, հիմնադիրը Փըթի Փարիզիէնի ըսած էր իրեն.

- Առանկ բան անգամ մըն ալ երբեք չես տեսներ: Անջնջելի, այս ծերունի պարոնին յուշերը ինծի համար վերածուած են պատկերներու: Սա պահուս երբ կը պատրաստուինք իր հարիւրամեակը թեւակոխել, կը կարծեմ տեսնել զանոնք: Քերթողին մահուան վաղորդայնին իսկ նախ Ներակոյսը, ապա Երեսուիսանական Ժողովը - 418-ի վրայ 415 քուէով - որոշած էին ազգ. յուղարկաւորութիւն կատարել եւ ճշդած էին նաեւ թաւկանը. Յունիս 1, 1885:

Առտուան ժամը 11-ն է. խնդրոյ առարկայ չի կրնար ըլլալ անչուշտ մեռելային փափաքը մերժել. ան պահանջած է ազատներու յատուկ դիակառքով փոխադրըուիլ: Սակայն Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին առաջարկով կ՚որոշուի որ Պանթէոնը «վերապտնէ իր բուն կոչումը» եւ որ Վ. Հիւկոյի մարմինը զետեղուի Ցաղթական Կամարին տակ Մայիսի 31-ի ամբողջ օրն ու գիշերը, մինչեւ Յունիս 1-ի առաւօտը: Աղքատներու դիակառքէն մինչեւ կայսերական կամարները:

Այս յիշատակելի օրուան է որ ներկայ կ՚ըլլայ Փ. Տիւբիւյի: Ինչպէս երկու միլիոն այրեր ու կիներ ինք ալ հօրը հետ յառաջացած էր Շան զ՚Էլիզէէն վեր: Էթուալի հրապարակին վրայ ականատես կ՚ըլլար զլայացունց նոյն տեսարանին, որմէ տպաւորուած էին 2 միլիոն ուխտաւորները. Ցաղթական կամարը սպառ էր: Գագաթէն չեզակի կ՚իջնէր հըսկայ սեւ չղարչ մը: Երկար սեւ երիզնեղու վրայ ճերմակով արձանագրուած էին անոր հատորներուն խորագիրները: Կամարին տակ, Շան զ՚Էլիզէի նայող ճակատին, զետեղուած էր պատուանդանը, 12 անդխամատերով. այնքան բարձր որ դրեթէ կը հասնէր կամարին: Այդ եռաբարձր կէտին վրայ հսկայական չափով իր սկզբնատառերը, Վ. Հ.:

Եւ Հիւկո հարիւր տարի եառ, ո՞ւր է իր տեղը մեր մէջ:

Գրողի ոչ մէկ փափաք կարելի է բաղդատել իրենին հետ: Ֆրանսայի մէջ չկայ քաղաք մը որ չունենայ իր անունը կրող պողոտայ մը, կամ՝ փողոց մը: Իր մահուան հարիւրամեակը պիտի ոգեկոչուի նոյնքան փայլով, որքան 1902-ին իր ծննդեան հարիւրամեակը: Բազմաթիւ ցուցահանդէսներ տեղի պիտի ունենան իրեն նուիրուած. պիտի ներկայացուին իր թատերագրութիւնները:

Սակայն միայն հարիւրամեակի առթիւ չէ որ իր գործերը պիտի հրամցուին հանրութեան. իր թատերգութիւնները միշտ ալ սրահներ կը լեցնեն ու հազիւ իր վէպերէն մէկը չարժանկարի վերածուած, կը ծանուցուի ուրիշ մը: Հրատարակիչատուներ անդադար կը վերհրատարակեն իր գործերը: Կարճ խօսքով, Հիւկոյի ներկայութիւնը մշտական է մեր մէջ:

Այնքան որ պիտի տարուէինք մտածելու թէ քերթողի մը եւ ժողովուրդի մը այս նոյնացումը ծնունդ առած էր անոր առաջին իսկ գործով եւ երբեք չէ հերքըւած: Ի՞նչ ահաւոր սխալ. Հիւկո որ եղաւ ամէնէն ժողովրդականացած հեղինակը, իր կենդանութեան եղած էր նաեւ Ֆրանսացի գրողներու ամէնէն ատուածը:

Իր կանխահասութիւնն է որ կը սկսի հակակրելի դարձնել զինքը: Մտածել թէ 15 տարեկան տղեկ մը, քոլէժի դիւերօթիկ աշակերտ, ուշադրութիւն կը դրաւէ Ֆրանսական Ակադեմիային բանաստեղծութեան մրցումին ու կ՚արժանանայ «Ոսկի չուչան» մրցանակին: Շաթօպրիան կ՚ըսէ թէ բացառիկ տղու մը դիմաց կը պտնուին, սակայն այս արդէն կը ջղայնացնէ ոմանք:

Քսանըհինգէն երեսուն տարեկան ան կը գլխաւորէ դպրոց մը, այդպէս ընդունուած երիտասարդներու կողմէ որոնք կը փութան իր փոքր յարկաբաժինը ու կը համայնին դիտելով զայն որ երջանկութենէն կը ճառագայթէ սիրուած կըռնոլ մը ու պաշտելի տղոց ներկայութեան: Այս երիտասարդները կը կոչուէին Վինյի, Պալզաք, Մէրիմէ, Տիւմա, Կօթիէ, Պէռլիոզ, Տըլաքռուա: Գեղեցիկ, սիրուած, երջանիկ, հանրածանօթ, քիչ մը չատ է արդէն այդքանը: Սակայն երբ կը դառնայ նաեւ վիպագաչտութեան մարդարէն, պատը, այլեւս զայրոյթն է որ կ՚արթննայ:

Էռնանիէն սկսեալ, չունի թատերգութիւն մը - բացի Լիւքրէս Պորճիայէն - որ դայթակղութիւն չյարուցանէ: Բոլորը կ՚արժանանան սուլոցներու, խիստ քննադատութիւններու: Հիւկո ծաղու նշանակ կը դառնայ ու հակակրելի դէմք մը: Իրեն համար կը գործածուին բառեր ու բոնք կը սահմանեն ոճրագործ մը:

Հակասութիւնն հոն է որ թէ՛ կը նախատեն զինք եւ թէ կը փութան զիտելու իր թատերգութիւնը: Նորաձեւութեան կարգ անցած է սուլել Հիւկոն: Երկրորդ հակասութիւն մըն ալ այն կ՚ըլլայ որ քանի՛ կը նախատուի, այնքան կ՚աւելնայ իր հռչակը: Նոթր Տամ որ Փարին կ՚արձանագրէ չատ մեծ յաջողութիւն մը:

Իր քերթուածները բոլորէն կը կարդացուին, եւ այնպիսի ժամանակ մը երբ ամէն մարդ բանաստեղծութիւն կը կարդայ: Ինք կը հետեւի իր ճամբուն, վըստահ՝ եթէ ոչ իր անձէն, գոնէ իր առաջնորդած դրական յեղափոխութեան ճըշմարտութենէն: Կը ներկայանայ Ֆրանսական Ակադեմիին, միայն երկու քուէ կը ստանայ, որոնք սակայն կը պատկանին Շաթօպրիանի եւ Լամարթինի: Զորս անգամ կը վերանորոգէ դիմումը. եւ հինգերորդին կ՚ընտրուի: Այս անգամ նպատակը կ՚ըլլայ Փէռէրու Ժողովը: Պատճառը պարզ է. այս բանաստեղծը որ միակն է իր դասակարգին մէջ չընդունուիր որ թշուառութիւնը ճակատագիր մը ըլլայ: Իր չուրջը գիտելով կը տեսնէ գիւղացիներու սեւ հօտերը որոնք կուգային մեծ քաղաքներու գործատունեութեան մէջ աշխատելու: Ոչ մէկ ապահովութիւն, ենթակայ՝ հիւանդութեան, անգործութեան, տնտեսութեան քմայքներուն: Կը տեսնէ հինգ տարու տղաք, որոնք արդէն գործի կեանքին մէջ են, ուրիշներ անօթութենէ կը մեռնին - եւ պատկերը չէ այս- : Չի հանդուրժեր այս բոլորին: Կ՚ուզէ տեսան մը, պաշտպանելու համար բոլոր այս «թշուառները»: Կը չահի, Լուի Փիլիփ իրեն կը չնորհէ փէռի տասիճանը Ժողովին մէջ:

Այլեւս կը կարծուի թէ Հիւկո սիրացած է ամէն բանի. եւ մինչ ամէն մարդ կը տենչայ իր անթիւ յաջողութիւններուն, ան կը տառապի: Միակ կինը որ սիրած է, սեւաչեայ Ատէլը՝ իր պատանութեան խռովքը, զինք կը խարէ իր լաւագոյն բարեկամին՝ Սէնթ - Պէօվի հետ: Պիտի դառնանար եթէ չըլլային զաւակները ու իր աշխատանքը: Լիւբրէս Պորճիա թատերգութիւնը պատճառ կ՚ըլլայ որ ծանօթանայ երիտասարդ դերասանուհիի մը, որ զինքը կը փրկէ: Այսպէս՝ Ժիւլիէթ Տրուէ եւ ինք առաջին քայլը կ՚առնեն միասնութեան մը, որ պիտի տեւէ կէս դար ու այսօր իսկ մեզ պիտի հիացնէ այնքան, որքան կը սահմանեցնէ, լ՚ինչպէս հասկնալ որ սիրածին համար կին մը հրաժարի աշխարհէն, փակուի երկու սենեակի մէջ, ընտրէ առանձնութիւններու ամէնէն տաղտկալին, այն միակ յոյսով որ երբեմն պահ մը պիտի կարենայ տեսնել իր պաշտելին:

Եւ սակայն Ժիւլիէթով չի գոհանար, կը խարէ զայն: Ժիւլիէթի մրցակցուհիներէն ամէնէն աւելի սիրուածը կ՚ըլլայ Լէոնի Պիար, անտաղանդ նկարիչի մը կինը:

Անոնք հանդիպում կ՚ունենան Սէնթ - Ռոք անցքին վրայ կահաւորուած սենեակ մը: Հոն է որ լուսաթաղի մը ոստիկանապետը դուռը կը զարնէ. Պ. Պիար բողոք ներկայացուցած է: Ցանցանքի վրայ կը բռնուի:

Ի՞նչ կը մնայ Վ. Հիւկոյի փառքին: Թերթերը կը խօսին այն ակադեմական - նին այսպանելի արարքին մասին, անգամ՝ Բարձր. Ժողովին, իր սիրուհին հազիւ հագուած, կ՚առաջնորդուի Սէն - Լազարի բանտը, գողերու, մայթաղիճներու մէջեւ: Կը գրուի, կ՚ըսուի, կը մտածուի որ «Աչնան տերեւներ»ու հեղինակը պիտի չվերականգնի: Լմնցած է Հիւկո: Իսկ ինք, փակուած՝ կը սկսի գրի առնել Թշուառները:

«Ֆրանսան ճկուն է, ինքն իրեն կ՚ըսէ Լամարթին. ամէն տեղ ոտքի կ՚ելլէ, նոյնիսկ բազմոցէ մը»: Ինչ որ զինքը կը բարձրացնէ կրկին, իր գործն է դարձեալ. նաեւ իր պայքարը՝ որպէսզի մարդիկ սորվին գլուխ լաւագոյնս սիրել: 1848-ի պահպանողական երեսփոխանը կը զարմանայ տեսնելով որ Հանրապետութիւնը այսքան քիչ կը գրազի դժբախտներով: Կը դառապարտէ Ցունիսեան օրերը ապահովութեան ուժերու գլուխը անվախ կը քալէ պատնէշներուն դէմ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ ԱՄԱՆՈՒՐ ԱՌՔԻԻ

ԿԱՓ.- Պ. Ցովհ. Անթանոսեան 100 Ֆ.:
ՄԱՐՍԻԼ.- Գաբրիէլ Մանուկեան 50 :
ՓԱՐԻԶ.- Կ. Սելիմեքեան 100 Ֆ.:

ՆՈՒԷՐ

ՌՈՄԱՆ.- Այրի Տիկին Զաթիեան 200 *ֆրանք կը նուիրէ Կապ. Խաչի Օգափո - խութեան Կայանին (առանձ «Յառաջ»էն) եւ* 100 Ֆ. *«Յառաջ»ին:*

ՇԱՐՎԻԷՕ — Ս. ՆՇԱՆ

Յունուար 27, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-*ին, Շարվիէօ Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ, պատարագ կը մատուցուի:*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարէ եկեղեցւոյ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ՝ Պ. Յակոբ Աբրահամեանի:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
9, rue de Madrid — 94140

vous convie à

une RENCONTRE

avec

l'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

direction :
Jean-Pierre NERGARARIAN

à l'occasion de la sortie de leur disque-album

«MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE»

le Samedi 26 Janvier à 21 heures

— *Présentation de l'Ensemble*
— *Mini-concert*
— *Dédicaces*

Participation aux frais

ԱՄԱՆՈՒՐ ԱՌՔԻԻ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Կարապետ Սելիմեքեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր զաւակներուն՝ Տէր եւ Տիկին Գալուստեանի (Փլեսի):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.- Օր. Անիկ Էքպէրեան եկեղեցւոյ պայծառութեան և Տէր - Դաւթեան - Կիւլեան զրադարանին 600 Ֆ., *Տիկին Ազատի Պարոնեան և յիշատակ՝ Յովհաննէս Քէյլէեան, Խաչիկ Արմագան, Ալպէր Բլանշէ եւ Տիկին Մարի Շիրինեանի* 400 Ֆ., *Պ. Ստեփան Ճէպէճեան փոխան ծաղկեպսակի՝ Տիգրան Պըչաճեանի մահուան առիթով՝* 300 Ֆ., *Պ. Յարութիւն Էքպէրեան զպրոցի համար* 100 Ֆ.:

×

Կապոյտ Խաչի Սէն - Ժերմէի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է.- Կարապետ Պալանցեանի մահուան առիթ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հօթօթեան 100 Ֆ., *Այրի Տիկին Մարի - Լուիզ Պալանցեան* 200 Ֆ., *Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փանոսեան* 50 Ֆ.: *Աղաւնի Ղուկասեանի մահուան առիթ՝ Խաչատուրեան եւ Տէրտէրեան ընտ. (Փարիզէն)* 500, *նոյն առիթ՝ Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Գոչեան* 50 Ֆ.:

×

Լիոնի Հայ. Առաք. Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ զումարները ի նպաստ եկեղեցւոյ պայծառութեան.- «Թէրսակ» հասատութիւն 10.000 Ֆ. *եկեղեցւոյ, Մխիթարչեն Տիկին Զարուքեան* 1000 Ֆ. *զպրոցին, Տէր եւ Տիկին Փեհլիվանեան* 600 Ֆ. *եկեղեցւոյ:*

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

Եկեղեցիներու Մխիթեան չարթուան առթիւ Ֆրանսական հեռատեսիլի Ա. կայանը, Կիրակի, Յունուար 27, առաւօտեան ժամը 9·30-*էն սկսեալ պիտի սփռէ յատուկ հիք մը, մինչեւ կէսօր, որու ընթացքին Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ կողմէ, Ս. Պատարագը պիտի սփռուի մասնակցութեամբ Մարսէյլի Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի:*

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած հետեւեալ նուէրները.- Օր. Գազանճեան 400 Ֆ., *Օր. Անահիտ Օհանեան (Նիս)* 300 Ֆ., *Տիկին Օվրէ* 100 Ֆ., *Տէր եւ Տիկին Միշել Աւետիսեան* 300 Ֆ., *Պ. Հանրի Ղազէրեան* 500 Ֆ.: *Աղաւնի Կարապետեանի (Մալաքօֆ) մահուան քառասունքի յիշատակի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբեան կը նուիրեն* 200 Ֆ.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան Հոգեճաշը՝ Միսաք Մանուչեան խումբի նահատակութեան 41-*րդ տարեդարձի ոգեկոչման առաթին Իվրիի գերեզմանատունը, Փետրուար* 24, *ժամը* 13-*ին:*

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ՓԱՐԻԶԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած ժողովրդային Լսարանները Շարքին երրորդը տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Ա-լիք Մանուկեան սրահին մէջ:

118 *ռիւ տը Փուրսել, Փարիզ* 17-*րդ*

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, *երեկոյեան ժամը ճիշդ* 8-*ին:*

Կը դասախօսէ՝

J. M. THIERRY

Նիւթ՝

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ:

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսարձակումով:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՀՐԱՒԷՐ
ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութիւնը իր անդամներուն կը տեղեկացնէ թէ Փետրուար 12, *Երեքշաբթի իրիկուն, ժամը* 20·30-*ին, կեդրոնի (*77, *ռիւ Լաֆայէթ) *սրահին մէջ, արտակարգ ընդհանուր ժողով մը տեղի պիտի ունենայ:*

ՕՐԱԿԱՐԳՆ Է.-

1.- *Անուվիլի մէջ հանգստեան տան մը գնումը:*

2.- *Անտիլիի հանգստեան տան վաճառումը:*

Անդամներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Sté HYDRO MARCADET
M. DEMIRDJIAN
PRESENTE LES
cuisines vogica

PRIX D'OUVERTURE

OUVERT du Lundi au Samedi 9h-12h 14h-19h30

Salle d'exposition - Cuisines - Salles de Bains - HYDRO MARCADET 258, Rue Marcadet 75018 PARIS Tél. 263 08 08 Métro GUY MOQUET

CREDIT TOTAL sur 84 mois*
*après acceptation du dossier

PRIX FANTASTIQUES.

CYCLADES : un modèle en mélaminé pour une cuisine fonctionnelle.
• 1 sous-évier de 100 • 1 angle bas de 103, 1 porte, 1 tiroir, panier prolant • 1 meuble sous cuisson de 60 • 1 élément bas de 40, 1 porte, 1 tiroir • 1 armoire four de 60, 2 portes, 1 tiroir • 1 élément haut de 60, 1 porte • 1 élément haut de 40, 1 porte • 1 porte de 60 pour hotte • 1 élément haut de 40, 1 porte • 1 plan de travail • socle
1 porte, 1 bandeau fixe

VOGICA = QUALITE PRIX

VOTRE CUISINE étudiée et conçue par notre spécialiste

COMTOISE : modèle rustique en châtaignier massif.
• 1 armoire four, 2 portes, 1 tiroir • 1 élément bas de 120, 2 portes, 2 tiroirs • 1 angle bas 93 x 93, 1 porte, • 1 élément bas de 40, 1 porte, 1 tiroir • 1 élément haut de 120, 2 portes • 1 hotte d'angle 93 x 93 • socle • plan de travail • bordure • corniche • bandeau cache-lumière compris

LA TRIPLE GARANTIE VOGICA

LA GARANTIE D'UNE GRANDE MARQUE. Au cœur des Vosges, nous fabriquons des cuisines d'une qualité et d'une solidité exceptionnelles, bien entendu toute notre gamme a obtenu le label NF : vous choisissez en toute sécurité chez VOGICA, ce label est la référence de toutes les cuisines.

LA GARANTIE D'UN SPÉCIALISTE. Pour des cuisines de rêve, il nous faut des hommes exceptionnels, nous les avons choisis à notre image : compétents et amoureux du travail bien fait. Nos plans et devis sont gratuits. Alors laissez-vous conseiller par des spécialistes.

LA GARANTIE DU PRIX. Jusqu'au 22 janvier, VOGICA vous fait un fantastique cadeau. Si pour une série équivalente à une série du catalogue VOGICA, pour un nombre de meubles et d'accessoires égal avec des caractéristiques d'aménagement inférieur identiques, vous trouvez moins cher ailleurs durant les trente jours qui suivent votre achat, VOGICA s'engage à vous rembourser la différence. VOGICA, nous méritons votre confiance.

VOGICA LA SOLIDE CUISINE DES VOSGES
VUE A LA TELEVISION

Imprimerie des BLEUETS - tél. : (1) 776.28.40

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
24
JEUDI
24 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտաքին : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.883
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
60e ANNÉE — No 15.883

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

—×—

Շուրջ երկու տասնեակ տարիներէ ի վեր, Յունուար ամսուան ընթացքին, տարբեր եկեղեցիները՝ Կաթողիկէ, Անգլիքան, Օրթոտոքս, Բողոքական, Հայ Առաքելական, Ֆրանսայի մէջ եւ այլուր կը միաւեղուին եւ կ'աղօթեն իրենց միութեան, քրիստոնեաներու միութեան համար:

Աղօթքի այս շաբաթը դեղեցիկ պատեհութիւն մը կը ստեղծէ, որպէսզի նոյն երկրին մէջ ապրող ու գործող եկեղեցիներ միասնաբար մտածեն իրենց տարբերութիւններուն եւ նմանութիւններուն մասին: Տարբեր են շարականները, ծէսերը եւ մանաւանդ լեզուն, բայց նոյնը կը մնայ անոնց ոգին, ներքին հոգեւոր կապը որ աշխարհի քրիստոնեաները իրարու կը շաղկապէ:

Այս տարի միութեան շաբաթը կ'ընդգրկէ Յունուար 20 - 27 երկարող օրերը եւ Փարիզէն՝ Մարսէյլ հանգամանօրէն կը մասնակցի Հայ Առաքելական Եկեղեցին:

Եկեղեցիներու պաշտօնական այս հանդիպումներուն ու փոխ-յարաբերութիւններուն կը տրուի էքիւմէնիզմ անունը:

Էքիւմէնիզմը, մէկեկեղեցական շարժում մըն է որ եկեղեցիները դուրս կը բերէ իրենց դարերու կղզիացումէն ու կը բանայ արդի աշխարհին վրայ: Կը հաստատէ տիալոգ մը եկեղեցիներուն միջեւ, նոյն ձեւով եւ ըմբռնումով թաթգմանելու համար քրիստոնէական հաւատքը այսօրուան մարդուն: Էքիւմէնիզմին նպատակը մարդն է, ինչ գոյնի ալ պատկանի, ինչ լեզու ալ խօսի: Արդ, էքիւմէնիզմ չարժումին մէջ իրենց արձագանգը եւ անդրադարձը պէտք է ունենան այսօրուան ընկերութեան բոլոր տագնապները, հարցերը, դժուարութիւնները ոչ միայն կրօնական այլեւ մանաւանդ ընկերային, տնտեսական եւ նոյնիսկ քաղաքական:

Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ մասնակցութիւնը քրիստեաներու միութեան չաբաթին եւ անկէ անդին էքիւմէնիզմի ընդհանուր չարժումին խիստ օգտակար ու անհրաժեշտ է: Մանելով միջ-եկեղեցական հոսանքին մէջ, կը մասնակցի եկեղեցիներու միութեան ու մարդկային արդարութեան համար տարուած աշխատանքներուն: Հայ Եկեղեցին կը զանէ հոն աքանչելի բեմ մը Հայ Դատը միջազգային շրջանակներուն ծանօթացնելու եւ ներկայացնելու Հայութեան արդար պահանջները: Կոչ ուղղելու աշխարհի Եկեղեցիներուն՝ որ պաշտպան կանգնին անիրաւուած ժողովուրդներուն եւ անոնց կարդին՝ Հայ ժողովուրդին:

Քրիստոնեաներու միութեան համար կատարուած աղօթքները, աշխատանքները պէտք է սատարեն հաստատելու մարդոց եւ ազգերու միջեւ առաւել հասկացողութիւն, առաւել համակամութիւն: Բարձրանալ, վերանորոգուիլ, եղբայրական ոգիով գործել որպէսզի ՄԻՈՒԹԻՒՆ բառը առանձայ իր ամբողջ իմաստը:

Կ. Յ.

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՆՈՐ - ՔԱԼԵՏՈՆԻ

ՏԵԼԻՈՑՆ ՎՐԱՅ՝ ՈՃԱՓՈՐՁԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐ՝

ՄԷԿ ՕՐԻՆԱԻՈՐ, ՄԷԿ ԱՊՕՐԻՆԻ

—○—

Բաւական մեծ պատիւներ կ'ըլլան, երկու օրէ Փարիզի մէջ Ժան - Մարի Ճիպաուէի, որ պարագլուխն է կղզիին անկախապաշտ չարժումին, մինչեւ իսկ «Նախագահը առժամեայ կառավարութեան»: Արդարեւ, Երեքշաբթի եւ Չորեքշաբթի հեռատեսիլէն ձայնասփիւռ, մեախաներուն վըտէքն էր Ճիպաու, որ ոչ մէկ յայտարարութեան մէջ խնայեց Ֆրանսան, ճարպիկ պատասխաններով, «քովէն անցաւ» նեղը գնող հարցումներուն: Փարիզ է, նաեւ ուրիշ մէկը, օրինաւոր այս մէկը, քանի որ նախագահն է Նոր - Քալետոնիոյ կառավարութեան, այսինքն՝ Տիք Ուէքուէն, որ իրրեւ ծերակուտական, Շորեքշաբթի օր կը մասնակցէր Սորհրդարանի արտակարգ նիստին: Ընդդիմութիւնը մերժեց ընդունիլ Քանաքներու պարագլուխը, որ սակայն, ինչպէս ըսինք բաւական խօսեցաւ հեռատեսիլէն եւ ձայնասփիւռէն: Չի ծածկեր որ ինք միտք չունի յարգելու հանրաքուէին արդիւնքը, եթէ Քալետոնիի ժողովուրդին մեծամասնութիւնը նախընտրէ այս կառոյցին պահպանումը (Ֆրանսական մնալ): Կ'ըսէ. -

«Եթէ հանրաքուէն բացասական է, կը չարունակենք կռուիլ»: «Ընկեր - պետութեան դաղափարը մեզ կը վախցնէ» կ'ըսէ նաեւ Ճիպաու, երբ իրեն կ'ըսուի թէ անկախութեան պարագային, ի՞նչ երաշխաւորութիւն կուտայ որ պիտի յարգէ Ֆրանսայի հետ համաձայնագրերը: Ոչ մէկ: Այն հարցումին թէ Փարիզ գալու համար, ինչո՞ւ ճամբան չեզած է եւ Աւստրալիայէն անցած - հոն մնալով 48 ժամ, - Ճիպաու կը պատասխանէ թէ ԻԻԹԻՆ. ընկերութիւնը տեղ չունէր իր օդանաւերուն վրայ դէպի Փարիզ...: Կը չեշտէ որ անկախութիւնը, ոչ աջի, ոչ ձախի հարց է, այլ՝ արժանաւորութեան: 14 սպանուած Քանաքներու մասին (որոնց մէկն էր՝ Մաշօրօ), կ'ըսէ թէ անոնց զլուխները լինկան, որովհետեւ այդպէս ապստրուած էր:

×

Գալով պաշարման վիճակին, սկիզբը բոլորը՝ կողմնակից, այժմ բաւական դժգոհութիւն կայ: Նախագահն ալ, Ուքէուէ Փարիզի մէջ, Ծերակոյտին պիտի դիմէ որպէսզի թեթեւնայ այդ վիճակին պարտադրանքներուն բնոյթը: Արդարեւ, տնտեսական գեանի վրայ, կացութիւնը օրէ օր կը վատթարանայ: Անդին կան նաեւ ռճրափորձերը նիքէլի հանքերուն դէմ, եւ որոնց ոչ ոք տէր կ'ըլլայ: Նախագահ Միթերան հաղիւ ըսած էր որ Թիոյի հանքը անմիջականօրէն պիտի բացուի, երբ ռճրափորձ մը կ'ըլլար: Քանի մը օր եռք ալ, ուրիշ հանք մը՝ Քուա նոյնանման արարքի մը կ'ենթարկուէր: Որո՞ւ կը նպատակ ռճիրը: Ասոր պատասխանին մէջ է հեղինակին ինքնութիւնը: Կրնայ ՖԼՆՔՍ-ի (Քանաքներու ազատագրական ճակատ) ծայրայեղ տարրերու գործն ըլլալ, որպէսզի Ֆրանսացիք, այսինքն(Քալետոնները մեկնին, ի տես տնտեսական տագնապին:

Ամէն պարագայի մէջ, յուսադրիչ չի թուիր կացութիւնը, ոչ ալ փիղանիի ծրագիրը: Եւ խնդրոյ առարկայ է արդէն հանրաքուէն իսկ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԻՆՔԹԱՇ յետ քայլ ըրաւ եւ յայտարարեց թէ տրամադիր է կրկին տեսնուելու Կիպրիանուի հետ: Կիպրոսի նախագահը իր հաւանութիւնը տուած է եւ բան թէ նախապայման չի դներ:

ՍԱՑՏԱՑԻ մէջ (Հարաւ - Լիբանան) սիոնի պարագլուխ՝ Մուսթաֆա Սաատ դէմ մահափորձը բաւական լարած է մթնոլորտը: Գլուխէն ծանրօրէն վիրաւորուած, Լիբանանի նախագահին միջամտութեամբ եւ հարուստ լիբանանաուտցի Սայտացիի, նասրական ժողովրդական կուսակցութեան հիմնադիրը փոխադրուած է Փարիզի Պիչա հիւանդանոցը, ինչպէս նաեւ իր կինը, որ Ռուս է: Վիրաւորուած են նաեւ 3 զաւակները, բայց կը խնամուին Պէյրութ: Իր վիճակը բաւական ծանր է, եւ նոյնիսկ եթէ ազատի, Ամերիկա պիտի փոխադրուի ուրիշ դործողութեան մը համար, որպէսզի կոյր չմնայ: Մահափորձին (թակարդը - ւած կառք մը իր բնակած չէնքին առջեւ) նախօրեակին, Սաատ յայտարարած էր. «Իսրայէլացիք կ'ուզեն կռիւներ յառաջացնել եւ քրիստոնեաներու տեղահանութիւն մը ստեղծել դէպի հարաւ: Կը փորձենք ձախողեցնել իրենց ծրագիրը, բայց մեր ճիգերուն յաջողութիւնը քրիստոնեաներէն իսկ կախում ունի: Լիբանանեան Ուժերու կամ Լիբանանի բանակի բոլոր անդամները, որոնք սպանած, առեւանգած, նախատած կամ նուաստացուցած են չրջանի մարդիկ, պէտք է հեռանան: Եթէ մերժեն՝ իսրայէլեան ծրագիրը կ'իրագործուի եւ հետեւանքը սարսափելի կ'ըլլայ բոլոր քրիստոնեաներուն համար»:

ՇԱՒԱՆԹՈՆի քաղաքապետը՝ Ալէն Կոմօթէ պայքարը կը սաստկացնէ զաղթողներու դէմ եւ ազգային արշաւի մը դիմած է հանրաձեռ մը պահանջելով Ֆրանսա դադթի չուրջ: Կ'ըսէ.- Այն զանգուածային թիւով զաղթողները զոյս մեր երկիրը կը կրէ (Մաղրէպ, Թուրքիա, Ափրիկէ) ծանրագոյն հարցն է, որու դէմ առ դէմ կը գտնուի Ֆրանսա՝ ապագաղթականացումէն եւ Ալժերիոյ պատերազմի վերջաւորութենէն ի վեր»:

ՀԱՏՈՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

44-րդ խաղ մըն ալ վերջ գտաւ հաւասար - ոչ ոքի - արդիւնքով: Սեպտեմբեր 12-էն ի վեր տեւող այս անվերջանալի մրցումը, սկսած է ձանձրացնել նոյնիսկ ամէնէն խանդավառ ճաշարակասպասաւորները: Գաստպարով կը մնայ իր միակ կէտին վրայ, մինչ աշխարհի ախոյեան՝ Գարպովի մէկ կէտ կը պակսի պահպանելու համար իր տիտղոսը:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՔԱՑԻՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 17 - 21)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԻՏԱՐԱՆԻ 10-ՐԴ ՀԱՏՈՐԸ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ Է

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Հայկական Սովետական Հանրապիտարանի 10-րդ հատորը, որ կը սկսի Արեւմտեան Հայաստանի Ռասամ դիւղով ու կ'աւարտի ՍՍՀՄ յօդուածով: Ամէնէն ընդարձակ յօդուածը կը հանդիսանայ ՍՍՀՄ-ի նըւիրուած բաժինը, ուր տրուած են լայն տեղեկութիւններ Խորհ. Միութեան պատմութեան, բնակչութեան, տնտեսական եւ մշակութային, կրթական եւ առողջապահական, դիտութեան եւ թէքնիքի մարդերու մէջ արձանագրած յառաջդիմութիւնների մասին: Հատորը հետաքրքրական յօդուածներ կը պարունակէ հայ ժողովուրդի մղած ազատագրական պայքարի՝ «Սասունի ապստամբութիւնները 1894, 1904», «Սասունի ինքնապաշտպանութիւն 1915», «Սարդարապատի ճակատամարտ 1918», ինչպէս նաեւ Հայկական հարցի պատմութեան տարբեր դէրւադներուն վերաբերեալ «Սան Ստեֆանոյի պայմանագիր 1878», «Սան Ռեմոյի կոնֆերանս 1920», «Սեւրի հաշտութեան պայմանագիր 1920» եւայլն: Բազմաթիւ բառ - եզրեր նուիրուած են նաեւ հայ ժողովուրդի պատմական անցեալին եւ ժամանակակից պատմութեան, դէպքերու եւ դէմքերուն: Հատորին մէջ տեղ գտած են Սահակ Պարթեւ, Սարգիս Պիծակ, Սայաթ Նովա, Նահապետ Քուսինեան, Բոզդան Սալթանով, Սիրանոյշ, Մարտիրոս Սարեան, Ուիլեըմ Սարոյեան, Նորայր Սիսակեան, Պարոյր Սեւակ, Սարուխան, Արա Սարգսեան, Գեղամ Սարեան, Գուրգէն Սեւակ, Համօ Սահեան եւայլն: «Սասնայ ծռեր» եւ «Սասունցի Դաւիթ» յօդուածներով պիտական խոր վերլուծումի ենթարկուած է հայկական դիւցազնավէպը: Հատորը հրատարակուած է հարիւր հազար տպաքանակով:

×

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅ ՔԻՄԻԱԳԷՏՆԵՐը ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Երեւանի Խաչատուր Աբովեան հիմնարկին մէջ տեղի ունեցած է «Ուտանողը եւ գիտա - տեխնիկական առաջնորդացը» համամիութենական մրցումը, քիմիայի մարզին մէջ, կազմակերպութեամբ Խորհ. Միութեան բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական կրթութեան եւ Առողջապահութեան Նախարարութեանց, ինչպէս նաեւ կոմերիա Միութեանց: Մասնակցած են Մոսկուայէն եւ խորհրդային 13 հանրապետութիւններէ 14 խումբեր, որոնք ցուցաբերած են իրենց հմտութիւնն ու կարողութիւնները գիտութեան կալուածէն ներս: Յաղթական հանդիսացած են Դաշնակցային Ռուսիոյ ներկայացուցիչները, երկրորդ՝ Մոսկուայի խումբը, իսկ երրորդ տեղը պրաւած են Հայաստանի երիտասարդ քիմիագէտները:

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՈՎ ՆՈՐ ՓՈՂՈՑ ՄԸ ԵԻՍ ԿԻԵԻԻ ՄԷՋ

Կիեւի «Խարկովեան» նոր թաղամասի պողոտաներէն մէկը կոչուած է «Վիրմինսկայա» -Հայկական»): Նոր թաղամասը ունի 70 հազար բնակչութիւն: Կիեւ հայկական անուններով փողոցներ չատ ունի՝ «Աւետիք Իսահակեան», «Յովհաննէս Թումանեան», «Սեբաստ Շահումեան» նրբանցք, «Սարգիս Մարտիրոսեան» եւայլն:

ՄՀԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆԻ ՀԵՏ

«ԴԵՐԱՍԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ԱԻԵԼԻ ԿԸ ՍԻՐԵՄ ՄԱՅՐՍ, ՓՈՂՈՑՍ, ՀՈՂՍ, ԼԵՋՈՒՍ: ՈՒ ԱՅՍ ԲՈԼՈՐԸ՝ ՈՐ ԿԸ ԿՈՉՈՒԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔ»...

Մ. Մ.

Բառին ամբողջական առումով բարի եւ իսկական մեծերու յատուկ համեստութեամբ օժտուած տաղանդաւոր դերասանն մըն է Մհեր (Յարությէ) Մկրտչեան, որ Դեկտեմբեր 27-էն ի վեր կը գտնուի Փարիզ, իր կնոջ՝ Թամար Մկրտչեան - Յովհաննիսեանի հետ, ինք ալ տաղանդաւոր եւ առաջնակարգ դերասանուհիներէն Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատրոնին:

Մհեր Մկրտչեան ծնած է Լենինական, ուսումը առած տեղւոյն նկարչական դպրոցը, ապա յաճախած է Երեւանի գեղարուեստա - թատերական հիմնարկի դերասանական լսարանը: Երեւոյն տարի հանդէս եկած է Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատրոնի բեմէն, մարմնաւորելով այլազան կերպարներ: Մասնաւորաբար ուշադրութիւն գրաւած են սկզբնական շրջանին իր խազացած դերերէն՝ Սաղաթէլը (Շիրվանզադէի «Պատուի համար») եւ Թրուֆալտինօ (Կոլտոնիի «Երկու տիրոջ ծառան»), ապա յիշենք Պաղտասարը (Ց. Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»), Ղազարը (Ժ. Յարութիւնեանի «Ղազարը գնում է պատերազմ»), Իսայի (Սունդուկեանի «Խաթաբալա») եւ յատկապէս Սիրանօ (Ռոսթանի «Սիրանօ տը Պեռժըրաք»), որ իր մարմնաւորած դերերուն մէջ գլուխ - գործոց կը համարուի: Մհեր Մկրտչեան նաեւ դերեր ստանձնած է չարժանկարներու մէջ՝ «Զինուորն ու փիղը», «Եռանկիւնի» (որուն համար արժանացած է Հայաստանի ալեսական մրցանակին), «Տէրն ու ծառան», «Մխիթնօ» (որուն համար արժանացած է Խորհ. Միութեան պետական մրցանակին), «Կատր մը երկինք», «Նահապետ» եւ բազմաթիւ ուրիշներ, որոնց չարքը երկար է:

Ամուսնացած վաստակ ունեցող նման դերասանի մը հետ է, որ, օգտուելով Փարիզ իր կեցութենէն, ուզեցինք հանդիպում մը ունենալ զինք մօտէն ճանչնալու եւ «Յառաջ»ի ընթերցողներուն փոխանցելու նպատակով մեծ արուեստագէտին մտածումները եւ ապրումները: Այժմէն նշենք, որ իր պարզութեան եւ համեստութեան բերումով Մհեր Մկրտչեան ժլատ է իր պատասխաններուն մէջ եւ հեռու ինքնագովութենէ: Դժուար կրցանք իմանալ, թէ իրեն չնորհուած են Հայաստանի, Տաղստանի վաստակաւոր դերասանի, Վրաստանի ժողովրդական արուեստագէտի կոչումներ. ծանօթ էինք նաեւ թէ վերջերս ան արժանացած էր Խորհ. Միութեան ժողովրդական արուեստագէտի կոչումին (տե՛ս «Յառաջ», 1984 Նոյեմբեր 24 / 25-ի եւ Նոյեմբեր 27-ի թիւերը):

×

ՀԱՐՑ. - Պ. Մկրտչեան, միշտ թարմ են մեր յիշողութեան մէջ այն կերպարները, զորս մարմնաւորած էք «Եռանկիւնի», «Կատր մը երկինք» եւ «Նահապետ» ժապաւէններուն մէջ: Կարելի՞ է ճանի մը խօսք ընել այլ ժապաւէններու մէջ ձեր ստանձնած դերերուն մասին:

ՊԱՏ. - Մօտ 60 - 65 չարժանկարներու մէջ դերեր ստանձնած եմ. ժապաւէնները՝ զորս արտադրած են Խորհ. Միութեան տարբեր Հանրապետութիւններու արուեստանոցները՝ բացի Հայաստանէն Ուզբեկիստան, Տաղստան, Տաճիկիստան, Ադրբեջան, Մոսկուա, Նոյնիսկ՝ Հնդկաստան: Շարժանկարներու մասնակցութիւնս սկսած է «Հայֆիլմ»ով եւ տարածուած միւս Հանրապետութիւնները: «Մոսֆիլմ»ի արտադրած «Ակրոլիտ 66» եւ «Կովկասի գերուհին» ժապաւէնները եղան Հայաստանէն դուրս առաջինները, ուր դերեր ստանձնեցի:

ՀԱՐՑ. - Անմիջական ծրագիրնե՞ր:

ՊԱՏ. - Ֆրանքեւսպանական եւ խորհրդային երբեմն արտադրութեամբ նկարահանուող «Տոն Քիշոթ» ժապաւէնին մէջ (9 չարքէ բաղկացած) Սանչօ Փանսայի դերը պիտի ստանձնեմ: Կան բազմաթիւ այլ առաջարկներ, որոնց մասին կանուխ է խօսիլ առայժմ:

ՀԱՐՑ. - Դուք ձեզ աւելի լաւ կը զգաք թատրոնի՞ն թէ շարժանկարին մէջ:

ՊԱՏ. - Թատրոնը եւ շարժանկարը իրենց տարբերութիւններ ունին, բայց դերասանը՝ իրրեւ մարդ, նոյնն է իր ապրումներով՝ երկու պարագաներու մէջ: Այսինքն, կարեւորութիւն չունի, թէ խաղարկութեան պահուն հանդիսատեսը քեզի կը նայի, թէ ոչ: Եթէ չարժանկարին մէջ դերասանը չի կրնար պէտք եղած ձեւով մարմնաւորել կերպարը, ուրեմն կատարեալ արուեստագէտ չէ: Եթէ չարժանկարին մէջ լաւ է, իսկ թատրոնին մէջ դէշ, ուրեմն դարձեալ խաբուսիկ է վարպետութիւնը, քանի որ թէ՛ թատրոնին, թէ՛ չարժանկարին մէջ դերասանը նոյն մարդն է՝ իր ապրումներով:

ՀԱՐՑ. - Եղած էք Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատրոնի գլխաւոր դերասաններէն մին եւ ներկայիս կը դեկավարէք Հայաստանի ձայն - հեռատեսիլի դրամատիկ թատրոնը, որուն նաեւ գլխաւոր բեմադիրն էք ու դերասաններէն մին: Կրնա՞ք տեղեկութիւններ տալ այդ թատրոնին եւ ձեր ծրագիրներուն մասին:

ՊԱՏ. - Անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր հինի յանձնուած է նորաստեղծ այս թատրոնը, որ իր տեսակին մէջ առաջին հաստատութիւնն է Խորհ. Միութեան մէջ իսկ: Ներկայիս կը պատրաստենք քանի մը ներկայացումներ՝ «Օթելլո», ժամանակակից հեղինակներու գործեր եւայլն: Պէտք է ըսել, որ կապերս չեմ խզած Սունդուկեան թատրոնին հետ, որուն գեղարուեստական խորհուրդին անդամ եմ եւ դերեր ալ կը ստանձնեմ թատերախաղերու մէջ:

ՀԱՐՑ. - Ի՞նչ է հայրենաբնակ մեր ժողովուրդին վերաբերումը թատերական կեանքին նկատմամբ եւ ի՞նչ է մակարդակը ասոր հետաքրքրութեան:

ՊԱՏ. - Թատրոնը մեծ ժողովրդականութիւն վայելող հիմնարկութիւն է Հայաստանի մէջ եւ ժողովուրդին հետաքրքրքրութիւնը եւ սէրը բուռն է անոր նկատմամբ: Ասոր լաւագոյն ապացոյցն այն է, որ միայն Երեւանի մէջ կան աւելի քան տասը թատրոններ, ինչպէս նաեւ ժողովրդական բազմաթիւ թատրոններ, որոնք միշտ լեցուն են հանդիսականներով: Կան թատերախաղեր՝ որոնք տարիներ կը բեմադրուին նոյն թատրոնին մէջ: Մեր ժողովուրդը թատերասէր ժողովուրդ է, ինչպէս Վահրամ Փափազեան ըսած է՝ «Հայ մարդու տան դրան բանալիի անցքէն նայիս, թատրոն կ'երեւայ»:

ՀԱՐՑ. - Սփիւռքի մէջ կը տիրէ այն տպաւորութիւնը, թէ հայրենի թատրոնը՝ Սփիւռքի հեղինակներէն առաւելաբար, չընտելու համար միա՛յն Յակոբ Պարոնեանի գործերը կը բեմադրէ: Ի՞նչպէս կը բացատրէք այս երեւոյթը:

ՊԱՏ. - Ես պիտի ըսէի՝ ինչո՞ւ Պարոնեանի գործերը աւելի յաճախ չեն ներկայացուիր: Ի դէպ, Պարոնեան միակը չէ՝ որուն գործերը կը բեմադրուին մեր մօտ. բազմիցս ներկայացուած են Ուիլըըմ Սարոյեանի «Ձեր կեանքի ժամանակը», «Իմ սիրտը լեռներումն է» եւ այլ գործեր:

ՀԱՐՑ. - Պ. Մկրտչեան, այցելած էք Լիբանան, Ֆռանսա, Միացեալ - Նահանգներ եւ հայկական այլ գաղութներ, մօտէն շփում ունենալով թատերական կեանքի նուիրուած արուեստագէտներու հետ: Ի՞նչ են ձեր տպաւորութիւնները Սփիւռքի մէջ հայկական թատրոնի պատկերին մասին:

ՊԱՏ. - Սփիւռքի մէջ, դժբախտաբար, արհեստավարժ թատրոն չկայ. ասիկա ինծի ցաւ կը պատճառէ: Ցաւալի էր տեսնել նաեւ որ բեմի նուիրեալները իրենց ապրուստը կը հայթայթէին ուրիշ գործ ընելով: Ուրախութեամբ նկատեցի, որ թատրոնի սէրը չատ զօրաւոր է ըմփիւռքի Հայութեան մօտ: Հիացած եմ այս զգացումին ի տես. հիանալի էր տեսնել մարզիկ՝ որոնք առօրեայ հոգերէ եւ յոգնութիւններէ եռք կը նուիրուին թատրոնին: Հանդիպեցայ այնպիսի հայ դերասաններու, որոնք արհեստավարժութեան մակարդակին հասած են եւ չատ հանգիստ կրնան խաղալ մեզի հետ՝ հայրենի բեմին վրայ:

ՀԱՐՑ. - Ի՞նչ է ձեր կարծիքը՝ իբրեւ բեմադիր, Թամար Յովհաննիսեանի դերասանական արուեստին մասին:

ՊԱՏ. - Թամարը ըմբոստ է, պայքարող, նախ՝ թատերապրի հետ, ապա՝ բեմադրի: Կը սկսի թատերապրին երկը քննադատելով, ապա կը հակաճառէ բեմադրին՝ տուեալ թատերախաղի բեմականացման յղացումներուն համար, կը վիճաբանի, մինչեւ որ կամաց - կամաց հաշտուի իրականութեան հետ: Երբ կը հաշտուի, այն ատեն կը սիրահարի գործին ու այս երկունքէն կը ծնի հրաշալի կերպար մը, զոր մեծ յաղողութեամբ կը մարմնաւորէ: Ցորդ զգացումներու եւ ապրումներու տէր արուեստագիտուհի է: Իր բնաւորութեամբ եւ խառնուածքով իսկ արուեստագիտուհի է: Դիւրին զոհացող չէ. եւ միշտ կը ձգտի լաւագոյնին:

ՀԱՐՑ. - Պ. Մկրտչեան, ի մօտոյ փարիզ եւ Ֆրանսայի հայաշատ շրջաններու մէջ պիտի բեմադրէք Յ. Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»ը, տեղական կարգ մը ուժերու հետ: Կրնա՞ք խօսիլ ցայժմ տարուած աշխատանքներուն մասին:

ՊԱՏ. - Դեկտեմբեր 27-ին եկանք Փարիզ: Անձնական հետաքրքրութիւններու առընթեր կը փափաքէինք ծանօթանալ տեղւոյն թատերական կեանքին, ինչպէս նաեւ արուեստի այլ մարզերէ ներս տարուած աշխատանքներուն: Կարելիութեան սահմաններուն մէջ նաեւ, բնականաբար, չէինք կրնար մերժել օգտակար հանդիսանալ մեր հայրենակիցներուն: Ուստի, առիթէն օգտուելով պիտի բեմադրենք «Պաղտասար Աղբար»ը տեղական ուժերու հետ: Ես պիտի մարմնաւորեմ Պաղտասարի կերպարը, իսկ կինս Թամարը, կը խաղայ Պաղտասարի կնոջ՝ Աֆոյշի դերը: Շատ, լուրջ աշխատանք տարուած է ցայժմ: Դերերը ունին նաեւ տեղական այնպիսի ուժեր, որոնք հետու անցեալին բեմ ելած են հոս: Չեմ հասկցած թէ ինչո՛ւ չատոնց չեն խաղացած: Կը յուսամ որ տարուած աշխատանքները կը պսպղաբերին եւ լաւ արդիւնք կուտան: Ի դէպ նշեմ որ 1964-էն ի վեր շուրջ 1500 անգամ խաղացած եմ Պաղտասար Աղբարը՝ տարբեր երկիրներ, տարբեր խումբերու հետ եւ տարբեր հանդիսականներու առջեւ: Սակայն փարիզի մէջ առաջին այս խաղարկութիւնը ինծի համար մասնաւոր հաճոյք մըն է եւ տարօրինակ ապրումներ կ'առթէ: Փարիզ ժամանումին, առաջին իսկ օրուընէ չըջապատուեցայ նոր մարդոցմով, ինչ որ 20 տարուան աշխատանքէս ետք նոր թափ տուաւ ինծի, նոր թռիչք եւ նոր յղացումներ: Վահրամ Փափազեան ըսած է. «Իսկ դու պիտե՞ս ընթերցող, թէ Փարիզ կը նշանակէ հայ կին մը՝ որ եկեղեցւոյ մէջ, սկիզբէն մինչեւ վերջ, կը մասնակցի պատարագի երգեցողութեան. ասիկա գիս կը պարտաւորեցնէ անպայման խաղալ, մարմնաւորել Պաղտասարը, եւ տալ իմ լաւագոյնը: Մոյարթի, Սարա Պեռնարի, Մունէ-Սիւլլիի, Քոքըէնի, Վահրամ Փափազեանի, Հրաչեայ Ներսիսեանի՝ լաւ խաղալու դպրոցներէն մէկը սիրելի անձի մը ներկայութիւնն էր սրահին մէջ, որուն համար կ'արժէր խաղալ, իսկ եթէ աւելցնենք նաեւ մականունը, պարզ կը դառնայ որ այս առաքելութիւնը արդէն մեծ պատասխանատուութիւն կը պահանջէ: Իսկապէս որ պատահական մարդ չեմ. ունեցայ մեծ ուսուցիչ մը, յանձին Մեծ Վահրամին, որ օր մը ըսաւ ինծի. «Ձիւնապուղնը պէտք է դլորուի որ մեծնայ». ա՛յս էր մեծագոյն խթանը, որ գիս մղեց չըջելու աշխարհով մէկ եւ այսօր՝ Փարիզ, իմ ազգին հասկնալի, եւ չատերուն անհասկնալի լեզուական պատնէշը անցնելու փորձեր ընելու:

ՀԱՐՑ. - Քանի մը անգամ հետեւեցայ ձեր փորձերուն, դուք՝ որ 60 - 65 ժապաւէններու մէջ դերեր խաղացած էք, ձեզի համար կեանքը շատ դիւրին է արուեստի մարզին մէջ. մանաւանդ որ խոսակցութեան մը ընթացքին ըսիք թէ դուք 34 տարեկան էիք, երբ Հրաչեայ Ներսիսեան մեռաւ եւ Վարդան Աճէմեան ձեզի վստահեցաւ Պաղտասարի դերը: Տարի մը աշխատելէ եւ Պաղտասարը խաղալէ ետք հասկցաք թէ ի՛նչ է դերասանութիւնը: Ըսիք թէ դերասանութիւնը տիեզերքի պէս անըմբռնելի է, թէ ամբողջ կեանք մը բիչ է մարդկային հոգեբանութեան տիեզերական խորհուրդներուն մէջ թափանցելու համար: Ինչպէս ծանօթ է, այնուհետեւ ձեր կեանքը նուիրեցիք դերասանութեան: Արդ, այդ դերասանութենէն աւելի ի՞նչ կը սիրէք:

ՊԱՏ. - Մա՛յրս, փողոցս՝ ուր ապրած եմ: Տունս, հողս՝ որուն վրայ կան տունս ու փողոցս, լեզուս: Ու այս բոլորը՝ որ կը կոչուի հայրենիք:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

Ո՞Ր ՏԱՅՐ ԻՆՁ ԶԾՈՒԽ ԾԽԱՆԻ ԵՒ ԶԱՌԱԻՕՏՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԻ...

ԽՄԲ. - «Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթի Դեկտեմբեր 12-ի թիւին մէջ ստորագրած իր յօդուածով Արուսեակ Սահակեան նկարագրած է Նաւասարդեան այն հանդիսութիւնը, որ տեղի ունեցած է Սարդարապատի յուշարձանին կից գլուխ ուրող ազգագրական թանգարանին առջեւ: Ստորեւ՝ յօդուածը, պահելով լեզուն:

Ո՛ւմ ականջին առաջինը հնչեց Նաւասարդեան եղջերափողի ձայնը, ժամանակի մէջ ի՛նչ անթեղուած կարօտներ կուտակուեցին ու զարձան ցանկութիւն՝ Աբրահամ արծաթափայլ օրհնութեան ներքոյ ու մշտարթուն աչքին ի տես, Սարդարապատի արծաթաճաճան զանգակատնից ներս եւ սրտի պէս ջերմ կարմրաքար թանգարանի առջեւ տօնել Նաւասարդեան նորօրեայ հանդէս:

... Երբ վարդաքար սեղանատան կամարներուն տակ հնչեց ու մերձակայ բոստաններուն ծառ ու թփի վրայ անձրեւի նման չազ եկաւ խօսնակի ձայնը՝

Ո՛ տայր ինձ զծուխ ծխանի
եւ զառաւօտն Նաւասարդի...

Հանդիսականներից ամէն մէկի կուրծքը խայտաց ցնծութեամբ՝ ի տես հայկեան չէն օճախի, ի տես մեր ժողովրդի ինքնավայել կեանքի, ժողովուրդ, որ ունեցել է պետականութիւն ու փառք, որ դժնի - դաժան դարերի մէջ կորցնելով իր պետականութիւնը՝ պահել է հայ անունն ու նկարագիրը եւ ահա այսօր ունի ինքնութիւն ու հզօր պետութիւն:

Մերթ հզօրանում եւ մերթ մեղմաձայն հնչում էր Գրիգոր Եղիազարեանի «Արեւածագին» սինֆոնիք կատաւ կենսահաստատ մեղեդին, ասես, զարձեալ հաստատելու համար, որ մեր ժողովուրդը բոլոր դարերի մէջ ղէպի արեւածագ ու լոյս է ձգտել, պահել է արդար կեանքի երազանքը եւ իր միակ մտքանքն է եղել՝ օճախին լիութիւն, օրօրոցին մանուկ, մարդուն բարութիւն եւ աշխարհին խաղաղութիւն:

Բոլոր ժողովրդական տօները ոչ այլ ինչ էին, եթէ ոչ բնութեանը նուիրուած եւ բնութեան մէջ ներկայացուող օրհներգութիւն:

«Աչխատանքն ու աչխատանքի պտուղը փառաբանող ժողովուրդը միայն կարող էր, - իր խօսքում ասաց Հայոց ժողովրդական տօների ու տօնացոյցի հմուտ մասնագէտ, պատմական գիտութիւնների թեկնածու Աչխ Օզանաչեանը, - այդպէս վաստակած ու արդար հոգով օրհնաբանել գարնան գարթօնքը, ձնհալը, ծիլս կանաչը, սերմ ու հասկը, պտուղն ու պըտղաբերութիւնը: Իր արդար քրտինքով հողը ոռոգելուց յետոյ միայն նա կարող էր հողին մայր կոչել ու աստուածացնել, կեանքի գրաւական գորեղ հասիկը պահակ աստուածային հողին, վայելել նրա ծլարձակումը եւ մտածել, որ հասիկն ու հասկն էլ է աստուած: Որ հասիկը յետոյ պիտի չազ տայ որպէս սուրբ մասունք օճախում, դռնում, վարուցանքի մէջ մարդուն եղբօր պէս թիկունք

պաւէններու մէջ դերեր խաղացած էք, ձեզի համար կեանքը շատ դիւրին է արուեստի մարզին մէջ. մանաւանդ որ խոսակցութեան մը ընթացքին ըսիք թէ դուք 34 տարեկան էիք, երբ Հրաչեայ Ներսիսեան մեռաւ եւ Վարդան Աճէմեան ձեզի վստահեցաւ Պաղտասարի դերը: Տարի մը աշխատելէ եւ Պաղտասարը խաղալէ ետք հասկցաք թէ ի՛նչ է դերասանութիւնը: Ըսիք թէ դերասանութիւնը տիեզերքի պէս անըմբռնելի է, թէ ամբողջ կեանք մը բիչ է մարդկային հոգեբանութեան տիեզերական խորհուրդներուն մէջ թափանցելու համար: Ինչպէս ծանօթ է, այնուհետեւ ձեր կեանքը նուիրեցիք դերասանութեան: Արդ, այդ դերասանութենէն աւելի ի՞նչ կը սիրէք:

ՊԱՏ. - Մա՛յրս, փողոցս՝ ուր ապրած եմ: Տունս, հողս՝ որուն վրայ կան տունս ու փողոցս, լեզուս: Ու այս բոլորը՝ որ կը կոչուի հայրենիք:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

կանգնող եզան ոտքերի տակ: Տարին բոլոր աշխատող, արարող ու ստեղծագործող ժողովուրդը չէր կարող բարի չլինել: Օճախը սրբացնող, ընտանիքի մաքրութիւնն ու միասնութիւնը, տան նահապետի յարգն ու պատիւը պաշտամունքի հասցրած ժողովուրդը չէր կարող չունենալ Պետականութեան զգացողութիւն. Պետութիւնն էլ, վերջին հաշուով, մի մեծ ընտանիք է: Ու Նաւասարդը՝ Հայոց Նոր տարին, որ այս ամէնի վաւերացումն էր ու հաստատումը, պետական տօն էր, համազգային, համահայկական:

Նաւասարդը հասարակական տօն էր, քանզի չկային հանդիսատես ու մասնակից, բոլորը նոյն լրաւունքներով մասնակցում էին արարմանը. բերքահաւաքի բերկրանքն ու գոհարանական մաղթանքը վերաբերում էր հասարակութեան իւրաքանչիւր անդամին: Իր մէջ առնելով գարնան ոգեշունչ զարթօնքի, հայ ու հաւատքի, բերք ու բարիքի չուրջ: Երկրագործ ժողովրդի պատկերացումներից ինչպէ՞ս կարող էին դուրս գալ գարնանային ու աշնանային օրհասաւորը լուսնի տարեպտոյտով, արեւի ջերմանալով ու հողի արթնացումով, վարուցանքով ու բերքահաւաքով: Ու մինչեւ մեր օրերը հասան եւ արեւ ու լուսնի, եւ տարուայ չորս եղանակների, եւ հաւատքի, նռան ու խնձորի, խաղողի ու գինու մասին ժողովրդական հաւատքն ու բանաստեղծական մտածողութիւնը:

Գիտակցելով Նաւասարդի խոր հնութիւնը, գարերի մէջ կրած փոփոխութիւնը, գիտակցելով, որ ոչ մի մոգական զաւազան այսօրուայ մարդուն չի կարող տեղափոխել այն օրերը եւ ապրեցնել այն օրերի հոգեբանութեամբ, տօնի կազմակերպիչներն այնպէս էին տնօրինել հանդիսութիւնը, որ նաւասարդեան հնօրեայ պատրանքը, ներշնչանքը եւ մերօրեայ ապրումը կողք-կողքի ու ներդաշնակ լինեն, որ տօնախմբութիւնը ո՛չ թէ մեր այսօրից դուրս բեմական վերամարմնաւորում լինի, անդարձ օրերի յիշողութիւն-նմանակ, այլ մեր այսօրուայ կեանքի ու անմիջական ապրումը:

Սեղանատան տափարակ կտուրի խորքից դէպի առաջամաս էին գալիս ու զբաղեցնում տարուայ չորս եղանակներն ու դրանց ամխները անձնաւորող վեց աղջիկ եւ վեց տղայ. հնչում էին Հայկի ուստրերի ու դուստրերի անուն-ամնանունները: Դրանց մարմնաւորող Ազգապրութեան թանգարանի աշխատակից-աշխատակցուհիների դերերը փոխուել էին, ժամանակները միախառնուել. ով գիտէ՝ որ գարից այսօրը հասած հորովելը ծորում էր կոմպոզիտոր ու երգիչ Արշակ Ոսկանեանի չուրթերից մեր օրերի ներշնչանքով:

Ախ մը ցորեան ափերուդ մէջ
Թող լեցընեմ, կըտրի՛ն Որդիս.
Կըտրի՛ն Որդիս, գօտի՛ն մէջդիս,
Թող մաճակալ բագուկներէդ
Խա՛ն ցուլի արիւն անցնի,
Եւ եղեւնի ֆու հասակէդ
Խա՛ն տունի սիւնը կանգնի.
Ու երբ թիւովը մատերուդ
Սերմանես ֆու սերմընցուն՝
Չընմե՛ս թիւովն աստղերուն:

Տղամարդ խօսնակը վարուժանեան երգի ոգին էր սփռում Աբգարատեան լիաստամ բերքով մայրացած դաշտի վրայ որպէս հեթանոսական օրհնութիւն, որպէս բանաստեղծական չարունակութիւն նաւասարդեան ժողովրդական օրհնանքի.

Լի՛ճը հորեր շատ ունենամ,
Կարմի՛ր օրեր շատ ունենամ...

Ու մէկ ակնթարթ յետոյ ամառն էր սփռում աշնանային դաշտի վրայ՝ զարճեալ ոսկեբերան Վարուժանով.

Արտըս ոսկո՛ւն է...
Քառաշար հասկեր
Քառաշար սաթով
Արե՛ւ են հագեր...

Վարուժանը ասես անանուն բանահիւս երգիչ լինի, հեթանոսի նման հողի ու աստղերի բոյրը լմպած եւ այնքա՛ն ներկայ այդօրուայ Նաւասարդին:

Ժողովրդական տօներն ինքնին այնքան բանաստեղծական են, վեհաշուք ու վեհացնող, որ ամէն մի նախապէս մտածուած, կարդադրուած թատերայնութիւն ու պայմանականութիւն նոյնպէս դառնում է ապրում ու ներշնչանք: Թանգարանի աշխատակից աղջիկներն ու տղաներն իրենց լիակատար զգում էին Հայկի ուստրեր ու դուստրեր. մոռացել էին, որ իրենք էին հոգացել իրենց հեթանոսութիւն յիշեցնող հանդերձը, իրենց ձեռքով էին հիւսել տերեւ ու ծաղկից պըսակներ, յարդարել կողովներն ու զամբիւղերը աշնանային թփերով ու ճիւղերով, շրջակայ ծառերին կարմիր ժապաւէններ կապել, սեղանատան պատերն ու հարթակը պատել գորգերով ու կարպետներով: Սեղաններն ու ճիւնաթոյր սփռոցները խիստ ժամանակակից էին՝ ժամանակակից սպասքով, բայց դաւաթների ու գաւերի մէջ եռացող ջահել գինին նոյն համ չունէ՞ր միթէ, ինչ նախնիների դաւաթում:

Այդ օրը սեղաններին միայն նաւասարդեան ուտեստ ու, առաջին հերթին՝ Նաւասարդ խորհրդանշող կորկոտ ու անուշապուր էին՝ կապուած զարճեալ ցորենի ու հատիկի պաշտամունքի հետ:

Այդ օրը չկար բեմահարթակ ու համերգ, կար ինքնաբուխ երգ ու պար, կար ո՛ն. անդամ լաւչն ուրիշ համ ունէր, որ հէնց տօնակատարութեան ընթացքին թխում էին սեղանատան առջեւ կառուցած թոնրատանը եւ թարմ-թարմ բաժանում հանդիսականին: Տօնախմբութեան կէսին արդէն չկար հանդիսական ու մասնակից, բոլո՛րն էին երգում ու պարում: Մի չքաւոր ոչ մի տեղ չէր մնում, ամէն տեղ հիւր էր, ամէն տեղ տէր էր: Ու ամէնքն էլ գիտէին, որ Նաւասարդին մասնակից էին Նարեկացին, Սիամանթօն ու Վարուժանը, մերթ «Երկինէր երկին» էր հնչում, մերթ հայրէն:

Նորի՛ց եկան այն հաւերը...
Նաւասարդեան սա տօներո՛ւն
Արեւափառ...
Ընդ եղեգան փող սի՛րտս ելաւեր...

Ո՞ւմ հոգում առաջինը արձագանգեց նաւասարդեան եղջերափողի ձայնը. Ամալիա Նանումեանի՞, արդեօք, որ դեռ Յուլիսին Եղվարդի դաշտերից մէկիկ-մէկիկ ընտրել էր ու փնջել ցորենի հասկը, կարասել ու կարել կարմիր ժապաւէններ ... Երկար տարիներ պետական միտքն ու հոգու աւիւնը Հայոց տօներին նուիրած Ասիա Օղաբաշեանի՞, ծիսատօնական ուսեստի մէջ պիտութիւն ու արուեստ յայտնաբերող Գրետա Գրիգորեանի՞, Հայաստանի պետական ազգագրական թանգարանի տնօրէն Լաւրենտի Բարսեղեանի՞, որ չէն օճախի նահապետի նման տնօրինեց առաջին Նաւասարդի տօնախմբութեան բոլոր դժուարութիւններն այն համոզմունքով, որ «հաւաքելով Հայոց նիւթական ու հոգեւոր մշակոյթի հարստութիւնները, հարստանում ենք ինքներս»: Այդ օրը ամենաերջանիկ ժպիտն ու խինդը թանգարանի հոգեւոր մշակոյթի բաժնի վարիչ Հռիփսիմէ Պիկիչեանի եւ տնօրէնի տեղակալ Սերժ Առաքելեանի ժպիտը չէ՞ր միթէ, որ ամէնքից չատ էին վազվզել ու ամէնքից չատ յոգնել Նաւասարդը դեղեցիկ տօնելու համար:

Մի զուգէ ոսկեձեռնիկ Ռաֆայէլ Իսրայէլեա՞նն էր երազել ու նախատեսել Հայոց բոլոր տօներն ի լրումն իր անձեռակերտ համալիրի...

Ուշացել էր Հայոց Ամանորի՝ Նաւասարդի տօնակատարութիւնը, բայց աշնան արեւը սպասեց, սպասեց, որ իր բարի ճառագայթներով ոսկեջրի իրակատնացած երազանքները նոր ու վառ արշալոյսների արեւային խոստումով:

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ
ՇԱՐԹԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

Շարթի Մայր Եկեղեցին թանգարանին մէջ ամէն տարի տեղի կ'ունենան երաժշտական փառատօներ որոնք նկատուած են որպէս արուեստի ամենակարեւոր պատահարներ:

Վերջին անգամն 1984, Հոկտեմբեր 13-ին որպէս սրնգահար առիթը ունեցայ սենեկային երաժշտութեան այս համերգներէն մէկուն մասնակցելու: Ցայտոյները կը բազկանար Պախի, Ֆօռէի, Պէրլիոզի, Ժ. Միկոյի եւայլն, գործերէն: Ասոնց կարգին, յայտարերին Բ. մասին մէջ հաճոյքն ունեցայ մեկնարանելու դեղեցիկ կտոր մը երգահան Արա Պարթեւեանէ, որուն տաղանդին հիացող մըն եմ. ինծի կ'ընկերանային երաժիշտ բարեկամ մը Պ. Պալօ, ինչպէս ծանօթ տաղահար տիկին Ֆ. Պինոչ: Նուագեցինք երկու արինդի ու տաւիղի համար յօրինուած սուիթը:

Այս գործը կը կրէ դաշն զգայնութեան մը կնիքը ուր մեղեդիի ամէն հատուածները կը յաջորդեն իրարու, առանց արուեստակեալ ճիգի, անմիջականութեամբ, ինչպէս վճիտ ակ մը:

Երաժշտասէր բազմութիւնը ներկաներու բացառաբար մեծ մասով երիտասարդներէ բազկացած, որոնց մէջ էին Շարթիի երաժշտանոցին աշակերտները, ջերմօրէն ու խանդավառութեամբ ողջունեցին այս գործը:

Հաճոյքով կը ներկայացնեմ տեղական մամուլին մէջ այս մասին գրի առնուած տողերէն մասեր:

Լա ռէփիւպլիֆ տիւ սանթր՝ Հոկտ. 16

«Յայտարերին երկրորդ մասը մեզի աւելի հետաքրքրական թուեցաւ, գործերու խառութեամբ ու մեկնաբանական ոգեշունչով:

Երկու արինդի ու տաւիղի սիւիթը, գործը՝ հայ երգահան Արա Պարթեւեանի (աւաղ չատ քիչ ճանչցուած Ֆրանսայի մէջ), իրարու հակասող երեք դլխաւոր մեղեդիներով, հարուստ ու վարպետօրէն դաշնաւորուած, հանդիսացաւ ուրախառիթ անակնկալ մը»:

Էֆօ ռէփիւպլիքէն» Հոկտ. 15

«Հայազգի Արա Պարթեւեանի - զոր դրեթէ կ'անդիտանան համայնագիտարանները - երկու արինդի ու տաւիղի սիւիթը յայտնութիւն մըն էր որպէս հմայիչ կտոր մը, հաճոյքով նուագուած եւ որ մեծապէս պիտի յարմարէր նաեւ պատկերներու ընկերանալու»:

Կարդալով այս տողերը դառնութեամբ նկատեցի սակայն թէ երկու քննադատներն ալ կ'անդրադառնային որ խնդրոյ առարկայ երգահանը բաւականաչափ ծանօթ չէր Ֆրանսայի մէջ, մինչ անոր անունը համառօտ կենսագրականով մը իր պատուոյ տեղը գրաւած էր Լարուսի երաժշտական բառարանին մէջ:

Պարտականութիւն ու հաճոյք մը նկատեցի գրի առնել տպաւորութիւններս, արտայայտելով նաեւ մաղթանքս որ ան աւելի լայն ճանաչումի արժանանայ:

ԺԱՆ ԳԱՍՊԱՆՅԷ
Փարիզի փիլարմօնիք նուագախումբ սրնգահար

(թարգմ.)

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գ.

ՊԱՆԴԽՏՈՒԹԻՒՆ

Իմ պատասխանը չվախեցրեց ... Նրան եւ խորին զղացմունքով պատասխանեց նա.

Ես քեզ կը սպասեմ, ես քեզ չեմ մոռանայ...: Ես քեզ միշտ կը սպասեմ ... եթէ մինչեւ տասն տարի, քսան տարի էլ չետ չդալու կը լինես, ես դարձեալ կը սպասեմ քեզ: - Իսկ դո՞ւ:

Ես երդուեցայ, ասելով.

- Եթէ ես քեզ մոռանալու լինեմ, Սառա, թող Աստուած էլ ինձ մոռանայ: Ես միշտ քոնն եմ եղել եւ քեզ համար կը մնամ մինչեւ այն օրը, երբ Աստուած կրկին կ'արժանացնէ մեզ միմիանց տեսնելու:

Նա մօտեցրեց ինձ իր երեսը եւ մեր շրթունքը երկար չէին բաժանւում մի-միանցից: Ցետոյ դրեց իմ ղլխին իւր մատներով նաչխած մի արախչին, տուեց մեռաքով բանուած մի քսակ, որ նոյնպէս իւր ձեռագործն էր, եւ որը սովորաբար տալիս են հարսնացու աղջիկները իրանց ապագայ ամուսիններին, երբ նրանք օտար աշխարհ են դնում իրանց բախտը փորձելու համար, որպէսզի նրանց աշխատանքն ու վաստակը արդիւնաւոր լինի:

- Ես ուրիչ բան չունեմ, Մուրադ, ասոց նա խիստ զղալի կերպով. - դրանք քեզ մօտ յիշատակ եմ թողնում:

- Ապա ես ի՞նչ տամ քեզ յիշատակի համար:

- Քո սիրտը, այդ բաւական է ինձ:

- Նա բոլորովին քեզ է պատկանում:

Աքաղաղները սկսեցին կանչել: Գիշերի կէսից անցել էր արդէն: Բայց Սառայենց տանը դեռ ոչ ոք չէր քնել: Մայրս եւ քոյրերս այնտեղ էին եւ Սառայի հօր հետ պատրաստում էին իմ ճանապարհի իրեղէնները: Ներանք դիտէին, որ Սառան ինձ մօտ է, բայց, հակառակ տեղային սովորութեան, ծնողական բարի ներդամտութեամբ թոյլ էին տալիս մեզ, որ դոնէ մեր բաժանման վերջին րոպէներում խօսէինք երկար խօսէինք միմեանց հետ:

Երբ աքաղաղները, երկրորդ անգամ ըսկըսեցին կանչել, այդ միջոցին ներս մտաւ Սառայի հայրը:

- Ջաւակս, ասաց նա դառնալով դէպի ինձ, - ճանապարհ ընկնելու ժամանակ է:

Սառան այլեւս չկարողացաւ զիմանալ, թաշկինակով աչքերը բռնեց եւ դուրս եկաւ սենեակից: Հօր ներկայութեամբ պարկեշտութեան կանոնները չէին նեղում նրան ոչ ուրախանալ եւ ոչ լաց լինել սիրած տղամարդի համար:

- Ես ապշած մնացի. չգիտէի ինչ անել:

- Ճանապարհ ընկնելու ժամանակ է, կրկնեց Սառայի հայրը:

- Այսպէս վա՞ղ, հարցրի ես մեքենաբար:

- Դեռ ես ուշ է, պատասխանեց նա: - Դու այնպիսի ժամանակ պէտք է ճանապարհ ընկնես, որ բոլոր գիւղացիները քնած լինեն. որ ոչ ոք քեզ չտեսնէ:

Ես չուտով հագուեցայ եւ դուրս եկայ այն սենեակը, ուր մայրս եւ քոյրերս սպասում էին ինձ: Այնտեղ եկաւ եւ Սառայի հայրը:

- Ա՛խ երանի թէ գիտենայի, այսօր ի՛նչպիսի օր է, հարցրեց մայրս:

- Բարի է, պատասխանեց Սառայի հայրը: - Տէրտէրից հարցրի, էֆէմերիդին մտիկ տուեց, ասաց բարի է, ճանապարհ գնալու համար, նոր հագուստ ձեւել տալու համար, երակներից արիւն բաց թողնելու համար եւլն:

Տէր հօր գուշակութիւնը բաւական մըխիթարեց մօրս: Նա մի ամբողջ չաբաթ զբաղուած էր իմ ճանապարհի պատրաստութիւններով, եւ սպասում էր մի բարի րոպէի, որ ես ոտքս դուրս դնէի հայրենական տնից:

Ոստիկանութեան ֆէբրաչները, սարվաղները մեր տանը ոչինչ չէին թողել, բոլորը կողոպտել, բոլորը տարել էին: Մնացել էր մի կով միայն, որի վրայ մեր ընտանիքը զրել էր իւր ապրուստի յոյսը: Այդ կովը ես մայրս վաճառել էր տուել եւ ինձ համար գնել էր մի աւանակ, որպէսզի ես ոտքով չճանապարհորդեմ, որպէսզի ես ճանապարհին չյոգնեմ: Թանկագին մայրը, տակաւին ո՛րքան սէր, ո՛րքան զուրթ էր մնացել նրա սրտում դէպի անտակ, դէպի մոլորւած որդին...

(Շար. 32)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Տէր եւ Տիկին Զաւէն Միքայէլեան ի յիշատակ՝ երուանդ Գոչեանի կը նուիրեն 100 Ֆ. «Ծառայ»ի բարգաւաճման:

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
9, rue de Madrid — 94140

vous convie à

une RENCONTRE

avec

l'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

direction :
Jean-Pierre NERGARARIAN

à l'occasion de la sortie de leur disque-album
«MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE»

le Samedi 26 Janvier à 21 heures

— *Présentation de l'Ensemble*
— *Mini-concert*
— *Dédicaces*

Participation aux frais

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան հայրենիի մի օրեայ զպրոցին եղած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.- Ռ. Գույումճեան 500, Ա. Շելելեկեան 100, Պ. Վահանեան 200, Ա. Սարաֆեան 100, Վ. Թուղլաճեան 500, Վ. Թիլքեան 100, Խ. Զրբաչեան 500, Մ. Բարակեան 1000 Ֆ., Ժ. Վանեան 200, Մ. Գույումճեան 1000, Ժ. Մելքոնեան 500, Գ. Մոսկոնեան 500 Ֆ., Կ. Սարեան 200, Ա. Սիլոյեան 200, Մ. Տատուրեան 300, Տ. Մինասեան 200, Պ. Քերթեկեան 100, Ժ. Շելելեկեան 1000 Ֆ., Տ. Գալայճեան 100, Բարեգործականի Երիտասարդաց 2000 Ֆ., Ֆր. Մշկ. Միութեան Տիկնանց Միութիւն 300, Ռ. Սիսակեան 500 Ֆ., Մ. Խօքսիւզեան 500 Ֆ.:

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ պատարագ կը մատուցուի՝ Շաբաթ, Յունուար 26, ժամը 10·30-ին:

Կը պատարագէ՝
ՄԵՍՐՈՊ Ք. ՀՆՁ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

կը հրաւիրուին Հանգստեան Տան բնակիչներուն ընտանեկան պարագաներն ու բարեպաշտ հաւատացեալները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն - Ժէռմէն Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը փոխան ծաղկեպսակի ստացած է հետեւեալ նուէրները՝ Բարաղամ Դաւիթեանի մատեան առթիւ.- Սերժ Բալամուտեան 300, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Կիւլքաշեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Ներսէսեան, Այրի Տիկին Աշոտ Յակոբեան, Յակոբ Գայիպէրլեան, Ռուբէն Գայիպէրլեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Սիրարփի Մարգարեան 100-ական Ֆ., Փօլ Գասապեան 100 եւ 100 դպրոցին: Աղաւնի Ղուկասեանի մատեան առթիւ՝ Նազարէթ եւ Նշան Ղուկասեան 500, Մոեիան Սահակեան 200, Տէր եւ Տիկին Պերճ Կարապետեան Տէր եւ Տիկին Ռէյմօն Ամարոնեան, Տիկին Ֆիլօր Ապահեան, Ասատուրեան ընտանիք 100-ական Ֆ., Ժօրժ Գասպարեան, Տիկին Մալխասեան 50-ական Ֆ.: Ազնիւ Ուլուսեանի մատեան առթիւ՝ ընկեր՝ Խորէն Ուլուսեան եւ զաւակները եկեղեցւոյ 100, դպրոցին 100, «Ծառայ»ին 200, Պ. Պաղտասար Տիրատուրեան 100 եւ 100 «Ծառայ»ին, Ասատուր Երամեան, Գրիգոր Թուրումճեան, Այրի Տիկին Ա.Հեխոեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետեան, Շէնտիրեան - Շարիկեան ընտանիք 100-ական, Յովսէփ Օհանեան 150 եւ «Ծառայ»ին 100, Սէն - Ժէռմէն Կապոյտ Խաչի մանուճիները «Ծառայ»ին 100, Պ. Մարտիրոս Թաչճեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Զէյթունկեան, Պօղոս Մանուկեան 50-ական, Սիրարփի Սիմոնեան 30, Իսկուհի Մավեան 20 Ֆ.:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.- Ընկեր Յարութիւն Տէրոյեան իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր՝ Խորէն Ուլուսեանի եւ զաւակներուն, ընկեր՝ Պաղտասար Տիրատուրեանի եւ զաւակներուն՝ Ազնիւ Ուլուսեանի մահուան առթիւ եւ կը նուիրէ «Ծառայ»ի բարգաւաճման 150 Ֆ.:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

Եկեղեցիներու Միութեան շաբթուան առթիւ Ֆրանսական հեռատեսիլի Ա. կայանը, Կիրակի, Յունուար 27, առաւօտեան ժամը 9·30-էն սկսեալ պիտի սփռէ յայտագիր մը, մինչեւ կէսօր, որու ընթացքին Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ կողմէ, Ս. Պատարագը պիտի սփռուի մասնակցութեամբ Մարսէյլի Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ՓԱՐԻԶԻ
ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Մայր Եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած ժողովրդային Լսարանները Շաբթին երրորդը տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Ա. Լեռք Մանուկեան սրահին մէջ:

118 ռիւ տը Փուրսել, *Փարիզ* 17-րդ

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին:

Կը դասախօսէ՝
J. M. THIERRY

Նիւթ՝
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ:

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսարձակումով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները չորեքշաբթի ընդհանուր ժողովին, Կիրակի, Յունուար 27-ին, կէսօրէ վերջ ժամը 2-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը: 40 ռիւ տ'Ամէնի:

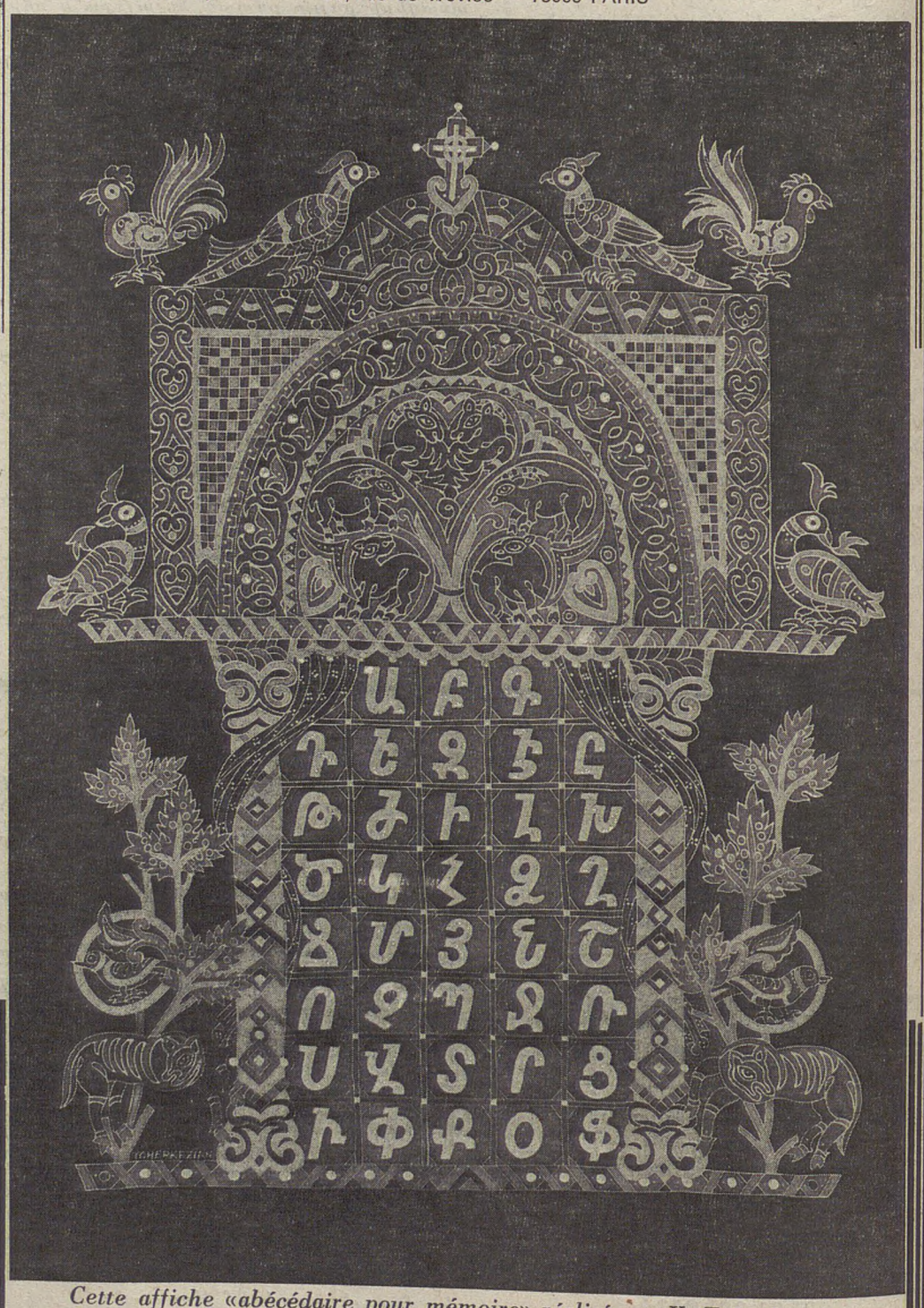
Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

L'ASSOCIATION

Solidarité Franco-Arménienne

a le plaisir de vous informer que le tirage au sort de l'œuvre de Krikor TCHERKEZIAN «Abécédaire pour mémoire» dont elle a publié 5000 affiches s'effectuera le Samedi 2 Février à 18h30

au **CENTRE de DOCUMENTATION ARMENIEN**
(entrée libre) 36, rue de Trévise — 75009 PARIS

Cette affiche «abécédaire pour mémoire» réalisé par K. Tcherkezian, ainsi que le dossier sur le «Génocide arménien» sont disponibles aux points de ventes suivants :

— LIBRAIRIE ORIENTALE «SAMUELIAN»
51, rue Monsieur le Prince — 75006 Paris
— C. D. A.
36, rue de Trévise — 75009 Paris
— «HAY DISC»
31, rue Lamartine — 75009 Paris

CENTRE DE RECHERCHES sur la DIASPORA ARMÉNIENNE

organise un débat public sur le thème :

Présentation d'une enquête sur deux écoles maternelles
(Saint Mesrop d'Alfortville et Tebrotzassère) :

Les enjeux pédagogiques et socio-culturels.

Quel avenir pour l'enseignement et la pratique de la langue arménienne en France?

Le SAMEDI 26 JANVIER à 20h 30 précises
Au GRAND HOTEL
Salon Delibes - Debussy
2, rue de Scribe - 75009 Paris
Métro : Opéra - Parking : Caumartin

4.000 m² de mobiliers présentés en ambiance

Meubles Ghazarian
Z.I. Vitrolles
à 20km de Marseille
tél. (42) 89.27.47

"Բացառիկ զեղչ «Ծառայ»ի բաժանորդներուն"

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
25
VENDREDI
25 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.884 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.884

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԱՒԱՆՁԻՆ ՄՆԱՑԻՆ ԲԱՑՑ՝ ԻՐԵՆՔ ԻՐԵՆՑ ԿԸ ԲԱԻԵՆ

ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ
ՁԻՊԱՈՒԻ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Ջորեքշաբթի օր՝ Ազգ· Ժողովը, Հինգշաբթի՝ Վերակոյսը արտակարգ նիստերու ընթացքին կ'արտայայտուէին Նոր - Քալեդոնիոյ մէջ հաստատուած պաշարման վիճակի երկարաձգման մասին: Ազգ· Ժողովի նիստը բաւական փոթորկալից եղաւ, սկիզբէն, ընդդիմութիւնը բուռն բողոք բարձրացնելով Քանաքներու պարպուելու՝ ձիպաուի ներկայութեան դէմ: Երբ, կամաց մը տեղ կը գրաւէ հասարակութեան սահմանուած նստարանի մը վրայ, ճիշդ՝ ընդդիմադիր երեսփոխան - ներու դիմացը, արդէն ապմուկը կը սկսի: Շերաքի կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակին նախագահը՝ Քլօտ Լապէ կը յայտարարէ· - «Կը հաստատենք անհանդուրժելի ներկայութիւնը մարդու մը, որ կամովին ինքզինքը Հանրապետութենէն եւ իր իրաւունքներէն դուրս դրած է: Կը մերժենք հոս մնալ, այս պայմաններուն մէջ»: Ձիպաուի եկածին պէս, կամաց մը կ'երթայ, քթիքին տակէն, մրթմրթալով՝ «Չէի դիտեր թէ այսքան կարեւոր ենք»: Անդին, Լապէ, որ անխուսափելի - «ցեղապաշտ» մը կերած էր համայնավարներէն, կը դոնէր թէ «Ձիպաուի ցկեանս բանտարկութեան արժանի է...»: Նիստին նախագահը (Մեռմաղը չէ, կրընոպլը ըլլալով Միթերանի այցելութեան պատճառով) կը չանայ բացատրել որ· - «Պ· Ձիպաու որեէ մեղադրանքի տակ չէ եւ որպէս ֆրանսացի ոեւէ քաղաքացի կրնայ ներկայ ըլլալ Ազգ· Ժողովի նիստերուն»: «Պայմանով որ ենթարկուի Հանրապետութեան օրէնքներուն», կ'աւելցնէ անմիջապէս Ժ· Ֆ· Կօտէն (ԻԻ - Տէ - Էֆ): Ժոսլէն կը պոռթկայ ընդդիմադիրներուն դէմ, եւ զարմանք կը յայտնէ որ· - «Պրազավիլի, Փնոմ Փէնի ճառերուն եւ Իվիանի համաձայնագրերու բանագնացներուն ժառանգորդները այսքան առելութեան եւ անպատասխանատուութեան փաստեր տան»:

Ապա, բուն օրակարգը կը սկսի եւ Լօրան Ֆապիւս կը պաշտպանէ իր օրինագիծը, արդարացնելու համար պաշարման վիճակին անհրաժեշտ նկատուած երկարաձգումը: Եթէ տնտեսական անպատեհութիւնները կան, առաւելութիւնն այն եղած է որ հանգարտութիւնը վերահաստատուած է: Նախարարապետը կոչ կ'ընէ երեսփոխաններուն, որ մոռնան ոխ եւ առելութիւն: Ի վերջոյ, միասնականութիւն մը կը դոյանայ - դրեթէ - ընդդիմութեան եւ համայնավարներուն միջեւ, տարբեր դրդապատճառներով, ան - չուչտ: Երկարաձգումին դէմ կը քուէարկեն Էֆ - Փէ - Էֆ, համայնավար: Զեռընպահ կը մնան ԻԻ - Տէ - Էֆ-ի երեսփոխանները: Ուրեմն, միայն ընկերվարականները կը քուէարկեն իրենց օրինագիծը, ինչ որ կը բաւէ արդէն եւ պէտք ալ չունին, «թանկագին բարեկամ»՝ Օլիվիէ Սթիրնի քուէին, որ սակայն չի պակսիր:

×

ՍՈՖԻԱ ՍԱՀՄԱՆԸ ԿԸ ՓԱԿԷ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ

Պուլկարիա, առժամապէս փակած է իր սահմանները Թուրքերուն, ի պատասխան Թրքական մամուլին բուռն յարձակում - ներուն, Պուլկարիոյ Թուրքերուն անունէրուն պուլկարացման եւ ընդհանրապէս այն ճնշումներուն համար, որոնց ենթակայ են իշխանութեանց կողմէ: Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ «յուսահատական» նամակներ կը ստանան Սոֆիայէն, եւ կը չեշտեն «պուլկարացման գործողութիւնները» եւ «Թուրք ինքնութեան դէմ յարձակումը»:

Այս առթիւ, կը յիշուի որ պուլկար - Թուրք յարաբերութիւնները միշտ փոփոխուկ եղած են, քանի դիւրին չի մոռցուիր հինգ դար օսմանեան տիրապետութիւնը պարտադրուած Պուլկարիոյ: Այսօր, հակառակ կացութիւնն մը կայ, այսինքն՝ Թուրքեր ենթակայ են Պուլկարներուն: Այս Թուրքերը, ընդհանրապէս բարձր դիրքեր չեն գրաւեր, պետպաշիներ են եւ կը թուի ձուլումէն դատ ելք չունին եւ ձուլման այդ քաղաքականութիւնն ալ զօրաւոր կերպով կիրարկուիլ սկսած է Բ· աշխարհամարտի վաղորդայնին իսկ: Հայրենադարձը նուազ կարելի է ներկայիս, քանի որ երկկողմանի համաձայնագրերը, որոնք 1968-ի եւ 1978-ի միջեւ Թոյլ տուած են 125 հազար Թուրքերու որ հայրենիք ներդաղթեն, չեն վերանորոգուած: Ծագումով Թուրք Պուլկարները Թրքերէն լեզուի ոչ մէկ ուսուցում ունին իրենց տրամադրութեան տակ եւ միայն մէկ Թերթ կայ, այն ալ՝ երկլեզու: Քաղաքական մեքենային մէջ ալ ներկայ չեն, միայն մէկ ներկայացուցիչ ունին կեդր· Կոմիտէի մէջ (200-ի վրայ): Պուլկարները, յատկանշական է, ոչ մէկ Թիւ կուտան այս փոքրամասնութեան մասին, չնուիրագործելու համար առանձին հաւաքականութեան մը գոյութիւնը, բայց կը կարծուի որ 800 հազարէն աւելի են: 1984 Օգոստոսին, վարչակարգին 40-ամեակին նախօրեակին, Պլովտիւ եւ Վառնա պայթած ռումբերը այս Թուրքերուն վերագրուած են, բայց կարելի չէ եղած հաստատել:

Ներկայիս, Պուլկարներու ձեռք առած այս «առժամեայ» միջոցը քիչ մը աւելի կը լարէ մթնոլորտը: Սոֆիայի քաղաքական աղբիւրներու համաձայն, անցեալ տարի 40 Թուրքեր սպաննուած են ապահովութեան ուժերուն կողմէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԲԸՆՈՊԻի մէջ, Նախագահ Միթերան բացումը կատարեց էնֆորմաթիքի ելեկտրոնիկ տարրալուծարանին եւ այդ առթիւ զովքը հիւսեց Թեքնոլոժիի բոլոր առաւելութիւններուն:

ՄԵՐՍԻՆի (Հարաւային Թուրքիա) գինուորական բանտին մէջ, չուրջ 400 արգելափակեալները, 12 օրէ, կամաւոր ծոմի դիմած են, բողոքելու համար «անմարդկային վարուելակերպին» դէմ, որու ենթակայ են: Միւս կողմէ, Անդարայի իշխանութեանց համաձայն, 1984-ին Թուրքիոյ մէջ 99 հոգի մեռած է ահաբեկչութեան հետեւանքով, որոնց մէջ՝ 40 քաղաքացի, 25 գինուոր եւ 32 «ահաբեկիչ»:

«ՈՂՋՈՅՆ, ՓԵՋ ՄԱՐԻԱՄ»Ը բաւական իրարանցում ստեղծած է, չարժանկարի սրահներուն մէջ ներկայացուած օրէն իսկ, ինչ որ այնքան ալ պէտք չէ խանդարէ Ժան Լիւք Կոտարը, քանի որ - նոյնիսկ եթէ իր չափանիշով մէկը ստոր պէտք չունի, սա կամ նա ձեւով ծանուցում է ֆիլմին համար: Մինչ Վերսայլի թաղապետութիւնը արգիլած է ներկայացումը, ուրիշ երկու միութիւններ դատարան դիմած են (ստիպողական) կամ որպէսզի ֆիլմը արգիլուի, կամ գոնէ ջնջուին լկտի տեսարանները: Ժ· Լ· Կոտար կ'երեւակայէ Մարիամ մը, Յովսէփին ալ Թաքսի կը վարէ եւ երկու լուպար (հրեշտակներն են...) կուգան Մարիամին լուր տալու որ...: Ակէ եւք, Մարիամ միայն իր մարմնին այդ մասով կը հետաքրքրուի, որ ֆիլմին ալ կեդրոնը կը դառնայ եւ իրարու կը յաջորդեն անպատկառ նկատուած, հոդերուժական տեսարանները: Քրնեղատուներն ալ ընդհանուր ձեւով չեն հաւնիր ֆիլմին, ոչ՝ ինչպէս կաթողիկէները սրբապղծութեան համար, այլ պարզապէս, որովհետեւ ֆիլմը ձախող է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԵՐԵՒՆԵՐԸ...

—×—

Կիրակի առաւօտ դիմացի ծառերը վերջապէս որոշեցին ամբողջովին մերկանալ: Օրերէ ի վեր կը վարանէին, չէին ուզեր թափել իրենց տերեւները, թերեւս խարուելով այն ջերմութենէն, որ պարբերաբար կուգար արեւէն: Զմեռը ուշացած էր երկրագունտը կը ծուլանար պաղելու, ծովը չէր բարձրացած տակաւին: Ամառնէ, կամ աշունէն չատ բան կը ծփար դեռ օդին մէջ: Ուստի դիմացի ծառերը դեռ կը դուրսուրային իրենց դեղնած տերեւներուն վրայ:

Այս առաւօտ որոշեցին վերջապէս: Դիմացի հարիւր տարուան կաղնին կէս ժամ առաջ անձրեւի պէս թափել սկսաւ իր տերեւները: Ինչպէ՞ս կը թափէին անոնք, Աստուած իմ, ինչպէս կը թռչտէին օդին մէջ հարիւրներով, երբեմն նոյն կէտին վրայ դառնալով ու վերջապէս գետին իյնալով, ծածկելու համար ամբողջ հողն ու ասֆալթը: Դեմդեղին դարձած էր գետինը, ամբողջովին տերեւներով ծածկուած: Ու դեռ տերեւ կը տեղար անվերջ, կը տեղար հարիւրներով, հազարներով: Ցնցող բան մը կար այդ տեսարանին մէջ: Կը նայէի ծառին, որուն վրայ տակաւին չատ, այնքան չատ տերեւներ կային: Այս բոլորը պիտի թափին, կ'ըսէի ես ինծի, պիտի թափին մինչեւ իրիկուն, ամէնէն ուշ, մինչեւ վաղը իրիկուն, ու ծառը պիտի մնայ բոլորովին մերկ, զգեցած իր ձմեռնային կերպարանքը, երազելով իր անցեալի փառաւոր կանանչը, կամ այն թռչունները՝ որոնք անտեսանելի կը դառնային այդ կանանչին մէջ:

Ցանկարծ փոքրիկ երախայ մը եկաւ ծառին տակ եւ տերեւաթափին նայեցաւ: Նայեցաւ տեղացող անհամար տերեւներուն, ինդաց, ապա ձեռքերը բանալով սկսաւ վազվզել հոս ու հոն, կարծես տեղացող տերեւները բռնել ուզելով: Տերեւները կ'անցնէին կ'երթային իր գլխուն, թեւերուն, մարմնին զարնուելով, ան ալ ճիգ չէր վատներ տերեւները բռնելու համար, բայց թեւերը բացած ուրախութեամբ կը վազվզէր տերեւաթափին տակ, կարծես ոսկիի կաթիլներ կը տեղային երկինքէն, կամ ձիւնի կակուղ փաթիլները, կամ վերջապէս մէկը՝ այն բազմաթիւ բարիքներէն, որոնք պոյն կուտան մանկական երազներու:

Երախային ուրախութիւնը բան մը եւս աւելցուց տրամութեանս վրայ: Տերեւաթափ մը որքա՜ն տարբեր նշանակութիւններ ունէր, երախայի մը ու չափահասի մը համար: Երախան ի՞նչ կրնար տեսնել որ վերէն թափող դեղնած, չորցած, մեռած այդ տերեւներուն մէջ: Խաղ մը միայն կրնար տեսնել: Կրնար այդ տերեւները չփոթել պալօններու հետ: Կամ օճառի պղպջակներու:

Երախան կրնա՞ր տերեւաթափի մը մէջ տեսնել այն ինչ որ պատուհանի մը եւ տեւէն կը տեսնենք մենք՝ չափահասներս, նոյնիսկ ծերունիներս, տխրօրէն:

Կեանքի որոշ չրջանէ մը վերջ, աշնան տերեւաթափը մեզի կը յիշեցնէ ընկերները, զորս կորսնցուցինք վերջին տարիներու ընթացքին: Ինչպէս որ եղանակը կ'առնէ կը տանի տերեւները, ինչպէս որ տերեւները մի առ մի կը թափին գետին, գետին կը փտուին, այդպէս ալ մարդիկ օր մը յանկարծ կ'անջատուին իրենց ճիւղէն, օդին մէջ մէկ - երկու տատանելէ վերջ կը փռուին հողին վրայ: Մենք որ կը նայինք անոնց տխուր անկումին, հարց կուտանք· ասոնք պիտի չկարենան տեսնել յաջորդ գարունը: Մենք պիտի կարենա՞նք:

×

Ինկած տերեւները ամբողջովին ծածկեցին գետինը: Եթէ կոխէիր անոնց վրայ, կօշիկներդ կը մխրճուին: Կակուղ եւ կպչուն: Եւ դեղին: Անոնցմէ հատ մըն ալ թռչելով եկաւ մինչեւ մեր պատշգամբը, մէկ - երկու քաշքշուեցաւ մարմարներուն վրայ, յետոյ գնաց անշարժացաւ այն անկիւնը, ուր հովը չէր կրնար հասնիլ:

Եթէ աղբահաւաքին ժամանումէն առաջ անձրեւ մը տեղայ, դեղին տերեւները պիտի թրջուին, ա՛լ աւելի կպչուն պիտի դառնան, ալ աւելի կպչուն եւ դիւրաբեկ, պիտի ցեխոտին, պիտի փակչեն իրարու, նաեւ այն հողին, որուն վրայ լինկած են: Այն ատեն աղբահաւաքը պիտի դժուարանայ զանոնք գետնէն հաւաքելու, աւելի պիտի չկարենայ դիւրութեամբ անջատել զանոնք հողէն: Բայց ուշ կամ կանուխ պիտի աւլուին, աղբանոց պիտի նետուին:

Երախան տխուր ոչինչ տեսաւ այդ տերեւներուն մէջ: Թեւերը բացած, երջանկօրէն վազեց աջ ու ձախ: Ցետոյ խնդալով հեռացաւ, գնաց:

Տերեւները դեռ կը չարունակեն թափիլ: Հովը անխնայ վար կ'առնէ զանոնք: Գիտեմ, հովը պիտի զարդի այն ատեն միայն, երբ ծառին վրայ մէկ հատ իսկ տերեւ չմնայ:

Ռ· Հ·

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՐՍԻԿԸ, ԹՈՒՐՔԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք առջի օր (Յունուար 22), Իրանի վարչապետը Անգարա իր այցելութեան ընթացքին, Էօզալի հետ պիտի խօսէր նաեւ Հայերու մասին: Այս առնչութեամբ, «Թերճիւման», Յունուար 23-ին, հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ· -

×

Իրանի եւ Թուրքիոյ վարչապետներուն՝ Մուսավիի եւ Էօզալի տեսակցութեան ընթացքին նիւթ եղած է նաեւ սահմանային հարցը եւ հայկ· ահաբեկչութիւնը: Սահմաններու մասին խօսելով Մուսավի ըսած է թէ Իրան չի կրնար ապաստան ընծայել Թուրքիոյ թշնամիներուն: Իսկ խօսելով հայկ· ահաբեկչութեան մասին, Էօզալ հարցումներ ուղղած է Ը· Եէօնտէրի ըսպանութեան ու միջոցառումներու մասին: Մուսավի բաւականացած է պատասխանելով որ իրենք խիստ միջոցներու դիմած են, սակայն մանրամասն տեղեկութիւն չէ տուած ձերբակալուած ահաբեկիչներուն մասին: Կ'ըսուի թէ Իրանի Ներքին գործոց նախարարը մօտերս պիտի ժամանէ Անգարա ու այս մասին մանրամասն տեղեկութիւն ունենալու յոյսերը կապուած են այս այցելութեան:

ՀԱՏՈՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑՆՈՒԹԻՒՆ

45-րդ խաղն ալ վերջ գտաւ նոյն - հաւասար - արդիւնքով, Գարպով ընդունած ըլլալով Գասպարովի առաջարկը, 36-րդ հարուածին վրայ: Այս ընթացքով կը թուի որ խաղը վերջանալիք չունի:

ԹԱՄԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

«ԵԹԷ ԿԱՐԵՆԱՄ ԶԱՒԱԿՍ ԿՐԹԵԼ ԻՐԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՀԱՄԱՐ ՊԻՏԱՆԻ ՄԷԿԸ, ԱՅՍՔԱՆՈՎ ՇԱՏ ՄԵԾ ԳՈՐԾ ԿԱՏԱՐԱԾ ԿԸԼԼԱՄ ԱԶԳԻՍ ՀԱՄԱՐ»...

Թ. Յ.

Հաղորդական, անկեղծ ու խորունկ ներշնչումով արուեստագիտուհի մըն է Թամար Յովհաննիսեան, որուն մէջ՝ առաջին իսկ ակնթարթէն, կը զգացուի մեր նախնիներու արեան թրթիռը: Տեսակէտ եւ սկզբունք ունեցող, տոկուն անհատականութեան, միաժամանակ փխրուն սրտի տէր դերասանուհի մը՝ որ իր մարմնաւորած զանազան կերպարներով ծանօթ անուն մըն է Հայաստանի թատերական կեանքին մէջ, վերջին տասնամեակին: Առաջին անգամն է որ կուգայ Փարիզ, իր ամուսնոյն՝ Մհեր Մկրտչեանի հետ, ներկայացնելու «Պաղտասար Ադրար»ը:

×

ՀԱՐՑ. - Ո՞վ էք դուք՝ Թամար Յովհաննիսեան:

ՊԱՏ. - *Շատ սովորական երեւանցի աղջիկ մըն եմ եւ շատ սովորական երեւանցի աղջկան մը կենսագրութիւնը ունիմ: Ծնած եմ Երեւան, յաճախած՝ հայկական վարժարան, ապա՝ անցած Գեղարուեստա - թատերական Հիմնարկ՝ որուն դերասանական լարանը աւարտած եմ փայլուն արդիւնքով: Դժգոհ եմ, որ այս յաջողութիւնը ձեռք ձգած եմ այնքան դիւրութեամբ, առանց նեղութեան, առանց պայքարի: Ուրիշ դժգոհութիւն մըն ալ ունիմ, այն է՝ որ շատ կանուխէն զգացած եմ, թէ դերասան պիտի ըլլամ: Ասիկա խառնուածքիս ներհակ է, քանի որ ես կ'ուզեմ պայքարիլ տեղ մը հասնելու եւ բան մը ձեռք ձգելու համար, ինչ որ դիւրութեամբ պատահեցաւ: Ներկայիս, Հայաստանի ձայն - հեռատեսիլի դրամատիկ թատրոնի դերասանուհի եմ:*

ՀԱՐՑ. - Առաջին անգամ ե՞րբ բարձրացած էք բեմ:

ՊԱՏ. - *Քսան տարեկան էի (1975), երբ Գ. Սունդուկեան թատրոնը Լիլիթի դերը ստանձնեցի Վարդգէս Պետրոսեանի «Մանուկը է Հիպոկրատի դէմարկը» թատերախաղին մէջ, Վարդան Ամէմեանի բեմադրութեամբ: Թատերախաղը մեծ յաջողութիւն ունեցաւ իր նիւթով. հոն կ'արծարծուէին ուսանողական հոգերը, պահանջները, ապրումները: Հետեւանքը եղաւ այն՝ որ բազմաթիւ նամակներ ստացուեցան, որոնց քննարկումը եւ հանդիպումներու կազմակերպումը դրական լուծումներ բերին բազմաթիւ հարցերու: Ես դարձայ Սունդուկեան թատրոնի մնայուն անդամ: Այնուհետեւ դերեր ստանձնեցի հայ եւ ռուս թատերախաղերու մէջ: Ամէնէն սիրած կերպարս՝ զոր մարմնաւորած եմ՝ եղած է Ուիլեամ Սարոյեանի «Ձեր կեանքի ժամանակը» թատերախաղին մէջ Քիթի Տիւվալը:*

ՀԱՐՑ. - Դիւրի՞ն է Սարոյեանի կերպարները մարմնաւորել:

ՊԱՏ. - *Սարոյեանի կերպարները մարմնաւորելու համար պայման չէ տաղանդաւոր դերասան ըլլալը, այլ՝ հարկ է մաքուր նկարագիր եւ բարոյական խառնուածք ունենալ: Ես՝ որ խառնուածքով արժանապատուութեան եւ ամուր նկարագրի տէր մէկն եմ, ոչ ոքէ բան խրնդրած կամ դեր պահանջած, Սարոյեանի պարագային պնդեցի որ ինծի յանձնեն Քիթի Տիւվալի դերը, համոզուած՝ որ պիտի կարենամ լաւագոյնս մարմնաւորել: Ու յաջողեցայ:*

ՀԱՐՑ. - Ե՞րբ մտած էք շարժանկարի կալուածին մէջ:

ՊԱՏ. - 1975-ին, նոյն տարին երբ ընդունուած էի Սունդուկեան թատրոն, լրացած էի որ «Երկունք»ը կը նկարահանուէր, Ֆրունզէ Տէօվլաթեանի բեմադրութեամբ: Կը պատկերացնէի որ ծանօթ ժապաւէն մը պիտի ըլլար: Պատահմամբ մօտեցաւ ինծի երիտասարդ մը եւ հարցուց, թէ ո՛ւր կ'աշխատիմ: Պատասխանեցի թէ կ'աշխատիմ Սունդուկեան թատրոնը, զոր նոր աւարտած էի: Անուն - մականունս հարցուց եւ հեռացաւ: Գէշ - գեղիկ օր մըն ալ հեռաձայնեցին ինծի ու կանչեցին «Հայֆիլմ» արուեստանոցը: Գացի: Առաջարկուեցաւ ինծի արտասանել: Առանց դիտնալու թէ ինչի համար է, արտասանեցի Զարենց: Ապա առաջարկեցին երգել: Երգեցի: Երգի վիճակս սկսայ յուզուիլ ու լալ: Վախցայ, որովհետեւ առաջին անգամն էր, որ չարժանկարի արուեստանոցի մը մէջ կը գտնուէի: Որոշուեցաւ ինծի յանձնել Արփենիկի (Զարենցի կնոջ) դերը: Ինծի համար հրաշք մըն էր կատարուածը: Ապշեցայ: Միւս ժապաւէնին մէջ՝ Զօրայր Խալաթեանի «Թթենի» պատմուածքի հիման վրայ Գենադի Մելքոնեանի բեմադրութեամբ, ստանձնեցի Շուշանիկի դերը: Շարժանկարի կալուածէն ներս ամէնէն սիրած դերս եղած է «Աւտոմեքենան տանիքին» ժապաւէնին մէջ մարմնաւորած Վարսոյի կերպարը: Վարսօն խորհրդային կարգերու հաստատումէն ետք կ'ապրէր փոքր մատուռի մը մէջ. իր հացը կը վաստկէր իր մարմնով (պոռնիկ էր): Ամէն ոք կը խօսէր անոր ապրուստին մասին: Ամէն ոք կ'ըսէր Վարսոյի, որ ինք անցեալի մնացորդ էր, որովհետեւ իր մարմնով կը չահէր իր հացը, որովհետեւ՝ ըստ խորհրդային կարգերու, արդիլուած էր իր հացը իր մարմնով վաստկիլ: Վերջապէս չատ տառապելէ ետք ան կը հանդիպի ազնիւ երիտասարդի մը եւ անոր հետ կ'ամուսնանայ: Այս կերպարը սիրեցի անոր համար, որ ընդհանրապէս մարդոց մէջ կ'աշխատիմ տեսնել ոչ թէ արտաքին նկարագիրը, այլ կը խորանամ անոր ներքին նկարագրին մէջ. այսինքն՝ մարդը, ինծի համար միակողմանի չի կրնար ըլլալ, այլ ան բազմազան է: Արտաքնապէս՝ կեանքի յատակը նետած մէկը, կրնայ չատ բարձր հոգիի տէր ըլլալ: Այս իմաստով ալ Վարսօն ինծի համար չատ հետաքրքրական կերպար էր:*

ՀԱՐՑ. - Հնազա՞նդ դերասանուհի էք, թէ ըմբոստ:

ՊԱՏ. - *Ինծի եղած թելադրութիւնները դիւրութեամբ չեմ ընդունիր: Կը վիճաբանիմ, տեսակէտներս կը յայտնեմ, սկզբունքներս կը պարզեմ, կը հակաճառեմ մինչեւ որ, ի վերջոյ յատականայ ամէն բան եւ այն ատեն կը սկսիմ խաղալ: Ասիկա խառնուածքի հարց է: Ըմբոստ եմ: Այս պատճառաւ ալ յաճախ բեմադրիչներ կը խրաչին ինձմէ եւ կը ջանան խուսափիլ ինծի դեր վստահելէ: Շատ մը դերեր, զորս կ'ուզէի խաղալ, մերժուեցան ինծի, խառնուածքիս պատճառաւ:*

ՀԱՐՑ. - Իբրեւ բանաստեղծ Հրաչեայ Յովհաննիսեանի աղջիկ, դժուարութիւն ունեցա՞ծ էք ձերբազատելու այդ շրջարշէն եւ դուք ձեզ պարտադրելու ձեր արուեստով:

ՊԱՏ. - *Պէտք է ըսել որ մասնաւոր դժուարութիւն չեմ ունեցած, թէեւ այդ շրջարչը նեղութիւն պատճառած է: Սակայն դիւրութեամբ ազատած եմ այդ շղարշէն չնորհիւ հօրս՝ որ մեզ ազատ դաստիարակած է, այնպէս՝ որ ունենանք մեր անկախութիւնը եւ ինքնուրոյնութիւնը: Ինք կը սիրէ ազատ թողուլ, որ անհատը կերտէ իր նկարագիրը եւ ունենայ իր տեսակէտները: Ես ու եղբայրս՝ բանաստեղծ Դաւիթ Յովհաննէս, մեր նոյնանման խառնուածքով ու պեսակէտներով, յաճախ բախում կ'ունենանք հօրս հետ եւ ես վստահ եմ, որ հայրս ներքնապէս ուրախ կը զգայ ինքզինք, այդպէս ըլլալով:*

ՀԱՐՑ. - Ձեր կեանքին մէջ ի՞նչ փոփոխութիւն բերաւ Մհեր Մկրտչեանի հետ ամուսնութիւնը:

ՊԱՏ. - *Իմ կեանքիս մէջ մեծ դէպք էր Մհերի հետ իմ կեանքը կապելը: Մհերը ինծի համար կը ներկայացնէ այն բոլորը՝ ինչ փնտռած եմ կեանքիս մէջ: Ան դերասան ու արուեստագէտ է ամէն վայրկեան. դերասանութիւնը ցայտուն եւ մնայուն երեւոյթ մըն է իր մէջ: Ինք՝ իրրեւ խառնուածք, չատ նման է իր մարմնաւորած կերպարներուն: Տարբեր մէկը չէ իր դերերուն եւ իրական կեանքի մէջ:*

ՀԱՐՑ. - Ի՞նչ կը մտածէք դերասան Մհեր Մկրտչեանի մասին:

ՊԱՏ. - *Մհերը չատ մեծ դերասան է: Դժուար է լրէն հետ խաղալ. որովհետեւ երբ կը խաղաս իրեն հետ, այնպէս կը զրաւէ խաղընկերը, որ այս վերջինը ինքզինք մոռնալով՝ կը զգայ հանդիսականի մօրթին մէջ: Այս բանը տարած եմ ես, երբ առաջին անգամ իրեն հետ բեմ ելայ «Պաղտասար Ադրար»ի մէջ Անոյշի դերով: Պահ մը մոռցած էի, որ դեր ունիմ բեմին վրայ եւ կեցած իրեն կը նայէի հիացմամբ: Եթէ բախտը ունենամ տարիներ չարունակ Մհերի հետ խաղալով այս զգացումին յաղթահարել, մեծ քայլ մը առած կ'ըլլամ արուեստիս մէջ:*

ՀԱՐՑ. - Նաեւ կ'արտասանէ՞ք:

ՊԱՏ. - *Բնաւ չեմ արտասանած, թէեւ չատ կը սիրեմ բանաստեղծութիւնը եւ տունը միշտ կարդացած եմ: 1980-ին, երբ Գրողներու Տունը կը նշուէր հօրս 60 - ամեակը, ուզեցի անակնկալ մը ընել հօրս, արտասանելով իրմէ քանի մը քերթուած: Որոշած էի արտասանել, սակայն այն պայմանով որ իր զործերուն մէջ կարենայի դտնել քանի մը կտորներ, որոնք արտիս խօսէին եւ իմ զաղափարական աշխարհին ու ապրումներուն հետ ներդաշնակուէին: Ու գտայ չորս քերթուած: Այն պահուն, երբ Վարդգէս Պետրոսեան կը յայտարարէր, թէ Թամար Յովհաննիսեան պիտի արտասանէ յօբելեար բանաստեղծէն զործեր, հայրս՝ բեմին վրայ, չէմած էր ու անակնկալի եկած: Այդ օր, առաջին անգամ կ'արտասանէի բեմէն: Տարբեր արուեստ է դերասանութիւնը եւ արտասանելը: Սակայն այդ օր այնպիսի յաջողութեամբ արտասանեցի, որ կարծէք ապրումները անմիջականօրէն փոխանցուեցան սրահին ու անկէ զարձան դէպի բեմ, եւ բեմէն սրբած ալիք մըն էր կարծէք, որ կը տարածուէր. այս երեւոյթը կարելի է թէ - րեւս բացատրել հօրմէս փոխանցուած ժառանգական չնորհով, կամ ներքին մէկ ապրումով, եւ կամ՝ երկուքը միասնարար:*

ՀԱՐՑ. - Երազա՞ծ էք մասնաւոր դեր մը խաղալ:

ՊԱՏ. - *Այո՛, երազած եմ խաղալ Լեւոն Շանթի «Կայսր»ի մէջ Թէոֆանոյի դերը: Իմ կարծիքով Շանթ՝ իրրեւ թատերագիր, այս զործին մէջ հասած է իր զագաթնակէտին: Իր ստեղծած կերպարը իր բարդութեամբ կրնայ բազդատուիլ Շէյքսփիրեան իւրաքանչիւր կերպարի հետ: Թէեւ այս դերը չեմ խաղացած, սակայն թատերական հիմնարկի աւարտական քննութեան համար մը ներկայացուցի, ինչ որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ: Երազը երբ չիրականանար՝ էր մնայ երազ, բայց տարիները իրենց հետքը կը թողուն մարդուն վրայ եւ երազ մը տեղի կուտայ ուրիշ երազի մը: Այժմ չատ սուր կերպով կ'ապրիմ մայրութեան հարցը, թէպէտ 7 տարի առաջ մայր զարձայ սակայն նոր զգացի մայրութիւնը, հետեւաբար բոլոն փափաք ունիմ խուսափած տէ Ֆիլիփոյի Ֆիլումենա Մարթուրանոյի դերը խաղալ, քանի որ այդ կերպարին մէջ խտացած է մայրութեան զգացումը՝ կնոջ մէջ:*

ՀԱՐՑ. - Հիմա որ զգացած էք մայրութիւնը, դերասանուհին եւ մայրը ձեր մէջ հարց կը ստեղծէ՞:

ՊԱՏ. - *Այո՛, դերասանութեան արուեստը անոակարկ նուիրում կը պահանջէ, հետեւաբար իրրեւ մայր կը թերանամ պարտականութեան եւ նուիրումին մէջ: Անվերջ ներքին պայքար մը կայ. դերասանուհին մօր դէմ, մայրը՝ դերասանուհիին դէմ: Որքան ալ որ կը սիրեմ իմ արուեստս, որքան ալ որ կը ձգտիմ անսակարկ նուիրուիլ մասնագիտութեանս, գործիս, այսուհանդերձ մայրական զգացումը, մանաւանդ վերջերս, կը յաղթէ այս կռուին մէջ, քանի որ եթէ իմ գործով պիտի հաստատեմ քաղաքացիութիւնս, կը կարծեմ որ կին մը՝ լա՛ւ մայր ըլլալով, աւելի լաւ քաղաքացի կ'ըլլայ. եւ եթէ կարենամ զատակ կրթել իրրեւ հայրենիքին համար պիտանի մէկը, այդքանով չատ մեծ գործ կատարած կ'ըլլամ ազգիս համար:*

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻԼԻԱՌԱՏԻՐՈՋ ՄԸ ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ

Ատեան Խաչօկի զուրս կուգայ իր թռռանէն, անմիջապէս կը տեղաւորուի սպասող լիմուզինին մէջ եւ հազիւ 30 երկվայրկեան տեւող ճամբորդութենէ մը ետք կը հասնի 17-րդ դարու Փրանսական ոճով շինուած ճաշարանի մը առջեւ: Կապոյտ բաճկոնին տակէն փորը քիչ մը զուրս ինկած է, ցցուն այտերը առողջ վիճակութիւն մը ունին. կը խօսի մեղմ ձայնով, սակայն նայուածքը պիրկ է: Հազիւ 49 տարեկան այս մարդը ինքզինք փաստած է իրրեւ բացառիկ միջնորդ - վաճառական մը որ կարճ ժամանակի ընթացքին զարձած է աշխարհի ամէնէն հարուստ մարդոց կանոնաւոր ցանկին մէջ:

Հիւրերը կը սպասեն ճաշարանի դիմաց փառաւոր կանաչութեան վրայ: Կարդի չարուած թղթակիցները եւ լուսանկարիչները անմիջապէս զործի կ'անցնին երբ Ա. Ֆ. կր մօտենայ չրջապատուած իր թռռանիքի անդամներով:

Երեսուն հիւրեր կան հոն, որոնք աշխարհի զանազան կողմերէն առջին կարգի թռիչքներով եկած են եւ հիւրասիրուած լաւագոյն պանդոկներուն մէջ: Ամէնքն ալ լաւ հագուած են եւ ուսեալ կ'երեւան: Շամփայնը առատութեամբ կը հոսի, այս ու այն կողմէ արաբական եւ ֆրանսական չեչտերով խօսակցութիւն կը լսուի:

Այս տեսարանը կարծէք հոլիվուտեան ֆիլմէ մը առնուած ըլլայ, սակայն իրականութեան մէջ ճաշարանը Սոլթ Լէյք Սիթիի Լա Գայն է, Ֆաչօկիի աշխարհագրիւ ստացուածքներէն մին:

Ֆաչօկիի անունը աշխարհի թերթերուն էջերը զարդարած է անցնող տասնամեակի ընթացքին չարունակաբար: Ֆաչօկիի անուան հետ կապուած են Սաուտցիներուն ծախուած ամերիկեան դէնքերու հարցը, որուն համար ան հաւիւրաւոր միլիոն տոլարներ արժոյ միջնորդէք ստացաւ: Այս առեւտուրը քննուեցաւ Փենթակոնի, Արդարութեան նախարարութեան, Ծերակոյտի եւ այլ զործակալութեանց կողմէ, սակայն քննութիւնները ոչ մէկ բան երեւան բերին:

Ֆաչօկիի նաւերը, օդանաւերը եւ աշխարհի տարածքին ունեցած պալատները հանրային ուշադրութեան առարկայ զարձան, երբ միլիառատիրոջ անպլիածին կիներ, Սորայա 2,5 միլիառանոց ամուսնալուծման դատ բացաւ իր դէմ:

Ֆաչօկի իր արտասահմանեան զործունէութիւնը սկսաւ 1970-ական թուականներուն: Անմիջապէս բարեկամութիւններ հաստատեց Սպանիոյ Խուան Գարլոս թագաւորին, Գանատայի վարչապետ Փիէռ Թրիւտոյին, Զայիրի նախագահ՝ Մոպութուին, նախագահներ՝ Մարքոսին, Նումէյրիին եւ Սատաթին հետ: Իր զանազան ընկերութիւնները սկսան վաճառականութիւն ընել Իսրայէլի եւ Չինաստանի հետ:

Ամերիկայի մէջ Ֆաչօկի անչէզուկ կերպով չյինածաւալ հողերու եւ բնակերութիւններու տէրացաւ Սանթա Պարպարայի, Եուսթընի, Թէմփայլի, Սոլթ Լէյք Սիթիի եւ Նիւ Եորքի մէջ:

Ֆաչօկի սաուտցի Արար մըն է որ կը հաւատայ թէ իր երկրի փրկութիւնը տրնտեսութեան ամերիկայնացման մէջ կը կայանայ: Իր անձնական ծախքով ան Սաուտ. Արարիա փոխադրած է զործարանները, ճարտարագիտական նորութիւնները եւ զէնքեր: Ան ինքզինք կը նկատէ իրրեւ արար Բաքրֆէլլըը մը:

Ֆաչօկիի պալատները տարածուած են աշխարհի ամէն կողմ - Նիւ - Եորք, Փարիզ, Քանն, Մոնթէ - Գարլօ, Լոնտոն, Հոմ, Բիառ, Պէյրութ, Քենիա, Մարպելյա, Մատրիտ, Քանարեան կղզիները: Նիւ - Եորքի հռչակաւոր Ֆիֆթ Էվընիւի վրայ գտնուող իր չարկարաժիներ իրականութեան մէջ՝ երկու չարկի վրայ 16 չարկարաժիններու միացումով չինուած է: 25 միլիոն տոլար արժոյ այս բնակարանը մեծ լողաւազան մըն ալ ունի մէջը: Փարիզի Ավընիւ Մոնթէյնի վրայ գտնուղ իր տունը կը նկատուի աշխարհի ամէնէն տպաւորիչ տուներէն մէկը: Հակառակ ամէն կողմ ունեցած տուներուն, Ֆաչօկի տարեկան հազիւ մի քանի չարաթ կը մնայ իւրաքանչիւրին մէջ:

Ֆաչօկիի իսկական տունը իր Պօյինկ - 727 օդանաւն է, որուն մէջ միլիոն հաչուով ամսական 100 ժամ կ'անցընէ: Ամ-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՔԱՒԻԼՈ. - Սիրական Զեննոզեան 100։ *ՄԱՐՍԻԼԻՆ* Տիկին Բարիս Արմաղանեան 50 Ֆ. իր զաւկին՝ կարդայի յիշատակին։

Irma fourrures

SUR MESURE
— REPARATIONS —
TRANSFORMATIONS

Ժամ առաջ զննեցէք ձեր մուշտակէ վերարկուն վստահելով՝

ՀԱՅԿ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

ԶԱՓԻ ՎՐԱՁ - ՆՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ

ԲԱՑ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻԷ

44, avenue du Général de Gaulle
94700 Maisons-Alfort
tél. 368 55 99
Métro: École Vétérinaire-Alfort (direction CRÉTEIL)

au Restaurant
SEVAN

TOUS LES DIMANCHES

★ ★ ★ ★

SOIREE DISCO

★ ★

DISCO, ROCK, NEW WAVE
et FOLKLORE ARMENIEN

VENEZ NOMBREUX

CADEAUX SURPRISES

BUFFET PERMANENT

RESTAURANT SEVAN
1, bd. Carnot — 17, quai J.-B. Clément
94140 ALFORTVILLE
TEL : 376. 32. 19

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ պատարագ կը մատուցուի՝ Շաբաթ, Յունուար 26, ժամը 10·30-ին։

Կը պատարագէ՝
ՄԵՍՐՈՊ ԲՀՆՑ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Հանգստեան Տան բնակիչներուն ընտանեկան պարագաներն ու բարեպաշտ հաւատացեալները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԻԼԻԶ. - Սէն Թ'Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը չընորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները. - Վարդան Մսրլեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Փիլիպ Չէօրթիքեան, Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Գամպուրեան 50-ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մսրլեան 200 Ֆ. եկեղեցիին, 100 Ֆ. դպրոցին, Ժի - Էմ - Ա. Մխու - թիւնը դպրոցին 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Օհաննէս Մխիթեան 20 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Մսրլեան 300 Ֆ. եկեղեցւոյ, 200 Ֆ. երգչախումբին։ Շողակաթ Գամպուրեանի մահուան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Էպոյեան 50 Ֆ. եկեղեցիին, 30 Ֆ. երգչախումբին, 30 Ֆ. դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Ջամանճեան 100 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Գամպուրեան 50 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Շահպազեան եկեղեցիին 50 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Վարդան Էմմասեան եկեղեցիին 100 Ֆ., դպրոցին 50 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Էմմասեան 50 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Էմմասեան 100 Ֆ., Շահպազեան ընտանիք 100 Ֆ. եկեղեցիին, 100 Ֆ. դպրոցին, 100 երգչախումբին, Գալուստեան Գրիգոր ընտանիք եկեղեցիին 50 Ֆ., դպրոցին 50 Ֆ., երգչախումբին 50 Ֆ., Օհանիկ Գամպուրեան ընտանիք եկեղեցիին 50 Ֆ., դպրոցին 50 Ֆ., երգչախումբին 50 Ֆ., Տիկին Հռիփսիմէ Աբթինեան եւ զաւակները եկեղեցիին 100 Ֆ., դպրոցին 50 Ֆ.։

Marseille

Tous les Samedis de 18h à 18h30

AVEDAPER

EMISSION ARMENIENNE BILINGUE
sur
Radio DIALOGUE F. M. 90 Mhz

Մարսէյլ

Ամէն Շաբաթ իրիկուն, ժամը 6-էն 6·30

ԱԻԵՏԱԲԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՌԱՏԻՕԺԱՄ
ՌԱՏԻՕ ՏԻԱԼՈԿ, F. M. 90 Mhz

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները չքնաղ ընդհանուր ժողովին, կիրակի, Յունուար 27-ին, կէսօրէ վերջ ժամը 2-ին, Լիոնի Ազգային Տան սրահը։ 40 ռիւ տ'Ամէնի։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ

Եկեղեցիներու Միութեան չաբաթեան առթիւ Ֆրանսական հեռատեսիլէն Ա. կայանը, կիրակի, Յունուար 27, առաւօտեան ժամը 9·30-էն սկսեալ պիտի սփռէ յայտագիր մը, մինչեւ կէսօր, որու ընթացքին Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ կողմէ, Ս. Պատարագը պիտի սփռուի մանակցութեամբ Մարսէյլի Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք.մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը։
Դիմել. - առտուները՝ հեռաձայնելով՝

638 - 04 - 45

CHERCHE MEUBLE

Jeune femme arménienne (25 ans) de New-York, cherche studio ou petit appartement meublé à Paris.

Téléphoner :
Nancy Kerestedjian
245 - 26 - 83

Դեպի Հոլանտա

organisé par
la CROIX BLEUE section de LYON

Voyage en HOLLANDE via Paris

DU 2 AU 9 AVRIL
visites guidées des grandes villes-musées
Fin des inscriptions 15 Février
Pour tous renseignements :
tél : 888 - 92 - 51
ou 854 - 22 - 93 après 20h30.

կազմակերպուած
ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի կողմէ

Ապրիլ 2-էն Ապրիլ 9

Արձանագրութիւն եւ տեղեկութիւններու համար, հեռաձայնել մինչեւ Փետրուար 15՝ 888 - 92 - 51 կամ երեկոյեան ժամը 20·30էն յետոյ՝ 854 - 22 - 93 թիւերուն։

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նախաձեռնութեամբ՝
ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՄԲԻՆ

Մայր եկեղեցւոյ Տիկնանց Յանձնախումբին կազմակերպած ժողովրդային Լսարանները Շաբթին երրորդը տեղի պիտի ունենայ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Ա. լեռ Մանուկեան սրահին մէջ։

118 ռիւ տը Ռուսել, Փարիզ 17-րդ

Ուրբաթ օր, Յունուար 25, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8-ին։

Կը դասախօսէ՝

J. M. THIERRY

Նիւթ՝
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ։

Նիւթը կը ներկայացուի Լուսարձակումով։

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
D'ALFORTVILLE
9, rue de Madrid — 94140

vous convie à

une RENCONTRE

avec

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

direction :
Jean-Pierre NERGARARIAN

à l'occasion de la sortie de leur disque-album

«MUSIQUE TRADITIONNELLE ARMENIENNE»

le Samedi 26 Janvier à 21 heures

— Présentation de l'Ensemble
— Mini-concert
— Dédicaces

Participation aux frais

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Cabinet TERZIYAN

TOUTES ASSURANCES — TOUTES COMPAGNIES

21, rue Lamartine, 75009 Paris
tél. 282 01 41 +

Ապահովագրական Ձեր հարցերուն համար մի՛ վարանիք դիմելու մեզի

54-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

կազմակերպուած Փարիզեան Շրջանին Արհեստներէն, Արիներէն, Գայլիկներէն եւ Թեւիկներէն եւ մասնակցութեամբ՝
Հայ Արիներու Միութեան Լիոնի Շրջանին
Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Մարտ 3, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30-ին
SALLE DE LA CHIMIE
28 bis, rue St. Dominique — Paris 7e, Métro : Invalides

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Ամբողջովին նոր յայտագիր, հայկական պարեր, երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, հայերէն արտասանութիւններ եւ խաղեր։

Հանդէսին ներկայ պիտի ըլլան եւ մասնակցին յայտագրին ֆրանսական Սկաուտական Կազմակերպութեանց պետերը, Պելժիացի Ծովային Սկաուտներու խումբեր, իրենց ներկայացուցիչներով, Եւրոպական Սկաուտական Միութեանց պետերը, եւ այլն...

Կը ներկայացուի նաեւ Ջաւեշտ մը հայերէն։

Մուտք՝ 40 Ֆր. *Երախաներուն՝ ձրի։*

GROUPEMENT INTERPROFESSIONNEL ARMÉNIEN

DEMANDE D'EMPLOI

Dessinateur en bâtiment
(BEP Génie Civil)

Réf : D85001

DEMANDE D'EMPLOI

Secrétaire de Direction
(BTS de Secrétariat bilingue - anglais)

Réf : D85002

Ecrire à GIA - EMPLOI sous référence qui transmettra

CETTE RUBRIQUE EST MISE GRATUITEMENT A LA DISPOSITION DES CHEFS D'ENTREPRISE ET DES DEMANDEURS D'EMPLOI.
LE GIA Y FERA PARAITRE LES OFFRES ET LES DEMANDES QUI LUI PARVIENDRONT.
Ecrire à : GIA - EMPLOI BP 120 75763 PARIS CEDEX 16

ՇԱԲԱԹ - ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
26 - 27
SAMEDI-DIMANCHE
26-27 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.885 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.885

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Շաւարշ Միսաքեան
ՊԱՅՔԱՐԻ ՄԱՐԴԸ

(Ի յուշ իր մահուան - 1957 Յունուար 26 - 28-րդ տարելիցին)

Այս տողերը կը գրենք աչքի առջեւ ունենալով «Յառաջ»ի 1957, Հինգշաբթի, Յունուար 31-ի թիւը: Վերջին թիւը որ լոյս կը տեսնէր Շաւարշ Միսաքեանի «ներկայութեամբ», թէկուզ արդէն աչքերը եւ չութինները փակած եւ լռութեան ու անշարժութեան մատնուած, բայց եւ այնպէս ներկայ, քանի դեռ այցելութիւն մը եւս ունէր տալիք խմբագրատան:

Առաջին էջին վրայ, Շ. Միսաքեանի մեծադիր լուսանկարը, վերջինը, եւ Հրանտ - Սամուէլի հրաժեշտի խօսքը՝ «...Այսօր ամբողջ ազգը յուզարկաւոր է դարձեր՝ դէպի յաւիտենական հանգրստավայրդ առաջնորդելու համար ճեզ···»:

Հանգստավայրը դուրչ, բայց յաւիտենական հանդիստ ո՛չ:

Շաւարշ Միսաքեան ամբողջ կեանք մը նուիրեց Հայութեան: Ծառայեց, անսակարկ, անոր դատին, մշակոյթին, լեզուին, արժէքներուն: Եղաւ հայ հոգիին աննահանջ պահակը միշտ «զգաստ եւ արթուն»: Անխոնջակեզի հաւատքով մը գործեց, գրեց, խօսեցաւ յանուն հայկականութեան, յանուն հայկական ապագային: Սիրեց, դուրգուրաց, պաշտեց երիտասարդութիւնը, ճամբայ բացաւ անոր, որպէսզի ան այլեւս «հայրանայ» պայքարին մէջ: Իր հոգին միշտ տաղնապեցաւ ու այսօր եւս կը տաղնապի քանի Հայը միշտ աստանդական է եւ իրաւազրկուած: Իր հոգին միշտ, խռովեցաւ ու այսօր եւս կը խռովի, քանի կը նահանջէ հայ լեզուն, կ'որբանայ հայ դիրքը, կ'օտարանայ հայ մարդը: Այսօր եւս, ան անհանդիստ ու անհանդարտ է, քանի չէ վերջացած Հայուն՝ «պայքարը ամէն ճակատի վրայ»:

Շաւարշ Միսաքեան անցեալի մեծութիւններէն եկած մէկն է, բայց երէկուան մարդը չէ: Իր «խօսքը» դեռ, այսօր, իր մահէն՝ 28 տարի ետք, միշտ այժմէական կը մնայ, կ'արձագանգէ նոյն ուժգնութեամբ, կ'առնէ պատգամի մը չեշտը: Գաղափարի առաքեալ, զանգուածներու առաջնորդ, քրմապետ Հայութեան, իր ձայնը հնչեցուց բոլոր աստղերուն տակ, խթանելով հոգիներ, քանդակելով սրտեր իր դրիչով, նշանախօսքերով, իր գործով եւ կեանքի օրինակով:

Շաւարշ Միսաքեան իր յաւիտենական հանդիստը կրնայ գտնել միայն այն ատեն երբ տառապած ու իրաւազրկուած հայ ժողովուրդը վերագտնէ իր իրաւունքը ազատ ու ինքնավար ապրելու, հայրէն մատածելու եւ ստեղծագործելու իր պապենական հողերուն վրայ, հաւատարիմ Մեսրոպի հաւատքին, նկարագրին, լեզուին:

Այս իդէալներու իրականացման համար այսօր երիտասարդութիւն մը կայ որ արհամարհելով կախազաններն ու բանտերը, իր կեանքը կը զոհէ որպէսզի վերստին մեր պատմութեան կապը, որպէսզի Հայկական Ազատամարտի գաղափարի դարբիններուն, մարտիկներուն, քարոզիչներուն սկսած դիւցազնամարտը վաղը պսակուի յաջողութեամբ, դառնալով յաղթանակը անոնց տարածած գաղափարներուն, ցանած սերմերուն, տուած օրինակին:

Շաւարշ Միսաքեան գաղափարի ու պայքարի մարդ, կը չարունակէ ներշնչել սերունդները:

Կ. Ց.

ՆՈՐ - ՓԱԼԵՏՈՆԻ

ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒՄ ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԻ

Ազգ· ժողովէն ետք, Ծերակոյտը քննարկեց պաշարման վիճակի երկարաձգումը (մինչեւ Յունիս 30) Նոր - Փալեստինոյ հողամասին վրայ: Այս անգամ, Իր - Տի - Էֆ-ի ծերակուտականները դէմ քուէարկեցին, հրաժարելով Ազգ· ժողովի մէջ կերարկած իրենց անջատողական (ընդդիմութեան մէջ) քաղաքականութենէն, այսինքն՝ ձեռնպահութիւնը:

Նոյն օրուան, Հինգշաբթի, երկու նորութիւններն էին. - Ուքուէի ճառը եւ Ճիպաուի մամուլի ասուլիսը: Առաջինը որ օրինաւոր նախագահն է, ծերակուտական, չափաւոր ելոյթ մը ունեցաւ Ծերակոյտի ամպիոնէն եւ տրամադրութիւն յայտնեց նստիլ խօսելու Քանաքներու ազատագրական ճակատին հետ:

Քննադատելէ ետք կառավարութիւնը, որ քաջալերեց կղզիին խառնակութիւնները եւ ուրեմն՝ քանաք ճակատը որ չարունակէ իր գծած ճամբան, անպատիժ մնալու ապահովութեամբ, Ուքուէ չնորհակալութիւն յայտնեց Նախագահ Միթերանի, որ տեղւոյն վրայ գնաց ու եզրակացնելով կոչ ըրաւ տիալոկի.- «Այդ բառը կը գործածեմ առանց որեւէ բացառութեան, մէջն ըլլալով հայրենակիցներս, որոնք ցարդ մոլորուած են արկածախնդրութեան մէջ, մէջն ըլլալով ՖԼՆՔՍ-ը, որու մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ խաղաղութեան եւ տիալոկի մարդ է: Խօսքի վրայ կը բռնեմ զինքը, այսօր, եւ կը հրաւիրեմ բանակցութեանց սեղանին»: Իր ծրագիրն է՝ «ներքին ինքնավարութեան կանոնադիր մը Հանրապետութեան ծոցը»:

Գալով Ճիպաու Փարիզ գալէն ի վեր, քիչ մը ջուր խառնած է իր գինիին եւ ըսկիզբի անզիջող դիրքը փոխարինած աւելի ճկուն կեցուածքով: Փիզանի ծրագիրը «հետաքրքրական» կը գտնէ:

Ուրբաթ օր, դեռ առկախ կը մնար պաշարման վիճակի երկարացման կիրարկումը, որովհետեւ Էֆ - Փէ - Էֆ-ը Խորհրդարանին վաւերացումէն ետք, դիմած էր Սահմանադրական Խորհուրդին, որ նոյն օրը պիտի վճռէր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՐՍԱՑԻ մէջ անճնասպան եղած Թուրքի մը յուղարկաւորութիւնը հակապուլկար ցոյցի մը վերածուած է եւ ըռեսփոխան մը՝ Սալիհ Ալքան «ցեղասպանութեան» մասին կը խօսի, ուրիշ մըն ալ «Մարդկային իրաւունքներու սկըզբունքները» կ'ոգեկոչէ, ինչ առնուազն երգիծականի բնոյթ ունի, երբ այդ մասին արտայայտուողը՝ Թուրքն է: Պուրսայի անճնասպան եղողը Պուլկարիոյ մէջ երկու սպանուած ազգականի լուրը առած էր եւ թաղումին ալ, յուղարկաւորները պոռացած են.- «Հասանը չուզեր Իվան» դառնալ եւ Պուլկարներու դիրքէն այս գայթակղները, ուրիշներ չեն, եթէ ոչ անոնք՝ որոնք իրենց երկրին մէջ արգիլած են fիւրտ բառին իսկ գործածութիւնը, երբ անոնց թիւը 10 միլիոնի կը հասնի:

ՀՈՒՄ ԵԻ ԿԱՐՔԵԴՈՆ որոշեցին, վերջապէ՛ս, խաղաղութեան դաշինք ստորագրել, Կարքեդոնի քանդումէն 2131 տարի ետք: Ծանօթ է որ փիւնիկեան պատերազմներու ատեն, ափրիկեան քաղաքը քարուքանդ եղած էր Հռովմէական լէգէոններու կողմէ: Քրիստոսէ երեք դար առաջ է, որ Հռոմ կը սպառնար Կարքեդոնի եւ ծայր կուտային փիւնիկեան պատերազմները, որոնց երրորդը (149 - 146 Ն. Ք.) վերջ կը գտնէր Կարքեդոնի կործանումով· Սկիպիոն Ափրիկեցիին կողմէ: Այսօր, Հռոմի քաղաքապետը Կարքեդոն (Թունուզի մօտ) կ'երթայ, ուր Փետր. 3-ին կը ստորագրէ խորհրդանշական դաշնագիրը տեղւոյն իր պաշտօնակիցին հետ:

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՄՈՒԼ ԵԻ ԼԵԶՈՒ

—×—

Լրագրութիւնը ամէնէն բանուկ անդաստանը է, մշակելու, ճոխացնելու, ծաղկեցնելու համար արդի աշխարհաբարը:

Միեւնոյն ատեն կրնայ խամրեցնել զայն:

Որիշ խօսքով, տեսակ մը երկսայրի սուր է:

Կրնայ ե՛ւ բարիք ե՛ւ չարիք պատճառել, ինչպէս կը տեսնենք ամէն օր: Եւ ամէն ուր որ հայերէն թերթ կը հրատարակուի:

Վարպետ եւ բարեխիղճ մշակ մը կրնայ ծաղկաստանի վերածել այգին: Ջորցած ոստերը յօտելով, խոտերը եւ խիճերը ժողվելով, որոմը եւ ցորեանը զատելով:

Իսկ եթէ մշակողը անհոգ է կամ անփարակ, անդաստանը կը դառնայ լպրծուն գետին մը, ուր առատօրէն կ'աճին եղիճներ, փուշեր եւ այլազան խոտեր: Թէ՛ իբրեւ բովանդակութիւն եւ թէ՛ իբրեւ լեզու:

Մինչեւ 80 - 100 տարի առաջ, երբ հետզհետէ կը ծաղկէր օրագրութիւնը, Պոլսոյ մէջ, հասարակ լրաբերն անգամ գոնէ տարրական հայերէն գիտէր: Իսկ թարգմանիչը դասընթացք մը բոլորած կ'ըլլար, եթէ լրահաղէն անցնէր թերթօրի մը թարգմանութեան:

Եւ խմբագրապետներ կային որոնք լեզուն կը ճոխացնէին թերթօրիներ թարգմանելով:

Այսօր նրագով պիտի փնտռէինք գրոց - բրոց մը որ բարեհաճէր «Թշուառներ»ը, «Դաղտնիք Հաւատաքննութեան», «Թափառական Հրեայ» կամ «Կրացիէլլա» թարգմանել:

Ամբողջ մատենադարան մը կազմուեցաւ ոչ միայն սովորական թերթօրիներու, այլեւ հատընտիր երկերու թարգմանութեամբ, շնորհիւ Կ. Իւթիւճեանի, Գ. Զիլինկիրեանի, Մ. Մամուրեանի, եր. Օտեանի, եր. Տէր Անդրէասեանի եւ ուրիշներու:

Եւ եթէ այսօր, բարեհաճիք մասնաւոր ուշադրութեամբ կարդալ այդ գիրքերը, մեր առջեւ պիտի պարզուի լեզուին զարգացմանց ընթացքը: Պիտի գտնէիք բառեր եւ բացատրութիւններ որոնք երբեմն խոյս կուտան մեր միտքէն:

Այն ատեն լրագրութիւնը ոչ ժամանց էր, ոչ ալ անտէր այգի, այլ ասպարէզ մը որ կարգ մը յատկութիւններ կը պահանջէր:

Ամէն պարագայի մէջ, անոնք որ կոչում ունէին, կարելին կը փորձէին, «թեքնիք»ը եւ լեզուն զարգացնելու համար:

Մեծ յաւակնութիւններ չունէին այն ատեն, ոչ ալ սաւառնաթռիչ նախրանքներ կամ բաղաքական «դիրքաւորում»:

Համեստ էին, եւ վարուցան կը կատարէին, անդաստանը հերկելով համբերութեամբ, յարատեւութեամբ եւ հաւատքով:

Այսօրուան լրագրութիւնը կը թուի ամենը բացած ակօսներուն վրայ:

Բայց, ճանի՞ հոգի կը յիշեն այդ սեւ աշխատաւորներուն անունները:

Իսկական մշակներ էին անոնք եւ կանգ չէին առներ որեւէ դժուարութեան առջեւ, բան մը աւելի սորվելու կամ սորվեցնելու համար:

Անոնց ամէնէն տաղանդաւորներուն մշակած լրագրական լեզուն է որ հետզհետէ ճոխացաւ, յղկուեցաւ 1900-էն մինչեւ 1908, եւ նոր թռիչք ստացաւ վերջին արտագաղթէն ասդին, դառնալով աւելի ճկուն, եւ հոսուն: Միշտ ընդունակ՝ աւելի զարգանալու:

Շարժումը կանգ առած պիտի ըլլար, եթէ եղածով գոհանայինք:

Այս խորհրդածութիւնները գրի կ'առնենք հայերէն առաջին թերթին՝ «Ազդարար»ի հրատարակութեան 160 ամեակին առթիւ, որ կը լրանայ այս տարի:

Միշտ օգտակար է յետադարձ ակնարկ մը նետել, որպէսզի կարենանք դատել - - յառա՞ջ կ'երթանք թէ ետ:

Շ.

21 Մարտ 1954

ՏԵՐՈՒՆԻ

ՌԱՓԱՅԷԼ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Ռափայէլ Զարդարեան, որ իր մահկանացուն կը կնքէ Հարաւային Ֆրանսայի Քանն քաղաքի հանդստեան տան մը մէջ, անդրանիկ զաւակն էր նահատակ դրագէտ՝ Ռուբէն Զարդարեանի:

Ծնած էր 1896, Նոյեմբեր 21-ին Մարբերդ: Նախնական կրթութիւնը առած է տեղւոյն վրայ, ապա չարունակած իր ուսումը Մանիսա եւ Ֆիլիպէ (այժմ՝ Պլովդիւ) նախքան Պոլիս փոխադրուիլը, ուր լինչպէս եղբայրը՝ Հրաչ, յաճախած է Կեդրոնական վարժարանը:

Ռուբէն Զարդարեանի նահատակութենէն ետք, տիկին Զարդարեան եւ իր չորս զաւակները ապրած են Թիֆլիզ եւ Երեւան, հուսկ վերջնապէս Փարիզ հաստատուելու համար 1920-ին:

Ռափայէլ Զարդարեան օժտուած էր բանաստեղծական եւ դրական ձիրքով եւ լոյս ընծայած է քնարական չունչով գրքոյկ մը՝ «Դու եւ Ես»: Աչխատակցած է «Հայրենիք ամսագրի», ուր, ի մէջ այլոց լոյս տեսած է «Արմէն» խորագրով թատերգութիւն մը: Քերթուածներով իր աշխատակցութիւնը բերած է նաեւ «Յառաջ»ի:

Տարիներէ ի վեր կ'ապրէր Հարաւային Ֆրանսա, բայց վերջին չորս տարիքը եւ առողջական վիճակին վատթարացումը պարտադրած էին, որ հանդստեան տուն մը փոխադրուի:

Աչնիւ նկարագրի եւ զգայուն հոգիի տէր, Ռափայէլ Զարդարեան, հակառակ դեղարուեստական իր չնորհքներուն, միշտ չուքի մէջ ապրեցաւ եւ այդպէս ալ մեռաւ, Հինգշաբթի առաւօտ, Յունուար 24-ին:

Յուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները տես՝ Դ. էջ:

Մեր ցաւակցութիւնները իր եղբայրներուն՝ Հրաչին եւ Ծովասարին:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 28-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ՀԱՅ ԲՆԱՇԽԱՐՀԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

ԽՄԲ. - Շ. Միսաբեանի այս գրութիւնը լոյս տեսած է 1914, Մարտ 1-ի «Մեհեան»ի երրորդ թիւին մէջ, հետեւեալ խմբագրական ծանօթութեամբ. «Շաւարշ Միսաբեան, երիտասարդ հրապարակագիրը որ ժամանակ մը օրագրեց ի Կարին, եւ պատեհութիւնը ունեցաւ աւելի մօտէն ուսումնասիրելու հայ բնաշխարհը, հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ մեր կողմէ իրեն եղած հարցումի մը». -

Հայաստանեայց դրականութիւնը - այնպէս ինչպէս կը հասկնայ մեր երիտասարդ ու գեղագէտ սերունդը - բազմանք մըն է որուն իրականացման մասին դեռ չի մըտածեր, կարծեմ, նոյնինքն Հայաստան - Աշխարհը: Տարուբեր երկու հակամարտ եւ հաւասարապէս անհարազատ հոսանքներու միջեւ, իրենց հայեացքը աւանդաբար ուղղած Պոլիս, բայց իրապէս ենթակայ սահմանէն անդին տիրապետող կացութեան, բարձր Հայքը, Տարօնն ու Վասպուրականը դժուար թէ փորձեն ինքնուրոյն [illegible]՝ զուտ դրական - գեղարուեստական տեսակէտով, զոնէ մօտաւոր ապագայի մը համար: Ինչ որ եղած է մինչեւ հիմա, ինչ որ կը տիրէ ներկայիս, չի կրնար ծնունդ տալ վարդագեղ ակնկալութեանց: Բուն Հայաստանի ոստանիկներուն մէջ, մենք ունինք երիտասարդութիւն մը հանրանուէր ու անհամբեր, որուն «հասարակական» մտահոգութիւններով, քիչ մը չափազանց իրապաշտ ու օգտակրկիա, մշտահոս ազդիւր հաւատքի եւ աշխոյժի: Բայց նոյն այդ հոդերը այնքան տիրաբար կը դերակշռեն, որ Գեղեցկի եւ Ձեւի պաշտամունքը մըթելադրուի, երկրի մէջ ընդհանրապէս կ'ընդունին վերապահութեամբ, կանխակալ դատաստաններով: Մեր անսպառ ու գունագեղ բառամթերքն իսկ, որ մեծամասնաբար հայ լեզուին անվիճելի սեփականութիւնն է, տեսակ մը ծիծաղով ու քամահրանքով կ'ընդունուի: Պոլսի դրագէտը, տարածուն նախապաշարումով մը, նկատուած է մէկը որ «ըսելու դեղեցիկ ձեւեր կը փնտռէ», բայց իրապէս չունի «ըսելիք», չունի խօսք: Ի՞նչ կասկած որ այս համոզումը, վարակիչ ախտի մը պէս, փոխանցուած է Կուրի ափերէն:

2.- Ու ճիշդ այս իրողութեան բերումով, անոնք որ - վազուան հաշուին կը խօսիմ - կը փորձեն դրել այսօր, թշուառօրէն կը թարթափին մէկ այս մէկ այն կողմ, անպիտակցաբար այլանդակելով իրենց դիմագիծը, մանաւանդ երբ զուրկ են - եւ այդ սովորական փաստն է - անհատականութեան մը հզօր խոյանքէն, երբ իսկապէս ստեղծագործական սարսուռ մը չէ որ տուն կուտայ իրենց արտայայտութեան: Եւ ահա նոր հոյլ մը

նացեր է երկրորդական գծի վրայ, իբրեւ տեսակ մը պերճանք որուն կ'անդրադառնան մարդիկ, երբ փորը լաւ է պարպուած:

Եւ այսպէս է որ այնտեղ, հայրենիքի պորտին վրայ, օտարականը իր չուրջը կը տեսնէ բազմութիւն մը գրասէրներու, այլազան ընդունակութիւններով եւ տարբեր կրթութեամբ, բայց զրեթէ նոյնազգաց, չբաւելու համար նոյնաճաշակ: Կա՛յ բան մը որ ընդհանուր կապ մը, միութեան գիծ մը կը հաստատէ իրենց միջեւ: Ու եթէ փորձուիք վերլուծել ծնունդն ու զարգացումը հոգեբանական այդ երեւոյթին, ձեր եզրակացութիւնները պիտի ամփոփուին երկու գլխաւոր գիծերու մէջ. -

1.- Պոլիսը, իր յատկնոտ ու ապիկար չարժուձեւերով եւ ամբեղուկ ինքնամփոփումով, այնպիսի հաւաաք մը զոյացուցեր է՝ թէ երբեք չի հասկնար, չի բաժներ հայրենի հոգերն ու յոյզերը, հետեւաբար, իր բոլոր ճիգերը կեղծ են, թեթեւ են, «հոսհոսական» են. ապա ուրեմն ինչ որ կ'արտադրուի Պոլսէն կամ կը

միջակութիւններու, որ իր վախտ կարողութիւնները կը փորձէ քերթելով ու երգելով, անտարբեր՝ իր յարուցած խառնաճաղնին: Ու կը զարմանաս որ ի՛նչպէս մեր աշխարհի չքեղ համայնապատկերին մէջ, ուր իւրաքանչիւր ծղօտ մը մունջ մը ունի եւ իւրաքանչիւր վտակ երգ մըն է, ուր փողոցին երկայնքը կամ ամեհի բարձրունքներէն վեր երեւակայութիւնը թռուիչքներ կրնայ փորձել առանց բռնի ճիգերու, - զրպոները կը մնան աչակերտները պոլսական տիպարներու կամ տապանները կը ծիւրին ամուլ խազերով:

Արդեօք հայրենիքի նոր սերունդը պիտի կրնա՞յ վերստանալ իր անկախութիւնը, կանդնելու համար պայծառադէմ եւ ինքնաբուխ ու ինքնատիպ, հպա՛րտ իր ստեղծագործութիւններով որ ցանկալի ճամբան բռնային. - հարց մըն է որուն մասին չատ անդամ եմ մտածեր, միշտ վարանելով ուղղակի պատասխանել: Եւ հարց մըն է այդ, որ կը պահանջէ առանձին ուսումնասիրութիւն, դուրս ըլլալով նամակի մը սահմանէն:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Միկոյեանի թողը

ԵՒ

ՌՈՔ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ամէն անցնող ամիս նորութիւն մը կը բերէ. մինչ տարեցներու չարանը կը տողանցէ Կրէմլինի մէջ առանց նոյնիսկ փողկապի մը փոփոխութեան, ռոճի հոսանքը հեզահեաէ կը տիրէ երկրին: Հոն՝ Օքօկրաֆ խումբին ձոն Լէնընի ռիֆուէմը երգացանկերու առաջին տեղը կը գրաւէ:

Հինգ երիտասարդներէ կազմուած այս խումբը մէկն է այս երկրին ռոճի 65 ընդունուած խումբերէն. այս կը նշանակէ թէ երկրին ձայնապնակի միակ հասատատութիւնը «Մելոտիա» պաշտօնապէս կը ճանչնայ զիրենք ու երբեմն հրապարակ կը հանէ անոնց մէկ ձայնապնակը: Դիւրին չէ անշուշտ այդ երկրին խիստ չափանիշներուն համաձայն գործ արտադրել. կացութիւնը հետեւեալ ձեւով կ'ամփոփէ Սթաս Նամին՝ այլ խումբի մը պետը. «Այս երկրին մէջ մի՛ մոռնաք, միայն մէկ արտադրող կայ՝ Զեռնենկօն»:

Սթաս Նամին 33 տարեկան է, եւ իր խումբով առաջիններէն մէկը՝ որ նոր երաժշտութիւն մը կը փորձէ: Պիթըլսներէն, Փօլ Մք. Քարթնէ ներշնչուելէ ետք հեզահեաէ հասած է ռոճին, միշտ թողլով որ հանրութիւնը անդիտանայ իր չատ ծանօթ անունը. արդարեւ ան թոռն է Միկոյեանին: Այս պարագան սակայն ռոճ երաժշտութեան մարզին մէջ որեւէ օգուտ չապահովեր իրեն: Այս խումբը արդէն չորս մեծ ձայնապնակ ունի եւ կարելի է անոր յաջողութեան մասին դատափար մը կազմել Սթասի բնական յարկարաժինէն քանի մը սենեակներով, զեղեցիկ չէնքի մը մէջ կը գտնուի ան:

Ոճեմ մէկն է Սթաս. «մի՛ ըսէք թէ քաղաքականութիւն թաքնուած է երգերուս մէջ. իմ գործս չէ քաղաքականութեամբ զբաղիլ: Ես կ'ուզեմ միայն յօրինել»:

Եւ երբ այս տղաքը կը մերժեն «քաղաքականութենէ ճառել» օտարականի մը բացուած ըլլալու վախէն չէ այս, այլ այն պատճառով որ, իրապէս չեն հետաքրքրուած քաղաքականութեամբ:

Ցաճախ դժուար է ռոճ երաժշտութեան համերգներուն տոմսակ ունենալ Մոսկուա կամ այլուր:

Ռոճի հմայքը չատ աւելի զօրաւոր է ու կը զերազանցէ ճաղին յարուցած խանդավառութեանը: Հոս այլեւս խնդրոյ առարկայ չէ մտաւորական չարժում մը, այլ՝ զանգուածային չարժում մըն է: Եւ այլեւս ամէն մարդ հասկցած է թէ անկարելի է ընդդիմանալ երեւոյթին:

1981-ին Երեւանի ռոճի փառատօնին Սթաս Նամինի խումբը տասը ապացոյցը տուաւ: Վերջին երեկոյին, ուր դիչերուան մօտ կազմակերպիչները խումբին անդամներուն կը բացատրեն թէ պէտք է վերջացնել այլեւս. Սթաս կը դառնայ բազմութեան ու հարց կուտայ. «Կ'ուզէ՞ք որ վերջացնենք»: «Նիէ՛թ» կ'աղաղակէ բազմութիւնը: «Ի՞նչ պիտի ըսէ ձեր ծնողքը սակայն» կը չարունակէ խումբին պետը: «Որո՞ւ հոգ» կ'ըլլայ պատասխանը: Կազմակերպիչները չեն պնդեր, կը համակերպին ու կը սպասեն որ երեկոյթը աւարտի: Ժամը առաուան երեքին միայն խումբը կը լռէ: Այս փառատօնը, ինչպէս բոլոր այն միւսները որոնք կը մէկտեղեն ռոճի խումբեր, մեծ յաջողութիւն կ'արձանագրէ:

Ամէն բան սկիզբ առած է 1980-ի Թիֆլիզի փոփ երաժշտութեան փառատօնին. հոն ռոճ երաժշտութեան սիրողներէ բաղկացած առաջին խումբերը կը խլեն բոլոր մրցանակները: Խորհրդային երաժշտութիւնը կը ներկայացուէր հոն ոչ չատ ծանօթ անուններով, որոնք առաջին չարքերը կը գրաւէին:

Քանի մը ամիս ետք կը կազմուէին այնուհետեւ չատ ծանօթ խումբեր, ինչպէս՝ Քոքթէյլ, Մէտիում, Արաքս եւայլն: Անկարելի է թուել բոլորը որոնց թիւը նուազագոյն հարիւրի կը հասնի: Լենինկըրատի գլխաւոր խումբն է Ափուարիումը, որ սակայն «ոչ պաշտօնական» խումբ մըն է. ոչ մէկ ձայնապնակ պատրաստած են, սակայն իրենց ձայներիզները կը չրջին ու կը ծախուին ամբողջ երկրին մէջ: Անոնք կը ցրուին առեւտուրի իրական ներկայացուիչներու կողմէ, կամ կը ծախուին համերգներու ելքին, պաշտօնական կամ ոչ: Սեւ սակարանի հարց մը խնդրոյ առարկայ չէ, այլ չուկայի չատ կարճատեւ ընթացք մը. չուկայ մը, որ կը պեղպաղանցէ Մելոտիա հասատատութիւնը որ չի կրնար, կամ չուզեր հետաքրքրուիլ այս խումբերով, հակառակ որ անոնք համբաւաւոր են 270 միլիոնոց երկրի մը մէջ, առանց զոյգն ծանուցումի ու առանց ձայնասփիւռէն կամ հեռատեսիլէն նուագուած ըլլալու:

Շարժումը այն աստիճան զօրաւոր է որ ծնունդ տուած է իրական անհատական գործառնութեան մարզի մը, հանրութեան ներկայութեան կամ յարկաբաժին - աշխատանոցներու մէջ կատարուած աճանապրութիւններէ մինչեւ ցրուումը, որ չատ աւելի յաջող ընթացք ունի քան այս մարզին պաշտօնական գործընթացը: «Մաղնիսական մշակոյթ»ը, ինչպէս կը կոչեն մասնագէտները, յեղաշրջած է Խորհ. Միութեան միլիոնաւոր քաղաքացիներուն սովորութիւնները...

45-նոց ձայնապնակ մը եւ պարզ ալպոմ մը չեն կրնար ապրեցնել անշուշտ «Օթօկըրաֆ»ը որ նկատուած է պաշտօնական խումբերու լաւագոյնը: Համերգներ ու ձայներիզներն են որ կ'ապահովեն անոնց եկամուտը, ինչպէս նաեւ քոյր երկիր - ներու մէջ կազմակերպուած չրջագոյտները: «Ոչ - պաշտօնական» խումբերու համար ասոնք միակ միջոցն են ապրելու: Կը նախընտրուին պաշտօնական համերգները, որոնց համար ոչ մէկ ծանուցում կը կատարուի: Կը բաւէ համաձայնիլ սրահի մը տնօրէնին հետ ու տարաձայնել թէ այսինչ ծանօթ խումբը հոս պիտի երգէ մէկ կամ երկու իրիկուն: Ու կը սկսի տոմսերու վաճառքը, որոնց վրայ ոչինչ նշանակուած է: Պաշտօնապէս ոչ ոք գիտէ թէ այդ գիշերը ով կը նուագէ, կամ կ'երգէ: Ասոր առաւելութիւնը այն կ'ըլլայ որ սրահին տնօրէնն ու խումբը իրենց միջեւ կը բաժնեն հասոյթը առանց տոմսթիմ մը իսկ տալու որեւէ կազմակերպութեան: Շահաւոր գործ մը, քանի որ Խորհ. Միութեան մէջ պաշտօնապէս արտօնուած համերգները չատ դէշ վճարուած են:

Երկար տաեն համբաւաւոր երգչուհի Ալլա Փուկաչէվա այս կարգի չրջագոյտներ կը կազմակերպէր, սակայն այլեւս չի կրնար, ... որովհետեւ ներկայիս ան զարճած է չատ ծանօթ ու պաշտօնական դէմք մը: Փառքին տարօրինակ մէկ փրկապինը:

Այս երգչուհին ռոճի անցեալին ու ներկային մէջ իր յատուկ տեղն ունի, առնուազն երկու պատճառով. նախ՝ ան կ'երգէ ռոճ երգեր, զորս ինք կը յօրինէ. եղանակով ու խօսքերով, - յետոյ ինք է որ Խորհ. Միութեան մէջ ստեղծած է «աստղ»ի պատկերը: Ան առաջինն է որ չարժումներ կատարած է, աղաղակած, հառաչած կամ մռնչած է, ապրա՛ծ է բեմին վրան:

Ան հետամուտ է միշտ նորարար խմբեր յայտնաբերելու. «որքան անդիտանանք անոնց գոյութիւնը, որքան նեղնինք զիրենք իրենց արտայայտութիւններուն մէջ, կ'ըսէ ան, այնքան կ'օգնենք անոնց կատարելագործումին: Անոնք որ կը կարծեն երբեմն փճացնել զանոնք, կ'օգնեն անոնց ծանօթացումին ու ձայներիզներու վաճառքին»:

36 տարու այս երգչուհին որ աւարտած է երաժշտութեան չատ դասական հաստատութիւն մը, կ'երգէ Մոսկուայի մէջ ժամանակակից երաժշտութեան յատկացուած մեծ սրահ մը, ու ձայնապընակներու կեդրոններու չարք մը, ուր կ'մչտապէս ցրուումը պիտի կատարուի վայրագ կամ խոր երաժշտութիւններու որոնց չեն հանդուրժեր մեծ սրահներ եւ ոչ ալ հեռատեսիլը կ'ընդունի զանոնք, նոյնիսկ երբ պաշտօնապէս ընդունուած անձի մը կը պատկանին:

Կան թերթեր որոնք կանոնաւոր կերպով կուտան նախընտրուած երգերու ցանկը: Միակ արգելք մը կայ ու կը մնայ միշտ, եւ յայտնի չէ թէ որքան կը տեւէ. չեն յիչուիր այն քանի մը խմբերը որոնք յայտնապէս իրենք զիրենք «փընք» կը կոչեն:

Բոլոր խումբերը Սթաս Նամինի չափ «անմեղ» չեն, բնաւիրներուն մէջ չամաչ զռեհիկ բացատրութիւններու եւին թաքնուած կ'ըլլայ ընկերային կեանքի քննադատութիւն մը: Շատ հեռու են անոնք խորհրդային իրապաշտութեան գովքը հիւսելէ եւ զրական պաշտօնական կանոններու հպատակելէ երբ նոյնիսկ ծանօթ անուններ կ'ըլլան այս երգիչներուն երգէ խօսքեր գրի առնողները: Անոնցմէ մէկն է Ա. Պիթով, որ երկու պատճառներով «ճամբէն չեղած» մը նկատուած է. նախ՝ զրականութեան մարզին մէջ չատ լուսանցքային գաղափարներու տէր ըլլալով, երկրորդ՝ որովհետեւ եղբայրն է Ս. Պիթովի, այն լու-

ՅՈՒՅՍԱՀՈՏՈՒՄ

ՎԱՖԱ

Ա.

Մինչև հասուն դիմելը, մեզ ուղղում էին ամեն տեսակ ուսուցիչներ, դաստիարակներ, դաստիարակչուհիներ, դեկլամատորներ, ինչպես նաև ծնողներ: Ինչքան ես հիշում եմ, ամենից շատ ինձ ուղղում էր մայրս: Ես ամեն անգամ, երբ ինձ ուղղում էին, ամաչում էի, կարմրում, ինձ կորած էի զգում, ինչպես մի մեղավոր, որ ինչ-որ ծանր հանցանք է գործել: Ես ամաչում էի ոչ միայն ինձ ուղղողներից, այլև ինքս ինձանից: Ես ամաչում էի իմ ձայնից, որ այդքան կոպիտ էր, իմ ձեռքերից, որ այդքան մեծ էին, իմ ոտքերից, որ այդքան ծանր էին, իմ ամբողջ մարմնից, որ այդքան անշնորհք էր: Ես ամաչում էի իմ ամաչկոտությունից, որ ինձ խանգարում էր ազատ շարժվել, ինձ կաշկանդում էր, ինձ ստիպում էր ամեն ինչ անել ոչ այնպես, ինչպես ես կուզենայի, ինչպես ես կարող եմ, ինչպես ես սովոր եմ: Ես ամաչում էի իմ ամաչկոտությունից, որ

Այրի Տիկին Ռափայէլ Զարդանեան եւ աղջիկները, Պ. Հրաչ Զարդարեան, Տէր եւ Տիկին Ծովասար Զարդարեան կսուվ կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր՝

ՌԱՓԱՅԷԼ ՉԱՐԴԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Քանն, Յունուար 24-ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի, Յունուար 27, ժամը 14·15-ին: Հաւաքուիլ Քաննի (Ալփ - Մարիթիմ) Աթէնան, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Լա Պոքայի (Ապատի) գերեզմանատունը:

Ներկայս ընդունիլ որպէս մահագդ:

Կը խնդրուի ծանուցանել՝

ՄԻՇԷԼ ԵԶՆԻԿԵԱՆԻ

(նախկին առեւտրական, Ֆրանչ - Քոնթէի հայկ· իրերօգնութեան պատուոյ նախագահ)

մահը, որ պատահած է Պըզանսոն, Յունուար 18-ին, 82 տարեկանին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՎԻԼԼՕՐՊԱՆ - Տէր եւ Տիկին Դ. Փ. Մուրատեան իրենց հօրեղբօր մահուան 9-րդ տարելիցին առթիւ կը նուիրեն 100 ֆրանք անչէջ «Յառաջ»ի բարգաւաճման: Միեւնոյն ժամանակ՝ Ստեփան Հօշորեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ 100 Ֆ:

ՆՈՒԷՐ

Օր· Մաննիկ Մեծատուրեան 100 Ֆ· կը նուիրէ Ֆր· Կապոյտ Խաչի Պանեէօ - Քաչանի մասնաճիւղին, իրենց մահացած ընկերներու ընդհանուր հոգեհանգիստին՝ իր սիրելիներուն Տիկին Մառիի եւ ընկերուհի՝ Ազգանոյշ Գունջէկիւլեանի անուններուն յիշատակութեան առթիւ (առանձ «Յառաջ»էն):

INSTITUT NATIONAL DES LANGUES ET CIVILISATIONS ORIENTALES

UNIVERSITE DE PARIS III

Cours de Littérature arménienne de la Diaspora

UA 152

Ces cours assurés par K. Beledian auront lieu aux dates suivantes :
29 janvier : Dadrakomi Harse I
5 février : Dadrakomi Harse II
12 février : Dadrakomi Harse III
12 mars : Harout Gostantian, Poèmes
19 mars : Poèmes II
16 avril : Poèmes III
23 avril : Poèmes IV

Les cours ont lieu à l'Université de Paris-Dauphine, Porte Dauphine, salle P 115, de 17h30 à 19h30.

Ccurs sur la Poésie arménienne du Moyen - Age, XIIIè - XVIII

UA 151

Ces cours ont lieu dans la même salle que les précédentes, tous les mardis à partir du **15 janvier,** de 15h30 à 16h30.

Au programme : Constantine Yerzenkatsi, Frig, Kerovpé, M. Naghach, S. Nova.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՑ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝

Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière, Marseille

×

ՄԱՐՍԷՅԼ· - Վասպուրականի Ճաղթական Հերոսամարտի 70-րդ տարեդարձը՝ Կիրակի, - Ապրիլ 14-ին, Վասպուրական սրահին մէջ:

Բ. ԿՈՂ ՊՈՆՏՈՍԱՀԱՅԵՐՈՒ

( )

«Յառաջ»ի 1984, Սեպտեմբեր 7 եւ «Աշխարհ»ի 1984, Յունիս 2 թիւերուն մէջ լոյս տեսած Պոնտոսահայերու Ա· կոչը իր անմիջական արձագանգը ունեցաւ Միացեալ Մարսէյլէն եւ Ամերիկայէն:

Պոնտոսահայութեան անունով հայրենիքի մէջ կոթող մը կառուցանելու գաղափարը ջերմօրէն այնքան ոգեւորեր եւ ուրախացուցեր էր որ անոնք իրենց նուիրատուութիւններուն կցած էին նաեւ քաջալերական եւ յուզիչ նամակներ:

Ուրեմն հանգանակութիւնը բացուած է արդէն եւ որոշ դրամ մը հաւաքուած· հանգանակութիւնը պիտի չարունակուի, մինչեւ որ դրամը ամբողջանայ:

Այսպէսով կրնանք նաեւ հաւատացնել մեր պարտքը սիրելիներու հանդէպ, որոնք բնաջնջուեցան, մնացին անթաղ, անչիրիմ: Եթէ մենք մոռնանք զիրենք, մեր յաջորդները բոլորովին պիտի անպիտանան:

Տեսանք թէ, հայրենակցական այլ միութիւններ՝ Արաբկիրցիներ, Խարբերդցիներ, կեսարացիները, Վասպուրականցիները յանուն իրենց ծննդավայրերուն կառուցանեցին աւաններ, զիւղեր ու կը չարունակեն ընդարձակել, զարգացնել զանոնք:

Կրկնենք այս առիթով անգամ մը եւս որ նուիրուած դրամարները պիտի հաւաքուին Բարեգործականի մօտ, որուն հասցէն է· -

UGAB (Fonds Trébizonde)
11, Square Alboni - 75016 PARIS

Իսկ զրկուած դրամարին քանակը, զրկողին անունը եւ հասցէն պէտք է հաղորդել Տիկին Զ· Մեծպահքեանի:

Mme. Z. Medzbakian
5, rue Philippe de Metz
92270 BOIS-COLOMBES

հասցէին:

Բոլոր թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս կոչը:

Վերջապէս ըսենք նաեւ թէ երեւանէն պաշտօնապէս տեղեկացուած է թէ յուշակոթողի մը ծախքը կը գնահատուի 15 հազար, իսկ յուշատախտակի մը համար պէտք է 10 հազար տոլար:

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք·մ· հողի վրայ միայարկ տուն մը:

Դիմել· - առտուները՝ հեռաձայնելով՝

638 - 04 - 45

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան հոգեճաշը՝ Միսաք Մանուչեան խումբի նահատակութեան 41-րդ տարեդարձի ոգեկոչման առարթին Իվրիի գերեզմանատունը, Փետրուար 24, ժամը 13-ին:

EXPOLANGUES

×

ՀՈՎՍԱՏԻԿ (Հայկական Ուսումնասիրութեան, Վաւերապրութեան եւ Տեղեկութեան կեդրոն)·

(C. E. D. I. A.)

դործակցութեամբ՝ «Համազգային»ի եւ Հ· ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ:

Սիրով ձեզ կը հրաւիրէ այցելելու ներուներու ցուցահանդէս՝

«ԼԻՍՓՈՒԱՆԿ»ի

Հայկական տաղաւարը՝ Փետրուար 1-էն մինչեւ Փետրուար 5, ժամը 10-էն 19:

Երկուշաբթի, Փետրուար 4, ժամը 10-էն 21:

EXPOLANGUES
Grand Palais — Stand C 24
Avenue Winston Churchill — 75008 Paris

Դէպի Հոլանտա

organisé par
la CROIX BLEUE section de LYON

Voyage en HOLLANDE via Paris

DU 2 AU 9 AVRIL

visites guidées des grandes villes-musées

Fin des inscriptions 15 Février

Pour tous renseignements :
tél : 888 - 92 - 51
ou 854 - 22 - 93 après 20h30.

կազմակերպուած
ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի կողմէ

Ապրիլ 2-էն Ապրիլ 9

Ադամագրութիւն եւ տեղեկութիւններու համար, հեռաձայնել մինչեւ Փետրուար 15՝ 888 - 92 - 51 կամ երեկոյեան ժամը 20·30էն յետոյ՝ 854 - 22 - 93 թիւերուն:

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԲՈՒՒԿԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԲՈՒՂՔԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂՔ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»
83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

PELERINAGE A
JERUSALEM
avec la participation de
Monseigneur NORVAN ZAKARIAN
et accocpagné par VAROUJAN SARKISSIAN
— Du 8 au 15 Avril —

ՈՒԽՏԱՓՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ
մասնակցութեամբ՝ ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ· ԶԱՔԱՐԵԱՆ-ի
ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ի
8 - 15 Ապրիլ

RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS

saberatours
BAGHDASSARIAN
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
TEL : 261. 51. 13

sevan voyages
SARKISSIAN
48, cours de la Liberté
69003 LYON
TEL : (7) 860. 13. 66

OPTIMA Tours

ARMENIE
-- 1985 --

— Du 22 au 31 Mars ..... 4,650 F
— Du 30 Mars au 13 Avril ..... 5,850 F

(tous ces voyages sont avec une nuit à l'aller et une nuit au retour à MOSCOU)

SPECIAL CEREMONIE DU 24 AVRIL EN ARMENIE

— Du 20 au 27 Avril ..... 4,450 F
— Du 20 Avril au 4 Mai ..... 5,850 F

Renseignements et Inscriptions:

PARIS
Madame COUMRYANTZ Sonia
OPTIMA TOURS
12, rue Vignon — 75009 PARIS
Tél : 742 - 10 - 35

LYON
OPTIMA TOURS
BOUDOYAN Gisèle
97, Boulevard des Belges
69006 LYON
Tél : (7) 865 - 94 - 16
du Lundi au Vendredi de 17h à 19h
Samedi : de 9h à 12h

LIC A 130

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
29

MARDI
29 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.886

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.886

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ LE MONDE

—×—

Աւելի քան տասնամեակ մը ի վեր, տարուէ տարի երթալով ծանրացած, Մխիթարեաններու տնտեսական տագնապը աւելի սուր բնոյթ ստացած էր վերջին ամիսներուն եւ իտալական թերթերէն մինչեւ Փրւսէլի «Լը Սուար»ը արձագանգ կը հանդիսանային դրաւի տակ առնուած հրատարակութեանց : 1984 Յունիսին, Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան վարիչ մարմնին դիմումին ընդառաջելով, կազմուած էր յատուկ մարմին մը (ՍԻՔԱՄ), որու դիւանը, մասնագէտ անձնաւորութիւններ ժրաջան աշխատանք կը տանին ամիսներէ ի վեր փրկելու համար Մխիթարի աւանդը, որ հայ ժողովուրդի մշակութային կարեւորագոյն հաստատութիւններէն մէկն է : Այս առընչութեամբ, իր դերը կրնայ խաղալ, անկասկած, հանրային կարծիքը եւ ոչ մէկ ճիգ աւելորդ է : Այդ նպատակաւ է, արդէն, որ ՍԻՔԱՄը (Հայկ. Մխիթարեան Վարժարաններու Միջազգային Կոմիտէ) խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրած է, այս շաբթու, դաղութիս կազմակերպութիւնները ու մամուլը, տեղեկատուութենէն զատ, ներկայացնելու համար նաեւ համակամ դործակցութեան առաջարկները :

Մինչ այդ, օտար մեռիաններու մօտ իսկ դրական երեւոյթներ կան, որոնք ցոյց կուտան թէ միայն Հայերը չեն որ պիտակցութիւնն ունին թէ ի՛նչ է Մխիթարեան միաբանութեան մշակութային վաստակին եղակի արժէքը :

Ուրբաթ օր, արդէն զատի մը առթիւ, իտալական հեռատեսիլը լայն տեղ կուտար : Շաբաթ իրիկուն (Յունուար 27/28-ի թիւ) «Լը Մոնտ»ն էր, որ հետեւեալ տողերը կը նուիրէր. -

LES PERES ARMENIENS MEKHITARISTES RISQUENT D'ETRE DEPOUILLES DE LEUR PATRIMOINE CULTUREL

ROME. - Les Pères arméniens mékhitaristes (catholiques) du couvent de l'île de San-Lazzaro, à Venise, risquent d'être dépouillés de leur patrimoine culturel après avoir perdu pratiquement tous leurs biens dans de sombres opérations de spéculation menées par la société qu'ils avaient chargée de gérer leurs affaires : non seulement ils ont perdu un capital estimé à 60 milliards de lires, mais ils se trouvent encore aujourd'hui devoir répondre de dettes pour 15 milliards de lires.

Agissant sur la plainte de trois créanciers, le tribunal de Venise a récemment placé sous séquestre une précieuse momie et deux tableaux, dont un de Tiepolo.

La petite communauté s'est installée au dix - huitième siècle sur l'île de San-Lazzaro, située entre Venise et le Lido, après avoir été chassée par les Turcs occupant l'Arménie. De cette petite île, qui leur avait été donnée, et du couvent qui s'y trouve, les Pères arméniens firent un centre de rayonnement culturel. Leur infortune commença au début des années 70 lorsqu'ils cherchèrent à faire fructifier leur capital, afin qu'il ne soit pas rongé par l'inflation. Mais ils furent victimes à la fois de personnages peu scrupuleux et de leur ingénuité en matière financière. Ils commirent d'abord l'erreur de prendre une participation dans la société Ediltur, qui devait gérer leur important patrimoine immobilier et foncier, pensant que celle-ci jouissait d'un certain crédit : or les banques ne lui consentaient des prêts qu'en raison de la garantie que constituaient les biens arméniens. Lorsque les Pères s'aperçurent de la supercherie, il était trop tard : ils se trouvaient, sans le savoir, actionnaires majoritaires d'une société qui ne tarda pas à faire faillite. Ils y perdirent quelque 60 milliards de lires. Un capital immobilier de villas au Lido, d'appartements à Venise et de terrains, notamment dans le Frionl, fut ainsi dilapidé.

Le Vatican, à travers la Congrégation pour les Eglises orientales, s'était intéressé à l'affaire et avait conseillé une société de Milan, Eurogest, comme médiatrice : celle-ci, selon les Pères arméniens, brada le patrimoine, afin de payer au plus vite les banques créditrices. La vente de ce patrimoine n'a cependant pas suffi à rembourser complètement les créanciers. Les Pères arméniens sont disposés à assumer leurs dettes mais en rien à aliéner leur patrimoine culturel. Aussi ont-ils engagé un recours contre l'action du tribunal de Venise. Ils ont décidé, en outre, de lancer un appel à la Communauté arménienne internationale : c'est, actuellement, la seule possibilité qui reste aux Pères du couvent ruiné de la petite île de San-Lazzaro.

PHILIPPE PONS

ԵՐԵՒՄԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ
ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20 / 24)

ՀԱՅ ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ՀԵՏ ՄԵԿՆԱԾ ԵՆ ՄԻԱՑԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Կոփամարտի Խորհ. Միութեան խումբը մեկնած է Միացեալ - Նահանգներ կարգ մը մրցումներ ունենալու համար : Խորհրդային խումբին մաս կը կազմեն նաեւ 4 հայ կոփամարտիկներ՝ 1981-ի աշխարհի բաժակակիրը, վորոնեժցի Վալերի Աբրահեան (91 քիլոյին վեր ծանրութեան դասակարգ), կիրովականէն՝ Լեոնիկ Պապեան (մինչեւ 51 քիլօ), Երեւանէն՝ Իսրայէլ Յակոբկոխեան (մինչեւ 67 քիլօ) եւ Նչան Մունչեան (մինչեւ 48 քիլօ) : Մրցումները տեղի կ'ունենան Յունուար 27-ին՝ Ռենօ (Նեվատա նահանգ), իսկ Յունուար 29-ին՝ Պիւֆալօ (Նիւ - Եորք) :

×

ԳԻՏՆԱԿԱՆ ԻԳՈՐ ՄԱԴՈՅԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Գիտութեան եւ թէքնիքի մարզէն ներս Հայաստանի կոմերիա միութեան 1984-ի մրցանակը տրուած է Սեւանի Ջրակենսաբանական կայանի տարրալուծարանի վարիչ Իգոր Մադոյեանի՝ Սեւանի հարցին նուիրուած կարգ մը կարեւոր հետազոտութիւններուն համար : Ներկայիս աշխատանքներ կը տարուին լիճի ջուրին բազմակողմանի ուսումնասիրութեան ուղղութեամբ : Իգոր Մադոյեանի կատարած հետազոտութիւնները գիտական եւ տեսական մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն այդ տեսակէտէն :

×

ԺԻՐԱՅՐ ԱՆԱՆԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ ՄԷՋ

Ախալքալաքի ժողովրդական թատերախումբը շրջանի մշակոյթի տան մէջ ներկայացուցած է երեւանցի թատերագիր Ժիրայր Անանեանի «Տաքսի, տաքսի» կատակերգութիւնը, բեմադրութեամբ Մի - քայէլ Գրիգորեանի :

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲԱՐՁՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐԻ ՄԸ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

«Իտալական» ոճի մահափորձ մըն է, որու զոհ գնաց Պաշտպանութեան նախարարութեան բարձրաստիճան մէկ պաշտօնատարը՝ զօր. Օտրան, անմիջական դրացկից նախարարին եւ որու գլխաւոր պատասխանատուութիւնն էր՝ զէնքի վաճառքը արտասահմանի :

Ուրբաթ իրիկուն, ըստ սովորականին, ժամը 9-ին մօտ է, որ զօր. Օտրան կը վերադառնայ Լա Սէլ-Սէն-Քլուի իր բնակարանը : Կառքը պիտի տեղաւորէ, երբ կառքին դուռը կը բացուի և 8 գնդակ կը պարպուի գլխուն եւ կուրծքին : Օտրան տեղն ու տեղը կը մեռնի : Տունէն, աղջիկը զէնքի ձայն առած է, բայց սարսափած դուրս չելլեր, կը հեռաձայնէ : Նոյն առեն կին մը, հեռաձայնելով Ա. Ֆ. Փ.ի տէր կ'ըլլայ մահափորձին յանուն, ծայրայեղ ձախ՝ Ակսիոն տիրէֆթ չարժումին :

Սպանութեան զործուած եղանակը կը յիշեցնէ Իտալիոյ կարմիր Զոկատներու զործելակերպը, այդ իսկ պատճառով, երթալով այն համոզումը կը ծագէր որ ահաբեկչութիւնը եւրոպական մակարդակի մը հասած է, այսինքն Ֆրանսայի՝ Ակսիոն տիրեքթը, Իտալիոյ՝ կարմիր Զոկատները, Գերմանիոյ կարմիր բանակի խմբակը եւ Պելճիոյ համայնավար ռազմիկ բջիջները զործակցաբար «Ահաբեկչութեան Հասարակաց Շուկայ» մը գլուխ հանած են : Իտալացիք արդէն, չատ դժգոհ են Ֆրանսացիներէն, որոնք չատ դիւրութեամբ ապաստան տուած կ'ըլլան ծանօթ ահաբեկիչներու : Ինչ որ կը փաստուի, այս մահափորձով կը մտահոգէ բոլորը, քանի որ իր տեսակին մէջ առաջինն է : Հակաշարահակալ, հակատանտեան պայքարի մը զործողութիւններէն մէկն է, որ բոլորովին տարբեր բնոյթ մը կուտայ, ցարդ Ֆրանսա կատարուած զործողութիւններուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՒԱԾ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութեան մէջ նոր տագնապ մը ծագեցաւ սիւննի նախարարին հրաժարումին պատճառով : Սալիմ Հըս, Աչխատանքի եւ Լուսաւորութեան նախարարը իր հրաժարականը տուած էր Շաբաթ օր, ստիպելով նախարարապետը՝ Ռաշիտ Քարամէ, որ ընդէ կիրակի օրուան ամպոպական նիստը : Այս հրաժարումը հետեւանք կը նկատուի երկու խնդրի՝ Լիբանանեան տնտեսութեան անառկութիւնը եւ իսրայէլեան զօրքին հարաւէն քաշուիլը : Լիբանանեան դրամին յանկարծակի այս անկումը, ստիպած էր արդէն Պէյրութի սակարանը, որ դադրեցնէ սակաճղղումները, ինչ որ կը պատկերացնէ կացութեան ծանրութիւնը : Տոլարը հասած էր 13 լիբանանեան ոսկիի, օրը 2 ոսկի ալ ոստումներ կատարելով : Արաբական օժանդակութիւնը, որ մեծ բան մը չէր, բոլորովին վերջ գտած է : Ոչ միայն դրամ չի մտներ երկիրը, այլեւ միայն զէնքի համար 1 միլիառ տոլար Ամերիկա գացած է : Դեռ անչուչա պահեստ կայ (ոսկի) 2 միլիառ տոլար, որոնք 125%ով «կը պաշտպանեն» լիբանանեան ոսկին (անցեալին՝ 400%) :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ նոր բողոք մը ներկայացուցած է Թուրքիոյ, որու օդանաւները, երբորդ անգամ ըլլալով օդային յունական սահմանները մտած են, եգէականի վրայ :

ՏԽՐՈՒՆԻ

Բժ. ԽԱՉԻԿ ՏԱՄԼԱՄԵԱՆ

—

1985-ին, մեր գաղութի երիցագոյն անդամներէն, եթէ ոչ երիցագոյնը՝ բժ. Խաչիկ Տամլամեան կը թեւակոխէր իր հարիւրամեակը, զոր իր հարազատները կը պատրաստուէին տօնելու Յունիս 20-ին : Նախախնամութիւնը տարբեր տնօրինեց սակայն եւ Կիրակի, Յունուար 27, վաղ առաւօտեան տոքթ. Տամլամեան իր մահկանացուն կնքեց Քլամարի իր բնակարանը :

Ողբացեալը ծնած էր 1885-ին՝ Կեսարիա, նախակրթութիւնը ստացած տեղւոյն Կիւմիւշեան զպրոցը, ապա յաճախած է Ցիւսէեան վարդապետներու վարժարանը, հմտանալով Ֆրանսերէն լեզուի մէջ : Փայլուն եւ ուսումնասիրող աշակերտ, հայրը զինք կը զրկէ Պէյրութ՝ Ֆրանսական բժշկական համալսարան, զոր աւարտելէ ետք կը վերադառնայ Կեսարիա, ուր կը պաշտօնավարէ մինչեւ Պալքանեան պատերազմը, որու կը մասնակցի հարիւրապետի աստիճանով :

Ա. Աշխարհամարտի ողբերգութիւնը կ'ապրի Փարիզ. Զինադադարին, բժշկական առաքելութեամբ կը մեկնէր Կիլիկիա, ապա՝ Հայաստան, ուր կը վարչէր Երեւանի հիւանդանոցին բժշկապետի պաշտօնը : Էջմիածնի մէջ կ'ամուսնանայ Օր. Մանիա Սահակեանի հետ, ան ալ բժշկական լսարանի վերջին տարուան ուսանողուհի :

1922ին կ անցնէր Կ. Պոլիս, ուրկէ՝ Փարիզ, վերջնապէս հաստատուելու համար Քլամար, ուր կը բանար բժշկական իր դրասենեակը :

Տասնեակ տարիներու ընթացքին, տոքթ. Տամլամեան իր գործօն մասնակցութիւնը բերած է գաղութիս կեանքին, ազգային մարմիններու թէ կեսարիոյ հայրենակցականի մէջ ոգեցաւ : Արժանացած էր մեդիք նասիոնալի չքանչանին :

Վերջին տարիները, հանդստեան կոչուած, քաշուած կեանք մը կ'ապրէր իր բնակարանը : Իր յառաջացած տարիքը, մինչեւ վերջերս, ոչ մէկ ազդեցութիւն գործած էր իր մաքին ու յիշողութեան վրայ, զարմացնելով բոլորը, անցեալի իր մանրամասն յուշերով կամ տեղին դիտողութիւններով :

Մեր ցաւակցութիւնները իր զաւակներուն՝ Նորայի եւ Տոքթ, թոռներուն եւ համայն Տամլամեան ընտանիքներուն :

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

—

Հայց. Եկեղեցւոյ Փարիզի եւ շրջանի կրօնական ընկերակցութեան ներկայացուցչական ժողովի անդամներու ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ Կիրակի, Յունուար 27-ին :

Քուէհամարը պիտի կատարուի, Շաբաթ, Յունուար 30, երեկոյեան ժամը՝ 6էն սկսեալ Առաջնորդարանի սրահին մէջ :

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ ԾԱԳՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

Ցունական դասական թատրոնը ըմբռնելու համար անհրաժեշտ է դիմել դիցաբանութեան: Նմանապէս, հայ թատրոնի պարագային պէտք է դիմել հայկական դիցաբանութեան, քննելու համար անոր ծագումին վերաբերող հարցերը: Դիցաբանութիւնը մարդուն համար, բնութեան ուժերը իրեն ենթարկելու ճիգին, արուեստի արտայայտութիւնն էր: Որսորդը եւ մանաւանդ հողագործը, նախնական արտադրութեան իրենց աշխատանքի ընթացքին կախում ունէին բնութենէն, եղանակի փոփոխութիւններէն, օրինակ: Հին առասպելներու մէջ յաճախ կը հանդիպինք մարդուն հակադրուած բնութեան ուժերուն. ամէկ գոյատեւելու իր պայքարին մաս կը կազմէր:

Հայկական բարձրաւանդակի վրայ հաստատուած ցեղերէն, հին Հայերը կը ժառանգեն մեռնող եւ յարութիւն առնող աստուածութեան պաշտամունքը: Այս աստուածը պտղաբերութեան եւ սիրոյ աստուածուհին սիրահարն էր: Այս զոյգը Բաբելոնի մէջ կը կոչուէր Իշտար-Թամմուզ, Սուրիոյ մէջ՝ Դերկետօ-Ատոնիս, Յունաստանի մէջ՝ Ափրոտիթէ-Տիոնիսիոս, Հայաստանի մէջ՝ Մայր աստուածուհի որդի և ամուսին Գիսանէի առասպելը, ինչպէս նաեւ Շամիրամի եւ Արա Գեղեցիկի աւանդութիւնը: Առասպելին բովանդակութիւնը հետեւեալն է: Սիրոյ աստուածուհին, իր կիրքերը յագեցնելու համար սիրահարներ կը փնտռէ, գոհանալէ յետոյ սակայն կը սպաննէ իր սիրածը, որուն մահէն յետոյ կ'ողբայ անոր կորուստը, կը հետեւի մինչեւ անդրշիրեմեան աշխարհ, յարութիւն տալու համար անոր: Սիրահարը ապա կը վերակենդանանայ եւ կը վերադառնայ սիրուհիին գիրկը: Կեանքի եւ մահուան այս շրջանը, կու գար բնութենէն: Հեթանոս Հայերը կը հաւատային հողիներու յետ մահու կեանքին եւ տարին սերտօրէն կ'առընչէր աստղերու հետ: Իւրաքանչիւր մարդ, իւրաքանչիւր աստուած ունէր իր աստղը: Գիսանէ աստուածն ալ ունէր իր աստղը, կը կոչուէր Գիսաստղ, որ կը տարբերէր անոնք աստղերէն, որովհետեւ ան երկնակամարին վրայ կ'երեւար, կ'անհետանար (կը մեռնէր...) ապա՝ վերայայտնուելու համար: Գիսաստղը իր տեսքով իսկ կը տարբերէր միւսներէն, պոչաւոր էր: «Գիսանէ» բառացիօրէն կը նշանակէ երկայնամազ: Գիսանէ տաճարին դերասանները կը կոչուէին դուսաններ, անոնք երկար մազեր ունէին, ցցուած, բուրգի ձեւով ոսկեզօծուած, կը յիշեցնէր գիսաստղի պոչը:

Ըստ աւանդութեան, հին Հայերը կը հաւատային չորս գլուխ ունեցող բարի հոգիներու, յարալէզներու, որոնք կը լիզէին մեռեալին վէրքերը եւ յարութիւն կու տային անոր: Այսպէս, Շամիրամ թագուհին կը հրամայէ յարալէզներուն լիզել, իր իսկ ձեռքով սպաննած Արային վէրքերը, որպէսզի դարձեալ ըստ աւանդութեան, յարութիւն տան անոր: Ի պատիւ յարալէզներու տեղի ունեցած տօնախմբութեան, հայ դուսանները, իրենց աջ ձեռքը կը բռնէին չորս գլուխ պատկերացնող դիմակներ: Ապագային մինչեւ 17-րդ դար, հայ դերասանները յարալէզներու այս խորհրդանշանները կը գործածէին յուղարկաւորութեան ծիսակատարութեան ընթացքին: Արա-Գիսանէի պաշտամունքը երկու մասի կը բաժնուէր. տօնախմբութեան առաջին մասին մէջ տեղի կ'ունենային լացի, ողբի բացագանչութիւններ, եւ կու տային մահուան գոյժը, արարողութեան այս մասը կը կոչուէր ողբերգութիւն: Երկրորդ մասը (յարութիւնը...) տեղի կ'ունենար կատակի, ուրախութեան ընդհանուր մթնոլորտին մէջ եւ կը կոչուէր կատակերգութիւն:

Հայ պետականութեան առաջին ձեւը, չատ հաւանաբար, կայացած է Ք.Ա. 7րդ պարուն, Վանայ Լիճի շրջանին մէջ: Ի դէպ, հոս էր նաեւ որ Արա-Գիսանէի պաշտամունքը ամենալայն կերպով տարածուած էր: Պետականութեան ստեղծումին հետ կը կազմուէր նաեւ անոր համապատասխանող կառոյց մը: Այսպէս, Թաղման արարողութեան ընթացքին հերոսացընելով, աստուածացնելով իշխողները, ձեւով մը կ'օրինականացնէին իրենց իշխանութիւնը ժողովուրդին վրայ(1): Ցոյց տալով թէ իրենք սերած էին աստուածներէն եւ հետեւաբար համահաւասար էին անոնց, այլ խօսքով երկրային եւ երկնային իշխանութեանց նոյնութիւն:

Ո՞ւր է սակայն այս բոլորին մէջ թատրոնը: Արդեօ՞ք յուղարկաւորութեան արարողութիւնները կարելի է թատրոն կոչել: Այս արարողութիւններու ընթացքին, դուսանները այնպիսի չարժումներ եւ կերպարներ կը ստեղծեն որպէս թէ հանդուցեալը ողջ ըլլար: Այս նկարագրութիւնը երբ վերածուի ներկայացումի, այն ատեն դուսանները կը վերածուին դերասաններու: Խորենացի այս առընչութեամբ ունի կարեւոր վկայութիւն մը, «Արամի սերունդներու» ներկայացումներուն ընթացքին, կ'ըսէ ան, երգ կ'երգէին ընկերակցութեամբ երաժշտութեան: Ուրիշ վկայութիւն մը, դարձեալ Խորենացիէն, ուր կ'ըսէ, թէ դուլերգողները փառաբանութիւնները կ'ընէին «երգս ցցոց եւ պարուց». այլ խօսքով փառաբանութիւնները կ'ըլլային ոչ միայն պարելով այլ ցոյց տըրուելով, ինչ որ կ'ենթադրէ թէ մնջախաղ կ'ընէին: Սակայն ե՞րբ եւ ի՞նչպէս ծագում կ'առնէ թատրոնը (հեղինակը որոշ վերապահութիւն ցոյց կու տայ պատասխանին հանդէպ, թէ կան տարբեր վերլուծումներ թատրոնի ծագումի մասին, չկան ընդհանուր եւ վերջնական բացատրութիւններ, այլ կան որոշ տուեալներու վրայ հիմնուած բացատրութիւններ): Դուսան - դերասաններու խաղը, թաղման արարողութեան ընթացքին աստուծոյ պաշտամունքն էր եւ ոչ թէ թատերական գործողութիւն: Սակայն երբ իշխող դասակարգը, այդ արարողութեան միջոցաւ իր իշխանութիւնը կը հաստատէ, ինքզինք հաւասարեցնելով աստուածներուն, այն ատեն ամբողջ արարողութիւնը կ'առնէ ընկերային տարբեր իմաստ: Միւս կողմէ սակայն, այդ արարողութիւնը իր մէջ կ'ընդգրկէ թատերական տարրերու զարգացումը, երգ, պար, մնջախաղ, դիմակի խաղ եւ այս բոլորին յուցադրութիւնը: Թատրոնը ուրեմն կը սկսի հոն երբ արարողութիւնները, որոնք կը ծառայէին աստուծոյ պաշտամունքին, այլեւս կ'առնէին տարբեր ընկերային խորք, այլ խօսքով ողբերգակ - դուսանները այլեւս կ'երգէին մարդուն «ողբերգութիւնը»: Ջուդահեղ մը ընելու համար, կրնանք յիշել Իդիպոս արքան, ո՞ւր է ինք, ճակատագրին, գերբնական ուժերուն եւ յունական փոլիսի ընկերաքաղաքական ուժերուն դէմ հանդիման:

Մինչ դասակարգային ընկերութեան մէջ, թատրոնը բառին բուն իմաստով չըկար, անոր համար որ մարդուն անհրաժեշտ չէր պատկերացնել մարդկային յարաբերութիւնները: Համայն ընկերութիւնը որպէս մէկ ամբողջութիւն մարդը կը հակադրէր գինքը շրջապատող բնութեան: Թոթեմի դիմակով, զաղանի մորթ հագած, ան կը ներկայացնէր կենդանին, մինչ ուրիշ մը կը պատկերացնէր որսորդը: Այս խաղը կը սարքէին, որովհետեւ որսէն կախում ունէր իրենց ապրուստի նիւթական աղբիւրը: Աստուծոյ դիմակով, մարդը կը պատկերացնէր աստուած, որովհետեւ ան կը մարմնաւորէր բնութեան գերբնական ուժը: Որովհետեւ մարդուն գոյատեւումը կախում ունէր այդ ուժէն, հետեւաբար անհրաժեշտ էր տիրապետել անոր, եւ ատիկա կ'ընէր թատերական նախնական խաղերով: Այս բոլորը թատրոնը ստեղծող պարարտ հողն էին: Ողբերգութիւնն ու կատակերգութիւնը հետեւաբար, ծագում կ'առնեն այն ատեն, երբ դուսան դերասանները իրենց հայեացքները վար կ'առնեն երկինքէն, պատկերացնելու համար մարդկային յարաբերութիւնները:

×

ՀԱՅ ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԸ
(Ք. Ա. Ա. ԴԱՐԷՆ ՄԻՆՋԵԻ Ք. Ց. ՋՈՐՈՐԴ ԴԱՐ)

Հայ հելլենական թատրոնի մասին տեղեկութիւնները ընդհանրապէս քաղուած են, յոյն դրագէտ Պղուտարքոսի «Զուգակշիռք»էն (2): Այդ շրջանին հայկական բոլոր երկիրները կը միանան սարկաւագական հսկայական Պետութեան մը շուրջ: Ք. Ա. 69 թուականին, Հայաստանի հարաւային մայրաքաղաքին մէջ կ'ուսարան ամբիթատրոնը: Այդ ժամանակ, Տիգրանի որդին Արտաւազդ քանեօթը տարեկան էր եւ հօրը գահակից: Պղուտարքոս կը յիշէ թէ ան գրած էր ողբերգութիւններ, ճառեր եւ պատմութեան հատորներ, կ'արտայայտուէր յունարէնով: Պղուտարքոսի վկայութիւններէն կ'ենթադրուի թէ Արտաւազդի գործերէն մաս մը արդէն կորսուած էին, աւելի վերջ որեւէ հետք չի մնար իր գրական ժառանգութենէն: Արտաւազդ Արտաշատի մէջ կը հիմնէ Հայաստանի երկրորդ հելլենական թատրոնը:

Սոյն թատրոնը ունէր արհեստավարժ խումբ մը, որ կը ղեկավարէր Տրալլէս քաղաքէն Ցասոն: Անոնք ներկայացում - ներ կը պատրաստէին յոյն դասական թատրոնէն: Անոնցմէ մէկուն մասին կը գրէ Պղուտարքոս: Կարդէի մօտ տեղի ունեցած հակատամարտէն յետոյ, - Ք. Ա. 53 թուականին, - ուր Հռոմէացիները ծանր պարտութիւն կը կրեն, եւ որու ընթացքին Պոմպէոսթրէս կը կորչէ Հռոմէացի զօրավար Կրասոսի գլուխը: Պոմպէոսթրէսի ի պատիւ արուելիք խընջոյքէն յետոյ, տուելիք ներկայացումին համար, Արտաւազդ բեմադրութեան համար կ'ընտրէ Եւրիպիդէսի «Բադոսուհիները» թատերախաղը: Խաղի ընթացքին բեմադրութիւնը այնպէս մը կը դասաւորուի, որ երբ Տիոնիսիոս Պենթեւսիոսի գլուխը պիտի բարձրացնէր, անոր տեղ կը բարձրացնէ Կրասոսի կտրուած գլուխը: Նկատի ունենալով, որ Լուկուլլոս Հռոմէացիներու յաղթանակը տօնելու համար Տիգրանակերտի մէջ ներկայացումներ կը սարքէր, կրնանք եզրակացընել, որ «Բադոսուհիներու» ընտրութիւնը եւ բեմադրութեան ձեւը, տեսակ մը քաղաքական պատասխան էր, ուղղուած Հռոմէացիներուն:

«Բադոսուհիներու» նման թատերական կտորի մը ներկայացումը անշուշտ, ցոյց կուտայ թէ որ աստիճանի հասած պէտք էր ըլլար թատերական արուեստի մակարդակը այդ շրջանին: Կան նաեւ թատերական կեանքի մասին այլ վկայութիւններ: Արտաւազդի արձաթեայ գըրամը, որ այժմ կը գտնուի Երեւանի պատմութեան թանգարանը, թագաւորին դէմքին տրուած է ողբերգական դիմակի նկարագիրը, յօնքերուն ծայրերը բարձրացած են, մինչ բերանին անկիւնները տըրտմօրէն վար դարձած: Արմաւիրի շրջանին մէջ, գտնուած են ոսկեայ չորս մետալներ, որոնց վրայ պատկերացուած են ողբերգական դիմակներ, երկուքը տըղամարդու, երկուքը կանացի: Կան նաեւ Հայաստանի տարբեր շրջաններէն գտնուած, թատերական դերքով կեցած արձանիկներ: Ք. Ց. 65 թուականին Ներոն թագաւորը Տրդատ Առաջին թագաւորին կը նուիրէ, մնջախաղի վարպետ մը, որ «կը խօսէր ձեռքերով»: Ք. Ց. Երկրորդ դարուն, Խակուր թագաւորի արձաթեայ դաւաթին քանդակները կը պատկերացնէ թատերական մթնոլորտ մը, անոր վրայ կան երկու չունի կերպարանքներ, որոնք թաթերով չենած են սեղանին: Անոնք վստահաբար կը ներկայացնեն յարալէզ աստուածները, որոնք յատուկ են հին Հայաստանի թատրոնին, որովհետեւ նման պատկերացումներ չկան յունական եւ հռոմէական ներկայացումներուն մէջ:

Լեզուական մակարդակի վրայ հետաքրքրական է նշել, կ'ըսէ Գոեան, թէ հայերէնի բոլոր բառարաններուն մէջ «Գուսան» բառին որպէս հոմանիշ կը տրուի «եփմոս»ը որ հայերէնին կուգայ յունարէնէ: Ինչո՞ւ օրինակ յունարէն «Դրախուտիա» եւ «Գոմեոխա», հայերէն բառապաշարին մէջ տեղ չեն գտած, կ'ըսենք ողբերգութիւն եւ կատակերգութիւն, մինչ գրեթէ նոյնանման անունք գոյութիւն ունին եւրոպական բոլոր լեզուներուն մէջ: Սակայն «թատրոն» բառ հին ժամանակներէն արդէն մտած է հայ լեզուի բառապաշարին մէջ: Իսկ թատերական չէնքին կառոյցը եղած է ոչ թէ ինքնուրոյն, այլ ազդուած է դրացի Սուրիոյ հարստարապետութենէն, արդէն Տիգրանակերտի ամփիթատրոնը կը չինուի Տիգրանի Սուրիան դրաւած միջոցին:

Յօդուածի մը կարճ սահմաններուն մէջ, ծանօթացանք կարգ մը փաստերու, որոնք ցոյց կուտան թատերական կեանքի մը գոյութիւնը հին Հայաստանի մէջ: Արդեօ՞ք այս փաստերն ու վկայութիւնները բաւարար են, ըսելու որ թատերական շարժում մը կար: Այս պարագային, որպէս չափանիշ ունինք, յոյն դասական թատրոնը: Թատրոն ունենալու համար, անհրաժեշտ են, թատերական բնագրերը, բեմադրութիւն, բեմական սարքաւորում, հանդիսատես: Այս առընչութեամբ յոյն դասական թատրոնէն մեզի փոխանցուած են Արիստոփանէսի կատակերգութիւնները, Սոփոկլէսի Եւրիպիդէսի եւ Եաքիդէսի ողբերգութիւնները հսկայական ամփիթատրոններ, եւ դիմակներու ճոխ հաւաքածոյ մը - այս բոլորը չկան մեր պարագային: Այսուհանդերձ չատ հետաքրքրական վերլուծումներ կան Գոեանի մօտ: Ինչպէս, օրինակ, քրիստոնէութեան Հայաստան մուտքին հետ, տակաւին կը չարունակուէին հեթանոսական ծիսակատարութիւնները, անոր համար որ մշակոյթը չարաբերաբար անկախ է տուեալ ընկերաքաղաքական ներքինոյթէն եւ անպայման անոր մեքենական ցոլացումը չէ: Քրիստոնէութեան հետզհետէ, եկեղեցին կը թատերականացնէ եկեղեցական արարողութիւնները, փոխարինելու համար թատրոնը:

Համադրեց՝
ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

×

ԾԱՆՕԹԱԽԻՒՆՆԵՐ

Ներկայ յօդուածը գրախօսական մը չէ, այլ փոխանցում մըն է կարգ մը մեկնաբանութիւններով, Գէորգ Գոեանի «Որն է Ազգային Թատրոնը» գրքին, Հայաստան հրատարակչութիւն, Երեւան, 1970: կը կեդրոնանանք գրքի վերջին մասին վրայ ուր կ'արծարծուին հայ թատրոնի ծագումին հետ առընչուող հարցեր: Հեղինակը եղած է խորհ. Միութեան «Ժողովուրդներու թատրոն»ին ամպիոնի վարիչը:

1- Ընդհանուր գիծերու մէջ, մօտեցումի որոշ նոյնութիւն կայ Գոեանի եւ ֆրանսացի հելլենագէտ՝ Ժան-Փիէր Վեռնանի միջեւ: Երկրորդին՝ կարեւոր մէկ յօդուածը՝

Œdipe sans complexe, «Mythe et Tragédie en Grèce ancienne», Ed. Maspero

գրքին մէջ, կը վերլուծէ Սոփոկլէսի «Իդիպոս Արքայ» թատերախաղը: Նախ ան կը մերժէ Ֆրոյտի հոգեվերլուծական մօտեցումը, մայր-զաւակ տիեզերական Իդիպոսեան կապի տրուած բացատրութիւնը թատերախաղին: Ֆրոյտ չի մերժեր պատմական տուեալ շրջանէն, նկատի չունենար ժամանակուան ընկերային, բաղաքական տուեալները: Ֆրոյտ թատրախաղը կը վերլուծէ այնպէս ինչպէս հասած է մեզի: «Ողբերգութիւն»ը կ'ըսէ Վեռնան, մուտ կը գործէ թատրոնէն ներս Ք. Ա. հինգերորդ եւ վեցերորդ դարուն: Այն շրջանին, երբ Սահմանադրական օրէնքներ մուտ կը գործեն յունական բաղաքի (Փոլիսի) ընկերաբաղաքական կառոյցէն ներս: Մարդ անհատը կը սկսի հարցադրումի ենթարկել իմքիմնի, կրօնական ուժերուն դիմաց, ան կ'առաջադրէ իր անկախութիւնը, մեռ կ'առնէ իր ճակատագիրը: Իդիպոս կը խորհրդանշէ անհատը, որ իր բոլոր հարցերով, դէմ-յանդիման կը գտնուի պատմական փոփոխութեան այն պահուն, երբ համայն ընկերութիւն մը կը փոխուի դասակարգային ընկերութեան մը: «Իդիպոս Արքայ»ի բնագրին լեզուական վերլուծումը ցոյց կուտայ, կ'ըսէ Վեռնան, թէ մինչ այդ չգործածուող սահմանադրական օրէնքի վերաբերեալ բառեր կը յայտնուին: Անոնք նոր կազմաւորուող պետականութեան մը օրէնքներն էին: Այլեւս տարբերութիւն կը դրուէր կամաւոր ոճիրի եւ ներելիին միջեւ: Ո՞րն էր Իդիպոսի ոճիրը, աստուածներու տնօրինութեան դիմաց, անհատը պատասխանատո՞ւ էր իր արարքին, իր արարքը դէպքերու ընթացքին վրայ ներգործո՞ղ էր, թէ իմք իրեն սահմանուած...:

2- Պղուտարքոս, «Զուգակշիռք», թարգմ՝. Հ. Եղիա Թովմասեան: Հրտ՝ Վենետիկ, 1834, էջ՝ 1381: Սոյն տեղեկութիւնը քաղուած է՝ «Հայ թատրոնի սկզբնաբաղյները եւ հայ վերածնունդի շարժումը» (համադրական հայեացք) Հ. Լեւոն Զէքիեան, Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1975, էջ՝ 7:

ԴԱՍԱԿԱՆ ԱԹԷՆՔ ՈՒ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Եթէ գաղթեմ, պիտի յաջողի՞մ» հարց կուտար Ցոյն մը բախտագուշակին: Այս հարցումը ցոյց կուտայ հեռուէ արմատները չատ այժմէական հարցի մը, եթէ նոյնիսկ Ցոյները երբեք չէին գործածեր «գաղթական» բառը, այլ՝ «օտարական»ը (մէթէք): «Օտարական»ը ան էր որ կը բնակէր իրենց հետ, այն որ «բնակարան վոխած էր»: Այս բացատրութիւնը այն տեղն չունէր այն անարգական նշանակութիւնը զոր ստացաւ ԺԹ. դարու վերջաւորութեան: Մեր ժամանակակից - ները այս մարդի բառամթերքին մէջ չատ բան կը պարտին նախկին Ցոյներուն: Որովհետեւ անոնք էին որ առաջին անգամ ըլլալով կատարեցին հարցադրումը, նոյնիսկ տեսութիւններ յօրինեցին օտարութեան կամ գաղթականութեան մասին:

Անոնք այս հարցին անդրադարձումը ունեցան Պէրիկլէսի շրջանին երբ Աթէնք մեծ քաղաք մը դարձաւ: Մեծ քաղաք մը՝ այդ շրջանի չափանիշով 160 հազար բնակիչով, որուն 25 - 30 հազարը օտարականներ էին:

Ք. եւ Զ. դարերու Յունաստանը ցամաքարնակ ու փակ երկիր մըն էր, ուր ճամբորդութիւնն ու գաղթականութիւնը կը մնային որպէս անհատական արկածախնդրութիւններ: Պարագան նոյնն էր նաեւ ներսի շրջաններու քաղաքներուն մէջ, ամբողջ դասական շրջանին, որովհետեւ պատմաբան Թուկիդիտէս Եգէական հիւրասէր նաւահանգիստներուն կը հակադրէ լեռնային յետամնաց ասանները, ան արտաքին աշխարհի բացուելու չարժումին մէջ կը տեսնէ արդիական Պետութեան մը յատկանիշները:

Պէրիկլէսի Աթէնքը արդիական Պետութիւն մըն է. հարստացած՝ հոգամշակութեամբ ու արծաթի հանքերով, իր նաւատորմով եւ այն հակակշռով զոր կը կիրարկէր Ե. դարու Եգէականի բոլոր կղզիներուն վրայ: Երկու պարագաներ եւս նպաստած են քաղաքին մեծնալուն. Պիրէայի նաւահանգիստին զարգացումը, եւ Պէրիկլէսի ծրագրած աշխատանքները: Առնք ալ անկասկած որոշ պղտոյթիւն ունեցած են քաղաքին օտար բնակչութեան թիւին ամումին վրայ, որովհետեւ այս շրջանին էր որ, առաջին անգամ ըլլալով ընդունուեցաւ գաղթականի ինքնութիւնը: Այսպէսով օտարականը ունեցաւ իր տեղը Աթէնքի իշխանութեան պաշտօնական արձանագրութիւններուն մէջ. ունեցաւ իր օրինաւոր բնակարանը, որուն համար բնակութեան տուրք կը վճարէր կանոնաւորապէս:

Օտարականներու կարելի էր հանդիպիլ Պիրէայի մէջ, ուր մաքսանենգութիւն կ'ընէին, սեղանաւոր էին կամ ձեռնարկներու տէր, նաեւ Աթէնքի կեդրոնը, արհեստաւորներ ու գործածուած իրեղէններու վաճառորդներ էին, խմբուած ակորայէին արեւմտեան կողմը: Այսպէսով երկու քաղաքներու մէջ ալ օտար բնակչութիւնը խտացած էր որոշ քանի մը թաղերու մէջ, ուր ունէին իրենց աշխարհը: «Տաք» թաղամաս մըն էր այս, սակայն ոչ կէրբօ մը, ոչ ալ վատահամբաւ վայր մը: Այս մասին վստահ ըլլալու համար կը բաւէր տեսնել Սոկրատը որ կը չրջէր հոն ու օրը կ'աւարտէր իր բարեկամներէն հարուստ օտար զինավաճառի մը տունը:

Աթէնքի մէջ իրենց մասնագիտութեամբ ծանօթ թաղամասեր չկային, ինչպէս սովոր էր առհասարակ աւանդական Արեւելքի մէջ: Այնպէս որ աթէնաբնակ օտարականները կատարեալ ազատութիւն կը վայելէին ընտրելու իրենց բնակարանը, եւ եթէ մեծ մասը կը նախընտրէր բնակութիւն հաստատել իր աշխատավայրին մօտերը, Ակրոպոլիսի նկարիչներէն մէկը պիտի չվարանէր ամէն առաւօտ ութ քիլոմեթր ճամբայ կտրելու, եթէ կը նախընտրէր արուարձան մը բնակիլ: Իսկ սակաւաթիւ օտարականներ ալ մշտապէս կը մնային զիւղերը ու կը զբաղէին հողամշակութեամբ: Աթենացի օտարականները կ'ապրէին ընդհանրապէս միջազգային մաքսանենգութեամբ եւ ներածումով: «Բանուոր», «վաճառորդ», «գործաւոր» կամ «բեռնակիր» մակդիրը տուած են անոնց, որոշ արհամարհանքով մը, դասական հեղինակները: Համայնքի մը մէջ ուր անդամներու ղլխաւոր կոչումն էր երկիրը արժեւորել, զայն պաշտպանել ու վարել քաղաքականութիւնը, օտարականը, դուրսէն եկողը «տնտեսական մարդ»ն էր:

Սակայն կարելի չէ որոշապէս ըսել թէ այդ օտարականները կարելի է այսօրուան առումով «գաղթական բանուոր»ներ կոչել. բազմաթիւ պատմաբաններ այդպէս կը կարծեն, հիմնուելով այն իրողութեան վրայ, որ օտարականները միայն փոքր արհեստներ կ'ընէին եւ ընդհանրապէս, մեծ մասը ստրուկի ծագում ունէին:

Աթէնքի օտարականները քաղաքացիական միօրինակ դասակարգ մըն ալ չեն ներկայացներ. անոնց մէջ կան ազատ ասպարէզի տէր անձեր ու բազմաթիւ մըտաւորականներ, որոնցմէ մէկն է Արիստոտէլես:

Ամէնէն հարուստներու զաւակները մաս կը կազմեն Աթէնքի ոսկեայ երիտասարդութեան: Արդէն Դ. դարու կատակերգակները օտարականի տիպարով կը գծեն նոր հարուստը. անոնք տափակ պնակներու մէջէն կ'ուտեն. զռեհկութեան գաղթնակէ՛տը:

Անոնք ոչ միատարր ազգատ, ոչ ալ միատարր հարուստ դասակարգ մը կը կազմեն. եթէ կալուածական զլխաւոր դրամագլուխը կը գտնուի անոնց ձեռքը, պատճառն այն է որ սեղանաւորի ու զինավաճառութեան արհեստը չատ տարածուած չէր քաղաքացիներու մէջեւ: Եթէ անոնք մեծ մասով արհեստաւորներ էին, անոր համար էր որ ձեռական աշխատանքը նուաստացուցիչ բան մըն էր միջավայրի մը մէջ, ուր յարգի էին զինուորական արժէքներն ու կալուածային հարստութիւնը: Վերջապէս աթենացիի մտայնութիւնը որպէս զանգուածային դասակարգ մը չէր նկատեր օտար բնակչութիւնը, եւ ամբողջական դատումներ չունէր «օտար բանուորներ»ու հանդէպ: Գաղթականութեան հարց մը գոյութիւն չունէր, միշտ լաւ օտարականներ կային ու գէշեր:

Ի՞նչ նկատումով կը մօտենային օտարներու. կարելի է մտածել ցեղային հակազդեցութեան մը մասին, քանի որ Պիրէա կուգային բազմաթիւ ժողովուրդներու պատկանողներ. Հրեաներ, Եգիպտացիներ, Ափրիկէցիներ եւայլն, սակայն յատկանշական է որ օտարի սահմանումը կ'ըլլար աւելի մշակութային ու քաղաքական ազդակներով, քան թէ ցեղային: Այլացեղ այս մարդիկը մերժում ու արհամարհանք կը տեսնէին այն աեն միայն երբ լաւ յունարէն չէին խօսեր, կամ նաեւ երբ չատ կախումնաւոր նկատուած զերբերու վրայ կը զբաղնըէին, օրինակի համար ոստիկան էին կամ ծառայ:

Դ. դարուն փիլիսոփաները վճռապէս կը պարտադրէին այն գաղափարը թէ ցեղային տարբերութիւնը գոյութիւն ունի սակայն կարելի է բառնալ զայն, քանի որ միայն մշակութային ու քաղաքակրթութեան մակարդակի վրայ է:

Զեղչել տարբերութի՛ւնը: Այս է ծրագիրը, որու կը նուիրուէի դասական Աթէնքի սահմանուած Պէրիկլէսի կողմէ, որպէս՝ «Ցունաստանի դպրոցը»: Ամէն ինչ այդ կոչումն ունի՝ թատերական ներկայացումներ, թաղային ժողովարարութիւններ, մարզական ելոյթներ, փիլիսոփաներու դասախօսութիւններ: Եւ մշակոյթի այս նախատիպարը ոչ մէկ հարց ստեղծած է, նոյնիսկ բարբարոսներու համար, որոնք հեռուներէն կուգային: Անոնք յունարէն կը սորվէին ու կը թարգմանէին իրենց անունը:

Թ. Ա. Թ.

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԱՂԱՒԹԷ ԳԱՂԱՒԱԹ

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ Մեմորելը գերեզմանատունը, Դեկտեմբեր 23-ին, ոգեկոչուած են քառասուն տարի առաջ՝ Պալքաններէն Սիպերիա աքսորեալները: Սարգիս Սարուխիի չիրիմին չուրջ հաւաքուած են 200 հոգի: Սմբատ Աբգ. Լափաճեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարէլէ եաք խօսած է Սարգիս Սարուխիի եւ այն բոլորին մասին, որոնք 1944-ի վերջաւորութեան՝ Ռումանիա եւ Պուլկարիա, կարմիր բանակի կողմէ ձերբակալուելով աքսորուեցան Սիպերիոյ խորերը: Ապա խօսք առած է Տիկին Հեղինէ Պետրոս - եան՝ աղջիկը Հայկ Ասատրեանի, եւ անդրադարձած իր մանկութեան օրերուն:

Ժամը 14-ին, Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Թեմին առաջնորդ Եփրեմ Եպիսկ. Թապագեանի նախագահութեամբ: Ցաւարտ արարողութեան խօսք առնելով Եփրեմ Եպիսկ. չեշտը դրած է աքսորեալներու հայրենասիրութեան վրայ:

Ապա, «Կարապետեան» սրահին մէջ տեղի ունեցած է յիշատակի հանդիսութիւնը: Խօսք առնելով Ստեփան Գապամայեան նշած է, թէ աքսորեալները եղած են ազգ. վարժարանի ուսուցիչներ, խմբապիներ, գրողներ, ազգային գործիչներ, որոնք անցեալին դեր ունեցած էին Մայիս 28-ի կերտումին մէջ: Սիպերիոյ աքսորեալներէն միակ վերապրողը՝ Լեւոն Ցարութիւնեան, յիշած է աքսորի օրերը, պատճառը եւ աքսորեալները: Փակման խօսքը արտասանած է Բիւզանդ Կրոանեան:

×

ՕՐԷՆՃ ՔԱՈՒՆԹԻ (Քալիֆորնիա) մէջ, հայ համայնքը տօնած է Ամանորը: Ստեղծուած խանդավառ մթնոլորտին մէջ հոգեւոր հովիւը յայտարարած է, թէ Մինասեան եղբայրները (Սթիվ՝ Նորթրիճէն, Տիգրան եւ Լեւոն՝ Նիւ - Եորքէն) 200 հազար տոլար նուիրելով կը հոգան հայկական վարժարանի մը կառուցման ծախքերը:

×

ՀԵԼԻՈՊՈԼՍՈՑ Նուպարեան վարժարանի «Պըլըքճանեան» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 22-ին տեղի ունեցած է Գահիրէի Ազգքառանամի հոգաբարձութեան տարեկան ձեռնարկը: Խօսք առնելով Տիկին Վ.Թէթէորեա Կէրիկեան տեղեկութիւններ տուած է Ազգքառանամի գործունէութեան մասին: Գործադրուած է զեղարուեստական յայտագիր մը: Խօսք առած է վրոփ. Լեւոն Հախվերդեան (Հայաստանէն): Փակման իր խօսքին մէջ թեմին առաջնորդը՝ Զաւէն Սրբ. Զինչինեան, գնահատած է հոգաբարձութեան անդամներուն տարած աշխատանքը:

×

ՏԼՈՍ - ԱՆՃԼԷՍԻ «Ուիլշըը Իպէլ» սրահին մէջ, Դեկտեմբեր 7-ին եւ 9-ին, ներկայացուած է «Դաւիթ Բէկ» օփերան: Բ. Աչխարհամարտի տարիներուն, Արմէն Տիգրանեան սկսած է յօրինել «Դաւիթ Բէկ» օփերայի երաժշտութիւնը, Բաֆֆիի համանուն վէպի հիման վրայ: Երաժիշտը բախտը չէ ունեցած տեսնելու օփերային բեմադրութիւնը, որուն անդրանիկ ներկայացումը տեղի ունեցած է իր մահէն քանի մը ամիս եառ՝ 1950 Դեկտեմբեր 3-ին: Լոս - Անճըլըսի մէջ օփերան ներկայացուցած է Հենրիկ Անասեան, զեկավարելով 40 հոգինոց նուագախումբ մը եւ 36 հոգինոց երգչախումբ մը:

Բոլոր ժամանակը նրանք խօսում էին Թուրքերէն: Քաւոր Պետրոսի թէ արտասանութեան եւ թէ բառերի գործածութեան մէջ չէր կարելի նկատել, որ նա հայ էր: Նա խօսում էր աւելի լաւ, քան թէ մի Թուրք: Եւ այդ իսկ պատճառով նա հրամայեց ինձ լռութեան դեր կատարել, մի դուցէ իմ մի անզգոյշ խօսքերով ես մերկացնէի մեր Հայութիւնը:

Վերջապէս տան տէրը հրամայեց, որ ընթրիք տան: Քաւոր Պետրոսը յայտնեց, որ նա պէտ իւր երեկոյեան նամազը չէ կատարել եւ չէ կարող առանց աղօթելու սեղան նստել: Նրան տուեցին նամազ անելու համար պէտք եղած պարագաները, նա լուացուեցաւ, եւ մաքրութեան ծէսերը կատարելուց յետոյ, սկսեց խորին ջերմեռանդութեամբ աղօթել: Ես զարմանում էի թէ որտեղից պիտէր նա այդ բոլորը: Մահմեդականի նամազը կատարւում է արաբական լեզուով: Աղօթելու ընդունակ, երկրպագութիւնները որոշուած կարգեր ունեն: Մաքրութեան կամ լուացուելու ծէսերը նոյնպէս առանձին կանոններ ունեն: Պէտք է բոլորի մէջ ճշդութիւն պահպանել: Մի փոքրիկ սխալ կարող է «բաթիլ» անել (ոչնչացնել) նամազը: Բայց ո՞րտեղից, ե՞րբ էր սովորել քաւոր Պետրոսը այդ արարողութիւնները:

(Շար. 35)

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Դ.

ԿԵՂԾ ՀԱՋԻՆ

Վերջացնելով իւր փոքրիկ ճառը, նա դարձաւ դէպի քաւոր Պետրոսը, ասաց.

- Ամօթ չլինի հարցնելը, ի՞նչպէս է ձեր անունը:

- Ձեր ծառայ Հաջի Ռահիմ, պատասխանեց քաւոր Պետրոսը:

Տեսնելով որ իւր հիւրը հայի է եւ ոչ հասարակ մահմեդական, տան - տիրոջ յարգանքը աւելի եւս բազմացաւ դէպի քաւոր Պետրոսը: Բայց ծիծաղը ինձ խեղդում էր. ես չգիտէի թէ ինչո՞վ կը վերջանայ այդ խայտառակութիւնը: Իսկ քաւոր Պետրոսը իրան այնքան ծանրը էր պահում որ չէր կարելի չյարգել նրան: Ես ոչինչ չէի խօսում, որովհետեւ ինձ պատուիրուած էր խուլ ու մունջ ձեւանալ: Տան տէրը նկատելով իմ լռութիւնը, հարցրեց քաւոր Պետրոսից:

- Դա ձեր ի՞նչն է:

- Ձեր փոքրիկ սարուկը, - իմ որդին է:

-Աստուած պահէ, զօրանայ, ասաց տան տէրը, յետոյ դարձաւ դէպի ինձ, հարցնելով.

- Դու, երեւի, մըսեցա՞ր անձրեւից, դէմքդ խիստ գունատ է երեւում:

Ես ոչինչ չպատասխանեցի: Քաւոր Պետրոսը իմ փոխարէն ասաց.

- Նա խուլ ու մունջ է. ոչինչ չէ լսում:

- Խե՛ղճ տղայ, Աստուած ողորմութիւն անէ, բացագանչեց տան տէրը ցաւակցական եղանակով եւ ապա հարցրեց:

- Մօրից այդպէ՞ս է ծնուած, թէ յետոյ է պատահել:

- Մօրից այդպէս չէ ծնուած, առաջ նա սոխակի լեզու ունէր, լսում էր, խօսում էր, ինչպէս մենք խօսում ենք: Ուղիղ երկու տարի է, ինչ որ պատահել է այդ անբախտութիւնը: Թող Աստուած հեռու պահէ քո զաւակներից: Իմ մեղքերի համար Աստուած պատժեց ինձ...

Տօրք եւ Նորա Տէր - Յակոբեան եւ իրենց զաւակները՝ էրիք եւ Իզապէլ։ Համայն Տամլամեան ընտանիքները եւ իր ազգականները եւ բարեկամները, խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծհօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԲԺ. ԽԱՉԻԿ ՏԱՄԼԱՄԵԱՆԻ
(Chevalier de l'Ordre du Mérite)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 27, Կիբրակի առաւօտ, 100 տարեկանին, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Ուրբաթ, Փետրուար 1, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանէես - Փարիզիէնի պերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ ընել բարեսիրական հաստատութիւններու։

Անթիլիի հանգստեան տան տնօրէնութիւնը, կը ծանուցանէ իր պատսպարեալներէն՝

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՇԱՔԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 23-ին։

Թաղումը կը կատարուի Երեքշաբթի, Յունուար 29, ժամը 14·30-ին Անթիլիի պերեզմանատունը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՎԱԼԱՆՍ - Յակոբ Գապայեան 200 Ֆ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՓՈՆԹԷ - Տիկին Փայլածու Սարգիս - եան փոխան ծաղկեպսակի՝ 200 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին խաչատուր Հասպանեանի (Էքս - ան - Փրովանս) եւ իր ազգականին՝ Էլմաս Սարգիսեանի (Աւինեոն) յիշատակին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ 200 Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Պէրեանէ, ողբացեալ՝ Բիւզանդ Պէէրի յիշատակին։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Փետրուար 10, Կիբրակի, ժամը՝ 12·30-ին։

Restaurant LA CAPPADOCE
67 bis, Quai Blanqui, 94140 Alfortville

Այս առթիւ՝ 1984-ի՝

«ԷԼԻԶ ԳԱՎՈՒՌՃԵԱՆ - ԱՑՎԱԶԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը կը տրուի վերջերս մահացած, Պոլսահայ գրող՝

ԶԱՒԻՆ ՊԻՊԷՌԵԱՆ-ի

Իր «Մրջիւններու վերջալոյսը» վէպին համար։

(«Մրցանակ»ը՝ 3000 Ֆ. կը ղրկուի իր այրիին՝ Սեդա Պիպէռեանին)։

Հանդիսութեան կը նախագահէ՝

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Մրցանակաւորը կը ներկայացնէ՝

Ս. Ք. ԶԱՆԳՈՒԻ

Սեղանապետ՝ ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին՝ Օր. Անահիտ Սվաճեան, ձեռնադաշնակով եւ ծանօթ երգիչ՝ Միհրան Էլմաեան, նաեւ՝ Քափատոսի խմբավար՝ ԱՐՄԷՆ-ի կողմէ, հայկական եղանակներ, դաշնակի վրայ։

Սեղանները ապահովել՝ մինչեւ Փետրուար 5, երեքշաբթի օր։

Հեռաձայնելով՝ 780 - 82 - 38 եւ կամ՝ 672 - 28 - 08 թիւերուն։

Ճաշագին՝ 120 Ֆ։

Երթեւեկութիւն։ -

Autoroute A4 : 1ère sortie Pont de Charenton bord de Seine

Métro : Charenton-Ecoles, prendre le bus 103 et descendre à l'arrêt de la Mairie d'Alfortville.

ՍԷՆ - Թ'ԷԹԻԷՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Փետրուար 3, Կիբրակի, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, Սէն - Թ'Էթիէնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ազնիւ Ուլուսեանի կսկծալի մահուան առթիւ՝ Քեղելեան ընտանիքը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ամուսնոյն՝ Խորէն Ուլուսեանի եւ ողբացեալին եղբօր՝ Պաղտասար Տիրատուրեանի ու իրենց բոլոր հարազատներուն եւ այդ առթիւ 100 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման, փոխան ծաղկեպսակի։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Փետրուար 2-ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3-ին, Ազգային Տան սրահը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ԱՍՈՒԼԻՍ - ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇԿ. ԿԵԴՐՈՆԻ

10 bis, rue Thouin, Paris 5e

Ս. Մեսրոպ Մշակութային կեդրոնը կազմակերպած է Ասուլիս - դասախոսութիւն մը՝ Հինգշաբթի, Յունուար 31, երեկոյեան ժամը՝ 8·30-ին, իր սեփական հանդիսասրահին մէջ։

Կը դասախօսէ՝
Mme B. KASBARIAN - BRICOUT

LA CELLULE FAMILIALE ARMENIENNE AU 19EME SIECLE

Անոնց համար որ կը բաղձան իրենց աչխատավայրէն ուղղակի կեդրոն գալ, պաղ պլիֆէ մը կը տրամադրուի ժամը 7-էն սկսեալ։

Կը խնդրուի արձանագրուիլ նախօրօք։

Մասնակցութիւն՝ 35 Ֆ։

Ս. ԽԱՉ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ԱԹՈՌԱՆԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻ
13, Rue de Perche — 75003 Paris

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՌԱՏԻՈԺԱՄ

Հայ կաթողիկէ համայնքը, հոգեւոր յայտագրով մը կը մասնակցի Ռատիօ - Ազդ-ի հաղորդումներուն՝ ամէն ամսո - ւան առաջին եւ երրորդ կիրակիները, առաւօտեան ժամը 10·30-էն 11։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԼԻՈՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 3, ժամը 15-ին՝

Salle du Conservatoire

Ձոխ յայտագիր։

Մուտքը ազատ է։

SAMEDI 2 FEVRIER A 20H45

CENTRE CULTUREL DE L'ORDRE DE LA ROSE-CROIX A.M.O.R.C.
199 bis, rue St.-Martin, 75003 Paris
Parking Beaubourg - St. Martin.
Mo. Etienne Marcel - Rambuteau

«LES BALLETS ARMÉNIENS»

Danse et musique traditionnelle.

Participation : 40 Frs. Groupes de plus de 10 personnes et étudiants : 30 Frs.
Réservation : Librairie des Editions Rosicruciennes, 199 bis, rue St. Martin 75003 Paris

հայ աւանդական երաժշտութիւն

par
ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

ղեկավարութեամբ՝
Ժ. Փ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ-ի

- Շեղազարդ ալպոմ մը բաղկացած երկու ձայնապնակներէ
- Նուրբ եւ զգայուն մեկնաբանութեամբ

Պարունակութիւն՝
- Երգեր
- Աւանդական գործիքի մեներգներ
- Անսամպլի նուագածութիւն

Գինը՝ 100 Ֆ.

Ունենալու համար դիմել՝

Siège de l'UGAB: 11, square Alboni, Paris 16e
Les FNAC de PARIS
Librairie PALOUYAN: 9, rue de Trévise Paris 9e
Librairie SAMUELIAN: 51, rue Mr. le Prince Paris 6e
Télé CONDORCET: 175, ave Jean Jaurès 92140 Clamart
MCA: 9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
MCA: 17, rue Bleue, Paris 9e, (1e étage)
HAY DISC: 31, rue Lamartine, Paris 9e
et auprès des membres de l'Ensemble Instrumental.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղի պարահանդէսը՝ Մարտ 9-ին Օթել Մեռիւռ։

EXPOLANGUES

ՀՈՎԱՏԻԿ (Հայկական Ուսումնասիրութեան, Վաւերապրութեան եւ Տեղեկութեան կեդրոն)։

(C. E. D. I. A.)

գործակցութեամբ՝ «Համազգային»ի եւ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ։

Սիրով ձեզ կը հրաւիրէ այցելելու իր տուներու ցուցահանդէսը՝

«ԼԷՔՍՓՈԼԱՆԿ»ի

Հայկական տաղաւարը՝ Փետրուար 1-էն մինչեւ Փետրուար 5, ժամը 10-էն 19։

Երկուշաբթի, Փետրուար 4, ժամը 10-էն 21։

EXPOLANGUES
Grand Palais — Stand C 24
Avenue Winston Churchill — 75008 Paris

Դէպի Հոլանտա

organisé par
la CROIX BLEUE section de LYON

Voyage en HOLLANDE via Paris

DU 2 AU 9 AVRIL

visites guidées des grandes villes-musées

Fin des inscriptions 15 Février

Pour tous renseignements :
tél : 888 - 92 - 51
ou 854 - 22 - 93 après 20h30.

կազմակերպած
ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի
կողմէ

Ապրիլ 2-էն Ապրիլ 9

Արձանագրութիւն եւ տեղեկութիւններու համար, հեռաձայնել մինչեւ Փետրուար 15՝ 888 - 92 - 51 կամ երեկոյեան ժամը 20·30էն յետոյ՝ 854 - 22 - 93 թիւերուն։

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE
RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.
2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.
17, rue Bleue — 75009 PARIS

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Ծաչէ Ռոն - Ալփէ մասնաճիւղերը կապա-ով կը տօնեն ՀՕՄ-ի 70-ամեակը եւ կայանին 50-ամեակը՝

ՄԱՅԻՍ 12-ԻՆ

×

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը կը պատրաստէ՝

«ՀԱՅ ԳՐՔԻ»

ցուցադրութիւն մը, 1985, Հոկտեմբերին համար, որ տեղի պիտի ունենայ՝
Palais de la Bourse «Musée de la Marine»
La Canebière, Marseille

×

ՄԱՐՍԷԼ. - Վասպուրականի Ցաղթականի Հերոսամարտի 70-րդ տարեդարձը՝ Կիրակի, - Ապրիլ 14-ին, Վասպուրական սրահին մէջ։

×

Հայ Նախկին Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան Հոգեճաշը՝ Մինաաք Մանուչեան խումբի նահատակութեան 41-րդ տարեդարձի ոգեկոչման առաթին Իվրիի պերեզմանատունը, Փետրուար 24, ժամը 13-ին։

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՌՈՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵԻԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

ՀԱՐԱՑ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի նախագահը՝ Ֆադէյ Սարգսեան, ընդունած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ Վազգէն Ա., եւ խօսակցութիւն ունեցած անոր հետ։

×

ՆՈՐ ԹՈՒՉՆԱԲՈՒԾԱՐԱՆԻ ՄԸ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Ընթացիկ հնգամեակին (1981 - 1985) Հայաստանի թռչունի միսի եւ հաւկիթի արտադրութիւնը կ'ակնկալի մէկուկէս անգամ։ Այդ ակնկալութիւնը կ'ապահովէ Երեւանի մօտերը՝ Լուսակերտ աւանին մէջ կառուցուող թռչնաբուծարանը, որ մեծապոյներէն մին կը հանդիսանայ Խորհրդային Միութեան մէջ։ Վերջերս սկսած է համադրոյթի երրորդ բաժնի շինութիւնը։ Կեդրոնը ունի 300 հեկտար տարածութիւն մը նախալեռնային Նայիրի շրջանը։ Նախատեսուած է տարեկան արտադրել 220 միլիոն հաւկիթ, ինչ որ կը համապատասխանէ Հայաստանի 15 նման ձեռնարկութիւններու ներկայ արտադրութեան։ Համադրոյթի կառուցման յատկացուած է 30 միլիոն ռուբլի։

×

ԱՐԹՈՒՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ «ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ» ԿՐԹԱԹՈՇԱԿԻՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

Լենինականի մանկավարժական հիմնարկի երրորդ դասարանի ուսանող Արթուր Յովհաննիսեան առաջին ուսանողը եղած է, որ արժանացած է «Յովհաննէս Շիրազ» կրթաթոշակին, որ վերջերս հաստատուած էր ողբացեալ բանաստեղծին յիշատակին։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
30
MERCREDI
30 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

TÉL. : 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.887

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

60e ANNÉE — No 15.887

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ
ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20 / 24)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՕՂՈՎ

ՇԻՐԱՒ, հեռատեսիլի բ. կայանի, «Ճշմարտութեան ժամէն», չէչոը դրաւ պլուարաբար ընդդիմութեան միասնականութեան անհրաժեշտութեան վրայ, կոչ ընելով միւս պարագլուխներուն, վեհաժողովի մը համար։ Վատնդաւոր չի դտներ տարբեր հոսանքներու դոյութիւնը, երբ կենսականին չուրջ տարակարծութիւն չկայ։ Կը խուսափի պատասխանելէ յետ - ընարութեան շրջանի մը չուրջ, յայտնելով թէ չի սիրեր պիտա-առասպելական (փիֆիհոն) ենթադրութիւններու մէջ մխրճուիլ։ Քալեռնոյ համար, համամիտ է օրինաւոր նախագահին առաջարկին՝ ներքին ինքնավարութիւն մը եւ կողմնակից է, անշուշտ, ինքնավարութեան սկզբունքին։ Դէմ է համեմատականի դրութեան, ընարութեան համար։ Եթէ ընդդիմութիւնը յաղթէ, ձեռք բերուած ընկերային առաւելութիւնները պիտի չկընքուին։ Նոյն օրը, Ժիսքար տ'Էսթէն կ'արտայայտուէր Եւրոպա Մէկ կայանէն եւ ինք ալ չէշտեց ընդդիմութեան միասնականութեան եւ Պառի եւ Շիրաքի հետ հանդիպումներու բազմացման անհրաժեշտութիւնը։

ՊԱՊԸ վենեցուելայէն ետք, էկուատոր անցաւ, բայց նախապէս Մարաքայպոյի մէջ է, որ քաղաքական բնոյթ առած է, իր ելոյթը։ Եպիսկոպոսներուն ի պատիւ տուած ճաշին ընթացքին է, որ Յովհ. Պօղոս Բ. դատապարտեց առուծաբանութեան ազատագրումը, չէչեսկով։ - «Չեն պակսիր անոնք, որոնք չահադործելով ուման առաքելութիւնը, զոր ըստացած են եկեղեցիէն, նուազ կը փոխանցեն Քրիստոսի ճշմարտութիւնը քան իրենց իսկ տեսութիւնը, ինչպէս չեն պակսիր նաեւ անոնք, որոնք կը խեղաթիւրեն աւետարանական պատգամը, զայն ծառայեցնելով քաղաքական գաղափարախութիւններու կամ ռազմավարութիւններու»։

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան մէջ, առաջին անգամ ըլլալով 85-ի վրայ 3 դաշնակցային ժողովներ դէմ քուէարկած են ղեկավարութեան բանաձեւի ծրագրին 25-րդ համագումարին համար։ Այս «ըլլալիս բռնող»ներն են. - Հօթ գ'Ալի, Հաբաւի Քորսիքա եւ Հօթ - Վիէն։ «Իւմանիթէ» կ'ընդունի որ միաճայնութիւն չկայ, բայց կը չէշտէ թէ մեծամասնութիւն կայ (90,6%)։ Դէպքը, աննախընթաց է եւ զարմացուցած է ղեկավարութիւնը։ Համագումարը կը բացուի Փետրուար 6-ին եւ նկատելի է, որ հակաճառութիւնները կրնան ծաւալ ստանալ։

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութեան սիւնին նախարարը՝ Հրս, որ իր հրաժարականը տուած էր Շաբաթ օր, ետ առաւ, տեղի տալով եղած ճնշումներուն։ Նախարարապետ Ռարամէէ զատ, Հրս սիւնին ղեկավարներուն եւ Սուրիոյ փոխ - նախագահին հետ ալ խորհրդակցելէ ետք է, որ միտքը փոխեց եւ Աչխատանքի ու Լուսաւորութեան նախարար կը մնայ։

ԱՆԳԱՐԱ. Ժամանած է մարդկային իրաւանց եւրոպական Յանձնախումբի պատւիրակութիւն մը։ Կը մնայ մինչեւ Շաբաթ օր, տեղւոյն վրայ կարենալ տեղեկութիւններ քաղելու համար։

ՄԱՐԲԵՐԴի զինուորական ատեանը մահուան դատապարտած է ծայրայեղ ձախ երեք Քիւրտեր, հինգ ուրիշներ ալ՝ ցկեանս բանտարկութեան։ 23 ամբաստանեալ եւս 2-էն 12 տարի բանտարկութեան դատապարտուած են։ Ութ Քիւրտեր անպարտ արձակուած են։

ԿԱՊՈՆի նախագահը՝ Օմար Պոնկո հիմնական մեթոտ մը գտեր է պայքարելու համար պառնկութեան դէմ։ Հրահանգած է ոստիկանութեան եւ զինուորական ոստիկանութեան սպաներուն, որ փողոցէ - փողոց ժողվեն այն բոլոր կիները, որոնք իրենց մարմինը կը վաճառեն եւ զօրանոցները տանին ու կեր տան զինուորներուն։ Ցոյս ունի, որ կիները այնքան պիտի դանին, որ պիտի հրաժարին իրենց արհեստէն։ Ճաշի մը ընթացքին է, որ Պոնկո այս որոշումները հաղորդած է, բայց ուրիշ բաներ ալ ըսած է, մասնաւորաբար օտարներու դէմ եւ ասոնց մէջ՝ Լիբանանցիներու, որոնք կ'ըսէ - «Կը դողնան մեզ։ Հոն, ուր փոքրիկ կապտոցին լօլիկ կրնայ ծախել Լիբանանցիներ կը դտնենք...»։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ակադեմական մը՝ Ֆիոդոր Ուկլով, ամէնէն ծանօթ թունաբաններէն մէկը, բուռն պայքար մը բացած է ալքոլամոլութեան դէմ եւ Մոսկովսկի Կոմսոմոլեցի մէջ, դատապարտած է իշխանութիւնները, որ չափաւորութիւն կը քարոզեն, փոխանակ պարզապէս արդիլելու ալքոլի գործածութիւնը։ Կը յիշէ, որ Լենինի օրով, 11 տարի (1914 - 1925) ալքոլը արգիլուած էր։ Կ'ոգեկոչէ Տարուինը, որ ըսած է։ - «Ալքոլամոլութիւնը աւելի վտանգաւոր է քան պատերազմը, անօթութիւնը եւ ժանտախտը միասին»։ Արգելքէն զատ, ելք չկայ, կ'ըսէ, եթէ չենք ուզեր այլասերիլ եւ ցաւագարներ դառնալ։

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՈՒՐ Է «ԳՈՐԾԻՆ ՇԻՏԱԿԸ» ԿԱՄ՝ ԵՐԲ ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐՈՂԸ ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԷ ԹԷ ԻՆՉ Է ԱՊՐԻԼ 24-Ը...

«Գործին Շիտակը» գլուխին տակ է, որ Ալթան Տէլիօրման «Սուտին վայրագութիւնը» խորագրուած յօդուած մը ստորագրած է «Թէրճիման»ի Յունուար 24-ի թիւին մէջ։ Ըստ երեւոյթին, թուրք լրագրողը տարուած է այն մտահոգութենէն թէ Հայերը - եւ ուրիշներ - չեն գիտեր ճիշդ թէ ի՞նչ բանի կը համապատասխանէ Ապրիլ 24-ի թուականը։ Ուրեմն կը «լուսաբանէ», այսինքն՝ «գործին շիտակը» կը պատմէ...։

×

Հակաթուրք դաւերն ու ծուղակները կը չարունակուին։ Վարժուեցանք այլեւս։ Երբոր բարեկամական վերաբերում մը կը տեսնենք գրեթէ կը զարմանանք։ Թէ՛ Արեւելքի, թէ Արեւմուտքի մէջ վտանգ Աստուծոյ այնքան բազմաթիւ թշնամիներ ունինք որ մեզի մոռցնել կուտան մեր ներքին նեղութիւնները, մեր ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ կը դարձնեն։ Այսպէսով, զայթակղութիւն, զեղծարարութիւն, կաշառք, ապօրէնութիւն, նոր տուրքեր, յաւելումներ, ապրուստի սղութիւն, բոլորը, մերթ ընդ մերթ կըրնան իրենց կարեւորութիւնը կորնցնել։ Այսինքն, կարելի է մինչեւ իսկ ըսել թէ նոյնիսկ օգտակար կ'ըլլան մեզի։

Մինչ Աթէնք, Կիպրոսի յունական բաժինը, ԱՍԱԼԱ, Մոսկուա, Սոֆիա, Դամասկոս ... կ'ըսէինք, հիմա ալ մեր դէմ կը ցցուին Ամերիկայի հայկ. ու յունական լոպիները։ Արհամարհելի բան չէ իրենց գործունէութիւնը։ Նոյնիսկ, ահագին ամերիկեան Քոնկրէսը ազդեցութեան տակ առնելու տեսակէտէ թերեւս միւսներէն աւելի կարեւոր է։

Ներկայիս մէջտեղ ելած են մարդիկ, որոնք կ'ուզեն որ Ապրիլ 24-ը հռչակուի որպէս՝ մարդուն դէմ մարդու վայրագութեան օր-ը։ Քարոզչական եռանդուն գործունէութեան լծուած են ու իրենց խաբերայութեան հազար ու մէկ զոյն տալով կը ջանան ամէնուն հաւատացնել։

Մարդուն վայրագութիւնը ի՛ր նմանին դէմ։ Անշուշտ նոր երեւոյթ մը չէ ու պատմութեան ընթացքին կարելի է գրանել հազարաւոր օրինակներ։ Մանաւանդ, անհերքելի իրականութիւն մըն է որ կարգ մը վարչաձեւերու եւ անդութ բռնակալներու մտրակին տակ միլիոնաւոր մարդիկ ոչնչացած են։

Եթէ պէտք է այս վայրագութիւնը յիշատակել, կարելի է բազմաթիւ թուականներ ճշդել։ Օրինակի համար Ս. Բարդողիմէոսի կոտորածը որ կենդանի է տակաւին, հակառակ անցնող դարերուն։ Մեր յիշողութեան մէջ են տակաւին նաեւ այն միլիոնաւոր անմեղ մարդիկը՝ որոնք զոհուեցան Ֆրանսական, ռուսական ու չինական յեղափոխութիւններուն։ Եւ եթէ կուաս չափ մօտիկ անցեալի մը կը պատկանի նացիներու վերաբերումը արիական ցեղին չպատկանողներու, եւ յատկապէս Հրեաներու հանդէպ։

Երբ կան բոլոր ասոնք, ինչո՞ւ Ապրիլ 24-ը։

Որովհետեւ հայ ֆօմիքաճիները կ'ուզեն այդ օրը չհամարժեքել ու անմեղ ցոյց տալ հայկ. վրէժխնդրութիւնը, որ կոնակէն հարուածած էր թուրք բանակը, երբ այս վերջինը պատերազմի մէջ կը գտնուէր։ Անշուշտ այս չանքին կը հետեւի քաղաքական քարոզչութիւնը, հոգային ու հաւատացումի պահանջի նման անմբռնելի պնդումները։ Տեսէ՛ք, հոս իսկ խաբերայութիւն մը թաքնուած է։

Հայկական քարոզչութիւնը Ապրիլ 24-ը կը յիշատակէ որպէս հոչակումի օրը Օսմանեան Պետութեան 1915-ի Հայերու տեղահանութեան որոշումին։ Եւ երբ այս կիրարկութեամբ յուրաքանչիւր, հիւանդութիւններու, փոխադրական դժուարութիւններու եւ հրոսախումբերու յարձակումներուն հետեւանք 300 հազարի չուրջ Հայեր ու աւելի մեծ թիւով ալ մահմեդականներ մեռած են, կը խօսուի մէկ ու կէս, նոյնիսկ՝ երկու միլիոնի հասնող Հայերու բնաջնջումին մասին։

Այս ալ թողունք։ Սակայն Ապրիլ 24-ը հայկ. տեղահանութեան որոշումին տրուած թուականը չէ։ Այդ օրէնքը հրապարակուած է 1915 Մայիս 27-ին ու հրամարակուած Յունիս 1-ի պաշտօնաթերթին մէջ. այսինքն՝ Ապրիլ 24-ին տակաւին հաստատուած չէր Տեղահանութեան օրէնքը։

Սակայն 1915 Ապրիլ 24-ին ուրիշ դէպք մը պատահած էր. ահա՛ թէ ինչ.

Այդ օրը Պոլսոյ մէջ 2345 հոգի ձերբակալուեցաւ. ասոնց բոլորն ալ պարագլուխներն էին Հայկական fօմիթաճիներու։ Մտածեցէ՛ք անդամ մը, միայն պարագլուխներու այսքան մեծ թիւ մը ինչ էնթ տար արդէն թէ հայկ. fօմիթաճիութիւնը ուր հասած էր։

Պատերազմի մէջ ո՞ր երկիրը նման որոշում մը չէր տար, երբ կը տեսնէր որ իր եւին թշնամի լրտեսներ ողողեր էին հրապարակը։ Սակայն, Հայ եկեղեցին տեղեկացած էր թէ ձերբակալութիւններ պիտի կատարուէին։ Այդ պատճառով, նոյն թուականին Էջմիածնի Կաթողիկոսէն հեռագիր կը ղրկուէր Ամերիկայի Հանրապետութեան նախագահին, ուր կ'ըսուէր թէ Թուրքիոյ մէջ սկսած էր հայկական կոտորածը։ Այս դիմումին մէջ որ կը կատարուէր յանուն մարդկութեան ու քրիստոնէութեան, կը խնդրուէր արդեօք հանդիսանալ Թրքական ազդայնամոլութեան։

Իսկ Միացեալ - Նահանգներու Պոլսոյ դեսպանը Ապրիլ 27-ին միայն, այսինքն՝ երեք օր ետքը հեռագրով կը տեղեկագրէր կատարուած ձերբակալութիւնները։

Ուրեմն յայտնի է պատահարը, հայ եկեղեցին հայ հրոսակներու ձերբակալութեան պատրուակով ջնջացած է ամբողջ աշխարհը ոտքի հանել, իսկ աւելի ուշ, այդ թուականը հռչակած է Հայերու բնաջնջումին սկիզբը։

Այս խաբերայութիւնը այսօր ալ կը չարունակուի։

Եթէ ամերիկեան Քոնկրէսը Ապրիլ 24-ը հռչակէ որպէս «Մարդկութեան դէմ մարդուն վայրագութեան օր»ը, իրականութեան մէջ ընդունած պիտի ըլլայ որպէս հպատակ դնուած իրենց դէմ թշնամիին հետ գործակցող հրոսակներու պարագլուխներուն ձերբակալութեան օրը։ Երբ աչքերու առջեւ է այսքան յստակ իրականութիւն մը, թո՛ղ հրամմէն տեսնենք։

ՄԱՏԵՐԱԿ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի օրուան, այս 46-րդ հանդիսումին մե՛ծ նորութիւն էր ... - հասասար - ոչ ոքի - արդիւնք մը Գարպովի եւ Գասպարովի միջեւ։

Այս առթիւ, կը յիշուի որ Կորչնոյի մը մեծ հաճոյքն էր «չարչարել» իր հակառակորդը՝ մեծ Պետրոսեանը, ճատրակի եւ կեանքի մէջ։ Գասպարով ալ, որ պիտի կորսնցնէ մրցումը, կը հաստատէ իր ոգեմաւարութիւնը՝ հոգեբանական բնաջնջումի, «ասպնական չարչարանքի» կիրարկումով։

ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Արեւմտեան Եւրոպայի հայկական գըլխաւոր գաղութներն են Ֆրանսա, Անգլիա, Արեւմտ. Գերմանիա, Իտալիա, ապա նաեւ Զուիցերիա, Աւստրիա, Պելժիա, Սպանիա եւ Հոլանտա:

Մինչեւ 1970-ական թուականները, երեք գլխաւոր գօտիներու վրայ կը կեդրոնացընէինք մեր ուշադրութիւնը (Ֆրանսա, Անգլիա, Իտալիա): Յորմէհետէ Թուրքիայէն, Լիբանանէն եւ Իրանէն փոթորկահար հազարաւոր հայրենակիցներ թեւառին դէպի «ազատ ու ապահով ափեր»՝ թուական զգալի յաւելում ունեցան եւ այս գաղութներէն՝ Ֆրանսա ու Անգլիա, եւ միւսները՝ Իտալիա, Զուիցերիա, Աւստրիա, Պելժիա, Սպանիա, Հոլանտա:

- Աւելորդ է ըսել որ Հայեր կ'ապրին նաեւ արեւելեան թէ արեւմտեան այլ երկիրներու մէջ (Փորթուկալ, Շուէյտ, եւայլն):

Ֆրանսահայութեան ներկայ թիւը կը նկատուի 250·000, Անգլիոյ հայութեան թիւը՝ 10 - 12 հազար, Արեւմտ. Գերմանիա՝ 9000, Իտալիա՝ 6000, Զուիցերիա՝ 6000, Աւստրիա՝ 2000, Պելժիա՝ 2 - 3000, Սպանիա՝ 1000 - 1200, Հոլանտա՝ 1000 ...

Բոլոր այս թիւերը վիճելի են անշուշտ, որովհետեւ անվրէպ վիճակագրութիւններ չկան եւ քաղուած են տեղարնակ անձերէ, որոնք որքան ալ լաւատեղեակ եղած ըլլան, կրնան սխալիլ:

Նորեկներու մեծամասնութիւնը կը կազմեն Պոլսահայեր, Իրանահայեր եւ Լիբանահայեր, անհամեմատօրէն նուազ թիւով Եգիպտահայեր, Սուրիահայեր, Յունահայեր: Անգլիոյ մէջ նկատելի համրանք ունին նաեւ Կիպրահայեր, որոնք Թրքական բանակի ներխուժումէն եաք եկան հաստատուիլ Լոնտոն ու շըրջակայ արուարձաններ:

Ի դէպ, - Լիբանանէն, Իրանէն, Թուրքիայէն ու կարդ մը այլ սփիւռքեան գօտիներէ պատահաբար թիւ մը հաստատուած է նաեւ Միացեալ - Նահանգներ եւ Գանատա:

Վերջին քանի մը տարիներուն փորձենք ճշդել թէ դէպի Արեւմուտք հոսող սարերը ի՛նչ համեմատութիւն կը կազմէ, ի՛նչ պայմաններու մէջ կ'ապրի եւ ո՛րքան հետաքրքրուած է տեղական թէ ընդհանրական հայ կեանքով:

Տեղը չէ խորանալու, որովհետեւ նրման քննութիւն մը անջատ ուսումնասիրութեան կը կարօտի: Այսուհանդերձ կ'ուզենք քանի մը պարբերութեամբ, արագ եւ ընդհանուր հատատումներ ընել:

Գաղութներու համեմատութիւնը 6 - 7 առ 100-ի միջեւ է Պոլսահայերու պարագային եւ 8 - 10 առ հարիւր՝ Լիբանահայերու եւ Իրանահայերու պարագային: Արտագաղթողներու այն դասը, որ նիւթական ապահովութեամբ հեռացած է, մնայուն բնակութիւն ու սեփական գործ ապահոված է ընդհանրապէս, սակայն ա՛յն մեծամասնութիւնը՝ որ աշխատանքի եւ ապրուստի ապահովութիւն կը յուսար գտնել իր նոր կայքերուն մէջ, առհասարակ անձկութիւններու եւ դժուարութեանց մատնուած է: Կարեւոր թուով հայրենակիցներ, յուսախաբ, վերադարձած են արդէն կամ կը ծրագրեն վերադառնալ:

Ինչ որ արտաբերիչ մասն է նոր տեղաշարժներուն՝ արտագաղթողներու մեծամասնութեան խզումն է հայ կեանքէն ու ընդհանրապէս հայութենէ: Մինչ փոքրամասնութիւն մը առաջին իսկ օրէն առնչակից ու մասնակից կը դառնայ իր նոր շրջապատի ազգային գոյատեւման պայքարին, նկատելի մեծամասնութիւնը ձեռնթափ է ազգային յանձնառութիւններէ:

Մեր խօսքը անոնց մասին չէ, որոնք լուրջ դժուարութիւններու առջեւ կը գտնուին եւ հարկադրուած են հեռալ, աշխատանքի եւ ապրուստի ապահովութեան ի խնդիր: Մեր խօսքը անոնց մասին է, որոնք տուն - տեղ, մանուկէր կամ գործատէր գարձած ըլլալով հանդերձ հակամիտութիւնը ցոյց կուտան Հայութենէ հրաժարելու...

Արտագաղթի մասնակի ու միակ մեկնաբանութիւնը պիտի նկատէինք նորեկներու գործօն. գերակատարութիւնը իրենց նոր գաղութներու հայկական կեանքին մէջ, եթէ անոնք, իրենց նոր բոյները եւ ապրուստի միջոցները ապահովելէ եաք, հետաքրքրուէին հայութեան տեղական թէ համամասիւնական մտահոգութիւններով ու յանձնառու գառնային նիւթական թէ բարոյական զոհողութիւններու, գործօն աջակցութեան: Դժբախտաբար այս չէ որ կը պատահի: Կը պատահի ալէ - տալին, - օրէ օր կ'ընկղմուինք միջավայրի ու շրջապատի յորձանքին մէջ: Աւելցուց՛ք հայապահպանումի հիմնական կըռանները վերապահուած սեւ ճակատագիրը, մայրենի լեզուին սերունդէ - սերունդ անչքացումը, խառն ամուսնութիւնները՝ որոնք կը տարուբերին 30 - 65-ի մէջեւ, ընտանեկան ներքին կապերու խզումը, աւանդութեանց ու բարքերու դլխիվայր շրջումը եւ հեռաւորութեանց հետեւանք հոգեկան հազարդութեան չզոյութիւնը, ու կրնաք եզրակացնել թէ դէպի ո՛ւր կը դիմենք...

Շենք ուզեր ըսել աւելին: Ձկայ Հայ, որ, ճանաչումը ունենալէ եաք սփիւռքեան ընդհանուր իրականութեան, չտեսնէ Հայկական Արտասհմանի վէրքերն ու խոցերը: Այսուհանդերձ՝

- Եթէ սահմանուած է որ տարասփիւռ հայութիւնը չարունակէ ապրիլ հիւրընկալ երկիրներու մէջ՝ հաւաքական գոյապայքարին յառաջապահ զարճած զիտակից տարրը պիտի չարունակէ, իր կարգին, կառչած մնալ իր յանձնառութիւններուն: Հանրային, կազմակերպական, միութենական, մատուռական եւ երիտասարդական դասերուն մէջ այս վճռակամութիւնն է որ չեչտուած է ներկայիս, աւելի քան երբեք:

Արեւմտեան Եւրոպայի գաղութային գլխաւոր գօտիներուն մէջ, վերջին տասնամեակին ակնբախ զարճած է ազգային - գաղափարական, կազմակերպական - միութենական եւ ընկերային, կրթական - մշակութային առողջ չարժում մը, Հայութեան պահանջատիրական գիտակցութեան մղումէն խթանուած ընդհանուր ոգեւորութիւն մը՝ որ անկասկած, գրական իր անդրադարձումը կրնայ ունենալ ընդհանրական մեր կեանքին վրայ:

Տասնէ աւելի տարիներէ ի վեր, հայ իրաւաւորական չարժումին զուգահեռ, երիտասարդական համեմատական զարթօնք մը ակներեւ է գաղթաշխարհի գօտիներուն մէջ, որոնցմէ մէկն է, անկասկած, Ֆրանսահայ գօտին:

Շեչտած ենք այլ առիթներով ալ, որ հայ գատի վախճանական նպատակի ճամբուն վրայ անմիջական որեւէ արդիւնք ակնկալելու իրաւունքը չունինք միջազգային ներկայ իրադրութեան մէջ: Կ'ուզենք ըսել թէ եւրոպական եւ ամերիկեան ճակատներու վրայ աշխուժացող քաղաքական մտածողութիւնը ապահովութիւն մը չէ դրական ու չօշափելի նուաճումներու՝ հողային պահանջատիրութեան հարցին մէջ: Սակայն այդ գատին հանդէպ հետզհետէ ծաւալող հետաքրքրքրութիւնն ու յանձնառու երիտասարդութեան մը յայտնութիւնը՝ իրողական յաղողութիւններ են քաղաքականացման աշխատանքներու մարզին մէջ:

Արեւմտեան Եւրոպայի դրեթէ բոլոր շրջաններուն մէջ, մեծ թէ փոքր քաղաքներու մէջ, ո՛չ միայն ազգային - քաղաքական կազմակերպութիւններու մաս կազմող պատանութիւնն ու երիտասարդութիւնը, այլեւ ժողովրդային լայն զանգուածներ տակաւ կը պատչաճին օրւան ու ժամանակի պայմաններուն, քրքական ցեղասպանութիւնն ու հայապատկան հողերու դասը ՀԱՄԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՁԱՆԱՁՈՒՄԻ ԵՒ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄԻ ՆԻՒԹ ԴԱՐՁՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ ընդհանրապէս եւրոպական գօտիներու կազմերը, ինչպէս նաեւ յարակից այլ կազմակերպութիւններ եւ միութիւնները, յարաբերական սերտ կապերով պետական - քաղաքական, մամլոյ եւ ակադեմական շրջանակներու հետ, վերջին տասնամեակին հիմնական յաջողութիւններ արձանագրեցին քարոզչական մարզի մէջ: Այս իրողութեան մէջ անշուշտ մեծ դեր ունեցաւ Ֆրանսայի ընկերվարականներուն հետ հաստատած գործակցութիւնը՝ Թրքական ցեղասպանութեան պաշտօնական ճանաչման ի նպաստ:

Շենք կրնար նախատեսել թէ ցարդ իրագործուած ու տակաւին իրագործելի աշխատանքները լրիւ պիտի հասնի՞ն իրենց նպատակին: - Քաղաքական աշխարհի մէջ չահե՛րն են որ կեցուածք ու վերաբերում ճշդել կուտան պետութեանց: Մէկ օրէն միւսը չատ բան կրնայ փոխուիլ...: Այսուհանդերձ, 1985-ի մուտքին ու ցեղասպանութեան 70-ամեակի սեմին, Ֆրանսայի ու Եւրոպայի մէջ մեծ թիւ ու ուժ կը ներկայացնեն պահանջատիրական մեր չարժման համակիր տարրեր: Եթէ նոյնիսկ քաղաքական որոշ պայմաններ փոփոխութեան ենթարկուին, մատուռականներու ու ակադեմականներու վերաբերումը պիտի մնայ առարկայական եւ անկաշառելի:

Կազմակերպական եւ միութենական կեանքը նոր մակընթացութիւն ստացած է Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Այս վերջին երկրին (Միւնիխի) մէջ կը գործէ պատմական հետազօտութիւններու Հաստատութիւն մը, որ կը վայելէ գործակցութիւնը միջազգային ակադեմական դէմքերու: Անդրադարձած ենք, յաճախ, Հաստատութեան նախաձեռնութեանց եւ յաջողութիւններուն՝ պարբերաբար հրատարակուած թղթակցութիւններով: Փարիզի, Լիոնի, Մարսէյլի եւ Ֆրանսայի գլխաւոր բոլոր շրջաններուն մէջ հայ երիտասարդութիւնը ոտքի է, պահանջատիրական չարժման առաջին դիծերուն վրայ: Ֆրանսածին սերունդը ամէն առենէ աւելի իր արմատները կը փնտռէ: Հայ եւ Ֆրանսացի ակադեմականներ, մամուլ ու քաղաքական դէմքեր չեն վարանիր Հայոց 1915-ի ըսպանդին պատմական ճշմարտութիւնը պաշտպանելու՝ Թրքական խեղաթիւրումներու դէմ: Հայ Օգնութեան Միութեան («Կապոյտ Խաչ») եւ Համազգային, մշակութային եւ երիտասարդական զանազան խմբաւորումներ հաւաքական գոյապայքարին զինուորագրուած են:

Շենք անպիտանար որ քաղքենիացած, մեկուսացած եւ ինքնագոհ հայրենակիցներու մեծ զանգուած մը տակաւին կը վարանի գործօն ուժ դառնալու. սակայն բաղդատմամբ 1960-էն եաք գոյութիւն ունեցող ապատողական, վարանոտ եւ անտարբեր կեցուածքներու, նոյնիսկ ա՛յս դասուն մէջ արթնցողներ կան: Մանաւանդ Մարսէյլը՝ հայաչունչ, կենսունակ եւ կրթական - մշակութային մարզի մէջ գործօն կը մնայ: Համազգայինի ամէնօրեայ վարժարանը բարենշան սկզբնաւորութիւն մըն է, որ կը յուսանք, հետզհետէ կ'ունենայ իր դրական անդրադարձումը հայաչատ այլ կեդրոններու վրայ: Փարիզի մէջ Սամուէլ - Մուրատեան հայ երկրորդական վարժարանը ինչպէս նաեւ աղջկանց «Դպրոցասէրը» կը չարունակեն իրենց առաքելութիւնը հայկրթական - դաստիարակչական մարզի մէջ:

Իտալիոյ մէջ կազմակերպական եւ միութենական կեանք չկայ լայն առումով. ամէնէն ակնբախ գործունէութիւնը նկատելի է Միլանոյի մէջ, ուր հանրային եւ մշակութային նախաձեռնութիւններ չեն պակսիր, ընորհիւ լուրջ ու վճռակից մարդոց ընտրանիի մը: Վենետիկի եւ Ս. Ղազարի մէջ Մխիթարեանները կը չարունակեն ուսումնա - դաստիարակչական եւ հայագիտական իրենց վարուցանը: Ողջունելի ձեռնարկ մըն էր ամառնային հայագիտական դասախօսութեանց չարքը, Հ. Լեւոն Զէքիեանի ղեկավարութեամբ:

Եւրոպայի մէջ միակ հայ օրաթերթն է «Ցառաջ», որ այս տարի կը բոլորէ իր վաթսունամեակը: Հոգեկան կապի եւ համահայկական կեանքի հետ հազորդութեան կարօտ եւրոպահայ գաղութները՝ մամուլը ունին իբրեւ միջոց իրենց հետաքրքրութիւններու զոհացման:

Խմբագրական
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի

Պոսթըն, Յունուար 18 - 19

ԴԱՍԱԿԱՆ ԱԹԷՆՔ ՈՒ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իրենք իրենց մէջեւ հաւաքուելով անոնք կը ներկայացնէին մանրանկար հաւաքականութիւններ, պերիչխան ժողովով մը եւ ընտրուած պատասխանատուներով. անոնք՝ որոնք իրենց հայրենիքին մէջ միակ վարչաձեւի մը ծանօթ էին. միապետութեան: Նոյնիսկ կրօնքը խնդրոտ մը չէր ներկայացներ, հակառակ ունոր որ Արեւելքի պաշտամունքները ուսումնասիրութեան ճոխ բովանդակութիւն մը ունէին ու պահանջկոտ էին իրենց հաւատացեալներուն հանդէպ: Սակայն եպիսկոպոսներն ու Կիպրացիները դիւրութեամբ արտօնութիւն կը ստանան իրենց ազգային ուսումնածներուն նուիրուած տաճարներ կանդնելու, անդամ մը որ անոնց կուտան յունական անուն մը եւ հելլէն ուսումնածութեան մը կերպարանքը:

Լաւ օտարականը այն է որ քաղաքին գրութեան ոտք կը յարմարցնէ, ունի լաւ դատախարակութիւն մը, քաջութիւն ու ակնածանք ուսումնածներու հանդէպ. յաւկապէս փարում՝ ժողովրդավարութեան: Այն Աթէնք կը բնակի բազմաթիւ սերունդներէ ի վեր, հարուստ է, ընկերային դիրքի տէր, կը յարդէ բարեկամութեան եւ հիւրասիրութեան աւանդութիւնը եւ վերջապէս հաւատարիմ քաղաքացի մըն է թէ լաւ եւ թէ դէշ օրերու: Եւ այս լոկ նկարագրական սահմանում մը չէ, քանի որ բազմաթիւ օտարականներ անձնապէս մասնակցած են ժողովրդավարներու եւ սակաւապետականներու միջեւ մղուած պայքարներուն, եւ դարու վերջաւորութեան, դրամ կամ դէնք հայթայթելով կամ փողոցի կռիւներու մասնակցելով:

Գալով դէշ օտարականի մը. գործի կեանքի մէջ ան խաբեբայ մըն է, անձնական կեանքին մէջ խաչագող մը, իսկ հանրային կեանքին մէջ ստորին արարած մը:

Աթէնք ուրեմն կը վաստէր այն օտարականին որ հաւատարիմ քաղաքացի մըն էր ու ընդհանրապէս կայուն կեանք մը կը վարէր: Աթէնք գալթած այս տարրը կը մասնակցէր նաեւ հանրային ծախքերուն: Նուազ ծանր էր զինուորական ծառայութիւնը, օտարականը կրնար ծառայել ծովային ուժին կամ երկրին պաշտպանութեան խմբակներուն մէջ: Աստղ փոխարէն իր տեղը պիտի ունենար թաղային ժողովարարութիւններուն, թատրոնին մէջ եւ ժողովրդական արարողութիւններու ընթացքին:

Ծանր տէր պիտի ըլլար յատկապէս քաղաքին արդարութեան մէջ, այսպէսով իր անկախութիւնը անձին ու ինչքերուն ապահովութիւնը ձեռք ձգելով: Այս մէկը նկատելի առաւելութիւն մըն էր հակառակ նոյնիսկ ձեւակերպութիւններու եւ պատժական տարբերութիւններու, որոնք օտարականի մը կեանքը նուազ արժէքաւոր կը դասէին, քան Աթենացիի մը կեանքը:

Ուրեմն դասական ոստանին մէջ հիմնական չափանիշներ են ազատութիւնն ու կայունութիւնը: Ցոյնի մը համար ճամարտղը հոմանիշ է արկածախնդրութեան եւ նորութեան:

Պատմն կ'առաջարկէ հետեւեալ չարութիւն դասաւորումը օտարականներու արձչութեամբ. ոչ մէկ հարց անոնց հետ որոնք ունին որեւէ առաքելութիւն մը եւ որոնք կը ներկայացնեն իրենց քաղաքը, մինչ կարելի է աւելի խիստ կեցուածք մը ցուցարերել զբօսաշրջիկներու հանդէպ, որոնք կուգան տեսնել երկիրը, իսկ գալով վաճառականներու, որոնք ամէն տարի դաղթող թռչուններու նման կը թռչին օտար քաղաքներ, չահադիտական նկատումներով, պէտք է հետեւ պահել դիրքնիք:

Քանի որ օտարականները կը չրջին առանց անցագրի ու առանց որեւէ յայտարարութիւն կատարելու, պահպանողական տարրը յամառօրէն կը պնդէ այն վտանգին վրայ որ կը ներկայացնեն անբաղձալի թափանցումները, որոնք կրնան

լրտեսել, կամ զէնքի մաքսանենգութիւն ընել· ուրեմն կ'առաջարկուի անցագրային ու անձնաթուղթի դրութեան մը հաստատումը, ինչ որ բոլորովին անծանօթ չէ Յոյներու, որոնք սակայն պայն կը կիրարկէին յատկապէս պատերազմի շրջանին:

Հակառակն ըլլալով արդիական Պետութեան մը, գաղթականութիւնը զերիվեր դասուած է պրօսաչրջութենէն: Յունական ոստանի մը մէջ փնտռուածը պրօսաչրջիկն ու մաքսանենգը չեն: Այնպէս որ Դեմոսթենէսի ժամանակակից օտարական մը կրնայ նուազ ճոխացած ըլլալ քաղաքացի դանդաւածին, քան Պերիկլէսի շրջանին Ակրոպոլիսի աշխատաւոր մը:

Ճշդել ու ճոխել օտարականը· այս է դասական Աթէնքի կայուն քաղաքականութիւնը: Եւ այս հակառակ անտեսական կայուն հաստատակեցութեան մը եւ կեցութեան դժուարութիւններու: Յունական մանրանկար այս քաղաք-Պետութիւնը ենթակայ է երկու վտանգի. բնակչութեան տարապայման աճին, ինչ որ անհրնարին կը դարձնէ ինքնավարութիւնը, եւ բնակչութեան նուազումին, ինչ որ արշաւողներու համար դիւրամատչելի որս մը կը դարձնէ քաղաքը:

Այս երկու վտանգներէն երկրորդն է որ կը յայտնուի Դ. դարուն. այնպէս որ քաղաքը պէտք կ'ունենայ օտարականներ, ոչ միայն լեցնելու համար պարպուած արկղերը, այլ ինքնապաշտպանութեան ու յաջորդական պատերազմներով կտորտակուած բնակչութիւնը վերանորոգելու համար:

Սակայն ասկէ պէտք չէ հետեւցնել թէ Աթէնք կը վերակենդանանայ նոր արիւնով: Ընդհակառակն. խառն ամուսնութիւններ, որոնք արտօնուած են մինչ այդ, չեղեալ կը նկատուին, ու անոնցմէ ծնած զաւակները կը զրկուին քաղաքացիութենէ:

Օտարականներու թոռներն իսկ չեն կրնար յուսալ ճոխուիլ քաղաքացիներու զանգուածին. հպատակութեան իրաւունք ունենալու միակ յոյսը կը մնայ ժողովրդական խորհրդարանի հրովարտակը:

Հակառակն ըլլալով արդիական ժողովրդավար երկիրներու մէջ պատահածին, օտարներու ճոխումը հին Յունաստանի մէջ, չի յենուր հպատակութեան. այս միայն բացառիկ պարագայ մըն է որ կը վիճակի անոնց, որոնք իրենց քաղաքին մէջ պատերազմի ընթացքին կորըստեան կը մատնուին ու զուրկ՝ դոյզն եկամուտէ մը, կ'ապաստանին Աթէնք: Սակայն «լաւ օտարական»ներն իսկ սովորաբար չեն ունենար այս իրաւունքը, ինչպէս հռետոր Լիսիաս՝ Աթէնք դաստիարակուած, Սոկրատի ու Պէրիկլէսի բարեկամ մէկու մը զաւակը, 404-ի Պետական հարուածով կը կորսնցնէ ունեցածը, եղբայրը կը սպաննուի, ինք կ'աքսորուի. աքսորավայրէն անդամ նիւթականով ու իր յարաբերութիւններով կ'օժանդակէ ժողովրդավարութեան հաստատումին: Ուրեմն կը դիմէ աթէնքեան հպատակութիւն ունենալու. իրեն միայն կը տրուի հարկային հաւասարութեան իրաւունք մը քաղաքացիներու հետ, ինչ որ զինք ազատ կը կացուցանէ կեցութեան տուրքէն:

Արդարեւ, քաղաքը կը նախընտրէ ըլնակիչներու հարստացումն ու ճոխումը իրականացնել բազմապատկելով անոնց տրուած առանձնաշնորհեալ իրաւունքները. ուղղակի տուրքէ ազատ կացուցանել, կալուածներու տիրանալու իրաւունք եւայլն...:

Աթէնքի մէջ դիւրին էր անհատական այս առանձնաշնորհումներուն միջոցաւ երջանիկներ ստեղծել օտարականներու եւ քաղաքական ապաստանեալներու միջեւ:

Այն դաղափարը թէ ժողովրդավարութեան անխուսափելի հետեւանքն է օտարներու տեղ տալ, զանոնք քաջալերել հպատակ դարձնելով նոր յայտնուած է Լոյսերու Եւրոպային մէջ: Մինչդեռ քաղաք - պետութիւններէ կազմուած Յունաստանի համար այս անըմբռնելի է, քանի որ հոն քաղաքացիներէ կը պահանջուի մասնակցիլ հանրային գործերու: Քաղաքացի ըլլալ չի նշանակեր միայն հոն, ապահովութիւն մը վայելել իրաւունքներ ունենալով, այլ հաւասարապէս մասնակից ըլլալ հասարակական կեանքին:

«Մարդը քաղաքական կենդանի մըն է» կ'ըսէր Արիստոտէլ, այսինքն զայն կը նկատէր միմիայն որպէս քաղաքացի: Եւ քանի որ Յոյներն են քաղաքականութիւնը մեծաչնորհ դարձնողներու առաջինները, անոնց կը պարտինք օտարական բառին ներկայ նահմանումը, որպէս «ոչ - քաղաքացի», այն որ իր ապրած վայրին մէջ ոչ մէկ իրաւունքի տէր է:

Հակառակ ամէն բանի, կարելի է ըսել թէ Աթէնքի մէջ կատարուած էր յաջող համակեցութիւն մը. հոն ճոխումը պարծանքի առիթ մըն էր:

Հոն զաղթի հարցը երբեք ամբողջական ու վերջնական լուծում մը չունեցաւ: Տեղացին ու օտարականը հոն ապրեցան իրարմէ զանազանուած՝ բայց ոչ բաժնուած, ընկեր՝ առանց հաւասար ըլլալու, որովհետեւ դասական Աթէնքը կուտար ամէնուն իր տեղը, յունական ազատականութեան հիման վրայ:

Ինչպէս կ'ըսէր Արիստոփան, օտարականները վարսակի այն հատիկն էին որուն նուրբ ծաղիկը կը հանդիսանային քաղաքացիները, իսկ յարդէ ցօղունը՝ այցելուները, որոնք կը մերժուէին:

Թ. Ա. Թ.

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՀԱՋԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Դ.
ԿԵՂԾ ՀԱՋԻՆ

Քաւոր Պետրոսի բարեպաշտութիւնը այն հետեւանքն ունեցաւ, որ աւելի զբաղեցաւ մեր հիւրընկալի համակրութիւնը: Կրօնքին եւ հաւատքին հաւատարիմ մարդիկ խիստ յարգելի են մահմեդականներուն մէջ: Այդ յարգանքի արտայայտութիւնը աւելի նկատելի էր ընթրիքի ճոխութեան մէջ: Բացի զանազան ուտելիքներից, մեզ համար պատրաստել էին եւ փլաւ:

Երբ սեղանը պատրաստ էր, քաւոր Պետրոսը հարցրեց տան տէրից, թէ իւր կեանքում սուրբ տեղերից ո՞րին ուխտ է գնացել: Երբ պատասխան ստացաւ, թէ ոչ մէկին, -նա հրաժարեցաւ սեղանից ասելով:

Քո հացը հարամ (անսուրբ) է, ես ուտել չեմ կարող: Դու մեղանչել ես չառիւդի դէմ:

Տան տէրը սաստիկ ամաչեց, սկսեց աղաչել, որ իւր սեղանը չանպատուէ, խոստացաւ, որ գարունքին անպատճառ կը գնայ Բաղդադ իմամների գերեզմանները համբուրելու եւ Քարբալայի ուխտը կատարելու: Պատմեց, թէ որպիսի արգելքներ մինչեւ այն օր զրկել էին նրան սուրբ տեղերի ուխտագնացութիւնից:

Քաւոր Պետրոսը փոքր ինչ հանդոստացաւ, ասելով.

- Ամէն մի ուղղափառ մուսուլմանի պարտականութիւն է, երբ նրա նիւթական միջոցները այնքան ներում են, որ կարող է հոգալ ճանապարհի ծախքը, պէտք է անպատճառ կատարէ սուրբ տեղերի ուխտագնացութեան խորհուրդը:

Այնուհետեւ սկսեց երկար բացատրել, թէ որպիսի հոգեւոր վարձատրութիւններ են սպասում Քարբալայի, Մէշհէդի եւ Մանաւանդ Մէքքայի ուխտաւորներին, - պատմեց, թէ ո՛րքան հիւրիներ, (հրեշտակներ) պիտի ստանան նրանք Մուհամմէդի դրախտում, եւ վերջացրեց իւր խօսքերը նրանով, թէ «անհաւատ» քրիստոնեաները զրկուում են այդ բոլոր երկնային երանութիւններից...:

Վերջին խօսքերը լինճ վրայ այնպիսի վատ ներգործութիւն ունեցան, որ ուզում էի փակուած լեզուս բաց անել եւ յայտնել, թէ դա ինքը քրիստոնեայ է, բայց խարէութեամբ իրան մահմեդական է ձեւացնում: Բայց վախեցայ, մտածելով, թէ ո՛րպիսի վտանգի կարող էինք ենթարկուել երկուսս էլ:

Քաւոր Պետրոսը մեծ ախորժակով ուտում էր: Ես սկզբում սեղանին չմօտեցայ, ոչ այն պատճառով, որ տան տէրը սուրբ տեղերը ուխտ չէր գնացել եւ ես նրա հացը հարամ էի համարում, ոչ, - այլ այն օր պաս էր, ես երբեք պաս չէի լուծել: Կրօնի եւ եկեղեցու պատուէրները ամենայն մաքրութեամբ դեռ պահպանւում էին իմ մէջ: Բայց քաւոր Պետրոսը իմ վարմունքը նկատելով, ինձ այնպէս խստութեամբ աչքով արեց որ ես ակամայ ստիպուեցայ ուտել...

Ընթրիքից յետոյ մեզ համար մաքուր անկողին պատրաստեցին, որ հանգըս-

ԳԱՂԱՓԱՐ ԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐ

ՊՈՍԹՐՆԻ մէջ, Դեկտեմբեր 9-ին, տեղի ունեցած է մեծարանքի ճաշ մը ի պատիւ փրոֆ. Զարլզ Կարապետեանի, Սաֆըֆ համալսարանի Օրէնսպիտութեան բաժանմունքին մէջ իր պաշտօնավարութեան 40-ամեակին առթիւ: Ներկայ եղած են Էջմիածնական թեմի առաջնորդ Թորգոմ Արք. Մանուկեան, հոգեւորական դասը, դատաւորները, դասախօսներ եւայլն: Ճօսք առնելով համալսարանի յիշեալ բաժնի տնօրէնը՝ Տէյվիտ Սարճընթ, անդրադարձած է մեծարեալին աշխատանքներուն: Թորգոմ Արք. փրոֆ. Կարապետեանի յանձնած է Ներսէս Շնորհալի չքանըշանը, զոր չնորհած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, վեր առնելով նոյն առեն այն ծառայութիւնները, զորս Զարլզ Կարապետեան մատուցած է թեմին:

×

ԹՈՐՈՆԹՈՑԻ Թէքէեան Մշակ. Միութեան կեդրոնին մէջ, Դեկտեմբեր 14-ին, տեղի ունեցած է պինեճոն մը, ի պատիւ Եղնիկ Պօյաճեանի (գրական անունով՝ Եղնիկ Ծիրկաթին), իր վերջին գիրքին՝ «Ճամբորդական նոթեր եւ հայրենական ապաւորութիւններ»ու հրատարակութեան առթիւ: Բանախօսած է Անդրանիկ Զիլինկիրեան, ներկայացնելով մեծարեալին կեանքն ու գործը: Բնիկ Մուսա Լեռցի, Ե. Ծիրկաթին իր պատանեկութեան ապրած է Մուսատաղի հերոսամարտի 40 օրերը եւ յետագային իր յուշերը ամփոփած է «Պատկերներ Մուսա Տաղի դիւցազներգութենէն» հատորին մէջ (1973): 1979-ին լոյս ընծայած է «Գիշերային փոփոխութիւններ եւ մտածման չիթեր» բանաստեղծութիւններու հատորը: Ճօսք առած է հեղինակը:

×

ՏԻԹՐՕՑԹԻ Հայ կեդրոնի սրահին մէջ, Յունուար 3-ին, տեղի ունեցած է Հ. Օ. Մ.Ը Զաւարեան միօրեայ դպրոցներու ամանորի հանդէսը: Բացումը կատարած է Միութեան տեղապետուհին՝ Ազատուհի Վարդանեան: Ճօսք առած է տեսուչը՝ Յարութիւն Մանուկեան: Գործադրուած է զեղարուեստական յայտագիր մը, բաղկացած երգերէ, արտասանութիւններէ եւ նուագէ: Տիթրօյթի չորս տարբեր շրջաններուն մէջ հայերէնի դասընթացքներու կը հետեւին 45 աշակերտներ:

×

ՄՈՆՐԻԱԼԻ մէջ, Յունուար 6-ին, իր մահկանացուն կնքած է Սարգիս Զիլինկիր, 70 տարեկանին: Մասնագիտութեամբ ճարտարապետ, ողբացեալը միջոց մը եղած է ուսուցիչ Պոլսոյ կեդրոնական վարժարանը, ունենալով ազգային եւ մտաւորական բեղուն գործունէութիւն մը: Բազմաթիւ հետազօտութիւններ կատարած է Թուրքիոյ հայկական յուշարձաններու շուրջ եւ զանոնք յանձնած մամուլին: Տասը տարի է հաստատուած էր Մոնրէալ:

«ՈՋՆԻ»Ի ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ԻՐԱՐ ՀԱՍԿՅԱՆ

Ամուսինը որոշեց հաշուել կնոջ հետ:

- Աբի կնիկ, մեր անից վերացնենք բոլոր չխմարութիւնները ու ապրենք խաղաղ:

Լաւ, - համաձայնեց կինը:

Երեկոյեան, երբ ամուսինը տուն եկաւ, դրքերի պահարանում իր հեղինակած գրքերից ոչ մէկը չդտաւ:

- Ո՞ւր են գրքերս, - զարմացաւ նա:

- Այրել եմ:

- Ի՞նչ ... ի՞նչպէս թէ ինչո՞ւ, ... - կարմրատաչեց նա:

- Բա առաւօտեան դու չասացի՞ր՝ եկ չխմարութիւններին վերջ տանք:

×

ՔԱՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԵՏԵՒԱՆՔ

Հիմնարկի ժողովներից մէկում Նապատակը համարձակօրէն եւ չատ խիստ քննադատեց Գայլին. նախօրօք լսել էր որ նա հեռացուելու է աշխատանքից:

Գայլը քննադատութիւնն ընդունեց:

Երբ ժողովը վերջանալուց յետոյ պարզուեց որ Գայլը մնալու է իր պաշտօնում, Նապատակը վախից սրտաճաք եղաւ:

×

ՄՂՁԱՒԱՆՋ

- Ժողով ... էլի ժողով ... Անգամ երազում՝ ճա՛ռ, ջղեր, կէս ժամանոց կարծիքներ ... Գոնէ քնի մէջ, երազում հանգիստ թողնեն այդ ժողովականները...

Գլուխը բարձրացրեց, մարմինը ձգեց, աչքերը տրորեց ու, ա՛յ քեզ զարմանք, երազը չէր ցնդում ... Ժողով էր՝ իսկական ժողով:

×

ԵՐԿԱՐԱՇՈՒՆՁ ՐՈՊԷ

- Հայրիկ, քանի՞սը հաշուեմ, որ մէկ րոպէ լրանայ:

- Վաթսունը:

- Բա ուտիճն ասաց՝ «մէկ րոպէ ընդմիջում», հազարը համրեցի՝ դեռ չի խօսում:

×

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒ ԻՐ. ԺԱՌԱՆԳԸ

- Հայրիկ, քո բանաստեղծութիւններից մէկն իմ անունով ուղարկեցի թերթի խմբագրութեան՝ չտպեցին:

- Հիմա էլ ուղարկիր իմ անունով՝ կը տպեն:

ԱՂՕՐԻՔ ՄԸ ԱՆՈՒՆՍ ԱՆԱՀԻՏ

Ա.

Ես ծնած եմ Ամասիա, Ամասիա ծնած է Ստրաբոն, Ամասիա ծնած է Մհեր Մկրտչեան, Ամասիա ծնած է Ռուբէն Զարդարեան, Ամասիա ծնած է Ռուբէն Սեւակ, Ամասիա ծնած է Ռուբէն Սեւակ, Ամասիա ծնած է Ռուբէն Սեւակ

Տօրք եւ Նորա Տէր - Յակոբեան եւ իրենց զաւակները՝ Էրիք եւ Իզապէլ։ Համայն Տամլամեան ընտանիքները եւ իր ազգականները եւ բարեկամները, խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծհօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԲԺ. ԽԱՉԻԿ ՏԱՄԼԱՄԵԱՆԻ

(Chevalier de l'Ordre du Mérite)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 27, կիրակի առաւօտ, 100 տարեկանին, իր բնակարանին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, Ուրբաթ, Փետր. 1, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ժամը 10·30-ին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանէեօ - Փարիզիէնի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւնները ընել բարեսիրական հաստատութիւններու։

Այրի Տիկին Յովսէփ Տէմիրճեան, Տէր եւ Տիկին Իվ Լօնէ եւ աղջիկները, Տիկին Ժաքլին Զէնկինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արթին Տիւզճանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Իսահակ Տէմիրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Զաուիկեան եւ աղջիկը, Այրի Տիկին Արուսեակ Քաւէեան, Այրի Տիկին Սոֆիկ Գըլըճեան եւ զաւակը եւ բոլոր պարագաները յաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ - հօր, եղբօր մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՅՈՎՍԷՓ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

(նախկին ռազմիկ 1939 / 40)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 26-ին, 80 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունուար 31, ժամը 15·30-ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Բրեմլէն - Պիսէթրի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Փետրուար 2-ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3-ին, Ազգային Տան սրահը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Փետրուար 10, կիրակի, ժամը՝ 12·30-ին։

Restaurant LA CAPPADOCE
67 bis, Quai Blanqui, 94140 Alfortville

Այս առթիւ՝ 1984-ի՝

«ԼԻԻԶ ԳԱՎՈՒՌՃԵԱՆ - ԱՑՎԱԶԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»ը կը տրուի վերջերս մահացած, Պոլսահայ գրող՝

ԶԱՒԻՆ ՊԻՊԷՈՒԵԱՆ-ի

իր «Մրջիւններու վերջալոյսը» վէպին համար։

(«Մրցանակ»ը՝ 3000 Ֆ. կը պարգեւուի իր այրիին՝ Սեդա Պիպէոեանին)։

Հանդիսութեան կը նախագահէ՝

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Մրցանակաւորը կը ներկայացնէ՝

Ս. Ք. ՋԱՆԳՈՒ

Սեղանապետ՝ ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին՝ Օր. Անահիտ Սվաճեան, ձեռնադաշնակով եւ ծանօթ երգիչ՝ Միհրան Էլմասեան, նաեւ՝ Քափատոսի խմբավար՝ ԱՐՄԷՆ-ի կողմէ, հայկական եղանակներ, դաշնակի վրայ։

Սեղանները ապահովել՝ մինչեւ Փետրուար 5, երեքշաբթի օր։

Հեռաձայնելով՝ 780 - 82 - 58 եւ կամ՝ 672 - 28 - 08 թիւերուն։

Ճաշագին՝ 120 Ֆ.։

Երթեւեկութիւն.-

Autoroute A4 : 1ère sortie Pont de Charenton bord de Seine

Métro : Charenton-Ecoles, prendre le bus 103 et descendre à l'arrêt de la Mairie d'Alfortville.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ովաննա Քոսայեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Քոսայեան եւ զաւակները՝ Մկրտիչ եւ Յարութիւն կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Փետրուար 3, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցին՝

ՆՈՒԱՐԴ - ՌՈԶԻՆ ՔՈՍԱՅԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին ի յիշատակ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷԼ. - Խորէն Ուլուսեան եւ զաւակները, Պաղտասար Տիրատուրեան եւ զաւակները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, նամակով, հեռագրով կամ մասնակցեցան իրենց սուգին իրենց կնոջ, մօր, մեծ - մօր, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱԶՆԻՒ ՈՒԼՈՒՍԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Տիրատուրեան)

մահուան առթիւ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԼԻՈՆ. - Տիկին Գ. Աճէմեան 100 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի յիշատակին։

ՍԷՆ - Թ'ԷԹԻԷՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Փետրուար 3, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, Սէն - Թ'Էթիէնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱԲԵՂԱՑ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

«Հայ գիրքը դարերու ընդմէջէն» ցուցահանդէսի պատրաստութեան ծիրին մէջ՝

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Հինգշաբթի, Փետրուար 7, ժամը՝ 21-ին։

Նիւթ՝

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դասախօս՝

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԶՏԻԿԵԱՆ

(Վենետիկի

Մխիթարեան Միաբանութենէն)

Dans le cadre de la préparation de l'exposition sur **«Le Livre Arménien à travers les Ages»**

CONFERENCE PUBLIQUE

Jeudi 7 Février à 21 heures

thème : **l'Histoire de l'Imprimerie arménienne**

conférencier : **Père Haroutioun Bezdikian**

(Congrégation Mekhitariste de Venise)

Entrée libre

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE

12 - 14, Rue Saint-Bazile — 13001 Marseille

ԱՍՈՒԼԻՍ - ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄՇԱԿ. ԿԵԴՐՈՆԻ

10 bis, rue Thouin, Paris 5e

Ս. Մեսրոպ Մշակութային կեդրոնը կազմակերպած է Ասուլիս - դասախոսութիւն մը՝ Հինգշաբթի, Յունուար 31, երեկոյեան ժամը՝ 8·30-ին, իր սեփական հանդիսասրահին մէջ։

Կը դասախօսէ՝

Mme B. KASBARIAN - BRICOUT

LA CELLULE FAMILIALE ARMENIENNE AU 19EME SIECLE

Անոնց համար որ կը բաղձան իրենց աշխատավայրէն ուղղակի կեդրոն դալ, պատ պիւֆէ մը կը տրամադրուի ժամը 7-էն սկսեալ։

Կը խնդրուի արձանագրուիլ նախօրօք։

Մասնակցութիւն՝ 35 Ֆ.։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՏԷՕՒՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Տէօնի մասնաճիւղը կազմակերպած է պարահանդէս մը՝ Ռաուիօ Հայաստանի ի նպաստ, (Տէօնի), Շաբաթ, Փետրուար 16, Տէօնի Քաղաքապետարանի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ՝ «ՆԱՐԵԿ» նուագախումբի եւ Տիսք - Ժոքէի, երեկոյեան ժամը՝ 9-էն սկսեալ։

Մուտքի գին՝ 40 Ֆ.։

Արձանագրութեան համար դիմել՝ Տէօնի Մշակոյթի Տան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ
Հ.Բ.Ը.Մ. ՓԱՐԻԶԻ ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպեն՝

Հանդիպում - երեկոյթ մը՝

ՄՀԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆ-ի հետ

Հայաստանի հեռատեսիլի եւ ռատիոյի կից՝ տրամաթիքական թատրոնի տնօրէն - բեմադիր, եւ իր կնոջ՝ դերասանուհի՝ ԹԱՄԱՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆ - ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ-ի։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ եւ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

Ուրբաթ, Փետրուար 1, ժամը 20-ին Ա. Մանուկեան Մշակութային Կեդրոնը

118, Rue de Courcelles — 75017 Paris

Métro : Courcelles

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԷ

60-ի չուրջ Հայ մը, արհեստով փրոթեզիսթ (ատամնաբոյժի) որեւէ աշխատանք կը փնտռէ։

Դիմել. - Կարապետ Եսայեան։

Հեռ. - 378 - 76 - 71

Ժամը 20-էն ետք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Մարկրիթի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ թաղականութիւնը սոսկայի հետեւեալ նուէրները. - Արմենակ Մանուկեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Արմենուհի Մանուկեան 300 Ֆ., Մարիամ Հորոյեան 50 Ֆ.։ Ազնիւ Ծերուկեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Մարզար Ծերուկեան 400 Ֆ., Յովհաննէս Սէֆէր, Ագաուհի Եկիկեան, Պայծառ Ծերուկեան, Թէհիրեան ընտանիք 100ական Ֆ., Տէր եւ Տիկին Մանոյեան 150 Ֆ.։ Անոյշ Զատիկեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Աւետիս Զատիկեան 200 Ֆ., Պուրճնալի, Սիւզան Աճէմեան, Օժէն Աճէմեան 100ական, Սեդրակ Սվազլեան 50 Ֆ.։ Ամալեան դերդաստանի յիշատակին՝ Մարի Ամալեան 100 Ֆ.։ Վարուժ Զաքարեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Մուշեղ Զաքարեան 100 Ֆ.։ Այլ նուէրներ. - Հայկազ Պօղոսեան, Արուսեակ Յովակիմեան 50ական, Մինաս Կիւրճեան 30 Ֆ.։ Սէնթ - Մարկրիթի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման 200 Ֆ.։

×

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները փոխան ծաղկեպսակի՝ Արշակ Մակարեանի մահուան առթիւ. - Տիկին Պէրպէրեան - Տիւֆուր Պերճուհիէ 200 Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զապունեանէ 250 Ֆ.։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԼԻՈՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 3, ժամը 15-ին՝

Salle du Conservatoire

Ձոխ յայտագիր։

Մուտքը ազատ է։

Հայ աւանդական երաժշտութիւն

par

ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

ղեկավարութեամբ՝
Ժ. Փ. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ-ի

- Շէեղազարդ ալպոմ մը բաղկացած երկու ձայնապնակներէ
- Նուրբ եւ զգայուն մեկնաբանութեամբ

Պարունակութիւն՝

- Երգեր
- Աւանդական գործիքի մենակատարներ
- Անսամպլի նուագածութիւն

Գինը՝ 100 Ֆ.

Ունենալու համար դիմել՝

Siège de l'UGAB: 11, square Alboni, Paris 16e
Les FNAC de PARIS
Librairie PALOUYAN: 9, rue de Trévise Paris 9e
Librairie SAMUELIAN: 51, rue Mr. le Prince Paris 6e
Télé CONDORCET: 175, ave Jean Jaurès 92140 Clamart
MCA: 9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
MCA: 17, rue Bleue, Paris 9e, (1e étage)
HAY DISC: 31, rue Lamartine, Paris 9e
et auprès des membres de l'Ensemble Instrumental.

EXPOLANGUES

ՀՈՎՎԱՏԻԿ (Հայկական Ուսումնասիրութեան, Վաւերապրութեան եւ Տեղեկութեան կեդրոն).

(C. E. D. I. A.)

գործակցութեամբ՝ «Համազգային»ի եւ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ։

Սիրով ձեզ կը հրաւիրէ այցելելու իր տունները ցուցահանդէս՝

«ԷՔՍՓՈԼԱՆԿ»ի

Հայկական տաղաւարը՝ Փետրուար 1-էն մինչեւ Փետրուար 5, ժամը 10-էն 19։

Երկուշաբթի, Փետրուար 4, ժամը 10-էն 21։

EXPOLANGUES
Grand Palais — Stand C 24
Avenue Winston Churchill — 75008 Paris

Դէպի Հոլանտա

organisé par
la CROIX BLEUE section de LYON

Voyage en HOLLANDE via Paris

DU 2 AU 9 AVRIL

visites guidées des grandes villes-musées

Fin des inscriptions 15 Février

Pour tous renseignements :

tél : 888 - 92 - 51

ou 854 - 22 - 93 après 20h30.

կազմակերպուած
ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի կողմէ

Ապրիլ 2-էն Ապրիլ 9

Արձանագրութիւն եւ տեղեկութիւններու համար, հեռաձայնել մինչեւ Փետրուար 15՝ 888 - 92 - 51 կամ երեկոյեան ժամը 20·30էն յետոյ՝ 854 - 22 - 93 թիւերուն։

LA CROIX BLEUE DES ARMENIENS DE FRANCE

RECHERCHE

1.- Des animateurs spécialisés agés au minimum de 21 ans pour son Camp itinérant d'adolescents de 14 et 15 ans pour Juillet et Août 1985.

2.- Des animateurs brevetés pour sa Colonie de Vacances de Bellefontaine pour Juillet et Août 1985.

SEMINAIRE

Le Comité Central de la Croix Bleue des Arméniens de France prévoit d'organiser un seminaire pour une formation de culture générale arménienne. Tous les moniteurs et monitrices qui désirent assumer le monitorat au Centre de Vacances de Bellefontaine sont priés de suivre ce seminaire. Les inscriptions se font dès à présent au bureau de la Croix Bleue tous les après-midis de 14 à 18h.

17, rue Bleue — 75009 PARIS

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
31

JEUDI
31 JANVIER
1985

LE NUMERO : 3,00 F

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE - OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
DIRECTRICE: ARPIK MISSAKIAN

TÉL.: 770. 86. 60 — C.C.P. PARIS 15069-82 E
FONDÉ EN 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԹԱԹԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 500 Ֆ. - Վեցամսեայ : 260 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 550 Ֆ. - Հատը : 3,00 Ֆ.

60ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 15.888 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 60e ANNÉE — No 15.888

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻՆ ՎԻՐԱՒՈՐ Է

Այսօր, Հայը աշխարհի մէջ կ'ապրի համեմատաբար ամէնէն երջանիկ շրջանը վերջին 15 դարերու : Կը զարգանայ կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ : Կը հետեւի պիտութեան, արուեստի, անտեսութեան յարաճուն հոսանքին, տիրանալով բարձր եւ նախանձելի դիրքերու :

Այսպէս, Հայը աշխարհին հետ մակընթացութեան մէջ է : Սակայն, տեղատուութեան մէջ է իր անցեալին հետ, իր հոգիին հետ :

Ազգի մը հոգին, ազգին լեզուին մէջ կը տեսնուի :

Ամէն օր, Հայաստանէն Սփիւռք քանի - քանի հարուածներ կուգան խոցել Մ. Մեսրոպի հոգին : Հետզհետէ կը խամրին մեր արժէքները լեզուի, դրականութեան, պատմութեան : Երբ Հայ մանուկին չերթներուն վրայ չի ծաղկիր բարբառը մեսրոպեան, երբ մեր պատմութեան մեծ թագաւորներն ու քաջերը, մեր դրական - նութեան հեղինակաւոր դիրքերը կենդանի ու խօսուն չեն ամէն Հայու սրտին մէջ, երբ մեսրոպեան հարազատ լեզուն ու ուղղագրութիւնը կ'աղաւաղին Արաբատի երկու կողմերը, մենք կը նահանջենք նոյն իսկ եթէ տոգորուած ըլլանք ազգային ջերմ զգացումներով, ապրումներով, հրապուրիչ խոհերով :

Պիտի սորվինք, այո՛, աշխարհի բոլոր լեզուները, պիտի ծանօթանանք աշխարհի բոլոր քաղաքակրթութիւններուն քանի ընդհանուր զարգացումի տուեալները են, բայց ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր պիտի սորվինք մեր լեզուն, պիտի ծանօթանանք մեր քաղաքակրթութեան :

Մանուկ, երիտասարդ կամ չափահաս տարիքի մէջ, պէտք է տեղեկանալ մեր ինքնութիւնը կազմող արժէքներուն : Դպրոցներու ըրասեղաններուն վրայ, բայց նաեւ ինքնազարգացումով : Ինքնազարգացումմամբ հարուստութիւն մըն է, իմացական եւ հոգեկան վայելք մը, զեղեցիկ եւ անհրաժեշտ արարք մը որ միայն ուրախութիւն եւ պատիւ կրնայ բերել անհատին : Որքան անհատը զարգացնայ ոչ միայն աւելի գիտակից կը դառնայ, այլեւ իր կեանքը կ'ըլլայ առաւել իմաստալից, առաւել լուսաւոր :

Ձմարիտ դիտութիւնն է որ կ'առաջնորդէ յանձնառութեան եւ պատասխանատուութեան : Եւ ճշմարիտ դիտութիւնը կը սկսի իր մայրենի լեզուին աշակերթեամբը :

Կարելի չէ հաւատք ընծայել այն հետաքրքրութեան եւ խանդավառութեան որ կը հետեւի պատահական արարքի մը : Միայն մնայուն կրնայ ըլլալ այդ : Մնայունը գիտակից մասնակցութիւնն է, հիմնաւորուած հայ լեզուին եւ հայ մշակոյթին ծանօթութեան վրայ :

Որքան առեն որ մեր արժէքները չենք իւրացուցած, չենք կենդանացուցած այնքան առեն մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ Հայոց լեզուն վիրաւոր պիտի մնայ :

Եթէ կ'ուզենք կենդանի պահել կապը դարուէ - դարուէ, եթէ կ'ուզենք վարուժանը միշտ հայերէնով կարդալ, եթէ կ'ուզենք միշտ աղօթել հայերէնով մեր եկեղեցիներէն ներս, ուրեմն զօրացնենք մեր կամքերը, լծուի՛նք աքնախն եւ հետեւողական աշխատանքի, սորվի՛նք եւ խօսի՛նք Հայոց լեզուն :

Կ. Ց.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՅի արդարութեան Ատեանը, ինչպէս կ'ակնկալուէր դատապարտեց Ֆրանսան, որ չի կիրարկեր օրինաւոր պայմանները քարիւղային արտադրութեանց դիներուն համար : Ֆրանսա նախօրեակին իսկ որոշած էր ազատագրել էսանսի դիները, որոնք այլեւս ազատ են, բայց եւ այնպէս կառավարութիւնը պիտի չկրնայ ուզողը ուզածն ընել, չհամագործակցողներու եւ անհամաձայնողներու առաջքն առնելու համար : Այս նոր դրութենէն պիտի տուժեն, անկասկած, փոքր քարիւղավաճառները, որոնք չեն դիմանար մրցակցութեան եւ չեն կրնար դիները զեղչել մեծ հաստատութեանց պէս :

ՉՕՐ. ՕՏՐԱՆԻ ապահովութենէն եռք, Ֆրանսական կառավարութիւնը «տաղնապի նիստ» գումարած է եւ կը թուի որ ահաբեկիչները կրնան Մերձաւոր - Արեւելքի հետ կապ ունենալ, «պարսկական» հետք մը անկարելի չի թուիր :

ԹՈՐՈՒՆԻ (Լեհաստան) դատախազը մահապատիժ (կախաղան բարձրացնելով) պահանջեց չորս ամբաստանեալներէն զըլխաւորին՝ Պիոդրովսկիի համար, 25ական տարի անոր հրամանին տակ գտնուղ երկու ենթասպաներու եւ 25 տարի իր իսկ դլուխ գտնուղ բարձրաստիճան դնդապետին համար : Լեհական դատարանին համար, հայր Պոպիէլուշքոյի, այսինքն քահանայի մը սպանութիւնը «առանձին ապօրինի արարք մըն է» : Վճիռը կը տրուի չաբաթէ մը :

ՕՔՍՖՈՐԴԻ համալսարանը ապտակ մը տուաւ տիկին Թաչըրի, 2 / 3-ի մեծամասնութեամբ մերժելով չնորհել իրեն «տոքթոր»ի պատուակալ տիտղոսը : Դէպքը աննախընթաց է իր տեսակին մէջ : Այս ձեւով, համալսարանի տեսչութիւնը իր բացասական կարծիքը ուզած է յայտնել իր նախկին աշակերտին տնտեսական - քաղաքականութեան նկատմամբ, կրթական եւ հետազօտական նպատակներու մարզին մէջ :

«ԱՆԱՖՐ»Ը (դիմադրութեան նախկին ռազմիկները) զատ բացած է մէթը Իզորնիի եւ «Լը Մոնտ»ի նախկին խմբագիր՝ Լօրսէնի դէմ, «թշնամիին հետ գործակցութեան յանցանքի եւ ոճիրի գովաբանութեան մեղադրանքով : Եղածն այն է, որ 1984 Յուլիս 13-ին, «Լը Մոնտ» ծանուցումի իր սակով (էջը՝ 80 հազար Ֆր.) կը հրատարակէր ազդ մը՝ «Ֆրանսացինե՛ր, մոռացկոտ էք» խորագրով, ուր մէթը Իզորնիի տասրապետութեամբ մառեչալ Փէթէնի ներբողականը կը հիւսուէր : Իզորնի ամբողջովին կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը, առարկելով թէ այդ միջոցին դիմած է, որովհետեւ Նախագահ Միթերան՝ հաւատարիմ չէ մնացած թեկնածու Միթերանի, որ խոստացած էր նախկին ռազմիկներու յանձնախումբ մը նշանակել, մառեչալին ճախիններուն վերաէօն փոխադրելու հարցը ծեծելու համար :

ՖՐԱՆՍԱՅի բնակչութեան թիւը 55 միլիոն 61 հազարի հասած է 1985, Յունուար 1-ին (54 միլիոն 832 հազար՝ տարի մը առաջ) : Ապրելու միջին տարիքը երկարած է եւ հասած՝ 71,2 այր մարդուն համար եւ 79,3՝ կիներուն : Ամուսնութիւններուն թիւը կը նուազի եւ ամուսնալուծումները կ'աւելնան. օրինակ՝ 285 հազար ամուսնութիւն 84-ին 300 հազարի փոխարէն՝ 83-ին : Ընդհ. բնակչութեան 7 - 8%-ը օտար է :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ
(ԱՐՄԷՆՓրԷՍ - ՅՈՒՆՈՒԱՐ 22 - 28)

ՁԱՏՐԱԿԻ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 52-ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՍԿՍԱՒ

Ռիգայի (Լատվիա) պետական համալսարանի դահլիճին մէջ սկսած է Խորհ. Միութեան ճատրակի 52-րդ ախոյենութեան բարձրագոյն խումբի մրցաշարքը, որուն մասնակցողները կը չանան դրաւել առաջինէն մինչեւ հինգերորդ տեղերը, որովհետեւ խորհրդային ախոյենութիւնը նոյն տարին կը հանդիսանայ աշխարհի ախոյենութեան խմբակային հանդրուան մը, հետեւաբար հինգ յաղթականները իրաւունք կը ստանան մասնակցելու դարնան տեղի ունենալիք մրց - խմբակային մրցումներուն : Հայաստանէն ախոյենութեան կը մասնակցին՝ Սմբատ Լպուտեան եւ Արշակ Պետրոսեան : Ինչ կը վերաբերի Ռաֆայէլ Վահանեանի, ան խորհրդային ծանօթ կրոսմայսթէրներ Տալի, Բելեաւսկիի, Պուլուգայեւսկիի, Եուսուպովի եւ Ռոմանիշինի, ինչպէս նաեւ այլ երկիրներու վարպետներու հետ իրաւունք ունի ուղղակի մասնակցելու միջ - խմբակային մրցաշարքին : Աչնան, միջ - խմբակային մրցումներու յաղթականներուն կը միանան Սմբիլով, Ռիբլի, Կորչնոյ եւ 16 կրոսմայսթէրներու մասնակցութեամբ տեղի կ'ունենայ յատուկ նորդներու մրցաշարքը : Ապա երեք մրցակիցները եւ կարպով - Կասպարով մեծ նամարտի պարտեալը կը մասնակցին կէս - աւարտական եւ աւարտական խաղերու, որոնց յաղթականը կը մրցի աշխարհի ախոյեանին հետ՝ 1986-ի վերջերը :

×

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ
ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Հայաստանի Երաժիշտներու Տունը տեղի ունեցած է ամերիկահայ երգչուհի Լուսինէ Աղաբաբեանի երգահանդէսը : Յայտագրի այլազանութիւնը երեւան հանած է երգչուհիին ձայնին կարելիութիւնները եւ մեկնաբանական արուեստը : Լուսինէ Աղաբաբեան օտար երգահաններու կողքին մեկնաբանած է երգեր Ա. Յովհաննէսէ, Կոմիտասէ, Ալէմշահէ, Ռուբէն Գրիգորեանէ եւ Խաչատուր Աւետիսեանէ : Այս առթիւ խօսք առնելով Յովհաննէս Բաղալեան ըսած է. «Լուսինէ Աղաբաբեանը աչքի է ընկնում նուրբ արտիստականութեամբ, ստեղծագործութիւնները ներկայացնում է զուսպ եւ մեզմ արտայայտչամիջոցներով : Մեծ ուրախութեամբ իմացանք, որ նա պատրաստւում է Լոս - Անճելըսում բացելու երգարուեստի մանկական ստուդիա, որտեղ հայ երեխաները կը սովորեն ժողովրդական, ազգագրական երգեր, հաղորդակից կը դառնան նաեւ մայր հայրենիքի պատմութեան եւ մշակոյթին» :

×

ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՀԱՅ - ՌՈՒՍ
ԳՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Սովետական Գրող» հրատարակչականը լոյս ընծայած է Անուշաւան Զաքարեանի «Ռուս գրողները Անդրկովկասում եւ հայ գրական կեանքը» աշխատութիւնը, որ նուիրուած է Ի. դարու դասական թուականներու հայ - ռուսական գրական կապերուն : Հեղինակը հրապարակ հանած է հարուստ նիւթեր ռուս գրողներ

ԼՈՍ ԱՆՃԸԼԸՍԻ
ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ՎՃԻՌՆԵՐԸ

ՏԷՏԷԵԱՆ, ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ,
ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ
4-ԷՆ 6 ՏԱՐԻ
ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Ցեառաձգումէ յեառաձգում, նոր է, որ Լոս - Անճելըսի դատարանը, որ յանցագործ հռչակած էր չորս հայ երիտասարդները, կարգ մը վճիռներ տուաւ :

Ցիշդութիւնները թարմացնելու համար ըսենք թէ, 1982 Հոկտ. 22-ին ձերբակալուած էին Վիքէն Յովսէփեան, Վիքէն Եագուպեան, Սթիվ Տէտէեան եւ Գառնիկ Սարգիսեան, իբրեւ կասկածեալներ, այն ամբաստանութեամբ թէ անոնք կը պատկանին ահաբեկչական կազմակերպութեան մը, որ պատասխանատուութիւնը ստանձնած է հակաթուրք բազմաթիւ արարքներու, ինչպէս նաեւ հեռաձայնային խօսակցութեան մը արձագանագրութեամբ կ'ենթադրուէր, որ անոնք ծրագրած էին պայթեցնել Փիլատելֆիոյ թուրք հիւպատոսին դրասենեակը : (Հոկտեմբեր 9-ի դատական վերջին նիստին - նախքան վճիռը - մանրամասնութիւնները տուած էինք Հոկտեմբեր 19-ի մեր թիւով) :

Յունար 25-ին, Լոս - Անճելըսի դատարանը տուաւ հետեւեալ վճիռները. - Վիքէն Յովսէփեան կը դատապարտուի 6 տարի բանտարկութեան, Գառնիկ Սարգիսեան՝ 5 տարի, Սթիվ Տէտէեան՝ 4 տարի : Ցետաձգուած է Վիքէն Եագուպեանի դատավարութիւնը, իր փաստաբանը խնդրոյ առարկայ ըրած ըլլալով դատավարութեան կանոնաւորութիւնը : Ամերիկեան դատարանները անդամ մը եւս (Սասունեանի անընդունելի վճիռէն ետք) ցոյց կուտան նման քմահաճ վճիռներով թէ առնուազն տարօրինակ ըմբռնում մը կը տիրէ արդարութեան մասին... :

Բայց, երբ խորհինք թէ դատախազը 25-ական տարի պատիժի արժանի տեսած էր այս տղաքը, կը թուի թէ չնորհակալ պէտք է ըլլալ այսքա՞ն «բարեացակամութեան» համար...

Իգոր Սեվերիանինի, Վասիլի Կամենսկիի, Ֆեոդոր Սոլոգուբի, Ալեքսանդր Կուպրինի, Իլիա Էրենբուրգի եւ այլոց մասին, ներկայացնելով անոնց դրական - հանրային գործունէութիւնը Անդրկովկասի մէջ, փոխ - առընչութիւնները հայ դրողներու, դրական - մշակութային կեանքի հետ : Մասնաւոր հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն Վալէրի Բրիւսովի եւ Սերգէյ Գորոդեցկիի նուիրուած էջերը :

×

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ
ԵՐԳԻ ՈՒ ՊԱՐԻ ՀԱՄՈՅԹԸ
ԱՐԱՐԱՏԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզի երգի ու պարի համոյթը հանդէս եկած է Արարատի շրջանը : Համոյթին դեկավարն է երաժիշտ Եղուարդ Ղազարեան : Յայտագիրը բաղկացած է հայկական, ռուսական, ազգրեջանական երգերէ ու պարերէ : Համոյթը երեկոյթներ տուած է Վեդիի, Լուսառատի, Նոր Կեանքի, Փոքր Վեդիի, Այգեւանի եւ Արարատի մէջ :

«ԲԱՑ ԱՉՔԱՆ ԲԱՆ...»

ՎԱՀԱՆ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆԻ

Ընտանեկան ձեր ամառային ժամադրությունները ինչպե՞ս էին անցնում, բայց մեծ ճամփորդությունը ձեզ հնարավորություն տվե՞լ է ավելի մոտիկից ծանոթանալ միմյանց հետ, ավելի՞ մեծ է դարձել ձեր սերը, թե՞ ամեն ինչ մնացել է նույնը, ինչպես որ եղել է մինչև ճամփորդությունը։

Ես ձեզ հարցերի տակ չեմ դնում, որովհետև գիտեմ, որ ամեն մեկդ ինքդ ձեզ համար պատասխանել եք այդ հարցերին, ինքներդ ձեզ համար որոշել եք, թե ինչ է ձեզ համար ամառային ճամփորդությունը։ Ես միայն ուզում եմ ձեզ հետ կիսել իմ տպավորությունները, որոնք ես ստացել եմ ամառային ճամփորդությունից։

Ամառային ճամփորդությունը ինձ համար միշտ մեծ հետաքրքրություն է ներկայացրել, որովհետև ես ամեն անգամ ճամփորդելիս ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մարդկանց, ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենիքը։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչպես են մարդիկ ապրում, ինչպես են նրանք աշխատում, ինչպես են նրանք հանգստանում, ինչպես են նրանք զվարճանում։ Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչպես է ապրում մեր ժողովուրդը, ինչպես է աշխատում մեր ժողովուրդը, ինչպես է հանգստանում մեր ժողովուրդը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր ժողովրդի կյանքը, ավելի լավ ճանաչել մեր ժողովրդի աշխատանքը, ավելի լավ ճանաչել մեր ժողովրդի հանգիստը, ավելի լավ ճանաչել մեր ժողովրդի զվարճությունները։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենիքը, ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի բնությունը, ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի գեղեցկությունները։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի գետերը, մեր հայրենի լճերը, մեր հայրենի լեռները, մեր հայրենի ձորերը, մեր հայրենի սարերը, մեր հայրենի ձյունը, մեր հայրենի ամպերը, մեր հայրենի երկինքը, մեր հայրենի արևը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ծաղիկները, մեր հայրենի ծառերը, մեր հայրենի անտառները, մեր հայրենի պուրակները, մեր հայրենի այգիները, մեր հայրենի դաշտերը, մեր հայրենի արտերը, մեր հայրենի հացը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի թռչունները, մեր հայրենի կենդանիները, մեր հայրենի ձկները, մեր հայրենի միջատները։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ձայները, մեր հայրենի հնչյունները, մեր հայրենի երաժշտությունը, մեր հայրենի երգերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի գրականությունը, մեր հայրենի գրողները, մեր հայրենի բանաստեղծները, մեր հայրենի գրքերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի պատմությունը, մեր հայրենի անցյալը, մեր հայրենի ներկան, մեր հայրենի ապագան։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի հերոսական պայքարը, մեր հայրենի ժողովրդի հերոսական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի հերոսական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազատագրական պայքարը, մեր հայրենի ժողովրդի ազատագրական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի ազատագրական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ստեղծագործական աշխատանքը, մեր հայրենի ժողովրդի ստեղծագործական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի ստեղծագործական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազատասիրական պայքարը, մեր հայրենի ժողովրդի ազատասիրական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի ազատասիրական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի հայրենասիրական պայքարը, մեր հայրենի ժողովրդի հայրենասիրական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի հայրենասիրական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարը, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական կռիվները, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական գործերը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժումը, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական ապստամբությունները, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական հեղափոխությունները։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդները, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդները, մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդները։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի կյանքը, ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի գործունեությունը, ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի հերոսական պայքարը։

Ես ուզում եմ ավելի լավ ճանաչել մեր հայրենի ժողովրդի ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի կյանքի ուղին, ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի գործունեության ուղին, ազգային-ազատագրական շարժման առաջնորդ Վազգեն Սարգսյանի հերոսական պայքարի ուղին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

Շ Ա Մ Ո Ւ Ր Ա Դ

Պատմական Ուտիքի լինը գաւառներէն մէկն էր Տավուշ, որ իր մէջ կ'առնէր ներկայի Ղազախի, Ազատաֆայի, Թումանի եւ Շամշադինի շրջանները: Տավուշ - Շամշադինի պատմութիւնը նոյնքան հին է, որքան հին է Հայկական լեռնաշխարհը:

Դարեր շարունակ աշխարհագրական նպաստաւոր իր դիրքին շնորհիւ գաւառը այդ շրջանի հոգեւոր - մշակութային, ընկերային - անտեսական կեանքին մէջ բացառիկ դեր խաղացած է: Տավուշը վանքերու, եկեղեցիներու, մատուռներու, խաչքարերու սքանչելի երկիր մըն էր: Ժ.- Ժդ. դարերուն Տավուշ - Շամշադին տարածութեան վրայ կառուցուած են Խորանաշատը, Նոր Վարագավանքը, Շխմուրադը եւ Կապատավանքը:

Խորանաշատը, Նոր Վարագավանքը միջնադարեան Հայաստանի հոգեւոր եւ մշակութային հոչակաւոր կեդրոններ եղած են: Հոն իրենց կրթութիւնը ստացած են Կիրակոս Գանձակեցի, Վարդան Արեւելցի, Գրիգորիս Աղթամարցի եւ շատ ուրիշներ:

Ժդ. դարու վերջաւորութեան եւ Ժդ. դարու սկիզբը Սելճուք - Թուրքերու լուծը թօթափած հայ ժողովուրդը կը վերսկսի իր ստեղծագործ կեանքը. կը կառուցանէ ու կը վերաշինէ: Մասնաւորաբար Զաքարեաններու տիրապետութեան շրջանին, ինչպէս Հայաստանի միւս գաւառներուն, այնպէս ալ Տավուշի մէջ կատարելութեան կը հասնի յուշարձանի, որմնանկարի եւ որմնաքանդակի արուեստը: Սակայն ամէնէն հետաքրքրականը Տավուշի վանքերն են, որոնք հայկական միջնադարեան ճարտարապետութեան թանկագին նմոյշներէն են: Աւելի կարեւոր է Շխմուրադը, որ կը գտնուի Ծաղկաւան գիւղին մօտ, շրջանի կեդրոնի բերդէն 9 քիլոմեթր հիւսիս - արեւմուտք: Վանքին համադրոյթը (Ժ.- Ժդ. դարեր) բաղկացած է եկեղեցիէ, երկու դաւիթներէ եւ մատուռէ:

Եկեղեցին կառուցուած է 1184-ին, ճերմակ փելղիտէ: Վանքին զմբէթաւոր դահլիճը ունի զոյգ որմնամոյթեր:

Վանքին դաւիթները եկեղեցւոյ հարաւային եւ արեւմտեան կողմերը կը գտնուին: Գաւիթը ունի քառակուսի յատակագիծով դահլիճ մը, զոյգ ութանիստ մոյթով մը, որոնցմէ կը սկսի բարձրանալ երդիքով աւարտող կեդրոնական հատուածը:

Վանքին համադրոյթը կառուցուած է անմատչելի լեռներու հովիտին մէջ, կարուած բնակավայրերէն ու բանուկ ճամբաներէ: Քիչ ուսումնասիրուած վանքերէն եղած է:

Տաճարին երկայնքը 9 մեթր է, լայնքը՝ 7,5 մեթր:

Վիմապրերուն մէկ մասը քարերու մաս ըլլալուն պատճառով չի կարզացուիր: Ամէնէն հետաքրքրականը հետեւեալ արձանագրութիւնն է.

«Ես տէր Գրիգոր վինեցի խորանիկս հրամանաւ Աստուածարնակ Սադունոյ մեծ իշխանի, վասն յիշատակի ննջեցելոց իւրոց եւ յաւիտենականութիւն անձին իւրոյ, որք սպասաւորէք ի տա, զիս զտէր Գրիգոր եւ ծնողքս իմ յաղօթս յիշեսցիք ընդ նման եւ այլ զազգատոհմ...»:

Սադուն մեծ ու հզօր իշխանը Կայէնի եւ Մահկանաբերդի տէրն էր, քուրդ Արծրունիի որդին (հին ժամանակ Աղստեւի հովիտը մէկ մասն էր Գուգարքի նահանգի Կողբափոր գաւառին: Ճետագային այդ շրջանը կոչուած է Կայէնի գաւառ կամ Սեւորդեաց երկիր, իսկ անոր հիւսիս - արեւելեան հատուածը՝ Մահկանաբերդ):

Վանքին խորանը չինած է վարպետ Գրիգոր:

Ուշ դար է, որ կանգուն է Շխմուրադ վանքը եւ կը պահպանուի իբրեւ հայկական ճարտարապետութեան կարեւոր յուշարձան:

Վանքը եղած է մշակոյթի եւ լուսաւորութեան կեդրոն, հոչակաւոր ուխտատեղի:

ՎԱՀԱՆ ՎԱՆԵԱՆ

ԹՕՂՈՒԹԷ ԹՕՂՈՒԹ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ խորհրդարանի նախագահին՝ Հիւսէյն Հիւսէյնիի խորհրդական նշանակուած է Պուրճ Համուտի քաղաքապետ՝ Յովակ Թիւթէլեան: Առողջապահական հարցերու մէջ խորհրդարանականի այս պաշտօնը պատուակալ պաշտօն մըն է:

Միւս կողմէ, եւեմտագէտ Մկրտիչ Պուլտուքեան, փոխ - կառավարիչ նշանակուած է Լիբանանի կեդր. Դրամատան:

×

ԻՐԱՆի Իսլամական Հանրապետութեան նախագահ Սէյէտալի Խամենէի Յունուար 1-ին այցելած է հայ նահատակ զինուորներ՝ Վազգէն Յովհաննիսեանի եւ Փայլակ Աւետեանի ընտանիքներուն եւ շրնորհաւորած Նոր տարին եւ Ս. Ծնունդը: Նախագահը իւրաքանչիւր ընտանիքի հետ մէկ ժամ խօսակցութիւն ունեցած է եւ անոր նուիրած ծաղկեկողով մը եւ Խոմէյնիի լուսանկարը:

×

ՎԱՌՆԱՑԻ մէջ, «Երեւան» կազմակերպութեան «Շիրվանզադէ» թատերախումբը ներկայացուցած է Յակոբ Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար» թատերախաղը, բեմադրութեամբ Իվան Իվանովի:

×

ԵՒ տէր Գրիգոր չինեցի խորանիկս հրամանաւ Աստուածարնակ Սադունոյ մեծ իշխանի, վասն յիշատակի ննջեցելոց իւրոց եւ յաւիտենականութիւն անձին իւրոյ, որք սպասաւորէք ի տա, զիս զտէր Գրիգոր եւ ծնողքս իմ յաղօթս յիշեսցիք ընդ նման եւ այլ զազգատոհմ...»:

Սադուն մեծ ու հզօր իշխանը Կայէնի եւ Մահկանաբերդի տէրն էր, քուրդ Արծրունիի որդին (հին ժամանակ Աղստեւի հովիտը մէկ մասն էր Գուգարքի նահանգի Կողբափոր գաւառին: Ճետագային այդ շրջանը կոչուած է Կայէնի գաւառ կամ Սեւորդեաց երկիր, իսկ անոր հիւսիս - արեւելեան հատուածը՝ Մահկանաբերդ):

Վանքին խորանը չինած է վարպետ Գրիգոր:

Ուշ դար է, որ կանգուն է Շխմուրադ վանքը եւ կը պահպանուի իբրեւ հայկական ճարտարապետութեան կարեւոր յուշարձան:

Վանքը եղած է մշակոյթի եւ լուսաւորութեան կեդրոն, հոչակաւոր ուխտատեղի:

ՎԱՀԱՆ ՎԱՆԵԱՆ

ՉԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ. - Յունուար 13, դանդաղ քայլերով կ'ուղղուիմ Բարեգործականի սրահը. ուր՝ ժամը երեք ու կէսին ուսանողութիւնն է դպրոցական երախաներու: Զգուշութեամբ կը յառաջանամ. սառը պատած է մայթերու երկայնքը, պաղ հոսանքը փողոցէ - փողոց իր անդուլ սուլոցը կը զաչնաւորէ: Մարսէյլ՝ կերպարանափոխուած հիւսիսային քաղաքներու դիմագիծն է առած: Արեւը խոյս տուած է ու ծովուն փալփլուն ծփանքը անհետացած: Սակայն՝ քիչ մը անդին ճառուղիւն, անտարբեր քրքիջ ու զուարթութիւն: Քաղաքի Արդարութեան Սանանի առջեւ, պարտէզի մեծ աւազանին մէջ սառած ջուրը, երախաներու չմըչկելու առիթ ստեղծած է:

Բարեգործականի սրահը, նախասրահն ու միջանցքը լեցուն են բազմութեամբ: Հոգ չէ՛ թէ աթոռի պակասը կը զգացուի: Մթնոլորտը արդէն իր ջերմութիւնն է բերած: Աղջին անդին ժպիտներ, ողջագուրում, ձեռքի չարժում, բարեկամական փարում:

Բացման հակիրճ խօսքը կ'ընէ Բարեգործականի նախագահուհի՝ Տիկին Էլիզ Զրբաչեան. ուսուցչուհիներու եւ երախաներու գովքը կը հիւսէ, կարճ ժամանակուան մէջ յառաջացումը արդէն խըրախոյս մըն է այս տարուան սեմին. կը շնորհաւորէ «Պաշոյի» հետեւող մեր եբիտասարդ ուղղ եւ օրիորդներուն մեր լեզուին փարումը եւ զայն ըմբռնելը: Տիկին Զրբաչեան խօսելու հաճելի ոճ մը ունի. իր բառերը կը կրեն քաշուզական խմաստ. անոնք՝ լսողին մէջ կը ստեղծեն ջերմ տրամադրութիւն: Անդնահատելի է ազնիւ տիկնոջ տարած չանքն ու նուիրումը:

Երախաները խելօք, կիսաբոլորակ մը կազմած են. կարդով իրենց արտայայտութեան ամէնէն քաղցրը կը հրամցնեն մեզի: Արտասանութիւն, երգ, նուագ ու մեներգ իրարու կը յաջորդեն, անհամնում ծափերու մէջ կ'եռայ սրահը:

Ներկայ ընտանեկան պարագաները, առանց բացառութեան պէտք է հպարտանան իրենց զաւակներով: Մեր երախաները ուրիշ են: Զմայլելի աչքեր, անթարթ կը փայլին:

Յուզուած է Յակոբ Եպիսկոպոս Վարդանեան: Երբեմն՝ անհանգիստ աչքերը լեցուն, հոգեկան վերիվայրումներու մէջ կը դանուի: Ամէն մէկ երախայի արտասանութեան կը մասնակցի: Երբեմն՝ ընդառաջ հակած, յուշարարի դեր կը կատարէ: Այդ խանդավառ մթնոլորտին մէջ, հոգեկան հաղորդակցութիւնը զարճած է պարուրանք մը: Յակոբ Եպսկ. Լա Սիոթա մեր հայ երախաներու ծնունդաւոն պիտի երթայ: Ծնունդը աշակերտուհի՝ օրիորդ Ունճեան յաջող առողանութեամբ պատրաստած է իր ելոյթները, ու՝ յանկարծ իր կարգին կ'արտասանէ «Եկեղեցին Հայկական»ի վերջին տունը: Յակոբ Եպսկ. սրբատառերով, բարձրաձայն կը մասնակցի երկու վերջին տողերուն:

...Մինչ՝ իր խաչերն են դաշոյն
եւ զանգակներն են բոմբիւն, եւ երգն
է միշտ Յաղթութիւն:

Սրահը կը բարախէ, կարծես՝ խօլական երեւոյթ մըն է առած: Եպիսկոպոսը կ'ուզէ իր բաժանումէ խօսքը ըսել. խոր յուզումով կ'արտասանէ Վահան Թէքէեանի «Հաչուեյարդար»ը:

Երախաներու ցնծութիւնը իր կատարին կը հասնի. երբ Կաղանդ պապան նուէրները կը բաժնէ. ուսուցչուհիներն ալ կը յիշուին: Այո, ուսուցչուհիները, որոնց ժիր աշխատանքին ու նուիրումին կը պարտինք այս յաջող ասնակատարութիւնը: Անոնք՝ առիթ կը մնան չուքի մէջ. սակայն ամէն դասի. իւնչ հոգիի հատնում ու անձնազոհ առաքելութիւն: Անոնք՝ մեր Մեծասքանչը, որքան քնքշութեամբ փոքր սրտերու մէջ կը մացնեն: Ակնածանքով պէտք է խոնարհիլ անոնց առջեւ, ու արտայայտել մեր պիտակից երախտագիտութիւնը: Այս սիմնաիին մէջ, կ'արժէ յիշել իրենց անունները. - Տիկիններ. - Ծերիկեան, Գիւլպատեան, Պարոնեան, Մինասբեան եւ պարուսոյց Աստղիկ Սարաֆեան: Շնորհակալութիւն ձեզի ազնիւ մշակներ:

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՉԱԳՕՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Դ.
ԿԵՂԾ ՀԱՋԻՆ

Քաւոր Պետրոսը նոյնպէս անքուն էր: Նա, երեւի նկատեց իմ անհանգստութիւնը, թէ ո՛րպիսի անդադար մի կողքից դէպի միւսը շուռ էի գալիս, անդադար հառաչանք էի արձակում, ա՛ռ ու վա՛ռ էի անում, եւ հոգուց էի հանում: Նա հարցրեց.

- Ի՞նչու չես քնում, Մուրադ:

Ես փոխանակ պատասխանելու, սկսեցի հեկեկալ: Նա հասկացաւ իմ լացի պատճառը եւ ասաց առածի ձեւով.

- Չէ զաւակս, այսուհետեւ ինչ ազգի մէջ որ մանելու լինես, պէտք է այն ազգի փափախը ծածկես: Այդպէս է աշխարհի կարգը...:

Ես հարցրի.

- Մեղք չէ՞ արդեօք, որ մարդ իւր սուրբ կրօնը, իւր ազգութիւնը ուրանում է:

Նա պատասխանեց ինձ Պօղոս Առաքեալի խօսքերով, թէ ինչպէս նա հրէաների մօտ հրէայ էր ձեւանում, իսկ հեթանոսների մօտ հեթանոս, որ նրանց սրտերը շահէ:

Քաւոր Պետրոսը կարդացած մարդ էր: Ես նրա խօսքերը, որպէս ասում են, հալած իւղի տեղ ընդունեցի: Այն ժամանակ այնքան հասկացողութիւն չունէի, որ դիտենայի, թէ ի՛նչպէս մարդիկ սուրբ գրքերի ամենապարզ ճշմարտութիւնները աղաւաղում են եւ նրանցով բացատրում են ամենաանբարոյական մտքեր...

×

Ե.
ՓՈՔՐԻԿ ՄԱՔՍԱՆՆԻՆԳԸ

Մեր ճանապարհորդութեան չորրորդ օրը հասանք Թաւրիզ քաղաքը, իջեւանեցինք Հայոց եկեղեցու բակում:

- Այժմ պէտք է մտածել փողի մասին ... ասաց քաւոր Պետրոսը, եւ կիրակի օրը, վաղ - առաւօտեան, ինձ իր հետ առնելով, սկսեցինք գնալ եկեղեցու երեսփոխանի տունը:

- Այնտեղ կարո՞ղ եմ խօսել, թէ զարձեալ պէտք է խուլ ու մունջ ձեւանամ եւ թաքցնեմ իմ Հայութիւնը, հարցրի ես քաւոր Պետրոսից:

- Կարող ես խօսել, պատասխանեց նա ժպտելով. - եւ լաւ հայ պիտի ձեւանաս:

Բայց իմ խօսելը պէտք չեղաւ, որովհետեւ քաւոր Պետրոսը ինձ ներս չտարաւ երեսփոխանի մօտ, այլ հրամայեց սպասել դրսում, իսկ ինքը միայնակ ներս մտաւ: Զդիտեմ ի՛նչ խօսեց նրա հետ, ի՛նչ ասաց, միայն այդքանը յիշում եմ, որ այն օր եկեղեցում քահանան մեր մասին ժողովրդին «ծանուցում» արեց, որի մէջ յայտնեց այն միտքը, թէ մենք Մուշի երկրիցն ենք եկել, թէ մեր կնիկները, զաւակները «անհաւատների» ձեռքում գերի են ընկած, այժմ բարեպաշտ քրիստոնեաներից ողորմութիւն ենք հաւաքում, որ տանենք տանք «անհաւատներին» եւ մեր գերիներին ազատենք, եւայլն: Դարձեալ խարեբայութի՛ւն... մտածեցի ես խորին վրդովմունքով:

Որքան էլ սուտ լինէին այդ խօսքերը, այսուամենայնիւ, ժողովրդի վրայ խորին տպաւորութիւն գործեցին: Տէր Հայրը այնպիսի ազդու եղանակով նկարագրեց մեր գերիների ողբալի դրութիւնը, որ բոլոր լսողների մէջ ցաւակցութիւն չարժեց, քարոզից յետոյ եկեղեցում գանձանակ ման ածեցին եւ մեզ համար փող հաւաքեցին: Իսկ մենք մուրացկանի նման, գլուխներս ծռած, կանգնած էինք եկեղեցու դրան մօտ. քաւոր Պետրոսը ալ կողմում, իսկ ես ձախ կողմում: Ժամաւորները դուրս գալու միջոցին ձգում էին մեզ սեւ փողեր: Այդ առաջին անգամն էր, որ ես, քաւոր Պետրոսի յորդորանքով, ստիպուած էի ձեռքս մեկնել եւ ողորմութիւն խնդրել...: Ամօթը խեղդում էր ինձ: Որքան ցածութիւն էր: Ծաթել եւ մուրալ...:

Այն օրը ես խելագարի նման էի եւ միշտ լաց էի լինում: Բայց քաւոր Պետրոսը մխիթարում էր ինձ, ասելով. - «Ղարիբի երեսը սեւ կը լինի, իսկ ջիբը - լիքը»...:

Միւս օրը մենք արդէն փող ունէինք: Մեր ամենահարկաւոր գնելիքը արտասահման գնալու համար՝ էր՝ անցագիրը: - Գնա՛ս Մուրադ, ասաց ինձ քաւոր Պետրոսը, - օտարութեան մէջ յաջողակ կերպով թափառելու համար, ասելի լաւ է մանել ուրիշի մորթու մէջ:

(Շար. 37)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Անահիտ Հրաչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Փետրուար 3, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՐԵԳԻՆ ՀՐԱՉԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Ողբացեալին յիշատակին՝ Այրի Տիկին Անահիտ Հրաչեան 1000 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ռափայէլ Զարդարեանի յիշատակին, Մատլէն Քարփանթիէ - Էքիզեան 300 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

Մատլէն Քարփանթիէ - Էքիզեան 300 Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Փետրուար 2, տօն է Սրբոյն Սարգսի զօրավարին եւ որդւոյ նորին Մարտիրոսին եւ Զորեխտասան զինուորացն։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10-ին պատարագ կը մատուցուի։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՊՐՈՆ.- Պ. Զարեհ Բէհլիվանեան 150։
ՊՐԻՄՍԼ.- Տիկին Հ. Աւազեան 100 Ֆ.։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Քոլոմպի մէջ, ծախու է 240 ք.մ. հողի վրայ միայարկ տուն մը։

Դիմել.- առտուները՝ հեռաձայնելով՝

638 - 04 - 45

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԼԻՈՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 3, ժամը 15-ին՝

Salle du Conservatoire

Ձոխ յայտագիրը։

Մուտքը ազատ է։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԱՇԸ

Փետրուար 10, Կիրակի, ժամը՝ 12·30-ին։

Restaurant LA CAPPADOCE
67 bis, Quai Blanqui, 94140 Alfortville

Այս առթիւ՝ 1984-ի՝

«ԼԻԻԶ ԳԱՎՈՒԿՃԵԱՆ - ԱՅՎԱԶԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»ը կը տրուի վերջերս մահացած, Պոլսահայ գրող՝

ՋԱԽԷՆ ՊԻՊԷՌԵԱՆ-ի

Իր «Մրջիւնները վերջալոյսը» վէպին համար։

(«Մրցանակ»ը՝ 3000 Ֆ. կը ղրկուի իր այրիին՝ Սեդա Պիպէռեանին)։

Հանդիսութեան կը նախագահէ՝

ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

Մրցանակաւորը կը ներկայացնէ՝

Ս. Ֆ. ՋԱՆԳՈՒ

Մեզանապետ՝ ՆԱԶԱՐԷԹ ՊՇՏԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին՝ Օր. Անահիտ Սվաճեան, ձեռնադաշնակով եւ ծանօթ երգիչ՝ Մհրան Էլմաեան, նաեւ՝ Քափաստոսի խմբավար՝ ԱՐՍԷՆ-ի կողմէ, հայկական եղանակներ, դաշնակի վրայ։

Մեզանները ապահովել՝ մինչեւ Փետրուար 5, Երեքշաբթի օր։

Հեռաձայնելով՝ 780 - 82 - 58
եւ կամ՝ 672 - 28 - 08 *թիւերուն։*

Ճաշագին՝ 120 Ֆ.։

Երթեւեկութիւն.-

Autoroute A4 : 1ère sortie Pont de Charenton bord de Seine
Métro : Charenton-Ecoles, prendre le bus 103 et descendre à l'arrêt de la Mairie d'Alfortville.

EXPOLANGUES

×

ՀՈՎԱՏԻԿ (Հայկական Ուսումնասիրութեան, Վաւերագրութեան եւ Տեղեկութեան կեդրոն)։

(C. E. D. I. A.)

գործակցութեամբ՝ «Համազգայինի» եւ Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ։

Սիրով ձեզ կը հրաւիրէ այցելելու լեզուներու ցուցահանդէս՝

«ԷՔՍՓՈԼԱՆԳ»ի

Հայկական տաղաւարը՝ Փետրուար 1-էն մինչեւ Փետրուար 5, ժամը 10-էն 19։

Երկուշաբթի, Փետրուար 4, ժամը 10-էն 21։

EXPOLANGUES
Grand Palais — Stand C 24
Avenue Winston Churchill — 75008 Paris

ՍԷՆ - Թ'ԷԹԻԷՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Փետրուար 3, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 10·30-ին, Սէն - Թ'Էթիէնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի պատարագ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՋԱՏԻԿ ԱՐԵՂԱՅ ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները, Շաբաթ, Փետրուար 2-ին, կէսօրէ վերջ ժամը 3-ին, Ազգային Տան սրահը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

«Հայ գիրքը դարերու ընդմէջէն» ցուցահանդէսի պատրաստութեան ծիրին մէջ՝

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Հինգշաբթի, Փետրուար 7, ժամը՝ 21-ին։

Նիւթ՝
ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դասախօս՝
Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊՋՏԻԿԵԱՆ
(Վենետիկի
Մխիթարեան Միաբանութենէն)

Dans le cadre de la préparation de l'exposition sur **«Le Livre Arménien à travers les Ages»**
CONFERENCE PUBLIQUE
Jeudi 7 Février à 21 heures
thème : **l'Histoire de l'Imprimerie arménienne**
conférencier : **Père Haroutioun Bezdikian**
(Congrégation Mekhitariste de Venise)
Entrée libre

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE DE MARSEILLE
12 - 14, Rue Saint-Bazile — 13001 Marseille

ԱՍՈՒԼԻՍ - ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇԿ. ԿԵԴՐՈՆԻ

10 bis, rue Thouin, Paris 5e

Ս. Մեսրոպ Մաշկութային Կեդրոնը կազմակերպած է Ասուլիս - դասախոսութիւն մը՝ Հինգշաբթի, Յունուար 31, երեկոյեան ժամը 8·30-ին, իր սեփական հանդիսասրահին մէջ։

Կը դասախօսէ՝
Mme B. KASBARIAN - BRICOUT

LA CELLULE FAMILIALE ARMENIENNE AU 19EME SIECLE

Անոնց համար որ կը բաղձան իրենց աշխատավայրէն ուղղակի կեդրոն գալ, պաղ պիւֆէ մը կը տրամադրուի ժամը 7-էն սկսեալ։

Կը խնդրուի արձանագրուիլ նախօրօք։

Մասնակցութիւն՝ 35 Ֆ.։

ՓԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կազմակերպած է պարահանդէս մը՝ ի նպաստ Հայաստանի Լուսաւորչական Թեմին, (Տէսինի), Շաբաթ, Փետրուար 16, Տէսինի Քաղաքապետարանի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ՝ «ՆԱՐԵԿ» նուագախումբի եւ Տիսք - Ժոքէի, երեկոյեան ժամը՝ 9-էն սկսեալ։

Մուտքի գին՝ 40 Ֆ.։

Արձանագրութեան համար դիմել՝ Տէսինի Մշակոյթի Տան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ
Հ.Բ.Ը.Մ. ՓԱՐԻԶԻ ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ
կը կազմակերպեն՝
Հանդիպում - Երեկոյթ մը՝

ՄՀԵՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆԻ հետ

Հայաստանի հեռատեսիլի եւ ռատիոյի կիւլ՝ արամաթիքական թատրոնի տնօրէն - բեմադիր, եւ իր կնոջ՝ դերասանուհի՝ ԹԱՄԱՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆ - ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ-ի։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ ԵՒ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

Ուրբաթ, Փետրուար 1, ժամը 20-ին Ս. Մանուկեան Մշակութային Կեդրոնը

118, Rue de Courcelles — 75017 Paris
Métro : Courcelles

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

Դեպի Հոլանտա

organisé par
la CROIX BLEUE section de LYON

Voyage en HOLLANDE via Paris

DU 2 AU 9 AVRIL
visites guidées des grandes villes-musées.
Fin des inscriptions 15 Février
Pour tous renseignements :
tél : 888 - 92 - 51
ou 854 - 22 - 93 après 20h30.

կազմակերպուած
ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ մասնաճիւղի կողմէ
Ապրիլ 2-էն Ապրիլ 9
Արձանագրութիւն եւ տեղեկութիւն. ներու համար, հեռաձայնել մինչեւ փետրուար 15՝ 888 - 92 - 51 կամ երեկոյեան ժամը 20·30էն յետոյ՝ 854 - 22 - 93 թիւերուն։

Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պայծառ Տրդատեանի յիշատակին. Տրդատեան ընտանիք 150 Ֆ.։ Սանդր Ն. Նորբէեանի մահուան առթիւ՝ Վահան Գումճեան 250 Ֆ., Թադեւոսեան ժառ, Վահրամ Ճառայեան 100-ական Ֆ., Պոդոսեան Ալպէռ 200 Ֆ.։ Ազնիւ Ուլուսեանի մահուան առթիւ՝ Վահրամ Ճառայեան, Կարօ Յովսէփեան, Ալպէռ Պօղոսեան, Ժաք Պօղոսեան, Յովսէփ Օհանեան, Պատուար Տիրատուրեան, Սուքիասեան ընտանիք 100-ական Ֆ. Մկրտիչ Թարայեան 50 Ֆ.։ Սաթենիկ Օհանեանի մահուան առթիւ՝ Մուրատ Օհանեան 200 Ֆ.։

ՎԱԼԱՆՍ

ԲԱՑՕՒՄ 1915ի

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒՐՈՒՄԱԾ

ՅՈՒԾԱՐՁԱՆԻ

Շաբաթ, Փետր. 16, ժամը 17-ին
Angle Rue Belle-Image et Président Hérriot
կը նախագահէ Երեւոխան քաղաքապետ՝
ՌՈՏՄԱՖ ՓԷՍ

Խօսք կ'առնեն պաշտօնական եւ ազգային անձնաւորութիւններ։ Արարողութենէն ետք՝ գինեձօն Սալ տէ Ֆէթի սրահը։ Իրիկունը ժամը 20·30-ին՝ ձեռ Հ.Բ.Ը.Մ.-ի սրահը։ Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ։

×

Վալանսի Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ քաղաքի եւ չրջանի հայութիւնը ներկայ ըլլալ այս հանդիսութեան։

PELERINAGE A

JERUSALEM

avec la participation de
Monseigneur NORVAN ZAKARIAN
et accocpagné par VAROUJAN SARKISSIAN
— Du 8 au 15 Avril —

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԳԷՊ ԻՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

մասնակցութեամբ՝ ՆՈՐՎԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՋԱԳԱՐԵԱՆ-ի
ընկերակցութեամբ՝ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ի
8 - 15 Ապրիլ

RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS

saberatours
BAGHDASSARIAN
31, rue d'Argenteuil
75001 PARIS
TEL : 261. 51. 13

sevan voyages
SARKISSIAN
48, cours de la Liberté
69003 LYON
TEL : (7) 860. 13. 66